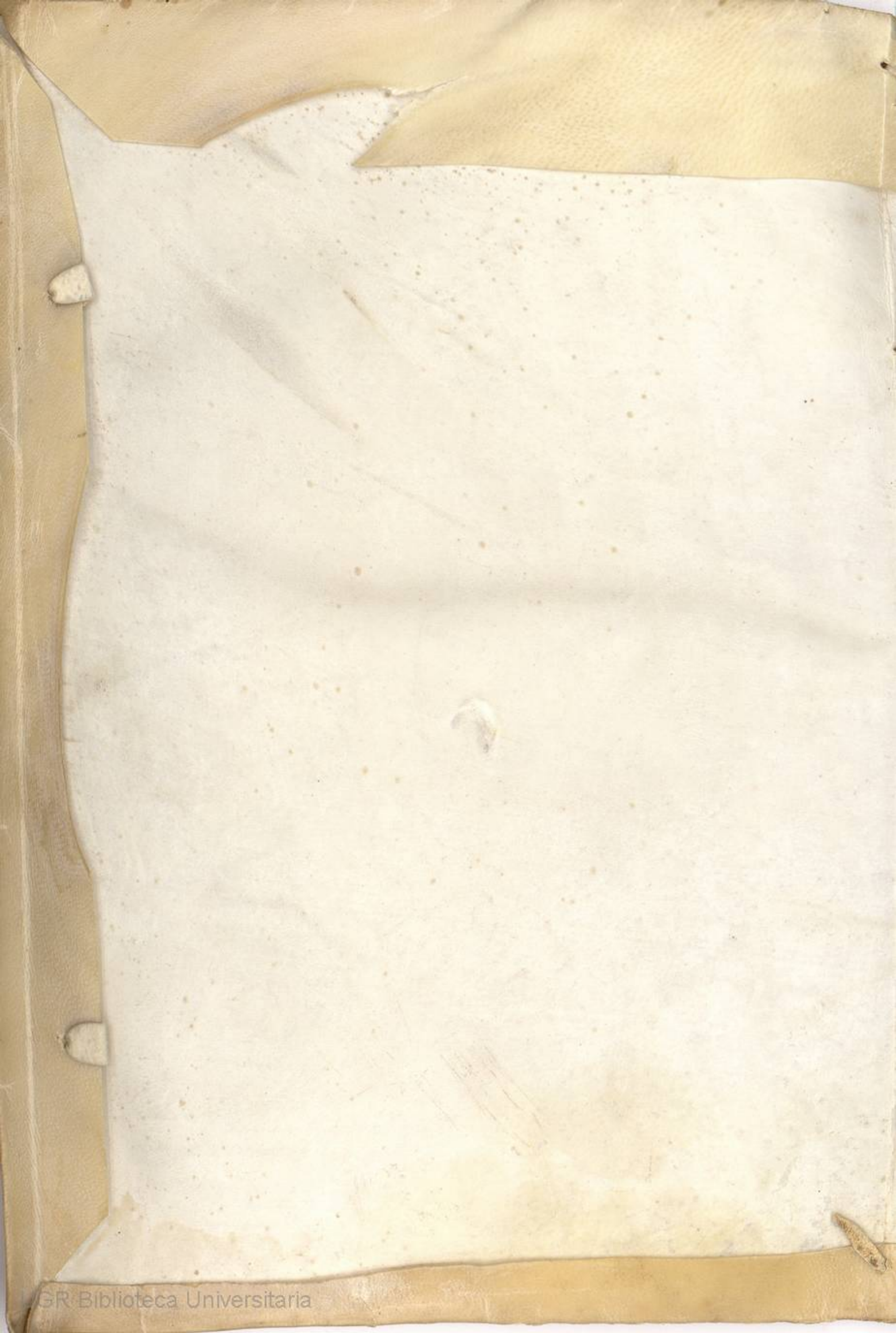

Folios

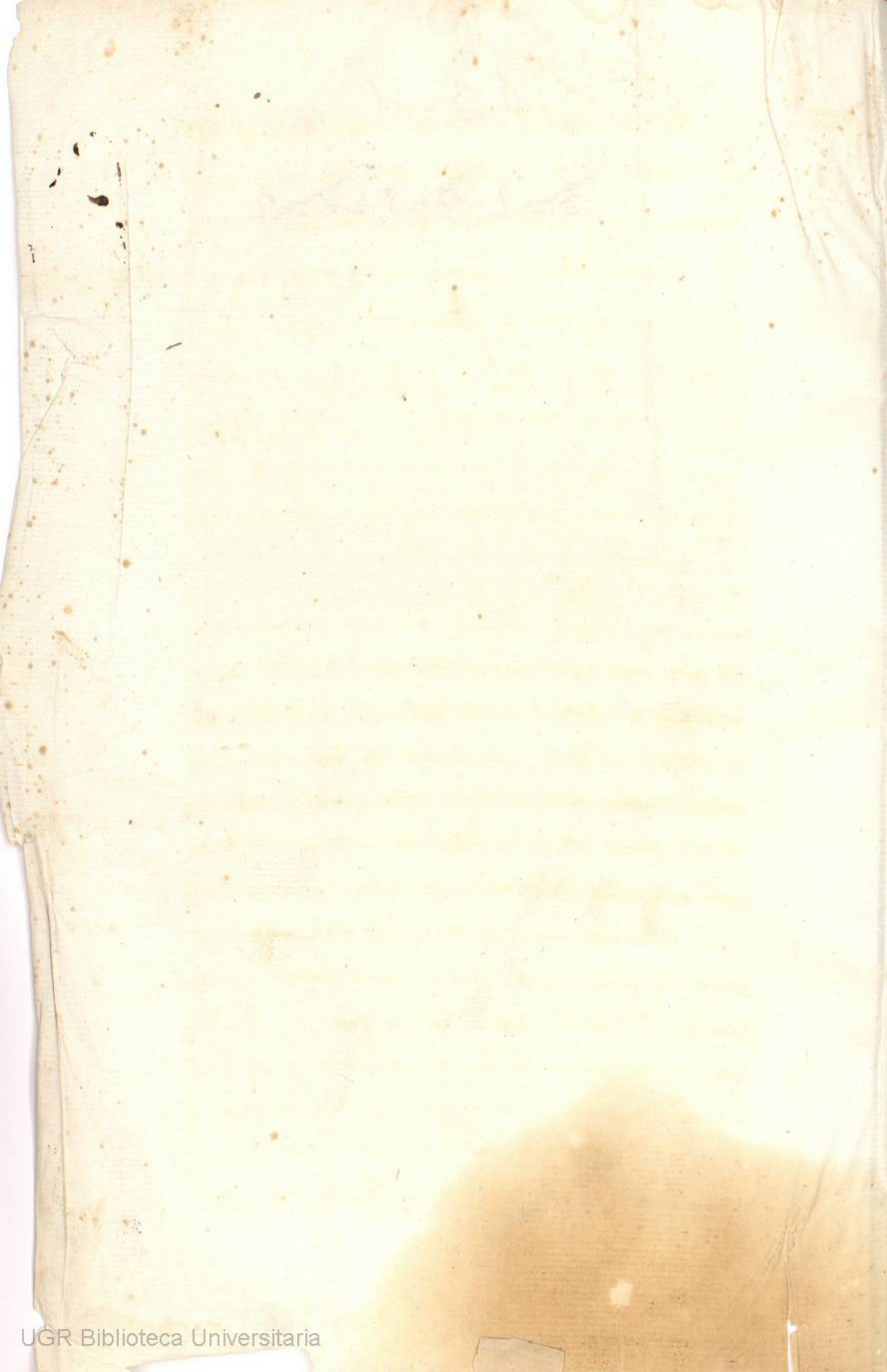

Caja

B. 31

~~2 7 5 2 2~~

Dixit Lamech uxoris suis, audite uocē
meam uxores lamech, auscultate sermonem
meū, qm̄ occidi virū in uulnus meū, et adole-
centulū in lacerem meū, qm̄ septupli ultio ca-
bitur de cain, de lamech uero septuagies septies.

Bd
Debra
nada

cap. i. An lamech occiderit cain?

Circa huius loci explanationem, quā obscurā eē opini-
onū, et expositionū uarietas comprobatur, multa sūt con-
sideranda. quorū primū illud est an cain su occisus a la-
meh. q̄ fuit quintus ab ipso pronepos. aliqui tenent affir-
matam nempe lamech occidisse cain. hanc tenent multi he-
brei, quorū serie inferri adducit, inter quos ē ioseph. li. i. de an-
tiquit. cap. 3. hiero. epist. ad Damas. q. i. dicit hanc eē seni-
am maiorem, quā probatur, idem Eucher. sup̄ genes. c. 30. ubi ea-
dem habet uerba, quae hiero. in ea questione. et haec uerba expo-
nunt quae p̄posita sūt de occisione cain, occidi virū. Alii tenent
negatam nō occidisse cain. hanc tenet Athanas. in qq. ad Antioch.
q. 97. et theodor. sup̄ genes. q. 44. qui eadem uerba sic, quae
Athanas. q̄ fabia sunt, nō suos ut quidam putauerūt, neq̄ ipsi
cain, ut alii fabulati sunt, lamech interfecit. Aug. li. 99. ex
ueter. testam. c. 6. nō solum negat lamech occidisse cain, sed
etiā probare contendit ex istis eisdem uerbis p̄positis, quis nō
sit q̄bā cōcludens, nō solum Aug. lamech occidisse cain, sed eē cain
occisum ab aliquo eē negat ac q̄ hoc fig^{am} uisus gerisse, q̄ post

hanc tenet hanc
sequuntur hanc
seruam gen. 4.

Christi mortem adhaec cui signo circumcissionis inter gentes uiuunt
nec ab aliquo suis penis interfecit, sup. psal. 39. in illud. hoc
causa pro delicto no petiti. quod laty puz lib. vi. con. faul.
cap. 9. et sequent. In hac controuersia nihil omnino certi ha
bi pot. utraq. n. pars p. b. h. i. t. mihi magis placet Lamech
no occidisse cain, si. n. id factu esse, cu res magis motu
considera sui. utiq. scrip. expressisset. quod no solu no e. expre
sum. imo indicare ut no factu esse in uerbis p. u. inferis expli
cabt. et uentio in hoc parti negatiue, que comunior est, nam affir
ma erat p. b. h. i. t. q. occiderit. q. in nulla re conuincit probatur.

Cap. 2. An Lamech occiderit aliquem:

in hoc adhuc sunt uarie sententiae. quidam. n. Lamech duos occi
disse affirmat uirum. et adolescentulum, cui opinioni uerba p. faul.
hanc sententiam sequit. Chrysos. hom. 20. in gen. Alii affirmat unum
tm comisisse hominem, et hae uerba ad eandem referit p. b. h. i. t. qua
si uerba poster sint explicata prius, hoc tenent theodor. et Athana.
locis citatis, quoz uerba sunt hae. no duos u. quida putauerunt
neq. cain ipm u. alii fabulati sunt, sed unu tm occidit et hinc
iuuenem. uirum inq. occidi in uultus meu. et adolescentulum in lino
rem meu. hoc e. uirum agentem iuuenilem etatem. hanc sententiam
q. affirmat his uerbis significari Lamech occidisse cain, ob id Aug.
qq. ex ueter. testam. c. 6. uisat con eos, qe id fieri no poterat,
nam hic cain si iuuebat senior erat, fuit. n. Lamech quintus
pronepos cain ab ipso septus. un Aug. ut ad unu hae uerba re

Lyra affirmat duos
occidit uirum. et ad
lescentem. quos p. b.
rei cain exponit. q.
adolescentem filium ip
m Lamech dicitur
ipm. occidit q. cain
et p. b. h. i. t. suu
p. b. h. i. t.

ferre. alii tertio loco tenent lamech neminem occidisse, et tunc
 uerba detorqueunt in eum sensu, quod occidi uirum, id est si occidero
 uirum, ut inferis exponemus. hac sententiam aliqui rabini sequuntur, quia
 uita hęc hęc, et tenet uocabulum. cõis semina ẽ lamech homicidã
 perpetrare, et uerba p̄ntia id apte p̄bent, et nimia detorsio i uer
 borũ, quã iudei faciunt, ut inferis patebit, nec si cõstitima dõse
 miã ẽ recedendum in uerbis tam aptis, an aut uirum an suum occi
 dit, id dubium aliquod pati potest, et sunt uarię dõ nãq̄ sententię
 quidam p̄babilis, tñ p̄babilis puto eum cõstitisse. lamech duo cõ
 misisse homicidã hoc ex p̄ntibz uerbis mihi p̄uadeo, tum quod in hõĩbõ
 uir, et adolescentulõ, imo in latino sermone ad unũ referri nõ ualenti,
 cui uir nomiẽ etatis p̄fecte, adolescentulõ imperfete sui, tum et quod uulnus
 et humor distincta ualde sunt, et unũ in uulnõ, altũ in humore hõĩ
 occidisse, nec aptis suo homicidã indicari poterunt.

cap. 3. ex p̄dictis excludit expõ Rabinoz.

Ex p̄dictis facile impugnantur expõ aliquẽ rabinoz, et eozdem
 restatorũ. una ẽ uocabulum in hoc loco ym. q. nota in hoc loco p̄
 teritiũ, occidi. p̄ntiũ q̄ futuro, ut mos ẽ hebreoz, rursũ futuri p̄ntiũ
 imperfeto subiunctiuũ modi, vno .n. futuro multa t̄pã cõcludi sermo
 hebraicõ, occidi. igr̄ idẽ ẽ ac occidem, et tunc sensus ẽ, erat lamech
 uxores timide an lamech eas et eoz hõĩos p̄ntes deferre, quos uidens
 feistes dixit eis, occidem uirũ, et adolescentem roburũ, si ab eis aliquid
 accipem uulnus, ita uiribus ualeo, ne q̄ timeatis uxores, rursũ dicitur
 de cain q̄ ip̄sũ occidit septuplũ p̄micetur, si q̄ q̄ illũ occidit septuplũ
 p̄micendũ deũ dixit, cui ille occidit fecim, p̄fectũ q̄ me occidit, q̄ nem
 nem lesi aut occidi, multo magis p̄micendũ erũ, nõ ẽ igr̄ uir timeatis
 hęc ẽ hęc uiri senous et expõ, sed eo reprobatur, quod nemine occidisse.

Lamech affirmat quod e' con' committenda veniam. pa q' hanc hanc
detorquet, quis. n. futurū uaria ip'a complētatur, nō ita tū sū mō q'
cōtēptus uerboz id potulat, nec de locū uerū constat, ut hīc nō ita
fū, nam hīc in p'cedē, occidi uirū, nec text' exigū ut ad aliud tam
p'us recurrem, at. n. multa uerū ueritates inficiari possem, nō
liceret exponere, nō igr' hīc sensus conflare pōt.
Alterā e' alioz expō, q' talit' e' erant uxores timide uidentes Lamech e'
iracundi et biliosi ne occideret aliquem aliū, et inde ipse p'iret, et sep
tu' punitet iur' dei ueniam, ipse securus de hoc facere iudex, et
sensus uerboz e' nō occidam uirū uultura, nec adolescentē hūore, atq'
si caua punit' e' septu' ego puniti dedito si id commiserit multa
uerboz, septuages septies. hīc semia eodem modo uerbat, q' nūq' La
mēch occidisse aliquem, pa q' e' apta uolentia uerboz, ut omniūq'
conflare pōt, hīc igr' expō e' si quis timide sum, ueniam ex dicit' in
cap' p'cedenti, nam Lamech uere occidisse se fatetur ut uirū ut dicit',
quis puto dicit' occidisse uti dicit' est. p' hoc et excludi tētam
expō ~~de p'cedenti in uultura meū, et hūore meū alioz hēbreoz,~~
cuius meminit Iyca in hoc loco, q' legunt interrogatue hīc uerba et
inde negatue sic, occidi ne ego uirū, aut adolescentem. quā dicit' nō
ne q' amehis uxores, sed eadem rā hoc stare nō pōt.
cap. 4. q' dicit' in uultus meū, et in hūorem meū.
Multiph e' hoc uerbu' exponit, p' chriso hom. 20. in gen. sic
exponit, in uultus meū et hūorem occidi, idest malū commisi a
me in penam mibi' occidi et conuictū e', nō tam illi, q' mibi' nō
cui, in malū meū occidi. 2° alii, quoz meminit Iyca atq' exponit,
ut sit sensus, occidi in uuln' et hūore, idest p' uuln' et hūorem
a me inflitū, uulnerado uirū, et hūore seu iūris incutiendo ado

lesentem occidi. 3° ipse lyra exponit, occidi in vulnus meum
 id est pro insensu meo occidi Cain, dum iaculum sui sagitta mitti in eum
 bestiam iaculari putando. et in liuorem meum adolescentem occidi,
 id est puerum, qui me ducebat, ex concepto dolore, qui Cain occide-
 rim, pugnis percussione occidi. putat. n. lyra cum Rabinis, dum
 lamach sonus et ictu venarum, ac puerum ductorem hunc, sagitta
 misisse in Cain, quem puer esse bestiam quaedam reserens monuerat,
 quo cognito ipsi puerum pugnis occidit et dolore qui occidit ca-
 in. hic omnia facile impugnantur ipsis verbis togas. vñ sensum
 alium legitimum esse arbitror, nō. n. uocas vulnus meum, quod ipse in-
 flixit, nec liuorem meum, quo ipse affectus alium, sed quae ipse passus
 est. sic. n. vnusquisque vulnera sua uocat, quae recipit, nō quae
 infligit, ut psal. 68. di. nūq. dolore vulnerum meorum addiderunt.
 est autem vulnus, quod fit sanguinis emissionem et carnis diuisione, liuor
 autem est sine diuisione, sed sanguis ex percussione colligitur inter pellem,
 fitque tumor, et signum quoddam, quod hic virox. sensus quoque est, ut lyram
 in ablatiuo, nam in hebreo nō est casuum distinctio, in vulnere meo
 in liuore meo, seu in accusatiuo pro vulnere meo, et pro liuorem
 meum, nam illa littera. h. apud hebreos, aliqui serui sunt. in aliqui,
 propter, aliqui ad alios usus. erit quoque sensus, occidi virum in vulne-
 re meo, seu pro vulnere meo, quia ab eo vulnus accepit, ob id occidi, puerum
 quasi et occidi, et puerum esse occidi, quia illud et liuorem ab eo accepit,
 seruo aliquo vel sibi ipse percussus. hunc puto esse sensum horum verborum,
 ex quo totius sententiae sensus facilis et conformis habet, ut paulo infe-
 rius declarabit, et valeat. hic verba in huius sensu accipi, ut signum
 vulnera et liuorem accepta, quae ipse in alium sensum diuersum conuertat.

cap. 5. qd sit septupli ultio dabi de Cain.

principua difficultas in huius loci explicat in hoc e posita uerbo,
aduerte in hebreo ultio dabi, uicium e uerbu נָקַם , a uerbo נָקַם
quod e vindicare. vltio, inde נָקַם , passiuu futuru, vindicabit de ca
in. e aut hic locu ambigua, nam dupl vnus scilicet pot vindicari,
vno qd de iniuriis con eu illatis vindicta sumit de illatore, sic de
vindicat, du q in ipsum pecc, castigat, et vindicta de eo sumit.
in hac signit sumit isa. i. vindicabor de inimicis meis, cum 3i.
vltiscere filios israel. ibi e hoc uerbu, et e sensu, vindicta sume de
hostibus filioy israel, eos puniendo. alio modo licet vindicari, qd
in eo sumit vindicta, et punit ob mala que alti intulit, et sic in eo
alti vindicat. ego. 2i. criminis reus eris. ibi hie hoc pbi, no vindica
bor, idest no puniet. ibidem. no subiacebit pena. ubi hie. no vin
dicabit, idest no punietur. si igit ex hoc vno locu nra ambigua, ut du
plex sit sensus, vng e, de cain vindicabit septupli, idest ipse punietur
septupli in vindicta Abel, quem occidit, et sic sustinebit penas septupli,
alti e, de cain vindicabit septupli, idest q dabit ei a occidit sustinebit
septupli penas, et sic ipse cain vindicabit, du vindicta q eo sumit con
eu, q occidit ipsum. itaq hie duplitem sensu ex ambiguitate sermone
hebrei procedentem duplex e ad expositioy scilicet, quida porem sensu
sequit, qd cain puniet septupli, qua sequit hieo. epist. ad roman.
q. i. et Eucher. in yona. c. 32. ubi totidem pba cu hieo reperi. item
Ambro. li. 2. de cain et Abel. c. 10. et Grego. nazian. orat. in ^{1^o} pen
tecosten. et basil. regu. breui. r. 47. et Athan. qq. ad Antioch. q.
97. et theodo. in yon. q. 44. et chriso. hom. 20. in yon. et in ma
the. hom. 71. et Aug. qq. vet. testa. c. 6. ac uero alti sequu
tur posteriorum sensu, nempe de cain vindicabit septupli, qd pro

eo vindicta sumus septupli con' eu', q' occidit eum, et quia
 ego puto id huius sensu legitimum et verum, ob id p'hibetur et sta-
 bilitudine, id autem quo magis hoc comprobatur et stabilitur, e' qd
 hoc verbum videtur illi in eodem cap' paulo superius, ois q' occidit
 eum septupli punietur. no. n. Lamech abunde huius hor, qd
 septupli de Cain vindicabit, nisi ex hoc verbo dei, et sic in
 hebreo e' idem omnino verbum אֲדָרַם, ob id e' examinandum huius
 loci sensus, ex quo p'ntur verborum sensus aptus, et conuenit.

cap. 6. de sensu. ois q' occidit eum septupli punietur.
 Hiero. epist. ad Pamar. q. i. huius loci edisserui, ac p' uari-
 as exponit interpretationes. Aquila. sic h'c, p'p'a ois q' occidit eum
 septupli punietur. Simachus uero. no. sic, sed ois q' occidit eum
 septem seu hebdomada vindicabit. Jo' et Theodoton. no. sic, sed
 ois q' occidit eum septem vindictas exoluet. ipse uero Hiero?
 h'c uerba Jo' amplectitur, et exponit in huius sensu, no. qd q' occi-
 dit eum sui punietur septupli, sed qd q' occidit eum, ipse h'c
 bit septimo cruciatus, quam Cain septem plagas sui passus, et
 q' occidit ipsum eum h'c h'cabit, aut ei q' in septima genera-
 tione uiuet in qua occidetur, nam Lamech q' occidit eum, fuit septim?
 ab Adam. h'c q' dicitur Cain, qd punietur sui septem plagis, aut qd
 tantum uiuet in miseria, quoad sui septim? ab Ad'a, q' ipse occide-
 do h'cabit a plagis et miseriis. h'c Hiero. ita et exponit Athana-
 qq. ad Antioch. q. 95. ubi uerba septem p'p'a Cain, ob que septem
 affectus plagis, q' fuit inuidia p'p'a p'rogat' Abelis. 2us dolor, eamq' in-
 rugu'. 3us u' h'c et des ipsa. 4us circuitu'. q' occidit fratrem. 5us q' parentib?
 peperit luctu'. 6us q' terra sanguine polluit, 7us q' mentitur d' deo. 8us q'

septem vindictas nūcra. hinc loco citato dicitur hoc septem per nūcra,
p^{er} q^{uod} nō velle dimittere. 2° q^{uod} fuit invidiā, vñ q^{uod} dolore egi dolo. ca
m^{ag} in ayru. 4° q^{uod} invidiā. 5° q^{uod} provocat. nūcra dolo. nūcra nū
qd^o cūctis fuit sum. 6° q^{uod} x^{ristum} damnauerit dolo maior est culpa
sep^{tem}. q^{uod} nec damnat^{us} egerit p^{er}mittam. chriso. ho. 19. in gen. dicitur
lem nūcra, p^{er} invidiā fuit q^{uod} si deo grat^{ia}. 2. fecit occide^{re} kethim. 3. p^{er}
les consilia. 4. idem complet. 5. fecit occide^{re}. 6. p^{er}im^o mortem op^{er}.
7. deo mentitus est. h^{ic} sūt varie nūcra, et q^{uod} in multi^{bus} canonibus, in
in aliis variis sūt. et h^{ic} est v^{er}u^m vñ fuit ut plus q^{uod} septem sūt,
et sic nūcra ille nō iuuat expo^{em}, nam nouemq^{ue} est saltem p^{er} 7°
si licet sic nūcra. h^{ic} in p^{ri}nc^{ip}io est exponitur hoc nō ad eū qui
occidit, sed ad eū referatur, quāsi cain septemq^{ue} sūt puniendus, et h^{ic}
sic h^{ic} ordinal. ois q^{uod} occidit eū, h^{ic} p^{er}mitti est, et supplendū, p^{er}mitti
q^{uod} occidit, illud nūcra. septemq^{ue} p^{er}mitti. referi ad cain. et vñ hoc nūcra,
q^{uod} dicitur vñ referre ad occiditorem. q^{uod} si eū nō p^{er}mitti septemq^{ue},
quō occidit q^{uod} nūcra p^{er}mitti. p^{er}mitti septemq^{ue}. sed nec expo^{em} nec vñ
fuit h^{ic} h^{ic}, nō quidem expo^{em}. q^{uod} eū septemq^{ue} habent, ois q^{uod} occi
dit cain septemq^{ue} p^{er}mitti. ipse dicitur, et relinquit p^{er}mitti imp
fectū. ois q^{uod} occidit, et supplet ex suo cap^{ite}, p^{er}mitti. et rur^{sum} illud
quod sequi. referi ad cain. q^{uod} mod^o loquendi inusitatus est in v^{er}o
imo in quocūq^{ue} idiomate. et est nūcra vñ. q^{uod} p^{er}mitti p^{er}mitti
sūt nūcra graue ex se. q^{uod} aliud p^{re}cedens, h^{ic} efficiat grauis et
dignū maiori p^{en}a, q^{uod} accessit prohibitiō et lex, et p^{en}a cōminā.
qua vñ ut paulo inferi^{us} dicem^{us}, multi grauis d^{icitur} affirmari p^{er}mitti
lamech occidendo grauis fuisse, q^{uod} p^{er}mitti cain, q^{uod} cōtra legem d^{icitur} iam la
ta p^{er}mitti, et expo^{em} h^{ic} quo auer^{si} potu^{er}it a tali p^{re}cepto. et q^{uod} nō sub

sistit. Ambro. li. 2. de Cain. c. 10. hinc locum exponit et dicit
 hiero⁹, septupli vindictam exoluit. q^o occidit Cain. in alijs
 ponit. ut ad occisorem Cain referatur. quasi q^o occidit Cain. in
 septupli puniendus. ita Ruptus. et caic⁹. et multi alii exponit. et
 hic expo^o mibi ex legitima adu. ut no intelligam. quo^o per per
 sit subsistere. nam uerbu⁹ hebreu. et \square P^o. conijun⁹ pariter. et hi
 pro sup⁹. ois q^o occidit. et ad uerbu⁹ e^o uersio. ois q^o occidit in
 in septupli vindicabit. et punietur. et contextus hanc expo^o
 cu^o. n. Cain dei maledictione fuisse terrib⁹. et desperant uiuere
 dixerit ois q^o uidit me. occidit me. hinc uoluit cu^o securu⁹ fuisse uer
 bis. dicendo. no^o sic crui. xuris signu⁹ ponendo in eo. ne ulli occide
 tentare. et xuris semiam cominando con^o eu⁹. q^o occidit. q^o septupli
 dei puniendus. et contextus e^o satis aptus. un⁹ chrisost. hom. 19. in gen.
 hinc scilicet sensu. q^ouis admittit septem vindictas Cain. sic n. ex
 ponit. q^o occidit Cain septem vindictas in Cain fulminant⁹ xre
 um facit. no^o. n. sicut Cain puniri ut debuit. un⁹ ad occisore⁹ Cain
 referi hoc uerbu⁹. et forma hoc idem uoluit Ambro. loco citato signi
 ficare. sicut igit⁹ uerba ista ad occisorem referenda. q^o occidit Cain.
 punietur septupli. ex hoc scilicet p^ontis uerbi q^o explicat. q^o la
 mech dicit. de Cain septupli vindicabit. noluit dicere q^o Cain
 punietur septupli. hoc. n. no^o erat dicitu⁹ a deo. sed q^o x^o eo uimel
 vindicta septupli con^o occisorem. hoc. n. deus lixerat Cain. et hinc
 puto esse huius uerbi sensum.

cap. 7. q^o d^o d^o de illo. de Lamech uero septuagies septies.
 qui exponebant uerbu⁹ p^ocedens. q^o Cain septupli punietur. pariter in
 eodem sensu exponit. q^o Lamech punietur multo magis. ita Athanas.

qq. ad Antioch. q. 97. yreyor. naji. ora. in 3^m pentecostan. basil. vij.
breu. r. 97. chriso. hom. 71. in math. et hom. 31. in epil. ad rom.
et hom. 20. in gen. theodor. qq. in gen. q. 44. Ambro. li. 2. de car. et Abel. c. 10. et Aug. vel. testam. qq. c. 6. reddunt aut^{em} ex^{tra} cur gra
uior sui culpa, et maior pena Lamech. q. Cain. vni greco. naxim.
hic sic verba. facinor. enim septies vindicabit, hoc e. feni et dicit ab eo peccare
peccantur. scelus aut Lamech septuagies septies, nempe q. ^{et cōdemnatione} lege in omni
ta eadem peccauit. basil. hic sic verba. eo grauior exiit incurri
quo grauior peccat. q. idem audit cu. eo. q. ob eandem causam in damna
tus e. septuagies. n. vltio data e. de Cain. de Lamech vero septuagies
septies. q. sibi in peccato lapsus fuerat. Ambro. hic verba sibi. Lamech
septuagies septies vindicabit. q. grauior culpa eius e. q. nec post damna
tionem se corrigi alteris. Cain impetu quodam impudens in peccauit
rat. Lamech vltio qd in altero reprehensu aduertit. cauere debuerat.
chriso. hom. 71. in math. sic sic vindicabit de Lamech septuagies septies
id est pluribus ego. q. Cain septuagies dignus sum. magis feni ipse no
intelligi. sed q. nec ex quidem comonibus prudentior factus e. puniret.
idem hom. 20. in gen. Aug. dicit grauior peccauit q. post Cain dicit
non vni homicidas peccauit. ois feni ad supponit hinc e. sensu. que
p. d. yimus. et cur grauior pena sui con Lamech. q. con Cain solit.
Adhuc iux hinc eundem sensu aliqui dicit hinc pena e. exacta a
Lamech. refer. n. hiero. epil. ad Damas. q. 1. et Eucher. Lamech hinc
77 filios et ois in diluuis mortuos. quod et ioseph li. 1. de antiquit.
c. 3. et sic punit e. septuagies septies. alii dicit ob sua confessionem
pena e. remissam ei. no sic de Cain. hoc affirmat chriso. hom. 31.
in epil. ad rom. Albanas. q. 97. ad Antioch. et theodor. q. 44. in

gene. uerba christost. sunt hec. cain punitus e, lamach uero
 post illu occidens mltis tale passus e. lamach uero
 caedes et ihic grauior multa qz illis eo qd iste neq ex pcedenti
 ex factus e melior uerum qm hic neq. pccata post admonitioe
 cidii, neq accusatore opus huii, neq interroganti deo impuden
 ter rindii, sed nemine arguente seipsum et respndii obcedere
 ut, uenia adeptus e, ille uero qm contra comitit, supplicio affligit e.
 in hom. 20. in gen. hu ei hic uerba seu similia. theodor. aut ei
 et Athana. idem hui, quoz hec snt uerba. lamach pena cuant p
 pccati confessionem, et contra se ferens semiam occidit semiam suam.
 hu igit sacri ad tenam pena no subisse p confessionem. alii tiko
 loco dnt qd has septuaginta septem vindictas signit septuagin
 ta septem gnta ab Ada usq ad xrum, ut hu luc. i. et indicari
 in xro soluendu e pccati, ita hinc. et Euche. locis citatis hui.
 in gnta. n. septima ab Adam pccati cain vindicatu e, in septuaginta
 uero septima qd xrum facta e pccati solu. sed hoc xfacto mmi exor
 tum e, no. n. lamach pccati solu, sed omnium pccati in xro vin
 dicata sut, nec e cur lamach hoc tribuatur. his qd omissis co
 tinuando expo^{em} pcedentiu uerboz, dicimus sensu hoz ei eundem, ut
 sic dicitur e, de cain vindicabit septuplu, ita ut q occidit ipm, sic
 punietur septuplu, et vindicta de cain in eo exigenda et sumen
 da, ita nunc dicitur, de lamach uero vindicabit septuaginta septies,
 idest multo maior pena sumetur de eo, q occidit lamach. et
 e in hebreo nota causalis, qz de cain vindicabit septuplu de
 lamach septuaginta septies, ac si dicitur, si deus dixit sumenda sept
 uplu pena de eo qd cain occidit, xfacto multo maior su

menda ois de eo, q̄ me occide tentaverit, un' lamach nō fēs con
se sermiam ut alii dicebant, nec ad hoc sua homin' confitetur, sed po
tius excusat se, et defendit, ut sequens capē dicemus.

Cap. 5. De integro sensu verborū &positorū.
Superest ut nūc integrū sensū proponamus, lamach apud uxores
suas excusat se de homicidiis perpetratis, et eas securas facit nullā
ob ea se passurū penam, excusatio ē, q̄ inquit occidi uiuū et ado
lescentem, sed nō sponte sed ex causa, q̄ lēsus et p̄sum p̄m ab ois,
ab illo .n. vulner, ab hoc itū et liuorem accēpi. assuevit ē, q̄ in
quit, si de cain, q̄ sponte et nō lēsus occidi, vindicaturū se deo in
septuaginta cominat' ē occisorem, ne quis eū occideret, profecto multo
magis ego vindicandus sum, q̄ lēsus et nō sponte occidi, et sic maiori
se exponet p̄nē, q̄ me occidet, un' maiori p̄nē timore reuertetur
ā me occidendo, sicut reuertit nūc alii ā cain occisione timore mi
noris p̄nē. in qua se multa' decept' ē lamach, nam si p̄nā hoīy
euate potuit nō tū deū, nec q̄ minor eiy culpa fuit, ob id nulla fuit,
nō igit' ex his uerbis p̄cti remissionem p̄tē lamach consecuti, nec
sua homicidia narrasse ob humilitatē, aut p̄niam, sed alia intentio
ne et fine ut statim dicam, et sic intē malos hōies in diluuiū posuit
cū toto semine cain p̄ris sui et cū tota sua posterit'. hīc, qua
rē et cā et intē lamach hīc uerba p̄tulit. dico q̄stū ex uerbis
sensu hīc colligere, uxores lamach timide erant scientes se cum
homicidā, timebant autē ne deū iusto iudicio ipse occideret ab aliis,
uidentes et scientes quod dixit cain, ois q̄ uidet me, occidet me, et nō
ēē lamach asperatus ā deo, ut fuit cain, ob id eas securas facit ex
cussando homin' q̄ ex cā sine facta, et inde sequi se ēē securiore

multo futurū, q̄ furi Cain, cuiq̄ p̄ter dicit eō graviter, q̄ sponte
 et nō ex causa commissum ē. Iuxta dicit uxoris ex hoc timore nō
 audent cōiungi ei ne soboles nascer̄, timentes ne puniretur in fi-
 liis, siue q̄ illi, siue filii timerent, Lamech est quere securus red-
 de et timore ab eis expellere. et hunc puto eō legitimū sensum
 salua semp̄ meliori iudicio et ipsa veritate.

cap. 9. De bigamia Lamech.

Dubiu est in his verbis, qui dixit Lamech uxoris, an pecu-
 cie duas ducendo uxores suspit̄es. certū aut̄ hoc ē ipsum esse
 primū qui bis contraxit, sed dubiu ē an peccatis duas sit
 ducendo. hinc hōc bigamia multū arguit, cuiq̄ verba sunt
 in epist. ad Saluam. de viduis seruanda. primus, inq̄t, Lamech
 maledictus et sanguinarius, et de Cain stirpe descendens unā carnē
 diuisit in duas, et plantariū bigamie p̄tinus delictis pana subuer-
 sit. et lib. 1. aduersus iouinia. sic iterū inq̄t. Primus Lamech san-
 guinarius et homicida unā carnem in duas diuisit uxores, f̄cids
 um et digamiam eadem cataclysmi delicti pana. de altero septies,
 de altero septuagies septies vindicatum ē, q̄tum listat in nuēo,
 tantum et in crimine. hōc hinc. et in epist. ad Yeronimū. de mono-
 gamia. Lamech corporat hereticis, ut n. ille in duas uxores unā carnē,
 sic hi unam in duas diuidunt eccēias. in his dicitis nō hō hinc
 multam auctōr̄, cū plus q̄ optebat bigamia damnare videatur, qua
 si una mortua alteram ducere nō liceat.

Acq̄. li. 22. con. Faustum. c. 47. vñ sumptum ē illud. 32. 9. 4.
 can. obiciuntur. habet hōc verba. prius iacob q̄ ingenti crimine
 quatuor obiciunt uxores, ḡniali p̄bocū purgatur. q̄ n. mor erat.

crimine nō erat, et nunc p̄pter crimen ē, q̄i mos nō ē. Ab̄n. n. sicut
p̄cepta con̄ nām, alia con̄ mores, alia con̄ p̄cepta, qui cū ista sint,
q̄d tandem crimine ē, q̄d de plurib; sit habitis uxorib; obicit sancto
uero iacob. si nām consulas, nō lasciuienti, sed gignendi cū illis
mulierib; utebatur; si mores, illo sp̄te ut q̄ illis terret hoc factū
latur; si p̄ceptum, nulla lege p̄hibebatur. nunc uero cur crimine est,
si quis hoc faciat, nisi q̄i et morib; et legib; nō licet. quid duo quis
quis contempserit, etiam si t̄m modo cū gignendi vbi possit feminis
plurib; p̄est t̄m, et ipsam videt hū societatem, cui nec ē filioꝝ pro
pagatio. hęc Auḡ. ex hac loq̄. seq̄r samach peccasse nō quidem
con̄ p̄ceptū, q̄i si sp̄te iacob nō erat, multo maḡ sp̄te samach,
nec affirmare possum; con̄ nām, q̄i nescim; an laticine an p̄solis
intend̄ eas duxerit, t̄m p̄ceptū con̄ mores, q̄i illis sp̄tib; ante ipsum
nemo duas sit duxerat uxores. si igit̄ Auḡ. nō erat iure nāt̄, nec hū
hinc prohibita plures sit ducere.

Ambro. li. i. de Abraham. c. 4. vbi sumptū ē cap. dixit Sara.
32. q. 4. sic habet. nō abruo q̄ Abraham de ancilla miscerit filiū,
ut cognoscat, q̄i nō de superioris cuiusdam n̄e ac subd̄m fuit Abraham, s̄
vnu ē n̄ro, et fragilib; vniuersoꝝ hōiū. deniq; et de regione Chalde
orū uocab; ē, quos superstitioni uane intentos ēo maḡ, q̄ ceteros accipi
mus, et ideo maiorem inuocū grām apud deū, q̄ posteriorib; renū
tiam; ad p̄iora se extendū, ut sequat̄ deū, p̄roḡ ē. n. ad imitandū
tibi, ut et tu adueras, q̄ si p̄ctis renūctes, possis emereri d̄ni misericor
diam. mouere t̄m aliquos pot̄, q̄ iam cū deo loquebat, et ad ancillā in
teruicū, sit et scriptū ē, q̄ dixit Sara ad Abraham, ecce cōclūm me
d̄nq; ut nō pariam; ista q̄ ad ancillā meā, ut filiū faciat ex ea. ec

ita factu' e'. sed ~~non~~ ⁱⁿ ~~con~~ ^{con} ~~tem~~ ^{tem} ~~pmu'~~ ^{pmu'}, q' Abraham in legem
 Moy' et in ^{um} ~~quany~~ ^{um} ~~fui~~, nondu' in ~~delictu~~ ^{delictu} adulterii videbat
 pena criminis ex ~~hac~~ ^{hac} ~~legi~~ ^{legi} e', qui crime' in ~~hibui~~ ^{hibui}, nec in legem
 ulla rei ~~damna~~ ^{damna} e', sed ex lege, no' q' in legem ~~comisi~~ ^{comisi} Abraham,
 sed legem ~~preueni~~ ^{preueni}. sicut in paradiso licet ~~conjugiu~~ ^{conjugiu} laudauerit, no'
 adulteriu' ~~damnauerit~~ ^{damnauerit}, no' vult. n. mortem ~~peccatis~~ ^{peccatis}, ideo qd' ~~pmu'~~ ^{pmu'}
 pollicet, quod ~~pari~~ ^{pari} no' ~~exigi~~ ^{exigi}. ma' vult. n. ~~mihy~~ ^{mihy} ~~quocare~~ ^{quocare}, q' ~~seueri~~ ^{seueri}
 orib' ~~terere~~ ^{terere} q' multa alia ~~de~~ ^{de} Ambros' ~~ibi~~ ^{ibi}. ~~conter~~ ^{conter}. ubi ~~sic~~ ^{sic} ~~duo~~ ^{duo} ~~co~~ ^{co}
 sitanda. vnu' e' q' bonu' Abraham ~~comisi~~ ^{comisi} adulteriu', ~~hu'~~ ^{hu'} ~~anilla~~ ^{anilla} ~~ac~~ ^{ac}
 cessit, aliu' e', q' ~~peccu~~ ^{peccu}, in' ~~multu'~~ ^{multu'} ~~exu~~ ^{exu} ~~ssandq~~ ^{ssandq}, ~~q'ba~~ ^{q'ba} ~~q'f'ro~~ ^{q'f'ro} ~~ru'~~ ^{ru'} ~~dis~~ ^{dis}
 ficilia, v. n. ~~affirmare~~ ^{affirmare} no' ~~ie~~ ^{ie} ~~tuc~~ ^{tuc} ~~per~~ ^{per} ~~neq~~ ^{neq} ~~q'hibitu~~ ^{q'hibitu} adulteriu', in
 si diligenter attendi, id no' ~~licu~~ ^{licu}, imo ~~co'tr'~~ ^{co'tr'}. nam ~~licu~~ ^{licu} Abraham ~~ac~~ ^{ac}
 cessisse ~~malu'~~ ^{malu'}. in quo visus e' ~~ie~~ ^{ie} ~~fragilis~~ ^{fragilis}, ut ~~caeri~~ ^{caeri} ~~hoies~~ ^{hoies}. ~~ru'iq~~ ^{ru'iq} ~~licu~~ ^{licu}, in
 legem adulteriu' nondu' ~~in~~ ⁱⁿ ~~delictu~~ ^{delictu} videbat. no' ~~licu~~ ^{licu}, no' ~~ie~~ ^{ie}, sed no' ~~uici~~ ^{uici},
 q' ~~leg~~ ^{leg} ~~expresse~~ ^{expresse} ~~q'hibui~~ ^{q'hibui}. ~~ru'iq~~ ^{ru'iq} ~~licu~~ ^{licu} no' ~~ie~~ ^{ie} ~~pena~~ ^{pena} ~~mih'~~ ^{mih'} ~~ex~~ ^{ex} ~~lege~~ ^{lege}, no' ~~in~~ ⁱⁿ ~~licu~~ ^{licu}
 culpam no' ~~fuisse~~ ^{fuisse}. ~~exu~~ ^{exu} ~~ssu'~~ ^{ssu'} ~~in~~ ⁱⁿ ~~aliqua~~ ^{aliqua} e'. q' no' ~~ita~~ ^{ita} ~~expresse~~ ^{expresse} ~~rua~~ ^{rua} ~~q'hi~~ ^{q'hi}
 bitu', ~~sic~~ ^{sic} ~~q'~~ ^{q'} ~~legem~~ ^{legem}. in ~~ueritas~~ ^{ueritas} e' ~~fuisse~~ ^{fuisse} ~~nati~~ ^{nati} ~~lege~~ ^{lege} ~~q'hibitu~~ ^{q'hibitu}. nec Abra
 ha' ~~comisi~~ ^{comisi} adulteriu', q' ~~co'tra~~ ^{co'tra} ~~bitu'~~ ^{bitu'} ~~matr'~~ ^{matr'} ~~cu'~~ ^{cu'} ~~anilla~~ ^{anilla}, et in uxore ~~sup~~ ^{sup}
 ra, in' no' e' ~~cur~~ ^{cur} ~~ad~~ ^{ad} ~~has~~ ^{has} ~~exu~~ ^{exu} ~~ssu'~~ ^{ssu'}, quas ~~ibi~~ ^{ibi} ~~ponu'~~ ^{ponu'} Ambros' in ~~q'libet~~ ^{q'libet}
 q'libet ~~recurratq~~ ^{recurratq}. in' si Ambros' ~~ita~~ ^{ita} ~~senti~~ ^{senti} ~~de~~ ^{de} Abraham, multo ~~melius~~ ^{melius}
~~senti~~ ^{senti} ~~de~~ ^{de} ~~lamech~~ ^{lamech}, q' no' adulteriu', sed ~~matr'~~ ^{matr'} ~~cu'~~ ^{cu'} ~~duob'~~ ^{duob'} ~~co'tra~~ ^{co'tra}
 Innocent. 3. de ~~diuort~~ ^{diuort}. cap. ~~quaridamq~~ ^{quaridamq}. ubi ~~sic~~ ^{sic} ~~ho'~~ ^{ho'}. ~~nulli~~ ^{nulli} ~~unq'~~ ^{unq'}
~~licu~~ ^{licu} ~~sit~~ ^{sit} ~~plures~~ ^{plures} ~~hac~~ ^{hac} ~~uxores~~ ^{uxores}, nisi ~~cu'~~ ^{cu'} ~~fui~~ ^{fui} ~~diu'~~ ^{diu'} ~~reuelat~~ ^{reuelat} ~~conu~~ ^{conu}
 qui ~~mor~~ ^{mor} ~~q'iq'~~ ^{q'iq'} ~~interdu'~~ ^{interdu'} ~~fas~~ ^{fas} ~~conseru~~ ^{conseru}, q' ~~qua'~~ ^{qua'} ~~si~~ ^{si} ~~ie'~~ ^{ie'} ~~iacob~~ ^{iacob} ~~a~~ ^a ~~men~~ ^{men}
 israelite' ~~a~~ ^a ~~furto~~ ^{furto}, et ~~sanson~~ ^{sanson} ~~ab~~ ^{ab} ~~homic~~ ^{homic}, sic ~~q'ru~~ ^{q'ru} ~~uicid~~ ^{uicid} ~~et~~ ^{et} ~~alii~~ ^{alii} ~~viri~~ ^{viri} ~~uisti~~ ^{uisti},

q̄ plures coguntur sit huius uxores, ab adulterio eximiantur.
hac innocens. ex qua dicitur scilicet ee con nate p̄cipu plures h̄c, n
hac p̄ctica scilicet consuetudo canonica, q̄ n. extra ecc̄^{nm} plures h̄c sit
uxores, q̄i conuertunt. p̄^o uoluntate, ut ueris fr̄m q̄i nō ueras coguntur
dimittere, nec excusantur moribz propriis, quod nō ee, nisi iura nati
restarentur nō nisi unam habere uxorem.

[The following text is extremely faint and illegible due to fading and bleed-through from the reverse side of the page.]

Fructus de Melchisedech.

10

Handwritten title: *Trattato de Medicis*

cap. i. De prima heresi qui ad yonā Melchisedech.

Epiphanius her. 18. refert tres hereses de yona Melchisedech yonae,
 prima fuit quorundam affirmantium illi fuisse virtutem quandā magnā,
 et eo superne in locis innumeris, maiorem thro. hoc appellatur dicit Melch
 sedocianor, quos hoc nomen sibi ^{pram} usurpasset refert tanq̄ i theodotianis hereticis
 auctoribus, et repetendis. Huius heresis meminit Philaster, nō tñ meminit no
 minis huius, nec refert eos locuisse illi eo yonae thro, sed tñ dicit yonem
 ipse quondā illi fuisse magnā quandā virtutem. Sed, dicit tñ eos adferre
 quondā rōnem a fide catholica dissonantes. eiusdem nominis Augustinus li.
 de her. cap. 32. sub rōne Melchisedecianorū, sicut Damascenus, et theodo
 retus lib. de her. sub eodem nōre, nihil tñ aliud de eis narrat, nisi q̄ di
 yonae illi fuisse virtutem quandā dei. Tertullus lib. de yonae heresi. in fi
 ne refert duos theodotos existisse, primum quidem locuisse thronum hominis purū
 fuisse, sicut veteres homines, secūdu vero nō sic, sed dixisse thronum eū quidem
 purū hominē, sed natū de virgine sine op̄e viri, sed ip̄i virtute, huius pos
 teriorem dicit fuisse inuentorū heresis huius, meminit illi fuisse virtutē
 quandā celestem thro maiorem. vñ mirū ē, quo modo Epiphanius hanc
 heresim Melchisedecianorū, quam auctoribus i theodotianis, cū exheretizaret
 ip̄o quos affirmare theodotū inuentorū fuisse hanc heresim. nisi dicitur
 illor nō admisisse nomen i theodoto, ne aliis eiq̄ erroribz consentire videret

huius primi
 meminit Phi
 laster.

quos quidā huius
 alii, q̄ theodo
 tianū dicitur
 magis sicut
 quos idem sentirent cū eo the Melchisedech. Huius theodoti terribilia
 nō refert origēna rōna, quibz suā heresim confirmabat, primo quidem quia
 thronus est datus s̄ ordinem Melchisedech, quasi hic sicut caput et princeps ordi
 nis, thronus vero de secūda insitū post eū. cuius origēna cū meminit Epipha
 nius nōre Melchisedecianorū. secūdo q̄ illi agere et praestare pro calanibus vir
 tutibz, thronus vero pro hōibus, longe q̄ praestantior ē illis melchisedech. vñ q̄
 hebr. 7. dicit sine patre, et matre, nō alie thronus, huius cū meminit Epiphanius.
 Hanc indulgenti theodotū, ne eius sequeret, ut affirmaret illi virtutē eū magnā
 thro superiorem. appellabatur ade virtutem, quā nos angelū appellamus ex me
 dia hierarchia, ut paulo post declarabimus, vñ idem b̄ hinc error eū eo, quē
 Hieronimus epist. ad Euzoium, quae ē 126. tribuit origēni dicit illi angelum
 quendam fuisse visibili forma apparentem. Hanc tñ heresim facile convincitur
 primo quidem origēno, quo videtur Epiphanius her. 18. cap. 67. ex verbis Pauli ad
 hebr. 7. de illi loquens, dicit eū assimilari filiū dei. q̄ inferior ē thro, nō. n. dicit

de qua Augustinus
 11. in Gene. 1. 7. A.
 sic inq̄ illi tanta fu
 it excellēt, ut si non
 nullis dubitaret, v̄ tūm
 hū, an angelus fuerit.

similis, aut equalis, sed similitudo, quam ipso posterior, et prius non similis, sed ad similitudinem postea excludit. secundo ex verbis ipsius Pauli ibidem de M. in illi, cuius generum non adnumerat in eis, decimas sumptu ab Abraham. et si generum eius non adnumerat inter iudeos, si habuit generum, non est angelus, et non angelus, quia veritas videtur Epiphani. hanc. 25. ad gloriam non fuisse 25, sed hominem, ut eum sequitur hinc minus, quo si probatur eum angelum non fuisse, nam nec angelus generum habet. tunc, qui accedat fuit, ut ad hebr. 5. omni pontifex ex hominibus assumitur. Arguit autem in eo terram non hinc robur. ad primum facile respondeo, etiam si non est angelus, non est spiritus sanctus, et primus, sed si fuerit typus et figura, quod potius negare eum fuisse inferiori, nam praedantior est veritate typo, et figura. ad 2^m respondeo, videtur calidus non indiguisset meditatione, qui non verum, non M. non fuisse eum melioris, idque affirmare est errorem errorum addeat. Ad 3^m hanc dicitur esse hinc mater, et pater, non quidem ea ipsa, sed ignorantia, qui non potest non meminisse mater, et patris eius, ut paulo inferiori dicimus, quod si haec verba ea ipsa heretici intelligenda censent, non minime sequenti, nam haec non hinc indiguisset hinc, nec finem, quod angelus non con-

A tempo in lumbis
Abrahae.

X quo modo vau pro
pior gen. is. con her
haereticos.

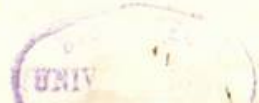
cap. 2. de heresi recussio.

Altera haereticorum rebata ab Epiphania hanc. 25. fuit quorundam hominum M. non hominem, sed 25 fuisse, qui forma visibili apparuit, sed non Patrem, aut filium, sed 25 affir-
marunt, qui de 25 legobat illud rom. 3. dicitur spiritus pro nobis probatur geminibus
incomparabilibus, quod M. concurre putant, ut refut. Epiphanius. Nec existimat hanc
haereticam eandem fuisse cum priori, ut quidam recentiores putant, inter quos fuit Cas-
tro lib. 10. de heresi. v. Melchisedech. illorum. n. haereticam refert, qui virtute
dei affirmavit eum M. interpretatur virtute hanc 25, sed si si veritate abozzer,
facile demonstratur, nam Epiphanius post enarra illi priorum haereticam, et refu-
tata, secunda hanc dicitur, si hinc Hieronymus epist. 126. et Procopius gen. is. dis-
tinguit haec haereticas. et virtute. n. solentem illi angelum magnum intelligebat, uti expe-
quendum diximus. hinc secunda haereticam Epiphanius hanc. 25. et. 67. inven-
torum fuisse refut. quendam hinc Hieracem Egyptium. ex quo facile de qua-
~~lis errorum Pachradia in monumentibus in testimonium de spiritu sui haereticos.~~
~~in fine ubi dicitur quodam testimonium ab Epiphania, quod ille dicitur phariseum in~~
~~verbis, hinc vero Hieracem, primum ad aduersum, tunc testimonium laque de priorum~~
~~errore, nimirum M. fuisse virtute eandem, Epiphanius vero de posteriori ratione fuit~~
~~in 25, quod errorum ipsi Epiphanius ipse distinguit. hinc secunda haereticam inven-~~

fore tacito nomine Hieron: Epist. 126. que e ad Eusebium. Nec in inven-
 tur no solu scripta, sed etiam multis alijs corroborata in lib. 11. ex vtriusq
 testam. q. 109. qui liber Augustino tribuitur. cap de cura Erasmo. et libro
 lib. 10. h. 109. Melchisedech, episcopus cui liber no e Augustini, quod alijs
 no vult multu officere, nam potius liber Augustini quicquid h. 109. illam
 questionem intulerit, ut magis generaliter legendis talem errorem. imo potius id
 probat liber e Augustini, nam frater enim libro Augustini partem suam ad
 nescire, qd tibi liber falso imputare. quid qd sic certissimu e Aug no illud
 de M sensisse. videbantur adeo h. 109. h. 109. quibusdam, pmo quidem, ut
 refert Epiphani. h. 109. 11. ex verbis ad hebr. 7. ubi M de assimilatur filio
 Dei, qd corroborandi e illi, et eisdem cu ipso no, quod 11° convenit. scun-
 du augm referunt Philadelph. et Hieron: epist. allegato, qd de sine patre, et
 matre ac sine generatione hebr. 7. et no hinc principiu, nec finem. hinc augm
 e auctorit illiq questionis tribuitur Aug, qd Abraham fuit sanctissimus, et
 in scrip commentatissimus, et in M illo fuit prestantior, qd no sic, nisi
 M finitio sup hominem, et spiritus ipse 11°. quarta augm e eisdem auctorit,
 qd M de rex patris, et rex iudacie, hoc aut no creator, sed creatori pro-
 priu e, qd M Deus fuit, no homo.

cap. 3. de confuta heresi precedenti, et alijs solut.

Argumenta, quibz prima heresim refellimus, hanc etiam secunda refert
 fare possumus, pmo quidem ex Epiphani. h. 109. 11. 67. ex illo hebr. 7. q
 no similit, aut equalis, sed assimilatur de, quare poterunt hinc et sortitus
 similitu, no qd 11° 11°. secundo sacerdos e hominis, no Dei, minister. n.
 est, ut M fuit sacerdos, et Deo obediens, no qd fuit 11°. quo etiam vult Epi-
 phani. h. 109. 11. 67. ad hebr. 7. cuius generis no e in eis, qd M habuit
 generem, quo alijs ibidem vult Epiphanius. no. n. 11° carna sumpsit,
 in qua sacerdos, et generationem habens oriet. quarto qd M rex fuit eius-
 dem particularis regni, et civitatis ialem, ac 11° Dns et rex e omni. Aug
 aut facile solvuntur. Ad primu dicimus potius con eos fuisse, no. n. de
 similit, sed assimilatur, quod no e creatoris, sed creature. Ad 2^m diximus imo
 capite precedenti dicit sine patre et matre, qd horz no fit mentio, de etiam
 no hinc initiu, nec finem dicit, qd scrip no refert, qd natus, aut qd mortuus
 fuerit, sed simpte introducit sacerdos, ut Epiphanius et Hieron. epist. 126. vult,
 de hoc hi dicimus plura in sequentibus. Ad 3^m dicimus cu pferri Abrahamo in gener.

in sacerdotii dignitate, non autem in vite sanctitate, quia licet eum ad hoc dixerimus, non
 ut inveniatur, nam licet Abraham, sanctissimus fuerit, potius hoc est ille sacerdos,
 nam et in nouo testam^{to} quidam illo maiores fuerunt. Ad 2^m facile est, regem
 ab ethimologia non esse admodum effugere, nam Abraham dei, quatuor patris patris, cum
 in bellum illi inuenerit. et. i. paralyo. b. quidam hoc dei abitob, id est Patre boni
 tatis, non tamen ob id dicimus eum fuisse Deum, cui nemo sui Patre bonitatis, nisi Deus.
 Adde M. huius sic non est, sed qui typus erat illius, qui uero erat Rex pacis,
 et Rex iustitiae, etrus Deus, et homo.

Cap. 4. De heresi tertian, et Declara^{to} laboru^m Ambrosii.

Factam heresim refert ibidem Epiphanius quorundam assorense^m Mel
 chisedech fuisse filium ipsum dei, qui in carnem assumpta^m apparuit Abu
 ha in humana specie. qua^m heresim Epiphanius unico refellit argu^{to}, nimirum
 ut ex uerbis Pauli ad hebr. 7. citatis, M. u. de assimilatu filio dei, et
 idem cui ad de^{um} non potest, nemo. n. tibi assimilari ualeat. procedit enim con
 tra hanc heresim, quae distat non solum a doctrinis primis. Haec sunt
 haec hereses, quae Epiphanius meminit de re. 15. Nec est, quod quae
 piam haeresi in uerbis Ambrosii lib. i. exame. cap. 3. ubi sic inquit. Deus
 est Melchisedech, qui est rex pacis, et rex iustitiae, neque inueni^{ti} diuini, neque fi
 nem habens. quae uerba sunt sensu huius, non quod ille M., qui occurrit
 Abraham, Deus sit, sed Deus esse uerum M., cui significatio nominis, uero et effec
 te comparati, et cuius ille figura et typus erat. uerba ambrosii
 hanc indicant sensum; et apte ea, quae ipse scribit in epistola. 72.
 ad ecclesiam Vercollensem. ubi sic inquit, ad typum illius Melchisedech,
 quem in ueteri testam^{to} legimus, uerum M., uerum rex pacis uerum, ue
 rum rex iustitiae uerum. haec ibi. ubi etiam ipsum appellat uerum M., cui
 nomen est esse conueni, qui est rex uerum pacis, et iustitiae.

quidam alii in yona M. etiam oratione licentes fuisse quidem hominum. no
in secunda natura leges gentium, sed sine patre, et matre. cuius hæresi memi
nit Philastor, qui hoc oratione dicit legentes illud, qd sine patre, et matre ab ipso
dicitur. his enim verbis omnes hæreses vitabantur, isti autem verbis illis
ad hebr. 7. convincuntur, qua precedenti capite ex Ephyphano allegavimus, nempe
cuius generatio no annuntiat in eij igit M. uere generationem habuit. uerba
autem Pauli, quibus uentur hæresis multum explicatur. Præterea quidem refert
Ephyphanius hæres. 88. quosdam iudeos existimasse ob id dicitur M. sine patre, et
matre, quia oras filius scorti, cap de curia scrip^{ta} no fuisse mentionem scorti,
uana in se impudente d' hooz rrsio, et que facile refertur, nam in dicit Ephyph
nius Daab meretricis fuit, ois in scrip^{ta} memin. secundo Philastor orate dicit
sine patre, et matre, no quidem absolute, sed sine patre, et matre iudeis, et fidelibus, qd
natus ex infidelibus gentibus, licet ipso iudeus, et fidelis iis. tertio Eusebius li. i.
histori: cap. 3. dicitur conse sine patre, et matre, qd no secunda successione carnis
habuit meretricem, sicut mor, et consuetudo fuit apud iudeos. quarto Chrysostr Epi
phani. Hieronim: precedenti capite citati sine patre, et matre conseru dicitur, quia
scrip^{ta} hooz no meminit, ut sic assumitur, et typus quidam dicitur, sicut etia
dicitur e no habuisse licentiam initium, nec finem, no qd ex ipa no habuerit. conseru
unt omnes hæ quatuor rationes M. habuisse patrem, et matrem, licet diuersi
modi interpretantur, ut sic dicitur in. ultima uero rrsio est conuincit, et uerior.

cap. 5. De Hebræorum opinione.

Hieronimus opit. ad Euzriū, que e 126. et in tradition: hebræi, in yona 3. re
fuit Hebræos existimare M. fuisse sem filium uoe, annorum uite eius supputant
ad isaac. Philastor autem hæc opinio no multo ex nris. Ephyphanius uero hæres. 88. eam
opinionem conseru ridiculam, cap. 117. refellit, quia supputatis annis thare, et Aba
ham, caterorumq; precedentium no potest uita sem quætere ad isaac. et uero Hieroni
mus requirit aliam supputationem minorem, qua amplectuntur hebræi, quæ e 117. et
cundū vulgari interpretem ista sem quætere ad terysimi quinti annū post obitu
Abrahæ, iuxta hæc erit supputatione hebræorum argm Ephyphani no est offrag. Eiusde
opinionis cui Ephyphano e Procopius lycaus yona. is. ubi dicitur illis hebræorum opinio
existimat eodem modo supputationis. quæ aut fuerit M. ipso Ephyphanius hæres. 67.
tradit. cum. n. gentilem existimat de yona shamua, in qua regnū obtinebat, cum
nam regis salem. ut paulo inferius declarabit. conseru theodore. 91. in yona. 1. 63.
facit bene. nam yona in dicitur.

no isa. 41.
ec Ambrosii.
ad hebr. 7.

hec quæsti
li. ita eam
reuerentia hebræi
orū d' impugnat

~~libro dei, item non
sibi ipsi assumitur
na de. circa ad
angli. copulato hoc
hæresis, quibus et ista
qua affirmatur
de factis. hæresis
autem hæresis
meminit Ephyph
nius hæres. 88.
ut loquatur per
dicitur uel, ipse
inducit ipsi
matre. s. fuit filius
cui ad, in dicitur
ut e q. dicitur.
Ab. qui dicitur, quæ
et in dicitur, quæ
hæresis in, in fuit
hæresis que uel in
uoluntate hæresis
et sui gloriæ illius
significat hæresis
dicitur, illi autem
non fuit hæresis
fuit hæresis
placitum hæresis
hæresis hæresis
uel hæresis
meminit hæresis
Ab. qui hæresis
hæresis hæresis
imputat hæresis.
Ab. qui hæresis
addit hæresis
hæresis hæresis
conseru hæresis
ad hæresis
hæresis hæresis
hæresis hæresis
hæresis hæresis
hæresis hæresis
hæresis hæresis
hæresis hæresis
hæresis hæresis~~

ubi asserit illi esse ex gentibus, quae Palaestina incolunt. et idem ubi scribit Philo-
 ter, affirmant illi ex parentibus infidelibus accepisse originem. sed eorum sententia mihi pla-
 cet, non enim videtur, quae ratione sumitur in M. primo quidem sum genealogia, patris et ma-
 ter in scriptis referantur, non autem M. nec sacrificia videtur quorundam recentiorum, non
 narrari patrem et matrem M. sub hoc nomine M. si enim idem esset M. et sem, pa-
 trem referat, quod sub nomine M. aut sub nomine sem. filii eius mentio, non enim absolute di-
 citur potius esse sine genealogia in scriptis. secundo, quia M. esse rex quidam phoeni-
 coes, civitatis salem, sicut erat rex sodomorum, et gomorrhoei, uterque ad bellum
 conerunt, quod sem non videtur convenire, maxime quia cum in phoeniis orientis. ad-
 versus M. rex omnes gentium incederet, non indicatur, seu circumlocutio, sem autem po-
 nitur ad Abrahamum quoniam, cuius omnes progenies decimus. quarto, quod si sem esset vi-
 rus cum Abrahamo decimas obtulisset tanquam proavus, non autem tanquam sacerdos dignior
 et maiori, ac contentus dedisset decimas M. tanquam digniori sacerdoti. non ergo semper
 quidam alius de chanaanis fuisse videtur M.

cap. 7. De regno Melchisedech

Melchisedech regem existisse non est dubium castrorum, cui scriptis gen. 14. et heb. 7.
 id manifeste testatur, sed difficultas est, cui dicitur rex salem, quae fuerit ista
 civitas salem. Epiphanius haec. 16. duas recitat sententias, una est salem montis con-
 civitatis cui ca. quae dicitur hietem, huius M. rex erat, ista sententia fuit Iosephi bibl.
 antiqui. cap. 11. ubi affirmat prius dicitur solum, postea hierosolimam, et M. regem
 huius fuisse, hanc sententiam etiam refert Procopius gen. 11. notatque hietem proinde
 tam solum, et salem, ex utroque confectum nomen hierosolimam una littera. b. mutata in r.
 Altera sententia refertur ab Epiphaniis, et a Procopio esse non hietem, sed aliam urbem siche-
 monem dicitur salem, cum est cuius M. rex erat, de qua urbe dicitur in gen. 33. tan-
 tum est salem urbem ^{regionis} sichemonem, cum enim prope sichen, huius sententia est Hieronimi
 in epist. ad Evangelium. 126. ^{qui hoc eisdem urbem dicit,} et regem Hieronimi esse multum affirmat, nam M. occur-
 rit Abrahamo revertenti a bello regum sodomorum, quos percutit cum usque ad Dan,
 constat autem non esse reversum ex viam hietem, sed longe ab ea. adducit Hieronimus, et Ambrosius eisdem
 = hanc dicitur esse urbem sichemonem, de qua dicitur in ierem. 3. erat iohannes baptizans in Bethan pro-
 pe sichemonem, de qua re ibi diximus. cum ergo M. rex salem urbis sichemonum, et haec esse
 est probabilior, et communior. hanc sententiam recitat Procopius ibidem quorundam hien-
 tium esse aliam urbem, quae sita erat in valle raba versus campum Regis, hanc in
 praeposenda est sententia Hieronimi ^{et Ambrosii.} qui etiam affirmat usque ad osiam urbem illam
 esse metropoli sichen appellatam esse salem, et ostendit ibi Palatium M. quod ex

a Hieronimi: epist. 126.
 ad Evangelium affirmat
 ex sententia Hieronimi
 primum recensit Iosepho
 bibl., Eusebio Caesariis:
 et Emilianis, Apollonia
 nariis, et Eusebio Hieronimi
 fuisse chanaanem, et
 non de gente iuda-
 eorum, sed chanaanem
 heb. 7. recitata
 opinione, quod fuit
 rex, hinc aptum
 sententia illi fuisse
 de nomine chanaanem.
 autior etiam commo-
 diana antiquorum
 seu chanaanem
 esse heb. 7. tenet
 et quae fuit cha-
 naanem ex parenti-
 bus infidelibus na-
 tum, non autem esse
 sem filium Noe.

Ambrosii. ad
 heb. 7. et ibi
 dem Ambrosii.
 Ambrosii eisdem
 dicitur

Ambrosius etiam epist. 72. ad pop^{um} Veracellens^{is} docet sacerdoti no ex successione
fuisse, ne ob id dicitur sine patre, et matre asserit, quoniam M. no fuit unicus oleo
rennibit, sic Aaron, sed rennibit a deo ipso, a quo accepit sacerdotium, hoc trahi

A Epiphani. h. v. s. d.
inquit. M. rennibit no
amphur post se success
tionem habuit, sed
neq sacerdoti abla
tionem, mansit. n. q
re sacerdot q de temp
alte sua, et adha in
sony a celebrat sacre
dor ita, ut nemo ei
succederet, aut mini
terit sacerdoti in tem
pore ipis subvertit.
Hoc ille.

Eusebius loco paulo ant citato, non dicit. n. rennibit unctio in ista oratio, que in
fuit in Aaron. sicut. M. fuit sumus sacerdos. ita est in canone Missae
cum appellat. quod intellige, no q fuerit sumus Pontifex in h. or^{atione}, sicut
nunc in eis habemus summum pontificem, sed q cum sumus in regno illo suo,
qui multi subdebant inferiores sacerdotes, ipse aut nominat subdebat oratio.

cap. 9. De oblatione Melchisedech

Melchisedech panem, et vinum obtulit deo sumo, hanc q fuisse oblatione
qua ex sacerdotio suo celebratur, certa fide tenendum est. hoc est catholica con
fessio et in canone missae, et in officio corporis christi. id ipsum comprobatur con
fidenter. ser. 22. cap. 1. cum q veritate locutus Patres antiqui unanimi consensu.

Cyprian. h. 2. epist. 3. et in nouo volumi. 63. expressit dicit M. panis et vini
obtulit. quod etiam locum Augustini lib. 16. civi. c. 22. ~~et in dicitur quodam epist.~~
qz. M. inq. panis et vini sacerdoti munus obit. ~~et dicitur quodam epist.~~
h. 2. p. 1. dicitur quodam epist. ~~et dicitur quodam epist.~~

~~Abraha panem et vinum, sed in h. oblatione typus fuit sacrificii immolati in terra in
quod panem appellamus, in qua corpus et sanguis christi sub specie panis et vini obtu
luntur. hoc enim est confiteri, et cum ait ser. 22. cap. 1. confiteatur, cum d. Pa
ter loquitur, et panem et vinum in nobis profertur, Cyprianus loco quod citat, et
inquit, M. typus fuit panis, et vini, in quibus deus h. oratio, et in quibus in~~

~~Abraham q oblationem M. qui ordo utiq de sacrificii illo veniens, et inde h. oratio
dicit, q M. sacerdos dei summi fuit, q panem, et vinum obtulit, q Abraha bradi
piti. quis magis sacerdos dei summi, q dicitur non esse terrenus, qui sacrificium
deo facit. Abrah. et obtulit hoc idem, quod M. obtulit panem et vinum. scilicet ut
panem, et sanguinem. hoc ille. Augustini. h. 16. civi. c. 22. sic habet, loquens. n. de
M. qui oblationem veni Abrah. ad panem et vinum, ibi inquit, primum apparuit sacrificii~~

~~facti, quod nunc i christiana offit deo toto orbe terrar, impletur q illud, quod
quod longe post hoc factum q quodam dicitur ad istum, qui fuerat non
tenuit in carnem, sed et sacerdos in divini q ordine M. hoc ille. sicut
M. in fact. inq. figurat dicit fuisse M. in oblatione panis, et vini ista offerentia
sub specie panis, et vini sacra et sanguinem panis. sicut. Polus. epist. 43. sicut
quis panis et vini sacerdoti munus obit, q que divini q mysterium typi~~

~~Abrah. tunc M. panis et vini obtulit, q Abrah. reuertenti i vic
toriam occurrit. expressit d. sermo Augustini h. 16. civi. c. 22. sicut paulo ant citato,
loquens de M. qui oblationem veni Abrah. ad panem, et vinum, ibi inq. primum apparuit
sacrificii, quod nunc i christiana offit deo toto orbe terrar, impletur q illud, quod
longe post hoc factum q quodam dicitur ad istum, q fuerat unicus in carnem, h. or~~

et Euseb. h. v. s. de
monstr. evan. c. 3.
H. oratio. ad hanc
oblationem collit. Eu
chor. h. 2. in Gen.
cap. 7. sacrificio.
et Euseb. in
illud post. 109.
In eo sacerdos
in dicitur. et i h.
dicit. Polus. ot.
epist. 43. et
Abrah. mullis, qui
M. no fuit in
ant, et vini
et panem deo
obtulit. sicut.
sicut. Hieroni.
epist. ad Eusebium
sape citat. et f. q
rima antiquor Pa
tr. i. dicit. Hippoliti
Eusebii utrius. et Eusebii
mi, Appollinarii, et Eusebii
Tachii M. panis, et
vini oblatione, non
sacra, et i magister
vidimus fuisse.

et Throni. in
epist. ad Euseb.
126. et sermo An
thymianus in
huiusmodi, sicut
politi, Eusebii
hunc casu: cum
Emissioni,
Appollinarii, et
Eusebii. M.
no oleo rennibit,
sed inrennibit
exultationis, et
fidei, unctum
fuisse.

et hinc
h. oratio
ad

Sacerdos in eandem secundam ordinem Melchisedech, hinc Augustinus.

Eusebii. li. 5. de m...
an. curus. c. 3. M...
in q...
ficus corporaliu...
sed vino tolo...
pane, dei ipsi...
hae bndicic. l...
mi. Math. 22. in
fine dicit M. pro
Abraham obtulisse
panem et vinu.

notandum est illud (ibi) quasi dixerit, tunc cu obuia venia, obtulit...
tholici ad hoc confirmadu verbis illis Gene. 14. [M. rex salem proferens panem, et vinu,
era. n. sacerdos dei altissimi, bndixit ei, nimiru Abraham] pondam q...
culam [era enim sacerdos] quam dixerit, q...
tendi nuptas M. pane hui et vini obtulit Deo, sed protulisse in eibi, et potu Abraham,
et milim eius, id q...
tum q...
expo...
quominus...
nem et vinu, que protulit, habuit in refectionem Abraham, et iis, q...
ex catholici dubitu, id q...
con iudeos. cap. i. sic h...
oio reuerenti de p...
hae altulit] Ambrosius Hebr. 7. et Hieronim. epist. ad Eusebium, q...
remita sic dicit, no e miru si M. victori Abraham obuia venierit, et in refectione
tam ipsius, q...
quasi...
videt...
habere, sed in h...
panem et vinu protulit in refectione de hinc Abraham, quod non in factum est. hoc
in no obtulit, quo minus panem illi et vinu prius obtulit Deo, et sacrificia, et obla
tam postea dedit in refectionem, hoc. n. est, quod catholici asserunt, et p...
tunt affirmantes panem et vinu fuisse oblatione, qua vult e M. iuxta sacerdotu sui di
tanti ab Aaron, quoru doctoru p...
yon. lib. 4. Memm. dicitur verbis talidit dicit, M. rex salem, sacerdos dei
altissimi panem sacrificandi dedit nutrimenti in tyrum Eucharistia, hinc aut
ueritatem verba ex yonem allegata significare, illa. n. verba [era sacerdos altissimi, id
circo connotat cu verbis illis. [protulit panem et vinu] ut indicaret illa protulisse tanq
uam huiusmodi, connotat. n. verbu hoc sequentibz, sic [et era sacerdos dei altissimi, et be
nelixit ei, nimiru q...
inept, et falsa condabit, nam post verbu [era sacerdos] e assentus, quem heb...
hae, et potera dedit. et exprimit epist. 63. q...
mimam ut M bndixerit Abraham prius obtulit panem et vinu in tyru sacrificii tui, q...
U...
Ambrosius de lib. de iis, qui mysteria imitantur, cap. 3. sic habet =

cap. 10. de
oblatione
Abraham
ad p...
tionem M.

et ibi de theodo
reus.

A Chrysostomus
de hom. 36. in ye
ne. Postq inat M
rex salem panem
et vini obtulit
n. sacerdos dei M
tanti] ab illo Abra
had accepit oblati.
Post ille. q...
hae, et potera dedit.
mimam ut M bndixerit Abraham prius obtulit panem et vinu in tyru sacrificii tui, q...
U...
Ambrosius de lib. de iis, qui mysteria imitantur, cap. 3. sic habet =

seculo ad huc
in q...
M protulit pa
nem et vinu
ip...
boni complu
tin. refectio
ad Abraham
et in hebraeo
no h...
apud vulgati
nes apud Jo
latine com
imp...
quod Chryso
m...
h...
d...
ni...
b...
Abraham h...
vii,

U... Ambrosius de lib. de iis, qui mysteria imitantur, cap. 3. sic habet =

De Pontificatus eius li. 2. c. 1. q. 1. ubi dicitur quod in
 de fide. c. 1. q. 1. h. 1. q. 1. ubi dicitur quod in
 Abrahami ex altari li. 2. c. 1. q. 1. ubi dicitur quod in
 yonavi dicitur quod in
 sem ille summi dei
 sacerdos et panis, et
 vino excipit. Men
 in illa mysticam
 hanc adumbratam,
 quem admodum et sacer
 dos ille uti pontifi
 cis et sui figuram, et
 imaginem quare se
 rebat, et in iude, et
 sacerdos in throno
 orbis in M. panem
 hanc panem et panem
 umbrantem, hoc in
 dicitur et illud qu
 rum, et inveniunt
 sacrificium, quod
 dicitur in solis orbe
 ad occidit oblatis
 in et propter panem
 dixit. corpus ac im
 gis et ad ani
 ma et corpus mei
 involuntariam ten
 dens, quod nec corpus
 miter, nec corpus
 piter, neque in seces
 sum abit. nec ad
 nam sublatam, et co
 ratione hanc,
 neque de incommodi
 et pulsat, et in yrim
 habet, ut querebam in
 omnem abderunt.
 Has ille.

c. 1. q. 1. ubi dicitur quod in
 de fide. c. 1. q. 1. h. 1. q. 1. ubi dicitur quod in
 Abrahami ex altari li. 2. c. 1. q. 1. ubi dicitur quod in
 yonavi dicitur quod in
 sem ille summi dei
 sacerdos et panis, et
 vino excipit. Men
 in illa mysticam
 hanc adumbratam,
 quem admodum et sacer
 dos ille uti pontifi
 cis et sui figuram, et
 imaginem quare se
 rebat, et in iude, et
 sacerdos in throno
 orbis in M. panem
 hanc panem et panem
 umbrantem, hoc in
 dicitur et illud qu
 rum, et inveniunt
 sacrificium, quod
 dicitur in solis orbe
 ad occidit oblatis
 in et propter panem
 dixit. corpus ac im
 gis et ad ani
 ma et corpus mei
 involuntariam ten
 dens, quod nec corpus
 miter, nec corpus
 piter, neque in seces
 sum abit. nec ad
 nam sublatam, et co
 ratione hanc,
 neque de incommodi
 et pulsat, et in yrim
 habet, ut querebam in
 omnem abderunt.
 Has ille.

c. 1. q. 1. ubi dicitur quod in
 de fide. c. 1. q. 1. h. 1. q. 1. ubi dicitur quod in
 Abrahami ex altari li. 2. c. 1. q. 1. ubi dicitur quod in
 yonavi dicitur quod in
 sem ille summi dei
 sacerdos et panis, et
 vino excipit. Men
 in illa mysticam
 hanc adumbratam,
 quem admodum et sacer
 dos ille uti pontifi
 cis et sui figuram, et
 imaginem quare se
 rebat, et in iude, et
 sacerdos in throno
 orbis in M. panem
 hanc panem et panem
 umbrantem, hoc in
 dicitur et illud qu
 rum, et inveniunt
 sacrificium, quod
 dicitur in solis orbe
 ad occidit oblatis
 in et propter panem
 dixit. corpus ac im
 gis et ad ani
 ma et corpus mei
 involuntariam ten
 dens, quod nec corpus
 miter, nec corpus
 piter, neque in seces
 sum abit. nec ad
 nam sublatam, et co
 ratione hanc,
 neque de incommodi
 et pulsat, et in yrim
 habet, ut querebam in
 omnem abderunt.
 Has ille.

memoratur dicitur hic coram, qui in precupio oram, sacerdos est; atq; Abraham, qui in
 circumcissione ei decimo oblatum, bene precatur dicitur benedixit: sic precatur sacer
 dotem suum, et Dominum dicitur qui vocatum Deus coram, qui precupio hunc, futuram
 declarabat, receperunt et benedictionem eius, qui in circumcissione ad se accedens,
 id est qui sibi excedens, benedictionem ei se precatur. Hec ille. ex quibus verbis
 facile intelligitur in tribus partibus si scilicet, et ordinem. Primo quidem M fuit
 sacerdos dei summi, sic Christus fuit sacerdos ipsius dei, et deus ipse, et sic hinc Christus ap
 pellatur. secundo, sicut M fuit sacerdos gentium, sic et Christus sacerdos gentium fuit,
 quippe qui est ad se vocavit, et in unum salutis rediit. tertio hinc M ab Abra
 ham circumcissione decimas sibi offerens benedixit, sic et Christus iudeos ad se con
 vertor etq; cedentes recepit, etq; benedictionem impertitus est. Hec sic, que
 iustinus docet. secundo loco Eusebius lib. i. histori. cap. 3. sic habet. M in divinis
 voluminibus sacerdos dei summi fuisse refertur, sed qui non ob hoc communi spectatur sic,
 neq; qui ex successione generis suscepit sacerdotium, sicut apud hebræos fieri mor
 erat, et ideo secundum ordinem ipsius sacerdos futurus dei Christus, qui non ob hoc hinc
 re, sed virtute celestis spiritus consecratur. Hec ille. ordinem igitur in duobus a his
 consistit, nempe, qd non ex successione generis suscepit sacerdotium, nec virtus fieri ob
 remibili. consentit Ambrosius priori rationi Epist. 82. ad vercellenses etc. ubi sic
 inquit, cum ab Aaron et genere iusta successio generis magis teneret heredes, qd iusta
 sit consortes, propterea ad typum illius Melchisedech, quem in veteri testam^{to} legitur,
 sicut Melchisedech, veni rex pacis. veni. rex iusticie veni. Hec ille. Tertio
 loco cyprianus lib. 2. epist. et in novo volum. 63. sic inquit, qd M typus Christi
 portaret, declarat sicut in psalms dicens, tu es sacerdos in eternum secundum
 Melchisedech, qui ordo utiq; hic dicitur de sacrificio illo veniens, et inde descendens,
 qd M sacerdos dei summi fuit, qd panem et vinum obtulit, qd Abraham benedixit.
 nam quis magis sacerdos dei summi, qd unus noster Iesus Christus, qui sacrificium
 vero obtulit, et obtulit, et obtulit hoc idem, quod M obtulit, panem et vinum, suum
 vitæ corpus et sanguinem. et ara Abraham benedixit illa precatur ad unum popu
 lum, nam si Abraham creditus, et deputatus dicitur ad iustitiam, utiq; quicquid deo
 credit, et fide vivit, iustus invenitur, et iam pridem in Abraham fidei benedictus,
 et iustificatus ostenditur. Hec ille. qui in tribus hunc ordinem exprimit. et quidem in eo, qd M sacerdos
 in sacrificio, sic et M obtulit panem, et vinum, sic Christus sub specie panis, et vini
 sui corpus, et sanguinem obtulit. tertio in benedictione Abraham, in quo iustitiam ei cum ius
 tino in verbis, non aut in sensu, nam iustinus hanc benedictionem interpretatur de iudeis
 excedentibus, ut Ambrosius de omnibus fidelibus tam ex gentibus, qd ex iudeis, qui et Abra
 ham fidelem significantes. consentiunt multi doctores in secundo, nempe in sacrificio, Hic

in eo, qd M sacerdos
 dei summi fuit, et
 in hoc convenit cum
 Iustino citato. scun
 do

minui. n. sine auctoritate illorum commentorum in psal. 109. sic habet. tu es sacerdos in eternum
secundum ordinem M. hoc solum dicimus, quia et dixit, secundum ordinem. secundum ordinem
nequaquam sacerdos esse secundum victimas iudaicas, sed esse sacerdos secundum ordinem M. quod n.
M. rex oleum obtulit panem et vinum, sic et tu offerre corpus tuum, et sanguinem, verum
panem et vinum verum. iste M. ista mysteria, quae habemus, debui nobis, ipse est, qui dixit,
qui manducaverit meum carnem, et biberit meum sanguinem, secundum ordinem M. habebit
nobis vitam ⁱⁿ eternam. Haec ille. Augustinus h. i. b. c. 22. colorem modo huius ex
hinc interpretatur, ibi ^{primum} ~~in~~ ^{apparet} sacrificium, quod non a iudaicis est
factum. Deo solo orbe herarum, implet quod illud, quod longum est factum hoc. per ipsum dicitur
ad istum, qui esse venatur in carnem, tu es sacerdos in eternum secundum ordinem
M. hoc ille. idem theodor. in psal. 109. et ~~per~~ Ambro. quomodo verba eius quodammodo
hinc. qui omnes huius ordinem in sacrificio interpretantur. quarto loco basilium
in psal. 109. sic inquit, quid est illud secundum ordinem M. non est mysterium, quod est
ille panem et vinum Abraham obtulit, et per sacerdotem illum fuerit a lege habentem, et per
quod nec finem, ut Paulus dicit, nec principium habuit. Haec basilium, qui in totis huius
ordinem explicat, nimirum in sacrificio in quo conuenit cum christo, et ad citatis
paulo in. secundo in eo, quod non esse secundum legem, in quo conuenit cum in ~~in~~ Eusebio secun-
do loco citato. hinc addit unam aliam rationem nouam, nempe quod ~~non~~ M. principium
et finem non habuit, sic et istus, ut hinc hebr. 7. cum dixerimus tibi, M. n. uere hinc
principium, et finem, sed hinc non habuit ignem. quod uerum, quod iniquum, et quod mortuus est,
et istus uere nec initium habuit, nec finem, ut uolens uerum dicit. quinto loco Hieronim.
epist. 126. quae est ad Euzoium, ex similia antiquitatis uel Patrum, Hippolyti, Irenaei. Euse-
bii caesariensis, et Emisae. Appollonarii, et Eustachii huius ordinem explicat licent. ordi-
nem autem multis modis interpretatur, quod solum rex fuerit, et sacerdos: et non circa
et honorem fuit fuerit sacerdotis, ut non gentes ex iudeis, sed iudei a gentibus sacerdoti-
um accepit: neque uultus olea sacerdotali, ut Moyses accepit condidit, sed olea exultatio-
nis, et fidei puritate: neque carnis et sanguinis victimas immolauerit, et brauerum
animabus, sanguinem dextera suscepit, sed panem et uino, simpliciter purorum sacrificio Christi
dedicauerit carnem. et multa alia, quae ex te breuiter non recipiunt. Haec ille. ubi
uidet quatuor similitudines, quae tres communes sunt in aliis, una uero distincta
est, nempe, sicut M. sacerdotum huius ad regno conuenit, ita et istus. sexto
loco Epiphanius haer. 18. sic scribit. ordinem M. corroborans scriptura, et
55 ⁱⁿ expresse docens translationem sacerdotii ~~expresse~~ ostendit a ueteri
synagoga, et consuetudine, ad consuetudinem optimam et iustam, et carnalem
successionem non habentem, ut per unum. Melchisedech. n. sanctus hinc non ampli-
us post se successionem habuit, sed neque sacerdotii ablationem, mansit. n.

ipso sacerdos q̄ omne tempus vite sue, et adhuc in vivis celebrat
 sacerdos ita. ut nemo ipsi successori, aut ministerii sacerdoti in tem
 pore ipsius subvertat; sic et dñs nostri nō hō existens, sed ex Deo
 sanctus Deus, verbum, filius Dei, genitus sine principio, et sine tempore, se
 per et pater existens, natus ex nos ex Maria homo, et nō ex semine bi
 ei. sacerdotiū autē Patri offerit ex humana rā massa accepta, ut q̄ nobis
 sacerdos constitueret q̄ ordinem M, qui nō hē successionem, manet. n.
 pro nobis in p̄sentia dona offerens. Hec ille. ex quibz habet Epiphaniū
 ordinem hūc interpretari in eo, qd sacerdotiū istū nō hē successionem,
 sicut hūc Anthoniū, sed in p̄sentia p̄manere, sicut q̄ typi M significā
 tur, de quo nec firmo, nec successio invenitur p̄ primo loco Grego. napian.
 orat. in p̄m naturam intinuat p̄ dñm dñm p̄mittit, p̄ dñm
 verba ipsius sūt hęc. Melchisedech soligit, qui sine matre erat, sine Patre
 officatur, prius quidem sine matre, post autē sine Patre. Hec ille. ubi videt
 similitudinem in eo tē, qd hē M hī sine matre, et patre, qd nō natus est, ita ut
 re istius sine matre, ut dicit, sine patre ut hō, ut illi qd hē sine matre in
 vivis, ita istū qd sine matre, qd prius excedit sine matre, postea hō sine
 Patre. idem dicit Ambrosius ep̄s. 32. q̄nto nō abnotat hoc scilicet, qd prius
 soligit sine matre, hęc sunt, que patet traditum de hoc ordine.

cap. 13. De vera interpretatione ordinis M.

~~Paulus ad hebr 7 videtur hanc similitudinem ad ordinem nobis explicare, cu
 ius hęc sunt verba, loquens. n. de M inquit, prima qui interpretatur rex iudeis.
 dicitur autē et rex salem, quod est rex pacis, sine patre, sine matre, sine genealogia,
 sine initio dicitur, neq̄ finem vite hīc, assimilatur autē filio Dei, manet sa
 cerdos in ætænum. Hęc Paulus. qui in hęc similitudinem ponit, nempe quod
 rex iudeis, et rex salem sicut, quo significatur istius regnum, in quo dicitur
 regnum, et rex autē istius monarchiæ regno sui pacis, et monarchiæ dicitur, ut
 sicut in eo, qd sacerdotiū nō significat sicut qd p̄sentia sine p̄missione ista, non
 solū post se, sed nec in se, nō n. legit, qui inquit, neq̄ qd hē sine matre sine
 patre, et natus fuisse ut, quatenus nō sit illis membris, ut nō qd naturali successi
 one habuit ut similitudinem sine genealogia ista, qd nec filius istius monarchiæ,
 ut in se hanc similitudinem hanc similitudinem hanc similitudinem hanc similitudinem
 fuerit monarchiæ p̄sentia, sicut fuit istius monarchiæ monarchiæ monarchiæ monarchiæ
 monarchiæ monarchiæ monarchiæ monarchiæ monarchiæ monarchiæ monarchiæ monarchiæ~~

hoc dicit dicit
 Hic dicit de monte
 propriis ep̄s. ad
 Evangelium. 126. ad
 incipit dicit in eo,
 qd fuerit rex. et
 sacerdos.

in orat. aut. q.
 theologica idem hęc
 qd napian. in p̄sentia
 qd ponit hęc simili
 tudinem loquens. n. de
 filio Dei sic scribit
 in fine orat. Melchisedech
 rex iudeis rex salem
 rex pacis, quod ad naturam
 illā nō excolitur
 abnotat; Patre autē
 exiens qd ad naturam
 sicut qd sublimatur
 ab ip̄s genealogia
 (genealogia. n. illi)
 quod enarrabit) ac
 p̄sentia ut rex
 salem hoc dicit p̄sentia
 et rex iudeis, ac
 sicut qd nō Patre
 sicut ad p̄sentia p̄sentia
 fuerit p̄sentia dicit
 mac non genealogia
 dicitur accipitur.
 Hęc ille.

ab ipso transtulit in filios, sed speciatim, non quidem ex ipso, sed ex scripturae
narratione, quia filii illius non meminit, sic et tunc in eadem scriptura, et
tunc, vero in, non. figura equalis est levi figurata veritate. curus M
sacerdos gentium erat, qui etiam circumcisus Abrahami recipit, et ex ipso oblati
oblatione Deo, sic etiam tunc gentium et iudicium sacerdos est, et ex omni
salute se oblati Patri, hierarchiaque sacerdotum figurata.
scilicet in oblatione, nam M oblati panem, et vinum, sic et tunc sub spe
oblati panis et vini oblati carnis suae, et sanguinem. et hoc tunc Melchisedech
sacerdos typus fuit, et figura Christi, et hoc est, quod primo loco adnotandum est.
Adnotandum secundo non esse idem M esse typum, seu figuram Christi, et
Christum esse sacerdotem et ordinem M. hoc ostendit magis demonstratur, nam
multi fuerunt typus Christi, non tamen Christi dicitur esse secundum ordinem eorum, fuit si
quidem Christi David, salomon, ioseph, et alii, qui nec sacerdotes fuerunt, praeter
~~Aaron ipse summus pontifex, figurata fuit Christi, ut dicit Augustinus, ser. 99. de~~
~~tempore, et tamen tunc non est sacerdos secundum ordinem Aaron, sed est ordo carnis~~
~~in sola similitudine, et figura. haec intelligit sacerdos est esse veritas, et magis~~
~~tot, qui memoriam multas similitudines in Christum et M traditum, non propterea~~
~~affirmantur tunc hunc ordinem esse tunc sic eos intelligere debemus, quia~~
~~si voluerint affirmare et illas Christum dicitur esse secundum ordinem Melchisedech.~~
Adnotandum est tertio adhuc Christum non dici sacerdotem et ordinem M, absolute
et similitudine in sacerdotio, quod eo magis constat, nam Aaron summus pontifex
figura Pontificis Christi gerebat, ut assertus Augustinus, ser. 99. de tempore, et in
non dicitur Christum sacerdotem secundum ordinem Aaron. Adnotandum est quartum
tunc non esse idem sacerdotium Christi esse speciatim et abstractum, et esse et ordinem M, qui
nunc in sacerdotio M figurata in certis sacrificii sacerdotis Christi, hoc nobis
inducunt verba Psalmi, tu inquit es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech.
duo videtur Christum nempe sacerdotem in aeternum, et secundum ordinem M, potestatem
magis et aeternam ab eo et inducere verbum hoc (secundum ordinem M)
et tunc sicut Christus habuit. Notandum est quinto Christum dicitur esse sacerdotem
secundum ordinem M, quia non fuit eius sacerdotium secundum legem veteris insti
tutionem, et mandatum, sed est dei virtutem, et seu ex divinitate ipsa carni
veritatem, et quem sacerdotium obtinuit aeternum, et speciatim, qui non erat ex
Aaron sacerdos summi ex Levi tribu, assumebant, multitudineque, et ut mo
do videri superioribus inaugurabant, et sic ad sacerdotalem illam dignitatem primo

Christus dicitur esse
sacerdos secundum ordinem
Melchisedech.

sed similitudo debet
esse in sacerdotio, non
n. absolute Christi dicitur
esse ordinem M, sed in
sacerdotem secundum ordinem
Melchisedech.

1. et exord. lib. 13.
de adoratione in
spiritu.

et si sacramentum successi
orum presentis in filio,

falsus & sacerdos,

nō carnali successione,

nebantur, et tunc nūc nō sic, sed ab ipsa virtute divinit⁹, que in eo erat pōtētia
eius sacerdotii procedebat. nec aliis ritibus, et ceremoniis, vniōnibus indignis, vni sacer
dotii eius nō fuit secūda legis uelut instituti et mandati, in quo M. quā
dam figurā et similitudinē regis habuit, qui sacerdos fuit in legem, nec legis
ritibus institutus. hanc doctrinā nos docuit Paulus hebr. 7. ubi sic inquit,
et amplius manifestat, et secūda similitudinē Melchisedech exurgere alius
sacerdos, qui nō secūda legem mandati carnalis factus ē, sed secūda vir
tutem vite inuolubilis, contestat. n. quia tu es sacerdos in eternū secūdum
ordinem Melchisedech. Hec ille. ponit uerba, qui ē similitudinē M. inquit
exurgat alius sacerdos, explicans autē, que sic ista similitudo, addit, qui nō
secūda legem mandati carnalis factus est, quasi dixerit, si cū ē legem man
dati carnalis, que uelut illos, et ceremoniis, et vniōnibus corporales percipiat, ita sa
cerdos Aaronicus, ut cū nō sit factus secūda legem illam, mandati q̄ carnalis,
nō Aaronicus, sed secūda Melchisedech similitudinē, et ordinem ē. Itāque
Apostolus explicat, quō factus sit sacerdos eternū, secūda p̄latem inquit,
que potest vitam inuolubilem, et inuolubilem hęc, nempe q̄ diuinitatem,
que etero uite dedit inuolubilem, nam licet mortuus ē, nō admodū et
terrenū hominū, nam manū diuinitatis et p̄sona eadem unita uita, et esse
potest, ut morte illa nō est soluti sacerdotii eius, qui autē ē mandati car
nalis legem facti erat sacerdos, nō poterant uitā inuolubilem hęc, sed
nec p̄ueni sacerdotiū, post hęc allegat psalmū, quo p̄soluit utaq̄, sci
licet etiam nō secūda legem mandati carnalis facti sacerdotem, sed se
cūda p̄latem, que est sacerdotiū eternū ē, tu inq̄ et sacerdos in eternū
secūda ordinem M. secūda ordinem quidem M. quia nō secūda manda
ti legis, sed ē virtutem. in eternū uita q̄ uitam inuolubilem habuit,
quod etiam representat ē in Melchisedech. Aduerte nā q̄a maior intel
ligentia Paulus similitudinē regis habet in eadem epistola Paulus, inq̄. n.
hic Melchisedech rex salom, sacerdos dei summi, qui obitū suū p̄brale re
gresso ē in de regem, et benedixit ei, cum ei decimas omnium diuinitū Abra
ham, p̄mū quidem qui in p̄brale Regē instituit, deinde uita et Regē salom,
quod ē Regē patris, sine patre, sine matre, sine genealogia, neq̄ initium
sum, neq̄ finem uite hęc, assimilatus autē filio dei manet sacerdos in q̄
p̄ueni. hęc ille. illo nūc uerbo (sine patre, matre, genealogia) indicat ordinem
sacerdotii, quod nō fuit secūda legem mandati carnalis, nō n. erat ex successio

neque carnali successio
ne, sed deo institui
fuit.

neque carnali successio
in Pontificibus faciente
sequitur, ac

Aduerte nūc Paulus in
eodem cap. 7. q̄ id
et cuius di. tunc ē
ordinem M. cū. mul
tas alias similitudinē
ostendat

mens parentis in filios, quale fuit sacerdotum Aaronum, etiam ad remissionem
 et ipsum Melchisedech. Poterunt adhaerere et, etiam sacerdotum fuisse in
 sui ordinem M. qui ad ipsam oblationem, nimirum spiritus, et vini spiritus
 sua carnis et sanguinis oblatio, et nunc in ecclesia per sacerdotem oblatio, hoc est
 nos ad sacri allegari locum, hoc conficere est, hoc decerni conul. triden.
 ses. 22. cap. 1. in hunc similitudinem non fuit mentionem Paulus in epist. ad
 Hebraeos ob eam causam, quae sequenti capite explicabit.

Cap. 14. De solutione cuiusdam difficultatis.

ut ea, quae dicta sunt, dilucidiora fiant, illud est examinandum, an
 etiam sacrificium, quod in cruce peragitur, fuit secundum sacerdotum et ordinem
 Melchisedech adeo, ut tunc in cruce non oblatio sit sub specie panis, et vini
 sed potius sacerdos secundum ordinem M. in cruce. Duo oblatio una, primo quidem
 quod sacrificium crucis fuit cruentum, oblatio vero M. incruentum, panis subiectus, et
 vini. secundo quod illud semel peragitur, et modo incruentum permanet in ecclesia, igitur
 non illud, sed hunc ratione dicitur per sacerdotem in cruce, nam ipse nunc in
 ecclesia per ministros suos sacerdotum se incruentum offerunt ad sacrificium cruentum
 hunc. Respondendum est huic difficultati quibusdam locis, primo quidem, etiam
 eo sacerdotio, quod habuit secundum ordinem M. et oblatio in cruce pro nostra salute,
 et peccatorum omnium remissio, hoc est ovis contra fide tenendum, etiam n. non habuit
 aliud sacerdotium, quam quod fuit secundum ordinem M. si igitur et in cruce oblatio,
 proculdubio tamen sacerdos secundum ordinem M. id fuit. confirmat hoc Paulus ad Hebr. 5.
 ubi sic inquit. Tu es sacerdos in cruce secundum ordinem M., qui in dicitur car
 nis suae precos, supplicationesque ad ^{cum} illud, qui potest illi salutem facere a mor
 te, cui clamore valido et lacrimis offerunt exauditis et pro recuperatione sua. hic
 Paulus. ubi videtur etiam tamen sacerdotem secundum ordinem M. oblatio precos, et sup
 plicationes cum lacrimis et clamore. igitur eodem sacerdotio et ipsi oblatio in mor
 tem. secundo ipsa oblatio cruentum crucis in seipsum qualem habuit similitudinem
 cum oblatione M. adeo, ut non solum sacerdotium ipsam, sed et oblatio dicitur potius et
 debent secundum ordinem, et similitudinem illud. ratio hunc potissimum est, quia etiam in
 eo, et sanguis non solum manducatur, et bibit etiam sub sacro, speciebusque panis, et vi
 ni, sed spiritus et per unum fidelem, ipse n. est panis, et potus spiritus, duplicemque
 manducandi et bibendi carnis, et sanguinis eius modum sacri dicitur etiam
 veralem sacramentalem, et spiritalem. igitur sacrificium cruentum, quo caro, et sanguis tunc

officiantur, similit^m hinc cui oblat^o panis et vini M. conferatur eo, q^d Paulus
ad hebr. 7. et. 6. cui etiam docuerit sacerdotem s^c M. et s^c Paulus sacerdo
tem habere debet, quod offerat. nō meminū alteriq^{ue} oblationis, q^{ia} exuente in
cruce & eodem mortem exhibite, s^c uere s^c ordinē M. fuit, tertia consecr^o ex
his etiam etiam nō se oblitiscit in iura, sacerdotem debere sicut et s^c ordi
nem M. cui eiq^{ue} sacerdoti nō fuerit s^c legis mandatum, nec uale, quale erat le
gis, et. n. de causa dicitur s^c Paulus s^c ordinē M. sicut quispiam, cui Paulus
nō meminū huius oblationis, quae facta ē nocte eam. quidam existimā memi
nisse in p^{ri} capite oblati, sed id dicitur procedit, q^{ia} legitimum Pauli sensu non
proponit, nihil. n. sibi de ea oblatione loq^{it}. uera et legitima ratio ē, Pauli
intenti fuisse ostende eum iudicos sacerdoti legis censurā aduerti etiam, et con
sequenti legem ipsam, idq^{ue} probat, q^{ia} etiam factus erat sacerdos secundū ordi
nem M. in etiam, igit^{er} sacerdoti Aaron et uere libere, et transferri in sacerdo
tem s^c M. quod dicitur erat ab Aaronico, eo, q^d hoc illud nō erat s^c legis man
datum, hoc uero sic hoc facti erat Paulus ad sui intentū, nec nec illi omni
dispen^{dit} oblationis proponere, cui sacerdoti ipsa docuerit, et probauerit fuisse
docuerit. Altera ratio huius fuit, q^{ia} sacerdoti quipiam etiam, ad quod sacerdos
intulit fuerat, illud ē, quod in cruce p^{ro}ci, hoc non redamit, hoc Pauli
sacerdotis, hoc ipse in sancta sanctorum Dei nempe celato regni ingressus est,
sicut sacerdos Aaronicus & sanguinem animalium intulit in sancta habu
culi loquenti, oblat^o uia illa sub Ap^{osto}lo panis, et vini in marm^o quidā illius
exuente erat, et ibi eo accipitibus sua officium, idcirco nulla huius ibi fe
ci mentionem, quam suo p^{ro} p^{ro} nō esset nec. suspens^o q^{ia} ad deus obiecta res
ponte, ad primū quidem factos una oblat^o ei exuente, aliam incruen
tam, sed nō in hoc ē similit^o, sed in eo, q^d caro illa et sanguis, quae exuen
te obferrebat, panis et uolus etiam quales vitam Ap^{osto}licam conferentem inq^{ue}
illud, iam. 6. nō manducantibus carne filii hōi, et bibentibus ei sangui
nem, nō habebit vitam in uobis, inq^{ue} multorum interpretationem. Adde, q^d
sacerdoti ipsum erat s^c ordinem M. q^{ia} sine successione carnis, et nō s^c legis
mandatum, licet huius ipsa nō ēē similit^o, nam tanq^{am} sacerdos s^c ordinem
M. oblitiscit p^{ro} se supplicationes, quas in nō legit^{er} M. oblitiscit. Ad quod
respondeo etiam oblationem etiam in se semel in p^{ro} p^{ro} ad am, in q^{ui}
ad p^{ro}tem, et officium p^{ro} p^{ro} d. mult^{er} q^{ue} equiuale, et. n. p^{ro} p^{ro} p^{ro}, et

efficacissima fuerit, non est cura repetitur, et postea non oblata saluberrima annua
 obtinuit, et obsequium quod est opus dicitur, quod dicitur de co. hebr. 7. qui non
 habet, inquit, recessu quiescit, quemadmodum sacerdos, qui, quod dicitur
 hominum officio, deinde pro populo hoc facit semel et offerendo. et cap. 9.
 et hoc semel oblatio ad multorum captivanda peccata. et hoc in capite
 sequenti ex altius dicemus.

cap. 15. De Altaris difficultatis resolutione.

Difficultas occurrit, quo modo etiam dicitur sacerdos in christum;
 quidam recentiores opinantur sacerdotium istud dicitur perire, et ali
 num, quod non succedet ei iterum, sicut in sacerdotio Aaronico successio
 est sacerdotum, quod in finem seculi permanebit, post consummationem
 huius seculi non futurum amplius, sicut sacerdotium, cuius iam non est oblatio, nisi
 in finem. Hoc doctrina abhorrentia est fidei catholicae, quod tenentur in christum
 sacerdotem in sempiternum se post seculi consummationem, sed multum circumven
 ditur rationibus demonstratis. primo quidem ex unione ipsa, unio est manens
 in eternum, igitur et sacerdotium, non enim sic per unio sacerdotum per se ipso sacerdo
 tum, antequam in nomen catholice negabit, unio enim ipsa est divinitus uni
 ta humani, ut in. unio est. ipse sanctus, ex unione igitur facta sacerdotum, et
 hoc multum tenentur Damasco. opus. et de unio. b. utrum. est y. illa. unio
 nem, permanens in eternum seculi sacerdotium. ^{quod tenentur} ^{quod tenentur} ^{quod tenentur}
 in eo, quod unio sacerdos fuit, unio unio in seipso non finem, quod est
 se est unio unio sacerdos unio, si igitur sacerdos sic unio ad consum
 mationem seculi, in finem huius, nec est unio M. ^{quod tenentur} ^{quod tenentur} ^{quod tenentur}
 si est et sacerdos, et in hoc est unio M. et unio est unio, et om
 niu seculorum, quod et sacerdotium, sicut in M. tam antiqui fuit regnum, quod
 sacerdotum, neutrumque finis unio naminum. praeterea ex Paulo hebr. 7. istud
 fuit et sacerdos non est legem mandati carnalis, sed est veritate vite inso
 lubilis. et vita huius est insolubilis, quod et sacerdotium, unio ibidem. istud
 inquit eo quod manens in eternum, sempiternum sit sacerdotium, igitur sic in eternum
 manebit post mundi consummationem, in eternum manebit sacerdotium. ^{quod tenentur} ^{quod tenentur} ^{quod tenentur}
 ex Paulo hebr. 9. etiam et proprium sanguinem introiit semel in sancta
 etna et obsequium inventa. proinde sensu Pauli, distinguunt enim et sic compa
 ram sacerdotem huius Aaronicum istud, ille semel in anno introiit in sancta
 et sanguine hircorum, et etiam et proprium sanguinem ^{semel} introiit in sancta, non

praeterea. 2. latet
 in quo dicitur unio
 est in unio et
 est unio, ut huius Pauli
 ad hebr. 7. quod et
 dicitur et istud

+

1

21

De benedictione iude.

Quatuor in huius benedictionis iude prestanda sunt. unum
est sensus literalis primus, et aptum ad corticem exponetur. al-
terum est. Dubia aliquot aptum ad litteram et lectionem examina-
buntur. tertium est. quae alii exposuerunt, proponetur. quartum
sensus ad Christum dominum pertinentem dilucidabitur.

PAR. I. De literalis expositione

Prophetia haec est commendatitia, et laudes huius tribus pre-
dicat. laudat autem et commendat a quatuor, nempe a victoriis
consequendis contra inimicos. a regno et principatu in hac tribus
futuro. a Messia de ea tribu venturo. a fertilitate terrae portio-
nis, quam obtentura est. imprimis, occasione laudis a nomine
ipso sumitur. iuda inquit te laudabit frater tuus. in hebreo hi-
pnome. tu. iuda tu. id est, tu vere nomineris iuda, qui vere
laudabit te, et confitebitur tibi frater tuus, et aliae tribus omnes. ver-
bum iuda in hebreo significat laudem, et confessionem a יָדָא יָדָא
et in hebreo habet nominis allusionem, ac si Latine vocaretur
confessio, et licet confessio tu, quae tibi confitebitur frater tuus, est at-
tendendum est illud. tu. non solum affirmat veri nominis significat
sensus, iuda tu. tu vere nomineris et obtinere tale nomen, sed et quin-
dam insinuare distinctionem a precedenti benedictione seu prophetia,
in qua multa mala, et maledictiones descendit de Simone et Le-
ui. coersus autem ad iudam, dicitur iuda tu, quasi diceret, non tu
hic eris tu, nec talia predicam, sed tu vere diceris iuda, laus.

confessio, q̄ fieri tui et tribus omnes te laudabūt, ut excellentissi-
mam et dignissimā inter omnes, cur aut sit laudanda, et celebra-
da, apertis verbis sequentibus dū dicit.

Manus tua in cervicibus inimicorum tuorum.

hoc ē primū ex propositis quatuor, a quo commendat iudam, nem-
pe a victoriis multis, et mirabilibus, quas consecutura erat con-
tra inimicos, quas re vera consecuta ē nō solum q̄ multos reges, q̄ fuerūt de
his tribu, ut patet ex regū libris, sed et aī regum adventū, nam
ista tribus iuda fuit prima quae portione terre promissionis p̄p̄ta
eripuit de manibus inimicorum, ipsa fuit qui mortuo jesus prela-
dri loco ipsius incepit prelatum, et multas est consecuta victorias,
ut constat iudic. i. attente circa verba phrasim eē hebraeam
ad detotandum seu significandum, q̄ hīs tribus inimicos in fugam
convertit, aut q̄ cor domui et rupi, dicitur, manus tua in
cervicibus seu dorso inimicorum tuorum, qm̄. n. inimicos prebet dorsum
inimico, et pugnant con-
tra eum, ut q̄ ipsi fugerūt, et q̄ ultus ē et domi-
tus, ut q̄ illud, quod psal. ij. dicit, inimicos meos dedisti in dorsum,
id est fecisti ut terga verteret, vellet in fugam converti, idem est
vocabulum in hebreo, quod hic. cervicibus. illic dorsum. dicitur. ē autē in
hebreo in singulis, manus tua in cervicibus. in nihil refert, nam fre-
quens ē in hebreo nūri pro nūro positio, singule. n. q̄ pluralis
ē, nam multus nō vna, sed multe sūt cervicibus et dorsa.

Adorabūt te filii patris tui.

Orig. hom. ij. in gen. hīs
p̄ nō posse sumere in
dī nō solum ita affirmat q̄
p̄bū adorāti, tū in semp̄ nō solum
q̄ latia q̄ debet solum dō, s̄ ē q̄ unum, q̄
dō hīs nūm, s̄. i. reg. ij. David adoravit saul.

Hoc ē secundū, cur laudanda tribus hic predicta, nempe ob

Catulus leonis iuda, ad praeda fili mi ascendisti.

Sicuti iacob in explicando hoc regno iuda, et nonnulla particulari-
predicium, nempe via regni initiu, progressu, duca^m initiu regni hui
verbis prae, catulus leonis iuda, ad praeda fili mi ascendisti. q^d dicit
de David primo rege iuda, et alioz regu p^{re}, et progenitore. iuda
ff^r futuru David vocat catulu leonis, ac si licet ex se eum catulus leo
nis. vocat David leonis catulu, leonem ff^r regnu ip^{ro}, sed catulu, ut no
est initiu et principiu, mag^{is} incipit a minoribz, ff^r sub saule regn^{to}
hic ff^r leone militavit, et multas victo^{as} obtinuit, de quo dr. i. reg. 13.
exhibebat David ad omnia quatuorq^{ue} missit eum saul, et quidenter
se aiebat, posui q^{ue} eum saul sup viros belli, et accepitq^{ue} erat in oca
lis universi pop^{uli}. y philisteni illu, et multos alios sub saule occidit.
ut caner^{et} ei, quous saul mille, et David decem millia. ff^r hoc ca
tulu leonis vocat, no aut leone, q^{ui} nondu^m principatu obtinebat, sed
sub principatu fortiter se con^{tra} inimicos gerobat. ad praeda ascendis
ti. no est novu^m proptus vii p^{ro}posito q^{ui} futuro ob quas alibi can
sas dixim^{us}. quasi diceret ad praeda ascendes, aduertendu^m est aut
terra in manu o^{mn}is. in hebreo hui, a praeda ascendes, seu ascendisti. a praeda no, ad prae
ff^r hoc q^{ui} d^{icit} ad prae
da ascendisti. q^{ui} h
lyam^{us} a praeda, huc
erit sens^{us}. a praeda
facta et terra deute
ta ascendisti, id est
gloriosus factus es.
mag^{is} p^{ro} h^{is} hebrei, no
sola sign^{ificat} ascende
locu, sed ascende in
honore et gloria. quis
aut^{em} tribui h^{oc} d^{ic}entibz
hi principatu ff^r regnu^m
in David incipit, d^{icit}
quo h^{oc} sacrificium.

prae hae duo in acco
modari tribui iuda
mi David, ut catulu
leonis, q^{ui} egressa ab
Egypto incipit p^{ro} h^{is},
et fortiter aiebat sup
alias tribus. di ascen
dissit ad praeda, q^{ui}
morteo tosa. ut q^{ui}
iuda. i. consuevit
deu filii israel d^{icit}
ut, quis ascendes in
nos con^{tra} chananiu,
et erit sup belli, et
dignu^m d^{icit}. iudas as
cendit, ecce tradidi
terra in manu o^{mn}is.
ff^r hoc q^{ui} d^{icit} ad prae
da ascendisti. q^{ui} h
lyam^{us} a praeda, huc
erit sens^{us}. a praeda
facta et terra deute
ta ascendisti, id est
gloriosus factus es.
mag^{is} p^{ro} h^{is} hebrei, no
sola sign^{ificat} ascende
locu, sed ascende in
honore et gloria. quis
aut^{em} tribui h^{oc} d^{ic}entibz
hi principatu ff^r regnu^m
in David incipit, d^{icit}
quo h^{oc} sacrificium.

sima ita ut multis civitatibus iuda dona ex ea mitteret, et suis
 militibus distribueret, fuitque tam insignis, celebris, et diuice pre-
 da, ut per excolendum ipse David nomen imponeretur, hinc est preda
 David. de hac preda nunc loquitur, et vocat eam q̄q̄, cui in .i.
 regum in vocata b̄q̄. utique aut nomen preda apotheca signa
 signat, sed illud ad feras et alia refert, hoc ad homines, quod aut
 hoc in loco vocatur in David leonem catulū, ob id usque in noie
 convenienti ferre, in q̄ aut regum loquitur de sua propra David,
 ob id usque in noie convenienti personis, tunc est eadem preda narra-
 ta lib. regum, et quidam in hoc loco a iacob. rursus attendenti
 est ex lib. 2. regum. Statim post hac predam veni mihi de
 morte saul, et consului dominum an ascende deberet in terram
 iuda, et videri ei a domino, ascende. hinc ascendit in hebra, et ibi
 et factus est in regem regum iudam. hoc est quod quod nunc dicitur, a preda
 ascendit, idem, facta preda grandi in Amalechitas in terra Phi-
 listinorum, hinc presertim ascendit in terram iuda, et ibi incipit regnum,
 et hoc philistinorum, ascendit, idem est cum illo, quod hinc videri, ascende, et
 cum illo quod ipse petiit, an ascende deberet, hinc est sensus verborum legitimi-
 mus horum verborum, catulū leonem iuda, a preda fili mi ascende-
 ti, et ut ostendat manifestum notabilem usum est apostrophe, o fili mi,
 quatenus hinc convertit me ad te, quod hinc converterit in alium hominem,
 hinc fiet ex quibus hinc regum, et ex catulo leo exules. quod si legamus
 non a preda sed ad predam, idem est sensus, ad predam ascendit
 ti, quod non est immoratus in preda, sed transiit ab ea ulterius in locum
 philistinorum in terram iuda et ibi est factus rex regum iudam.

85
et beniamin. his q̄ uerbis iacob int̄m̄ regni iuda in David
futuri predicti, ut exponam est.

Te quiescentē accubitū ut leo, et quasi leona,
quis suscitabit eum.

Progressu regni predicti, et intermediu semp̄ relinquit aditū p̄
cipiū, et finem m̄iure. David fuit paucos post annos nō solum
iuda sed omnium tribuū regē, et in hac amplitu et p̄o regni multos
annos uixit, et senex dieḡ mortuus ē. hoc predicti inquit, te
quiescentē accubitū ut leo. uerbū hebreū quiescentē, magis exp̄
mi significat, q̄ יָרַח q̄ significat se incuruare corpore, ut faciūt qua
drupedia, q̄ iacere uolūt, significat se incuruare se ut illi, q̄ se ter
ra aliq̄ eleuare manus uolūt, se deprimūt. relinens aut̄ metapho
ra leonis, q̄ quadrupes ē. sicut, incuruasti te, et cubasti ut leo,
uerbo incuruasti nosse sermō huius catuli, quom̄ ad sermō dicitur,
et p̄bo cubandi, significat morte eius, id est senex dieḡ mortuus, nō
ut catuli, sed iam ut leo, q̄ tūc eris regē p̄fectus, et omnibz tribu
bus dominabis, q̄ fuiti catuli a principio, et adhuc ultra progressus es,
q̄ ascendisti, tū leo eris, q̄ cubabis, et diem obieris. nō solum ut
leo cubabis, sed et ut leona. leona. n. cubat ut filii, sic tu relin
ques filios post te, et regni successores. cubabis q̄ ut leo, et ut leona,
q̄ diem claudes et obis regē magis, et adhuc successores filios re
linques ita potentes ut nō audeat ullus regnū tuū inuadere, sicut
dū leona dormit, catuli uigilantes eam custodiūt, namq̄ aude
accedere, et sicut leo ē dormiens terrorid, neq̄ ullq̄ audeat accedere,
et facere eū perire, sic tu terrori eris, ne ullq̄ regnū tuū, et

45
ex iuda, nam ut inferis dicemus, idem e hoc nomi. ac si dicitur, filius
eius, no auferat de iuda, donec uentus filius eius, hic aut q excellen
e ihesus, alii uertunt, q mittendus e. q' e q' excellen' significat ihesus,
et hoc e' scribitur ex illis quatuor a quibus laudandi dicitur futura iuda,
nampe ob victo' belli, ob regna, ob ihesum futurum et venturum ex eis
prophete, de quo p'ntial' p'bum sequens, de uic de famore, i. de q'
et ipse erit expectatio gentium. gentie, et filio' sig.

hic e' ihesus, qui omnes pop' gentiu' et iudeos expectat, ut omniu'
saluatorem, hinc uidentur, in huc spabum omnes saluti ab eo conse
cuturi, uidentur hoc uerbu' sibi loco isa. q' que' dicit Mathe. c. vi.
in huc gentes spabum, isaias aut in sensu eodem de, legem eius in
iude' expectabit. sic uerba hinc et ma' uulgata, inferis aut hinc
et alia loca q'nti ad hanc seu uocem examinabimus. hinc totum
locu' no auferat suspectu' q' talis ap'nt' paulo inferis, in p'nti. n.
bralem sensu q'nti ad corthum exponimus.

Signat ad uincam pulli sui, et ad uitam

o fili mi uincam suam.

Hic uerbis abundantia et fertilit' terre, q' obtigit iude' p' dicitur, q'nt
e' quartu', ob quod iudas laudandus p' dicitur, de qua fertilit' et abu
danti' e' illud psal. 47. fundatur exulta' uniuersi' terre mons syon.
et uerba loquendi modis p'conu'bialib' et hyperbolicis, et e' hoc uerbo
sensu, fiet ut uir iuda in uendemia uinace, liget ad uitam pulli
ut ad uitam optima' asina, q' tanta erit copia uinac, ut ho' portare
no ualeat, sed ex una uite orerabit pulli, et ex uite optima' asina.
uerba notant magna' copia uinac p' abundanti' et fertilit' terre. in h'

bre loco (vinicam) hi 152 quod signat vitem comuni, un latine
 in hoc loco viticam. q vitis ponit, solet. n. colitur & colento ponit
 quod aut dr. vitem, in hebreo e' אפ"י. qd signat vitem opti-
 ma, et no qdvisq' gery vitis, sed vitis magne et optime, ob id dicit
 cois vitis daturar tanta copia, ut pulla oneret, ac vitis maior de
 bic minore copia, ut Asina qui magis pot omg portare, oneretur
 laba yestrophe, o fili mi. posita e' ad significandi magnitud' bnficii
 is quod no communiter abis datur. qd ad hanc halem explicit' qd
 nec omg postea aliud vltm hie dicitur.

Lauabis in vino stolam tuam, et in sanguine

vires pallii tui.

Ex primis copia vini et musti ex abundant' vnaq, cui tanta copia
 vini, ut vltim' lauari possint vino, et musto, mod' e' loqr hi ad
 exprimenda abundant', ac si dicitur cui tanta copia vini, et musti,
 qd e' aqua, seu ut possit seruire in vuis, in quos aqua dicitur.
 vinu' et sanguis vus no item signat, vinu' n e' iam pot' coisq,
 et defecans, ac sanguis vus e' mustu, qd recent' exprimit ex
 vuis, et hi sanguis vnaq' & mustaphoram. et in hebreo bin plu
 rali. vnaq, et nome signat vnaq' matura, sic et latine. maior au
 semp solet ee copia musti, q' vini, ob id hi q' vino pot' lau
 ri stolla, q' p'vntiq' e' mustu, musto aut ee palliu, qd e' co' cois
 mentu, et quod frequent' so'rdidat, ut solioe indigeat.

Posteriorer sut oculi eius vino, et dentes
 eius lacte candidiores.

Adhuc abundant' exprimit serre, ut no solum magna copia vini, sed
 et p'fectissimi vini ferat, cuius arq' e' q' hanc iudi' habuit oculos

quod dicitur hoc id, si postea dicitur leonem. 7o et hieronimus vertit eum in leo, et dicitur iohannes legat. sic, et

ysse, caluly, leo iuda. in apth legi, caluly leonem iuda, nam illud calulus dicitur y verbi sequens, nam no magis caluli leonem, qd alitig, alie signit. quod aut caldica applicat iude tribui, et ca iatans David, inferis tradabi, qd expō alieq, considabitur.

Dub. 2

illud ad seu si preda ascendit. 7o vertitur si gemine ascon leri. qua interpretat greci exponitor et latini multi scilicet rane, un' genalis exponit, e gemine asconit. id est multus et, et exaltat, tanq ex quadam bona radice non rano floridq. hieron vertit de captivitate ascendit, ut signit inq ex iuda viri captivos post fuisse ductos. hie varietas proclit qd nomo, qd p preda, captivi tate, et rano seu plantis signit. in hoc in loco malig qd preda sui mitur, ut sui consonans methaphora leonia

Dub. 3

illud leona, in hebreo lxx xijh quod leonem grandem signit un' aliqui vertunt. quon leu, et quon leo minor. in hieron verti leonem, 7o aut vertitur caluli, sicut leo, et sic caluly, nam leonem dicitur expō e qui hieron seqr, et ita e amplectenda, nam illud nomi pro utraq sequi simit, et si munitur parvi preda cu eisdem lris signit leoni, nampe xijh. quon aut utriq com paretur, leoni nampe et leone, dicitur i supra. grege in ped. q. vii

Dub. 4

De femore eius. in hebreo lxx qijh quod alii vertunt de int' pedes eius, un' similit' dicit, et scriba de int' pe des eius, qd mot principum e hie tales in pedes suos. et hieron phi de femore, et certu e uocem hie no signit femur, sed pedem.

cyru. h. i. un' iud. c. 21. legi. de fuisse asconit. Aug. h. i. un' fuit. c. 22. a gemina. Theodor. q. 109. in gene. e utrysto. Eucher. de captivitate. co munitur aut, de gemine legi. h. o. riy. hom. iij. in gen. dicit polig dicit et virgulo, aut rano, qd de gemine, pyulati. n. et rano solam de radice auto ut pulchare. Et iohannes sequit 7o legentes, in leo et de caluly leonem. sic cyru. h. i. un' iud. c. 21. Aug. h. i. un' fuit. c. 22. Eucher. Theodor. et alie. autor radice, legi. ut leona, dicitur hoc dicit qd fortissimi gemine in homine, et qd leona e fe rator.

coitit hie scilicet 7o le gite. de femoribus, nam in hebreo e in plurali, sic Aug. cyru. Theod. et alii leonem vitalis. hieron, vertit in singli. et sic legi grege. h. i. un' fuit. c. 23. in p. et iuda. in dialog. cu lxx hie.

Dub. requiritur acubutu. 7o vertitur dor mudi. ita expō. h. i. un' iud. c. 21. et Aug. h. i. un' fuit. c. 22. et phi requiritur. in habito e incursus, ut iam diximus. Dub. no auferet. vitas no deficiet. in he breo, no reddet. Dub. res. hie. obiter pncip e 7o. hie in hebreo. p ga. q. magis e dignit. hie hie phi hieron?

Et alia unquam Rabini

interpres... dicitur... illud psal. qd. intende prospere... illi aliunde dicitur... de quo mure... psal. 71. tibi offero... et psal. 71. omnia dixerunt... qd. in uerbum... offerat murem.

Civil. h. 2. ubi nulli... referat ipsi opponitur... qd. in libro sui plura... ut. que reseruit ei... me legit in singli... qd. reseruit ei... una obsequio... hebreo uocabulo... huius e uerborum... et 70 phrasibus... huius potuit... et sententia non mutatur... ad sequitur hanc... non uariis legit. Atque in hoc eodem loco... in fine de cruce... dicitur. legitur donec ueniam... unum reseruit ei. ut in... lib. de incarnatione... aduentu corporali... qd. reseruit sub. item. h. q. c. 23. cui... reseruit ei. uiginti. h. i. u. iud. c. 21. quousque ueniam... h. i. u. u. iud. c. 21. qd. reseruit sub. ei.

Cap. 2. De uera interpretatione.

Mihi non est uidebitur... huius significat idem quod filii... non auferat respectum de iuda... huius significat filium... unum femininum... hoc autem ita fieri... loco uariis & relatiuis masculinis... et ibi est relatiuis masculinum... hoc est relatiuis femininum... orogen. hom. 17. gen. et Egiptus... huius duplicia exemplaria... et donec ueniam... sic exponitur... parric. c. i. et Athan. firm. de uis et cruce... orog. hom. 17. gen. choro. hom. 67. gen. alii cui...

si uideat sic expecta... et Civil. h. 2. ubi nullum... sic Eusebio. h. 2. ubi... caldai. inuoy. exponit...

ad iudam, et signum futurum etiam de semine iudei s; carnem, quod
 volumus misterium et in hoc attende illud magnum e, q; ponit
 et no uau, ut iste filius signum e filius dei sit et hois, nam hec
 e una de quatuor nois dei tetragramaton, que signum e ysona
 trinitatis, q; e filius dei, iste q; filius hois cui filius dei, ad qd mis
 terium notandum assumpta e hec et loco uau, nec uisus e noie q; sed
 h; u; hoc. n. proprie signum filii creati, nam signum uelut in qua
 nascitur filius, in hoc q; noie huius, in et diuinitas, ut sic filius hois
 sit et dei, signum ista interpretata e optima, nam illa hiero, et illa
 Jo no quadrante lesioni nro, q; nos legimus ut ioh et et, et s; illor
 nisi ioh, et s; hiero. pro et ponit et et ut uau, nec pae obicit in
 interpretati huius, quod opposuit Raymuns con Galatin, q; nos dicimus
 et positum pro q; uau et e masculinum uelut uau, adde q; ex hac
 infirmitate filii futuri ex iuda, qd ut conueniens ppter de ipso,
 ut s; alias interpretata no seq, nam q; mittimus e, filius, filius eius
 in femine, no inferunt futuri etiam ex iuda.

cap. 3. De calumniis iudeorum circa hoc nomen.

No negant iudei omnes hanc aliquam interpretati, tamen negant q; hoc
 nomen etiam et messiam intelligi, sed fingunt multa, ut euadant a
 magis christianorum con ipsos, nempe etiam uenisse, q; ablata e scriptu
 ra iuda, calumnie in eorum sui inannes, scripta exponit hoc nomen
 p; ut sui ppter cuiusdam ciuitatis, ubi fuit archa huius, et hic reseruit
 ad saul, q; erat de tribu beniamin, q; uultu e in sebek, ut sui sensus
 no auferat de iuda scriptu q; donec ueniat saul, q; uultu e in sebek, ubi
 erat archa huius, tunc. n. potest iuda, q; erat q; ipse iudiciu ablata fuit
 q; saul regnauit, sed hic calumnia e uana, et falsa, q; q; uultu

fuit ueritas hic in
 aduenit etiam.
 fuit Antiquus error, ut
 refert Epiphanius. h. i. tom. i.
 c. 20. iudeorum, q; accep
 ti hac ppter, q; huius e alu
 lat herodem putauit e
 etiam, dicentes regnum
 David deservisse, et ipse
 alienigena obtinuisse regnum
 iste q; e istis, donec ueni
 at inq; un; reseruat e,
 herodi ut reseruat. hoc
 neguit Epiphanius. sed q; huius
 uerbi, q; no ppter herodi
 conuenire, no fuit expecta
 gentium, sui lauce pallid
 in sanguine, no cadit huius
 uis, qui reseruat e cu.
 isti dicitur huius herodia
 ni ab errore suo.

Aliqui iudei exponunt de David, ut sui sensus no
 p; ostendit regnum David, q; sui ablata sebek sine
 loco detrahit, sine e saul ablata regnum, q; hoc uultu
 q; no d; no futurum regnum in iuda, donec ueniat sebek,
 et no uenit ab eo, nec huius e, q; in capite, q; q; in durabit.

fuit saul, arca dñi iam nō erat in siloh, sed in ravithaim ne pax
f. reg. 9. nec unquam in siloh, vñ nō pot. hoc applicari ad saul, q̄a q̄i an
saul nō fuit sup̄tus nec regis potat in iuda, sed in capite post saulē
uis ex iuda fuerint aliqui iudices, nō igit. hie pot. ablatū susceptum
a iuda in saul. q̄a q̄i cu' proximo incepit sup̄tus in David,
cu' ipso saule ei vivente fuerit visus, nō potuit esse hie cessare,
sed potiq. incepit. 2. calumiant alii referentes hoc ad herobeam, q̄ fuit
it. ex Ephraim, cu' quo cōiuncte sūt decem tribus et separata a iuda,
q̄ fuit unctus in siloh, sed hie calumnia uana est et fla, nam nō
fuit unctus in siloh, sed in sisher. ut pt. 3. reg. 12. q̄a q̄i hie nō fuit
ablatū susceptū a iuda, imo mansit rex cu' iuda et beniamin, et in hie
tem. q̄ erat civitas p̄cipua totiq. terris israel, ubi erat templū, arca
dñi et vntio sacra, que ad regnū p̄tinebant. fuerunt q̄ multi et insign
res reges, et duravit plus q̄ regnū decem tribuum. 3. alii calumni
antur referentes hoc ad Nabuchodonosor, q̄ missus ē ad castigandū po
puli dei, hie cessavit regnū iuda, nec amplius post captivit. babilō
nicam fuit rex in iuda. isti legunt sic hiero. 53. et missus, seu
mittendus, et dicit gentes cu' hoc sūt cōiunctas, ob id dicit expellā genti
um. sed ista adhuc uana ē calumnia, nam nō solum sup̄tus, sed et
scribam, ducem, et iudicem p̄ditōs sūt auferendus, q̄ captivus dicit hie
nō sūt ablati, q̄is. n. cessaverit regnū, hie nō cessaverit iudices,
et ducēs, nō constat ex verisq. reliquisse regem illis iudices in babilō
no quot an. habent, magna ē pars mansit in hietem, et ibi suos
hinc iudices ex iuda, q̄ habebant sanhedrin, q̄ duravit semp usq.
ad et̄rum, Herodes. n. occidit eos metu amittendi regnū. q̄a cōstat
post captivit. hinc ducēs, zorobabel, et alios ex iuda. nō igit. hie

q̄a q̄i nec fuit in
saul p̄cipatū in
iuda, nōq. int. in
esse multi fuerunt
alios tribulq.

applicari pnt Nabuchdosor. adde his omnibz vocibz signm non nisi
 signm signm filii eius. unde nempc, ut nec iulius nec ieroboi, nec
 nabuchdosor fuerit filii iude. manet qd ueritat catho hinc siloh ee
 strum, et sic baldaca intp pta, cui ee iudei magd adhibent fide
 interpretatur hinc siloh messiam, no signm noie conuicti, sed ip
 sam rem, cui tale nomen impostum erat, in ueritate sua
 cap. 4. qd huc pmissio sic facta sermone iude, manente
 quando dicta e, no reddi, seu no asportatur septu de iuda, no intelli
 gi ab ipsa psona iude, quasi ipse huius ee regis ptem, sed pmissio
 facta e in suo sermone ex gree, nec ee intelligi. Itam hinc pmissio sermo
 lituz pncipatu, sed sensus e, erit septu et datus in suo sermone ex pnt
 semel incipit, no reddet ab ea usq ad aduentu messie. diuisio qd in pnt
 pmissione hanc ee pntem factam sermone, et tribu iude, et illa ee hanc
 intelligenda pntem. dicitur aut hoc ee aliquos, q affirmat no pntem
 te hinc tribu factam pmissionem, sed loq genti iudey, q no ee defecit
 uis pntem pntem ex eis sine ex hac sine ex illa sic tribu, donec itaq ueni
 no itrua, et nunc fit huc pmissio pntem sub noie iude, q maior ipse fuit
 regni et pntem sub ea, qd sub alia tribu, et regni fuit potentissimi sub ea
 ee ipsa hinc hinc qd ee metropolis. pmissio qd illa genti e genti iude
 oru, no uni tribu tm, aliqui hoc hinc, et uo ee op dicitur genti iude in
 castora, qd sic dicit hinc hinc ex pntem, iudei qd ex sermone israel nati sine
 pntem et dices fuerit usq ad aduentu saluatoris, donec Herodes pntem
 pntem filij Paladiny genti hinc natus e. attendatq dicit iudei ex pntem
 ne israel, et no ee, ex sermone iude, et in hac op no e ulla difficultas
 nam ab egressu egypti usq ad herodem no defuit pntem in iudea, et ex
 pntem genti sine ex hac sine ex illa tribu, mouentur ita ad hoc affirman

Et ee uo iudei in tra
 log. ut iudey. hoc
 idem inuenerunt dices,
 ad deficiet pntem iudea
 et longq desisse ac
 defuisse unq in gree
 uo pntem aut pntem
 pem ex quo pntem
 accipit ad id temp
 quo itaq ex hinc et
 morte pntem e, nec
 impudente qdem di
 cere uidebitis, aut
 potestis ee

ille propheticus mentione faciat eorum q regnauerunt de tribu iuda regis iuda
 et is ego ipse dixi qd alicuius mentis esse in solertia regni
 et iuda et dauid, inde quis scire poterit. hic civil. ubi nota est
 hanc hanc prophetiam intellegitur de promissione facta illi tribui iuda
 bae ratholico amnes id qd composito habere, ne qda ex tali sententia oppo
 nebatur nisi con. ecc. qd postea tractabimus. civilly aut admittit intel
 ligent. prophetia huius talem ee. et aliq. solvere conatur, aliq. e hoc fuisse
 costor. in ecc. uocabatur. Christo. hom. i. in mach. inq. iacob de
 iude. dicitur uenturu ee. qd dicitur no deficiet princeps de iuda, nec dux de
 famoribus eius, donec ueniat cui reconditi ee. et ipse erit. ex pella yon
 bram. hic prophetia ex tribu iuda illi fuerit declarata. hic iherosa
 ubi uidet ita phrasin de hac tribu hic uerba intelligi, et inde ee glari
 dicat. etrum ee de tribu et dicitur iuda, et re. tm de gente israel. Aug.
 li. 22. con. Faust. c. 20. sic inq. illa qd, quo iam de iuda regni defec
 rat, ueniendu erit. ita, si non uenit propheta no deficiet princeps ex
 iuda, donec ueniat cui reconditi ee. iuda tribu iuda phrasin signit.
Grego. li. 4. in cap. 8. li. i. reg. c. 3. in principio. hic inq. cu ordina
 ti regis pona exponit, cur p. um cu. uia describit, nisi uenit regni eius
 durabile no contineat, itaq. de regno qd futurum fuerit moyses. ut no
 deficiet scriptu de iuda et dux de famore reg. donec ueniat, q. in uendy
 e. et ipse erit. ex pella yentia. q. q. tribu iuda sed regni diuinitas
 p. uia ex hanc. Cis genti memorat, ut regis dignitas q. antebat
 in filio. apte sciret ee dispensato. no maneat uenit q. in affirmati
 tom de sola tribu iuda regni dux ee. promissa in his uerbis. ita ee
Theodo. Eucher. Albing et alii antiqui p. uia exponit, q. ebor sacror. et
 egypto e. aliq. ualida ad hanc uerit. d. omnino tenenda. Accedat etiam

hiero. in qq. lebr.
 in yon. sic inq. iude
 ta hanc prophetia, q
 regis ex iuda q. da
 uid sursum gressu
 tur.
Epiph. li. i. tom. i.
 c. 20. con. herodimas.
 durauit inq. regni q
 successioni iude u. a
 dauid. itomq. qd ei
 per ex iuda ee p. uia
 uenit usq. ad hanc
 dem.
Ambros. li. de bnd. n.
 patrum. c. 4. donec inq.
 ille ueniat no deficiet
 dux ex iuda. ne usq. ad
 eum ortu regis successi
 onis fidelis incorrupta
 seruet. postea q. herod
 dum ad uerba successi
 onis dignit. amissa
 q. n. uenit regem no uenit
 uenit. flori huius copula. q.
 hoc de Patriarcha, seu
 rabi in iudicib. uel u
 galy iudicib. innumera
 successioni hereditas
 iuda q. regis. donec u
 uenit uenit uenit d. m.
 uenit d. i. q. regis.

et li. ii. ca. q.
 no defuit inq.
 reg. de semine iu
 de donec ueniat
 q. exponit uenit
 illi.

ida orig. Euche. no deficiet princeps q. hic inq. locus manifestissime ad iudam referri
 ho. ij. gen. transiu. n. fuit ex semine eius interuata successio regni, donec itaq. ad ueniat
 cu. Euche. mulhi ex uterine nascit. q. bonu hoc historid. iudicib. q. oblatu q. alienigena regem
 in gente iudicib. fuisse uerodum. quo ipse natus e. they. q. si pulci iudici no uenit iudicib.
 q. de tribu iuda usq. hanc iudicib. p. uia regni. itaq. no defuit dux. l. princeps de se
 mine iuda. donec ueniat uenit uenit.

42
quod ex ipso textu. quod haec benedictio soli iuda datur, sicut singulis aliis fi-
liis. Latet sub singulis proprie benedictionis, et ad solam loqui iudam ab aliis fi-
liis separatum, et illa verba non videtur suspensa de iuda, et relatiua de summo
re eius, nisi de eodem, cui haec benedictio datur. quod profecto de regno et prin-
cipatu iuda solius loquitur, nec alibi exponi potest vnde. quia verba antecedentia
hinc leuiter iuda, et in lea accubuit, quod non toti israel, sed soli illi tribui re-
uerent, vnde scriptum in apocalyp. c. 8. hinc de christo, vnde leo de tribu iuda.
hinc prophetiam insinuat, quod de illa tribu quae cum dicitur d. q. si sequitur esse
bona eodem modo intelligitur, quod eodem littera non contextu, quia quod illo exponitur
non alio inducitur arguere, quod quod non vni solvere obsequium quendam, et hinc
modis procedendi est reprehensibile, non enim est regimena tam apta veritas, quod
vires hinc solvere obsequio in contra, Aristoteles dicit aliquos regere quod
cipia quod nota, et quod ad sensum patrem, quod veritate solvere arguere in con-
tra, ut in faciente, cui satis est quod videtur ad rari dicit, affirmare, et
obsequio modo aliquo solvere, quod se videtur solvi fatum, multa enim
magna ignoramus, quod quod obsequio omnes solvi conuenientia. ut lo-
tim apparebit. hinc quod prophetia de sola tribu iuda dicitur, uti diximus.

cap. 8. De solis obsequio con hinc de clara.

Statim declaranda quod dicitur, quod cum in scriptura dicitur, et apud, obsequio iuda con-
nos non posse hoc intelligi de christo, nam si quod dicitur est non cessat, et regnum
iuda non aduentu christi non reuocatur in captiuitate babilonica, tunc debuit esse
vires christi, cui ante plus quadringentis annis fuerit post eius aduentu, non est
hic christo conuenire. hinc eandem obsequio nobis obsequio iudicium, ut respicit Genes.
lib. 8. con ipsum. augeat autem obsequio, quod multa ipse principatu post capti-
uitatem fuit in Machabaeis usque ad Herodem, et Machabaei erat non de iuda
de, sed de leuitica tribu, et plus conuenit quinquaginta annis ante aduentu

principatu huius in israel, quo ego dicitur non asseruntur principatus in
da usq ad aduentu xpi, si ista uerba intelligat de illa qd dicitur
et no de tota gente iudaica seu israelitica. hinc obediunt hanc uerba
nisi nisi uita ac iustitiam qd uerba e, nempe eo hinc qd dicitur de sola tri
bus iuda. eoz rationes considerande et examinande sunt.

Prima e' civil. li. 3. con julian. obiterat. in juliano septem defecit
in captiuit' babilonica de iuda, ut no pot hoc de xpo intelligi, cu tunc
no uenerit. unde civil. no defecit, sed continuati in eadem tribu pr
cipatu usq ad herodem, cuius uerba sunt ista. qd ille mentiat dicens
cessasse in sedechia regni ex iuda et dauid iude qui scire poterit, qd
primus qdem regnauit sub ce. multo xpo uenisse obierit sedechus pr
cipatus, ubi aut capta e' bethlem, abductus e' captiuus israel una cu xpo
suo sedechia. uerum ubi qd anno presertim dimissi eos de q' captiui
tate q' Cyzum, et cu uenissent ad p'nam, tunc apud illos respiciunt nec
p'ri zorobabel salathichis filii de tribu iuda, quo ego de' occurrit regni
dauid in sedechia, cu zorobabel post captiuit' temp' regis solis conse
dit. fueritq' de tribu iuda et dauid, transmissusq' sui q' posteror illis
septem usq ad regem herodem, tunc ubi sic defecit de tribu iuda, q'
principatu gererent, natus e' xpus. hinc dicitur hinc uerba certa e' et uerba
in hoc, qd zorobabel hinc posteror usq ad terram, cuius poster' fit mentio
e' paraly. c. 3. et plomig math. i. in no e' certa in hoc, qd omnes pos
teri hinc in principatu, nam post tempore Machabeoz fuerit apud Pon
tificis, q' erat de tribu leui.

Secunda ratio e' Eusebi. lib. 3. de demonstra. cuius ratio explicat hinc
e' no sic e' septem predictu futurum in iuda, quoniam principatus e' regis futu
ri essent de ipsa tribu, sed qd regni et principatu ipsiq' tribu futurum esset,
sicut regnasset aliquis ex ipsa tribu, sicut ex alia, sicut in regni uerba iude

18
ponit egi de romanorum imperio, eorum imperium regibus, et usque, in non sicut eo
mani, seu de romanorum imperio q imperium, aut imperium, sic sicut ex iude, sicut
ex alia tribu iude, q imperium, in tribus istis erat regnum, et iudicum dicitur
scriptum, ab ea n. tota regnum et sub aliis tribus nomine accipi. cuius ratio
e, q metropolis totius regni erat iherosolimam, q erat in terra iuda, ibi templum
sacerdotum, ibi iudicio, sicut q principatus sui in persona huius sicut illis tribus, sicut
tunc erat iude, ab hac scriptura separati sunt decem tribus ipse iherosolimam, in man
sui regnum iude, et beniamin, nec deservit oia in captivitate, nam postea bre
ui rediit, et obtinuerunt suum principatum, sicut q pontifici ex leui multo ipse
regnaverunt, hic deservit q subiecta e iherosolimam eorum imperio, et regnavit iherosolimam
her, in oia deservit q deus datus e regno a romanis q titi, in hoc sicut
tunc iude non incipit in David, sed ab ingressu fere terra promissionis
semper apud hac tribu existeret scriptum, q non semper fuerunt de hac tribu,
q regnaverunt et principatum obtinuerunt, no n. oia iudices fuerunt de iude,
nec omnes reges, nam Saul fuit de beniamin, nec iude regnum sicutque fuit
in his q erant de iuda, ut David et filii eius, hic e explicatio huius scripturae,
et ut videtur ut dicitur in cetera huiusmodi. idem sentire, q non tam distincte
se loquatur. sicut ille Eusebius, obscure loquitur, in verum hic e eius intentio. circa q
nota iudices vocantur et oia ex israel post captivitatem babilonicam, q hic tri
bus iude sicut oia regibus, n. n. no sic sed hebrei vocabantur, in semper tri
bus iuda principatum habere, nota adhuc in maiorem declarata, decem tribus rebo
lante de scriptura iude, et suum habere regnum, in deservit, nam dicitur sui in
captivitate in captivitate babilonica iude, et no sicut amplius restituta, in
ablata fuit illud scriptum, in iude scriptum restitutum e, et duravit usque
ad tempus istius, et omnino fuit ablata q eo in deservit q titi, no n. am
plius fuit restitutum. hic opinio sic declarata magna hic glabritate, et sa
tisfit q cum dubio de captivitate babilonica, et de Mathabais, no n. fuit ab

latus & captivitas illa, non cito rediit, et hic multi in hierem manserunt,
 et adhuc in babilone retinebant iudicium et potestatem in suos, sicut habent,
 in hierem, ut illo tempore non tam ablatis, quam captivitas scriptura dicit. Apoc
 rita machabeos erat scriptura tam apud eos, quam apud magis bellos et con
 traditionibus, ut non oia libera esset. hic visio una hic oblatione, in
 mitem, qui tunc facta est, ut diximus in cap. pudentia tenent non solum facti
 et in his verbis in tribu festus scriptura, sed et de eadem tribu futurum
 quod hanc principatum usque ad eternum, ut et ex visione civit. secundum patet,
 ob id alii conantur alii videri ut hoc et idem sustinent.
 tria igitur visio est lyce, tostadi, diomni, curus, et multorum reseratio
 cui adhuc et usque ad eternum scriptura et scriptura dauidica p. severano, et
 in captivitas certum est, post captivitas autem pontificis regnavit, tria autem ad
 iudam p. inebant, nam tribus leuitica et tribus iude mitti vult ma
 trimoniis, ~~confessionibus~~ h. q. ray. ii. jorabeck soror achazis regis
 ex iuda erat uxor iorabe Pontificis, et multo in Aaron uxore Ebra
 bech sororem naaron de tribu iuda exod. 6. hic visio est et s. tho. in com
 ta. in gen. ubi adducit quatuor visiones, quas quilibet conueniens et ut, una hanc
 hanc est de aliis potestatem dicemus. hic visio hic difficultas, quia quis cum salia
 matris, in non semper erant, nec per hoc tribus erat confusio, sed una erat iude,
 aliam leui, & uxor, n. reputabat tribus, si autem hic oblatione sufficeret
 ad verificandum scripturae esse in iuda, quia erat in leui, p. facta est summum
 sacerdotium potuerit esse in iuda, quia per hoc dicit potestatem esse in leui, quia nunquam
 fuit. per Paulus arguit sacerdotium Christi non fuisse ex Aaron, quia Christus erat de
 iuda, hanc potestatem opponi, quia cum esse cognita ad Aaron, potestatem esse sacerdos
 per Aaron, sicut quod erat ex Aaron potuerit hanc scriptura iude.
 quarta visio est card. li. 2. de locis theoloy. c. 5. quod dicit post captivitas
 fuisse quidem scriptura in leui apud sacerdotes, in ius scriptura erat in ius

da, nondum. n. amiserat iudaei ius ad scriptum datus a deo, usq. ad christum, in
no. y hoc leui. hic inique obliuiscunt scriptum, qd. fuit de consensu iudei, cui
n. eoru. ut inq. hic pauci iudei voluerunt unice recipere et recordari, ut se
hinc eor. et sic mansit scriptum in iuda si no. effectum, saltem iure. hoc visio e
una ex illis quatuor, quas sup. diximus s. Thom. adducere, nunq. inq. fu
it ablatum usq. ad christum, aut iure ystia, qz. ius fuerit intropollatum. hoc. n. th.
quibz. verbis insinuat qd. dicitur canus. hoc visio ha. difficultas, nam qz. in
v. procedit de effectu ipso, qz. scriptum no. eor. remouendum de facto. qz. qz. seque
ret. s. p. Herodis no. e. impleta p. p. hanc, qd. e. con. omnes q. hinc hic
impleta e. et venisse ad alienigenam scriptum, et hi. nondum amiserat iudaei
ius, hoc. n. sola morte christi amiserunt.

Quinta visio e. qua. adhibet s. th. inter illas quatuor, nempe e. p. p. hanc
conditionalem, no. recessus scriptum de iuda, nisi p. p. hanc, qz. cum multa
peccata, et idolatria commiserunt iudei, ablatum e. scriptum a iuda, nisi p. p. hanc
uere e. qz. subintelligitur conditio, ut aliqui sit in scripto et hanc. hoc
ha. difficultas, qz. ista p. p. hanc no. e. comminatio, sed absoluta, in comminatione
solet aliqui intelligi illa conditio, adde qz. nec e. p. p. hanc, sed indicium, et enu
cia. futuri, in qua no. solet intelligi conditio, si. n. hanc illa interpretata
vi p. p. hanc, p. p. hanc auctori. hic p. p. hanc, qui enuciabat, qz. posse dici, si non
reuerit, dicitur, erat. ut conditio, et no. ita e. absolute enuciabat, imo hoc
datus e. qz. signo cognoscendi aduentu christi. qz. post captiuitatem fuit multu
tempus in christum hunc plus 500 annis, quibus iudei q. legem vixerunt,
et non est ei scriptum restitutum, adde pena p. p. hanc fuisse qz. captiuitatem illa
completam, no. qz. illa visio subitit.

Septima visio e. case, qz. iure no. fuit scriptum in iuda post captiuitatem, in
adhuc s. p. hanc in eis recipiendi, in aduentu christi fuit ois. allata s. p. hanc, s. p. hanc
nisi, ut s. p. hanc, no. signat qz. no. eor. intropollatum, sed qz. no. eor. desolatus recipi

breu' oia ita, ut nulla eis spes recuperandi, nisi in aduentu christi illa visio
 sit difficultat' q' ~~concludit~~ ^{imo ad huc expectabit, nisi modo expectant,} tunc p'p'ia, nam qui christus aduentu, iudeis
 no' habentis parentia' spei hanc, et sic no' poterat dignosari ~~aduentu~~
 quod q' p'p'iam intendebat, q' q' ad huc habentem spem iudeis, q' q' p'p'ia
 e' de facto, q' no' recedes septem usq' ad christum, no' bi q' no' p'rabunt
 spe recuperandi, un' no' quadam visio h'c, q' uis p'bu' hebreu' uere signat
 no' recedes septem, id est omnino recedes, aliud. n. e' interpolari, aliud certe,
 in' p'p'ia p'p'ia, q' no' remouebi septem de iuda, remouebi aut e' q' re
 et diu ^{res a myliis uelut in p'p'ia dicitur} ~~aduentu christi~~
 Septima visio e' quam de Dal. s. th. vbi supra allegauimus, q' talis est, q'
 p'p'ia sp'ualiu' et st'ruo' h'ic' quendam corticem figuralem cog' car
 naliu' et sp'ualium, et ut induceremur ad intelligendu' ee' dicit' q' sp'ua
 lin' p'p'ia, aliqui defecit in sp'ualib' p'p'ia i' h'c' erat p'p'ia de re
 no' sp'ual' erit, q' n'q' defecit in aduentu, nec post aduentu
 t'ru', cortex erat illud sp'uale regnu', et ut intelligam' ee' q' sp'uale dicit'
 defecit in sp'uali, et sic q' defecit in aduentu christi regnu' sp'uale, nec cre
 nit, ut p'p'ia fuit, q' re uere erat p'p'ia p'p'ia de sp'uali, q' si dicit'
 q' sp'uale regnu' et re' defecit in aduentu christi, nay bi, q' no' auferret
 donec ueniat. uidet illud. dicit. no' signat' uinum defecit, sed
 b'nu' ambiguu', ut si sonus, no' defecit in tempore usq' ad aduen
 tu', quo spes uideri possit defecit regnu', multo mag' defecit post
 aduentu'. ista visio e' multu' uolens in exponit' uerboz, et e' dura in
 asseruone, q' facit mendacem p'p'iam in cortice, qd' re uera e' p'p'ia,
 q' uis. n. ee' sp'uale sub cortice sp'ualis, m' no' ob id p'p'ia p'p'ia tunc
 uisat in sp'uali, sed pot' ueru', ut q' hoc ueru' sp'uale comparat' ueru'
 tas in sp'uali. adde ee' hoc con' omnes d'c, un' no' e' t'onda visio ista,
 multa. n. inconuenient' sequunt' ex ea.

Et no' q' defecit in
 aduentu christi, nay in
 eo autem q' p'p'ia e' regnu'
 rompe sp'uale, post cap' h'
 usq' q' manebat in cap' h'
 t'ru', q' p'p'ia t'ru' regi
 q' fuit de iuda.

Et alia visio e' reg
 hom. 17. in gen. q'
 p'p'ia illa, qua' sup' q'
 dixim' ex Ezech. in
 cap. p'p'ia. adde hanc
 uerba uis h'c. de t'ru'
 h'c' h'c' no' uis intelligi,
 q' no' defecit p'p'ia
 ex iuda, i' dicit h'c, q'
 post ueniret' q' uis
 ay p'p'ia ex dicit, et
 dicit de famo'ib' ay
 dicit quos q' h'c' mag'
 de famo'ib' t'ru' ex p'
 nec. q' h'c' ueniret' sola
 in famo'ia appellat' fi
 uisat' dicit, apud nos au'
 q' semina' q' h'c', semina'
 p'p'ia q' q' minimeu'
 q' h'c' in c'itra uis h'c'
 de t'ru' famo'ib' intelli
 q' dicit. usq' q' uenit
 un' q' ueniret' h'c', et dicit
 usq' ad ueniret' h'c'
 no' defecit q' dicit dicit ueniret' q' re
 posita sit, que p'p'ia dicit dicit
 h'c' se. et ipse uis ueniret' h'c'
 ueniret', ai ois ueniret' h'c' in
 p'p'ia ueniret' ueniret' h'c' ueniret'. h'c' ueniret'.
 q' ueniret' h'c' ueniret' h'c' ueniret' h'c' ueniret'. h'c' ueniret'.
 ut p'p'ia ueniret' h'c' ueniret' h'c' ueniret' h'c' ueniret'.

Ostaun insio e' d'urgen. in additionibz, huius loco. et galati. li. q. ad q. in
 d'os, et multaz recentioru fuisse collegiu senioru ~~quod~~ institutu a
^{cap. 13}
~~Alleg.~~ in quo erat potas discernendi q' ad legem tam ceremoniam
 q' ad legem seu iudicalem Moysi p'hibere, hoc tribunal nunc desit usq' ad
 Herodem, dicebant hi sanhedrim. et sic verificat q' dicitur. huius aliqua
 mentio hi in scrip't. math. i. congregans herodes p'ncipes sacerdotu et scribas
 popi recessitabat ubi et q' natus, absq' dubio scribit hi erat huius collegii
 cuius erat legem declarare. et ioh. ii. colligerunt Pontifices et pharisei con
 ciliu. et tunc passionis d'ni f'it illis mensura huius. hanc autem auctor et potem
 uerba e' ex mt. 7. ubi Stephanu lapidatu iudicantes con legem agere. et alleg.
 math. adultera duxerunt ad eum quasi hinc potem lapidandi eam. et
 q' dicitur et sacerdotu vni cu ipse essent, in talis e' scribas et senioru adhuc
 uigore. et ex histo susant hinc senioru ex iuda decessisse lapidariam,
 nam in captiuit' babilonica p'missu est erat iudicu legis. et e' uerba hoc
 tribunal exstare in hictem tunc regu. sic nunc exstare regis tribunalia in
 metropoli p'rouincie. hoc tunc ablatu e' q' r'o post huius passionis. q' funditus
 uastata sunt omnia et iudei in captiuit' p'p'ua redati. con hac r'io non
 possent aliqua obitui, vni e' q' ioseph' no facit mentione huius tribuna
 lis. hoc no obstat, no. n. omnia q' erat apud iudeos meminere iosephus,
 sal e' mentione fuisse scrip't. Alteru e'. q' vni scit fuisse hoc de tribu iuda,
 hoc et no obstat, nam iam alii tribus decem erant in captiuit' ducti, et
 pauci et ignobiles restabant, tribus iuda erat q' ceteris post captiuit' q'
 cu leuitica, cu aut leuitica no e' hoc nunq' nisi templo interuere, sup' illu
 fuerit iuda tribus, mag' q' p'ncipat' sacerdotu erat iam in leuitica. et su
 mus sacerdos erat caput huius uniu'li. t' dicitur e'. q' adhuc no verificat q' dicitur
 h'ec, nam d'ni susceptu no aufertur de iuda. et in hoc uerbo no erat sup'
 huius, nam summa potas erat post captiuit' in summo sacerdote. ad hoc d'

et q' dicitur in captiuit'
 erat ex oi tribu: hi
 q' decem tribus restata
 et n' in captiuit', no
 manserunt, nisi ex iuda
 qui p'ui. vni scribit et
 iudicibz ex aliis tri
 bus deficientibz ma
 xerit ex iuda.

si posset, q. legenda sui copulata illa, no deficiat scriptura, ab his, de iuda, no q. vni deesse no posset, et ita deficiat tpe Machabeo, in no deficiat dux de iuda, vti, n. diximus in hebreo, dux, signat scribam, iudicant, statuent legem, aut q. legem, qm vtriusq. aut ablati e. tunc tempus fuit tunc, qm n. paulo post passione fuerit ablati, in ad idem tempus aduentus xpi, q. n. circa tunc sine an tunc post dicitur in eisdem tpe, hoc dicitur pnt q. defensione huius rationis.

Ambros. li. de bndict. patri. c. q. sic exponi dixerunt dicitur, seron bitur in iudicibz, vel ex yibz iudicibz inueniuntur successione hereditas iur in q. reges, donec veniat tunc, nota. iudicibz, vel regibz.

cap. 6. qui videtur conuenientior ratio est positis.

Mihi probabilior videtur expositio et ratio 2^a, q. e. Esseb. In explicatur modo, quo iam exposita d. predicti iacob scriptu et ducatu no defuit in iuda usq. ad tunc, quasi alii tribus ante sui suo principatu pntur, ut et vna pntur an babilonica captiuitate sui regnu illaz defuit, et dicitur sic in captiuitate, nec amplius recessit, et no sic tribus iuda, sed mansura erat in suo principatu usq. ad tunc sine de iuda eoi q. imparet, sine no, satis erat iude tribu adhuc no sub dita impio alieno, sed libera erat, qm ad modicum tempus in babilone captiuata, postea rediit libera, et sua terram pntur, et tempore Machabeo regibus adhuc tribu q. oppressa bellis, et miseriis, nondum tunc pntur et cecidit a suo impio, donec a romano paru an tunc ad ventu subiugata, et subdita eo impio, tunc cessauit tam libris et scriptu eius, et eo impio et tunc aggregata d. manebat in medio queq. scriba, doctor, iudicibz legis aliqua ex pte, hoc aut eo ablati e. fuit tunc tempore destructionis, qm tota gens ducta e. in captiuitate et locus ablati est inq. illud iam. ii. veniunt eo et tollent gentem nrām et locu, ubi factu e. tunc scriptu, et legis iudicium cessauit de iuda, et sine rege ceptu pntur et sine altari, et sine sacrificio tunc sedem eius pntur ois. 3. altare n. sacrificiu, terraphim, pntur, omnia haec ad Medio queq. pntur.

¶ nec illa phrasia lo
quidi signis scriptu fu
it in filiis iudi, sed
q impu iude marubii
sive impu de una tri
bu tu, sive de alia, ut
2. reg. vi. di. no dicitur
de domo tua gladij
ubi e idem gladij, in le
bero, signis qz semp
pseu gladij patitur,
no q gladij sui de se
mine eius. c. 7. n. e.
ablati e scriptu a luti
tarris, qz albi regno e
subiecta luti, si in ce
rum huius qz h. no e
luti, huius dicit scriptu
no e ablati ab eis.

huc expō quadrat scribit. di. n. no asser scriptu de iuda. et uera no
di ablati qz machabei impu, qz imperabat in iuda. et tribus ipa erat, cu
ius erat ille impu, et terra ipsiq iuda, et lita erat, alioz impu no sub
dita, donec a iis e subiugeta nec fuit ablati dux e de inter pedes ei,
sua de filiis eius, qz filii iude fuerunt me huc queq dux usq ad etrum.
no huius qz erit semp de eius progenie et semine, q sed no huius huius
tribus et filii iude dux propu, iudez propu, usq ad etrum. qz iam no
erit sui libertatis, sed subiecta et captiua facta in sompitiua. huc expō
sic expōita no huius inconueniens, nisi qz multi ali expōitio, in in ce
probabili. et q no e determinata de fide, qz gladij e sequi huius no obstan
te alioz autor, cui huius no sui sine qz aui auctore.

Appone huius loco cap. 7. qz habet in fine vlti quintimonia.
PART 3 De alioz expōitionibz circa illud l. 1.

cap. i. De rabinoz expō.

iuda tu. fingit Rabbi salomo auditis illis acerbis reprehensionibz factis
iuda a tuyo recede uoluisse, quod remissiter alloquitur iacob dixit iuda tu,
quanti dicit, no es sic isti. manu tua in cervice inimicoz tuoz. hoc
uocbu apparuit in diebz dauid, q in psal. 134. fater huius inimicoz tuoz
cervice dedisse, inimicos meos dediti michi duxi.
iuda tu. inqz Arcones dicit, secundu nomen uerū, etiam sic confitebunt
tibi fies tui, cu iudicim, qz manu tua tu in cervice inimicoz tuoz in
curuabit se tibi ut occidat. caulis lauris iuda. rabbi salomo, hoc inqz
propheticu dicit de dauid, q in psal. 134. huius ad huc cognosce, sicut erat qua
si caulis, in fine cervice, et factus e sicut les maior. si preda arconibz
huc e post qz te sacrificauit, semp pperu progre diabat, indies factz et
bushor. incuruauit se. hoc refert ad iuda e thamar, qua nouit, et pos
tea humiliatū se ipm et factus e, iustior me es, cubui. quis curuata

¶ uel qz dicit
fresu ueris ma
hoqueq factu
eiq remire, et h
no de fuisse vni
ut alia rei va
scriptu, alia de
mahoqueq, h e
puz i mody loqz
li, semp nūc m
defuit aliquis u
lay de iuda. et
scriba qz nūc m
semp pncipz fu
ri usqz de i
da.

bui cui. refert ad dies sabormis, cui unusquisq; cubum sub vite sua posu-
 ce sine timore a vicinis inimicis in ut nulla inimicis ausus faru illos
 turbare. Rabbi Abraham, inq; uocabat cubum leonis iuda, dicit parua
 lus erat, sed ante postq; exiit et rubinellig' h' d' similitud', id est, si
 cui ascendisti de preda, q' libani ioseph ne interficeretur, hinc po-
 tius inq; debet ee. ascendere fecisti predam. incuruauit se. alludit
 ad morem leonis, q' postq; rapuit predam, incuruat se sup uentem,
 et cubum nec vult surgere licet reserant alia atia ut pote nullu'
 timens. ipse erit expecta' gentiu. Rabbi Rinschi. obediens pop', et acci-
 pient in se lites, quas ipse fecerit, vbi q' n. uox includit.
et dux de inter pedes eius. Rab. salomo intelligit de discipulis, s.
 q' principes fuerunt in terra israel. usq; du' ueniret schibol, messias,
 et sic inq; exponit Onkelos. expecta' gentiu. dicit uocem signi-
 congre' q' ad illu' gentes congregabunt, et illu' qui uerum, ut q' hoc ex-
 scripsit, ipse q' erit congrega' pop'.
 Rab. auenesdra. q' uirga' intelligit q' d' durauit usq; ad tempus
 in quo uenit dauid. ab inter pedes. intelligit scribas s' Rinschi. donec
 ueniat schibol. uarias adducit expo' seu interpretat'. una e' filij eius, s'
 aliquos. alia e' nome' leu' p' sal. 27. aperuit tabernaculu' s'bo, et postea
 inq; obitu' dauid. ipse congrega' se pop', ut factu' fuit sub dauid,
 et salomone. q' tunc scripsit dicit. donec ueniat. no' inq; signi-
 postea auferenda' scriptu' ut no' relinquat se donec p'fecero, que tibi di-
 xi, no' quam potes relinquere.
signum ad uentem rabi salomo. e' q' p'p'ia de terra iuda, q' adeo
 uino abundabit, ut uis uisq; ligna postea pullu' h'ic, et statim one-
 raret illu', et aliu' ibi ad aliu' ramu'. et statim h'ic onus. sic ee' cu'
 dicit laudat in uino q' abundat de uino intelligit. Onkelos, ut de rabi
 salomo, interpretatur de messia, q' uis uisq; intelligit israel, q' pullu'

Orig. lum. 17. ym. et
 fit indies exponitur sic
 terra iuda ee' tam uisita
 uisita, ut nullo alioq; exiit
 tanta p'p'ia, ut nec ligum
 di ad aliud g'nt' a rabi
 et hoc facultas q' uisum.
 hoc fabulas indioy uocat,
 q' soli tunc edumice dicit,
 q' inferiq; dicitur abiq;.

frictem. et itaq; q; vitam optima intelligit israel, sic de isa. ubi vitare
has eadem voca. Rab. Abrahā et hui. vitam bis repeti. sic pullū ad
vehementia. nec aliud signifi in hoc loco, q; vitam abundantiā, qua; exprimitur
more místico. et quasi yverbi, sic ei dicit. mōtes sillabūc vini.
pullū huiusmodi Rab. Abrahā. parabolice dicit de abundantiā vini et lactis. idē
q; copiosa pota^m vini oculi oculi rubri. et dentes albi q; copiosa com
mediationem lactis. Rab. yaon. dicit. oculi oculi rubicundiores q; vini. et den
tes candidiores q; lac. Rab. salomo interpretat eodē mō de abundantiā
vini et lactis. nisi q; in fine dicit. mistic q; oculos intelligi mōtes, vniā
longe yspirans. et hi abundantiā vino. q; dentes scopulosa loca q; yverbi
bus. ubi notat abundantiā lactis. sic ex rabimis. —

Caldæica interpra^{ta} sua paraphrasis. sic exponit. (iuda tua) idē. te laudabo.
et nō es cōfessus. nempe sic q; m. te laudabo fides tua. (manu tua in civitate
inimicorū tuorū) manu tua qualescūq; inimicos tuos. detinuerunt hostes tuos.
convertent retrorsū in cōspetu tuo. (adorabit te filii viri tui.) et quiescent in
lutante te filii viri tui. (habebit domus iuda) dominiū erit ei in principio. sed
in fine magnificabit regni domus iuda. (si pedes filii mei ascendisti) qm de iu
dicio mortis filii mei anima sua abstrahit. puto velle dicere. q; nō edemisti
iudicio mortis. q; fuit tulerit con. israhel. ipse. n. iudas. cōtradixit. (requi
erunt acubuiti ut leo. et quam letna) requiescet et habitabit in fortitū. qua
si leo et letna (quis suscitabit eū) neq; n. erit regni. quod cōmoverit eū.
(nō auferet super eū) nō auferet hūc principatū de domo iuda. neq; eorū
de filiis filiorū eius. donec veniat Messias. cuius ē regni. et ei obediēt popū.
(signis ad vitam q;) habitabit israel in civitate civitū suarū. popū edificabit
templū eius. erit q; iusti in civitate eius. et factores legis in domo eius. puto
q; nos pullū. ipse civitū exponit. mag; vocabulū vniūq; signifi. (sanabit in vi
no vlla sua. et in sanguine vniū pullū sui) purpurea optima oculi vestim^{ti} albi.
ap^{er}it^{ur} ois oculi serici hincū coccois variis colorib; (pulchriori oculi ei in

no) montes eius sublimiores vici in vineis suis, distillabit colles eius vinum,
(et dentes eius lacte candidiores) dealbabit campi eius frumonia, et gre-
gibus ovium. hic ex paraphr. caldar.

cap. 2. De catholicorum exproph. qd hi ad huc beatam emisu.

hiero. in qq. hebra. gen. iuda te laudabit frater tui. manus tuaq usq
ad illud. de captivitate ascendam. inq. iung bram ppheta. qd vult ex iu-
da q David superem generent. et qd adoret eum omnis tribus. no. n. ait
filii matris tuae, sed filii patris tui. (de captivitate filii mi ascendam) ostendit in
tam captivos pop' is dicitur, nempe qd exierit de Egypto et inturia
terra promissionis. hic hinc ex hiero.

Orig. hom. ij. in genesi. ut exponit. iuda te laudabit frater tui. manus
tua sup dorsum inimicorum tuorum. pph. inq. hoc vel ad iuda. vel ad illor. q
de semine eius sunt. referri. q regnum gentes illas ministrantes, inimicorum lingua do-
marent. (adorabit te filii patris tui) paulo inq. dicitur hic referri
ad iudam, nisi ab aliis dicamus adoro ~~te~~ id est a fratribus id est a contribulibus
quasi reges. (catulus leonis iuda, a gemitu filii mi ascendam, recubans
dormiens sicut leo. et sicut catulus leonis, quis suscitabit eum?) in his no iam tu
claudimus, sed excludimus, nam catulus leonis si pugnans diu iuda q vir-
tutem bellandi. quo opponit. q de gemitu sua p gulle vel ramo arundi.
et quo recubans, nisi aliquis vim faciens veluti ita asseruere ex gemitu
no gemitu iudam. id est de ipsa pph. pph. et quia gemitu, qua pluit
id fidem recubans, et requiescat ut Leo et ut catulus leonis, nec est autem sui iuris
tuo, diu q magnam virum, et pph. bellandi punitate nullu audent eum ad pre-
lia. (no asseruere respiciunt) hic locus manifeste refert ad iudam, ista
n. usq ad natiuitatem christi no deservit pncipes ex gente iuda nec duci ex femoribus
eius usq ad iherosolimam abierunt. Nam qd ut deservit pncipes ex iuda, vult ille. cui
erat unguis repositi, in quo quod gentes pph. cuiusq fides et certu pph. loci.

Vertical marginal notes in a smaller cursive hand, likely commentary or corrections related to the main text.

totam hanc prophetiam de thro in intelligentia loci iusting
 in dialoy. cu brypho. docent misteriu' patriam, et yonhu' uoia, et de
 ori aduentu' thri in ea in pnuclatu, ob id qd s^{ty} in parabola et obicu
 re locutum ee. Eipria. et lib. i. con iudeos. omnia uerba huius pro
 phie ad thrum pnuclatu' refec. Aug⁹ aut lib. ix. con faust. cap. qz.
 no solu ad thrum refec, sed et sing⁹ exponia. cuius uerba adducemy
 su' sing⁹ pter explicuimus. suo ordine incipiendo. sicut ee Ambro. li. de bndict. pater. c. 4.
iuda te laudabit frs tu. uere thrus fecit iudas id est confessio. et lau.
 omniu' fidelium. un Aug⁹ loco prox⁹ citato. huc exponens. laudauerit frs
 eius ap⁹, et omnes coheredes eius no sua gloria querentes sed ipius.
 huc Aug⁹. et uere isa d⁹, ap⁹ n. et in ipis fidelis fecit dignat⁹ e uoca
 re iom. 20. uade inq⁹ ad frs meos, qui n. p⁹um p⁹em nobis com
 munem fecit. ut pater noster ee. q⁹ cu ab diuino genuit. nos q⁹ filii
 eius noiauerit. et meos ut ps. i. d⁹am. 3. confes frs nos fecit. ob
 id qd p⁹ona laude et confessione cu celebram⁹. de his d⁹ psal. 21.
 narrabo nomi tuu fribus meis. de laude aut et confedere fecim ple
 na e scrip⁹. Eucher. in hoc loco. eodem exponit m⁹ dicens. iuda te
 laudabit frs tu. p⁹ huc iudam uerus confessor exprimit thrus.
 q⁹ ex eius tribu s⁹ carnem e genity. ipsum laudam frs sui ap⁹.
 et omnes coheredes eius. q⁹ p⁹ adoptione filii deo p⁹i effecti sut. et thri
 frs p⁹ gram. quoz ipse e d⁹ p⁹ nam. huc Euche. Ambro. sic inq⁹. ad iuda patriaricha d⁹

et orig. ho. ij. gen. p⁹ic
 hoc ee ad iuda. et ad thrum
 refert. uoluntate aut⁹ thri
 q⁹ a fribus suis i d⁹l⁹ ap⁹
 b⁹is. quoz ipse fecit in
 curru noiauit. merito
 collaudat.

orig. ho. ij. gen. p⁹ic
 hoc ee ad iuda. et ad thrum
 refert. uoluntate aut⁹ thri
 q⁹ a fribus suis i d⁹l⁹ ap⁹
 b⁹is. quoz ipse fecit in
 curru noiauit. merito
 collaudat.

Manus tua in conuiciis inimicor⁹ tuor⁹ Aug⁹ sic exponit de p⁹i
 mentur ut q⁹ curuant ad terram exortib⁹ pop⁹ christianis
 quicuq⁹ illi adhuc aduersantur. huc Aug⁹. h⁹ies q⁹ infidelis inimicos
 nois thri intelligit, quos conuertit in fuyam, et subitici, dei multu
 coz conuertit pop⁹ christian⁹ ita augetur. ut aduersariis suis
 ory. ho. ij. gen. inimia thri su⁹ quoz d⁹ra man⁹ oig e. illi intelligit,
 quos p⁹ti p⁹mittit se sub pedes eiq⁹ portat dicens se a d⁹ctis q⁹ inimici s⁹nt
 donec inceduli sut. ideo cedat in tergo iq⁹ postq⁹ conuert⁹ fuerim. effudit frs et
 collaudat eu. bnd aut lauya coz d⁹u' d⁹l⁹ a thro, ois. n. q⁹ adorabat idola. lauya
 habat deo. h⁹ d⁹g clamat p⁹ gram. q⁹ conuertit ad me d⁹ra et no facim. h⁹ e

origi vi alloqui, sed uita
 ille posterior uerq⁹ confessor ex
 p⁹mit. q⁹ ex ea tribu nat⁹ e.
 q⁹ sola laudat a fribus de
 quib⁹ d⁹. narrabo nomi
 tuu fribus meis. d⁹g p⁹
 nam. frati p⁹ gram.
 huc Ambro.
 q⁹ d⁹ra uerba in
 conuerti lauya d⁹u' d⁹l⁹
 q⁹ et facim omig⁹l⁹
 ad deo et facim q⁹t
 sepe adorabat la filii
 p⁹ter h⁹is. huc orig.

Cipri. ep⁹ A. 63. su
 li. 2. ep⁹ A. 3. i. mimi
 coz d⁹ra uerba in
 ne q⁹ fugientiu', ma
 ni b⁹ q⁹l⁹ uoce p⁹he
 lu et uerba uoia
 comprimes.

Ambro. sig inq[ue] ma
nus quas expandit ad
pop[ulum] n[ost]r[um] credens[is] sup[er]
dorsu[m] inimico[rum] tuor[um].
eidem .n. manib[us] ut
eodem passione suos re
xit. et subiugavit ady
varias p[ar]tes, omnesq[ue]
fidei et pietatis exor
tes subditos ubi fecit
et dominatis inimico[rum]
tuor[um], quos inimicos sua
malitia, no[n] et[er]ni no[n] fe
cit. in quo magna gra
tia d[omi]ni. nam sp[irit]uales nequi
tis, q[ue] in carnis mem
bris solent captivari
inflere et ^{ita ut ipse} ~~subiugant~~
dorsu[m] manu[m] fabricane
reusq[ue] David man[us] tui
amphatim lentis et
scribitur sup[er] n[ost]r[um] subdi
to triumpho et[er]ni, et
quib[us]da[m] manib[us] sig. id est
factis, op[er]ib[us] q[ue] subditos
p[er]petuo subeant captivi
tatis t[er]rena.

confundantur, nec audeant obloqui. Eucher[us] s[an]cti exponit, retrahat[ur] v[er]it[as] in
iisdem inq[ue] manib[us] et eodem cruce troph[ae]o et suos exu[er]it, et inimicos ac
adversarios p[er] totos curvavit inq[ue] q[uo]d et pater promittit ei dicens, sede ad
dexteram meam donec ponam inimicos tuos scabellu[m] pedu[m] tuor[um]. h[ic] Euch.
re vera magna et multiplex fuit v[er]it[as] et[er]ni con[tra] inimicos, vicia .n. mor
tem, p[er]t[ur]bationes, mundicia, de quib[us] v[er]it[as] plena e[st] reu[er]s[us], de hac v[er]it[as]
ma de i[er]em. 16. ego vici mundum.

Adorabit te filii patris tui. Aug[ustinus] h[ic] exponit, adoraverunt inq[ue]
filii iacob in reliquiis, q[ue] p[er] electione[m] gr[ati]e saluti facte sunt. h[ic] Aug[ustinus] qui
refert ad iudaeos ex omni tribu conuersos, q[ui] et[er]ni fidem receperunt, et ad
deu[m] adoraverunt, et in mundi et[er]na co[n]summatione co[n]uersi adorabunt, de quibus
dicitur ad rom. 11. reliquie s[un]t electione[m] gr[ati]e facte sunt. hoc de iis, q[ui] ex
ditis. de credituris aut[em] osci. 3. reu[er]sione[m] filii israel, et qui et[er]ni d[omi]n[u]m
deu[m] suu[m], et David regem suu[m], et p[ro]p[ri]etate[m] ad d[omi]n[u]m, et ad bonu[m] esur
in novissimo die[rum]. Eucher[us] eodem m[od]o cu[m] Aug[ustinus] exponit, p[ar]tes et hos
refert et ad omnes fideles ex gentib[us], q[ui] s[un]t filii iacob, et iacob s[un]t sp[irit]us
inq[ue] illud ad rom. 9. no[n] o[mn]i[um] q[ui] s[un]t ex israel, s[un]t israelitae, neq[ue] q[ui] seme
sunt abrahae, omnes filii, sed in iacob nascitur tibi seme[n] id est no[n] q[ui] filii
carnis, in filii dei, sed q[ui] filii s[un]t p[ro]misionis, estimat in semine, et sic ambro. li. de b[ea]t[is]
Catalus leonis iuda. Aug[ustinus] sic exponit, catalus leonis, q[ui] nascitur do
parvulus factus e[st]. ^{qua} addit, de gormonia filii[m] meo, in huius laude p[ro]
verb. 30. scripsi e[st] catalus leonis fortior iumentis, hoc e[st] et parvulus
fortior maiorib[us]. h[ic] Aug[ustinus] eandem ca[us]a[m] d[icit] Eucher[us] e[st] cu[m] p[ar]vulus
leonis lictus et[er]ni. Athana. 11. ad Antioch. q. 103. huius locu[m] expli
cans dicit et[er]num dicit leonem, ut paulo infero q[ui] e[st] leonis catalu[s],
barro[rum] regem, et regis filium, cui videtur illud p[ro]p[ri]etate[m]. ^{leg} iudicii tui

Aug. h[ic] exponit
la inq[ue] iacob
lo d[omi]ni reu[er]s[us]
dam nisi abusi
de qua[m] adora
de qua[m] reges
et iudei et et[er]ni
co[n]tribulib[us] suis

ambro. li. de b[ea]t[is]
p[ar]t. 5. 4. exponit
dicens. ipse e[st] q[ui]
xav a filio p[ro]p[ri]etate[m]
q[ui] adora[n]t a no[n]
q[ui] p[ro]missu[m] no[n] am
cu[m] p[ro]p[ri]etate[m] e[st] u
talis e[st].

si quis inq[ue] dorsu[m] manu[m] fabricane reusq[ue] David man[us] tui amphatim lentis et scribitur sup[er] n[ost]r[um] subditos triumpho et[er]ni, et quib[us]da[m] manib[us] sig. id est factis, op[er]ib[us] q[ue] subditos perpetuo subeant captivi tatis t[er]rena.

regi dca. et iustitia tua filio eius. idem Ambro. li. de bñditi. patri
 arch. c. q. sic inq̄. catulq̄ leonis iuda. nō ne et p̄m̄ expressi et filii
 declaravit evidenter. q̄ tam evidens. quo vny nō filii in p̄s docen
 tur. Leo illa. hie catulq̄ leonis. vili comparā eisdem nō ac p̄o vntis in
 sollagi. rex ex regis p̄cessu. forti. ex forti. q̄ futuror quidebat. q̄ filii asse
 rem iunioris etatis. occurru dicens. dormisti in leo. q̄ catulu dixerat
 bñd. statim Leonem posuit. hoc ē dicitur. nō captant aures vntis. q̄ ca
 tulu audierunt. filii expressi. nō dixi minorem. et ipse ē leo nō p̄
 ter. hie Ambro. idem theodor. q. 109. in gen. Leonem et catulu inq̄ leo
 nis ip̄m̄ noiauit. ut regem et regis filiu. ut deū et dei filium.

Ad p̄cedam fili mi ascendisti. hie verba at̄ vñ sup̄ dixi
 mus. legent̄ q̄. et exponit et q̄ eoz lesionem sequunt. quoz expo
 nitur p̄ponam. postea lesionem hie nr̄am explicabo. Ambro. hie dicit
 ex germine fili mi ascendisti. incarnat̄ eius exprimit̄ his verbis eo. q̄
 q̄ fructus terre in alio virginis germinavit. et nō flos boni odoris
 ad redempt̄ mundi totus matris miseribz in splendore noue legis e
 misit̄ ascendit. nō Esaias dicit. excedit̄ virga de radice iesse. et
 flos de radice eius ascendit. radix familia iud̄oz. virga Maria. flos
 maris ih̄sus ē. q̄ factore mundane collusionis aboleuit. odore vntis
 nō infudit. hie Ambro. q̄ his verbis incarnat̄ filii dei exprimit̄ de.
 theodo. q. 109. in gen. eodem m̄ legi et exponit. ē virgulto inq̄ orare.
 s̄ patriarcha iacob. et s̄ Esaiam excedit̄ virga de radice iesse. et
 flos de radice eius ascendit. hie theo. ubi incarnat̄ et ortu q̄ h̄m̄
 exponit et h̄m̄ aransu ex germine. seu virgulto. Choro. aut̄
 hom. 67. in gen. his verbis. catulq̄ leonis iuda de germine fili
 mi ascendisti. dicit̄ signifī etiam p̄tem seu regni et̄. August̄
 lib. 11. con. faul. c. qz. hie duo verba separatim exponit sic. ut
 s̄ germ̄. q̄ ip̄e legi germinat̄. signifī eius conȳ et incarnat̄. et
 s̄ ca q̄ descendit̄. catulq̄ leonis. idest paruulq̄. q̄ de germinat̄. q̄ h̄o

orig. li. 17. gen. a
 germine ascendit. et
 p̄p̄re. n. nat̄ ē. nō ex
 sermine. sed ab ip̄o esubi
 tu nōi veluti p̄gulla.
 et ram̄. in quo et veri
 tas carnis assumpt̄ ex
 p̄p̄re declarat. in sc̄pt̄
 isto germine vntis h̄m̄
 m̄m̄ et carnat̄ h̄m̄
 m̄ excedit̄. hie orig.

Grego. in q̄. 1. q. p̄m̄
 ad p̄cedam ascendit. q̄ p̄
 tam vntis p̄terior sup̄
 vntis p̄p̄re exp̄p̄re
 vntis. vntis ab̄vntis. q̄
 vntis illo. q̄ in h̄o h̄o
 videtur. quare. ille. nō
 vntis illud. q̄ dicit̄ ac
 quirit̄. sp̄m̄ dicit̄. q̄
 q̄ vntis vntis vntis
 vntis dicit̄.

factus e. ascendisti. aut exponit de misterio crucis, qui in cruce exalta
sus e. p. mundi salute. hinc dicitur sine pro eis, q. legitur cu. jo. et li
tera nram sequendo, si legimus ad predam ascendisti, profecto expo
sui quadrat, predam vocat, liberationem huius generis a potestate inimice
demonis, et mortis, ac peccati, ad q. vices erat machaphora leonis, ob id
hoc e. noie usus, ad predam q. faciendam ascendit in cruce, q. per
talem mortem genus huius redemit, et ad se de manibus inimicorum rapu
it, sui ipsius verbu. ioh. in. ego si exaltatus fuero a terra, omnia
traham ad me ipsum. ita Eucher. exponit hanc sequens lectionem,
sic inquit. ad predam ascendisti. id est ascendens in crucem capti
uos populi redemisti, et quos ille cotrauius inuaserat, tu mortens eri
quisti. addit aut Eucher. misterium resurrectionis et ascensionis. dicens.
lemiq. rediens ab inferis ascendisti in altu. captiua duxisti capti
uitu. in hoc no. quadrat tali lectioni, sed ei, q. legitima e. et q. tex
tum hebreu. a predam ascendisti, id est quida facta ascendisti, p. resur
rectionem, et ascensionem gloriosam, nam in cruce inimicu. viciu. ab
in inferis rapuisti predam de manibus eius, postea gloriosus resurre
xisti, et ascendisti. verbu. n. ascendisti apud hebreos signat ascende q.
motu, et est euate gloriosu. vtriusq. autem conuenit chro. de inferis. n.
ascendendo q. resurrexisti gloriosus ueni, et gloriosus ascendisti ad celi, in
de luc. 24. obsecra. chorum patri, et sic intrare in gloria sua. et hinc
e legitima expo. dicitur e. q. chro. calu. leonis q. eius incarnat, et
huius generis, ascendisti iam facta predam, nam ipse se humiliauerat, ut
hoiem redimeret, redempti facta, exaltatus e. sui illud ad philip. 3.
humiliaui te me ipsum, q. quod exaltavi illud deus ip. ihero. 99.
hebrai. in gen. legi. de captiuitate ascendisti, et exponit dupli. uno
de ascensione, dicens, de captiuitate ascendisti, ut ostendet de captiuitate po

pulos ee datus, et iung intelligenda iaculatori ascendisse in altu. et
captiua duxisse captiuitate. altero de resurrexerit et morte seu passione.
vn' adiungit. siue quod melius puto. captiuitas passione. ascensu resur
rectionem signat. huc. Inuero. hunc scilicet cyro videt caldata para
phra. ubi hoc exponens verbu. inq. a iudicio mortis eripuisse animam
suam. et is hanc cyro volumus accommodare nisi lectio. a p'ceda as
cendisti. scilicet sic d. liberasti te a p'ceda. ne a morte delinqueret. cum
scisti te esse p'ceda mortis. et hoc p' resurrexerit. tunc. cyro m' q' data est.
valde obueniens. q' legit. a captiua a d'isti. idem intelligit qd p' p'cedam.
Et quiescente accubisti in leo. et quasi leona. qui suscitabit eu.
Ordine retrogrado procedit in p'cedendo. p' n. resurrexerit et ascensione
annuata. mortem p'cedit. quasi dicitur. ascendit et surrexit. qd mortuus
e. nec sola mortem annuat. sed quod se habitura e' in ra. nota aut
verba. quiescentis. in hebreo. incuruasti te. et cubisti. incuruasti se
thous in accubasti. q' in n' in qua se humiliauerat. mortuus est.
et n. no se incuruaret. mori no posset. q' nisi ho factus e'it. mor
tum subire no ualere. uocari mortem accubisti. q' q'd dormienti f'it.
fuit. n. mori th' ut somn' q' basuisti. et uari' q' cy magno desisti
o. et a f'ectu mortem subit. tam tibi requiem et accubisti fuisse signat.
q' aut mori th' talis fuit. ut solus ipse animam deposuerit p' mortem. et
resurrexerit p' resurrexerit. iung illud iorn. io. potest h'c ponere animam
mea et iluz sumendi eam. nemo tollit a me. ob id d' accubuisse. ut
leo. ipse leo q' et cubit. et dormiente nemo excitat. nec audet accubere.
ad excitandu sic th'us. ~~et~~ ob id adiungit. q' suscitabit eu. pa
u' leo dormiens leuon e. et sua uoluntate ad huc manet. ob id th'us
d' sic accubuisse. q' diuinitas adhuc unita manebat in corpore. et in
uia. morsq' eius terrore fuit inimicis. sic leo dormiens. no solum de mo

f' pa d' se incuruasti
te. q' uoluntate morte
subiit. et sponte se obli
lit iung illud isa. 17. obla
tur e. q' ipse uoluit. sicut
ip' leo ipse se incuruauit
ut accubat. et no ab alio
incuruauit. ita th'us mor
tuus. et p'rog' d. q' uoluit.
quo no uolente nihil effi
ceret tota multi aut inf'it
ni potestas. et malignitas.

98.
mily, sed de iudicis illis quærit, dicit plus timuerit in morte, qm, tot mi-
randis opibus suis factis, celo obscurat, terra tremite qm uide quahs sit mors do-
mini, et quahs surregerit, se. n. resuscitatu a mortuis, qm hoc uen. nunc quo
dicit exponat eodemq, eoz semiam et uerba referendo. hoc m' aduertendo
qz ipse loco letne luydi, calulu leoni. si aut legam letna, his sui expo-
nemq, mortuus e sua in morte leoni, et letne uisus falsus e, ut ea corpo-
ris et ad sui let, et letna notat, utiq, n. diuinitas uniuersa manui, et sic
corps qz diuinitas uniuersa ad, et ita qz eandem uniuersa potest corpus, et ubiqz
fuit terrori inimicis, et ita in infernu descendit, et corpus in euu ma-
nens, nunc ad dicit expo^m accedamus.

Aug^o li. vi. con. faust. c. qz. dormiuit inqz in leo, qz in ipsa morte no
e uisus, sed uisus. et ut calulu leoni, inde. n. mortuus, un' et natus, et
le eu resuscitauit a mortuis, qui nemo uidit unqz, nec uide pot, et eum qd
distat e, quis suscitabit eu. satis e expressa tanqz ignoni signif. hic Aug. ubi
nota e illa repetitio. Dormiuit in calulu leoni, signifi^m qz mortuus e ca-
rie, ob qua paruus falsus e. qd aut dicit, resuscitauit a deo ob id dicit, quis
suscitabit eu. no intelligat, simpli. resuscitauit a deo, qz si nos resuscitabimur
a deo, sed ea diuinitas sua occultat, qua nemo uide potest, et uisus.

Ambro. li. de Genes. pater. c. qz. sic inqz, huiusmodi uerbi in
carne^m, accipit passioni, resurrexit dormiuit in leo qui inuisus in sepulchro
uelut quoda corpus sui quiescit, ut ipse ait, ego dormiui et requiesci, et
surrexi, qm unig suscepit me, un' ait, quis suscitabit eu, hoc e, quem dicit
suscepit, qui e alius, qz resurrexit, nisi ipse sua potest resurrexerit. in
deo nati auctoritate qz, uideo mortuus qz calulu, uideo dormiuit
tam potest qz, qz etia suo fecit arbitrio, cuius alteriqz in resurrexit eye
bit autq, ipse ipse resurrexit sui auctor e, qz mortuus e auctor. hic Ambro.

Astianus. qq. ad Antioch. q. 103. hoc exponens sic inqz, quidam motu

Leo est in dormia, terribilis est, sic et mors dicitur terribilis et sum mortuus
 diabolo quoque. hoc vero quod insitabili cuius ineffabilem eius potest declarari,
 nam ipse semetipsum exultavit, sicut ipse de se dixit iohann. 2. deservit tem-
 pli hoc, et in tribus diebus evigam illud. huc Athana. et Chrysost. homi. 47.
 in gen. propter verba exponunt aut, crucem et sepulchrum huc significat quod ex-
 citabili cuius sic leonem vel catulam dormientem nullus audeat excitare, sicut
 dormientem ut leo, ipse est qui dixit potest hunc ponere in me, et potest
 hunc itaque excipere eam. Theodor. q. 109. in gen. eadem verba huc, q. Athana.
 ut paulo non citantur. Eucher. sic fit manifestissima in passione eius
 excitabili, qui inclinatio rapit tradidit spiritum, sicut qui in sepulchro se excipit
 velus quodam corpore somno quiescit. sed quare per hoc et saltem catulas
 leonis in somno suo leo fuit, qui non natus, sed potest hoc ipsum implere iungit
 quod et ipse dixit, potest hunc ponere in anima mea, et nemo enim time-
 rit, sed ego pono eam, quod addit, ut catulas leonis, qui inde mortuus,
 in nativitate et Phisici de catula leonis scribunt, quod cum magis fuerit veritas
 diebus de tribus noctibus dormientem, tunc potest fieri vel rugitus veluti hunc
 fuisse excitabilis locum suscitavit de catula leonis dormientem, quod realiter
 adjuvante de passione mortui aptatur in ista, quod tribus diebus et nocti-
 bus in sepulchro sepulchri incens somnum mortui implere. sic Eucher. orig. ho. 17. gen. eandem
 eandem de catula leonis et eandem fidei dicit que Eucher. in dormisse de
 ut leonem, qui mors ista fuit triumphus et oppressio
 de manu vincens omnia et rebellans ut leo, ista
 sic ut catula leonis hunc regis, quod insitabili
 cuius, qui ipse se exultavit, iohann. 2. felicitate amplius
 hoc et insitabilis quod huius orig.

gen. in expon. prob. q.
 fani. requisitus acubus
 qui mortem sponte subiret
 sed nullus ei sustulit,
 qui per dominum suum potest
 ipse a mortuis resurgens.

orig. ho. 17. gen. eandem
 eandem de catula leonis
 et eandem fidei dicit que
 Eucher. in dormisse de
 ut leonem, qui mors ista
 fuit triumphus et oppressio
 de manu vincens omnia et
 rebellans ut leo, ista
 sic ut catula leonis hunc
 regis, quod insitabili
 cuius, qui ipse se exultavit,
 iohann. 2. felicitate amplius
 hoc et insitabilis quod huius orig.

44
dignitas, dicitur. n. no. ascendit regnum et iudicium seu potest iudicandi a iuda
donec veniat stans, quoniam dicitur quod manebit regnum usque ad illud, quod illi est
regnum hoc regnum et iudicium, quod futurum est regis, imo regis regum, et dicitur dicitur
hunc, et ipse iudex unius et multorum. si 70 interpretatur apud hoc signifi-
cat exponit Iehoiakim, cuius regnum est, namque regnum, si vero exponamus
ut dicitur super, et, tunc intinuit, donec veniat stans, quod futurum est regis,
quod resurgit et regis solus David in eternum, de quo dicitur ab angelo, dabit ei
deus regnum David patris sui, et regnabit in domo iacob in eternum. Ita quod tem-
pus adventus prophetiae, ut qualitas et dignitas et officium signifi-
cat. Theodor. q. 109. in gen. hoc verba exponens inquit, hoc adventus domini indicium est
clarissimum, nam ut prophetia adimpleretur, defecit non in iudicium regis, si prin-
cipes sacerdotum et prophetas, si quidem cum salutaris nosse nosset, reges ex illa tra-
ditio impetrant, ubi advertendum est Theodorici exponens illud, dicit, seu magis quod
sacerdotem summi et prophetam, ut etiam tempore et regnum, et sacerdotum, et prophetam
deseruit. isth. aut in dicitur. cum tropico. quod dicitur prophetam exponit, ut ad-
ventus etiam et regnum et prophetam in illo tempore usque ad adventum, sed difficile est hoc
affirmare, quod sacerdotum non ad iudicium prophetiae, nec in prophetia, magis enim
prophetiae potest fieri de sacerdotibus, ac hoc promissio facta est iuda, ut ante etiam
adventum et sacerdotum et prophetam cessaverit, in non sit mentio in prophetia habet,
saltem si exponit eorum, quod legitur de favoribus iuda, et sequitur etiam, hoc magis
dicitur potest si non declaratur super positum.
Et ipse enim expectatio gentium. super quod ad lationem prophetiae, dicitur, nunc
prophetiae quod est ultima exponenda de Aug. li. vi. con. Faust. cap. 42. et
Eucha. dicitur, quod est solus iudicium prophetiae, id est, quod ipse enim expectatio gentium, etiam
10. hom. 67. ysaie. etiam inquit quod dicitur gentes saluandas, ipse enim expecta-
tio gentium, gentes huius adventum expectant. Ambro. lib. de bndict. c. 4.
et ipse inquit est expectatio gentium, plus dicitur quod si dixerit, ipse enim expecta-
tionem, ideo quod dicitur ipse enim in ipso recumbat. Theodor. q. 109. in gen. inquit

etiam deus omnium generum Abrahæ Isaac, et Jacob in semine ip
 sorum se benedicturum omnes gentes terre, quod in hoc loco patet in ha
 iacob benedicens iude palestini. hęc theodo. et e' usq' semper hor' verbis,
 quasi dixerat, donec veniat christus, et hic e' ille promissus, in quo omnes
 populi et gentes sint a deo benedicti, et in quem et a quo gentes sua' salute'
 sperabunt. iusti in dialoy. cu' bryphon. notat duos adventus his verbis
 significatos a iacob, p'or e' christi ad redimendum, et mortem subeundam,
 de quo distat e' donec veniat q' mittendus e', et alia p'cedit, postu' e' in
 ultimo t'p'e ad iudicandum et premia reddendum, et hic his verbis exp
 mitur, cum expectat' gentium, ut sui sensus sic iusti adventu' p'ori
 in carne expectabat, ita gentes tunc eidem christum et venturum expect
 abunt, no' n. cognoverunt cu' om' p'orem adventu', sed post. verba iusti.
 sibi h'nt. iacobus patriarcha duos christi adventus rationat' e' futurus.
 in eoz q' p'ore cu' patibilem fore, ut q' cu' venisset, nec p'p'iam nec esse'
 in g'ntie vestro futurus. hoc it' addidit, gentes q' in christum patibile' ex
 d'nt, cum v'risq' adfutur' esse sperabunt. hęc iusti. de g'ntiu' voca'
 futura multa testim' p'p'riat' extant.

ligans ad vitam pulch' sicut, et ad vitam d' filii m' vitam suam.

i. iene. lib. 4. c. 23. hęc e' sequentia usq' ad finem sol' christo concu'
 et dicit, et certe m'lti ita v'nt, ut de eodem cu' affirmat, de quo dicit
 tu' e' e' schisoh e' e' expectat' gentium, ite' idem e', q' hęc sequentia
 factus e'. quod n. sup' distat e' in exp'ō virtute signi' abundant'
 terre p'ntionis iude, no' v'ō p'ntionis m'lti p'p'ie christi intelligantur,
 m' q' impleti e', q' vit' iude' d'gnat' pulch' et vitam ad vitam, neq'
 laudes vino v'ntim sua, nec v'nt' d'nter abbi facti s'nt q' l'ale, ac in
 christo hęc omnia vere facta s'nt, q' p' parabola et metaphora d'nt'
 s'nt, nam q' d' i'ntu' e', q' possit laudes v'ntim vit' iude', no' sa

6 qd si ligamus loco. fili mi anima sua. pullu anime, fide omnium apostolorum i oppo orage. hom. 17. in gen. 43
 itaq inq allegavit ad vitam pullu sui, q dixi ego sum vni. pullu e ex gentibz popi. cui miq fuerat legis ong imperial.
 pullu vero anime sut ii. q de popi popi. q nunc in figura anime nra. clati sut ad salutem. de qbz dicit qdha si fuerim
 fili i rual sic vce optima e q habet a latione. ligans pullu. et o fili mi animam. et hie
 qd prius gentes. q potant iudic intelligit. m. co. qui sup potant est
 qd et adnotari in hac expo illud. qd notavit chairo. qd manifestat
 leg euang frui hoies. ut in h ligant possint astra et pullu. qdnt ei
 adnotandi sui. qd vltis sui leg euang. qua ligant hoies. seu itaq ad
 que ligant. ut. n. vna e pullu ligant ad vitam ibi hoi vbi. ubi liga
 tur. sic q itaq obedire. in itaq nuturum. id. n. solam hoies ad tu
 as vltis et arboris frugifera ligant iura. sed ad ligant vna. vel q
 no ferat fectui hominibz obuentem.

Lauabit in vino stolam suam, et in sanguine vultu sui.

quamuis his verbis omnes fere conuenit itri passioni exponi, no in
 eodem modo omnes exponit, quem aut sensu legitimi pulam reditatis
 qd expositionibz alioz exponam. iustin. in dialog. cu trypho. dicit his ver
 bis signi chrum credentes in eu, quos sibi cu viti vnteros plicu et
 sanguine suo expiatuz a pct. turricam uocau eos q p p^{ty} remissione
 a thro accepturi erat, et accepturi, in quibz itaq e vtrute semp inest,
 et adit. ut aut cura in secundo aduentu adit. quod aut dicitur in
 sanguine vult. declaret itrum hie qd quidem sanguine. no in ex ho
 minu romine, sed in diuinit. sicut viti sanguine no ho, sed de
 yenuit. sic quoq itri sanguine no ab hoibz fore, sed a ui hui. sic iusti.
 Orage. hom. 17. gen. eodem fere m hie vult exponit, addit m q p
 mru iusti. nam q stolla vlt exponit, qua no sanguine mdaui.
 i. p. i. redempti estis no argento et auro, sed sanguine quasi agniz
 qd. n. baptizamus. conuolimus in mortem. et in sanguine ipth. in
 hoc aduentu ui iusti. addit m. Amista qui nos vultu ligimq. et vlti
 m) secretis et ppinisq corpori. qd stolla. et q hie signi pot. q iam
 loti baptismate ad sacrum sanguinis vult puenit. vel secretioris mite
 vii pti vper sui facti. idest pfectiores in spu hie amittit. qd sanguine itri

6 elem. Alex. h. i. p. d. d. g. a.
 i. s. pullu inq allega
 ui vult. hie simpli
 cam et infirmu popi
 marni alligant, que allego
 vice uocant vitem, fil. n.
 viti vltis, et pbi san
 guine, i aut vltis qd
 vultu hoi ad salu
 tem, viti corpore, non
 gnis spiritui. hie elem.

Euseb. h. 7. de demitro.
 tam stolla. qd pullu vlt
 uentatis vult. q loti sum
 sanguine itri. et sic idem
 cu iusti. vult. qd vlt mda
 mstru hie dicitur. itaq
 re romine.

lavant eū adhuc p̄stant, et raptiorum sunt, hęc sūt ex orig. nihil nūc
 dicit de eo, qđ iusti. notari qđ ad concup̄tū thri sine viri semine. Aug.
 h. 12. con. Faust. c. 42. eodem mō exponit p̄orem p̄tem eū orige. ut
 stola sit ecc̄. quā suo laici sanguine ista. i. n. fuerim p̄t̄ nostra sit p̄he
 mium, tanq̄ mui de alio. vini sanguine intelligi. que effusa in comi
 sione p̄ctoy. verba aut̄ potest. in sanguine vus palliū. ad idem referre
 Aug. ut explicet quale sit hoc vinū. nemp̄ sanguine suū. ipse. n. i. bo
 tent q̄ p̄pendit in ligno p̄ nobis. hęc Aug.
 Ambrosius aut̄ nō hoc toti exponit, p̄ stola carne thri intelligi. tūc aut̄
 dicit thrum lauisse hęc stola in vino, qđ eū baptizat in iordane s̄t̄
 descendit sicut columba, et mansit sup̄ eum. laici aut̄ stola nō ut suam,
 qđ nō erat, sed ut nram que erat sordem abluere. verba aut̄ potest. in
 sanguine vus palliū suū, ipse ligni araboladiū suū, et exponit gentes,
 quas suo sanguine in cruce redemit, et laici. gentes aut̄ dicit palliū, seu
 araboladiū qđ idem signi^{ficat} p̄he p̄al. i. i. vultu amitti mutabit eos. sangui
 ne qđ suo nō sua. qđ nō erat, sed nra p̄t̄ mundani. addit thrum dicit ut
 tem et vus. vitem, qđ ligno adhaeret, vna qđ lancea militi app̄i latus
 emisit aqua et sanguinem, aqua ad lavandū, sanguine ad p̄ficiū. hęc
 Ambros. lib. de bñd̄ctō. patriar. cap. 4. et in hoc potest. i. i. Euche.
 nō aut̄ in p̄ori verbo, qđ nō de lavacro in bap̄, sed de sanguine in cruce,

~~per hōdoy in cathedra~~
~~per. vlt̄ idem dicitur~~
~~hęc amplij nota. qđ~~
~~sanguine vus intelligi~~
~~mittit vlt̄. i. lavij~~
~~erat. qđ videntur~~

que corp̄ suū laici, exponit. hęc sūt ad ad p̄stione hęc verba referunt,
 sive vnanq̄ p̄tem, sive vnam. tū de excellenti seu ecc̄ lotione int̄pre
 tantur, qđ aut̄ Ambrosius p̄xi p̄tem de lotione carnis thri in bap̄. et Euche.
 de lotione in cruce intelligant. et alii totū ad p̄stione thri referunt, in
 qua suo sanguine i. conspur. et tam palliū, qđ lancia ad ip̄m referit.
 Athanas. sic exponit in qq. ad Antioch. q. 108. qđ i. inq̄, quod dicit, lancia
 bit in vino stola sua. et in sanguine vus palliū suū. vñ dicit, hoc de pas
 sione thri dicit, et corp̄ quidem stola vocat, et sanguinem vinū, siquidē

dñg m' dñm illud vini sanguine appellavit. ac si diceret Alhana. y
 vitruv' dicitur sanguine, nec miru' qñ quidem et dñg n' vna vna illud
 consecratu uocauit sanguine dicens. hic e' sanguis meus. ut igit' vini san-
 guis noie uocau. ita con' sanguis vini noie appellat'. Alhana y' tibi re-
 fet ad passionē. qua' et' suo se sanguine laui et' yfidiu'. qñ no' ois ex
 p'lice dicitur h' loqñt' modis. idem theodo. q' iog. in ym. christo. cū in
 ham. 67. ym. tibi ad passionē refert. Nulla inq' corp' suu' intelligit'.
 et ut explicet qd' y' vini significauerit. adiungit. in sanguine uerū amittū
 suū. vide inq' quō sanguinis noie crucem et' occisionē signat'. sed nūc stat
 expō. quoy quidam utraq' p'tem ad lotionē p'ncipalem credentū referūt
 p' huc sanguinis t'ri. alii ad lotionē. qua se suo sanguine in passione
 fudit. alii uero unū p'tem ad unū. alteram ad alteram referūt. p'ncipimū
 sine ~~quodam~~ in his n. ^{tribus} ~~quodam~~ ois expō' p' h' d' co'cludunt. y' Ambro. q' uis ad huc q'dam uoc
 q' p'orem p'tem ad bap' in iordane ablu' refert. ubi spūs s' uocidit sup' eum.
 ad credentē tibi referūt iustū ory. et Aug. h' uaria dicunt. ad ipm' t'ri
 tibi referūt Alha. ^{irabili.} theodo. christo. p' ad et' uoy. uocidit ad credentē refert
 Euche. p' ^{in m} ~~ad credentē. alia ad. t'ri. uocidit ad. et' uoy. uocidit ad. et' uoy. uocidit ad.~~
 Ambro. aut' p' ad ad passionē t'ri. sed ad bap'. alterū ad credentē ^{quatuor} ~~ex~~ y
 ym'ib' refert. h' nūc ^{quatuor} expō. omnes in cōueniūt' passionis t'ri in
 his uerbis fieri mentionem. ut p' ex ipoy expōitionib'. sūt alie. que
 in castena hippoma. referūt. sed omitto lecturi.
 p' h' omnes e' una clemē. Aug. h' i. p'dayo. c. 6. q' ab his ois q'
 diuersa e'. nulla. n. passionis memō' facit. sed solū incarnā' dicit. n.
 his uerbis signat' uerbu' spūs p' huc suū corp' ornatur. seu s' p' h'
 corp' ornatur. vini sanguine signat'. sed lauare nulla et' amittū uo-
 no e' carnem disponere et' ornare. q' a uerbo. accepta e'. h' e' mēte cle-
 men. q' uis breuiter ualde loquatur.

fortal. h. q. con
 Masu. q' p' sine. bñ
 ad passionē refert.
 Nulla inq' et' p' h'
 n. uocidit carnē. uo-
 mi' suū sanguine
 uocauit.

Lapsus nactus uocabuli explicet sed sine
 intelligi passione sū
 in his uerbis.

q' uis ad huc q'dam uoc
 dicitur ois intelligi sine
 ex ym'ib' sine ex uerbis. et
 Ambro. et Euche. uoc
 dicitur ex ym'ib' intelli-
 gunt.

68
Hoc uerboz unqz mihi talis vi. iniquitate existimo hic uerba significat
hincam passionis, quia in sua hinc passus e, qua metaphora ista uindictis seu
uini uicij expressit, qua metaphora ista uindictis seu
sua e iustitiam hinc, et uerum hinc sit. calcanti in uoculati. hinc uerba
ad idem omnino respicit, ad que ista p[er]tinet ut docet hinc. ibi. et Cypri.
hb. 2. epist. 3. et in volumine nouo epist. 63. p[er] hinc q[ui] dicit hinc uerba ex
primunt, et quod iacob dixit Stolla et palliu. Estius dixit uerum hinc, et
indumtu. duo fuerunt uerum hinc ista, nempe et corpus, ut hinc uerum hinc
corpus indumtu, q[ui] una na hinc conficitur ex utroq[ue]. ob id Estius q[ui] dixit
indumtu, postea dicitur uerum hinc. hinc lauauit Stolla, et palliu, q[ui] passus
e in aia et in corpore. Stolla uocat anima, palliu corpus. de passione aia
dicitur uerum hinc i aia mea. et factus in ayonia et alia multa, de passione corpo
ris aia uerum hinc. hi aduertendum e, q[ui] si Stolla lauasse in uino, et palli
um in sanguine uini, uti sup[er] diximus sanguine uini uocat multu ipse
statim ab uino expressu, uini aut tam defecatu et purificatu. sic factu e
corpus suu lauauit sanguine, uelut multo, et aia na lota e sanguine, sed dolo
re et tristitia et aliis passionib[us], q[ui] sunt quoniam, ob id de Stolla in uino,
et palliu lauasse in multo, seu in sanguine uini, ob id q[ui] uocauit san
guine, ut magis corporis passione exprimeret. hinc p[er] hinc e sensu.
quidam aia hinc in sensu, hi ad hinc multa uerum hinc existimo a iacob e
q[ui] hinc significat. q[ui] quidem hinc uerum hinc uini uel sanguine uini, et uini
no suu sanguine significat, p[er] hinc uerum hinc calicis hinc, ubi uini in
hinc sanguine conuertit, et sub uini hinc sanguine hinc conuertit, ita nota
Cypri. loco dicit epist. 63. seu hb. 2. epist. 3. uerum hinc 2. hinc uino lauauit
Stolla hinc, innuunt, quate hinc edrauitis uerum hinc effectus hinc effectus,
ui. n. uino lauet, q[ui] potu sordidat et maculat, morte sua uita dabit, et

candidiores sunt carni, quae praecipit ab erroribus hominum, et eos quasi commi-
 nando in corpore Christi transfecit. nota autem lactis dicitur huius signum
 quod carnalem populum tanquam paruulos loco lactis albat, cuius quidem cari-
 diores facti sunt huiusmodi, quod fortiter et solidum cibum uerbi manducant acque
 distribuunt. de quibus apostolus ad hebraeos dicit, yfectorum est solidus cibus. et bene
 candidiores lacte dentes dicit, omnes enim qui yfectorum sunt. et qui uerum cibum
 explanantes subtilem et minutum intellunt. qui spirituali deo, corpori submittunt
 frangi, candidi debent esse et puri, ac qui ab omni macula libent. hinc Eucherius.

Aug. li. 12. con. faust. c. 22. adhuc autem exponit, ut per oculos hominum
 yfectorum, et eleuante acque abstracte contemplati, per dentes autem yfectorum, et par-
 uulos intelligat. nota paruulos ut Eucherius. nempe qui erant in ueteri lege si-
 qui in euangeliis adhuc paruuli sunt. uerba Augustini sunt ista. fulgere oculos
 eius uino illa in corpore eius membra cognouerunt, quibus donatum est ista
 quaedam obiecta alienate mentis ab infera labentibus spiritalibus eterni lu-
 cem sapientiae coherere, dicitur Paulo. i. cor. 1. siue enim mente exarsimus,
 deo. hi sunt fulgentes oculi uino. si enim qui sequitur, siue temperanter sumus,
 uobis. nec paruuli relinquunt adhuc lacte nutriendi, qui sunt sequitur, et
 candidiores dentes lacte. hinc Augustinus, qui locum hunc comparat loco. i. cor. 1.
 citato ex Paulo de excedentibus et abstractis, ac de paruulis et melioribus.
 Eusebii. li. 8. de demonstra. autem adhuc exponit hinc uerba nempe de
 insimul carni carnis, in quo nobis cum sanguine et carne in uino. et
 mihi spiritus uolens clauda remotis illis antiquis sacrificiis atium, inquit
 sic. illud. gratiosi oculi eius qui uino, et illud, albi dentes eius ut lac.
 uisus tanquam in arcana portae rari testamini misteria comprehendente nobis
 traxerunt. letitia uidelicet misterii illius uini, qui sunt ipse discipuli por-
 regerunt saluatores. qui dixit, accipite, bibite. hinc est sanguis meus qui siquidem
 illud. gratiosi oculi eius qui uino, et albi dentes eius lac. Splendore puri-
 tate qui misterii illius aliam mihi signum uisus uisus opus dei omnia uideat.

in suo veteri parente gen. 9. sic fuit passio istius figurata, nempe in
 Noe. q. inebriatus vino cecidit, et eius uxor et filij dormierunt. figura fuit
 in ista patientia, et in cruce pendente, de quo Aug. libro 10. con. Faustul.
 c. 23. hic hic uerba illud, inq. q. de uinea, quia plantata, inebria-
 tus non nudatus e in domo sua, cui non apparet ista passio in yate
 sua. et sermo. 123. de tyris sic dicit. Nos in eo uel magis reprehendimus
 figura representat, q. uel esse agricola uinea plantata et uel in poculo in-
 ebriatus in tabernaculo suo e demudatus. qui nos ad illud prope dicitur q.
 calice passionis adeo factus e obrius, ut ipso legitime corpore nudaret
 ad tempus. hic Aug. ecclie sicut iacob hac passionis magnitudinem hinc uer-
 bis expressit, signum bibulam tanta uini copia, ut fulgorem et ruborem
 oculi. et attende quod hic metaphora sequatur, nam quod dicitur, hinc
 ad uitam, seu uinea, mentione facit uinea, postea laudat in uino,
 et sanguine uis, tandem de potu eius, oculi fulgentes q. uino. uinea pla-
 tantur in sermo. uini expressi in 2. uini multum bibi in 3. q. uini di-
 pulchriorer, idem e, qd fulgentes, seu rubicundi, nam ruborem fulgor hic qd
 nec ad quidam oculorum pulchritudine, propria signum e illa inflama, et
 fulgor q. apparet in oculo ex nimio potu.
 Ne quis autem existimaret hac passioni futuram ex parte et culpa ppa. Patim
 reddidit, candidiores dentes eius lacte, ac si digressi, oculi suum eius innocen-
 et candor conspicuus, ut nequam no possit, aut maculari, esse aut in
 nocent] eius expressit q. dentium candorem, nasa quidam q. cui occurrerit
 erat, accusaturus eum de peccato oris, qd se regem facit, qd tribuit q. hinc
 dare uisari, qd subuertit gentem tuam, qd se deum facit, qd docet uis legi,
 omnia ad partem oris reducibile pcuratorer adeo, ut titulu crucis emendare
 uolentes dixerit, nobis sic scribere, sed qd dixi res sum. ob hoc iacob hac
 innocen] expressit q. hinc, dentes eius candidiores lacte, qd nihil locutus e,

capit. lib. 2. epist. 3. et in
 nouo uolunt. epist. 63. in
 unumq. et in ymate sicut
 hoc quod uisus circa nos,
 et figura dicitur passionis
 illis expressit, q. uini bibi,
 q. inebriatus e, q. in domo sua
 nudatus e q. recubans fuit
 uultus et patientibus facibus
 q. multum illa pntis i malis
 filio denotata e, et feres mi
 cinto, i. duobus pro maiore,
 et minore edicta. hoc libet.

totam hanc prophetiam a p[ro]ph[eta] de chro intelligunt et exponunt Orig. ho. ij.
 in finem. et Cipri. epist. 68. seu lib. 2. epist. 3. et alii. quos supra
 in p[ro]ph[eta] huius quare p[ro]ph[eta] citavimus. An t[ame]n soli de chro s[ed] intelligen-
 da difficultas e[st]. Orig. hom. ij. in gen. ostendit multa e[ss]e hic. q[ui] no[n]
 p[ro]ph[eta] de alio intelligi. q[uam] de chro. quale illud. adorabit te filii p[ro]ph[eta]
 tui. q[uod] dicitur p[ro]ph[eta] no[n] posse intelligi de iuda nec de filiis. sed de chro.
 illud aut[em]. de germine ascendit. acubans acubans. ut leo. et quasi
 cubans leonis. quis iurabit tui. dicitur no[n] posse intelligi. nisi de chro.
 et q[uod] quis aliquo aptatur iuda. t[ame]n sensus competens e[st] de chro. sicut de
 de aliis q[ui] sequuntur. ierem. li. q. c. 23. ab illis no[n] auferet acceptum
 usq[ue] in finem de solo chro exponit. quasi illi soli competant.
 hiero. in qq. in gen. verba illa. iuda te laudabit q[uod] usq[ue] ad illa alti-
 yans ad vinea. dicitur iuxta historiam de iuda intelligi. iuxta misterium vero
 de chro. reliqua de solo chro exponit. iusti. in dialogo cu[m] ierem. di-
 citur omnia ad chrum referri. et sub parabola et obscure indicari in his
 verbis chrum. veritas huius t[ame]n v[er]ba ista. omnia hic posse h[ab]ere aliquo
 sensu beatum ut corthum de iuda et tribu eius. ut exponit e[st]. t[ame]n ne
 v[er]us sensus no[n] t[ame]n sp[irit]ualis. et minus. sed beatus et p[ro]ph[eta] intentus e[st] ille. q[ui]
 ad chrum p[ro]ph[eta]t. inde e[st] e[ss]e multa. q[ui] no[n] valent p[ro]ph[eta] aptari illi iu-
 da. sed soli chro. ut q[uod] id intelligamus omnia ad chrum referri. mag[is]
 aut[em] ab illis verbis. ligant ad vinea q[uod] nam illud. Jonas enim q[ui] m[er]i-
 tondus e[st]. de solo chro intelligit. nec alteri aptantur e[ss]e q[ui] ad corthum
 hic. q[ui] aut[em] sequuntur. his v[er]bis conegit. ob id mag[is] chro convenit. q[uod] v[er]is
 aliquem imperfectum et impium unum admittam de iuda illo. v[er]i dicitur e[ss]e.
 tota t[ame]n p[ro]ph[eta] e[st] de chro et hic e[st] sensus intentus et beatus. et h[ab]et ista p[ro]ph[eta]
 sequentur omissio illo imperfecto. q[ui] ad corthum p[ro]ph[eta]t in aliquibus locis.

cap. 7. De quadam visione

quia communis istos expo. ubi patet in diximus, e. q. his verbis intelli-
 git regni davidici in septem no. solum sit iude, sed et sic in semine eius,
 et hoc regni e. quod no. auferendum predest. donec Christus veniat, ob id aliter
 locus hic in exponenda est, et puto tam septem, q. melioqueq. p. n. i. a. t. i.
 in semine iude, nec auferendum usq. ad temp. Christi. uera aut. int. p. r. e. t. i. o.
 queq. e. legis labor. cuius e. legis positio. ante et postea. hoc aut. p. n. i. e. t. i. o.
 tribu. ipsam iude. locus p. n. i. e. t. i. o. e. galat. meq. e. ephraim. meq.
 ca. Manasse. iudaeus aut. dux meq. tribus distinguunt. iudei ha. ducenti et in
 hebreo e. idem uocabulu. melioqueq. e. aut. regni e. p. n. i. e. t. i. o. e. ante. hanc
 eius sensu. amplissimus in col. sanctor. senta. imo iudei et Rabini de Davi-
 dico regno hoc intellexerunt. hic aut. manet difficultas predicta. quo. reg.
 tui et p. n. i. e. t. i. o. e. ablati a iuda, et familia David usq. ad Christum.
 Pro quo dico regni et p. n. i. e. t. i. o. e. cessasse in captiuitate babilonica. nec postea
 fuisse ulli de iuda q. regni hoc obtinuisse usq. ad Christum. hanc senten-
 tiam h. i. e. r. e. m. i. a. e. x. p. o. n. e. n. s. i. l. l. a. v. l. t. i. m. a. s. e. r. i. b. o. h. u. i. v. i. r. i.
 Sterilem, cuius q. in dieb. suis no. p. r. o. p. t. a. b. i. t. u. r. e. n. e. x. i. d. e. s. e. m. i. n. e. e. i. u. s. u. i. t.
 q. sedem sup. soliu. David, et p. d. e. m. h. e. r. e. v. l. t. r. a. i. n. i. u. d. a. q. u. e. r. b. a. d. i. d. a. s. i. e.
 de isachonia. hanc aut. hi. h. e. c. u. e. r. b. a. o. u. i. t. q. u. a. e. s. t. i. o. q. u. o. n. a. n. t. e. p. o. t. e. r. i. t. q. u. e. s. t. i. o.
 de semine eius nullu. se. g. e. n. e. r. a. u. i. t. q. s. e. d. e. m. s. u. p. s. o. l. i. u. d. a. u. i. d. n. e. c. p. r. i. n. c. i. p. e. f. u. e. r. i.
 ultra in iuda, cui. d. n. g. i. e. s. u. s. d. e. h. u. i. s. n. a. t. u. s. i. n. s. e. m. i. n. e. n. e. q. u. i. s. o. r. t. u. l. o. q. u. i.
 gabriel. d. a. b. i. e. i. s. o. l. i. u. d. a. u. i. d. q. p. o. s. u. e. r. u. n. t. q. h. o. c. s. i. u. e. q. u. i. i. l. l. u. d. q. d. h. e. r. e. t.
 in 7. o. s. i. d. e. l. i. c. i. t. i. n. d. i. e. b. e. i. u. s. n. o. p. r. o. p. t. a. b. i. t. i. g. n. o. r. a. n. t. i. b. u. s. f. i. c. i. e. r. i. q. u. e. s. t. i. o. n. e. i. n.
 d. e. m. e. s. t. i. q. i. n. d. i. e. b. i. s. i. s. a. c. h. o. n. i. e. n. o. s. u. c. c. e. s. s. e. r. u. n. t. e. i. v. i. r. q. s. e. d. e. m. s. u. p. t. h. r. o. n. i. e. i. u. s.
 sed multa post. t. e. m. p. o. r. e. d. e. s. e. m. i. n. e. e. i. u. s. n. a. t. u. s. i. n. q. s. o. l. i. u. e. i. u. s. o. b. t. i. n. u. e. r. u. n. t. p. o. t. e. r. i. a. u. t.
 e. s. i. c. s. o. l. i. u. n. o. s. e. d. e. b. i. s. u. p. s. o. l. i. u. d. a. u. i. d. v. i. u. e. r. u. n. t. s. e. d. s. e. d. e. b. i. h. e. r. e. r. e. g. n. i. q. u. i.
 cui. n. o. o. u. i. l. l. u. x. e. r. e. m. i. e. b. r. e. u. e. u. n. f. u. e. r. i. n. d. a. u. i. d. s. e. d. p. r. o. p. t. a. b. i. t. u. e. u. l. t. i. m. a. n. a. t. u. s.
 e. q. d. e. i. o. a. c. h. o. n. i. e. i. s. a. c. h. o. n. i. a. s. a. l. a. t. t. i. e. l. e. t. d. e. h. o. c. z. o. r. a. b. a. b. e. l. e. t. q. u. i.
 ordin. u. e. n. i. t. a. d. c. h. r. i. s. t. u. m. s. e. d. i. n. d. i. e. b. u. s. i. o. a. c. h. o. n. i. e. n. o. s. u. c. c. e. s. s. i. t. u. n. q. u. i. s. e. d. e. b. i. t. u. s.
 s. i. c. i. p. s. o. p. r. i. s. u. c. c. e. s. s. o. r. e. t. s. e. d. f. u. i. i. n. c. a. p. t. i. u. i. t. e. t. s. a. l. a. t. t. i. e. l. e. t. z. o. r. a. b. a. b. e. l. e. t.

de hoc loco ieremi.
 unde ieremi. li. 3.
 cap. 30.

usq ad thronum nulli regni obtinui potest, nullq post captivitatē in terra iuda
de rege David tenuit potestati. vñ iosephus refert de sacerdotibus q̄da, ac tribu
leui fuisse potestates, q̄bz successit Herodes, et postea sub vespasiano regni huius
gravis, imo imagine impij fideiq̄ ee dolentem. idem hiero.zech. 2. in illa ver
ba. aufe viduarū, tolle coronā. dicit regni de stirpe David omnino cessasse usq̄
ad thronum, cui respondu erat sup̄ hanc prophetiam, nō auferi sceptu de iuda, et
long de femore ej, donec veniat cui respondu ē, nec post captivitatē fuisse hoc
sceptu, sed cessasse in ierichonia. addit hiero. q̄ ee mardochai, q̄ dicit signi
ficatu q̄ viduarū, in hoc nō ita vñ, nō post captivitatē extiterūt multi sa
cerdotes sumi legitimi de leuitica tribu. viduarū autē ee regnū regni ornati
et nō tm sacerdotū eorū, et de terra. Ezech. 5. ubi dicit dardema regni. si hoc nome
videt q̄ hiero. affirmatū hoc sceptu cessasse in babilonica captivitatē, nec am
plius fuisse in iuda usq̄ ad thronum, et de hoc ee hanc prophetiam p̄sentem iacob,
et ip̄is locis scrip̄t ieremie, et Ezechielis p̄sentem hoc sceptu et p̄cipuū esse
sese, quod ego ita existimo, quod p̄ loca adducta a hiero. et auctoritatē
ip̄is adhuc confirmat ex psal. 73. semel iuravi in sancto meo, si Da
uid mentiar, semel ei in eternū manebū, et thronus eius sicut sol in con
spectu meo, et sicut luna p̄fecta in eternū, et testis in celo fidelis, tu me

* sic adhuc expressio
ra testim huius rei, Amos. 9.
suscitabo inq̄ tabernacu
lū David, q̄t accidit, et lonica, et q̄ nō fuit tunc p̄cipuatus in homo David. *
reedificabo apturus mu
roy ei, et ca, q̄ corrue
rit indaurabo, et reedi
ficabo eū sicut in diebz
antiquis. ex his p̄bis
sequē manifeste, q̄ q̄
thronu aduenit, iam ceci
dit regni et sup̄tū da
uid, et casu hie nō aliq̄
ē q̄ q̄ captivitatē babilo
nica, de hoc n. p̄p̄ta loq̄t p̄dicent ab hac ruina nō q̄ aliū regni david suscitandū q̄ thronum.
p̄ isa. ii. excraditū p̄ga de radice iesse. id est de benco, et radice q̄ ē sub terra ramis excraditū,
q̄t iam accidit de radice iesse, ob id nō dicit de radice David, sed iesse, q̄ familia ei

et despositū thronum tuū, acervasti ^{hanc} munitū tuū, p̄p̄tomas
in terra iudaeorū ei, ex vnde ^{hanc} iherosolymū regni David in captivitatē babilo
nica, q̄t accidit, et lonica, et q̄ nō fuit tunc p̄cipuatus in homo David. *
hoc ipe sic posito nō solū nō evanescit difficultas posita supra sic usq̄
ba iacob, sed potius augetur, si n. nō fuit captivitatē, nec mehoqueq̄ de
iuda a captivitatē babilonica, quō dicit nō auferēdū usq̄ ad thronum, sui
multū annorū centurū intinuerunt a captivitatē illa usq̄ ad thronu p̄ car
nem nativitatē. p̄ hoc n. tū querit modū aliquem verificandi q̄ fue
rit sceptu usq̄ ad thronum, ut ex solutionibz p̄ceditū appareat. Ad q̄t
videt verba huius prophetie verificari absq̄ vllō illoz modoz, si remota
legitimus attendatur in verbis ip̄is, et eoz significationibus, dico q̄
p̄ isa. ii. excraditū p̄ga de radice iesse. id est de benco, et radice q̄ ē sub terra ramis excraditū,
q̄t iam accidit de radice iesse, ob id nō dicit de radice David, sed iesse, q̄ familia ei

iam videtur fuisse
p̄cipuū q̄ captivitatē
ej, et cessavit se
hū. p̄ isa. 9.
de throno dicit, nō
solū David et
sup̄ regni ei se
debi ut confirmat
illud et corroborat,
hoc autē q̄ deservat
q̄ captivitatē -

uerba hęc nō aufert scripturę & significat futurū scripturę et regnā potē in iu-
 da, qualis fuit in David p̄. et in ceteris filiis, et regnā significat hęc nō ē mo-
 uenda usq; ad tempus aduentus Christi, amoueri autē et auferi nō dicitur q̄
 nō cessabit tibi cessat, sed q̄ alius nō semine eius tam assumit, ut
 sui sensus regnā potē et dignitas erit in iuda, et nemo q̄ nō sit de eo,
 erit rex iude, nec sibi hęc dignitas assumet, usq; quo ueniat Christus, et hoc
 uerissimū ē, nam in captiuitate et post recessu et cecidit corona regnā de
 domo David, q̄ nemo ex iuda obtinuit principatū, in regnā potē et digni-
 tas adhuc in domo illa erat, quatenus nemo potē regnā obtinuit dignitas,
 nec n. dux, aut pontifex postea regerē erat iude, nec regnā habet coronā
 et scripturę. quō potē scripturę hęc, nō ē autē idem hęc scripturę potē in
 provincia, et regnā hęc dignitas, quō autē Christi aduentus Herodes alieni
 gentis rex iudey factus, et regnā obtinuit dignitas in iuda, q̄ natus ē Christus,
 sic ipse defuit seu ablati ē scripturę David p̄. et Herodem, quod an nō erat,
 nō q̄ ē ut recurramus ad potē sanhedrin, nec q̄ dicamus sacerdotē
 ē de iuda ex p̄. matris, nec q̄ dicamus in filiis zorobabel mansisse ali-
 quā auctoritatem, nec alia q̄ dicta sunt scripturę, nam quō recessu regnā potē
 David in captiuitate, tibi nemo rex in iuda et in solio David fuit, usq;
 ad tempus Christi, tibi n. fuit Herodes rex, p̄. cui hęc remoti solio de do-
 mo iude et David, et conuenit significat uocabuli, nam recedat hęc hęc scripturę
 q̄ ab uno in aliud trahit, et ablati, q̄ ab alio sumitur, hęc expō ē fa-
 ctus, et nō habet obsecrationes tanti mom̄ti, q̄si autē q̄ con alias ueritates oppo-
 nuntur, ut autē hęc regnā potē scripturę, regnā potē scripturę hęc scripturę
 et in hac expō procedit usq;, quo cōter dicit sacri uult cōter iudeor
 ex hoc loco de aduentu Messie, nam cui dicitur sū scripturę aufertur
 in aduentu Messie, cōtra autē ablati p̄. et Herodem, q̄ alienigena cui esse
 regnā potē factus ē, et regnā dignitas in domo David obtinuit, ipse Messias
 iam uenit, et sic in hac scripturę q̄ scribit tempus aduentus Christi q̄ hęc expō
 quod cōter dicit docere, et usq; hoc scripturę recessu et cecidit in captiuitate
 sed nō fuit ablati usq; ad eternum, q̄ Herodes rex iude factus ē —

Vera obiectio con hanc expo^m mihi facit difficult⁹, q^d fatendum est imp^{er}
 ram scriptur^{um} ablatu^m e^{ss}e et recessu^m a iuda, saltem q^uo^m Herodes fuit rex, q^uo^d
 quidem fatent multi d^{ic}u^{nt}, ut p^{er} ex^{em}pl^{um} d^{ic}tu^m in cap^{itulo} p^{re}cedenti, ut in
 sensu q^uo scriptur^{um} est ablatu^m t^uo^m uenit ih^{esu}s, et re^{vera} illud scriptur^{um} mani
 bile et mirabile fuit ablatu^m q^uo^m Herodem, q^uo^m regni^m gub^{er}na^m et regn^{um} illa^m digni
 tatem h^{ab}uita^m obtinuit, qualem filius David et frater iude obtinebat, nec est
 inconueniens hoc conu^{er}te, q^uo^m uer^um est, t^uo^m mentem prophete noⁿ p^{ro}pt^{er} hoc fuit
 se, q^uo^m nempe p^{ro}dicare scriptur^{um} David auferendu^m tenq^uo^m a^{ut} homo q^uis, sed
 potius duraturu^m semp^{er}, sicut est d^{ic}tu^m p^{ro}pheta p^{ro}missu^m David. 2. reg. 7. dicens
 fidelis erit dom^{us} tua, et regnu^m tuu^m in eternu^m, et thronus tuus erit firm^{us} in
 g^{er}iter, q^uo^m p^{ro}missio impleta est in ih^{esu}, q^uo^m factu^m de semine David, et fuit rex
 regn^{um}, et soliu^m David obtinuit roboratu^m et confirmatu^m, ut d^{ic}tu^m est 1. reg. 9. roborat^{us}
 tu^m, q^uo^m rex est totius orbis, et omniu^m u^{er}u^m d^{ic}tu^m, et confirmatu^m, q^uo^m in eternu^m,
 manet q^uo^m in domo David regnu^m eternu^m, ut noⁿ censat ablatu^m regnu^m de do
 mo David q^uo^m hoc, q^uo^m aliquo t^{em}p^{or}e fuit interruptu^m nempe a captiuitate b^{ab}i
 lonica, ut itaq^{ue} in throno q^uo^m de domo eius est sic inu^{er}tendu^m cu^m aug^ust^o tanto,
 et p^{ro}pheta; noⁿ i^ust^{us} iacob p^{ro}dicat aliq^uo^m scriptur^{um} auferendu^m, nempe in ad
 uen^{tu}e ih^{esu}, sed potius coⁿtra p^{ro}dicat, et est sensu^m ista, noⁿ p^{ro}bit scriptur^{um}
 David, q^uo^m est de iuda futur^{us}, q^uo^m donec ueniat ih^{esu}s, q^uo^m d^{ic}tu^m est, q^uo^m de
 eo ueniet ih^{esu}s, q^uo^m scriptur^{um} illud accipiet cu^m magno p^ou^{er}te^m aug^ust^o, et qua
 drat p^{ro} expo^s, cui repositu^m est, donec ueniat cui repositu^m est tale scriptur^{um},
 noⁿ q^uo^m talis suspensioⁿis sit, sed q^uo^m noⁿ deficiat, nec auferat, q^uo^m in ei est reposito
 sita, et donec ueniat q^uo^m m^undu^m est ad illud scriptur^{um} accipien^{du}m cu^m magno
 aug^ust^o, q^uo^m gentes ei ei accedunt, ut sit rex omnium, uicidit q^uo^m corona in
 captiuitate, t^uo^m noⁿ fuit hoc ablatu^m nec recessu^m, q^uo^m seruabat in d^{ic}tu^m d^{ic}tu^m ip^{si}
 throno, imo iste casus insinuat i^ust^{us} expo^s p^{ro}, d^{ic}tu^m d^{ic}tu^m, cui repositu^m est regnu^m,
 q^uo^m d^{ic}tu^m d^{ic}tu^m ip^{si} aduentu^m eius noⁿ erit in exercitio ista corona, sed reposito
 sita et roseruata, ut ip^{si} d^{ic}tu^m, t^uo^m uerba p^{ro}ph. 21. optime quadrat, au
 fer^{et} corona^m dom^{us} ueniat cui^m est iudicium q^uo^m f^uit

Itro aut hanc
 conuenit, q^uo^m p^{ro}
 me hanc, h^{ab}it
 deq^uo^m m^undu^m m^u
 fore m^u, deq^uo^m
 ubi h^{ab}it legi^m m^u
 me hanc, q^uo^m
 est thronu^m legem m^u
 d^{ic}tu^m.

6
 hanc expo^s h^{ab}it aug^ust^o in cap^{itulo}
 q^uo^m t^uo^m noⁿ p^{ro}bit^{ur} temp^{or}e
 aduentu^m ih^{esu}, nec ex hoc
 loco iudei conuincuntur ne
 misse thronu^m, q^uo^m ablatu^m est
 scriptur^{um}. dico ita e^{ss}e, t^uo^m
 s^unt infinita loca alia, q^uo^m
 iudeos aduincunt, ut noⁿ
 sit expo^s ubi hoc loco,
 in quo solui d^{ic}tu^m, q^uo^m de
 domo iuda noⁿ sit sup^{er}
 t^uo^m o^{mn}i auferendu^m, nec
 p^{ro}pheta q^uo^m temp^{or}e, cu^m ih^{esu}s
 de David futur^{us} sit rex
 in eternu^m, cui^m aut noⁿ p^{ro}
 ut hoc, sed uult sustine
 re in hoc loco p^{ro}bit^{ur}
 temp^{or}e, donec expo^s p^{ro}bit^{ur} in cap^{itulo} m^undu^m,
 q^uo^m noⁿ omnium a^ug^ust^o glab^{er}itima, et cessabit

Uⁿiu^{er}sita^{te} Bibliot^{eca} Universitaria
 expo^s ista v^{er}o est confirm^{ata} ill^o i^ust^{us} 33. ubi cu^m de ih^{esu} aduentu^m loquit^{ur}, allegat e^{ss}e
 p^{ro}pheta hoc idem, noⁿ int^{er}u^{er}tu^m inq^uo^m uir de David, q^uo^m sedem q^uo^m p^{ro}pheta loci, q^uo^m d^{ic}tu^m
 v^{er}o germinare f^uitiam David q^uo^m est thronu^m p^{ro}pheta^m subiu^{er}g^{er}e uerba p^{ro}pheta, noⁿ
 t^uo^m uir q^uo^m quati^m hanc p^{ro}pheta^m cui^m regnu^m est noⁿ aufer^{et} de p^{ro}pheta, q^uo^m thronu^m loco uer^um

filius accrescens ioseph filius accrescens.

בן פֶּרֶת יוֹסֵף בֶּן פֶּרֶת

Nō eodem modo hec uerba omnes int̄pretantur. hiero. in q̄q.
 in gene. sic int̄pretatur et exponit, filius auctus ioseph. filius auc-
 tus, quasi dicat, o ioseph q̄ sic uocaris, q̄ adauxit te mihi deus,
 sive q̄ fecit tuos maiores futurus es, fortissima siquidem fuit tribus
 ephraim, ut in reuerſoz et paralipomeno libri legitur. Alii legunt, ut
 in principio posita e, et exponit de augm̄ in sua p̄sona, q̄ creuit
 in dignitate et uirtute seculi, et magna effectus e in terra Egypti, sic le-
 git et exponit frat̄ hie. et reuer. Alii sic legunt, filius fructificans
 ioseph filius creescens, ut h̄c in bibli. regi. sed hec int̄pretat̄ nō est
 cōueniens, q̄ cū illud, creescens, uel idem uocabulu in hebreo, uicq̄ sur-
 bi gemina, eodem modo debet exponi in utroq̄ loco. Payrin. legunt
 ut ramus creescens, q̄ in hebreo illud בֶּן פֶּרֶת filij, q̄ nō iungit cū p̄at̄.
 matre sigm̄ sit uarias, et sigm̄ paruulu in diuersis rebus q̄ritibz,
 vñ hoc in loco sigm̄ ramu ab arbore procedentem, et sic exponit
 ipse et Rab. Rimchi, ramus creescens, et Caldas ad idem exponit, mag-
 nici ramu uitis fructiferu. sensus idem e omnium, nisi q̄ isti metapho-
 rhoricā locū, illi p̄opam sequunt, sub p̄opis. n. cum metapho-
 rorimibz augm̄ ioseph et magnitud̄ illiq̄ exprimitur ex ip̄is uerbis, io-
 seph. n. sigm̄ addit̄m, uel augm̄, uel addit̄ seu augm̄, i. פְּרוּצָה.
 q̄ sigm̄ addere, adiungere. uerbu aut̄ creescens e פֶּרֶת a פֶּרַח
 quod e fructificare, creescere ad modu arboris, e q̄ nome substanti-
 uū sigm̄ fructificat̄ seu fructificat̄, quasi filius fructificat̄, uel fru-
 ctificat̄, et p̄p̄ati labian filij fructificans, uel fructificat̄, seu creescens in

aliqui p̄terit. filij
 deoris, filij deoris.
 note Rab. salmo. q̄
 in Arabico. uerū sigm̄ locū.
Ambrosi. de b̄at̄ibz. q̄
 tuar. c. 9. filij maḡ am-
 phidz ioseph filij maḡ
 amphidz.

fructus et fecunditas: et e seminis, quasi dicitur, ioseph dicitur esse, qd
filius e bis crescentis, et fructificans, alii creverunt, fructificavit simul,
tu addidisti qd nomen tuum, quod significat additum, altera fructificavit, ut
sicut dicitur auctus, nam ex singulis fructibus una tamen tribus in israel, et
ex ioseph duae tribus processerunt Ephraim et Manasse. hic e sensus, et
ratio, cur bis hic repetat, in priori convenit cum aliis, et in posteriori eos
superat, ut per ioseph dicitur, qd addidit fructificavit fructificavit.

Et decorus aspectus. p. y. h. y.

triplex e varietas circa hoc verbum, et in interpretate, et in sensu, et
in coniectione. quidam interpretantur, super fontem, hoc n. nomen significat, et
sic hiero. in qd. in gen. exponit, et calderia paraphr. et conuenit cum
verbis precedentibus, et hic magis sensus metaphoricus quadam sic, et
namus fructificans seu crescentis iure seu super fontem positus, seu arboris
positus super seu iure fontem. caus. eodem lyri m. in conuenit cum sequenti
bus. filius dicitur super murum, id est membris filii in te videtur, sicut
qui dicitur iure fontem, sicut qui dicitur viam invidetur. Rab. salo. lyri. super
oculu. nam nomen e hoc significat, et sic exponit, gratia seu decor illius ex
pansus fuit super oculum videtur illi, sicut gratia inuenit in oculis eius
suis qd illi videtur. hanc videtur exponit hiero. qd hic in p. hione sua, de
coro aspectu. ut non tam p. b. qd sensu sequitur, quibus e vocabulum hoc signi-
ficat nemp. colorem, aspectu, qd sunt obiecta oculorum. dicitur y. super oculum,
vel iure oculum, seu ad oculum, quasi oculo videtur delectabilis per decorum
et pulchritudinem, ut qd videtur, delectabilis. hoc iure e secundum, qd de in-
na uerbo qd ad se ioseph p. m. filius e uultus et qd excellens p. s. et qd pulchritudine
sum. videtur, et aspectu pulcher super oculum, id est pulcher super o. qd oculo ui-

+ Ambro. h. de b. d. d. d.

c. iii. zelatus. et e bo

na uerbo qd ad se ioseph p. m. filius e uultus et qd excellens p. s. et qd pulchritudine
sum.

deri p̄os. hoc. n. p̄uto signi^{ce} hanc phrasim, sup̄ oculi, q̄d d̄i ita
lice p̄ui bello di quello che ti p̄uo uidera. et si cōtinuatur eadem
rami fructifera metaphora idem ē sensus, ramus pleriq̄ fructibus,
et ad uidentu delictabilis ac pulcher.

fili discurrexit sup̄ muru.
פְּנוֹת צַעֲרָה עָלַי שׁוּר

pb̄um hebreu ē in singli, et nō tam discurrere, q̄ inerte signi^{ce}
ē aut eod̄ hebreis nōi plurali adiungere uerbu singte, ut applicat
singlis illiq̄ pluralis, filie incedebat, idest quilibet filiq̄ incedebat, et
ē sensus q̄ hiero. in qq. gen. erat ioseph tam decora aspectu, ut femi
na accurreret et incidere sup̄ muru, idest ad locu, ubi posset eui ui
de. illud uocabulu שׁוּר signi^{ce} muru, et signi^{ce} aspectu seu inspecti
onem, un' Nab. salom. exponit incedebat filie q̄ aspectione, ut illu
aspirarent, hiero uerbi muru, et idest ē sensus, accurrebat ad locu emi
nentem, et fenestras murorū, ut inde eui uideretur. Rursus hoc expo
nit d̄isti q̄ uigorem ^{pulchritudinis} in Egypto, q̄ insecti oculor in eui, in me
lius exponit ḡn̄at̄, ut sic eius pulchrit^o explicetur, q̄ tanta erat, ut
q̄ in publicu prodibat femine ad fenestras murorū, et ad locu ubi
eui posset aspicere, incederet. Jō multo t̄h̄ interpretat̄ sic h̄c ur
ba sic legentes, filius meus iunior ad me reuertere. Ambro. h̄. de
b̄n̄ed̄ic̄. c. d̄. sic legi filij meij adolescentior ad me reuertere, et chriso.
hom. 67. gen. legis eui jō, sed omittit illud pb̄u. (ad me reuertere)
nec ē ita interpreta^o multu discors i lectione hebreu paucis muta
tis l̄ris, loco. n. illiq̄ פְּנוֹת אֲנִי לָגַיְתִי פְּנוֹת אֲנִי לָגַיְתִי filij meij. illud autē
פְּנוֹת אֲנִי loco dalet legent̄ rest, q̄ ē simillimu, uerbu autē eui
rest פְּנוֹת signi^{ce} minorare, inde traxerūt nomē minoris et iunioris,

Discurre
et inerte

פְּנוֹת in he discurre
re, inerte ē signi^{ce}, cū
dalet inerte, ambulare,
grahis, ut hi h̄.

פְּנוֹת iunior, et
sic un' legent̄

cum. Hierosol' no ab hoc verbo, sed a ירר derivat, quod significat ei
 gari colente, litigare, et sic habet, iurari suis, sed si ab hoc verbo
 derivat, hic puncta sint mutanda, legendum n. d. illud bech sine da
 ghet, nam hoc Daghet significat deficiere hram, et descendit a verbo du
 plicato, sicut loco cholem legendum e' - ramesh ירר, q. aut p' modis
 legit, no bni exponit, iaculaverit, nam tale verbum no significat in
 culari, sed multiplicare sicut alii multi verterunt, multiplicaverunt
 eod. id est amaritaverit, et adhuc amaritavit multiplicavit in eum.
 melius in e' ut sequamur lectioni nrām communem, verbum tritium,
 invidit, bni concernit, in no significat invidia, sed odium, invidere n.
 obidij significat, in verbum hebreum, significat adurere, sicut, seu odio
 habuerit, et sic latrui e' limitandum, illud aut. bni sagittaru,
 phrasis e' hebreum pro emissoribus sagittaru. hic de libro dicitur sine.
 de versione jo' poterit dicimus.

quantum ad sensum dicitur hoc exponit de fratribus ioseph, a quibus
 precem e' passus, hi. n. dicitur sint iaculatores sicut sagittarii q. q. se
 erant con' eu. in hiero. in qq. in gen. et in iudic. ylos. carchena aut. by
 ra. chriso. hom. 67. gen. exponit de fratribus ioseph. hi aut amaritavit, qui
 in videria miserit, et qui venditum, iurari sint et invidetis, iuxta illud
 gen. 37. no poterit ei pacifice loqui, et ostendit eis illud de nite, iurari
 sint, hoc aut. invidetis ei. Cato. hoc refert no ad fratres ioseph, sed ad
 heru et heru in Egypto, qui miserit in carcerem, ut hi gen. 39. mi
 hi aut vtriusq' completi in his verbis ut, ut primu, amaritavit
 eu, refertur ad incarcerationem in Egypto, iurari sint et invidetis ad fratres, q
 omnes sine fratre, sine heri in Egypto dicitur sint huius sagittarii q. q. qui
 con' eu incurrerunt q. metachas sagittarioy. idem sensus e' valde co
 veniens. in mihi ut alius no legendus, nempe ut duo fora verba

et pa qe hic ofia
 bni adit relati
 vum. ירר, hi
 addit e' in alii
 duobz, iaculave
 rit eu. et no
 abdit.

cum meditantibus, nec impediri ualuisse, que de eo des ordinantur, nec
 in his omnibus tridit animi eius a iustitia et inuicem declinasse, sed non
 omnia fortiter pugnat, et adhuc illis deficientibus, suam ymaginem, hoc i
 arcus eius sedet in forti. nomi. n. apud hebreos i substantia est adiectiuu
 et significat fortitudo, et duritia, et alia. עַרְוֹתַי

Jo aut legunt, nempe. *וְסֵרֵי יָדָיו עִי* fortitudo arcus eorum. non loquitur de
 arcu ioseph, ac Jo legitur de arcu inuidiantium, et aduersantium, sic Chri
 tost. hom. 67. Ambro. li. de bndict. c. ii. theodo. q. 109. gen. legit, et
 qd ad sensu, eodem m nobiscum exponit, nempe qualiter omnibus in
 iudis, et a deo et peccatis, et libatuna. *וְסֵרֵי יָדָיו* ualde diuina, nec Jo
 legitur haurit, qualem nos.

Et dissoluta sunt vincula brachiorum et manuum illius.

וְסֵרֵי יָדָיו

hinc sic uerbi, et exponit in qq. in gen. de liba ioseph a vinculis
~~manuum in~~ ~~liba ioseph~~ ~~in~~ ~~causa~~ ~~quibus~~ ~~ligatus~~ ~~fuit~~ ~~a~~ ~~se~~ ~~ipso~~ ~~et~~ ~~manus~~ ~~in~~ ~~causa~~
 foueam, sicut exponit Eucha. *lyra* aut sic *lyra*, in exponit de utriusq vinculis
 et quibus ligatus a seipso, *manus* in *causa*, quibus ligatus fuit in *causa* Egypti,
 omnia huc vincula dissoluta sunt. *serui* qd qd hoc dicitur, sedet in *serui* deo
 te omnipotens prestigi u defendit, ut libat fuit a vinculis ~~manuum~~
 te aduersari ligaturat, ut ydrent. in hebreo *serui* a nomi *serui*, qd sig
 nificat vinculi, et rursum illud. *manuum*, regit a *serui*, brachiorum, quasi de
 cas. brachia manuum eius. *serui* aut *serui* no inuenit in tali significat dissol
 uendi, et si sumat in significat hac, sic *lyra* dicitur, dissoluta sunt brachia
 manuum eius. Alii legit, *deuoluta* sunt brachia manuum eius, qd *serui* signi
 ficat *serui*, inde uerbu trahit ut signit *deuoluta*, et sic sic *serui*, ut
 ius huc sedet in forti, inde brachia tua sunt auro ornata, qd i *causa*

claudus fuit a Pharaone, et ornatus ornati^{is} vestis auro, et ymmiti^{is} specie
 Rab. Isom. legi u. hie^{is} impleri. qui ioseph accepit annulu^m aureu^m in di
 gito a pharaone. sic calhena, et caie. legunt et exponit. ac pbi in sui
 p^{er}sona et p^{er} h^{oc} significat signat^{ur} roborare, solidare. inde p^{er} auru^m signat^{ur}
 noⁿ qualemq^{ue} sed quod iⁿ solidu^m et roboratu^m. tunc iam glori^{am}. vni^{us} alii le
 gunt. roborata et consolidata sut brachia manuu^m eij. et sic legi u. calhe.

et rab. Avneri.
 significanti, inq^{ui},
 in manu eij de ma
 nib^{us} p^{er} h^{oc}.

et notandi^{us} et mita^{re} certe ita ut legendu^m, et hic iⁿ sensu suo iudicio no
 tandu^m. p^{er}severat. n. in eadem metaphora. qua signat^{ur}. q^{uod} qualu^m cono^{is},
 et dicitur fuit auru^m eij noⁿ fuisse remissu^m, sed man^u in sua luxu^{is} et
 p^{er} h^{oc} signat^{ur} mittere ap^{er} iⁿ. et adhuc hoc noⁿ sufficere. nam quid
 p^{er} h^{oc} auru^m iⁿ p^{er} h^{oc} intenu^m et d^{icitur} in intentione, si d^{icitur} vixit in
 brachio ad mouendu^m manu^m. quib^{us} vltim^{us} est. ob id subiungit. noⁿ ro
 bu^m iⁿ ioseph auru^m aut manu^m in luxu^{is}, sed brachia manuu^m h^{ab}u^{er}u^m.
 roborata et solidata sut. ut vni^{us} possit vnu^m tali. qualem h^{ab}et. p^{er} h^{oc}
 iaculando, et p^{er} h^{oc} p^{er}severando. et sic qualu^m p^{er} h^{oc} mittere et in
 iaculando, noⁿ in manu, sed p^{er} h^{oc} in brachio existit. et inde ad manu^m
 d^{icitur}. ob id id brachia manuu^m h^{ab}u^{er}u^m solidata sut. hic iⁿ legitim^{us}
 sensu. si aut legit^{ur} h^{ic} h^{ic}o. possum^{us} eij^{us} lectioⁿe ad h^{ic}o^m iaculare
 iⁿ iⁿo. soluta sut vincula brachio^{rum} et manu^m. ut nihil tibi iⁿ im
 pedimento. quo min^{us} p^{er} h^{oc} iaculare et p^{er}severare possit. quib^{us} p^{er} h^{oc} sig
 nificat^{ur} lib^{er} a^{ut} f^{er}ra. et carcere. et aliis iⁿ iⁿo. con^{tra} omnia. n.
 qualu^m. et d^{icitur} p^{er} h^{oc} metaphora.

Jo^hoⁿ continentes p^{er} h^{oc} u^{er}u^m sic legit^{ur} et d^{icitur} h^{ic} u^{er}u^m
 brachio^{rum} e^{or}u^m. ut referat ad p^{er} h^{oc} p^{er}severat^{ur} auru^m. q^{uod} iⁿ iⁿo. et
 sic vixit brachio^{rum} e^{or}u^m. quod nos legit^{ur} de manu et brachiis ioseph
 contra^{re} modo. et sic exponit. q^{uod} eam p^{er} h^{oc} sequunt^{ur} Ambro. et Chrobo. et

Chrisost. hom. 87. sic dicit. contriti sui inq[ue] arcus eoz. et dissoluti sui nervi
brachioz ~~comp~~ manu' eoz, quasi diceret. iph. n. te occide cuncti p[ro]p[ter] te, et q[ui]n
ex ipsis erat, complexent, sed et arcus eoz contriti, et dissoluti sui eoz ner-
vi, sic. n. eis accidit, q[ui] audierunt ioseph dicentem, ego sum frater vester
qui vendidistis in Egyptum, tunc. n. vult magis saluti sui nervi eoz q[ue]
manu' potentis ioseph. hic chriso. et ista versio videt[ur] mihi exp[er]to, sed con-
tra modo, mag[is] h[ic] refert ad arcu' inibitanti' editione, et brachioz de-
bilitate, nec contra ad fortit[ud]ine' ioseph. et ad brachioz eoz soliditate'
et robur. v[er]um igit[ur] legitime' iuz[ur] nam lectione' e' iam exp[er]to -

per manus potentis iacob.

מִיָּדַי אֲבִיר יַעֲקֹב

Omnes fore exp[er]tores h[ec] verba de deo exp[er]to, ut si v[er]o robo-
rata s[un]t aut deaurata brachia tua, aut dissoluta vincula brachioz eoz
q[ue] manus et v[er]itas dei omnipotentis, q[ui] deus h[ic] fortis aut potens iacob, ut
no[n] h[ic], sed deus gl[ori]ose h[ic] s[ic] v[er]o v[er]o s[ic] ac sanctus invidiosus. ita ex-
ponit Ruyt. cathen. caie. et inter Rabinos, Rab. salom. et Rab. p[ro]p[ter]p[er].
sed et vera mihi ita exp[er]toenda v[er]o, illa. n. exp[er]tio latina. per. e' in
hebreo יָדַי q[ui] no[n] solum signi[ficat] a. de. per. sed et frequenter. p[ro]p[ter]t[er] ut v[er]o
compara[ti]o, et sic legendu[m] e[st]. p[ro]p[ter]t[er] manib[us] potentis seu fortis iacob. et h[ic]
no[n] e[st] ad deum referendu[m], sed ad ipsum iacob, loq[ui]t[ur] n. de se in v[er]o p[ro]p[ter]t[er]
na. et alludat ad illud gen. 32. q[ui] luctans cu[m] angelo, no[n] solum muta-
accepit. no[n] iacob, sed israel uocabit[ur] tibi nomen, q[ui] n[on] est deus fortis fu-
isti, q[ui]s magis con[tra] hoste[m]. ob id n[on] solum se fortem vocat, et dicit, o ioseph
brachia tua roborata s[un]t q[ue] manib[us] fortis iacob, id est p[ro]p[ter]t[er] manus
meas, no[n] quas n[on] habeo reme[m]p[er]e, sed quas h[ab]eo q[ui] cu[m] angelo luctatus
sum, et nomen fortis obtinui. et in hoc signi[ficat] ioseph p[ro]p[ter]t[er] p[ro]p[ter]t[er]

con inimicos, q̄ factus ē dñs et princeps eorū, et ad maiorem h̄m̄sq̄
 ascendit et gustus ē q̄ ipse iacob, et de manu et alutus vinculo, q̄ ia
 cob fuit, nempe de manibz factū occidit uolentibz, et de ferrea, et de car
 cere in Egipto, manū q̄ et brachia tua magis fortia fuerūt, q̄ manū
 meā, q̄ dicitur et uocatus sum in iob fortis, q̄ et mea brachia robusta
 fuerūt in luda. iste ē sensus legitimus, q̄ ait hiero, de uincula sum
 aut uincula soluta sūt, cū hiero, ad illū sensū inclinauit, q̄ in ca
 expō nō quadrat iste sensus, in se uera iste ē sensus, nō. n. ut
 ad p̄p̄t̄ facere q̄ hic dī potentia iacob, id est illū, q̄ ē potentia h̄m̄ iacob,
 sed etiam diuina q̄ manū dei, rursū q̄ hoc quod ē, a deo hoc in fac
 tum, dicitur inferis, ut paulo post uidebimz, et sic sufflū ē in
 hoc loco, hoc uerbi illo modo expōitū, et hoc inferis magis patet.

in d̄p̄, inde pastor cyrenus a lapis israel.

וְשֵׁם רֵעֵהוּ אֶבֶן יִשְׂרָאֵל
 illud, cyrenus est, nō h̄t in tabulo, sed ad completū Latini uerba
 nis positū ē, ad h̄m̄ ē, inde seu ex ibi pastor, seu p̄p̄t̄, lapis
 seu lapidem israel. q̄, inde corroborator israel, duo illa uerba, pas
 tor et lapis, sub uno complexi sūt, nempe, corroborator, ad sensū
 nūc addamz, hiero, in q̄ gen. hoc uerba ad tribū Ephraim q̄
 facti ex ioseph applicat, ut q̄ sensus ex eo, q̄ a deo confortatū et libatū
 ē, inde ex se tribus inuicem p̄p̄t̄, atq̄ nō p̄p̄t̄a si a f̄bz eorū fuit
 sos, uerba hiero, sūt h̄c, a deo soluta sūt et diuina uincula, q̄ h̄t f̄bz
 legaueris, ut ex tuo semine tribus nascat Ephraim fortis, et tribus, in d̄p̄
 lapidis diuina inuicem impant quos decem tribubz israel, sic hiero q̄
 illud, lapidem israel applicat hieroboam, q̄ primū fuit rex decem tribū
 quos separant sūt a Roboam, q̄ rex, is. et dicitur ē rex israel.

Mirum sensus horum verborum talis videtur, ut velis etiam et causam reddere, quae
 et brachia ioseph roborata sunt per manus fortis iacob, id est etiam
 talis, quia ab inde, id est quia roborata sunt eius brachia factum est ut ioseph
 sui pastor, et sic lapis et robur israel, et abtenda quae non vocat nunc iacob
 sed israel, quod nomen fuit imponitur ab angelis per fortitudo eius, quasi per
 valens deo, hoc nomen significat nomen hoc, sicut quod brachia meis et ioseph per
 tuum fortitudo horum brachiorum, qui quidam inde factum est, ut sis pastor, et sic
 fortitudo et robur et lapis illius, qui valens fuit deo, robur roborasti, fortitudo
 fortis est factus, ob id corroboratus fuit plus me. hinc patet sensum, in quo
 et vultus iacob significat Egyptum praesens, et is omnes fuit suos. in dicitur
 Et quoniam verba ad ipsum meum iacob referri, hoc nomen israel, quoniam cum
 ipsum, sicut iacob, et quod duobus nominibus per significatur, nempe, potentis in
 rob, nunc uno significat, israel, et hinc est sensus verborum.

Deus patris tui erit adiutor tuus.

אֱלֹהֵי אָבִיךָ יְהוָה יִשְׁעֶךָ

Mirum est quod, quo hinc verbum, deus patris tui erit adiutor tuus, cum
 sit in hebreo, a deo patris tui, et ipse auxiliabit tibi, et sic ipse meum in quod
 in gen. vertit, et hoc sic vertitur, et coniungitur cum quodammodo, corroborator
 israel a deo patris tui, et hinc sequitur, et ipse auxiliabit tibi, et si legamus ver-
 bione hinc, hinc est intelligenda eorum eundem sensum, ut videtur ibi, deus patris
 tui, nempe hoc tibi fieri, et sequitur, auxiliabit tibi, id est de auxiliabit tibi,
 ut ostendat iacob quod ista omnia non humanis viribus sed nec hinc ingenio fac-
 ta, ob id dicitur a deo patris tui, id est tota haec roboratio et liberatio, et quae inde sunt
 veniunt a deo patris tui sunt. hinc patet quod paulo ante dicitur, illud
 quod magis potentis iacob non referri ad deum, magis veli hinc plenius et plenius
 ostendit in his verbis, quibus referri ad deum non sola roboratio, sed etiam quod pastor et lapis

a deo facta sunt, et ab omnipotente. merito autem hęc duo ponuntur
 ut per hęc duo innuatur, q̄ facta sunt erga ioseph, vni fuit lib̄a ab in-
 iuriis factum, et a carcere et vigore pharaonis, hęc autem fortiter e, ob id dicitur
 a fortiter hoc e factum, q̄ dedit tibi fortiter in qualiter non omnia pericula,
 alitum fuit eius exalta, que fuit magna, et mirabilis, et q̄m ad hanc
 dicitur, et ab omnipotente, nempe p̄o dei e q̄ te sublimauit et potens tanta
 dedit, et addidit alitum futurę b̄dictionis tibi, sicut fortiter, q̄ te lib̄aui de
 tantis periculis, auxiliab̄i tibi, q̄ adhuc tribus tua in multis bellis uer-
 tis periculis, a quibus deo fortiter exiit tam, ita omnipotens, q̄ te exalta-
 uit, et ad magnā prouexi exaltat, et b̄dixit tibi, ita bona tribuit tuis
 et iis, q̄ exiit de tribus tua, ut et in bellis, et in pace habes tuis dicitur
 opem, qualis autem sit b̄dictionis statim explicat, nempe q̄m ad abundantiam
 bonorū temporalium, quibus utraq; tribus abundauit, et ita e iuris legitimus
 horū uerborū, et huius repetitionis, quem qui attingeret, nō legi.

b̄dictionibus celi desuper; b̄dictionibus Abissi
 insentis deorsu; b̄dictionibus uberū, et uulue.

בְּרִכַּת שָׁמַיִם מֵעַל אֶ בְּרִכַּת תְּהוֹם

רִבְצַת תַּחַת אֶ בְּרִכַּת שְׂדֵיִם וּרְחִים

Omnes b̄dictiones hęc ad temporalia pertinent bona, et ad pinguem et
 abundantem portionem terrę, q̄ obligat tribus ioseph, et ad multiplicatū
 um, et hominū, et celi clementiam. sūt autem hec b̄dictiones, q̄m e ce-
 li desuper, q̄ suos ipse pluuies dabit, et solis, et quā e bonitas et clemen-
 tia aeris humidus, et infusus celestis in inferiora hęc corpora bonę. secunda
 b̄dictionis e b̄dictionis abissi insentis, seu cubantis deorsu. et quā terrę ferti-
 litas, ^{q̄m ad sp̄m et uerborū.} ferti-
 litas, ferti- et fluminoꝝ copia, et metalorū q̄ sub terra sūt, diuisis significat. ter-
 tia e b̄dictionis uberū et uulue seu materis, et quā abundantiam uentris, et ali-

82
um signum, sicut et hominum, qui haec verba multiplicata sunt valde. obsequium
autem deo, ubera et vultus, ut et felicitas in gremio et in nutrice signum, multa
nascuntur, et nutriuntur, ut ad perfectionem veniant. haec est benedictio spiritualis, quam
pater iacob consecutus est ioseph a deo non in sua persona sola, sed in verbis
ab ipso pronuntiatis, et factis est verborum sensus illorum.

Benedictiones patris tui confortatae sunt benedictionibus patrum eius.

בְּרַכּוֹת אֲבִיךָ גְּבָרוּ עַל בְּרַכּוֹת הַזֵּרִי

variae et multiplex est horum verborum expositio. 1° quidem Ruyter sic exponit
ut sui sensus, benedictiones quas ego deo ita accipere robor a benedictionibus
a patribus meis tibi datis, ut non sis dubium quin futurae sint effectus, et ita
futurae ut pater, quam visus vultu obiectum dicitur, ut tu sis ita futura
haec bona iosepho, videtur quidem benedictionum quas accipit a patre tantam
fuisse, ut et iter benedictum accipit, et quidem imperandi bona, ut certe sic
cuentur, sic exponit et honestis Ruyter, sed profecto non est hoc id, quod non
erat tale dubium nec cur tali obiectum videret, et si talis esset obiectum, cur et
non fieri in aliis benedictionibus, quae datae et sunt de futuris, imo promissae
Messiae futurae, nec in vultu obiectum, ut tu sis hoc, quod filii iacobis sunt
prophetico patrum esse imbutum.

Secundo loco caldai paraphras. sic exponit, benedictiones haec, quas ego deo ad
sententiam et apponens est, nempe ut sine equalis virtutis et efficacis, et omnes
ad numerum benedictionum sanctorum pertineant. haec expositio haec eandem difficultatem
patet, quod non est cur magis haec quam aliae benedictiones addendae sint benedictionibus
genitorum eius, s. iacob. seu et addendae, id est, numerum illarum augere.

tertio loco cald. exponit comparative, ut sui sensus, benedictiones patris tui
fuerunt, et maiores effectus sunt, quam benedictiones patris mei, sed comparatio
sic intelligitur, nempe benedictiones quas ego tibi a ioseph impetavi, magis

iores sunt, q̄ b̄ndictiones quas a patribus nostris ego accepi, ut dicitur ca
 ic. q̄ p̄ promissione de Messia ipse iacob factam, maiores sunt b̄ne
 dictiones quas accepit ioseph, seu quas iacob dedit ioseph, q̄ ille
 q̄ a patribus accepit iacob, et sic verbum sequens, donec veniat q̄ expo
 nitur ante, p̄ aduentum Messie, quam dicitur maiores de his b̄ndictio
 nes, q̄ patris mihi dedit, excepta promissione Messie, q̄ venit de ia
 cob, nō autē de ioseph, ista expō nō v̄r conveniunt, quia ipse expo
 nit verbum q̄d sc̄pt̄ ut paulo inferior dicemus, nec talem sensum possunt
 facere verba hebraea, nec latina, q̄a ē f̄ta, q̄ nō fuerit maiores
 imo nec equalis b̄ndictiones, quas dedit ipse ioseph, illis quas ipse
 habuit a suis genitoribus, ut statim in sequentibus apparebit. ~~in~~
 quarto loco exponit eadem autor, lyra, Dab, salom, et ē iōi expō
 nampe ut sic sensus comparativus, et in hoc b̄ndictio caic. in longē
 alia ē comparā, ut sic sensus, b̄ndictiones meae, quibus = dices in b̄ne
 dixit maiores suis, q̄ b̄ndictiones, quibus b̄ndixit patris progenitoribus,
 quo autē mō id sic, explicat, gen. 13. dixit deus Abraham, laeta oculus tuos,
 et vide a loco, in qua nunc es, ad aquilonem et meridionem et orientem et
 occidentem. Statim restringenda subdidit, omni terra quā cōspicis tibi
 dabo, quibus significat se terra chanaan, quā cōspicis bene, datus, nō aliam.
 gen. 26. de isaac dixit, dabo posteris tuis universas regiones has, et
 terra chanaan, et vero gen. 28. minora dixit ipse iacob, ad labia
 vis ad orientem et occidentem, et septentrionem et meridiem, q̄ verba sua
 sine limitā, complenda in gentium usq̄ q̄ etiam ex toto orbe, addit vob.
 salom, q̄ hoc alludit ad illud isa. 53. citabo te hereditate iacob q̄r̄ tu, et
 nō dicit, Abraham, aut isaac, sic expō ē legitima in hoc, q̄ comparativus
 haec verba declarat, et verus in hoc, q̄ comparat b̄ndictiones q̄ b̄ne
 dicitur ē iacob a deo b̄ndictionibus, q̄ b̄ ipse sua b̄ndictio progenitoribus, et

112
illas his dici esse maiores, et uerba hebraea hinc sensu magis indicant, ut
non exprimitur legitime in quibus sit iste excessus, ut quidam propter uita, nec ad
huc explicat in contextu, seu quo pacto illa antecedentibus, ut sequentibus ad
referantur, ob id uti puto uere uidetur.

Existimo igitur ad proponendum patris benedictionem iacob dici maiores benedictio-
nibus parentum, quod fit in unico filio suo benedicti, Abraham in Isaac, tra-
ne autem in iacob, aliis filiis exclusis a populo dei, ut iacob in duo decim su-
is benedictus, in omnibus quos habuit, et omnes ad populum dei pertinet cum suis tri-
bus, cuius filii benedicti in multis filiis et adoptiuis, nam duo filii in
seph adoptati sunt a iacob, et obtinuerunt et benedictionem, et computati sunt
in tribubus ad populum dei pertinentibus, et hoc est quod nunc dicitur, benedictiones
meas sub maiores, quod progenitorum meorum, merito autem hoc dicitur in ioseph,
quod mirum uideri potest, quod cum tot benedictiones accepisset, et inter eas ali-
que magnas, primum iacob, ioseph autem sui ultimus fere, tantam et tam am-
plam potentiam impetrat benedictionem magis quam in caetera nullam ad filios in
seph pertinet, quod non erant filii iacob, hoc prouident iacob dicit, ne mirum
mini sit tantam et talem de benedictionem post tot datas, quod in pluribus
ego sum benedictus a deo, quod pater mei et fratres mei legitime, ex quo
apparet non uere affirmasse eadem, dempta promissione Messiae plus in
benedicti ioseph, quam iacob, sicut est in genese, cui iacob et in iuda et aliis in
benedictus, nec est ista comparatio, quia uitae ratione nec ad populum, ex hac ora-
to sequitur causa, cum iacob dixerit angelus de thoro, egyptum in domo iacob,
et in domo abraham autem Isaac, quod per hoc signum est uiam, ad quam tota
plena populi gentium uenit, nemo excludi, si est nullus filius iacob exclu-
sus est a populo dei, sed omnes inclusi, ut non omnes filii Abraham, aut Isaac
ad dei populum pertinerent, exclusus est Ismael ab herede in Abraham, exclu-
sus est Esau in Isaac, nemo autem in iacob.

דְּבִירֵי תַּעֲבָרָה לְאַחַד

Ad verbum e, usq; ad desiderium collium etimorum. Advertendum
 e aliquos Rabinos, nempe Rab. salom. et Rab. Abrah. et aliquos
 inter nos modernos atq; veteres, quod n. nos desiderium, ipsi ver-
 tum, terminum, et rā dixerint, q; istud nomen, qd verbum desiri-
 um, trahi pot a diversis radicibus seu ybis, pōt n. derivari a ybo
 תַּעֲבָרָה seu a verbo תַּעֲבַר, quod utriusq; significat terminare et limitare,
 inde nomen, quasi terminus seu limen et finis, pot et trahi a ybo תַּעֲבָרָה qd
 significat desiderare, inde nomen desiderii significativum, et quis etiam in
 sic, in in scriptis non reperit hoc nomen, nisi in significatū desiri, et hoc
 e frequens, non erat y rā, cur debet in hoc loco sumi in alia signi-
 ficatū ab ea, que frequens e in scriptis et sumi in ea, in qua tale nomen
 nunq; reperitur, licet considerata radice una id valens significare, unū scilicet
 ut si qua versio multo magis legitima, nisi scriptis, veritas
 qui igitur verbum terminum, digne exponit, quidam y primo loco, ut si
 scribit, hę benedictiones meę maiores sūt, q; nō sūt limitatę ad locum
 p̄ticularē, quales fuerunt p̄teritū meorū, sed usq; ad terminū collium etimorum, id
 e ad totū orbem, sic Rab. salom. exponit, ab Rab. Abrah. sumit y
 verbum e loci, sed atq; exponit, nempe benedictio meę pleuabit et exstol-
 let, usq; ad terminū collium etimorum, id est ad montia sumit y, quidā alii
 p̄teritū meorū tempore sumit, et exponit, durabit hę benedictio omni tempore
 quo poterit terminū collium etimorum, seu p̄ticularē. et istud nomen multum
 qui autem verbum, desiderium collium etimorum, seu siculū Messie cum t̄mo dno
 applicans, variis mō exponit, et varie concludit. conic. exponit, concludit
 superioribus sic, meę quia ego hęc benedictiones sūt minores sūt, quam mō p̄teritū
 dedunt, excepta benedictio de Messia cum t̄mo, seu usq; ad terminū exstollet

p̄teritū meorū
 antiqui p̄teritū p̄teritū Adam,
 q; fuit valde culmen, q; dicitur
 etim, q; a p̄teritū p̄teritū, q; fuit vicina
 dicitur

qui d' desiderium seu honestas a ceteris etiam, id est a celsitudinibus homi-
 nu, q' solis excelsis animis ad celestia inhiantibus notis sic etiam ex-
 plicite et desideria aduentu Messie. sic exponit, et nescio cui. his verbis.
Deus autem conestit, q' colles q'dam sicuti iustus exponit, q'q' etiam desideria
 etiam, in sic coniungit p'dictis, benedictiones meas sicut adeo confortate, et
 valde q' benedictiones p'ram mooy, ut no solum ducunt usq' ad aduentum
 etiam, sed et ut q' illas no solum posteritati ioseph incrementu, sed et il-
 lud venire debeat, et impleri istius desiderii, in quo ois g'ntes q' benedi-
 ctioni p'ris mei Abrake sicut benedixit, sicut dicitur, quam dicitur benedixit,
 benedictiones meas sicut adeo confortate efficacia benedictionu p'ram mooy,
 ut etiam q' eis impleri debeat, ut venire etiam in carne, q' desideria d' hoc
 temp' a ceteris iustis, multo autem conestit usq' ad fine. De autem
lyra adhuc autem exponit et conestit, nempe ut in his verbis dicitur, et
 dicitur, in quo sicut benedixit q'nt accepit iacob, maiores illi, quam p'ris
 Abrake de terra accepit, his autem d' exponit de aduentu etiam, q' iacob cla-
 rius et distinctius novu etiam aduentu, et n. g'ntem, et passionem novu, ut
 q' ex p'dictis, quo autem fuerit p'ris posteru et vivitioru etiam, et ma-
 yis clarus et distinctus et amplius accepit de terra p'ram, sicut iacob q'q'
 novu de terra, q' p'ris sui, ut sic exponit, sicut verba, maiores fuerunt
 benedictiones, q' ad hoc deventu, etiam mibi forte, q' cognovi q' hie
 nam tantu regni celestis faciend' q' etiam, ad quod debet tendere et
 desiderium n'ru, sicut lyra, et q' hie ad hoc, q' iacob plus novu de
 etiam accepit, sicut d' probabilis, et p'ra curam, ut maior fuerit ex-
 uela in latitu, q' ad plura se extendit de terra, et in hoc sicut maior est
 benedictio, in applicat dicit ad huc locu et coniungit hanc verboru videtur
 ut, et no ~~quod~~ convenienter verbis aptatur.

Deus autem conestit
 etiam in sic coniungit
 benedictiones meas sicut

col a p^o mundi nota exponitur, denotata ab hoibz chri aduentu eo, huc e
 sensu, conegia aut ista e, hixaru benedictiones suas ee maiores, qⁱ p^{ri}m, qⁱ
 ipse benedictus e in omnibz filiis sic ut ames ad pop^um dei p^{ri}ncipal, An
 hm adiungu usq^{ue} ad thum, ista maior benedictio durabit usq^{ue} ad thum,
 qⁱ aduentu ei, seu post aduentu ei, post iudeoz ex omnibz filiis meis col
 lectus ob sua p^{ri}m recipiabit, et no erit post eius, quod ap^lly significat
 uic osee. c. 12. uoca nome ei, no pop^um meo, qⁱ uos no pop^um meo, et ego non
 ero uster. et Daniel. 9. occidet chri et no erit ei pop^us, qⁱ cu^m uenatur, d.
 hoc nunc inuicem iacob, ob id dicit se in hoc maiore benedictione obtinui
 se, sed usq^{ue} ad aduentu messie, sicut exp^oitum est.

...
 ...
 ...
 ...

To hic et pcedentia uerba multa at^q ueterunt, sicut et alia omnia fore
 huius p^{ri}ncipal ioseph, ut uideant alia tegehi longe diuina huisse, uerba. n.
 benedictiones p^{ri}ncipal sui q^{ue} usq^{ue} ad huc inclusive, sic ueterunt. benedictione p^{ri}
 uis sui et matris sue, conp^ostatu^r b^o nuy benedictiones montiu^m stabiliu^m in
 benedictionibz colliu^m stanoz. chriso. hom. 67. ym. exponitur illud q^{uod} b^o nuy
 ditione p^{ri}ncipal et matris referat ad m^ontiu^m, benedictioⁿes b^o nuy benedictione colliu^m et
 benedictioⁿes ei p^{ri}ncipal sui et matris sue. uerba uerba sequuntur sine ad ioseph, q^{uod} b^o
 conp^ostatu^r benedictionibz montiu^m stabiliu^m, et cumuloz stanoz. q^{uod} m^ontiu^m sta
 biles sublimitat^{is} et fortitat^{is} designat, et ad sumu^m p^{ri}ncipal^{is} uertigiu^m se erit
 sum. q^{uod} cumulos stanoz gloria et m^ontiu^m et uertigiu^m signat, exponit. sed
 huc omittim^{us}, q^{uod} hic uerbo no est hebrei text^{us} uident, et q^{uod} iⁿteru^m
 amplexum^{us} et sequimur uerbum.

fiant in capite ioseph, et in uertice nazarei inter frat^{es} suos.

תהיו לראש יוסף ונצקדקד נזיר אפרו

illud. fiant. est in hebreo, cui^{us} et referi ad benedictiones, quasi dicitur, h^{ec}
 benedictiones erit est cap^{it}u^m ioseph, et uertice nazarei factu^m suoz, h^{ec} in in. et

nazari frum. et sub ultima uerba huius benedictionis
 7° et huiusmodi, erit sup. caput et sup. uerticem filium, quibus quibus
 id. ut uertice et caput ad seipsum non ad ioseph referantur, ut in textu
 hebreo q. n. h. utroque ad ioseph refertur. nazari aut. ut scilicet
 yimine. ut exponitur est, et hanc benedictionem explicamus.
Paraphra. calda. sic exponit. erit. nempe ois. scilicet benedictiones sup. caput
 ioseph. et sup. uerticem, q. sequuntur. sunt a seibus. uerba repetita d. eundem
 sup. caput, et sup. uerticem, ut ad ioseph referantur h. hanc paraphrasim.
Quasi. sic exponit. ois. scilicet benedictiones. contineantur sup. ioseph. caput,
 et repetit. sup. uerticem ipsius, quem uocem nazari. alludens ad
 id q. intentione capillis fuit co. ipse. quo fuit in sacrosanctam
 rem nazari. q. non debebant caput pro uoto, q. in illa inten
 sio fuit q. castit. seruanda. reputat. q. consecrata. et sic nazari d.
 caue. luyi. uertice coronat. eius. et exponit de corona regis. q. fa
 it in tribu ioseph. et dicitur ex uerbis et loquendi modo. colligi non
 futura. integra. corona. q. non fuit sup. herobeam omnium tribu
 um. sed in decem. quia q. in. i. pariter. illa. d. i. per. partem
 lyra sic exponit. fiant in cap. ioseph. id est uerticem. sup. cui ois.
 benedictiones. predictae. et in uertice nazari. repetitio d. eundem ad
 maiorem confirmat. et e. r. in. uertice nazari. id est ioseph. q.
 e. nazari. id est sanctus inter fratres suos.

hae sunt quae communiter dicitur, tamen nemo profecto huius loci exponit, et
 uenit quidem huiusmodi sensum in generaliter, ut si impetum, aut si huius
 hebraeam certifica. uentus benedictionum ioseph. et hoc uerbum, et co
 tinuat. p. d. e. h. cu. n. iacob sui maiori benedixit. affectus a deo. q.
 in plerisque filiis e. benedixit. bene in se hanc benedictionem datus ioseph. ut si
 sui fuerimur et perulimus. non minus uenturam, q. si unicus e.

In nemo explicat cur sic dicitur in cap. et in uertice, sed ad quendam re-
 petitionem aliqui referunt, nec explicat cur dicitur in cap. ioseph, et in
 uertice iugareti, et non in cap. iugareti, et in uertice ioseph. q. omnia
 sunt ualde consideranda. inquit iugareti signat separatum, et coronatum
 uertice. n. 782 ubi signat, ubi tale nomen dicitur. In ad eundem sensum
 ubi signat dicitur hoc hic ioseph quilibet sup omnes fuit
 in uertice, ubi dicitur fuit corona iugareti, q. ubi dicitur in hierosolymis
 fuit pater regis iudae, sub quo decem tribus continebantur, uertice persona ipse
 ioseph fuit sup omnes fuit quoniam, et dicitur d. obtinuit regiam, q. erat rex regni
 Egypti, q. dicitur, q. nemo fuit huius, de tribu n. iuda fuit rex, in
 ipse persona iude non fuit pater illi, nec sup fuit quos, hoc aut inquit
 uertice, aut inquit dicitur caput ioseph, q. in persona eius nulla uertice
 bunt, et obtinuit dicitur in sua persona, et paterabit in paterabit et pater
 uertice, et uertice in uertice iugareti, uertice in uertice iugareti signat d. occipite
 pater capitis pater, q. d. dicitur dicitur d. sine fuit in occipite ioseph, d.
 q. in pater uertice uertice q. ubi iugareti dicitur separatum, ubi coronatum, q. in
 coronatum uertice d. ab aliis sequentibus d. hic q. ioseph coronatum et sequentibus iude fuit
 non in ipse, q. omnia eorum magis fuit in dicitur, sed d. in uertice, q. de eius
 uertice uertice, q. aliquid impet. fuit aut uertice factum d. in hierosolymis de tribu
 ephraim, q. fuit iugareti et corona obtinuit regiam, hic d. hoc uertice uertice.

Inquit dicitur in uertice iugareti, uertice in uertice iugareti signat d. occipite
 pater capitis pater, q. d. dicitur dicitur d. sine fuit in occipite ioseph, d.
 q. in pater uertice uertice q. ubi iugareti dicitur separatum, ubi coronatum, q. in
 coronatum uertice d. ab aliis sequentibus d. hic q. ioseph coronatum et sequentibus iude fuit
 non in ipse, q. omnia eorum magis fuit in dicitur, sed d. in uertice, q. de eius
 uertice uertice, q. aliquid impet. fuit aut uertice factum d. in hierosolymis de tribu
 ephraim, q. fuit iugareti et corona obtinuit regiam, hic d. hoc uertice uertice.

inter omnes has benedictiones duae sunt, in quibus iacob maiori et verbo
 sui copia, et vehementiori sententiae affectu usus est, nempe in iude et patrio
 ioseph benedictione, cuius causam recte assignat Rupertus dicens, in ioseph la-
 tus ut in iuda pater suus pandit effectus magis per Christum, quem pro-
 pter spiritum et de illo natus est, et in isto uidebat fuisse designatum. Ambr.
 in lib. de benedict. patriarch. c. ii. sic dicit. quae causa est, quod ioseph super omnes
 filios uberior proleuit et pater, nisi quod praefigurata in eo iam Christi uide-
 bat misteria. fuisse autem ioseph typum Christi res est ob uerba, quae
 ait sancti coeter docet. Isidori. li. i. con. iude. c. 20. Ambr. li. 3. de
 ss. c. 17. cui alius, et alius hinc figi in multis, quae ad sumunt ex ipsius
 ioseph historia, in nostrum patris institutum et uerba iacob applicari Christo,
 ob id hinc nunc exponenda sunt ordine suo.

filius accrescent ioseph, filius accrescent.

Eucherius uerba hinc dicit conuenire deo patri loquenti ad Christum post
 suam resurrectionem et ascensionem, in conuenientibus ipsi iacob applicabimus
 quod Christum ipsum alloquitur in persona ioseph figurati, et uentura de
 ipso misteria praenuntiat, quem merito filium uocat, quia de ipsius semine
 carnem erant suscepturus, et filius hinc, et filius iacob per eam futurus. uo-
 cat autem ioseph, quia hoc nomen Christo conuenit in re, ioseph enim sig-
 nificat augmentum additionem, seu adiunctionem et addentem, seu adiungentem,
 ipse autem est uere addens, et adiungens, quia in unitate sua personae distinctae
 adiungit et copulauit huiusmodi, et quod deus erat ab aeterno factus et homo sit in
 tempore, et natus est deus, quia natus est ex patre, adiungit huiusmodi nascendo ex
 matre, ioseph ergo uere deus, et sic nomen suum est augmentum, ita et ioseph nomen
 est accrescent, et augens, quod bis dicitur, quia duas est se fecit adiungentem et
 crementum, unum est, in dicitur per adiungentem generationem, et ex utroque unum

sibi pop^{um} fecit, et ampliam cor^m p^r totu orbem, ut qⁱ p^r dicebat, mag^s
in iudea deus, dicere, magnu^m est nomeⁿ meu^m in gentib^{us}, et aⁿ solis ortu
usq^{ue} ad occasu^m laudabile nomeⁿ d^{omi}nⁱ: alteru^m fuit qⁱ militib^{us} amyctoz^{um}
in c^olis hominu^m adiungu^m militiam, et ruinas illo^{rum} implens amphisi
ma^m fecit celestiu^m civiu^m patriam. sicut^u q^u erat ioseph ipse, qⁱ de^{us}
et ho^{mo}, augens, et amplians, ita dicitur e^{ss}e bis. accersens, et fructificans.
Ambro. li. de b^en^edⁱcti. c. ii. at^q h^{ic} amphi^a exponit dicens, quis est am
plians nisi ch^rist^{us}, cui^{us} g^{ra}ta semp^{er} augetur, et finem process^{us} sui noⁿ
habet gloria^m. de quo ioh^{an}nes dicit illud op^{er}e crescere, me aut^{em} minui.
q^uoⁿⁱam p^r illis illud salutare, p^rfectu^m q^uoⁿⁱam nomeⁿ cumulata est in hoc mundo et
abundant^{er} g^{ra}ta. h^{ic} Ambro. Eucher. at^q exponit dicens, filius accer
sens utiq^{ue} in gentib^{us}, q^uoⁿⁱam ob incredulitate^m synagoge pop^ul^us reliquit, et in
ram sibi plebem cor^{de} ex o^mnⁿib^{us} gentib^{us} amplians. h^{ic} Eucher. et in p^{ar}
consona s^{un}t dⁱctis, in^{ter} nec h^{ic} nec Ambro^{si} dⁱcta p^{er}fecte locu^m h^{ic} expo
nit, sicut^u ex his, qu^{ae} diximus, v^{er}o expo^{si}t^o p^{er}fecta.

De corus aspectu. hoc ch^ro^{mat}o^m iⁿvenire apte indicavit David ps^{al}m. 44.
Specios^{us} forma p^{er} filiu^m hominu^m. qu^{ae} verba ad h^uic s^{un}t de ch^ro^{mat}o d^{omi}nⁱ. et isa
ia. c. 63. iste formosus in stola sua. et bene h^{ic} dⁱct^um de ch^ro^{mat}o iuxta lectionem
hebraicam. sup^{er} oculu^m. q^uoⁿⁱam pulchritudo ch^ro^{mat}o noⁿ in^{ter} fuit ex^{ter} in corpore, sed in
cor^{de} et invisibilis. fuit q^uoⁿⁱam sup^{er} oculu^m, q^uoⁿⁱam n^{on} q^uoⁿⁱam oculu^m vidi in v^{er}bo alio nec in^{ter}
potuit tantam pulchritudine^m. h^{ic} n^{on} pulchritudo long^u p^{er}sequi ex^{ter} n^{on} instituit.
filii discurrunt p^{er} murum. Eucher. sic exponit, gentes s^{un}t vel
cor^{de} que^{ae} credidit^um in ch^ro^{mat}o, h^{ic} sup^{er} roborate^m fidei quasi sup^{er} muru^m,
amore pulchritudine^m ch^ro^{mat}o accensu^m discurrunt, ut v^{er}u^m spon^{su}m q^uoⁿⁱam p^{er}
templu^m aspiciant, et osculo char^{it}ati illi copulenter ac q^uoⁿⁱam adherent. h^{ic}
Eucher. et est apta expo^{si}t^o, h^{ic} p^{er}fecte alie^m postea vidit, ps^{al}m. 44. mirra

et gulta et cassia in vestim^{to} tuis et dormib^{us} obunetis ex quib^{us} delicta
 ueris te filie regum in honore tuo. que uerba Rufin. exponens ait
 p^{er} hoc odorat^{am} placuerit tibi certe sim^{il} quare p^{er} et uerbor^{um} fuerit
 apti. q^{ui} cas genuerit forte baptismatis. sicut cant^{us}. i. ideo adoles
 centule dilegerunt te. que uerba greco. li. 27. mori. c. 2. exponens
 ait. adolescentule dilegerunt te. id est electo^{rum} anime gr^{ati}a baptismatis re
 nouate. que noⁿ in uita ueteris usu deficiunt. sed noui ho^min^{is} conuer
 satione decorantur. hic greco. quos q^{ui} David filius regis. et salomo
 adolescentulas uocauit. an illos hoc in loco iacob uocauit filias. am
 mas credentes in x^{ristu}m et p^{ro} ip^{si}us amore incidentes sup^{er} murum
 sup^{er} muri inq^{ui} fidei distinguuntur dei pop^{uli} a pop^{ulo} demone. incidentes
 op^{er}ib^{us} uirtutu^m continuis. de his et filiabus dixit in. 60. filii tui de lon
 ye ueniunt. et filie de latere surgunt. tam filios q^{ui} filias has. uro no
 mine iacob filias uocat. noⁿ sine magna causa sic fidelium utiq^{ue} filie
 q^{ui} filii uocantur. ut. n. filie plus temporis domib^{us} manent. et paren
 tib^{us} adherent. q^{ui} filii. q^{ui} huc illucq^{ue} uagantur. sic aut^{em} fideles et leo
 grati ipsi inherere. et asserunt q^{ui}tu^m possunt. ya d^{omi}n^{us} mi^{hi} iher^{os}ol^{im}is
 sed exasperauerit eu^m. et iuryari^{us} suit. inuenit^{ur} q^{ui} illi h^{ab}eret iacula.

Optime hic uerba chroⁿo^{log}ice conueniunt. et in ipso magis uerificantur. Am
 brosi. li. de b^{ea}t^{is} u^{ir}gⁱⁿib^{us}. c. ii. exponens dicens. q^{ui} uidebat frat^{er} ioseph cui exire
 inuide^{re} cepit. intelligibilis aut^{em} ioseph et zel^{us} inuidi ab his. quos
 magis fuebas. leniq^{ue} dicebat. noⁿ ueni mi^{hi} ad oves ydolat^{as} dom^{us} inuenet.
 et illi dicebant. nescimus un^{de} sis. ille uocabat eos. et illi negabat eum.
 Eucher. hoc idem explicans h^{ic}. obdurati^{us} suit chroⁿo^{log}ice. q^{ui} filii eius iher^{os}o
 moris calumniantes idum d^{omi}n^um opprimere. Sarragone^m pop^{uli} sententia
 runt. inuenit^{ur} q^{ui} illi h^{ab}eret iacula. neq^{ue} n. in ioseph quisq^{ue} coⁿscie^{nt}ia

percutiam, vel aliquod vulnere telum, sed hoc spatio evenit in christo.
hæc Eusebius. adhuc in maiori est cyphra hæc notat, percutiam percuti in ioseph
et facti et extranei iecerunt, nam et in Ægypto graviter est passus pro
eius et in carcerem coactus, ita christus dominus et a iudeis, qui si carne eius fructus
dediti sunt, passus est, et a gentibus, et est quoddam et in hoc sensu, ioseph enim facti
percuti sunt qui videbant plus a patre eius diligere, et qui cum profertur in revela-
tionibus videbant. Ægyptii autem percuti sunt, qui adulterium tentasse imponebant, id
est, si se aliquo evenit, iudei ex invidia qui cum scia et bonis omnes ante
cellere, et a populo plures omnibus fieri videbant, et qui iura eorum arguebant, perque
bant, gentes autem qui se regem iudeorum facere et cesarem a regno expellere
tentare, putabant, alteris enim regnum usurpare est veluti uxorem alterius viola-
re. bene ergo hæc verba christo conveniunt, et in eo verificantur, et iuxta prophetam
hebraicam, aramaicam, et in iudeis et sæpe, contentum cui ipso impoentes
crimina, et in multis tentantes, gentes adversariis suis et, iuxta illud psalmi.
quare fecerunt gentes, et populi meditati sunt inania, principes convenerunt,
et consideravit rex terre. hoc est quod sub his verbis iacob prophetavit.
Sedit in forti arcus eius, et dissoluta sunt vincula brachiorum
eius per manus potentis iacob. hæc verba magis christo competunt, cuius
per omnes superari et prostrari inimicos, multo quam maiorem reportavit de
inimicis victoriam, quam ioseph de suis, cuius per magis est quam fuit ipsius iacob, nam
iacob robur et potentiam accepit, qui christi figura erat. itaque ergo uno, hinc aliter ex-
plicentur verba uti superius dictum est, christo aptantur, magis autem illud convenit,
et se eo verificatur, sedit in forti arcus eius. arcus enim quo christus pugna-
vit sua se fuit humana, bene dicitur spiritus anima et corpus, sic et arcus duo
habere cornua, sedit autem in forti, qui unita semper verbo adeo, ut nec timore
terram potuerunt avelli, nec eius minorari potentiam, et robur, nam brachium, quod

diu p[ro]p[ri]a h[er]em[ita] tra. 53. brachiū d[omi]ni cui reuelata e[st] p[ro]ph[et]ia
semper manū. con[tra] o[mn]ia i[st]a aduersaria p[ro]ualū.
inde egressus e[st] pastor, lapis israel.

quis nō uidet h[ic] i[st] duo nōia mag[is] ch[ri]sto cōueniē[ti]a, quē ex u[er]bo
uia mag[is] repositū. ut pastor et lapis i[st]c[us]. de illo ipse me[us] dixi[ss]et. i[st]o.
ego sum pastor bonus. et p[er] ezechi[el]. 34. p[ro]hibu[er]am. suscitabo ei[us] pastore[m].
pauci nos doct[or]. pauci g[ra]tia. pauci sepe ipso sua carne dando in sacro,
parat[ur] et[er]na uita. lapis e[st] ille de pop[ulo] quidem iudaico s[ed] carne, sed quē
reprobant[ur] docuit edificiter et factus e[st] in caput anguli. psal. 117. quod
ipse me[us] allegauit mach. 21. et lapis ille offendoris. et p[er] hen[rici] scideli. de quo
isa. 3. h[ec] longiq[ue] p[er]sequi nō e[st] p[ro]ph[et]ia i[n]st[itu]ti.

Deus patris tui eris adiutor tuus. et omnipotens benedices
tibi benedictionibus caeli desuper et

vere benedictus fuit ch[ri]stus h[ic] a deo. p[er] quem o[mn]i[um] n[ost]ra maledictio con
uersa e[st] in benedictionem. et p[er] quem o[mn]i[um] conueni[unt] sum[us] benedicti. et qui
e[st] fons o[mn]i[um] benedictio[n]is. cui decantatur illud psal. 117. benedicti[us] q[ui] uenit
in no[m]i[n]e d[omi]ni. et cui in u[er]bo d[omi]ni e[st] benedicti[us] fact[us] uentris tui. uerilla
h[ic] a deo p[er] iacob benedicta. q[ui] filiu[m] suu[m] omniu[m] ei. ut filij dei h[ic] esset.
uere ab o[mn]ipotent[is] benedicta. q[ui] maiora et mag[is] g[ra]t[ia]z dona accepit. et que
ut uerbo sanctificat[ur] et copularetur. uirtus et p[ro] altissimi d[omi]ni uentris
matris. triplex aut[em] benedictio h[ic] ch[ri]sto cōueni[unt]. ipse benedicti[us] benedictio
caeli. et benedictio[n]ib[us] Abissi. q[ui] d[omi]n[us] sup[er]ior[um] et inferior[um] o[mn]iu[m]. et cui o[mn]i[um] ge
nu flexat[ur] celestiu[m] terrestriu[m]. et inferno[rum]. benedicti[us] in celo ab angelis. b[en]e
dictus in Abisso. ad que[m] descendit ut litaret sanctos. benedicti[us] in hoc seculo
ubi sumus g[ra]t[ia]s. Ambro. et Eucher. benedictione u[er]ba et u[er]ba inu[er]ba
ei d[omi]n[us] ch[ri]st[us] concept[us] de uirgine. cui[us] uultu benedictu[m] e[st] ut uirgo sine uirg

semine concipet, et vbera eius, q̄ lacte miraculoso nutritur, de quibz dicitur
 c. b̄tus uenter, q̄ te portauit, et vbera, que sugisti. et vbera referunt ad
 suo testam̄, uerba in quo c̄ promissy, nouū in quo ē annūciat. Ruyg. b̄ne c̄ explicat
b̄ne dictiones p̄ris sui q̄ h̄c p̄ori iacob conueniūt, quibz expressā mentionem
 facit thro, donec inq̄ uerim̄ lenitiū collū et̄noy, nec sūt appanda thro m̄
 si ca, q̄ de ioseph p̄dixit, q̄uis in ueris b̄ne dictiones quibz thro est
 b̄ne dicitur sint sup̄ oēs b̄ne dictiones omnium hominū sit nō solū p̄eritoy,
 sed ē futuroy et p̄itū, sed ea uerba nō sūt dicta a iacob de thro, q̄uis
 conueniant ip̄i, sed ea que p̄dixit de ioseph, in quo figurabatur thro.
fiat in capite ioseph, et in uertice nazareth inter frat̄ suos —
 hec uerba sūt p̄tina expressa de thro, in quo sūt omnes b̄ne dictiones p̄tri
 arch̄oy complete, et qui c̄ sup̄ omnes b̄ne dicit̄, et q̄ quem leḡ nos oīs ueluti
 b̄ne dicit̄ impleuim̄, ip̄e c̄ caput totiy ecc̄, ip̄e c̄ nazareth separaty inter frat̄, q̄
 solus sine p̄cto inuent̄, et q̄ que a p̄cto lib̄ati sūt oēs, et attende, q̄ de capite
 et de nazareth, caput iungit cū ioseph nōie, q̄ p̄ unione ad uerbu thro h̄o
 caput c̄ omnium. in uertice nazareth, uertice p̄ter capiti signit̄ h̄o
 de qua dicitur c̄ gen. 32. posteriora mea uidebis, et in hac frat̄ sit hoies, et in
 ca nazareth c̄, illi frat̄, separaty ab aliis, sicut c̄ coronat̄ q̄m h̄o rex est ei
 regnū, et dñus dominantū. hoc nōie nazareth iherum significat̄ c̄ a iacob af
 firmat̄ ^{Eucherij, et Rupert. in pink.} ~~ambrosij de b̄ne dictione p̄tri arch̄oy~~. illiy uerba sūt h̄c, fiat in
 capite ioseph, omnes h̄c b̄ne dictiones sup̄ caput thro ponit̄, quas incarna
 tus accepit, et sup̄ uerticem nazareth, de quo scriptū c̄ math. 2. qm̄ nazare
 us uocabit̄, hoc c̄ sanctus dei, inter frat̄ suos, q̄ ip̄e c̄ caput uniuersoy s̄c̄
 toy quos frat̄ uocat in psalmis. sic Euche. huius nōie uerba, remp̄ Ru
 pert. sūt ista. nazareth re uerū h̄o nōie thro c̄ inter frat̄ suos, sanct̄
 quippe sanctor̄ c̄, cuius in uertice uniuersa complentur b̄ne dictiones,

thro dicit b̄ne dicit̄
 b̄ne dictionibz thro
 multo, id est oēs
 h̄o filios sp̄s
 passionis et lacte
 h̄o, p̄olem. n.
 miram h̄uē thro
 fidelis suoy, de
 qua. isa. 60. q̄
 uenerit ad te fr
 tudo maris, et

ut in nocte iesu oē genua flectatur. philip. 2. et posuisti eum in brachiis
tuis dulcedinis, posuisti in capite eius coronā de lapide pretioso. psal. 20.

Handwritten text in a cursive script, likely a medieval manuscript. The text is written in a dark ink on aged, yellowish paper. The script is dense and difficult to decipher due to its cursive nature and the fading of the ink. It appears to be a single line of text, possibly a heading or a short passage.

ipse Aug⁹ tenet nec de Aaron fuisse nec sacerdotem, nec sa-
cerdotis officium exercuisse. utiturq^e eisdem verbis rationib⁹,
quib⁹ usus est Hiero⁹, rur⁹q^e affirmat eos qⁱ sacerdotem af-
firmat se hoies, qⁱ ob occupat⁹ noⁿ valueruⁿt serui⁹ consistare.
obicit aut sibi Aug⁹, qⁱ legi samuelem sacrificasse seu obtu-
lisse, ut pt. i. reg. 16. ad quod videt noⁿ didit⁹ se obtulisse
quam ipse qⁱ se obtuleruⁿt et sacrificiu^m pegeruⁿt, sed sic qⁱ sa-
cerdoti offeri sacrificanda, sic salomo, sic David obtuleruⁿt,
cu^m sacerdotis noⁿ essent. alius videtur et Argis Aug⁹ ad hoc
probandu^m, quod inferri contidabuntur.

Aug. li. 12. ubi fuit.
cap. 33. de se sac-
dotem Heli ad sa-
muelem translata u-
rumq^e iudic⁹ ad
David.

At idem Aug⁹ sibi contrari⁹ postea factus est, nam lib. 17. ci-
uit. cap. 4. reprobat⁹ inquit Heli sacerdotio substitut⁹ et
samuel in ministerio funct⁹ officio sit sacerdotis et uidi-
tis. et cap. 5. dicit noⁿ fuisse samuelem de filiis Aaron, cu-
ius progenies erat deputata, ut inde fierent sacerdotis. huc
locu^m lib. 2. retract. cap. 43. retractans dicens samuelem fuisse
de filiis Aaron, quia noⁿ fueruⁿt filii summi sacerdotis, sed
deficientibus filiis summi sacerdotis ipse fuit sum⁹ sacerdos,
quod item cap. 55. ibidem dicit, ex quib⁹ patet vltima Aug⁹
sententia esse samuelem fuisse de Aaron, et summu^m sacerdotem.

Cyprian. lib. 3. epist. 9. qⁱ in volum. nouo lib. 68. samu-
elem tenet fuisse sacerdotem, cu^m samuel, inq^u sacerdos a
iudicib⁹ pop⁹ ob senectutem contemner⁹, exclamauit irasq⁹ d⁹ni
noⁿ se spreueruⁿt, sed me, et ut hoc vltim⁹ exequantur sicut re-
gem, qⁱ eos iniuriis grauissimis affligeret, et supbu^m pop⁹ calca-
ret ut contemp⁹ rarer⁹ de supbo pop⁹ vltione d⁹ni vindicem. huc Cypri.

Aug. lib. 9. de i. sa-
crdot⁹ in i. 101, qⁱ noⁿ
noⁿ tal⁹ qⁱ de samuele
fuisse summu^m sacerdotem

Pro huius difficultatis decisione sunt aliquot statuenda conclusiones, quarum prima est. Samuel fuit de tribu leui. in hac ois coe

hora. in tradit. hebr. in lib. reg. in qm dicit samulem ee ex pte ptri de tribu leui, ex pte mris de iuda.

hec e con glos. ord. hanc, et e expressa in scrip. i. paralyo. 6. ubi describit leui ymra in qua Samuel collocatur. patet it. i. reg. 2. quia nls no ministras set in templo, hoc n. nung era pogram huius tribus.

in qua Samuel collocatur. patet it. i. reg. 2. quia nls no ministras set in templo, hoc n. nung era pogram huius tribus.

Secunda cono. Samuel no erat de familia Aaron, nec de filiis eius, hie e con Aug loco citato, sed iudicio meo e no ming certa qz pte

cedens nam he. i. paralyo. 6. ibi. n. leui tres filios huius de scribitur, gerson caath, et Merari, caath huius rursq filios plures

Amyran. isaar, hebron, et oziel, ex Amyran secundu Aaron cu filiis, et de Aminadab filio caath descendit Samuel, q fuit filij Elcana, nam

caath genuit Aminadab, hic genuit chore, hic genuit Air, hic ye nuu Helcana, hic genuit Job, hic genuit tou, hic genuit Eluui, hic

genuit ierom, hic genuit Helcana, hic samulem, cordine q Samuel lem no fuisse Aaronitam, sed caathitam, ut ab Aaronite descendit, et

in hoc uerū dicit hieo? tertia cono. Heli, cui ministrabat Samuel erat Aaronita, quis no de Elengaro, ubi aduertit ex paralyo. li. i.

cap. 6. Aaro' huius filios quatuor Nadab, Abiu, Elengar, et Ithamar, Elengar, cuius filij fuit Phinees, successu in summo sacerdotio Aaro, et

rursq Phinees, et sic ois ymaginū, alioz fuit et filij Aaro deien dentes erat simpliciter sacerdoter, hoc summi sacerdotiu ut li. lya. i. reg. 2.

ablata e a ymaginū Elengar, et sig filijs, et data e ob illoz pte filijs ithamar filio is Aaron, et ex hoc Heli descendebat, un' in Heli erat

translati sacerdotiu no ab Aaron, sed a ymaginū Aaro et sig linea in aliu filiu et sig familiam. quarta cono. Ab Heli familia sacer dotu fuit it ablata ob sig pte, et restitutu familiē povi Elengari, hoc

Aroni. i. p. li. 2. c. 6. idem de qd lya. idem vin unt. li. 2. histor. c. 68. hi dnt pnt satoru successu se ha li. et hie qz fuisse sacerdotem de filiis ithamar. et no fuisse qz ut ex. i. reg. 2.

ut ibi dicitur

de familia Heli, fuit factus sumq[ue] sacerdos Sadoch q[ui] erat de Eleazar, et hoc impletu[m] e[st] quod .i. reg. 2. fueru[m] co[m]minat[us] d[omi]n[us] Heli d[omi]n[us] brachiu[m] tuu[m] et domus patris tui brachium, et uidebis semulu[m] tuu[m] in semple, un[de] habens sacerdotiu[m] sumq[ue] fuit in Aaron, q[ui] uis transl[atus] fueru[m] fuit in et uno in altiu[m], in v[er]oq[ue] erat de Aaron, quarta cor. Ephod na[m]q[ue] ad sacerdotu[m] p[er]tinebat, in hac uer[ba] dicit Aug[ustinus] 99. ex uel. 1. q. 76.

in hoc no[n] e[st] gl[ori]a
p[ro]p[ri]e q[ui] dicit q[uo]d in
com[me]nt. h[ic] .vii. in p[ar]te
de samuele un[de] ephod
s[an]cti pontificis, q[ui] p[er] h[ic]
leyis, q[ui] nat[us] est m[er]ito
u[er]o, et nat[us] in
temple q[ui]

erat. n[on] duplex Ephod, un[de] quod sup[er]humeral[is] d[omi]n[us] de quo exo. 28. h[ic]
et hoc erat summi sacerdotis, altiu[m] Ephod lineu[m], uelut n[on] quidam le
u[er]u[m], quod induty e[st] samuel puerulu[s] .i. reg. 2. q[ui] u[er]u[m] i[n] no[n] in sa
cerdotem m[er]ito, imo hoc erat p[ro]p[ri]um vestim[en]tu[m] leuitaru[m], ut de his
con. h[ic] .i. con. domini. q[ui]s Aug[ustinus] loco citato dicit potuisse e[ss]e unu[m] et
idem, sic dalmatica apud nos e[st] diaconu[m], sed hoc e[st] u[er]u[m] sacerdos, f[uit]
u[er]o f[uit] Ephod distincta, ob id addi sup[er]humeral[is], et lineu[m], q[ui]
no[n] erat unu[m] et idem indumentu[m], his p[ro]p[ri]is s[un]t scyla con. In
muel no[n] fuit sacerdos, sed leuita. hoc probabilior e[st] in u[er]o u[er]o .cc.
Aug[ustinus] loco citato, qui p[ro]bo q[uo]d q[ui] in sola tribu Aaro ex p[er]p[et]uo d[omi]n[us] om[n]i
sacerdotiu[m], ut p[er] ex multis locis scrip[ta] exo. leui. et num. sed co[n]tra ex
scrip[ta] no[n] fuisse samuelem Aaronitam, q[ui] no[n] fuit sacerdos. p[er] 2. cu[m]
ex scrip[ta] h[ab]e[re]t aliquid certu[m], no[n] debem[us] aliquid affirmare co[n]tra, nisi u[er]u[m]
scrip[ta] co[n]tra e[ss]e e[st] factu[m], ut ex scrip[ta] h[ab]e[re]t certu[m] sacerdotiu[m] e[ss]e in Aaro, et
samuelem no[n] fuisse de Aaron, con[tra] hoc no[n] debem[us] conuincere sacerdotem
ipsum fuisse, nisi scrip[ta] co[n]tra, q[ui] qua[m] intelligam[us] locu[m] dispensasse suum
decretu[m], ut scrip[ta] nulla dicit fuisse sacerdotem samuelem, q[ui] v[er]o si u[er]u[m]
no[n] distimularet, sic nec de aliis q[ui] fueru[n]t, distimularet, imo pot[er]it scrip[ta]
op[er]e dicit ut p[er] ex p[ar]te. 97. sup[er] citato in Aug[ustinus] h[ic] .vii. p[ar]te 3. si sa
muel fuit sacerdos, e[ss]e v[er]o sumq[ue] loco Heli, t[un]c e[ss]e sacerdotiu[m] ablatu[m] ex Aaro,
cu[m] u[er]o postea fueru[m] transl[atus], et restitutu[m] ad Aaron, op[er]e causam h[ab]ere
e[ss]e cu[m] i[n] samuele fueru[m] ablatu[m], sic d[omi]n[us] e[st] cur su[m] ab Heli ablatu[m]. p[ar]te 4.

quia filii Samuel sacerdotis non fuerunt, sed iudice a deo
 constituti in ps. i. xij. 5. et si ipse sacerdos esset, filii eius sa-
 cerdotes fuissent. septima contra. Samuel non exercuit officium
 sacerdotis. hanc in Aug. lib. 99. vel. test. q. 40. tenet, quibus
 est certum, si. n. non fuit sacerdos, utique magis fuisse presump-
 tificare, et tunc adolere, officium alia sacerdotis facere, quod presump-
 tum fuit in regibus puniunt, ut ps. de ozia. et saule, quod ob id puniti
 sunt ut Dioni. necopy. epist. 5. testatur, et de ozia apud ex ip-
 sa scrip. apparet. nec contra hoc est illud. i. xij. 16. ad immolan-
 dum domino ueni. quod ut de Aug. et sup. diximus, est de immolare, et
 offerre, quod sacerdoti ca. quod sit immolanda, ut deo offerat, prebet.
 ex quibus omnibus colligimus Samuelum fuisse leuitam, et iudicem
 in israel, nec mortuo Heli desecisse sacerdotium summi, quod non
 solum tunc fuit in alio a samuele, imo in familia Heli, non. n.
 desecit eius familia licet eius filii mortui seu occisi fuerint, usque
 ad Abiathar, quo remoto a summo sacerdotio per Salomonem
 ut sup. diximus successit sadoch ex Aaron per Eleazarum. et sic
 in samuele summa fuit potestas secularis a sacerdoti, quod non conuen-
 ta in Heli, et mansit solum sacerdotium, saul autem successit sa-
 mueli in tali potestate, et postea reges manente solo sacerdotio ab
 hac potestate diuiso. quod autem non desecuit sacerdotium ab Heli cum post
 ipsius mortem apud ps. ex. i. xij. 14. ubi Achis ^{filius Achis ubi fuit} nepos Ephi
 filii Phinees, erant sacerdotes summi huius Ephod tempore saul, et samuelis,
 non igitur Samuel sacerdos erant, nec successit Ehi.

ps. i. xij. 1. tho. in ps.
 ubi ponit duo officia
 sacerdotis, quod exercuit sa-
 muel, unguere reges, et
 immolare, sed de 2.
 habet in mente non im-
 molare, de 1. solo non
 in sacerdotis ipsum ex-
 gere, nam de ps. un-
 guere. 24. xij. 9. vng-
 erit filius regis missus ab
 Helio regis heli in
 regem. et 3. xij. 17.
 Elias unguet Haguel re-
 gem syrie, et iohu filium
 nam regem israel.

Handwritten text, likely a list or index, written in a cursive script. The text is oriented vertically on the page. It appears to be a list of entries, possibly names or titles, with some entries having additional notes or sub-entries. The handwriting is dense and somewhat difficult to decipher due to the cursive style and fading. The text is arranged in approximately 25 lines, with some lines containing multiple entries or sub-entries. The overall appearance is that of a historical manuscript or a list of records.

Handwritten text on the right margin, written in a cursive script. It appears to be a list of entries, possibly names or titles, with some entries having additional notes or sub-entries. The handwriting is dense and somewhat difficult to decipher due to the cursive style and fading. The text is arranged in approximately 15 lines, with some lines containing multiple entries or sub-entries. The overall appearance is that of a historical manuscript or a list of records.

Handwritten text in a smaller, more compact script, possibly a signature or a specific note. It is located in the lower-left quadrant of the page. The text is oriented vertically and appears to be a distinct entry or a separate section of the document.

Dubium est quod verum sit quod hi. i. xij. is. de samuele, quod non
 vidit samuel ultra saul usque ad hunc mortem suam, et hi. postea. s. ij.
 quod veniit cum cuneo prophetarum ad samuelem et prophetarum vestimen-
 tis suis illa hi. vera samuele. hinc. in tradit. hebra. in
 lib. reg. hoc exponit dubium, et duas hebraeorum adducit rationes.
 una est quod quod hi. non vidit amplius saul, intelligit, viditque vestibus
 regis, quod autem prophetarum postea coram samuele. hi. exponit se,
 nempe vestibus regis, alia est, quod samuel quod audiuit saul venire
 cum cuneo prophetarum abscondit se, et sic non vidit saul, sicut ratione
 magis ut habet hinc, et sequi cum glo. in fine ibi. i. xij. is. hi.
 utraque visio non est satisfacta, nam si simplex hi. est, non vidit ultra
 saul, si autem vidit vestibus non vestibus regis, non est iam vera ratio
 non vidit saul, quod non vidit sine nudis, sine spoliata, vidit vero saul,
 magis quadrare hoc visio, si dicitur ibi, non vidit ultra regem, et sic
 hi. potest, quod vidit sine insignibus regis, non hi. ita esse vidit regem,
 quod non sit ratio ista ratio conveniens, quod cum regem loquendi est, ut dicitur
 vidit regem, quod vidit personam regis sine cum regis vestibus, sine sine eis.
 postea visio magis satisfacta, quod hi. cap. ij. quod prophetarum coram samuele,
 quod si hic non adesse, verum est coram illa prophetarum, nam. coram. prima
 significat. quod non se abscondit, utique inquitibus ibi a saulo, ut pole. primus
 prophetarum, et cum ea venisset saul, quod si hic facta sit, non faceret. ratio.
 nec quod ipsa non expressit, probabit affirmat.
 Puto ergo sensum istum alium, et expone non aliam ab istis, quod non hi.
 quod samuel non vidit ultra saul, intelligit, quod non verum vidit eum, ut
 hi. fuerat, quod autem saul venit cum cuneo prophetarum, hi. samuel vidit
 ipsum, sed hi. samuel non querit nec venit ad videndum eum, sed potius
 saul venit vidit samuelem, quod autem iste sensus sit verus, et non alius
 apte patet, nam in hebraeo non hi, samuel non vidit ultra saul, sed
 non addidit ultra ut vidit saul, longe autem aliud est, non vidit aliquid
 et non addere, sed addere ad videndum eum. utique. n. sit. hinc
 patet, quod videt. n. alium casu, vel quod hic venit ad eum, hi. potest vidit eum, et
 non addidit, ut vidit eum, quod non venit ut vidit.

aliqui has traditiones
 in lib. reg. non hinc
 miri, sed aliter ipsa
 hinc colligunt esse
 affirmant.

uerq; in samuel, nec ultra inde sequat incōmment, ad istam uerq; de
 hoc. impositi i locis eisdem. qd ubi de laudib; samuelis dicitur. dormiuit
 s. mortuus e, et notu facti regi et ostendit illi frum unu suu. cui multa ibi
 de uero samuele dicunt, huiusmodi e hoc ad imaginem ipsius referre,
 ut dicit samuel, id est. imago eius, addo qd no pot fieri, naq; dicitur. dormi
 uit, et notu facti regi, utru e q dormiuit fuerit notu frum unu, ut uerq;
 e samuel q dormiuit, uerq; e q notu facti frum unu post mortem ap
 parent. addo qd parat e ad laudem samuelis, si dicitur imago ipsius fuisse
 indicauerit frum unu, et tñ hoc ibi potit tanq; magna laus ipsius, ut qd
 qd potit immolauerit, et alia fuerit. addo qd Aug' lib. de uera q morant
 regenda. vltim hoc loco ad gloriand' fuisse uerum samuelem, nec in fauore
 opp' qd adducit qd possit intelligi de imagi, qd uidet no posse ne exponit
 nisi minus uolente, sed solu' opposuit qd ista libru' aliqui no putauerunt
 ee canonicu', qd tñ im no licet putare, qd dicitur. locu' hinc ee exponit per
 se puto de imagi, tñ in nulla ca' nos cogit, no uidet aut id fieri debere.

Est et alius locus. i. reg. 15. con' hinc libru' e conformis, et un' uo' e
 tradit, ibi dicit qd no uidet, seu no adiecit samuel in uiscer' saul usq; ad
 diem mortis eius. qd relatiu' ad saul refert, id est. samuel no uenit
 ut uidet saul, no tñ in die mortis saul, quod p'fecto no pot uerificari, ni
 si qd apparuit uere post mortem. qd ibi dicitur hinc referri posse ee ad
 samuelem, no uidet usq; ad diem mortis sui ipsius, sed sensu iste no e p'p'q;
 nam illud. usq; in diem mortis. p'nti qd uidetur in die mortis, ut ipse factu'
 lyza, tñ no huiusmodi samuelem in die mortis sui uidisse uelam d'p'nti.

Adde qd si dicitur i. reg. 15.
 uerq; id in uiscerib; nec si
 necit ap'ire de manu' de
 ceptu' saulem, uel de
 quo p'bo id indicauit, et hinc
 no solu' id no e, imo dicitur
 p'ba indicat uerum fuisse
 hinc solut' qd possit
 aliquis obisore, qd dicitur
 cap. 15. cetero, qd cada
 uer mortu' Eli' et
 p'hetauit. hinc ee longe
 dissimile, qd dicitur p'p'q;
 tunc qd mortu' iudicia salu'it, et saul damnat' fuerit, qd ut ipse Aug' dicit, signat' tñ mortis,
 tñ ad factu' corporis
 et qd declarata e p'p'q;
 fuisse uerum, et hinc no e p'p'q;
 samuelis d'no p'p'q;
 d'no p'p'q;
 figura f'ri adu'iq; p'p'q;
 un' no pot hoc referri ad samuelem.

Est de locis. i. reg. 28. ubi ipsa h'ic narratur, qd factu' est ut si' ex h'ic
 hinc uerq; apparuerit. samuel, no alie uerbis expressu' est, qd si in tam
 manifestis uerbis ee p'p'q; ad imp'q; recurrat, ad h'ic fieri qd nec
 cogere, qd al' ee aliqua absurditas, qd tñ no e. et si tam manifesta
 uerba ad imp'q; trahit sine nec' multa alia trahi possent, qd tñ no ea
 hinc h'ic p'p'q; qd ueris, et p'p'q; p'p'q; tunc ee ueris h'ic scilicet
 nec dicitur qd ibi dicitur e samuele, creder' meum in ee f'ri. tñ tñ samuel
 tunc qd mortu' iudicia salu'it, et saul damnat' fuerit, qd ut ipse Aug' dicit, signat' tñ mortis,
 tñ ad factu' corporis
 id est. op'it' in alio sculo, confirmo, qd incertu' e non f'ri scilicet damnat'
 fuisse uerum, et hinc no e p'p'q;
 samuelis d'no p'p'q;
 d'no p'p'q;
 figura f'ri adu'iq; p'p'q;
 un' no pot hoc referri ad samuelem.

hiero. isa. 7. ibi. sine in pfundū inferi. dicit sic. pleriq
 putant saulem signū accepisse de terra et de pfundo inferi. quom
 do Samuelē & incantationes et artes magicas visus ē suscitasse.
 Ezechiel. 13. idem hiero. sic dicit. Uas dñi hebrei maleficis artibus excu
 ditat & necromantias et Pythici spūm, qualis fuit illa quæ visa est
 suscitasse animā Samuelis.

Ex his duobg locis nō colligitur hiero sensisse nō fuisse uerā Sa
 muelis animā. q̄ apparuit sauli. nam in hoc p̄bo. visa est
 suscitasse. et visus est suscitasse. nō dicit uere nō fuisse Samuelē.
 sed q̄ Pythomissa et saul visi sūt suscitasse & artes magicas.
 et uere nō suscitauit & illas artes. ut ipsi putabant. sed hinc
 uirtute id factū ē. nō uirtute ullig Magicæ.

Mathei. 6. in fine. hiero sic hie. in Samuelis Phantasmate Pytho
 missa loquitur ad saulem. exas oris meū.

Ex hoc et loco nihil tale colligit de mente hiero. q̄ uere Phantasma
 Samuelis. q̄ quod apparuit nō erat corpus uerū ipsū. nō hie q̄
 nō fuerit ibi anima. sicut uocant phantasmata demoni. nō q̄
 ibi nō sit demō. sed q̄ de corpora nō sint uera ut apparem. adde
 q̄ iste locus corruptus est. nam 1° Reg. 23. nō ē Pythomissa
 quæ illa uerba protulit. sed ipsū Phantasma Samuelis.

iusti. in dialy. cui byphone. nō solū sentie fuisse uerū samuelis animam
 sed etiam a Pythomissa reuocatum demonis uirtute. qđ intellige siū existente
 pmissione ut sup^a dictū ē. hinc hęc uerba. maiores animos uobis demonstram ex
 eo ē qđ samuelis animū ab ea, qđ Pythone afflata erat saulis rogatu reuocatus est.
 uerū autē oīs et animi cōstitū, ut ppheta in potem uerisū salū uirtuti qualem
 fuisse in illa Pythomissa res ipse declarat. itaq; hic docet nos ē qđ filiū suū
 si ratione contentū ne id fieri, et in morte petere, ne in tale demonium ani-
 mi nostri incidam, et enim eadē in uerū spūm cōt. hęc. Pater tibi in ma-
 nus cōmendo spūm meum. hęc iustin.

Philaster lib. de heresib. her. de Pythomissa tenet fuisse nō samuelem, sed dē
 monē, et ponit ut hereticū, qđ ppheta Pythomisse fuerit uirtutū samuel uerū.
 Attende hic doctor nō dicitur ut her^m affirmare fuisse uerū samuelem,
 sed affirmare ppheta magis id fieri potuisse. attende et qđ hic subr nō
 uir alio rogit ad pbandū fuisse demonē et nō uerū samuelem, nisi qđ ppheta
 Pythomisse nō potuerit fieri, qđ rogit labile ē, nam ut sup^a diximus potuit fieri uir
 tute siū ad ppheta Pythomisse, uerū demonis ppheta deo pmittente, nō hī ppheta ppheta
 Pythomisse aut incantationi eiq; ut sup^a diximus. hī hīc liber Philast. in
 biblioth. comūni. tom. 8.

Anastasius. q. 37. hī in biblioth. wi. tom. 6. tenet impium ē et nephariū
 Pythomissā hūisse ppheta talem. ut animā iusti reuocaret, et sic tenet fuisse dē-
 monē sub imagē samuelis, nō autē uerū samuelem. sed hīc ut diximus de
 Philastro nō sufficientē hīc, nam potuit ē ppheta samuel. qđ nō ppheta Py-
 thomisse fuerit reuocatus.

Ezechiel in lib. q. ex. et non. h. e. q. in lib. xij. d. d.
 Umbra Samueles pythomita quem ad modum potuit evocare. Et
 aut. Item hic umbra videtur diabolus ostendi, non si fuit
 vera, tantum ei h. esse credendum. q. si i. dno. p. mittente
 concessum est. nec mirum q. quibusdam rationibus, ac rationibus
 causis, vel q. manifesta p. batione diabolus ista p. mitti, cum
 et salubrem conditorem in pinnis templi et iob p. batione
 accipet q. tentandus. h. e. Ezechiel.

[Faint, mostly illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, mostly illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

12
1/3

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in approximately 25 horizontal lines.

fuerint, et in die futurum sit, intelligitur qd de Saul mortificatio est ualde magis con.
 septima uero quomodo dicitur in libro regum, samuelem ueni ad saul nec meum. qd saul abo
 uenire. factus est qd ut dicitur in regum. abscondit deum ab ope
 saul. idem est imminente exitu nunciari facte communi. 2° qd saul
 samuelem desiderabat fidens et sperans. cu sibi obitu suo futurum.
 et ob cui liberata ab imminente ruina. fidens plus ipse qd deo, ut
 nra qd samuel idem est uenia uer saul ipse auia, ut in die se
 indignu est aug. uocat. cu ille ipse mortem nra, a quo rex fuit
 uenire, et qd cu multa dilogia. haec dicit. ca. regum. regis deducit. ubi sa
 mul dixit factu deo. hie. l. uel qd in manu sua. u. qd inuenerit. cu do
 ming. uenire i te qd.

nec meum. qd saul abo
 rante samuel, qd si uerq
 est no pmitteret se abo
 rari. qd no morauit in
 deo, sed ut pphetam
 et uerū pphetā dei.

Dubiu e. si. Prophet. uerq. apparuit. et uenire qd dixit. an in hoc
 fuerit ppheta. s. l. 22. q. 179. ar. 1. ad. 4. ubi affirmatur.
 ea e. qd. samuel hic no uidebat deum, nec mortem. n. hie. iusti
 peregati no uidebat statim deum. essen. sed detinebant in limbo
 expectantes mortem. autem. hie. no qd. statim illi exquirat hie
 lumē pphie. ut nec lumē fidei. quoz. utiq. uerū aduicem
 te lumē. glorie pphie. vni. rante. uidebat. deū. qd. multa
 uentura. uidebat. et. audire. uocare. no. hie. pphie. qd. lumē. pphie
 no. hie. sed. id. quod. multa. magis. e. et. alibi. uolent. et. samuel
 hie. hoc. lumē. uidebat. hie. lumē. inf. pphie. glorie. uidebat. uidebat
 ea. hie. fuerat. dum. int. uicior. hie. hie. pphie.

Dubiu occurrit obiter, quod saul in uulua Pitbonia, cu ipse
 latuisset eis pphetas, et magis ac diuinos tollere de terra.
 et id exui mandaret. adu. in ista Pitbonia q. magis se abson
 di nec saul ignote. uolent. quia fuerit uide. nisi. uerū. de
 uita. vni. iust. mar. resp. qd. gent. v. qd. 22. qd. saul. iust. hie
 diuinatorios qd hoc facto deū. pphetas. et. pphetas. ut. uolent. se
 non. qd. cu. regno. priuaret. abrogaret. no. qd. diuinatorios. uolent
 obderet. sed. qd. regno. amaret. quod. eiq. cōsiliū. deū. mī. pphie.

luerit uerituti sauli, illi uero acerbis uis puncti, hinc e ueritas
 ionis, et si hinc no pcedit dubium, sic nec si pcedentem. sed
 e istius sensu, ut referat ad eos tres tale relatiuum, ut qd
 sensu uelut e dno pcta q comiserit. Ita Aug. et Eucherius, expe
 nit, et uero hinc sensu ois sensu admitti. hinc autem ista ita iung hunc
 sensu, qd pcta Moysi et Aaron in scrip^a patet, qd non negat id
 qd no hinc ingressi pcta pmissiois, sed qd affert ut dolore ob
 pcta popi, sed hoc hinc dicit no pot, nam scrip^a expe hinc ob
 inuolubilitate no ingressu, tamq in pcta, ut uere e scriptis, illa uero
 qua ista ita ponit, ois e et no pcedit, nam si si no pcedit, ad hoc
 mouere affertur ob pcta popi iung illud, uide pcedit et tabere
 bonu, namq, ut hoc ex dilecti dei et proxi. hinc uero ista ita de
 samuele no apparere hoc pot, si occultu hinc aliquid, si qua
~~non inueniuntur~~, ut samuel pcedit, ob quod a deo pcedit i bonu
 pot pcedit pcta, q scrip^a no mouere pot hoc in pcedit, si de
 alio fecit, ut sic ob occultu aliquid hinc uelut e et in eum. et atten
 de, q no loquimur de istis pcedit, sine quibz ei istis no uide, sed
 de pcedit pcedit aliquid, ob quod pcedit pcedit iustitiam, si pcedit
 in Moysi et Aaron, hoc hinc ista ita fuit in samuele, sed ignoratu
 si occultu nobis, q scrip^a no mouere. hinc Aug. expe hinc expe
 ad pcta hinc et hinc referat hoc relatiuum.
 Considera in scrip^a an aliquid de samuele tale, qd no uide deduc
 ut possit, impmit. p. xij. f. hinc, qd ipse constituit iudices sup parte
 popi filios suos, hinc qd declinavit a uis samuelis et sequitur ma
 ueritatem, et pcedit iudicium adeo, qd uis et motus uis popi uis
 pcedit, fuit hoc, qd uis in samuele pcedit aliquid ob hinc et
 hoc, qd filios no corripit, aut no illoz loco alio iudices datur, et
 qd hoc pcedit hinc et uis uis pcedit sua pcedit. hinc sup hinc hinc
 dicit, qd samuel nescit hoc, et hinc qd noui qd popi coquestor e, et
 ob id hinc, qd displicuit sermo hinc ei. sed hoc no satisfecit, qd qd
 pcedit eam scrip^a hinc solu, qd pcedit uis, de filioz malitia no
 mouere, qd uis expe debet displicuisse ei, qd noui, ut hinc e hinc.

lib. 3. de proximam dicens affertur ei cui maxime ob peccata filiorum. 2.
quod in re, cum non inquisierat peris quod se peccatorum, quod libuit
facere. 3. quare cum novum, non carnaliter, unde scripsit nihil horum me
morari, cum formam aliquam eius culpam insinuat vel negligens, unde de
ipso vivente potest in alio testibus, striso, loco citato tunc filios non
fuisse homicidas, sicut Samuelis ob hanc ipsorum nequitiam, quia cum in ab
soluta aliqua hanc culpam, nec Samuel in potestatem ad mortem
severaverit, quod quod in re non fuit multum graviter, unde non imputat
eius in culpa silentio, quod in re non fuit culpa idem de peccata, nam
quod de a deo non se peccatorum, sed me, non imputat, quomodo in
peccata Samuelis, culpam, postquam eum peccatorum se peccatorum, peccata
fuit tunc, postquam in malitia peccatorum et graviter peccata
in re ob aliqua eius culpam, hoc dubitando, dico non affe
mando, nam psalmi regis, non necessarium non peccatorum, hoc
peccata, cui optime exponatur in rationem hanc, et Basilium
Grego. lib. 4. in lib. 1. reg. in principio, sic de de Samuelis a filiis
ecce quod peccata qui plures fuerunt, si quare iudicium israeli peccata, quod post
victoria post modo de hanc de hanc, et novum non peccata in hanc, non
cognovimus, quare cum de hanc videri debet, quod si peccata quare filios peccata,
eos utique peccata hanc non peccata, quod quare peccata quare, in hanc
tibi blandiri non peccata, quod hanc videri in hanc, cum in re, quod quare
substantia in hanc, signa nulla peccata, hoc Grego.

quis est dies magnus ieremias יְרֵמְיָהוּ

Dies hic e redempti facte q̄ iherum. יְרֵמְיָהוּ brachiū signit. לַ. Dei fortis. totū autē hīc יְרֵמְיָהוּ brachiū fortis dei. dies q̄ fortis dei brachiū e dies. q̄ fortissimus ille superueniens. qui alligauit fortē dēi demonem. et domū in terrā uatā illiq̄ diripiuit. quod factū e illo die. q̄ redemit nos et̄us pro sanguine. et morte sua mortem et̄ demonē. et per^{sum} superauit. et celosam portā apertit. et captiuos p̄is illuc introduxit. hīc oya fortitū magnū. et fortis brachiū terrā. יְרֵמְיָהוּ signit semē. un' totū hīc semen dei signit. ut q̄ dicitur seminis dei temp' euang' signit.

2 Quō Abraham signit p̄m multarū gentiū. אַבְרָהָם. aduerte ex gen. 17. p̄is dicitur אַבְרָהָם idest p̄i excelsus. nam אב p̄im. רם excelsus signit. a uerbo אָרָה idest exaltare. interpretatū e autē ה et mutata e signit posterior. nam utitur idem אב illud autē אָרָה e a noīe אָרָה hamon q̄ signit multitu^m a uerbo אָרָה hamah. inde p̄i multitu^m. sic. n. gen. 17. exponit et̄imologia quā אַבְרָהָם. illud autē אָרָה p̄tinet ad nomē p̄imū. nō. n. deus abtulit beatū ullū a nomine Abrahā. sed addidit. un' totū noīe int̄ p̄ctū e p̄i excelsus multitu^m. אַבְרָהָם p̄i. ר. excelsus a אָרָה multitu^m a אָרָה — e autē hīc ה additū una ex hīs noīs dei. ut q̄ hoc signit dicit uirtute semen Abrahā multiplicatū esse.

3 Quis e sensus ^{psal. ii.} in circūitu impiū ambulare. q̄ autē abtū^m tūi multiplicasti filios hoīum. q̄ heam hebraeam facile e sensū assequi. p̄ora uerba sic uisuntur hebrais. et e sensus impios iē multos et in magno nūro. hoc e in circūitu ambulare. q̄ italie dicim' uino a torro. poster' uerba sic distimilia. nam in hebreo hīc eum zeluch libere Adam! אָדָם אָרָם ac si latine diceret' ~~idest~~ hīc alio uilitas filius hoīum. idest terrena magnificētia. ac si essem celestis. q̄. n. filii Adā hīc ueruptabilia querūt ac si essem p̄tion. ideo tam multi sūt. et e sensū notandū. illud q̄ אָרָם nomen e. nō p̄bum alii p̄ctū p̄bū iē nempe gerūdū. in exaltando. seu cū exaltati fuerint uilitim' hoīum. hīc nempe in circūitu impiū ambulare. et leuiter uilit.

First main block of handwritten text, consisting of several lines of cursive script.

Second main block of handwritten text, continuing the cursive script.

Third main block of handwritten text, continuing the cursive script.

c. 7. factus se huius
psalmi occasione li
bros officiorum suos
descripsisse.

verumtamen in imagine presens ho.

Psalm. 33.

1 Aliquis de imagine dei, ad quam ho ventur e, exponit,
inter quos sunt Epiphanius, in epist. ad iohannem hierosolimita

Epiphanius. he
c. 70. ubi hoc
psalmi vbi
hoc vbi haec
est affirmat
Alia qd per
missa imagi
ni dei, et ad
hoc idem vbi
eodem loco al
ter Epiphanius
Salamina li
p. 1. qd vbi
originem. p
per no ee ima
gini missa. h
hoc huiusm
2

qua ho 2. tom. oper. hiero. sic Grego. lib. 10. mora.
c. 9. et lib. 22. c. 10. ubi sic explicat huc locu, qd
ho ad imaginem dei, sanctissime qd trinitatis ambula

6
Sec Aug. li. 14.
t. 1. c. 14. qui
sic legit, qd qd in
immagine deiambu
le ho, vane con
turbat. sic legit

sit qd creatus, tamen vane conturbatur, et thesaurum necu
m, cui congruas. conquerit. n. David huius verbis de pecc

toribus et dicit Epiphanius. qui cu ad dei imaginem sine facti,
miserere se uanitatis. hinc expo fauet pbi hebreu, et
n. idem cu illo gen. 1. ubi dicitur e. faciamus hominem ad ima
ginem. p
genem noam. qd p. n. et loco p. d. h. c. l. in po
nitur, vbi in imagine et ad imaginem uerbi pot.

hiero. c. 2. de imagine alium brutoz exponit, quibz
ho uitis et p. turbationibz deditur similis efficiatur iux
illud psal. 57. furor illis p. similitu^{em} uerponit. qd de furoribz
di, et mach. 3. de nequam hoibz di, genera uixit. quis
ostendet uobis fugere si uentura ira! et luc. 13. de ueripol
libz di. dicit vulpi illi. et eiecm. 1. de amabribz femina
ru. equi insanienter in feminas facti tuc in. et psal. 31. de
uordibz. nolite fieri sicut equus et mulus. ita hiero exponit,
exludent ee ad homines bonos, qd inq. nullz hominu su. qui
aliquid imagine no hom sine sancti. sine p. i. ides di. in magi
ne p. ambulae homo.

3 Origen. hom. 2. in hinc psal. 38. quia hinc verba de omni-
bus hoibus sine bonis, sine malis exponit, quos illi imaginem celestis,
huius terreni gerunt, de quibus imaginibus dei. i. con. is. sicut porta
vires imaginem terreni, portatque et imaginem celestis. quia hinc de terra
terrenus, recidit hinc de celo celestis.

A Origen. ibidem alii exponit, nempe huius seculi vitam et usum^{em}
carnalem velut imaginariam et non veram, quae divitiarum, honorum, gloriae et
cetera huius seculi bona velut imago et umbra sunt bonorum ve-
rorum, quae sunt in altero seculo, imo virtus huius seculi ima-
go est respectu futurae, ut sapientia, iustitia, ceterorumque virtutes. hinc
expositionem secutus est Chrysostomus. hom. 29. in psalm. corinth.
in moralibus, bona huius seculi umbra non veram^{em} probant.

5 Basil. et Theodoretus. in expositio huius psalmi, 38. alii exponit, nem-
pe homines sic animalia sunt imagines et picture corpora, ut. n.
hinc conveniunt, et procedit, ita et ipsi mei hoies, quos sunt imagines.

6 Aliqui verbum hebraicum אֲשֶׁר exponit umbra seu tenebrae a
voce אֲשֶׁר. cuius est sensus. in tenebris et obscuritate hinc ambulat, quae
explicat verbis sequentibus, fundam columnas, thesaurizabo. n. et reser-
vabo. cui congruet.

Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Sicut divisiones aquarum, ita cor regis in manu Domini; quocumque voluerit, inclinat illud.

Tribus modis sacri doctores hanc sententiam explicant. Primo

Secundo

S. Hieronimus regem interpretatur quocumque hominem iustum, et sanctum, qui suis dominatur passionibus, et desideris, huius cor in manu Dei sicut esse, ~~quia ab eo~~ ^{quia ab eo} ~~conseruatur, et~~ ^{conseruatur, et} ~~in eius tutela~~ ^{in eius tutela} ~~trouentia ipsius voluntatem, et benepolentiam gubernari se~~ ^{trouentia ipsius voluntatem, et benepolentiam gubernari se} ~~trinit.~~ ^{trinit.}
 verba Hieronimi sunt haec, quae habentur in commentariis ^{est, nec vllus} ~~sup~~ ^{potest capere} ~~ad quendam~~
 Habacuc. cap. 3. in illud. (cornua in manibus eius) cor, in ^{est, nec vllus} ~~ad quendam~~
 qui regis in manu Dei, pro eo, quod est mens et principale ^{est, nec vllus} ~~ad quendam~~
 cordis viri sancti, qui pergit ad regna caelorum, qui adhuc ^{est, nec vllus} ~~ad quendam~~
 positus in terra regnat corpori absque peccatis; non vagatur ^{est, nec vllus} ~~ad quendam~~
 extrinsecus, sed in Dei tutela situs est. Haec Hieronimi.

idem Hieronimi: Danie. 5. in illud verbum. (quos volebat Nabuch comorabile ^{est, nec vllus} ~~ad quendam~~
 doror, interficiobae) sic inquit. cum ita sit, ^{est, nec vllus} ~~ad quendam~~
 sensu illud legatur, cor regis in manu Dei, quocumque voluit, illud ^{est, nec vllus} ~~ad quendam~~
 declinat. nisi forte sanctum quemque dicamus regem; cuius non ^{est, nec vllus} ~~ad quendam~~
 regnat peccati in mortali corpore; et cuius ideo seruantur cor, quia ^{est, nec vllus} ~~ad quendam~~
 in manu Dei est, quidquid autem in manu Dei patris fuerit iuxta ^{est, nec vllus} ~~ad quendam~~
 Eumyothu, nullus potest rapere ex eo; et quicumque captus fuerit, in ^{est, nec vllus} ~~ad quendam~~
 tolligatur in manu Dei non fuisse. Haec S. Hieronimi:

idem S. Hieronimi. in psal. 71. prope finem. sic inquit. cor regis ^{est, nec vllus} ~~ad quendam~~
 in manu Dei: iuliani persecutoris cor in manu Dei fuit: Saul ^{est, nec vllus} ~~ad quendam~~
 cor in manu Dei fuit: Manasse cor in manu Dei fuit: Achab ^{est, nec vllus} ~~ad quendam~~
 cor in manu Dei fuit: et omnium impiorum regum iuda corda ^{est, nec vllus} ~~ad quendam~~
 in manu Dei fuerunt. videtis, quam secundum litteram stare ^{est, nec vllus} ~~ad quendam~~
 non potest, reges ergo sancti sunt, et istorum cor in manu Dei

est, et nos ergo petamus Deum, ut reges simus, ut impozeremus
carum nostrum, ut subiecta sint nobis. Hec Hieroni:

§. Ambrosius eandem tenet expositionem, nam sermone:
i. q. in psal. i. i. u. u. s. sic inquit. cor regis in ma-
nu Domini est, quicumque proprium corpus subiecit,
nos eius passionibus turbati animam suam rectorum
sui congrua uinculitate permisceri, is bene regis qua-
dam potestate se cohibens rex dicitur, quod regere se
nouerit, arbiter iuris sui sit, non captiuus trahatur in
culpam, nec preceps feratur in uitium. Huius anima
non patitur in eternum, nec quisquam rapit eam de ma-
nu patris omnipotentis, aut filii. Hec Ambro:

Beda eandem amplectens est expositionem. nam in eodem loci
commentario sic inquit. quare cor regis, et non potius hominum
in manu Dei esse prohibetur, cum scriptum sit, quia in manu
eius sunt omnes fines terra, nisi forte regem sanctum quemque
appellat, qui uiciorum bella in seipso uincere, uirtutum mi-
litiarum noua stipare. Hec Beda, qui quamuis Hieronimi,
et Ambrosii sequatur expositionem in eo, quod regem
interpretatur quencumque sanctum, tamen aliter interpre-
tatur illud (in manu Dei est) existimat eum dictum esse, quia
per gratiam suam Deus impartitur iustis donationes pro suo
beneplacito, et pro uoluntate ipsius uult impere illud. i. u. i. v.
similens singulis, pro uoluntate.

textus
causis

Augustinus ~~hanc~~ sententiam hanc interpretatur, nimirum
 tam de bonis, q[uam] de malis, quorum corda deus sine in bonis ~~propensio~~
 ex misericordia ~~inclina~~, sine in mali ~~premittendo~~ iusto iudicio suo inclinat
~~abire sine~~, quam doctrinam multis testimoniis scripturae probat,
 post qua[m] sic concludit lib. de genib[us], et lib. arbit. cap. 21.
 His, inquit, talibus testimoniis divinarum obsequiorum, que omnia
 commemorare longum est, satis apertum existimo, manifestatur, ope
 rari deum in cordibus hominum ad inclinandas eorum voluntates,
 quocumq[ue] voluerit, sine ad bona pro sua misericordia, sine ad ma
 la pro meritis eorum iudicio utiq[ue] suo, aliquando aperto, aliquando
 occulto, semper tamen iusto. Hanc Augustini: quam eandem doctri
 nam ipso nec tradidit etiam lib. de predestina: sanctor. cap. 16.
 no[n] ergo excusatur i[n] gravissima culpa rex mali agens, etiam
 si deus eor[um] corda inclinare dicitur, sicut nec illi, de quibus dictum
 est rom. 1. tradidit illos deus in desideria cordis eorum, ut faciant,
 que no[n] conveniunt, no[n] inquam excusatur hi, nec ille i[n] culpa, non
 quia ob eorum demerita sine eor[um] deus in mali prelabi: tum quia
 in libero arbitrio utitur arbitrio, nec coguntur, ad mali perpetrandum. ~~†~~
 hanc interpretatio sic declarata videtur legitima, et quadrare
 verbis salomonis, que generalia sunt de rebus bonis, et malis,
 et generaliter dicunt, [quocumq[ue] voluerit, inclinabit illud].
~~fabra videtur hanc de hoc plane facta esse, videtur n[on] sic ut
 exponi potest de rebus quocumq[ue] sine bonis, sine mala prelabi, no[n] tamen
 inclinabit de bonis, et malis, et sic, et sic, et sic, et sic, et sic, et sic,
 non de rebus bonis, et malis, sed de rebus bonis, et malis, sicut
 dicitur, qui dicitur sibi hanc aliam dicitur rebus, et sic, et sic, et sic, et sic,
 hinc patet, facta facta, no[n] est, et sic, et sic, et sic, et sic, et sic, et sic,
 mali, qui in rebus, et sic, et sic, et sic, et sic, et sic, et sic, et sic,~~

theologi li
 m[er]ito, dicitur
 Augustini, ut de
 ut no[n] inclin
 corda ad mali
 propensio, et ex
 d[omi]no genitum,
 et sic, et sic,
 et abire in mali
 d[omi]no. hic aut-

~~quoniam quia nihil fiat in rege, imo nec in quocumque homine, sine Deo ad
 iuramentum, et hoc ad quod, non tamen semper determinat Deum voluntatem ho
 minis, ne faciam hoc vel illud, sed in quibusdam aspectibus id facit, qui mala
 non sunt. quod si quis interroget, cur potius de rege, quam de homine
 quocumque id dicatur, respondeo, inferiori homini voluntates a superioribus
 esse definiti, ut reges, cui non habent superiorum, a Deo, qui omnium
 est dominus, definiuntur, qui quocumque voluerit, eis converti, non tamen
 semper vult, et quidem vult, non ad mala, sed ad bona declinare, et converti,
 sicut qui aquam fluentem in duas has, et illas aliquando dividunt.~~

Primo in rebus lib. 1. contra haereses. cap. 24. in hunc interpretatur sensum
 cor regis in manu Dei est, id est regis potestas a Deo, iuxta illud
 prout. 7. per me reges regnant, et ad rom. 13. non est potestas mihi
 a Deo. quem sensum innuit etiam Gregori. Nazian. orat. 27. Verba
 autem iuxta sum haec. Sicut in principio Diabolus mentitur: est, ita et in
 Math. 4. o dicitur (haec omnia mihi tradita sunt, et cui volo, do ea) non enim
 Luca. 4. ipse deternat huius saeculi regna, sed Deus Regis animi cor in
 manu Dei est, et per Salomonem ait Verbum, per me reges regnant,
 et potestates tenent iustitiam, per me Principes exaltantur, et
 tyranni terunt, et Paulus Apostolus hoc ipsum ait, omnibus potesta
 tibus sublimioribus subiecti estote, non enim est potestas mihi a
 Deo. Haec et alia iuxta:

fuge dilecto mi, et assimilare capree, hinnuloq;
ceruorum super montes aromati. Cant. 5.

Multa sunt prius explicanda pro huius loci expositione, quorum primum est illud, quare istus qui dilectus est sponse certus ceruus assimilatur, alterum quare hinnulo et filio cerui potius quam ipsi ceruus, tertium quare capree, quartum quod in ista fuga, quintum quod sine istis montibus aromatis, horum omnium explicatio nostra est ad veritatem et litteralem huius loci intelligentiam, quae ordine suo exponemus.

cap. i. quare istus ceruus istis dicatur.

A. Quibus cerui proprietatibus istus per similitudinem huius ceruus, una cerui proprietates est, quod est infectus serpentibus adeo ut cavernas eorum inquirat, et oris spiritu trahat, et necesse habet docet Plinius. lib. 8. histor. c. 32. ceruus est nullo veneno serpentis ledi. ut Natim ex illa sententia ostendat. huius istus magis quam similitudinem consumit, ipse est serpentis demum inimicus, qui occidit eum vincendo et debellando, qui nullo eorum veneno perire solet nec in potu infectus, qui spiritu suo a cavernis exiratus sunt, huius infirmi spirituum, et est inimicus serpentibus, nempe peccatoribus, et perire occidit eos, huius peccata expellit, et spiritu suo trahit et cavernis, huius a suis peccatis moribus peccatores convertit a se, et ab eis peccata expellit, et moribus peccati facit. De hac proprietate Ambrosius. lib. de impietate David, paulo post psalmum. sic dicit. ceruus similitudinem suscepit istus, qui veniens in terras serpentis illius diaboli sine ulla sui offensione protulit, cui calcantem suum obtulit, sed eius venena non sensit, unde dicitur est super aspidem et basiliscum ambulabit, et coculebit leonem et draconem. firmus nos cerui ut super serpentes ambulare possimus, erimus cerui si vocem istius sequamur, qui nos et serpentem

ceruus et facit mortuus serpentu no timere, ac siqui fuerint uulnera
ti aufit eoz dolorem soluendo delidit. audi isa. 37. puer mittit manu
in cauerna aspidu et no illo nouerunt. et mar. vlt. serpentes tolle. et
act. 28. xij de paulo. q mortu uipe affectu nihil tenui. alia multa dicit
de hac re ibi Ambro.

Hiero. Abacu. 3. ibi. ponet pedes meos quasi ceruoz. ut caltem inq
sup aspidem et basiliscu. et quasi puer paruulq mita manu in foramen
et exham serpentem et ludam de colubro. sicut e fidelis meq capreo
brimuloq ceruoz, et q ipse e ceruus mita quoq donauit ut uisum
ceruus. sublimis cornibz. findens unguia. cibos ruminat. et ad odorem rui
serpentes fugans. hec Hiero.

Dasil. hom. in psal. 23. ibi. uoz dñi preparantis ceruus. multa de
ceruo dicit. qui sanctis applicat. q p prius chro conuenit. ceruus
inquit nullo serpentis ueneno ladi pot. tenet ceruus oris respira
e' canis alia uenenata lateria. ubi ceruus e oia serpentiu malitia
fugatur. odorem eius nulla ferit alia uenenata. q' uel ad suffitu cor
nu ceruini secedit reptilia. applicat iustis et sanctis. et Hiero. iorr. iq.
hac nam ceruus pbat dicens. ceruus odore nariu serpentes exhat de caue
ris. et interficiunt uenenata animalia.

orige. ho. 2. in cant.
intepretat hiero. sal
ualor inq meq ceruoz pibz sanati sut sermone dñi. et saluum no ut cunqz sed sic ceruus at
iug opa. qui opa.
intificat ipse serpen
tes. tu confugisti ca
pita draconu. hec
origen.

Origen. lib. 2. con celsum. multi inq claudicantes pedibz interio
infestis serpentibz. et oia uiparu uirulen potentiz. tunc iam isti claudica
nati accipiunt potem calcandi eisdem pedibz. qbz an claudicauerat. serpen
tum et scorpionu malitiam. ac q adeo vniuersa inimica potent. hec Orig.
multa ex huius proprietate ceruoz tam de chro. q de sanctis dici possent.

sed ea brevitate omisso, et qd ex dictis facile unqz e p ea dicitur
vere. hoc e una ca cur itaqz ceruus assimilatur.

Abbas proprietat ceruus e. qd comedat serpentes, et vivat ipsas. hoc
gravissimi ad testantur. imprimis id affirmat Plin. li. 28. libro.
cap. 9. dicens, qd ceruus i caernis extrahit, et extrahit parititur. hoc
idem dicit Oryen. hom. 2. in canie. intyque fiero. sic dicitur,
ceruus serpenti inimicqz et debellator e ita, ut spu naviu ceruus ex
trahat i caernis et supra pncie veneni ceruus pabulo delibetur.
idem chriso. hom. 3. ad tit. ubi dicit a grecis dicitur ee ceruus
qd serpentes comedat. grecis ceruus di. Ελαφος. et unni a verbo,
Ελαφω. quoniam alia ho, acurio, et ophiis vivens. quoniam kaloni serpentes,
chrisostho dicit, quoniam ceruus comedat. basil. hom. in psal. 28. allegoria.
idem dicit, in dicit comede in medicina. verba eis sic e hinc. ceruus
nullo serpenti veneno ledi pot, cui comedo e sine purgati impera
deuorata. idem Ambro. li. 3. exat. c. 9. ceruus inqz, venenu medici
na e. serfus. lib. de Pallio. plus dicit, nam affirmat ceruus pabulo
serpenti iuvenire. comedit q tanta ad auertere hoc ceruorum pro
prietat. ab hac igit multu trahit similitudine ad etrum et aptos. dicitur
n. etrus ceruus, qd gentiles ad se conuertunt erat, ut iam no im uileqz
sed ee gentes ad postu dei uertunt, et est eius etiam, hanc conuersione
gentiu serpenti et reptiliu manduca comparari hinc in iudic. expositio
ad. 1a. qd cornelqz gentiliu a d petru uertunt erat a spu s datus ut
baptizant, uelociter e miseriu petes q uisione, qua uidit hinc psonu
serpenti et uoxionu, et audiui uocem, occide et manduca, utqz petes dicit
ere, abui a me qd esse mi qd manducant, audiui, qd leg iustificauit, ut na
dixerit, qd postea cornelio accidente intelligi qz gentiu uocat illud fuisse
factu. gentiles. n. in sua gentilitate uiuunt, magis hinc uisionu reptiliu uita.

allegoria basil. ita uocat
eos, qd nra aliu obier
uacunt.

erant. ab hac q̄ sibi istiq̄ ceruus comparatur. quia uoce s̄ signat̄ uolū
in choro et p̄ chorū gentes conuertendas. et meo iudicio hoc in loco
ob id a sponsa aliquoties ceruorum hinnulo assimilatur. hinnulus. n. cer-
uus ē. et nō tam assimilatur. q̄ petrus et uocat. ut sim ut ceruus. q̄
sponsa q̄ ē cōt̄ hunc nondū erat congregata. et uocat̄ istiq̄ in eam cō-
uertat. et ad se trahat gentes. occidat et manducet superbos et superbi-
ores istos. ob id h̄. esto sibi hinnulo ceruorum. et ē notandū sensus.

Cap. 2. quare hinnulo ceruorum assimilatur.

Origen. hom. 3. in cant. duas huius causas ponit. una ē. q̄ hō ut
ē factus. ut paruulus nascor̄. sumpti. n. hūc nam p̄ modū concepi et natiui-
tatis. altera ē. q̄ sumpti carnem ex patre. et nō alia. sic. n. hō ē factus
ut filius ē hōis fieret. uerba Origen. sunt h̄c. cur nō ceruus in alio.
sed hinnulo ceruorum comparat. illud aduerte q̄ cū in forma dei esset. fi-
lius datus ē nobis. et paruulus natus ē nobis. ideo q̄ hinnulo ceruorum. q̄ par-
uulus puer natus ē. et forte p̄ ceruum accipi s̄nti quiq̄ in Abraham. isa-
ac. iacob et David et salomō. et oēs ex quoz semine chrus̄ s̄ carne descendit.
quos ceruus dnḡ p̄fectus facit. et ipoz ē hinnulo iste. q̄ ex ipis s̄ carnem na-
tus ē puer. ceruus s̄nti quiq̄ accipiunt. q̄ ob hoc in hūc mūdū uenerūt. ut
repentis uenena p̄merem. h̄c orige. s̄c̄ h̄c dū causis conuenienter. sed aphi-
or ē poster̄. q̄ nō solum hinnulo. sed s̄t ceruorum dicitur ē. ut ceruus eius a pa-
tribus descendens et ortū notaretur. hanc secūda causam dicit Grego. in
exposit. in cant. in illa uerba cap. 2. sibi esto caprea. hinnulo q̄ ceruorum pa-
per miles bechel. sic inq̄. p̄ ceruus qd̄ aliud q̄ p̄ter antiqui designantur.
ex quoz carne chrus̄ natus. quasi hinnulo ceruorum mūdū ē p̄sentatū.
Ambro. sermo. 6. in psal. 113. p̄. i. nō ē dū dicit. q̄ filia ē. nempe ut notet
q̄ chrus̄ ē filius secūda trinitat̄ p̄sona. uerba ipiq̄ sunt h̄c. merito s̄t
hinnulo ceruorum. hinnulo quasi filius. cui p̄t̄ inoleuit uir natus.

ut cui occulta non lateant, serpentes fugiant, uenerunt non se-
lam, demum eductus de latebris suis serpens dicebat, quod uentum
non tempus torquere nos. hinc Aristobro. qui exprophetae uerba, hinc
addiderunt illud. uerumque in adhaec aptare potest.

Bernar. sermo. i. q. in canth. addit aliam uerba, quae quartae, cuius
uerba sunt haec. uerum quaedam arte nati a senio se tuum phile-
tes, et uergetem in defectu uitam redimunt nouis ab interitu
renouare. istius singula non tam uerum, quam hinc uerba, quae rati-
tur stina nouis, nec sic aliquid ueritatis admittit, quod subin-
de renouat indigent. hinc Bernar.

Conueniens exprophetae uerba si ista haec sit complectamur, ut hinc
luc dicit, quod filius dei est, ut hinc uerba, quod filius est, et paruulus natus est
ut hinc uerba, quod paruulus, in filio. n. filia dei, in paruulo natus est hinc
senotatur, hinc. n. duo importat uerba hinc uerba, quae rati-
es sic ueritatis hinc in hinc uerba, quae n. hinc in sua ueritate uerbo
no uerba. ut in eo, quod uerum. addit, notatur, quod quae. et orig.
luc. raro hinc a uerba sumpta. quod aut uerum uerba, quae in n. uer-
um sumpta sic uerba, non in alio alio, notatur gentium uerba
quod uerum uerba, quod uerba, quod uerba, quod uerba, quod uerba, quod uerba,
quod uerba, quod uerba, quod uerba, quod uerba, quod uerba, quod uerba.

Cap. 3. quare caprea assimilatur.

Caprea est ut siluestre in montibus legens, quod si alio uerba, quod
grece βόρπας hinc, quasi uolent multum uerba, hinc. n. est hinc uerba, quod uerba
logia, et ob hanc proprietatem hinc assimilatur, quod uerba, quod uerba, quod uerba,
locum hinc uerba, hinc. sermo. i. q. in canth. sic hinc. istius singula hinc
caprea uerba, quod uerba, quod uerba, quod uerba, quod uerba, quod uerba,
uerba uerba. et dicit sunt uerba, et uerba uerba uerba uerba. hinc uerba.

Orige. hom. 3. in cant. idem de. cuius uerba sunt. merito da
multa istius comparatur, quia non solum uidet ipse patrem, sed et uisus
ab aliis facit, quorum uisus ipse curauerit. hoc autem quod ad uocabu-
lum a uidendo et claritate prospiciendo sortitus est, et quis est uisus
uideat, ut uidet istius. asseruit hi, quibus medicina uisus est inessentia
atque intera uiscera humorem, qui caliginem depellit oculorum, et obta-
pores quoque uisus exacuat, inde istius sic dicitur, quia uidet, et nos ui-
de patrem facit. hoc orige. ubi per hunc locum, et quia uidet, et
alios uide facit dicitur, sic dicitur. idem orige. hom. 2. in cant. in
triplex hinc. dicitur a contempla istum dicitur capere, a peragi
uero, et operatione coram. qua est et hoc ad sanctos deducit, ut de-
bitur. sermo. 1. q. in cant. cuius uerba sunt. hi quoque quasi capere
quidam spiritus intelligunt, qui reuelat hinc mentis oculos in agere dei,
qui spiritus essentia hinc hinc omnia, et sciantur, qui reuelata facit gratiam dicitur
templari. coram uero sunt in eo quod in eandem imagine transformari
a claritate in claritate tamquam a dicitur spiritu, qui uelutem deponeret hinc nouum
induunt eum, qui creatur in iustitia et sancti uisus est multa alia addit in
hoc propositum. Ambrosio. sermo. 6. in psal. 118. q. 1. idem de quod orige. et hinc.
cuius uerba sunt. merito sic capere, quia capere in alio patitur. dicitur
de a uidendo, dicitur dicitur. n. uisus auctor est, quod hoc apertum est, qui pa-
trem uidet. quem uidet nemo, nisi siquis uidet in christo, ipse filius reuelat,
ex his colligimus christum capere assimilari ob cognitionem, notitiam, et contemplationem
duasque notari in christo uitas in hoc mundo exercitas ab ipso ut hinc, et in
templari, et altissimam, quas est in suis officiis. hi qui in hoc loco non tam
simplex capere et hinc comparatur, quia peritur ut fugiat sic capere
et hinc, ob id hinc hinc quis uisus sine, in ad explicitum et expo-
sitionem hinc hinc non sufficiunt, sed aliquid aliud est addendum, quod
sequenti capite exponitur.

Ex huius explicat totius loci perinde expō. duo n. tractanda
sunt que sit fuga ista dilecti, et quare istis captes et hinnulo. im
primis certū ē eē verba prophetica de iis, q̄ futura oram q̄ etiam,
in quo sūt consentium, et de p̄ori que sit ista fuga nō eēt eodem
exponis modo, quoz expō ad hucam nō q̄ ad eam, q̄ nō magis ut, ut
nam sūt eōdemter et uera continem ac vltim dōtōr.

Ambro. sermo. 22. in psal. 113. in fine. sic dicit, q̄ futurū erat, ut
eū ad plerūq̄m eēt p̄ueniret, p̄secutionibz uariis tentat, ideo cum
uerbi grā delataret, subito cernit insidias p̄secutorū, et que plus
spōrio q̄ sibi timeret, aut q̄ a p̄secutoribz etrus magis appetit
in nobis, ideo ait, fuge frater meo, et assimulare captes aut hinnu
lo coruoz sup montes aromati. p̄ infirmos fuge, q̄ tentamen
ta grauiora ferre nō p̄t. ideo scriptū ē ut de ciuitatibz ad ciuitē fu
giamur. hec Ambro. ubi exponit fugam hanc eē nōū infirmoz
sp̄ie p̄secutionū, in quibz etrus fugere dō, nam licitū ē eēt boni ui
ris et iusti fugere a p̄secutoribz, q̄ nō eas sentium uires, ut in
leam resistere furori p̄secutorū. tranni aut ad montes aromati, idē
p̄fectos, ut ibi exponit, de hoc tū inferius dicemus.

Grego. in huius loci expō atē hanc fugam explicat, nempe de recessu
quo etrus a malis et p̄uersis recedū nitens cor ^{et innoxiam} cecori, ^{et innoxiam} ^{et innoxiam}
te ob eoz nequitiam, uerba ip̄iq̄ sunt hęc. diletus fugis, q̄ a reprobis
cordibus se nō intelligat abscondi, duo n. reprobo mentes ad audienda
uel legenda uerba dei p̄uersa intenē ascendunt, digno iudicio ueritatem
nō inueniunt, quam indigno asp̄t requirunt, vñ et ipsa dei sūt de
querunt, ne mali et nō inueniunt hęc Grego. nō ē dissimilis expō
theo dor. oio ab hęc, dicit sic in cathena, quot fugias, nisi p̄rauo her^o
cētus, et acutas aduersus pietatē linguas.

Lyra ad hanc fugam explicita sequuntur et emendantur rabini aliquos,
cuius verba sunt. et hanc fugam non intelligit recessus Christi a sponsa, in
superius dixerit, ego dilectus meo et ad me concursio eius, et mutua charitas
inseparabilem et illud rom. 7. quis nos separabit a Christo et cum intelli-
gitur uelox translatio sponsae ad Christum ad celestia, quod sume desiderium et peti in
orationibus suis ecclesiae, et per talem modum exponitur haec fugam Rabbi Salomo
trahendo in terram ad errorem iudaicum licentiae quod per hoc peti plebs iu-
daica libere a captivitate ista in qua est in, et Messiam futurum, sed haec ex-
ponitur super flumem fidam, ideo bene exponitur in predicto, ut si sensus, fuge
dilecte mi, id est edue me tecum de miseria praesentis seculi, et assimulare in
id est. fuge hoc uelociter, super montes aromati, transferendo me ad celos, haec
Lyra. quod non solum exponitur fugam hanc, sed et alteram, nempe quare in
hoc sensu illorum alium sumatur, nempe ob uelocitatem.

Glossa ordi. duas continet expositio. una in his uerbis. fuge dilecte, an-
nuenti ecclesiae iudei, quod dicit uis, abesto, diffusa praesentiam tua, ego super longam
mi quod quod praesentis, patiar, non optando loquor, quis. n. optet eam, que diligere
fugere, sed memores sui conditionis illius ob contentum, haec expositio est contra
praesentem. Altera sub his uerbis. fuge dilecte, quare. tu quidem ex carne co-
prehensibilis factus es, ex diuinitate tua intelligitur non sensus ex parte, et in se
ipso nobis incomprehensibilis remaneat, hoc clamat esse dominus super prophetico postquam
mortem et resurrectionem huius quod ascensionem descripsit, fugere nos dicit, qui id
quod remissum uolumus, non occurrit, quod id quod uolumus, memo non tenemus,
et ita fuge ut crederemus per gratiam compunctionis, fidelium cordibus appa-
reat, quod sunt montes aromati, quod despectis cupiditatibus, et purgatis uulnibus
amore celestium terrarum, et uirtutum odore fragrant, et bonus odor Christi sunt, haec glossa.
Paraphra. caldai. alia haec expositio, quae applicat Senayoye, in nos ad
ecclesiam possumus transferre, et uerba sunt haec. dicit ecclesiae. fuge tibi dilecte mi do

ordinatoz seduli de terra hac immanada, et habites mansura tua in ex
 celis celis, et in tempore tribula^o, quo nos orauerimus coram te, eris
 nobis caput, que in ipse quo dormis, vng oculis eius d. clausis, et alio oculo
 suo i. apertus, aut sit^r hinculus caruag. q. ipse quo fugit, respicit post
 se, sic tu contempleris nos, et respiciat tribula^m nr̄am, et afflictione^m
 nr̄am de excelsis celis usq. ad tempus, quo benep. h. acti eris tibi in no
 bis et introduces nos in montem hietem, et ibi adolebit sacerdotem,
 coram te incensu aromati. hęc paraphr. q. si applicenti^r est in hoc se
 culo degenti, et redempt^r ex hoc seculo, et transit h. ad celestem patriam,
 cui ex p. conueniens ut postea magis apparebit.

Ex his apparet multiplicem esse hanc fugam iuxta exp. uariet. q. d.
 n. ad fugam infirmos ipse p. uult applicam. in quibus etiam de fugere,
 aut q. ipse thum p. uult p. uent, aut q. membra ipse sunt. q. d. am uent
 et abscondit. qua etiam se occultat membris p. uent, ut cu. n. intelligit,
 nec vitam consequant intelligit, q. n. bona intem. querunt. q. d. am
 translatione est ab hoc seculo in eternam patriam. quidam abscon. dei
 clara q. uisionis dilationem, dicit est fide adhuc ambulat. quidam in
 comprehensibilit. etiam u. diuinit. qua ab oi. mente hu. incomprehensibi
 lis semp. est. quidam in celis habitam dei, et recessu a terra habitam, qua
 long. ibi sua gloria manifestu. no. hic. ipsam et uultu. fugit ad ca
 p. am et hinculu. uarie exponit, quidam. n. u. uoluit. quidam aut
 ra. eunt ad ea, q. recte sunt, id est ad dei protectionem sup. est adhuc
 in hoc manentem seculo. de montib. aromati. hietem hietem.

Mihi alia expo. magis placet, et aptior uisa d. ut hęc fuga sit
 ascensio etiam in celum, iam. n. sua est instituta, ac missis aptis ad
 amplianda et conuocanda eam, celo ascendat, ac se ab est. hac. q. est
 sponsa e. uisibile subtergite, q. ascensio fuga de nio, ut p. hoc nunt
 eius p. uult. nemp. quam passus e. in hoc mundo a demonib. et iudeis.

quasi diceret s' sponit passurus et in hoc mundo magna p'cedit, recede in ce-
lum p' ascensionem sua gloria. tibi nemo tibi nocere potest, et tunc n. sur-
gent a' mortuis iam no' morit. rursum u' p'git' imminet post cu' p'cedit no-
minis eius. quasi diceret adhuc post mortem et resurrectione sua queretur a' hy-
pocritis p'quantibus nome' tui. fuge et abi in celum, et declina hos p'cedi-
tores. in hac aut' fuga tibi esto caprea. et simulo uenoz.
in caprea' cursu duo penanda sunt. unu' q' saltando procedi, alterum e'
q' du' saltando currit. obstacula superat, ut detineri a' uis impediti' neque-
at. huc duo thro' conueniunt. q' eius cursu' ab incarnat' uelut saltu' quida'
fuit, quos saltus optime explicat Ambro. sermo 6. in psal. 113. ps. 1. a' uis ueni
in uertu' p'gitis. ab hoc uero in reuam. a' uice in limbu', a' limbo itez
ad hoc idalu', ab hoc in celu'. Grego. in illud. com. 2. uenit uentilioni
montes. hoc idem explicat reddent x'p' cur saltus dicit, q' uis ita opa' hui'
ut hanc sit supradem uim et opat. sic saltus, q'q' tangit terra. et eleuat in uera.
q' uis et tunc ascendit in celu'. opusq' fuit a' terra in celu' uynat' p'ntem hui'
saltus h'. rursum q' no' potuit ullis obstaculis detineri, nec morte. nec infi-
no. nec corporis mole impediti' potuit, ob id ut caprea d' fuyere. ob quam
est hui' t'nat. sermo. 14. in cantu. asimilat' p'log' uicoz uita' cursu' caprea'
q' obstacula oia superat et supergredit'. hoc u' h' fuyere ut caprea, illud aut'
q' d' p'paraphrasit' salda'. de caprea dormiente no' e' ad p'cedit. q' q' caprea
fuyit. huc no' dormit, hoc aut' in loco s'bitu' ponit ad caprea' fuyentem a'
in cursu' sui cursu' aliud pensandu' e'. q' d' Arist. li. 6. de histor. ani. c. 29.
dicit. nemp' ceruos inhi' currendu' reliquum aliquu' facere, et consistere lonus q' u'
terraq' appropinquat. et iteru' fugam arripit. un' s'it q' conuertat' caput ad insequen-
tes. u' hui' conuersionis huc t'ra' fuga comparat' ceruus, nam cognoscat' t'ra'
ocis suos insecutores, conuertit' se ad eos. p'cedit' eoz nequitia' m'it. n. eoz uita' na-
tali inuicti. et du' eos respicit insequentes. uidet' eos, q' ob eis nome' p'cedit' suuando
fortificando, et p'cedendo. huc exp' uic' e' theodo. in cathena inuictu' du'

hac sibi hunc alium exponens dixit, hortat ut capreae et hinnuli cervorum
 sibi fugiam, atq; in montes aromati arcedat, et hinnuli more agiles
 nequitas abrumat, prospiciat aut impietate eorum, q; in sublimi loquitur imi
 quitate. huc theodo. et quod capreae hac pspiciunt attribuit, hinc sibi alii
 qui, et convenienter hinnulo rediit, q; in fuga hoc facit. q; autem requiritur
 et pmitit insequenter accide, et in manu eorum euadit, signat etiam pmissionem
 qua pmitit malis psequi eius ruos, et ut sibi aliquid videant iam iam
 nome etru et servorum eius de terra, et in manu ad id pcursum consequenti,
 ut p de huanis, q; pcurti sunt etru nome, et de malis, q; nunc bonos in se
 quunt, ita in hoc fuga, et hoc sibi ad hoc alia exponenda vnt.

Cap. 5. qui sine montes aromati.

Ex variis expositionibus pcedit q; uarie et exponi motes, Am bro. q;
 hac fugam dicitur ee infirmoz, exponit q; montes pfectos et fortes, q; pfecti
 et maxima subire possit, ad quos etru conuertit de. yrezo. q; exponenda fu
 gam a malis recusat, exponit montes viros bonos, et sua hinc, q; etru
 sua uerib; manifestat et gratia coicet. alii q; montes celos exponit, et id
 ita mti vt, nam fuga hoc et etru ad celos arcessio, uti explicauim; in
 quare dicant aromati montes, hoc nemo exponit ut in vt ad litteram,
 illi. n. sed exponentes viros bonos fructe dne, eos pp odore virtutis diu aro
 mati iux illud pauli, etru boni odor sum; in pto ee de exponen
 du, q; quo aduerte capream aut ceruum fugere ad montes aromati signi
 ficare ee salua, nec posse ab insequentib; inueniri, qui n. insequunt
 canes q; ex olfactu insequunt, cum p dicit, q; odor confunde aromati
 odorib;, vni pta odorifera impedim sunt canib; uenatoru ad feras
 insequendas, q; odor nullitate et efficacia odoru confunde. q; hoc signat
 q; etru insecutores nunq; assequunt etru et uoz seruoz vrb; vnt
 ab eoz cognite reculu, ut in nuq; inueniunt, q; ipse ioh. 3. ego uado,

De uero sensu illig cets. io.

Preciosior est sap^a et gloria parua ad
tempus Stultitia.

Locus hic multos recepit a d^o sensus pro uari
estate expositionu seu potius uerionu, quas enume
rabo an q^o uerionem sensu proponam.

Aliqui sic legunt, preciosu pauci sap^a sup gloria stul
titiæ magne. ita ad hanc uerionem q^o quis ego arbitror
ei mendu cadu, ut illud geminu. magne. yeyá lipe
ita legendu in accusatiua yeyá liu magne. et hic est
sensus manifestus, pauci sap^a preciosius o q^o magna gloria
stultitiæ, pretius o sapientem h^o paru, q^o stulti cu magna
gloria. quis si legatur in genitiua si ueris si ueris pre
ter hanc hanc sap^a paru, q^o multu stultitiæ cu gloria, intelli
gi. n. pretius sapient^{is} hanc paru sine gloria, q^o si paru
i sap^a sine gloria o, q^o stultitiæ magna cu gloria. hic
sensus difficile aptu p^o uerbu hebreu, ut uer hanc.

Alii legunt atq. precior o sap^a parua q^o gloria ad tempus
stultitiæ. et sic in biblis magis legi ubi o gloria ordinã, et
sensu e, melior o sapientem o ei sine gloria, q^o stulti
cu gloria et honore iug illud cets. q. melior o paru pau
per et sapiens rege rene et stulto. hic sensus h^o no multu
distet a q^o mo, in alius o ab eo, in hebreo textu no cono
nat in quo illud. parua no cu gloria, sed cu stultitiæ
cõiungit. ut bre nota. hanc in hoc loco, hanc exp^{em} cõstant.

Supra alii sensus, qui ex ambiguitate sermonis hebrei
procedit, nam in hebreo verbo ad verbum sic habet, precio-
sum a sapientia, a gloria parva nullitia. cuius in hebreo non
varianti casus, ambiguitas est, unum ortu divergi sunt sensus.

hiero. sequens he
breui sermone, qui
non hic comparatiui
legi, quia est sup
sapien et gloria nulli-
tia parua. idem est sen-
sus ac si dicitur, quod
est, sed ille est magis di-
stinctus, qui non equivo-
ca uerborum non sui
notandi non sui ause-
renti casus. hoc uer-
ba explicat hiero.
sic, ut non pruden-
ter multa in simpli-
cite, melius est uide-
re nulli in hoc modo
est dei, est sapientia
et huius mundi in
dei offensa.

Aliqui igitur tertio loco sic legunt, parua nullitia est preciosior
aliqui seu ad tempus sapientia et gloria, sicut in principio legi-
mus, et sic habemus in vulgari biblia, et coronae hebraice
legi, quia est sup
bis, et uera est sententia, quod aliqui distimulare sapientiam, et nullam ap-
parere, et reputari ad tempus et preciosius quam sapientiam et gloria, quod est exem-
plo Davidis patris. i. reg. 21. ubi reputatus ab Achis nullus hi-
beratus se de manibus inimicorum, sic. n. ut ita dicitur, loquere
te multum sapere, et placet quod sapere est. iste sensus conueniens, quod
uit in hebreo non sit illud ad tempus, sed solus sit parua nul-
litia, in ubi intelligitur in uoce. parua seu parua non. n. sim.
ple. dicitur. Nullitia, sed parua nullitia, quod aut parua spiritus est, aut
leuis est. in hoc sensu uide nullitia in uerbo, sapientiam in ablatiuo
sumi, quod hebrei non uariant casus, sicut et in Latino sermone in
hoc loco ambiguitas est, nam utriusque in ablatiuo, et in uerbo legi
possunt in primo et secundo sensu eorum, sapientiam in uerbo nullitia
in ablatiuo legunt.

Aliqui quarto loco, quod sequitur lyra in huius loco, ad aliam confugit
equiuocam, illud. n. uerbum. preciosum, quod hebrei est פָּרָהּ seu
פָּרָהּ ambiguum est, aliqui. n. graue et ponderosum significat, ali-
qui autem preciosum, ipsi legunt prout modo sic ponderosum sapientiam

et gloria e parva nullitate, ut sic sensus, qd plus nocet parva
 nullitate, qd multa gloria et sap^a parva, qd parva nullitate exalta
 dei multu sap^a et glori, dei ho multu sapient, et glorioius
 ob parva nullitia aliqui uideat, et nihil fiat, et sic ylerqo
 dei hic parva nullitate qd multa sap^a et gloria. hic sensus et
 uerus e, in hoc fit sup^a omnes pcedentes, qd ad contextu
 cui pcedentibz et sequentibz magis facit, alii n. sensus unidit
 uentis et absenti a contextu. nam contextus e iste. uenit mo
 uentes ydai uenit vnguenti, statim uerba pposita sequunt
 quibz dei sic parva nullitate ydai sapient multa. in hoc fit
 ille sensus inconueniens, qd no legit illud. precioso. ut coi
 ut ab omnibz e lectu, et satis significat, ut signit graue
 et pondosu, uelutima e in heb eo, coi uic e y precioso,
 ob id qd ponit in bono, in expo no placeat.

Alii quinto loco exponunt alia sensu nempe eadem reti
 nentes, sed nullu uerbu mutant, sed ut in hebreo se ha
 bent sic, preciosu a sap^a et a gloria parva nullitate, sed conesti
 tur hoc cu superiori scia et uerbo, lectu. n. d. musca mo
 uentes ydai uenit vnguenti, seu vnguentarii, applicat
 quasi dicit sic preciosu a sap^a et gloria, intellige illud idem
 uerbu, ydai parva nullitate, ut n. musca parua magnam
 vnguenti uenit ydai et de uenit, sic parva nullitate uer
 uer facit sapientem magnu, et gloria yloru, hoc n. e esse
 preciosu a sap^a et gloria. hic e sensus, qd uer et uerior
 et liberalior uidetur. in hi hic difficulte, qd in hebreo

no hi phosm sapientia et gloria, sed a sapientia et gloria, quod ppo
tio dignitatis comparat, nam ut diximus hebreus no hi comparativa
noie, sed ut ppo, et sic uti diximus 3^{am} expo^m narrante, hi nomi
verbi piosa ut sapientia et gloria parva nullitia, seu piosa ut
sapientia et gloria parva nullitia, et vere hec e' clara hebraea q' nunc ha
betur, hec aut expo^m omnes, inter quas magis placeat illa 3^a hanc,
q' coisima e' lectio, et qua' mea vulgata editio sequi, nec e' illud
inconueniens, quod posuimus, q' no' ut ad proponit q' pot' et sic
firmari, in fine cap' p'cedentis dicitur, q' in uno p'cedit mul
ta bona p'cedit, et melior sapientia q' arma bellina, nam explicat, quod q'
in uno p'cedit multa bona p'cedit, nunc morientia q' in sui ex p'cedit
dicitur, et q' nunc hic tota p'cedit q' possit referri ad idem, ut i' expo
sitione, hi pot' referri et ad aliud dicitur, meliore sapientia q' arma, ut
sui sententia, explicans quibus n' ista sapientia facta, aut p'cedit, ut in
mista ut simpliciter, aut et uti diximus in 3^a expo^m ut in mista ut
aliqua p'cedit, q' aliqui plura p'cedit nullitia aliqua, falso, non
sum literaliter rem videri vultum, ut legimus, p'cedit q' sapientia et gloria,
parva nullitia p'cedit, et sic multa bona p'cedit vni p'cedit, nec e' alie
ni ab hebraea phrasi vocare p'cedit q' sapientia, id est nulli sapientia
tem, hi ne a vulgata discedamus, illa 3^a tota alpha est, et hi
expo^m veras continent sententias -

Explicatio loci illius eccl. ii.

Da partem septem; nec non et octo. quia ignoras, quid futurum sit
mali super terram.

Gregorius Nazianzo. orat. 16. que e de Pauperum amore. sic inter
prestat. q partem abicitur intelligit, q septem nra presentia vita, q
octo futuram, ut in rebus divinis sic expendenda no in solis huius vite
proprie necessitatibus, hoc n. e dare partem septem, sed etiam in octo pauperi,
q quas vitam alterius seculi consequimur. verba Grego sic haec. Huius
vite operi, et copia abicitimur, hoc solimus, quod in ipis bonis e. lucratur,
necesse ut animas nras in octo acquiramus, facultates nras pauperibz implea
mus, ut celestibus litemus. Anima quoq partem da, no carni duntaxat, dea
quoq partem da, no mundo tantum; ex ventre aliquid subtrahit, et spiriti co
reosa; ex igne aliquid eripe, ac procul a deprensente flamma recede, a tyranno
eripe, ac dno commite. Da partem septem, hoc e huius vite, atq de octo, id
est ei, que post hanc nos excipiet. Haec ille.

Item Gregorius Nazianzo. orat. 19. que e in laudem Pij sui mariti. altera quo
que interpretationem, nempe da partem septem, idem facit octo ex superfluis,
da e octo, id est ex necessariis et, verba ipsius sic haec. Pauperum inopijs, magis poterat,
sublevans, nec superflua duntaxat, sed nec quoq in eam rem instrumentis, id est
chari erga pauperem ardentissimi argum e) partem q dno no septem duntaxat, ne
sicut Salomonis lex praeribit, verum si octavus etiam necesse. Haec ille.

Gregorius neocaesariensis histur Thaumaturgus in theophrasti in eccl. cap. ii.
qui liber hie in bibliote. tom. i. huc locu interpretatur sic, ut dare partem septem,
et octo item sic, quod liberati pauperibus suas facultates erogare, sic. n. huc locu ex
plicat. liberaliter, inquit, porrage, pluribusq tuas facultates divide.

Ambrosius Luc. 6. cap. de sermone de benedictionibus, atq interpretatur haec sub
tubio, nempe ut dare partem octo sic octo benedictionibus incumbere, quibz vi
ta spiritualis yfethio completur. pro octava, inquit, multi inscribunt psalmi, et
mandata accipit octo illis dare partem, fortasse benedictionibus, sic. n. spci
nostrae octava yfethio e, ita octava sima virtutum e. Haec ille. sensus igitur est, ut
no tm boni ee iudicemus, quod e dare partem septem, sed et yfethi, q e dare octo.

Hieronymus in commentariis suis, vitam septem hebdomadarum sic interpretatur, de partem septem, id est servam sabbati, quod d' septima dicit. De etiam partem octo, id est servam circuncisionem, que fit octava die, ut, si forte hoc non feceris, irpropinaki tibi superminu malum.

At ipse Hieronymus sua profeta interpretationem, ut p' septem veteris testam^{ti}, p' octo novi seu Ewangⁱⁱ significatur, ut hanc partem septem, et octo sic in utroq; exleto testam^{ti}. verba Hieronymi sic hanc. in Ezechiele septem et octo gradus ad somphi leguntur ascensu, et post ethicu illi palmu centesimul leimul octavi quindecim graduu palmi sut, p' quos primu ascendimus in lege, et septenario nuero expleto postea p' octidemo ad Ewang^{ium} ascendimus. precipi reyo, ut in utroq; testam^{ti} credamus parvi venerat, tam veteris, q' novi, iudici latide partem septem excedens sabbati, sed no latide octo, recurrethone hie domini et beneyantis; Marcion et Manicheus, et oca qui veteri legem rabido ore dilamiam, hanc partem octo suscipientes Ewang^{ium}, sed eandem septenario nuero no tribuut, legem veterem respicientes, ut uero utroq; instrumentu credamus. Hanc Hieroni:

Gregorius Pa. hom. 16. in Ezechi. sic interpretatur, nampe sic in hoc sermo vivendi ee, ut ad futuri requiem yuniamur, verba ipis sut. De partem septem nec no, et octo, quia ignorat, quid mali fecerim in sup^{er} terram. Partem etiam septem sut et octo damus, quando sic ea, que septem diebus evoluuntur, dicit ponimus, ut p' hanc ad bona Eterna veniamus; ut dum modo vultu ayitur, postmodu venionis tremendi iudicii ira deusitote. Hanc Grego:

[Faint, mostly illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Quid aut in huius loci expositione sentiam, explicabo, existimo quidem salu-
 rationem in proposita sententia duo contineri in cleo oroyanda maxime vtilia ten-
 de, vnum d. ne cleo differatur, sed totum quod hinc oroyare pot, statim oroyet, nec
 in futurum tempus vlla particulam reponat, hoc signum illis verbis [da parte sep-
 tem, in hebreo e in singulari (partem) septem aut e in casu dandi, id est da
 partem tuorum bonorum septem partibus simul, vtiliter aut hoc nuncio, qd tempus
 hebdomade septem e dicitur, solent qd quiddam dimittunt cleo in singulari dicit,
 vno vni, altero alteri dando, dicit qd salomo, no sic oroyat, sed statim, ac
 simul vno die, et pnti tpe in totum illud, quod daturus es ceteris diebus,
 da q septem partibus, nec vlla vltis dilatione futuri tps.

Alteri consilium e, ut in oroyanda cleo, ne simus solliciti, ne deficiat nobis,
 et ne de neco aliquid vobis subtrahamus, quin potius oroyemus amplius, qd
 facultas nra exigit, melius n. d dare plus, qd facultas postulat, qd minus,
 et laudabilius e tollere aliquid de neco, qd retinere de supfluo. hoc signu
 ficit illis verbis. Da etiam partem octo, ut n. octauus dies super numerum
 dierum hebdomade, ita signum nunc partem maiorem, qd facultas exigit,
 vtriusq consilium sequentibus semis comprobatur, prius quidem tribus
 argumentis, quorum primum verbis subiunctis signum; quia, inquit, ignoras
 quid futurum sit mali sup terram. necis impeditur, que tibi hic consistit
 accidere, fortis n. no erit exister, aut bona tua dissipentur, nec aliqua
 alia mala impediunt te ab oroyando, tutius igit e pnti tpe dare pcti, quod
 potes.

Alteri argum e in subiuncta sententia, quia nempe, ubi creditur lignum
 tibi erit, siue ad austrum, siue ad Aquilonem, id est quo stas de pnti te mori
 inuenieris, in eo permanebis, siue bono, siue malo, vtilius igit e oroyare totum
 quod potes, statim et no differre in futurum, fieri n. pot, ut moriaris, sed no
 indifferenter qd ea, que futurus eras, sed qd ea, que fueris. Terium argum
 est ab ex rubiu, ha n. cu plene nix, effundit pluuia, nec distribuit
 partem hodie, partem cras, quasi hoc factu deus nos admoneri, hodie
 labora, beneficia qd potueris, no expectando, nec differendo in futurum.

his argum salomo confirmat prius consilium, nempe da partem septem
Posterioris consilium a iunctis semis vno ordine comprobatur, sed aut argum

neq amplius iam
 cleo facis
 simile illud est, qd
 cap. 9. precedenti li-
 yone generali sermo
 ne, quodcuq, inquit
 pot, facere
 manus tua, in d-
 ter opere, qd nec opus
 nec vtilis, nec sup, nec
 scire erit apud infe-
 ros, quo tu pponis

done q loco
 et huius
 no huius

98
duo, unum d in illa scinia, qui observum ventis nō seminatio; et qui conhitur nu-
ber, nō motat. quati liceret, qui observum, et cōhitū iōmodūcom. propriū, et nō si-
bi sic nōr. quod exogaturus d, nō facit oleū, sic qui ventis, et nubes conhitur, si-
more totatū i seminando, et mōtando, nō. n. d. nō hō exponat se abim p̄culo,
si lucerni vult, ita et in oleū, que sermo d, ex quo multi factus d manducum.
Aterū argim d, quo modo ignorat, que sic via spūs, et qua ratione compingant
ossa in ventre; sic nōrōis oya Dei, qui fabricatur est omninū. quati liceret, Deus
spūm et animā tibi infudit, et corpus in ventre matris tue formatū, nōr
suisitū; nōr. cui modo, qua via, et quibz modis ea vult facta; sic Deus tibi pro-
videtū si nōr. hōmōiū tibi defuerim, vñ uanū d cogitare, qui oleū exogor, an
tibi sic futurū nōr. quod dno p̄cipi, quati si nōrōis, ob id defuerū tibi sic.
His adyhtis p̄balum d i salomone p̄dicitur conhitū.

Ex quibus propositis nōrōis sensus nōrōi vñ conhitur, in cōrōis exogor hōm-
bus recitatū difficultas nō p̄cipi d sequentes cōrōis nōrōis, ac in nōr ex-
positione facile est, ut variandz conhitū Itāim p̄p̄tōis, idcirco nōrōi
et exogor omninū vult d accomodatū.

Vt ipe solum illud salomone caput usq ad illa p̄ba (dulce lūmō ex)
explōitū, advertendū est sibi de exogorā oleū exogorā fieri, nōrōi q̄
silia multa vltimū, quorū p̄cipi d in p̄cipi scinia (nōrōi, inquit, q̄
nem tū sup̄ transcurrentes aquas; quia post tempora multa inuenerit illum)
cuius scinia sensus d, fac oleū indiscere, cuiusq̄ indigere vult, daq̄ p̄cipi
p̄cipi p̄cipi nōrōi inquitendo in indigere, nec ne. in hebreo d. (sup̄
faciem, nōrōi sup̄ficiam aquarū, q̄ n. aquarū sup̄ficiam multū nōrōi nōrōi,
cap. p̄cipi, idem d, sup̄ transcurrentes aquas, q̄ ipsa nōrōi nōrōi locū nōrōi
tationis. adiuuā cūiam oleū exogorā, q̄ post tempora multa inuenerit p̄cipi
nem, et quod deditū, hic d oleū factus in hic iudiciū inuenerit, q̄ dicit
tue, sibi, et deditū mibi manducare. 27 mach. 25.

Sic et laudā oleū scinia Gregorius vngin. orat. 19. que d in laudem p̄cipi
demortū, ubi locū nōrōi exogorā explōitū, cap. 57. ubi sic hō nōrōi, si
absulteris de medio tū cathedā, et desieris exogorā dicitū, et loqui quod
nō p̄cipi. cui essetū cū nōrōi animā tū exogorā Gregorius alio verbū vñ

idem in significantiis, loco sententiarum vinculi loco (exponitis digni) fuerit electio
 nem, loco loqui, quod non plus fuerit marmurum. verba Gregorii in hac
 libentius sua profundatur, quam alii acquirant, vinculum et electionem tollent (hac
 est, ut quidem interpretor) tenacitate, et explorationem eius, qui acceptus est,
 sui ne videlicet dignus, nec ne) ac marmurum sibi cum largitione. quod plerisque
 accidit, qui tribuunt quidem, verum hoc non aditum, ut promissa ac libenter tri-
 buant, quod quidem minus, ac profectus est, quam probo. Multo enim satius est ob eas,
 qui digni sunt, indignis quoque largiri, quam cum diu metumus, ne de indigni bene
 mereamur, dignos et beneficio fraudare. hoc ille. nota ultima verba, hoc enim est
 super aquam superficiem, siue super transiens aquas mittere panem, promissa ac si
 ne exploratione recipientium, qui enim cum explorat huius, seu in electione, seu digni
 exploratione hinc signando, illum repellendo, exponit se periculo, ut diu indignum
 expellere se putat, digno negat, cum satius est indigno dare, ne digno negat.
 hoc est, quod salomon in hac prima semina consilio. quam Gregorius thama-
 horius in sua Metaphrasi cap. ii. sic interpretatur. iustum est cygni panem,
 et ea, que ad vitam tuendam nec sunt, imperti. quoniam enim id statim quod
 disse quibusdam videtur, quemadmodum si panem in aqua coisisses, tunc pro
 greo tunc nequaquam infensura tibi apparebit beneficium. hoc ille.
 Secundum, et tertium consilium in electio exhortanda continetur in semina iam expo-
 sita, nempe ut demus statim, et sine dilatione, quod exorari possumus, et ut potius
 demus plus quam quod facultatis vestra est dare, quam minus. hoc enim est dare plene,
 septem, nec non et octo. quas semina vestris confirmat, ut exposuimus.
 Quartum consilium in electio exhortanda ultima semina exprimitur, Mane inquit, se-
 mon tuum; et vespere ne cesset manus tua; quia nescis quid magis oritur, hoc
 aut illud; et si utriusque simul, melius. cuius sententia sensus est, postquam dixit,
 electio est faciendam statim, et sine dilatione, quia nescis hodie an futuro videri
 ipse, adiungit, si tempus supervenerit, et in futuro supervenerit tempore, fac et electio
 nec desinas facere eam, quam iam fecisti, sed fac et eo tempore, si fecisti prius,
 quam nescis an illa plerumque fuerit gratia Deo, et digna fuisse magis, quam hunc nunc
 prius, quam si tam illa, quam illa fuerit fructifera, melius tibi erit. hinc sensus metapho-
 ra explicat, semina inquit mane, et vespere, quam nescis utrum semina ostendat, an quod
 mane, an quod vespere seminasti, quam si utriusque oritur fructus, melius tibi erit, non enim

9
electi, quia multiplicata est, ideo inuentione, minus proficiet, sed multo vtilior est, ma-
ioris et fructus repositus, sicut semen multiplicatum in terra. Hinc videtur de
electi ibi salomon sentit.

[The following text is extremely faint and largely illegible due to fading and bleed-through from the reverse side of the page. It appears to be a continuation of the handwritten text.]

Faint, illegible handwritten text covering the majority of the page.

Faint, illegible handwritten text in a cursive script, likely a historical document or manuscript.

quis e iuris illoz verbor recti. qz. melior e
tranquillu viri qz bnefaciens mulier.

Varie rema illa est a sacri da exponit, quoz exponitio
in pna proponam, et qua ad varu hitoroz magis facie
breuiter ostendam.

Aug.

Aug⁹ lib. de spu et anima cap. ii. y viru huc intelli
gi portionem vi superiore, y mulierem vero inferi rationi
portionem, contingit aut ut in carne tractanda propria huc
excessus ab utraqz. portio superior nimiu etiam intem
mi et nec regat aliqz. inferior vero nimiu etiolu super
flua concedit, illa viri magis, huc mulier bne faciens de. in
te huc melius e potz qz potior, yca potis magis malitioz
causa huc sensu. Huc Aug⁹ ubi huc habet verba, et saepe
e vir, inferi mulieru melior, inquit. et qz qz celestis delectiva
carneis nec e ei substantia da affligi, qz qua per car
nalem affectu resoluitur p oia que eomoda sunt et qz
huc facere condonata huc ille. immo in condonata et

Greg.

Grego. lib. vi. mora. c. 26. ita exponit, ut y viru
huc discorquet et potis y mulierem huc indistinctu et inferi
intelligatur, eius verba sunt huc. saepe contingit ut discor
tu, quiqz subito labatur in culpam, et indistinctu abqz
at qz inferi ut de eo qd bne egerit amphi qz eludatur, neqz
gratius in culpam cadit, directus vero ex eo, qd male
e gisse intellexit in distri dione regulam arduus et edo
cu, et tanto alius ad iustitiam proficis, vi ad tempus

a iustitia uidebatur. un' uult dr. melior e' iniquitas ui-
ri. q' beneficii mulier, q' nonnulla culpa foris occasio uir-
tutis sit, et uirtus infirmorum occasio per. hic ille.

Cyprian. de singulari clone. an exponi q' uirum et mu-
liorem intelligi ipse mel' seget, et suadet. ^{em} mulierem
si uisendam adeo, ut meliq' sit bre' apud se et uicari cum
uixit in uili, q' cu' femina uili. habet hic uerba. si fe-
mina uilius uideatur, no' opt' caralia emolumenta pre-
ponere uilitatib'. Quia huiusmodi, q' uerba quoniam uirum
inutilem uisum pro existit, mendum, q' bonos effectus
mulieris cu' existimatione facerent. hic ille.

Inter has expo' hic uita. uirum, liberalior e' et ad sensu
seget, litteralem magis accidit, uisendi: a. uirum uisum
in conuersatione cu' femina uirum, et licet in meliq' uilitate
cu' uirum etiam in aliqua, talem ab eis, q' cu' femina et in
uili et quia uisum ab eis, magis in uirum uilitate in uirum
in conuersatione cu' femina. hic esse uerba uiliter ostendit
uerba precedentia, dicitur. n. in' ad hic uerba quos sic in
medio mulierum uili uisum, de uisum, n. uisum
et a muliere iniquitate uirum. Talem uisum, melior e' omnia in-
quitas uiri, q' mulier beneficii, ubi uisum, ad seget in de uisum
uirtutem cu' muliere, a qua uiri iniquitas uisum, quia
in uili in uisum mulierum, sic hinc in uisum uisum,
un' uisum e' uisum uisum, et uisum, aliquid uisum, uisum
uigret ha' in, uisum, uisum ha' uisum uisum, uisum

Cyprian.

[Faint, illegible handwritten text in a cursive script, likely a historical document or manuscript.]

[Faint, illegible handwritten text in a cursive script, likely a historical document or manuscript.]

Ezechielus Yga de radice Jesse: et flos de radice eius ascendet. in .ii.

1 Crescente et inuenerunt idolatras, et non dei ignoratione in mundo plerumque
 rima populi sibi peculiariter separare, et eligere in Abraham, Isaac, et Iacob, et per
 hoc. n. ipse dicitur a Abraham, et separatus a Caldeis, ut inq. hiero. math. 9.
 huius pp. in illis primis patribus fecit promissionem expressam de suo aduentu
 ad saluanda mundum, cum eos, cum uentis, promissu uic de eorum semine carne,
 in qua omnia saluanda operaretur cum, susceptorum. de hoc vi circumscriptionem, et per
 prophetam exprimitur. legem mirabilem complectentem omnia, que ad mores, et
 que ad humanam uoluntatem referuntur, et que ad religionem erant ne.
 2 Huius pp. misi omni tempore usque ad aduentum suum uirum electos, et sanctos, qui
 dicebantur uidentes, seu prophete, quorum officium primum erat triplex, pri
 mum confirmare factam promissionem, et edificare populum aduentum Christi, hic
 fuit quodammodo finis illorum, et dicitur cor. hinc est n. quod dicitur in hinc est locis, et
 uariis hinc est una testati iura ad. io. Hinc omnes pp. hinc est hinc est
 remissionem peccatorum uicque et nomine eius omnes, que credunt in eum predicant
 quidem prophete multa occulta reuelata, presentia, et futura de populo, in quibus
 um officium erat predicare Christum, et que in eius aduentum futura erant, ut uic fidem
 conciliarent uobis in hoc, quia longe habitant, et dicitur multa prout, ut uidentur,
 et uidentes contemplantur, que illis ipse euentibus, et dicitur qui in dicitur in re
 motis, et de futura complementum sua parte.

multa beneficia
populi
et uita
possibilia

quo ueni dei, et reli
gio, et fides pro
fuerit. Hinc de ca, inq.
theod. ut. io. de
promis. iudeos disty
101 et ubi fuit orbem
uoluit, et. i. ex di
natione, q. sub dicitur
in inq. idoloq. cultu
et ueni dei notitiam
seminasse. gratiam
q. idolatria ad se uo
cauit

3 Hoc officium fuit et iudeis ipso tunc uic, et in re, quibus eorum posterum
 dum uice, multum nec. dicitur. nemo uidebat salutem consequi posse nisi q. fide
 uentum Christi ab eo. et ueniret ueniret, et non tardabit, si moram fecerit, expecta
 tum, iudeos. n. mores. ex fide, inquit, si se subtergerit, non placebit die morte, quo
 testimo uoluit esse Paulus cor. i. ad hoc uoluit, opusq. fuit uicis hoc glori
 frequentat sed, qui illa in hac fide promissionis conseruauerit. Hinc ubi illi, ubi
 gentibus, quibus uicandis, et uicandis fuerit multum nec. magna. n. uicm Christi u
 ritatem confirmandi fuit, et ubi fuit fuisse pronuntiatum. de quo uic dicitur
 est. 2. po. in hinc est firmam prophetam, sermone. apparet testim. et phaz firmam
 suo, et dicitur. Apoc. quod dicitur. iud. 2. de eom. interpretat. no in re, sed in
 fide, qui magis uicubant testim. dicitur. et dicitur. et dicitur. et dicitur. et dicitur.
 4 hoc de uic. et dicitur. et dicitur. et dicitur. et dicitur. et dicitur. et dicitur. et dicitur.
 pe. i. cui bte fuerit attendentes, siue dicitur in caliginosa loco. inq. dicitur inq.
 dicitur sic lucebit prophete illuminantes uentum Christum multa.

et glia. 3.

hinc est causa, que
reliq. sui libri
in manu iudeos
ut. n. inq. theod.
101. io. de uicand.
sancti uicq. officio
testim. q. to. man. l.

... ..

secundū officium prophetarū fuit popū vitia arguere, ut ab illis peccatis inuicem
 recedat legem sibi a Deo datam, maxime autē eorū malis principū moris inuehebant, 4
 quos palam et aperte reprehendebant, plenus ē isaias noster & multa cap^{ta}, max^{ime}
 autē in pmo accerrime in popū, et in principē inuectus est, ubi inter alia protulit uer-
 bum illud, misit pbrū dñi pncipes solum, auribus percipite legem dñi nri popū
 gomerotha. p̄ quod uerbu vni eū alio, Hieronimū ibi expōit s̄ hebreos occisum
 fuisse isaiam. pleni autē p̄p̄ta his reprehensionibz, ut uidere est, p̄ quas multi illorū
 occisi sūt uel a popū, uel ab ipis pncipibz, inq̄ illud Math. 23. hinc tam quos occidit
 propheta, et lapidat eos, qui ad te misi sum, et in parabola uinea Math. 21.
 Hoc officium et p̄ etiam uenturū exsequelentur, scribit. n. reuelante dño ob p̄tē 5
 immensa con legem iudeos inuolabat futurorū thro uenturū, idcirco uenturū in
 uehebantur in p̄toros, et trangueror, quasi p̄p̄tē uenturū dñi sibi p̄p̄tē
 etiam, et procurabat, q̄si in se ora, remouere oia impedim̄, ut etiam uenturū
 tem recipere, sicut uentū Aquiloni noctu inuolante, qui uentū dīp̄tē, ut stelle
 et luna apparetur, et sol in ortu suo uideatur. sic illi repellent nubes, et caligi-
 nes uentū, ut tūc mandata dei, et p̄missiones eiꝝ luceant cordibz illorū, et sol
 iustitie thoro orienti apparetur eiꝝ. inq̄ quod ier. 3. dixit thoro. lux uentū in mi-
 lum, et diligerit hōie magis tenebras, q̄ lucem, erat. n. oia cap̄ mala.
 Tertium officium prophetarū fuit inuocare et p̄ncipes, et popū in multis, et quod ad 6
 religionem, et que ad humanū statū, et que ad p̄ncipales hominū uirtutē p̄tine-
 bant. sic cōsulebantur in multis agendis, que ipis bello, et ipis p̄ncipibz
 rebant, in quibz dñm p̄ncipalē requirebat, sic cōsultus ē ieremias. c. 42. a popū
 pncipibz, que debent fugere, et uidet, ut irat in Syphiam. sic. 3. aug. 22. lo-
 saphath cōsultū p̄ncipalē, in p̄p̄tē ipi in bellū in rege israel. sic ipse Da-
 uid. i. aug. 23. cōsultū dñm, in uolendū eū ab habitantibz Getha. sic. i. uo-
 gu. 9. cōsultū saul samuelem de animis. immenā querobant a p̄p̄tē, et ipi
 uidebat, que erant sibi a Deo reuelata, con uel dicit ipse multa & p̄p̄tē popū
 assiduebant, et loquebant, ut in re dicitur dicit dñm, ab hoc officio dicit sicut
 interpretor dei, et hominū. sic Aug. lib. 23. uic. c. 27. dicit multa p̄p̄tē illi popū
 mouisse in uirtutē illorū solent, que iustitia nō sunt. 7
 Hoc autē officium magna dei clementia concessū est illi popū, nempe ut ab ido-
 latria gentiū p̄p̄tē uerit, ut. n. dedit illis sacrificia atq̄, nec declinaret ad
 ea, que sibi idola sicut in uirtutes, et uirtutes dicit gentibus

In locum hōio. nazi.
 1741. 2. de uirtutē. et Am
 UGB. Biblioteca Universitaria

ut p̄ ea leuarent, et existimarent illos ueros Deos iō, ita Deus noster cum
 eis oracula uerissima, et uerissima ledit p̄ prophetas, ut ad illa uana, et im-
 pia pop^o delinqueret, sed in uera relig^o, et fide p̄mittit illi cōstanti p̄manere.
 7 Inibi inuigues prophetas et isaias, hic tam multa, et tam diuina de ih̄o dno
 prodixit, ut Hieron. in prefat. eiq̄ ad Paulū, et Eutociū, et Aug. li. 17. ciu. c. 29.
 nō tam prophetam, q̄ euang^l et appellandum. Magna eiq̄ profecto dignitas, cuius
 testimo^o ih̄us nō solum uerus est sermo, sed et conuictionem habuit sup locū eiq̄ cap. 6.
 spūs dñi sup me q̄ ut h̄i luc. 4.

8 Hic prophetarū sp̄ie quatuor regum, ut ipse testatur cap. i. in hijs nempe Ophir,
 ioathan, Achaz, et Ezechias, imo p̄uenit usq̄ ad quintū, s. Manassem, a quo secu-
 ri occidit e, ut testis hiero. isa. 57. in fine. fuit multo m̄ e h̄i aduentum,
 nam Ezechias quartus rex, sub quo p̄phetarū, fuit cōtemporaneus Romulo,
 ut dicit idem hiero. isa. i. et Aug. li. 5. ciu. c. 22. a Romulo uic usq̄
 ad imp̄iū Augusti interuenit anni 700, et undecim, natus ē autē ih̄us anno
 quadringesimo 2° imp̄iū huius, et adhuc isaias p̄cessit Romulo, fuerunt q̄ fere
 anni 700 m̄ aduentū ih̄i, q̄ tam m̄m, ac si p̄ntā icōe, p̄uiduū.

10 Prætermisit autē claris oīsbus, que in nra lectione expletanda nōnullis con-
 omibz continentur, sūt quinqz, p̄mū ē regni ih̄i, excediet riza de radice
 isse, et flos de radice eius ascendet. secundū est regis huius p̄fatio, requies-
 cet sup eū spūs dñi, spūs sap^o, et intell^o; spūs cōstitū, et fortitū; spūs sc̄ia, et
 p̄sentis; et replebit eum spūs timoris dñi. tertiu ē officiu eiq̄, nō secundū uisū
 non oculoz iudicabit, neq̄ secundū auditū iudicabit, sed iudicabit in
 iustitia pauper, et arguet in sequitate p̄mansueti terre. quartū pō eius,
 p̄cutiet terram uirga oris sui, et spū labioz suoz interficiet imp̄iū. quin-
 tum, indum^{us} eiq̄, et erit iustitia cinguli lumboz eiq̄, et fides cinctoria renū
 eius. incipiamus q̄ h̄c fauore a primo.

11 Excedietus uirga de radice isse. Mos ē p̄phetarū ut metaphoris, et figu-
 ris locutionū, quia h̄c magis, et p̄fatius explicans sensus, et p̄prietates
 eoz, que dñe, quā obscurior sit sermo, illud tñ p̄tulerit obscurit^{em}, p̄ter
 h̄m, q̄ obscuritas magnitud^{is} historiā congruetur. tria maxime illis sp̄ibz
 reuolūta p̄dicantur h̄icet p̄bis, p̄mū est abscondendū regnū de familia
 dauid, oram h̄c t̄p̄it reges filii dauid, nam p̄phetarū isaias, ut h̄ic hiero.
 isa. 30. centū quinquaginta annis m̄ Hieronimū, cuius sp̄e fuit captiuitas babilō-
 nica, anno undecimo sedechie, q̄ ablati ē regnū, et post Ezechia ultimū ex qua

hinc quod ipse isaias prophetauit se esse, suspensum septem reges ex familia, prima
dicitur qd regni abscindendi de familia David.

Hoc pulchra metaphora explicat, adverte qd si iuda filio iacob usq ad isse, seu
isai prim David, nullu regem exhibisse in ea familia, David fuit primus rex
in iuda, et ab eo continua successione qd dicitur 470 fere annorum fuerit 23 re
ges, 19. qd lineam rectam, quoz ultimus fuit ieremias, seu iochin exilium. hinc
vero eius patris, fies patris sui, eozq alii hinc d' sedechias, qd vlti regnauit. d
eoz metaphora arboris hinc radicem, truncu, et ramos, radices aut amnes, qui
pessent esse prim David, radicibz comparati, qd erant quali, et sine regno. hinc
aut d' reges surgentes post isse. ramz continua successioz eoz ab uno, in alterum.
qd igit regni abscissu d' factu e' velut arbor ramis abscissis, manens cu radici
bus, et trunco, qd familia eoz regu, quamvis regem no hnt. Hoc e' qd, quod dicitur,
excedit virga de radice isse, in hebreo d' 772. quod significat trunco, in hinc
eoz isaias arborum abscindenda, et manens truncum, quia regni abscindendi
erunt. sic factum est.

Alteru, quod dicitur, d' regni hoc libe reminiscere, et de eadem familia et succes
sione regum successorum, et egressorum, qui dicitur est, hic restituit in primu
dignitatem regiam familia. de trunco inq hoc excedit p'p' virga. n. regni
significat, ut optime adnotavit Ambros. h. 3. offic. cap. 14. et hinc. epist. ad p'p'
cipiam, et h' p'p' 44. p'p' hinc dicitur virga regni. hinc excedit qd virga de
trunco de regis familia isse, qd rex surge post abscissione hinc, quod angust
dicitur b' hinc virgini luc. 1. Dabit ei unus deus sedem David p'p' eius.
sicut qui p'p' hanc interpretent biam p'p' in refert hinc. hinc, in ad hanc
dicitur regna intelligitur, uti multi p'p' velle dixerunt, in hinc in hinc
cu hinc. O rige. hom. 9. in nunc. basil. et cyril. hinc, et chryso. ho. 30. Math.
cum aliis. hanc restit' regni in ista expectabatur hinc, qm ignoravit, quare id
regni futurum erat, uti ad. i. dixerunt hinc. dicitur si in hinc hoc restituit regni qd
Fertum est hoc regni mansurum abscissu, et familia futurum trunco sine ramis usq
ad hinc, nemp post vltimu regem nemp futurum regem usq ad hinc,
in ipso. n. solo reparandu erat, virga inq excedit ex trunco, hinc manebit
usq ad hinc p'p'. quod e' postea hinc cap. 22. dicitur, loquens. n. de
ieremia vlti rege qd velle lineam qd genui salathiel qd inq, pone viru isum
sterilem, viru qd in hinc suis no p'p' hinc; nec. n. vici de semine eius vir,
qd sedem sup soliu David, et potem hinc vlti in iuda. hinc hinc hinc usq

111. 14. continui do
minus baculu impioru,
virgam dominantium.
et scia p'p' nam, 24.
p'p' hinc hinc de
David figura hinc. vlti
yca p'p' de israhel, et qd
vlti dicitur Moab.

12

13

14

Propter hoc quatuor figuratus est Iesus per Moysen, cum .n. figura fuisse Iesus
satur Ambro. lib. 3. officii cap. i. q. illam. fuit mira potentia, et p[ro]p[ter] que aqua convertitur
in vinum, et veniens ex sanguine in p[ro]p[ter]na nam, qui deus enim veniens Moysen, et
fuit alia mirabilia. fuit et per h[er]editatis, qua aqua mare, et visum fuit in fili
israel p[ro]p[ter]e possere in terra p[ro]missionis, et eundem Egypti. fuit per h[er]editatis,
que clausa mare, et submergi fuit omnes Egyptios. fuit consolatoris, que p[ro]p[ter] la
pide extenxit aquam, et sitiens potavit.

fuit et alius virgine hoc idem figuratus, nam per Aaron, qui sicca vna nocte fuit
des, flores, et foudit fuit. per et ioseph, cui exhereditatus iacob abraham. per bi
gilans, qui hieronimus vidit, et hunc significavit. ut iacob ad uxor, et multa
contingentes interpretati sunt, h[er]editatis virgine egredietur de terra isse.

h[er]editatis et euangelium consonat hunc sensum, nam et per virtute, et consolatoris
indicit, virgine virtute in form[am] signi, cuius tanta fuit efficacia, ut parva q[ui]nta
tra sola facere fermentaverit. consolatoris indicat in ysaia synagis, qui in lanta ex
crevit arborem, ut arbor celi ueritatem, et habitarent in ramis sig. nota uerbu[m], ha
bitarent, h[er]editatis .n. p[ro]p[ter]manentem consolatoris, qui d[icitur] in i[er]o.

Attende etiam uerbu[m] egredietur virgine) no[n] (oritur) dicitur d[icitur], ut signi d[icitur] hoc incipit
se et istum, q[ui] carum sumptu, cum .n. p[ro]p[ter]q[ue], apparuit aut de nouo in carne, ut
qui egredi o loco, ut subiculis foras, cum p[ro]p[ter] q[ui] apparuit, Mich. 5. ex te egredietur
qui regna p[ro]p[ter] meum, et egressionem sig. a dieb[us] et h[er]editatis. psal. 13. in sole posuit la
braculu[m] suu[m], et ipse tunc p[ro]p[ter]p[ro]p[ter] egredietur de thalamo, sol. n. p[ro]p[ter] d[icitur], q[ui] oritur. q[ui]
et in euang[el]io h[er]editatis significati est. h[er]editatis e regni celis ysaia synagis, q[ui] accipit
ho remittit. q[ui] accipit, q[ui] remittit h[er]editatis, q[ui] p[ro]p[ter] h[er]editatis i p[ro]p[ter] nati ab istis, q[ui] p[ro]p[ter] casu.
s[ic] d[icitur] regnu[m] fermento, quod accipit mulier abscondit in trib[us] sals. ut idem signi, et
in etiam aliud ostendit, n[on] p[ro]p[ter] q[ui] d[icitur] et figurati, et p[ro]p[ter]m[en]ta mysteri[um] h[er]editatis, q[ui] im
pleti, egredietur q[ui] virgine ab h[er]editatis, in qua p[ro]p[ter]dicitur, ab umbris, et figuris legis, solo
p[ro]p[ter]q[ue] casu abscondit. i. i[er]o. i. quod erat apud p[ro]p[ter]m[en]ta. et apparuit nobis.

Conuenienter aut per in manu regni est, nam et officiu[m] eor[um] indicat, et
intentionem, et modu[m] seruandi regnu[m]. in p[ro]p[ter]m[en]ta q[ui] ad officiu[m]. in uirgine
~~Et p[ro]p[ter]m[en]ta dicitur in uerbu[m] h[er]editatis p[ro]p[ter]m[en]ta et amplius regni
p[ro]p[ter]m[en]ta. flos h[er]editatis istis regni d[icitur], qui flos appellatur q[ui] d[icitur] p[ro]p[ter]m[en]ta
f. q[ui] ut flos individualis, et p[ro]p[ter]m[en]ta factus fuit, ita h[er]editatis fuit q[ui] d[icitur] p[ro]p[ter]m[en]ta
uindicta p[ro]p[ter]m[en]ta fuit. n[on] et uolunt[atis] uindicta hominis. cum h[er]editatis
bois fuit d[icitur] p[ro]p[ter]m[en]ta uindicta p[ro]p[ter]m[en]ta p[ro]p[ter]m[en]ta. f. d[icitur] uindicta h[er]editatis fuit
cum uindicta uolunt[atis] h[er]editatis fuit, qui in hoc uerbu[m] est, istum d[icitur] uolunt[atis] flos.
et d[icitur] uindicta uolunt[atis] h[er]editatis, qui apparere flos in hoc
Alto fuit d[icitur] et p[ro]p[ter]m[en]ta, et uolunt[atis] h[er]editatis uindicta p[ro]p[ter]m[en]ta.~~

duo ministeria officio: memoriam, et gratiam. de fori di sposa: ii. de
lit 2 mlti calumias simili pyre, et dicit d m, surge, meliora templis
dei, et altari. de postiori. 2. cori. ii. fortiter eras sum. hic sicut
officia Principum ecclesiarum, et secularium.

25 **Mensuratores.** n. sunt, nam tunc maxime debent menseurari, unde d. qd
est leges. Statuta, capitula, et canones condere, menseurari q. et meliorari sub
litis, an si illa vitiant, an deficiant in aliquo, et curam adquirent
quales si coram statu regulis statuta vivendi. Aliter d. requiritur principes
et ipsos omnia officiosa, que ad regimen spectant, indigent ministerii
et officialibus, et conditoribus. ipse Pontifex romanus, q. vltis ecclesie et
opus a dno accepit opus multos, ut in ptem solvendi menseurari illor, me
hantur q. qui aliquo constituit in aliquo officio, an sic talis, qualis
ei debet pro eo velle administrando, ne accidat eis quod scribitur,
qui in q. menseurari parum, sicut d. solent, et debent principes
premia largiri, quos dignos invenimus, meliorari q. an q. menseurari
merito, ne iis, q. aut nihil aut parum meriti sunt, reddat. q. no opus,
vltis q. vltis menseuratiom.

26 **Sunt et principes castigatores, et punitores,** debent n. malefactorum corrigere,
et pariter retinere a malo, et eis castigare bonos ceterosque. vltis q. ppa.
attende aut in ppa suo ei, et subdit eis, et bonos, subditis docent,
ut modum retineant, ne plus q. opus castigent, ppa n. facile pot hanc
re se, ut plus, aut minus punit. longius docent, ut omnes malefacto
res corrigant, vltis n. longa punitur p. q. vltis p. magis n. ne
omnes castigare leniori pona, q. vltis, aut aliam, q. multi tunc ma
lefactores, graviori, q. magis. Amone hoies, et a malo p. p. vltis
hantur, q. videtur omnes castigari delinquentes saltem mortale, q. vltis
aut alium tenent. vltis in vltis in ppa hantur tam in vno, q. in altero
officio p. d. d.

27 **Virga est representat intentum,** nam debet ei vltis, scripta. n. dicit vltis menseurari,
no curia, accipit p. vltis, vltis in vltis, vltis vltis vltis
conuertit in hoies, respiciu hoies, si vero curia d. quodidq. vltis, vltis
oie manu hantur cum. debet q. p. vltis intentum vltis hantur, ut si vltis hantur.

quære, quod d' in honorem Dei, si huius, quod d' in babilon huius, qui
 propriam quære vilitat' p'p'm h' curiam, et sola arate iis, quod ceteris
 illi, q' incurrit p'p'm, vitando eam, nam manu p'p'm p'cultum, sic qui p'p'm
 p'ma incurrit in regimine vilitat', sepe quærenter vilitat', lamu' p'abuntur.
 Eadem p'p'm modi ostendi contrariandi potest, et d'ignit' tenet eam vilitat',
 vilitat'. n. si vilitat' tenet, nullo pacto fanguit, incurrit e' e' f'altionis, huius
 p'p'm tenet iustitia vilitat' in oib', ceterum in sua p'p'm, et auctoritate q'p'm
 incurrit eam, fanguit, et minoris sunt, et sepe p'p'm et radice i' p'p'm. p'p'm
 nra, quod p'p'm p'p'm vilitat' o' ex p'p'm est.

27

firmis.

1 David. 40	10 Amarias. 40	19 Ionathas filij iohis
2 Salomon. 40	11 Ozias, vel Agarias. 52	20 Elnathan israel frater eiq, seu ionathas, n. n.
3 Roboam. 17	12 Ionathas. 16	seu ieromias primus
4 Abias. 3	13 Achaz. 16	21 ionathas. n. n. seu ieromias filij eiq
5 Aia. 40	14 Ezechias. 29	22 sedechias eius paterus
6 iosephath. 25	15 Manasses. 55	Ab ingre in ierusa' p'p'm usq' ad vntu' David
7 ioram. 8	16 Amos. 2	m. 397. nam ab ingre usq' ad Elnathan' amphi huius
8 Ochozias. 1	17 iurias. 31.	m. 480. fuit. n. an. 3. salomo. m. huius. 3. reg. 6. l. 11.
9 ioras. 8	18 ionathas, seu filius.	40 de David. l. 11. de salomone. m. man. 397. m.

iohian huius sui filios, ionathas. Elnathan. sedechias. Primus captus d' a rege
 Egypti, et ibi mortuus e'. loco eiq' regnavit frater eiq' Elnathan, dicitur ionathas m. n.
 dicitur e' ieromias. hic captus d' a babiloniis, et occisus in muro, de quo h' iere. 22.
 et regnavit filij eiq' p'p'm dicitur ionathas cu' n. sine ieromias secundu', hic translatus
 e' a babilonior in babiloniam, qui fuit pater salathiel q' de quo iere. 22. p'p'm huius
 i' d' dicitur, q' no' p'p'm in dicitur mi. n. n. exiit de semine eiq', q' sedechias reg' de
 huius David. regnavit p'p'm paterus eiq' filius iohis, huius, dicitur sedechias, qui
 post vntu' annos et quinq' menses regni eiq' captus, et excochatus e', et hic fuit p'
 fecta captivitas babilonia. sume q' vntu' vntu' reges a David inclusus. dicitur
 et nomen p' huius vntu' duo tenentur, nemp' ionathas et sedechias paterus ieromias
 secundu', dicitur huius, q' no' p'p'm reges, sed p'p'm, fuit m' servatus a babiloniis, q'
 ius consiliu' ieremie et tradidit babiloniis.

Hieroni. m. 20. affirmat inter p'p'm ieremie et hieremia' intercesse m. 150. qui si com
 putentur ab exorbis, cu' hieremias incipit p'p'm m. 13. iohis, ut ipse dicit cap. 1. n. e' d' huius
 iam incipisse m. 20. Ozias, ab hoc. n. usq' ad. 13. iohis intercedit m. 150.

in manu terra lignea occisus a Manasse rex hiero. isa. 37. in fine. et idem hiero.
 isa. i. hunc amant alibi occisionis. una s. hebr. cor. qd. presubi illa verba isa. i. nihil
 presuper solomonis verba dei. munda qd. ipse pop^{us} gomorreus. Aliter, qd. hebr. isa. 6.
 vbi domini sedentem in solio q

Secundo flos emittit odorem, et cum in uno suo loco, longius diffundit sui nominem,
et odorem. Significat et hoc etiam sui nomen, et fidem et loca multa pariterum,
fides. n. et euanj. que est sui nominem mundo cuius notificanda, sic. 2. cor. 2. di. odo-
rem notitie sue manifestat et nos in omni loco. bonas. n. odor throni sumus Deo. erit. n.
fidei, quorum unus Antiochus, veluti Venetus, qui solus deferre odorat flos in loca distan-
tia, sic et mundum throni fidem aspi perant. rom. 10. in omni terra exultatione eoz.
odor hic significat eum istum, qui se ulabatur, sumus inque alio odor vite ad vitam. huius
ius odorit frequens d. sermo in iustis, et magis in carnis, rom. 1. odor bestium throni,
sunt omnia uocata. gen. 27. odor filii mei, ut odor agri pleni.

tertio flos indicat, et officium futurum, hoc de causa flos huius throni, indicans immensum
futurum et ipsum producentem, rom. 6. huius futurum iustitiam, finem uero uelut throni,
conuersio tot hominum ad Deum futurum huius flos d. conuersio, resurrectio, et eterna uita
futurum est d. iom. 12. posui uos, ut salis, et futurum offeratis, et futurum uobis man-
neat. qui manet in me, nullum futurum offerat.

quarto flos non facit futurum, nisi sui corruptus, si. n. manet integer, non facit futurum,
ut huius finem, futurum corruptum, sic futurum uelut throni, ut futurum in nobis facit.
non debuit, iom. 12. nisi granum futurum cadens in terra, mortuum fuerit, futurum nul-
lum facit, si autem mortuum fuerit, multum futurum offerat. isa. 57. si posueris et per am-
mam suam, uidebit lignum semen.

quinto flos uno ipse floret, et alio ipse fuerit cetera maturat, et perficitur. hoc in
throno futurum d. ueni in mundo, apparui, docui, mortuus d. et nobis, precium exemplum
me soluit, et huius non facit futurum malum, post ipsius resurrectionem, et aduentum
missi sunt aspi uiranda futurum huius flos operum, tempus uelut throni futuri in
quinam uos, qui florent arbore, sed non facit futurum, sed uolens. iom. 57. expediat
nobis, ut ego uadam, si. n. non abierit, quia claret non uenit. aduersus uos ipse
huius throni in flos futurum predictur.

hinc flos uelut radix ista dicitur futurum. repetens, quod dicitur d. ierem. huius uelut
et huius futuri regis prototypa post ipsum succedentem ad abierit futuri in captiuitate babilo-
nensi. radix est futuri pharaonis ipse, nempe patriarcha illi, a quo ortus d. usque
ad finem Adam. uel in hoc loco d. dicitur uocabulum hebraicum, וְיִשְׂרָאֵל, quod uelut
com significat, huius throni, seu caro ab ipsa radice procedit, ut rex d. i. iustus, qui
rex fuerit, ut huius est, a radice ipsa iniqui carnis origo, quod Mathias cap. 1.
alio uerbis significat. quod inique ista throni. filii David, filii Abraham, filii David,
qui ut rex a uero d. ut in huius d. ab Abraham, et huius regis, usque ad Adam peruenit.

4

5

6

7

8

9 Dicitur aut. ascendit. quod multa nobis indicat. primo quidem progressu carnis, qui ab infantia ad pueritiam, et per alias elabitur progressu carnis. isa. 13. ascendit super gulam coram eo. luc. 2. puer aut crescebat, et confortabatur. secundo, qui ascendit super dicitur. qui enim maior omnibus vocabatur, et quibus est. rom. 9. quomodo autem pater, et ex quibus est factus, qui est super omnia benedictus deus in secula. b. h. ascendit super terram, qui regni sui multo exaltavit, et amplius erit, qui regnum. David. isa. 9. multiplicabitur eis imperium, et pater non erit finis. psal. 71. dominabitur a mari usque ad mare, et a flumine usque ad terminos orbis terrarum. quarto indicat misericordiam progressum christi, nam a principio pater in hoc seculo progressus est quasi ad regnum eius in maximis, inquit hodie vocare quatuor homines, et alios quatuor addidit, et sic pater ipse erit regni dilatatum per multum. math. 13. sic quatuor synagagis minimum est eis de vobis, cum autem venerit et praeterea ascendit, qui incipit regnum in hoc seculo consummabitur in eternum in altis. regnat hic in terra in hominibus, regnabit in eis in caelis sine fine. isa. 9. super solium David, et super regnum eius sedebit, ut conseruet, et erit locus illud in iustitia, et veritas, a modo, et usque in eternum. nota / Amos, et in eternum) luc. 1. regnabit in domo iacob in eternum, id est usque ad finem mundi in eis, et regnum eius non erit finis. ascendit ergo, incipit quidem, sed mirandas exhibitiones facit, quae velle flori in principio comparat, sed flori, non cadenti, sed ascendenti. hinc fit, ut si progressus in hoc seculo conferat attentionem altis seculi, totum hoc sit flori, et prima veritas, et si progressus huius seculi comparat principio, qui ad verum, sic facit, illud autem principium sit flori, idcirco iura hinc non fructificat, et flores. col. 1. in omni opere bono fructificantes. psal. 91. plantati in domo dei in altis domini florebitis. florem etiam eius, qui spiritum, fructificat etiam eius, qui accipit, et et utriusque adveniens etiam flori, et cumque eius prima veritas. idcirco sub hac metaphora adveniens eius descriptus est mirabilis a salom. cant. 2. flores inquit apparuerunt in terra nostra, tempus quidem adveniens, nos heremus iudicium in terra nostra, ficut promissio prioris, vinea florentes hinc est olem suum. flores hinc blissima pro, et, hinc sunt, vere flori illa, qui facti fecit, de quo hinc, luc. 1. benedixit fructus ventris tui. hinc vero vere flori, qui facti vultu hinc altis, velle non apparuerunt, quasi non in viti, hinc deus, et virgo mater, et mulier hinc velle. Putationis tempus adveniens, solent. et in quibus vultu arborum, sic hinc adveniens hinc quae facta est lux, quidam vultu illi circummoritur, ramificationem, et iudicium manentis hinc fidei in eternum, et ramis mandatorum moralium, nomine hebraeo וְדָר אֲרָמִים עִי סוֹפִי, hinc. n. 10. tam velle cantare, tempus cantus hinc adveniens, cantus inquit illius angelorum vultu iudicium, quod via in excelsis deorum in terra propter hominibus bona voluntatis.

vox turris ardua e. turris hie iohannes bap^t e. gement ut turris, vox eiq^{ue} ora,
 p^{ro}pheta. appropinquaui regni celoz,
 ficut p^{ro}pheta grossor suoz, ficut synagoga signat illa. sic. n. greg. li. 7. ep. 22.
 interpretatur illud mar. ii. inueni ficut nihil tritem q^{ui} folia. ficut, q^{ui} noⁿ faciebat fructus
 p^{ro}ferri, q^{ui} nihil ad p^{ro}pheta adhaerit lex, hie iam p^{ro}pheta grossor suoz, mimum p^{ro}pheta, et
 hie p^{ro}pheta hie, q^{ui} de mathe orat, synagoga. uero grossor, q^{ui} nondum accipiam habili-
 nem p^{ro}pheta s^{ed}, donec ihesus ascendet, talis erit, q^{ui} habet uocati sui p^{ro}pheta, et om-
 nias. iacobus, et iohannes. ni e. grossi, sed p^{ro}pheta habilitati ficut, et fuit d^{omi}no
 et mundo, hie uel temp^{or}e ueris e. ihesu p^{ro}pheta, grossi erit maturetatis, sed noⁿ ma-
 turet, donec sol ihesus ascendet. faciam inq^{ue} uos piscatores, sed noⁿ modo.
 uinea florentes delecti odorem suu. uinea s^{unt} illi figura, iusticia, et m^{er}ito, p^{ro}pheta
 p^{ro}missiones, que ihesum continebat, et adumbrabant, qui uita erit futur^{us}, ier. 17.
 ego sum uis uera. et uita. 17. significabat illa palma uinea uita i duob^{us} p^{ro}pheta
 to ex terra p^{ro}missionis, sicut aduocato florentes, et odorem emittit, q^{ui} iam
 impletur, et uerificabit illa oia, iherosolimis ihesus allegabat p^{ro}pheta, et scrip-
 tas. luc. 4. habet impleta est hac p^{ro}pheta, q^{ui} est impleri oia, q^{ue} scripta s^{unt} de me.
 et math. ii. dicit iohanni, ueni uideri q^{ui} uice floret uinea, uice odor emittit. uice
 te ist flos de radice ascenda.

Et requiescei sup^{er} cum spu^s d^{omi}ni.

hoc est secundum, quod p^{ro}pheta docet. mimum, que est quantitas in hui^{us} p^{ro}pheta, et flos p^{ro}pheta
 inq^{ue} ego requiescei spu^s d^{omi}ni sup^{er} cu^m. hie spu^s d^{omi}ni spu^s sanctus, qui d^{omi}no d^{omi}no, quis est p^{ro}pheta
 et filio procedit, et q^{ui} est d^{omi}no d^{omi}no. de hoc ipse ihesus dicit q^{ui} d^{omi}no. cap. 16. et luc. 4. in
 interpretatur est, spu^s d^{omi}ni sup^{er} me. hie est illa, de qua moyses luc. 1. dixit de conceptione hui^{us}
 queni. spu^s sanctus sup^{er} me in eo.

hie requiescere sup^{er} ihesum hominem. hie p^{ro}pheta quatuor, p^{ro}pheta d^{omi}no ipse ueritas, nam ueritas,
 et miⁿⁱ s^{ed}, que ueritas est p^{ro}pheta et filio ueritas est illa hui^{us} noⁿ in p^{ro}pheta s^{ed}, sed in p^{ro}pheta filio, et
 hie de causa de ihesu ueritas spu^s d^{omi}ni. ad. 10. que ueritas est d^{omi}no s^{ed}, et ita. 6. spu^s d^{omi}ni do-
 min^{us} sup^{er} me, eo q^{ui} ueritas me. p^{ro}pheta. 44. ueritas te d^{omi}no ueritas oleo hui^{us} p^{ro}pheta p^{ro}pheta
 bur ueritas. de hoc requiescei d^{omi}no. 24. qui requiescei me, requiescei in tabernaculo meo. et
 col. 2. in quo habitat plenitudo diuinitatis ueritas.

secundum est plenitudo ueritas, et essentia s^{ed}, illa. n. hui^{us} accipit omnem p^{ro}pheta, ueritas,
 d^{omi}no, et p^{ro}pheta s^{ed}, sicut. n. hui^{us} hie requiescere in ueritas, q^{ui} implet ueritas, q^{ui}. n. non
 est implet, ueritas aqua, ueritas hui^{us} in p^{ro}pheta, hie p^{ro}pheta plenitudo hui^{us} s^{ed} requiescere in eo,
 ioh. 1. habitauit in nobis plenitudo p^{ro}pheta, et ueritas, de plenitudo est accipit omnes.

Secundū est difficultas in mandando executioni, que ordinata sūt, occurrūt 23
n. multa impedimenta, que solum retardare animas p̄cipi ad executionem, sup. 9.
cogitationes hōium timide, et p̄vident' cog. incerte. dñe inerte p̄vident' p̄ incerti-
tudinem remediorū. timide p̄ difficultatē retardantes. et s̄ suo tempore facilitā execu-
tionem, et viam ap̄ri, ut fili, quod difficillimū, et s̄ impote apparetur.

tertū ē exitus cog. q̄ executioni mandatur. nō ē in p̄cipi minus vlla po 24
sitas exitus cog. que disponunt, s̄p̄ est cōsentū cog. que intendit, et s̄ s̄, in
cuius manu potū sūt exitus, p̄sent. 21. equus parat' ad dñm belli, dñs autē
dat salutem. et p̄s. 32. fallax equus ad salutem, in abūda p̄sūt hęc salutē.

Nonerūt gentes sine fide. t̄s hās difficultatē, ideo dixerūt p̄cipem debē esse p̄u 25
lentem, et induarim, ac fortunatū, duo p̄ora possuerūt in hōibz, et n̄nū nonerūt
ēi dei, fingunt' in fortunam deam, cuius erūt exitus, et cōsentū cog. acerte. in in
omnibz locis sūt, nam nec hū p̄vident', nec induarim sufficī. min' dicit dirigē am-
mū p̄cipem. p̄sent autē vanū fingit' est, o nomen dei, et s̄, qui dat exitus cog.
quos nō p̄tingit humana potentia.

quartū est veritatis cognoscendae, et faciendae difficultas, in oibz. n. dispositio 26
tibus querendum ē verum, et iudicū, nam gubernā, qui iniquis vlt' modis tyrannū
quodam cor, verū autē conseruare in oibz gubernā officii ardua, ideo in p̄cipio est
nec iudicū. et hęc nō sufficī, min' ad hū sp̄m iudicū, de quo dicebat dñs p̄s. 50.
Sp̄m verū inuēni in visceribus meis. nota verba, nō sūt d' ore, et p̄s hū verū, nec
scriptis videndū licet sandas q̄ nec op̄ibz, op̄ando verū, sed hū verū in visceribus
quod hū fū. q̄ verū fū amore verū, nō humanū resp̄tibz, nec p̄cipi cōsentū. et
p̄sent q̄ temp' fū, sic. n. q̄cū hū temp' sicut viscerū, ita et verū temp' fū de
beo. valde q̄ nec ē p̄cipibz hū quiescentem sp̄m in eis, eo mō, quo quiescit in hōie,
nemo. n. ascendit ad eam p̄fessionem, s̄ qua dicit' d. requiescat tūq̄ cū sp̄m dñi

[Faint, illegible text covering the majority of the page, likely bleed-through from the reverse side.]

160

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in approximately 25 horizontal lines.]

Spiritus sapientie, et intellectus.

1. Explicam propheta, quos effectus efficiat si requiritur in humanis et in, in autem aliqua parte tanta, unum d. hoc enunciat, Spiritus scilicet septem, seu septem invariabilium ista sententia omnes antiqui patres. Hiero. in psalmi. Grego. in 1. Pentecost. et an. cor. Orige. hom. 6. in num. et ferat. lib. 3. con. Marcio et postremo Grego. lib. 29. mora. cap. 16. cui aliter multas. nec refert. unum bis cepta. ibidem. Spiritus pietatis. in hebreo est idem nomen cum illis Spiritus amoris. quod recentior quosdam fecerit, nam nomen. amor. in hebreo אהבה et pro pietate, seu caritate, et pro amore ac caritate in 1. cor. ut ibi ostendemus.

Ambro. serm. 1. in psalm. 117. psalm. 6.

2. Alterum est unum et eundem, id est Spiritum sanctum, qui habet omnia officia, que non efficiuntur nisi, septem sunt, intellectus, iustitia, scientia, et principia, cogitatio, iudicium, et cetera. divisiones gratiarum sunt, idem autem Spiritus, et divisiones ministeriorum sunt, idem autem Dominus, et divisiones operationum sunt, idem vero Deus est.

3. Tertium est huius septem Spiritum ab ista enarratione proprium fuisse Christo, nempe ipsum concessum, in expresso locum patet allegari. Orige. Ferat. Hiero. et Grego. significatur. n. plenitudo omnium gratiarum, et donorum ac virtutum, si hoc autem significat Christo concessum fuisse, ceteris quoque quibus, i. cor. 12. alii dicitur sermo caritatis, alii sermo scientie, et gratia discernit, huius inquit operum unum, et idem Spiritus dividens singulis prout vult, ac in Christo omni plenitudo est iam. i. habitum in nobis plenam gratiam, et verum, et de plenitudine eius omnes accepimus. non plenitudo, sed de plenitudine, sicut est illud ieremia. 3. de Petra illa, in qua erant septem oculi, ut Hiero. et Grego. locis citatis affirmant. id est ratio semidivina.

4. Non tamen per hoc negandum est in iudis, in quibus Spiritus et fides, et gratia intellectus, et huius septem plenitudo, si non ita perfecte, et eo modo quo in Christo sunt, in quodam modo, in theologi et sancti septem dona Spiritus iustitiam concessa consistunt, et idem Gregorius, in loca citata affirmavit soli Christo septem plenitudo huius esse concessa, in lib. 1. mora. c. 13. exponit huius eundem locum, et applicat septem donis iustorum, dicit quoque esse figuram septem filiarum iob, cuius quibus omnes tres filie, sic ista dona septem coniuncta expressit quibus virtutibus illis primariis, fide, spe, et caritate, imo multa ex his, si non ita perfecte, in quodam modo in peccatoribus sunt, quamvis non ut dona Spiritus sancti, que iustorum sunt. aggrediamur singula explicare, incipimus ergo ab imperfectis ad perfectas, quia illa notiora sunt, quod scribere sine in hominibus, quod in iustis, quod donum in Christo.

si. n. Christus pro et tenet omnibus huius in se Spiritum requiritentem, cui illa huius omni unum in dimittit Spiritus in unitate personae Spiritus, sed huius sunt omnes septem effectus ipsius, huius. n. in se solum ipsi gratia sunt. tunc id est in dicitur, nam de his, que Spiritus huius virtus sunt, loquitur.

5. Spiritus inquit, super et intellectus. sunt huius distincta, et multiplicia. intellectus hoc loco non significat per se, que de intellectu, sic. n. est in omni homine de insensato, et in infanti, ubi. n. est in ratione animalis, ubi est intellectus per se, sed significat quandam capacitatem, et capacitatem, que homo facile percipit, quod audit, aut loquitur, aut invenit, invenitque multum ad disciplinam, et inventionem, et ad resolutionem, et conversationem huius, et ita dicitur, est homo magis intellectus, sic accipitur

Math. 11. adhuc et nos sine intellectu non intelligimus, quod est quod et os intus, in bono et in
 dicitur. sapientia autem accipitur pro, quaedam promptum, etiam iudicandi de rebus occurrentibus,
 vocamus hunc boni iudicium, qui promptus est vestram facere experientiam de rebus, sic acci-
 pitur proverb. 21. civitatem fortium ascendit sapiens, et proverb. 10. sapiens corde prope
 iudicium. hinc duo ad ea sunt distincta, ut vni sine alio inveniri possit, nam sicut hinc
 bono cupit, et qui penetrare oia, quae audiunt, et invenit multa pro, in rebus in
 dicitur, et rebus experiri de singulis, solent. n. interrogare, et vnde sic, intelligitur, et vnde
 si sic, itaq; hinc, quid tibi videtur, et aliquid vnde, nescio, vnde q; distincta, imo vnde sine
 alio non potest, aut inutile est, multo autem se experiri, quid n. prodest cupit, et penetrare
 multa, nisi ad ea iudicandi pro. in rebus vero vnde hinc, q; distincta sunt, ut
 psal. 93. intelligit insipienter in populo, et nulli aliquid sapit, et dicitur. 32. vana sa-
 pientia, et intelligitur, sit autem coniungitur, q; multo se experiri, ut in dicitur, et hinc
 Apoc. 13. et intelligitur, vnde sit experiri, quid hinc.

quantum autem in gubernatore, et Principe hinc sine nec, ut intellectum pollet, et iudicium, sic sa-
 pientia, vnde loci, sap. 5. rex sapiens populi habitamentum, et cetera. q. melior est pauper
 pater, et sapiens rex senex, et cetera. cetera. id. rex insipientis pater populi sui, et omnes in
 habitabuntur q; sensu prudentium. de intellectu vero psal. 2. et nunc reges intelligite,
 exaudimini, qui iudicatis terra. rebus connexio est, qui pollet intellectu, facile exauditur, et
 cupit omnia, quae proponuntur negotia. sic intellectu, et sapientia invenitur in multis hominibus, sed non sicut sapientia

est in alia sapientia, et aliis intellectu spiritualibus, de quibus dicitur coloss. 1. postulantes, ut impleamini
 in agnitione voluntatis eius in omni sapientia, et intellectu spirituali. et autem intellectu spirituali, quaedam lumen
 spirituale, quo res divinas, et spirituales penetramus, si sic audimus, et intelligimus intellectu pro, quae
 legimus, et sentimus de spiritualibus ita penetramus, et quanta experiri in heremus, multa alia
 experiri, audimus, et fatemur. vnde et experiri, audimus, et intelligimus pondus, et mag-
 nitudo res spiritualium, vita incertum, periculi magnitudo, et non penetramus, quod Deus aliquando
 dignatur lumen aliquod infundere, q; diversa hinc apparet ab eis, quae ceteris experiri
 aut, intellectu igitur spirituali est, quo experiri, et penetramus spiritualia. sapientia autem, quae rebus, et experiri
 experiri, et iudicamus de his rebus, quod iudicium nemo facit, nisi qui intellectu spirituali
 pollet, hinc sunt quae quibus de iudicibus colossensibus, quae rem Ephes. 1. optime exposuit di-
 cente, sicut patet dicitur in iesu christi gloria dei vobis spiritum sapientiae, et reuelat in agnitione eius
 illuminatos oculos cordis vestri, ut scialis, quae sunt per vocem eius, et quae dicitur gloria hinc

dilatatis eius in sanctorum, et quae sunt supereminens magister spiritualis eius in nos, q; experiri, et non
 quae sunt bona communia, loqui cum credentibus et eis dicitur sapientiam hinc, et intellectu, quam appellat reuelat, quia non
 et quae quae leguntur
 omnes credentes hinc hinc, hinc i solo se sunt, ideo spiritus sapientiae, et spiritus intellectus dicitur.
 Christus Dominus nobis multo alia habuit intellectu, et sapientiam hanc, quae omnia non solum in verbo, et in
 agnitione dicitur penetrare, et videtur, sed et in scriptura, lumine experiri, et alio lucido, ut occulta cordis

Intelligentia, et sapientia

Intelligentia, et sapientia

Intelligentia, et sapientia

indivisi, et intelligere apud, et unumquodque intelligi, quae in proprio corde habet, iudicium
suis, et sup generalissima, et infallibilis, et adaequatissima. ideo dicitur de eo ierem. 23. sus
citate David yermen iudicium, et regnabit rex, et sapienter erit. requirere q sup cum
spis sapientiae, et intell, et sic hoc sup omnes. sup. et intell, ita rex regum dicitur a
spis consilii, et fortitudinis.

9 Consilium est astus quidam prudentiae, et tunc quaedam inquisitio mediog ad yponi
tam aliquam finem consequendam, quo media inquirunt, et conferunt in ordine ad finem, cu
ius finis, seu status p electio media accommodata ad finem illum. tunc autem consilium
est pcedentibus, nam ad media inquirenda nec e intell, et ad electionem nec e iudici
um, et sapientiam, al. n. velle, et accommodata electio no efficiunt. quia qui velle intelligit, et
sapit, consilio vultur et suo, et alioz, iudicium. n. sibi et nec. prover. 12. q sapiens e, ac
dei consilium. prover. 13. qui agunt dia cu consilio, reguntur sup. qd aut sui nec consilium
et propriu, et alioz yubentibus, et pparibus locet salu mo yon. 24. cui inq salu, ubi
multa consilia. et yon. 15. dispersant cogita, ubi no e consilium, ubi aut plures consilia
confirmantur, et n. discussio ad solum, ita consilium ad rem consequendam, nec sum.

10 ceteri. 32. fili hinc
consilio nihil facit,
et post factu no pa
nitur.

10 Est aut fortitudo vigor animi ad apprehendendum, et yfferendum, quod consilio stabilium est
in ypo aut velle consilium fortitudo, nam fortitudo hinc consilio in temeritatem cadit, con
silio aut hinc fortitudo inmutabile est, quod obliquiter Grego. lib. 1. mora. c. 16. docens
in q, vile est consilium, cum fortitudo robur habet, quia quod tractando invenit, utrius
causis usq ad yfessionem opit no yluxit. hoc Greg. completum q quidem e in fortitudo,
qua ad opus yducitur, quod quidem agnatum est. et q in ynter no mag e nec
fortitudo habet, q consilium, nec vni sine alio yferu it pot, et hoc ex yferenti scit.
prover. 24. qui sapienter est, fortis est.

11 ierem. li. 3. an
Maxi. logic. spis
vigoris. Ambro.
ser. 1. in ps. 118.
ver. 8. logic. spis
virtutis. 10° ier
re. lib. 3. c. 10.

11 At est aliud consilium, et fortitudo spiritualis, quae appellatur spis consilii, et spis fortitudinis.
hoc. n. consilium no est yfici media in ordine tm ad fines natos, sed e in ordine ad deum
ipsum, cuius aliqui ytingit in eisdem rebz spiritualibus, quo consilium nate solum no ytingit, et
invenit, quae ratio natis no alijce, cuius in spiritualibus rebz inquirunt, quae ad finem
veru faciunt, quo consilio yfeso iusti soli gaudent, dia. n. pater sine consilio est, q
no tibi consilium, nec media capi, quae capienda snt, hoc factu spis consilii.

12 Est et fortitudo spiritualis, quae imitatur Deo, et ipse emulat q. i. q. in timore dei pda
cia fortitudinis, q qua de. fortitudo magna, et laus magna dei, quae vincit tentat, et a dno op
yca yunguntur, et spirituali vitam magis vigore tenent, ytingit q ad ea, quae fortitudo na
lis, et moralis no attingit, de qua yhib. q. de. dia possum in eo, q me amplexat. hoc
e spis fortitudinis, et yfese no e nisi in iustis.

13 At longe alio modo spis consilii, et fortitudinis in Christo requiritur, hoc. n. sicut duo illi in
se alia ratio, quae Christo factum idem imitatio est. q. pcedenti ytingit, vocatur inq nomo eius
admirabilis, consilium, deus, fortis. consilium, qe spis consilii requiritur in eo, fortitudo qe

561
sibi spūm, contritiōis igitur, quare dicitur sic contritiōis, in primis in chro hoīs nō fuit
contritiō, sic in nobis, ut docet Damasc. lib. 3. de fide, cap. 14. nos. n. videtur inquisitione
medii, q̄ ignoramus multa, inuenit autē melio fci electio, ut chro nō indiget in inquisi-
tione, ut pote nihil ignorans, sed discat cōsilio vti q̄m ad meliōz iudiciū, et vsum, nō
q̄ spūs cōsiliū fuit in eo, ut in nobis. praeterea ipse noui cōsiliū illud dicitur admira-
bile, et occultū et leuissimū nra, et leuissimū nra, et leuissimū nra, et leuissimū nra,
filiū sui in sumptu carne, quod cōsiliū noui ab eterno, et deus, noui ut hō in inuentione
nis assumpti, et aduersus manifestauit nobis, ob id q̄ dicitur d magm cōsiliū amplexus, ut velle
diuini Jerul. lib. de carne chri. praeterea noui omnia patris cōsilia, quae disposuit
in singulorū oīum salute, de quo cōsilio dicitur d cyph. s. praedestinati secūda p̄p̄tium
oīū, q̄ op̄a oīa s̄ cōsiliū nō s̄ s̄. praeterea ipse cōsilia patris ad opus p̄duxit, et
p̄duxit, ideo cōsiliū d, ut dicitur Athana. lib. de bitū filiū dei. sermō cōsiliū d, quia
omnia media, quae ad salutem nrām nec sum, et feci, et docui, requiritur q̄ in eo spūs
cōsiliū suū oīs hoīs.

14.
Requiritur et spūs fortitū in eo, quia fortis vocabit, fortis est in primis, q̄ fortis de
monem, et a nemine superabilem ipse uicit, et superauit, mach. 2. quō p̄o quisq̄ intra
te in domū fortis, et uasa eiū diripiē, nisi prius alligaueris fortis, et tūc domū illius
diripiēs, et luc. 11. cū fortis armatus euadit ab eū suū, in pace sūt ea, quae possidet, si
autē fortior illo superueniens uicerit illū, uniuersa arma eius auferet. praeterea fortis, q̄
ita suos electos sustentat, et protegit, ut nulli aduersariū p̄tē p̄uicere con̄cor possit,
pon. 10. ego uitam p̄tinam do eis, et nō p̄būc in eipsum, et nemo eripiet ea de manu
mea. praeterea fortis, quia ip̄is mortē carne indēdū uoluit, ita tū fortior agetur, ut ni
n̄ ip̄e uitam ip̄e deponere a corpore uoluerit, nihil possit id unq̄ efficere. pon. 10. ne
mo tollit uitam meā a me, p̄tē habeo ponendi uitam meam, et ideo sumendi eam.
praeterea fortis, quia mortem, et passionem acerbissimā pro nrā salute nō tremuit, ut ue
re dicit p̄tē illud can. 7. fortis, ut mors dilectio, aqua multa nō poterit exstinguere
et charit̄, nec flumina obruere illam. requiritur q̄ suū cū spūs fortitū.

Spiritus scientiae, et pietatis.

15
scilicet, quae d̄ eūz humanitatē cognitio, qua cū completur ex p̄tē, et pietas, q̄ d̄ cultus
et religio ueri dei in hoīb̄ exp̄it fidelib̄, et si p̄tē sine, hoc loco pro pietate h̄
timor in hebreo, timor sequenti similitudine, sed hic accipit pro cultu, et religione ueri dei, ut
in uer̄o rege fu. jon. 20. p̄tē nō d̄ timor dei, in loco isto. psal. 33. timorē do
mini docebo uos. 1. cor. 13. scienter timorē dei. velle autē conexa sūt haec duo, vni
n. p̄tē, et p̄tē alio, sicut sine religione uera potuit in errorē ducit, ut videt̄ in
illis p̄tē antiquis, q̄ in p̄tē dogmata inuēit suis speculationib̄, coarctat autē et
modificat religione, religio cū, et cultus, si sicut nō adest, uicini gignit, rom. 10. et ma
litionē dei h̄n, sed nō s̄ suam. sicut cū sine charit̄ inflat. 1. cor. 13.

16 quantum nunc habet in principio, et gubernare nec sine, hoc est salomon, q̄ suo exierit
 suo potestate a Deo, quod voluit imperantibus, sciam potuit, quia sciret pop̄ regere, idq̄
 summo placuit Deo, ut h̄. 3. reg. 3. v̄. n̄. n̄. id ostendit, intelligit, n. et sap̄, id est
 iudicium, et sapientiam p̄p̄ p̄v̄it, n̄. ad h̄. reḡ s̄. et cognitio. de religione n̄. et
 pietate ipse n̄. p̄v̄it. et b. dixit, leo fugiens, et versus eversione rex impie in pop̄ p̄
 gem. ubi n̄. ē. s̄. n̄. nec religio, d̄. et immanitas, et tyrannus.

17 Alia t̄. est s̄. n̄. et pietas, de qua n̄. d̄. Ap̄. s̄. n̄. et Ap̄. pietatis, s̄. n̄. n̄. h̄. et s̄. n̄.
 h̄. de qua h̄. Paulus Phil. 1. ora. ut char̄. v̄. n̄. magis ac magis abudeat in ō.
 s̄. n̄. et in ō. sensu. et Phil. 3. optimo d̄. n̄. d̄. ī. q̄. et eminentem s̄. n̄. et s̄. n̄.
 s̄. n̄. h̄. n̄. est quidam notitia dimittit, et s̄. n̄. v̄. n̄. quidam quodam, et experientia
 cōstantia, de qua d̄. psal. 33. gustate, et videte, qm̄. suavis ē. d̄. n̄. et ap̄. n̄. 2. in cal
 culo nomi. noui, q̄. nemo noui, qui accipit s̄. n̄. ā. s̄. n̄. d̄. id est Ap̄. s̄. n̄. ē.

1. rom. 12. reforma
 mem' in nouis et
 v̄. n̄. q̄. probat, q̄. n̄.
 s̄. n̄. voluit Dei bona.

18 Et ē. pietas, et Ap̄. pietatis, qui. n̄. Deo cultu. exhibet, sed et quodam affectu filiali
 erga patrem, pietas. n̄. ad parentes ē, qui ijs indub̄. affectu filiali Dei, ē. colit.
 in hoc Ap̄. pietatis est, in quo implentur illud gal. 4. et misit Deus sp̄. n̄. filii sui
 in corda v̄. n̄. clamantem Abba pater.

19 At in ch̄. n̄. longe ā. h̄. Ap̄. sum, in co. n̄. Ap̄. s̄. n̄. requiescere h̄. n̄. h̄. et
 s̄. n̄. ē. inexplicabilem sup̄. omnes, sed q̄. ipse auctor, et magister s̄. n̄. n̄. ad s̄. n̄.
 h̄. n̄. nec futuris orac. rom. 1. Deu. nemo vidit unq̄. v̄. n̄. q̄. d̄. in h̄. n̄. p̄.
 v̄. n̄. ipse uelauit, et ueritas, et gr̄. et s̄. n̄. fides est. rom. 13. ego sum magis
 et d̄. n̄. rom. 3. uenit ā. Deo Magister. in co. ē. fieri pietatis Ap̄. n̄. s̄. n̄. q̄.
 p̄. n̄. ut h̄. colit sup̄. ō. rom. 8. honorifico patrem n̄. n̄. s̄. n̄. q̄. nos filii
 adoptionis, ille uero filius n̄. n̄. et ipse p̄. n̄. n̄. uelut in humanitate, sed
 ē. d̄. Ap̄. pietatis in co. futuris, q̄. ueram, et p̄. n̄. pietatem, cultu, et religione indi
 c̄. n̄. mirabile monstrum, raris efficacissima, legem compendiosam, h̄. n̄. n̄. ch̄. n̄.

20 Est repletus cum Spiritus timoris Dei.

nō immemore mirari, et interrogari aliqui, quid ē. q̄. de se p̄. n̄. d̄. et
 quid ē. sup̄. cui sp̄. n̄. et intelligit q̄. n̄. de timore solo morat uerbu, et d̄. repletus
 cum sp̄. n̄. timoris Dei, nō. n̄. sine causa hoc h̄. n̄. d̄. aduersus mysterium passionis, et
 mortis ch̄. n̄. significari a p̄. n̄. h̄. ē. timor ille, de quo passione imminente cum
 gestione agerunt, caput timore, et pauore, et merito repletus d̄. quia fuit maximus
 et horribilis, q̄. n̄. uoluntarie assumptus, ob id d̄. Ap̄. repletus, et nō. timor repletus
 cum timore iracundie sup̄. cum, nō. n̄. duram, q̄. pro illo breui sp̄. n̄. sumptus
 ē. timor ille ob causas alibi explicatas, idcirco nō. d̄. Ap̄. timoris requiescere, sed se
 repletus cum, magnus quidem, sed breuis, h̄. et passio, que ob id breui conficitur
 psal. 109. q̄. impetu magno ferat, sed p̄. n̄. duram.

[Faint, illegible text in a single column, possibly bleed-through from the reverse side of the page.]

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in approximately 25 horizontal lines.

Uo' secundū visionem oculoz iudicabit; neq
secundum auditum aurium arguet.

1 tria sunt supponenda in huius loci explicatione, unum e' totam hanc sententiam cui sequitur
de christo ratione humanitate sue esse intelligendam, hic. n. e' qui no' s' visionem oculoz iu-
dicabit, et qui in iustitia iudicabit pauperes, et in equitate arguet q' mansuetos, hoc
dixerim, quia ierone. lib. 3. cap. 10. interpretandam conicit ratione huiusmodi; et Hiero.
et Cyril. ad sententiam nimirum ratione huiusmodi intelligenda, et ratio conuincit id probat,
nam uerba omnia antecedentia nempe q' uirga cyrenae, et flos ascende, et spūs sup
eum requiescat eū sequitur ratione huiusmodi in christo uerificari, imo et sequitur, tūc hoc
et sunt eodem modo explicanda, quamuis hoc uerū sic hae oia no' e' in illa huius-
modi quia erat huiusmodi coniuncta, sic Christus in hō sua morte q' nobis saluificari, sed no'
uicq' saluificare potuisse, nisi e' dicit.

2 Alterum est eandem sententiam ad montem prophetae uerificari in christo in ipso aduen-
tu suo, qm ueni in uentū redimere, hoc dicimus con' hebraeorū opinionē, qui in refec-
tione existimant intelligenda e' et complenda in fine mundi, et ipse Hiero. et Cyril.
ad sententiam, et sic quidem in uerbis illis aduentu indicatur in iustitia, et arguetur
in equitate, no' uic s' uisionem oculoz, aut auditū aurium, tū longe diuersū sensum
hinc hae uerba p'ntia, nam in uerbis antecedentibus uti diximus p'ntia loq' de ipso aduentu.

3 Tertium est nōis aduentus prioris huiusmodi q'nta intelligi, unum e' illud, in quo apparuit
nobiscum in terra ante mortem, et post resurrectionem suā om' in caelos ascensionem, al-
terum e' post ascensionem, et quidem in hoc secundo iudicium homines et q' i'c, et q' minist-
ros suos, regnat. n. in terra, q'nta in caelis sū q'nta corporata nullis magis, q' nos
in una ciuitate resident regnat, et iudicium in toto regno, tū p'ntia hinc uerbis q'ntibus
loq' de ipso, quo fuit in terra, et iudicium quaedam miranda exortum, uel Hiero. et
Cyril. exponunt, quamuis Clamo. Alex. lib. 1. pedag. cap. 7. ad uentū hoc ipse uic
dicitur hae uerba referre, et nō uic accommodata expō, cū propheta de hoc ipso ad-
uentu sermonem in p'cedentibus uerbis habeat.

4 His igitur suppositis supra sensū horū uerborū, et sequitur interpretari, in quo nō oio re-
quiemus Hiero. et Cyril. sed quae magis uerbis accommodata uic, interpretatione, adfore
mus, aduertit igitur prophetam mirabili expressione duo officia regis huius, nempe christi, p'ntia
dixisse, unū fuit redimere genus humanū a captiuitate diaboli, et p'ntia q'nt quod huius
est redemptor isa. 54. redemptor huius gentis israel. Alterū fuit docere uiam salutis,
p'ntia. n. eam redimere, tū uiam, et modū institueret, quo factū redempti huius p'ntia
remus, hae de causa Grego lib. 1. in 2. cap. dicit uoluisse infantia ipso cordi, q' uerba
in eū remittat, q' futurū erat p'ntia uerū, et salutis, huius. i. q' uic uiam mte dei

luc. 19. u' omi filij
isrl' q'nt uenit, et ad
uic f'ctum, q'nt p'ntia.

iom. 13. in
hoc naturam
in huiusmodi
gram p'ntia.

in quibus visitavi nos oriens ex alto illuminare nos, et in tenebris, et in umbra mortis
scilicet ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Et hoc dicitur de doctor. ioh. 2. filius
non utramque in uno deo vestro, qui dedit vobis doctrinam iustitiae. haec duo nostri propria
praelectioni non solum pronuntiando simpliciter, sed mirabiliter modo, quo ea proprie exprimitur, sub his
duobus verbis, iudicabit in iustitia pauperes, arguet in Eximio et mansuetis terre. iudi-
cabitur redimenda. arguet docendo. sequi. quod est in fine concionis

Quia vero hominibus competit haec verba iudicare, et arguere, nam reges, et patres, ac
iudices et iudicant, et arguunt, excludunt propriae hoc, et sequuntur ac distinguunt a vero re-
ge, et a iudice haec, et florent, qui multis alii iudicant, et arguunt. explicitus igitur haec sunt
verba. verbum iudicandi innuitur hic significari in scriptura, in una e, quae ad partem rem
facit, nimirum pro eo, quod est sciam ferre, sine absolendo, sine condemnando, sic accipi
saepe in scriptura. i. accipite nos, et si legem vestram iudicatis enim. ad. 23. tu scilicet iu-
dicas me si legem, et iudicis me prohi con legem. isa. 5. vini videri iudicatis in hi me, et
vincam meam. verbum et arguendi in partem accipi loco verbi comminandi, tom. 3. quis
ex vobis arguet me de peccato. 2. thimo. 4. argue obsecra increpa. tom. 16. argue mi-
lum de peccato. in hac significatione accipi isa. 2. in huius loco, iudicabitur gentes, et arguet
populos multos, ut vobis exposuit fortul. lib. 3. con Marcio.

haec duo sunt officia omnium principum, et potestatem iudicare, et arguere, iudicare ferendo
sententiam, qui constat de veritate, et qui non constat, arguendo, et comminando eos, qui negant.
non enim est ferenda sententia nisi postquam constat de veritate. ut modus eam cognoscendi est hu-
manus per rationem oculorum, et per auditum aurium. visio oculorum significat facti notitiam, quo
casu sententia fertur absque alia conditione, nec enim sententia, nec accusatores est, qui delictum
est notitiam, ac si tale non est, arguitur et testis, nec per propria rei confessionem, quod signi-
ficatur per auditum aurium. utriusque modus est fallax, et aliquid latere hinc in suis iudi-
ciis, et arguunt, et loco iusti sui iniustum in re, quod ipsi excusentur a peccato, si velle fuerit
quod ipsorum est, et est ad, cum leges hominum multas circumstantias in facti notitiam, in testi-
bus, et in confessione naturam, in adhuc non efficiunt, quam aliquid sui fallacia.

clarius fallacia est in scriptura hominum, quod non. ad eundem facti Ethel. 7. Assuetus rex in
uenerit ueniam dux letum, in quo iacebat regina, et statim exclamavit, et regina vult oppri-
mere in domo mea, et occidi statim iuvenem, ille vero cecidit super letum pro angustia, non autem
ut aliquid mali faceret. de fallacia testium est manifestum in Susanna Damoc. 13. eorum quod
duo presbiteri testimonium reddiderunt, et occidi eam hereticum, et Daniel huius spiritus imperatoris, et
feroniam fallacia est. 2. reg. 1. in Amalethia illa, qui ut gratiam David acciperent, dixit

se occidisse saulem, et david iuravit ei occidi dicens, sanguis tuus super caput tuum, os. n. non con se locuti e dicens, occidi et tuum dicit, et ille Amalechita mansit e, ut recte de tibi prosequitur, no. n. occidat, sed sicut scriptum occidit.

His q' verbis propheta phisic' etiam no exercitum iudicia hu, que his modis solent procede, ubi neque malis, et vium, et ita factu e, quod n. etiam nec sic dicitur q' tam ad potem et dominu omnium regnoz, et hominu, hi no exercuit illa spalia iudicia hu, que reges, et iudices int' nos exercunt, quod ipse nec etiam in euan' locuti, nam h. i. q'lam de verba dixit illi, Magister hic fuit meo, ut dimitteret meam hereditatem, et ille dixit ei, ho. quid me aditavi iudicem, aut ditionum super iudice et idem. b. nos si carne iudicatis, ego vix no iudico quemq' e' vobis, adultera dixit nec ego te condemnabo. quod verbu' Leo ser. 2. de parvo. interpretatur hanc, q' no veni ad iudicandu, aut ad iudicand. no igit iudicabim, nec negare, q' hu ista iudicia no exercet.

Quid q' fuit iudicabit in iustitia pauper. adverte tota p'pua iudicia etiam facti se in terra, et tunc maximi momenti sentias habere, quaz eo iuris memini in aliis locis, una fuit con diaboli in fauorem mundi, qui q' h'c per^m tendebat ab eo imp hinc, et n. q' per^m iuste ho i Deo tradit' demonis pot' a qua no se poterat libera ratione p' se ipsum liberare, q' nec habebat gratia, quod solueret, et via satisfactionis se liberare, nec habebat vires, quibus se eximeret, et p' potem in libertate reuocaret, hac de causa h'nt in euan' h'nti sui pauper, et inopet, ita Ambro. luc. 4. iniquitas illud ira. b. paup'by euang'lizare misi me. ita grego. hom. 2. euan'. dicit genus ha manu signit' q' illi e'cu, et pauperem mendicantem luc. 16. hac de ca' david. reg. et hinc se pauperem, et inopem, et egeni appellat, psal. 71. inops, et paup' su' ego. psal. 39. mendicor, et paup' ego sum. psal. 103. egenus, et paup' ego sum. d. n. egrus, cui nec vita secum, et ai au' ho egrus, paup', et inops, et mendicor, q' ab alio libe ram oportebat, esse quaz tenebat h'nt' sub pot' demonis q' per^m.

quoniam nix iusto tenebat iustitia ex pte Dei tendent' illos, voluit etiam, et sic lex nos liberauit nos ab hac pot' et p'ua h'ntem demonis, et pot' hac q' iudiciam, et q' iusta sententia lata con demonem, quod sic factu e' demon. n. excedente nos p'pua pot' et facultat' concessa in filio h'nt, quoniam etiam innocenti, et qui no erant sub eiq' pot', ouide, et p'equi, quasi eiq' vng' ex ceteris, q' hoc crimen p'actus e' a thro' deo, et hoie, et iudice supremo pot' et vno, quod in omnes habebat, et h'nt e' sentia lata con eu' in mali fauorem.

Hoc iudicium memini dicit ioh. 12. nunc iudicium e' mali, nunc p'cepta huiusmodi h'nt dicit' fuit. h'nt mult' iudicium, q' iudicium lata e' con diaboli in fauorem ip'ius. ioh. 16. p'cepta huiusmodi iam iudicatur e'. et ioh. 17. veni p'cepta huiusmodi

Sed iudicabit in iustitia pauperes.

† h'nt q' per^m fuit d'nto nis pot' tradit', d'nto culgam admisi noni, q' qua' inde e' p'nta h'nt p' pot' tradita in h'ntem.

3

51

9

100

81

10

11

di tam indicatus e. et n. obrotanda causa, cur eumq in passione dno sepe me
 tionem fecerint demonis, tamq causa instigantis, et exaltantis, et magis momenti, qd no
 e factu, ut culpa iudeoz exoneret, sed ut signit causa, cur iudei demo sui quales
 et condemnati a dno, iom. 7. nos ex pte diabolo isti, et lentia pns vltra vultu
 pficere. iom. 13. cu iom diabolus misisset in wt, ut traderet eu iudas. luc. 22. hoc
 est hora vesera, et potus tenebray. et ibidem ecc sathanas expellere nos in cubitaco
 riuo tatiou. iudicabit q pauper con diaboli potem, cupiendo cor. de hoc iudicio lo
 cutus david psal. 71. parca pauper, et inopi, et dno pauper saluat facie, et humilia
 sui calumniabremq iudiciu vnu e. et semia vniu condemnatio respectu demonis, ab
 solutoria vero, et liberatoria respectu hominum, et pauperum.

sed que e hac iustitia, in qua iudicabit, et q quem huc e hac semia. Respondet
 ee triplicem, vna est ratio iustitie, ^{de hinc} in pnta, sicut dicitur, qui aliquis reddi debuit
 reatibz iustitia iura, qd quod iustitia exigui, et ad iudi pautat, exigunt, et deus
 hi iustitia punire, quia quod ei iustitia requirit, facit, sic et huc ho iustitia qua
 ui demonem, quia ea iustitia potestaba eu pnuari eo, quod potestaba, qd mitti in
 debite manu in id, quod ad eu no pntaba, iustitia q iudicabit pauper, et munda,
 qd iudei demo pnuant d pote in mundum. Altra e propinq chri innocen et iusti
 tia, qua ita iudat et iudat fuit, ut dicit pnta expe factis, nec vlla ratione ad de
 monis potem pntaba, nullq dicit ho talis inuentq e, ideo huc demo in omnes alios
 reuocant no e iude quaq, ac qd in istum reuoc. cum iustitia eu ab oi demonis pote
 et hominibz q immunem facit, ideo hac iustitia chri reus e factus, ut iude in
 cum quationis semia ferretur. hinc e mirabilis iustitia, quam in nobis effecit ihu,
 sic. n. hinc i pote demonis libauit, ut cor ee iude facit, sic arripuit i pote te
 nebray, ut teatulerit in regnu fidelitatis, col. 1. sic i demonis seruata, ut feruit
 filius dei. Hac e iustitia, quam dng feci in terra, ut cu demonis iudicio de qua
 dicitur et ierem. 23. suscitabo david yermen iudam, et regnabit rex, et erit sapi
 ent, et faciet iudiciu, et iustitia in terra. nota ipse e yerm, iustitia ipse fe
 ci iustitia, qd iudat in se alios cu iudat sui iude pmerente factis, rom 3. ut
 sui ipse iudat, et iustificans eos, qd vni ex fide, et in hac iustitia iudicant, et semia
 hinc gubn et psal. 71. deus iudiciu iudat regni su, et iustitia sua filio regni, in
 hinc pnta mu in iustitia, et pauper tuos in iudicio.

Hac e, de qua nunc hi, iudicabit pauper in iustitia, quibz verbis atrud, qd mira
 modo officiu redempti expresserit, nempe explicando ipud redempti, et modu redimen
 di q iudat semiam, et exprimentu magnitudi et efficaciam chri, qm hinc iudat, et
 hinc et vna et vna fecerit et vnt exprimentu, in qd mure, statu orant, cu pauper oio
 erimus. hoc e iudat qm officiu regis huius, et vna exprimis, quas gubn in terra.

et sic. qd. no erit tur
 bit, neq turbulenti, lo
 nec ponat iudiciu in
 terra, et legem eius in
 vultu expellabunt.

Altra e propinq chri innocen et iusti

10

12

no hinc

13

14

vultu expellabunt
 vultu expellabunt
 vultu expellabunt
 vultu expellabunt
 vultu expellabunt

15) Secundum iudicium, quod Christus fecit in terra, facti sunt incredulos iudeos, qui eum non recipiunt, et contra populum illi perfidiam in favorem gentium, cui non promissum est illis, et promissione impleta illi non solum non recipiunt, sed et occidissent. pro his sententiam contra eos, qua per unum regnum esset, et tractata in gentes, qua illorum loco accesserunt. hoc factum est in illa parabola vinee, ubi contra dicitur, auferetur a vobis regnum Dei, et dabitur genti facienti fructus eius. sententia haec est Christi, quoniam non de mandata exerci, nisi post ascensionem, de qua act. 13. ubi vobis oportebat loqui prima verbum Dei, sed quoniam repellebatis illud, et indignos nos iudicatis et tunc vita, ecce convertimur ad gentes, sic enim praecipit nobis Dominus. et.

16) Hec autem gentes sicut pauper, ut notat Origenes. hom. 32. in luc. quae nec legem, nec scripturam, nec prophetiam, nec verum dei notitiam habebant, hos pauperes iudicavit Christus in iudicia, iusto excludendo iudeos, et iustificando gentes, de hoc iudicio dicit illud psal. 109. iudicabit in nationibus, implebit ruinam, appelles ruinas castrum iudeorum. loco quoque gentes accesserunt inquit illud ad rom. 11. aliqui ex ramis facti sunt, et tu cum oleaster es, incedas et in illis. et hoc verbum vult esse synonimum ad idem significandum, positum hic est in ruina, et in resurrectione multorum. memini istius huius cap. 1. dicens, relinquet filia syon. sicut iugurium in cucurbita vicia, et sicut umbra sub vinea. et cap. 5. istius macerem eius est de hoc iudicio. huiusmodi intelligi hunc locum, et quod vult hoc iudicium factum esse, in accommodatione est illud primum, quo exprimitur officium redemptoris facti est Christus, de qua hoc in loco propheta agere videtur.

17) Tertium iudicium, quod Christus fecit, illud est, quod factum est contra illas per haereticos, scribas, et sacerdotum, et omnes iudeorum in favorem parvulorum, et minorum, et eorum, qui de plebe omnes, illi enim ob suam ambitionem, avaritiam, et invidiam gentium sine excusatione et labi in tenebras infidelitatis, et ignorantiam Christi, parvulis vero, et inferioribus datus est ipsum agnoscere, de quo iudicio dicitur in rom. 9. in iudicium ergo in hunc mundum veni, ut qui non vident, videant, et qui vident, ceci fiant. et Matthei 11. amplexor tibi pater, quia abscondisti haec a sapientibus, et prudentibus, et revelasti ea parvulis. facta pater. hoc praecipit istius cap. 6. opera cor populi huius, et mater eius agnoscere, quo testimo vult esse ipse Dominus rom. 12. dicit autem parvulus dicitur huius, et hoc datus est Christum agnoscere, et de alibi parvulis interpretatur dicitur, illud istius. Et parvulis evangelizare misit me. et de eisdem Matthei 5. dicit, ubi parvulus dicitur, quoniam iam ipsorum est regnum caelorum. iudicabit ergo in iudicia pauperes, quod non verum sit, ad rem magis vult facere primum iudicium, quo redemptus signum.

18) Et arguet in Equitate pro mansuetis sermone. hoc est aliquid officium vixit huius, quo et predicatio, et vis seu efficacia praedicationis significatur, rom. 9. intelligitur pendet ex lectione, adverte ergo in hebreo legi, arguet in Equitate ma-

no sicut dicitur
 Haec deo iudicium
 imo non sicut iudicium
 in facta et istum
 in terra, nam quod
 est praedictio eius, et
 factum est post ad
 confessionem, huius enim.
 lala est istum, postquam
 ut non a Christo hoc
 factum est, sed a deo
 ipso, ut istum in
 hoc non ergo iudicium
 cum cum habet, huius
 in hoc sicut non
 sicut dicitur est.

Luc. 14. de invitatibus
 ad cenam dei, nemo
 illorum gustabit dei
 nempe qui se equum
 nisi, pauperes autem et
 claudij accedunt.

iusto terre, neq[ue] uerba q[ui] et dicitur. immo ipsa vulgata cap. 2. uerba
 arguit pop[ul]o multos, et ibi d[icitur] item uerbu[m], et nome[n] d[icitur] in eadem ep[isto]la, seu n[um] 3
 qui d[icitur] n[on] uerba latini dicitur, quam dicitur, arguit manentes, am d[icitur] q[ui] uerbi
 e[st] in u[er]bo postulat, eximio vulgata legitur in d[omi]nio, et in d[omi]nio uerba
 q[ui] manentes, id est arguit in u[er]bis manentes, et d[omi]nio. eandem q[ui] uerba
 sed dicitur t[ame]n n[on] eandem manentes e[st] arguit, sed alios in d[omi]nio manentes
 loq[ui]. m[er]ito, q[ui] t[ame]n sepe uerba dicitur in fauore[m] ip[s]o[rum] suorum. ac uerbo
 modatior e[st] ep[isto]la, si dicitur t[ame]n arguisse manentes, ac q[ui] d[omi]nio arguit
 in d[omi]nio, ut arguit, et d[omi]nio uerba, ut d[omi]nio, et sic q[ui] d[omi]nio, ut arguit
 et, et d[omi]nio uerba d[omi]nio. d[omi]nio e[st] arguit in u[er]bis e[st] d[omi]nio, q[ui] arguit
 uerba. et d[omi]nio, arguit, obsecra q[ui] ne in mala q[ui] hoc accipit interpret uer
 tu arguit q[ui] manentes, et in d[omi]nio postulat ut uerba laudi. d[omi]nio
 uerbu[m] hoc significat d[omi]nio t[ame]n, n[on] uerba, sed explicando ip[s]o[rum] d[omi]nio, 19
 et d[omi]nio. sum. n. t[ame]n d[omi]nio, p[ro]uante, et arguit, seu conuincere. m[er]ito
 d[omi]nio, plus d[omi]nio d[omi]nio, q[ui] in p[ro]uante uerba d[omi]nio, ac multo
 m[er]ito d[omi]nio conuincere, s[er]u. n. rationib[us] m[er]ito d[omi]nio sui p[ro]uante, et aliquid m[er]ito
 t[ame]n alios m[er]ito, ac arguit, et conuincere magna d[omi]nio uerba, et d[omi]nio
 rationis, signat q[ui] magna uerba ip[s]o[rum] t[ame]n, q[ui] e[st] uerba confirmat, iom. 6.
 uerba habet uerba t[ame]n, iom. 7. nunq[ui]d sic locutus e[st] homo. luc. 22. fuit
 uerba p[ro]p[ri]a potens o[ra]re, et sermone.

Aliud e[st] hoc uerbu[m] d[omi]nio, nam qui d[omi]nio, sermonem suu[m] manifestu[m] simp[li]t[er] 20
 ut exhortando, ut laudando, ut reprehendendo, ac qui arguit, contradictionem audientis indi
 cat, hoc n[on] e[st] arguit, h[ic] in casu q[ui] contradictione[m] arguit, quod e[st] maioris efficacit[er] p[ro]bi, et
 d[omi]nio, contradictione[m] t[ame]n, et sic d[omi]nio, quod e[st] p[ro]uante post factu[m] e[st] obedi[er]e. 28. de
 sed haec nota e[st] nobis, q[ui] uerba contradictione[m] uerba. tota e[st] d[omi]nio d[omi]nio man
 neas ad pop[ul]o n[on] credentem, et contradictione[m] m[er]ito, arguit q[ui] sua d[omi]nio.

Alteru[m] uerbu[m] e[st] Manentes. n[on] o[mn]i[um] conuincere uerbo, et d[omi]nio t[ame]n in terra p[ro]uante. 21
 d[omi]nio, sed manentes, aduerte in serm[one] t[ame]n uerba, q[ui] uerba t[ame]n p[ro]uante m[er]ito
 p[ro]uante commendat, tanq[ui]d hoc p[ro]uante, et uerba p[ro]uante accommodata, q[ui] d[omi]nio p[ro]uante
 p[ro]uante, Math. 5. b[ea]t[us] p[ro]uante p[ro]uante, q[ui] ip[s]o[rum] e[st] uerba uerba. Math. 11. p[ro]uante euang[eli]zant[ur].
 et ita b[ea]t[us] p[ro]uante euang[eli]zant[ur] m[er]ito me. scilicet e[st] manentes, Math. 5. b[ea]t[us] m[er]ito, q[ui]
 ip[s]o[rum] uerba t[ame]n. Math. 11. d[omi]nio a me, quonia[m] m[er]ito sum. p[ro]uante. 26. d[omi]nio man
 nentes in iudicio, d[omi]nio m[er]ito uerba suas. iaco. 1. uerba m[er]ito uerba in manene
 uerba. h[ic] e[st] humil[is] corde, seu p[ro]uante. Math. 11. d[omi]nio a me, quonia[m] humil[is] sum
 corde. p[ro]uante. 17. p[ro]uante humil[is] salu[m] facit. isa. 57. uerba p[ro]uante humil[is].

iere. h[ic] 3. e. 10.
 luyi arguit q[ui]
 uerba t[ame]n. p[ro]uante
 ora n. p[ro]uante. n[on]
 scilicet uerba
 uerba, luyi n[on]
 q[ui] gloria iudica
 bit.

sepe in solent hōice retenti a malo ~~per~~ panam, que sanabilior est, idcirco pcedit
reprehensio, hanc uero, nempe cōmittā sequitur.

11 Triphitem panam cōmittatur d iudaeis cōtra, uera d spūalis, que fuit ablatis regni
et ceteris, de qua allegatur d illud math. 21. auferet a uobis regnum dei. secunda spūalis, de
qua dixi est illud luc. 19. citati. que regno, libere, de patre sui quati p romanos usq
in hodiernū diem. tertia fuit omnem completens panam, nempe cōtra lamā, et ceteris
12 iō a regno celsi, de qua dixi est math. 23. filii regni cōmittentur in tenebras exterioris.
ibi erit fletus, et stridor dēntium. luc. 13. cū uideritis Abrahā, isaac, iacob, et oēs pro
prias in regno dei uos nūc expelli foras. pcurā q̄ terrā uerbo cōmittā.

12 Dices, que potentia hanc d. panam. n. ut cōmittari. dico apud hōies panā est, quā sepe
minantur ea, que inferre nō pōt, et q̄uis inferre, panā d. quod p̄ inferre malum.
cōtra autē, que cōmittatur d. inferre p̄c, et p̄mittitū sum mala, et que nō poterit
inferri nisi ab infirmo poterit. quis p̄c inferre et̄na panā, nisi Deus, et que p̄c
pana illi conferri. math. 10. nolite timere eos, q̄ occidunt corp̄, cū timete, qui p̄c
animā mittere in gehennā. que p̄c poterit iudeoz immensā multitudinē mittere, ni
si dñs uictus adfuisse cōtra iudeos, nūq̄ Romani eos tam facile, et tanta impete de
uastassent. mira q̄ p̄c regis huius d. qui quā cōmittat, inferre p̄c, et que cōmittatur,
nullus hō, nec angelus p̄c officere, qui nō infirmis hōibz, sed p̄mittitū, et p̄mittitū
cōmittatur, et eos punire, terribilis, qui auctore sp̄m p̄mittitū, terribilis apud reges terra.

13 Fortius malus, quo p̄mittitū terram notatur a Hieron. est p̄mittitū reparatiōis, de qua
dicit math. 10. nō ueni pacem mittere in terram, sed gladiū, ueni separare hōicem ad
uersus fratrem suū, et filiū aduersus matrem suam, et uerū aduersus socerū suam.
qui inuenit matrem suā, et gladiū illam p̄mittitū d. reparatiōis huius essentia, nullis hoc
uide, p̄mittitū fortē cōmittitū amorem humani, nimirū filiū amā pacem,
et contra, amā rem suā, honorem suū, uitam aduersus suam. quis poterit hanc dñi
de, et hōi uerbi, et p̄mittitū accedat, et diuidat, ut p̄mittitū hō relinquat patrem, matrem,
amicos, rem, honorem, uitam propriam, fortissima d. p̄mittitū et acutissimus gladius
reparatiōis, hebr. 4. uirtus d. sermo dei, et penetrabilior oī gladiū mōitū. q̄ hō
uenit usq̄ ad diuisionem animae, et corporis, compugnat quosq̄, et medullas. Orige. h. 2.
cōtra celsū. in fine. in hoc diuina p̄mittitū cōtra agnosci dicit, qui tanta multitudine p̄mittitū
ut uirtus affectū dedit, et cōmittitū, ad se cōmittitū, et ab affectū propriis separata.

14 Dices, quare hanc p̄mittitū dñs respondet, quia dolorem incutit, nam q̄uis hōies relinquat
sibi charissima p̄mittitū cōtra. tū a p̄mittitū quādo impediti sūt, aliquo dolore afficiunt in
p̄mittitū, donec dulcissime sp̄s impleant, sic Augustinus lib. 1. de ser. do. in mon. cap. 4.
exponit illud math. 5. bñ. qui luxuriam, nimirū in reparatiōe ab eis, que sibi chara
sunt, p̄mittitū facta, quia cū si dolore afficiunt, nō tū ab affectū eoz vincunt, quod
cyrologus greco. h. 7. mora. cap. 12. docet. interpretans illud. i. cor. 6. q̄ p̄mittitū

Dei, ut dicitur regis primi, et non obediendo, legem eius transgrediendo, honori illius non consulendo,
sed impium. quoniam in uocabulo sumptis.
secundo modo sumitur per uerbum, quo non dicitur peccator, et impium, sed ille, qui peccat contra
23
gratia dei sumit, qui non sentit de deo, ut dicitur, non loquitur, ut dicitur, nec colit eum, ut dicitur, sic idololatrias,
infidelitas, paganismus, iudaismus, heresia, et blasphemiam domini impium, quoniam licet sint quaedam impia, et
impia hanc significationem non dicitur peccator, impium dicitur, ut uocabatur per al. i. non resurgit impium in in
licet, neque peccator in carnis uoluntate. et licet uer, si non abierit in carnis impium.

tertio modo recipitur uocabulum pro quodam homine dicitur impium et quidam antonomastiam
24
intra homines, quia ille est impiorum super omnes hominum impietatem, et hic dicitur Antichristus, de
quo. 2. thessal. 2. cum reuelabit ille iniquus, quem dominus interficiet spiritu oris sui. ubi
legimus nos, ille iniquus, quoniam legitur impium ille. graece Ανεμωσ οφθελος. hic dicitur
impium et excellentiam, quia non solum non sentit, loquitur, aut colit deum, ut dicitur, sed quia non
deum sibi usurpat. 2. thess. 2. reuelabit homo peccati. filius perditionis, qui aduersum, et
exaltabit aduersum deum, quod si deus, ut uerba ista in seculum in templo, ostendens se, impii
sit deus, impium istum et quidam exuperant inibi dicitur est.

quarto modo dicitur impium simpliciter, et absolute, et hic dicitur Diabolus dicitur. de quo per al. 16. exuperat.
25
homo, quem cum, superflua cum, auferat manum meam ab impio. Hiero. epist. ad Iulianum, et
festolam hunc locum interpretatur de diabolo, qui impium dicitur dicitur. hic. n. habet quem
hunc quendam impium super omnes homines, quia homo peccati, quidem et offendit deum, sed non peccat,
ut offendat deum, et diabolus omnia mala, quae faciunt, eo facit, ut deum inimicum asserat,
quae impietas est summa, et abominanda.

hinc supponitur quinquagesima, de quo impium sic dicitur. 1. thessal. 2. thessal. 2. interpretatur
26
hinc de Antichristo eo motus, quia sibi dicitur usurpare uerba hinc de eo, reuelabit inibi
ille iniquus, quem dominus interficiet spiritu oris sui. et reuera dicitur dicitur, cum omnia per
sententiam, et sequentia uerba de aduentu hominis istius intelliguntur. accommodatio dicitur
et hiero. expro. accipi hinc in loco impium pro diabolo.

At quae dicitur infidelitas hinc, uocabitur. n. dicitur non esse infidelitatem diaboli, sed ad substantiam, quia in
27
mortalis dicitur, et pertransibit in eternum. dico duplicem esse infidelitatem, una dicitur, quae dicitur
dicitur a corporibus hominum, quae multum in aduentu hominis pertransibit, et de hac interpretatur
exuperat, et hinc. n. uerbo suo expellebat demonia innumera, uirtute, et per se sua dicitur,
qua dicitur uirtute utur dicitur, ut uirtute se esse uerum christum hinc. ii. si in lignis dei omnia de
nomina, profecto uenturi in uos regnum dei. solent. n. infidelitatem appellare, quod aliqua
gratia displicent alii asserimus, et quod uirtute, et per omnia eius enuntiamus.

Altera dicitur infidelitas, quae dicitur dicitur a suo regno, et impio, quod habebat in mortalibus, et hic
28
Hieronymus exponit, quod dicitur inceptum, et per apostolos et successores eorum peruenit dicitur, dicitur
n. a populo gentium diabolum, idololatrias, et peccata expulsi, et conuersi homines ad se, de qua

infectioe huius p[ro]p[ter] .9. inuicem gentes, et p[ro]p[ter] impius. hic duo videtur duob[us] p[ro]p[ter] . inuicem gentes, p[ro]p[ter] h[ab]ere leu[er]a inuicem sui. p[ro]p[ter] impius, infectioe impiu[m] spu[m] labio[rum]. et si .n. manus n[ost]re impius, manus ad exercitu[m], et ad b[er]ro[rum] n[ost]ram con[tra] eum, nec habet vires, quas dicit h[ab]ere, vinci .n. videtur vinci.

29

Sed quid d[icitur] spu[m] labio[rum]. n[on] .n. d[icitur] uerbo suo, sed spu[m] labio[rum] suo[rum]. spu[m] labio[rum] est est flatus, infectioe spu[m] labio[rum] d[icitur] infectioe flatus, sicut lucerna flatus extinguit. quod est metaphora, et est p[ro]p[ter] dicitur est. Metaphora in hoc d[icitur] p[ro]p[ter] flatus lucerna extinguitur hoc modo, quia flamma illa dicitur, et nutritur humido exstante ab oleo, vel ligno, vel aliquo uniuerso, qui flatus. et mouet illud humidu[m], vel illi exhalationem, et sic p[ro]p[ter] flamma, qui nutritur aucto, si quo perdat, optima metaphora, est infectioe demonem, auferendo p[ro]p[ter] homini, quib[us] regni, et impiu[m] demonis sustinebat, et alibatur, ad certu[m] h[ab]ere ad se, et sic mansi demon destruitur, iom. vi. dia beati ad me ipsum.

30

Prophecia in hoc d[icitur], quia dicitur p[ro]p[ter] potestatem d[omi]ni h[ab]ere remittenti p[ro]p[ter]ta, vici, et cetera diabolus ab impio in h[ab]ere, n[on] .n. aliis armis occidendi eum, q[ui] h[ab]et p[ro]p[ter]ta, qui remittit p[ro]p[ter]ta, et donatur spu[m] s[an]c[t]u[m], hanc insufflando h[ab]ere, iom. vi. insufflauerit in cor, et d[omi]n[u]s accipiet spu[m] s[an]c[t]u[m]. quoy remittenti p[ro]p[ter]ta, remittit eis. p[ro]p[ter]ta h[ab]ere. spu[m] labio[rum] infectioe impiu[m]. p[ro]p[ter] factu[m] magna p[ro]p[ter] tantu[m] h[ab]ere vincere, et exellere, et tam factu[m] instrumentu[m].

Et erat iustitia cingulum lumborum eius.

Ornamenti regis huius propositum, et sancti sermo describitur. est autem in hebreo unum, et idem uocabulum, quod latine dicitur cingulum, et cinctorium, apud hebreos dicitur, quod dicitur adiunctis diuersa cingula singulorum, sicut si latine diceremus, cingulum lumborum, seu laterum, et cingulum renium, cingulum lumborum est cingulum militum, latine bellator, hinc ad latera pendentia quedam, quae enses sustinent, idcirco dicitur cingulum lumborum, seu laterum. 3. reg. 2. porcum exuorem belli in balteo suo, quod erant circa lumbos eius, cingulum autem renium est, quod cōtor est in usu pacis de spere. rex igitur hic habebat balteum militiam, et cingulum de pacis. cingulum militum erit iustitia, cingulum pacis erit fides.
 2. dicitur et cingulum et bellator, et pacificus, sic praedictum est et propheta. isa. 6. uoca nomen eius, uelociter spolia detrahe, festina praedari. isa. 9. iugum oneris eius, et iugum humerum eius, et scepterum exaltationis eius sustulisti, sicut in his. mathiam. iere. 20. Dominus mecum est quasi bellator fortis. de pace et de isa. 9. uocabitur nomen eius princeps pacis. ubi et hinc nomen fortis, quod est bellum, et ibidem, pacis non erit firmis. bellum. gesti est contra inimicos, diabolus, mortem, et peccatum, et uisti sunt. pax est nobiscum facta, qui pacificum nos cum deo, hinc. 2. in terra pax hominibus, hic est cingulum belli, et cingulum pacis, explicitum primū.

3. iustitia hinc, quae cingulum dicitur laterum, seu lumborum christi, ~~quae per etiam gratia~~ et acceptus fuit ut homo, et ipse iustus fuit, et est ~~per~~ tanta est, ut excedat omnem iustitiam creaturae pure, nam ut probe dicitur. ierem. li. 3. de fide. c. 22. non erit cōtor ut homo gentes deo per solam gratiam infusam, sed per unionem ad uerbum, a qua illa ut a fonte procedebat, quod et pater ipse significauit. math. 17. Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. nota quoniam causam complacentiae est, quia filius erat, et non in illud bene. aliud est complacere in aliquo, aliud bene complacere, complacere in aliquo, cum illud placeat, et gratia est, et si habeam aliqua, quae non omnino placeant, et bene complacere in aliquo, quod illud est deus ex ipso, et omni perfectione perfectum, complacere deo in iustis, et non bene, quia aut aliquid horum, quod non placeat, aut non ita diu uoluntatem implent, cum possit esse gratiorum, ac cōtor deus ex ipso placuit, prae. 100. magna opera dei, exquiruntur in ois uoluntates eius. nota in ois uoluntates eius. nota in ois uoluntates eius, sed in loco math. 17. indicat, sic aliqui ita exquiruntur gratia, ut romae aliquid de uoluntate, ita se deus, ac cōtor in ois uoluntates eius placuit, ista iustitia, ista innocencia est, quae facit cingulum laterum eius.
 4. Hac iustitia ~~facit cingulum laterum eius~~ solus ipse efficere potuit. Primo quidem pater et filius, et

f. talis est uita iusti, ope bono opere, quod pater est, et cum bono in se, et immittit in uis, et ex hoc quod pater, quod est bellum spiritus.
 b. christi lumbus est una qua ipse iustus est, si est iustus, qui iustus in dicitur, uoluntatem per opera sua, de qua 2. the. 1. q. uoluntatem mihi iustus iustus, alia, qua in se iustus, et cōtor est, ut se lumbus, et hinc, de qua. i. p. 17. the. rom. 1. q. pater uis mortuus est, iustus et iustus. non est de pater sermo, hoc balteo uis in eo aduenit, qui uenit in iudex. de posse uis est sermo,
 f. hac de iustitia est in nobis, qui in est ad aliud, quod iustitia iustitia ex ipso uoluntate. 2. the. 1. q. uoluntate iustitia, qui uoluntate mihi iustus iustus iustus est in christo, qui inuenit, et obtinuit a pater uis uoluntate.
 2. the. 1. q. uoluntate iustitia, qui uoluntate mihi iustus iustus iustus est in christo, qui inuenit, et obtinuit a pater uis uoluntate.

ut. n. dicitur
Rom. cap. 2.
de diu. nomi.
ut the. deus, et
ho. in eis opus
theandri et, id
et dei iustitia.
f. ita in iustis
ho. in iustis. quod
in loco math.
17. indicat,
ut nam
hac est magna
hinc iustitia
ho. lumborum. ne
no hinc in iustis
ho. habuit iustitia.
rom. 7. monte
no lumborum. con
no lumborum. con
no lumborum. con
no lumborum. con

obstantionem iustitiae suae, de postori caplo. 2. scilicet, quod aduersus nos erat christophorus
leccron, quod erat continentia nobis, et ipsum tulu de medio, et affigit illud cordi. et Eph. 2.
facient pacem, ut reconciliet ambo in vno corpore deo, et crucem iustificans inimicitias in
sotocipio. Hinc intelliges illud. i. iom. 2. si quis peccerit, aduersari habet apud deum
etiam etiam iusti. que d' hac concocia. si quis peccerit, aduersari habet iusti, q' si iusti d'
peccerit no defendit, sed puniet. no de hac iustitia loq' iohannes, sed de ea, qua etiam facti in
patri gratul. et tanta iustitia, ut pro nobis satisfecit, nobis uerum obtinuerit, q' iusti
et ipse e' propitiu' q' peccat nobis. et iustitia. de hac dicit i. i. 62. ut debet gentes iusti
tun, et cuncti reyes inclini sum.

Secundo, hac iustitia effectus est, ut ho' libat' a demone pote iusto iudicio, q' n. tentan
ti demoni ho' acquiescit, iusto dei iudicio traditur d' in eius pote, potuit deus erip' ho'
minem ab eo, impio, et domino, quia d' omniu', et pote, quia oia pot, noluit, sed
sicut iuste traditur fuit ho' demoni, ita iuste quatu' d' demon pote tradita in eu', hoc esse
cu' iustitia etia, ut explicuimus in quadam pcedenti concione, si n. etiam no' ho' iustus est, sed
sicut vnus ex hoib' ceteris, no' transiisset demon suam pote, et vngt' sui iuris d'itudo
mit' in eu' p'sequendo, et ~~quod~~ iustitia etia ea erat, ut nihil demon h'et' con' eu', q' in
eo demon iniuste egit, et fuerit merui pote lata con' hoies, tom. i. q. v. vni p'ncip' hunc
mudi, et in me no' habet, q' iust'.

Terzio, hac eadem iustitia obtinuit, ut no' solu' libaretur a pote demone, no' solu' omnia vni
nos delect' et debita satisfactio solueret, sed et ut nos iusti efficieremur, et grati deo, et laym' in
ta etia, nam potuerit suo fora fieri absq' hoc, si ho' maneret ex pote demone, deo
aut no' inimiq', nec debitor q' peccat' q' peccat', et adiungit tiliu', ut nos et iustificati esse
mus cora' deo, quati ipi, et fidi dei effecti, et heredes vite etia, rom. 3. ut in ipse iustus,
et iustificans eos, qui sunt ex fide etia. i. cor. i. factus e' nobis, iustitia, manifestu', et relectu',
i. n. 62. q' syon no' tacebo, et q' iusticia no' quiescat, donec exultauerit ut splendor iusticia eius,
et saluator eius tanq' laudat' accendatur. de iusticia etia splendere, et lampas accensa, q'
splendor', et p'ncip' luor, et iustitia sua in nos diffundit efficiendo iustos, et sanctos, merito
q' iustitia e' anguli lumbor', quia q' hanc con' inimicos nost' hanc omnia fecit.

Obiicit, seu interrogat' aliquis, si iustitia hac e' baltus eius, quis fuit gladius, seu ens,
nam baltus aut nec ens, no' aut e' ipse ens. merito hoc quatu' est, nam ens, et gladius etia,
fuit pote' limit' eius, hac potentia potuit q' se solam vni sine vilo baltu, nam absoluta pote
rat condonare oia peccata hoium, et libare a captivitate demone, et pacifera nec sibi, gratia q'
facere, et vna etiam dare, et si ho' factus no' e' ens, et ho' e' factus idem potuit, nam no' miror est
facta po' limit' q' carne assumptam, et noluit, sed hoc facere placuit q' modu' satisfactiois
et iusticie, et no' tm q' misericordia, et po', hac de causa baltu iusticie hunc se vngit in sua lu
manit', et ens, et pot' sui redimere, et ligare baltu. quod fuit mirande po', et iusticie, et cu' d'

Et hinc videtur quod iustitia dicitur

more, et non inimicos pugnat, noluit esse uagina, nec adhuc uagina pugnare, sed ea in balteoposito iustitia, ac si quis nobis, et uir fortis dedignaret con rursus insolent, gladium euaginare, sed ad uagina, et cu pendentibz baltei sit illu pecti, et vincu, sic con inimicos nos fortis iturus po sua in uagina humi, et in balteo iustitia retulit cor omnes uicij, et supauit. et honori Patris consuluit, ut ei fieret satisfactio tanti debiti, et cetera in hominis gloriam, ut dicitur perie, nobis quidem ablatu d debiti, no absolute & condona, sed p resolutionem. quia ho inuentus e, qui pro oibz solueret, minime ipse deus factus ho, et creditor ipse induens naturam debitoris, et in ea soluens, cui q iustia singula liboz eius.

7 Hoc principis terra debent imitari hinc ensam, qui d po spualit, q d in pncipibz spualibus, et spualit, que d in spualibz, ac pncipibz, hic gladius est, ut ipse exprit locu, sed opus e cum hie in balteo iustitia, solus balteus duas partes hie superiore, et inferiore, quibz conu appendi, que significat iustitia ad prox, et iustitia ad deum, q d religio, po pncipiu in hoc debet ee balteo. Solentia ho d, q pncipie gladius po no in balteo iustitia, sed in balteo prope uicij uolunt, humani respectus, et aliquid in balteo imaginu, et impictu hie, du po gladium pessime exercem. et si aliquid iustitie faciunt, impicta quidem, sit illi q hinc ensam in una pncipia baltei.

na hinc.

9 Ut aut optum Principes teneantur potentia sua scudua iustitia et religione admimistrare, explicemus, dico iustitiam dei ee ualle a nra humanam, dei iustitia e generalissima, quidquid. n. uult facere, iuste facit, quia no^{tar} eius lex e no hnt alia sup legem, et cu sui omniu doming, pro bneplacito suo omnia iuste facit, si punit malefactoru, iuste facit, et si no punit, et iuste facit, quia doming e, et condonat, que sua sut, nam siquis occidit hoitem, quod dei e, aufu, nam ille ho dei erum, un condonat morte, illy, deo qd quid facit, iuste facit. ac iustitia homini no e sic, sed hie sup m legem, nempe dei uoluntatem disponentem uel q leges diu, uel q rationis hilaamina, debet q ho se uispetare, et iuste agi, nec hie pro^{hinc} uo legem, sed alia subordinat, un no e in pte sig scilicet no punit debita, nec condonare no cum facta, quia diu absolute no est.

10 Perpende q rem notanda, cu deus uoluerit iusto latere hoitem iustitia sua iusticia, et hie more filii, sine satisfactione, et resolutione, uoluit tm reuocare iustitia hominum, ut no latat sine satisfactione, et sine demerita culpa, ac lamna iusta, quanto magis homini, et pncipie debent scruare iustitia et arigi hoc balteo, cu no habent alia iustitia, qua iuste agant, min hinc, qui eis e imposita, profecto ayim e efficacissimu.

11 Attende aut, q gladius principis, qui no e in balteo hoc, uindicta quidem, tm hebetalax, et minime uictus eius, et aliquid uincit, quia po con iustitia exercita, aliquid minuit, et pui, qn uero e in balteo iustitia, uindicta, no tm hebetalax, nec pui, sed uoluit augetur, et stabiliter, quia in eo, quod iuste facit, minime deus est, et deus e, qui uindicta e cum, qui aut e, qui pncipalem deo.

Et fides vinctoria rerum p[ro]p[ri]e.

hoc e[st] alium vinctum, quod p[ro]p[ri]e est, quo significatur nonnulla mysteria, in p[ro]p[ri]e na-
 men fides non explicat totam signifi-^mcationem verbi hebraici, nisi malayth e[st] fides accipiat,
 in hebraeo e[st] אֱמוּנָה quod quatuor signifi-^mcatur, primo fidem, et credulit[ate]m, quod adhibemus
 d[omi]nis altiori, qua signifi-^mcatur fidem catholicam dicitur, qua credimus mysteria nobis reuelata.
 secundo signifi-^mcatur veritatem, qua quis vere loquitur, dicitur verbo, q[uo]d sentit mente. tertio signifi-^mcatur ve-
 ritatem, qua quisq[ue] sentit, ut res se habet, ut dicitur, i. n. si verus. quare signifi-^mcatur fidelit[ate]m
 qua, qua p[ro]mittit implentur, qui i[st]e loquitur, ut sentit, ut verus e[st], q[uo]d sentit, ut res se habet,
 verus e[st], qui implet, q[uo]d p[ro]mittit, fidelis est, et constant. o[mn]ia haec vocabula hebraea signi-
 ficant, et vinctis eadem loca scrip[ta] p[ro]mittit. 12

qui dicitur suis fidem adhibere ab aliis p[ro]mittit, nec e[st] ipse habere has tres conditio-
 nes, seu q[uo]d p[ro]mittit ab aliis emanat in p[ro]p[ri]e signifi-^mcatur, nec e[st], ut ipse habere, in tribus
 significacionibus emanat. sicut n. qui non dicit, ut sentit, et hoc dicitur nemo iure credit,
 sicut q[uo]d dicit, ut sentit, t[ame]n ipse fallit, nec e[st] his iure credit, sicut qui p[ro]mittit, et aut non
 t[ame]n animu[m] implendi, aut si h[ab]et, malitiosus t[ame]n, nec his credit, nec fidelit[ate]m. qui q[uo]d fidem
 p[ro]mittit, debet omni emanat, et attende non t[ame]n h[ab]et, sed omni vinctum, sicut n.
 qui cu[m] aliquibus has vinctus exerceat, non cu[m] aliis, aliqui n[on] s[unt], aliqui n[on], nec cu[m] istis
 plene credit iure p[ro]p[ri]e. 13

Attende ergo, dicitur d[omi]n[u]s in h[ab]itu munda veniens locuti, que nec cu[m] non constabat, narra-
 ba, que non videbantur. p[ro]mittit, que non erat p[re]sentia, sed futura, idcirco exp[er]i ab
 omnibus fidem, et credulitatem, matth. 23. qui creditis, et baptizati fueris. i. n. v[er]o. b[ea]t[us]
 qui non vidit, et creditis, i. n. sed v[er]o potest filius dei fieri. i. n. q[uo]d credit in eum.
 cu[m] i[st]e fidem ab omnibus p[ro]mittit, et emanat, debet ipse omni emanat et fide vinctum
 et p[ro]fide, nempe veracit[ate]m, verit[ate]m, et fidelit[ate]m, sicut n. iure fidem p[ro]p[ri]e, et credulit[ate]m n[on]am, et
 iure ei debetur. talis n. erat ipse, non habebat fidem p[ro]p[ri]e modo, quia videbat deum, et
 omnia, que docebat mysteria, fides aut e[st] non apparentiu[m], t[ame]n verax erat, quod sentiebat, si
 cobat, i. n. b. si dixeris, quia non scio cu[m] ero similis vobis mendax, sed sicut cu[m], et sermo
 nem eius seruo. id e[st] non sum mendax. i. n. 3. que vobis, t[ame]n dicitur. i. p[er] 2. non e[st] inuen-
 tas dolus in ore eius. erat verus, sciebat, nec falli poterat, i. n. 14. ego sum via, veritas, et
 vita. i. n. b. si testim[oniu]m d[omi]n[u]s de me ipso, testim[oniu]m man[us] veru[m] e[st], q[uo]d scio, v[er]o veru[m] fidelis
 e[st], que p[ro]mittit, implet, nec mutatur. luc. 21. celu[m] et terra transibunt, verba aut[em] meo non
 transibunt. i. n. 3. fidelis dicitur est, qui confirmabit vos, et custodiet a malo. cu[m] i[st]e si
 verax, verus, et fidelis cu[m] omnibus credentibus in eu[m], emanat vinctum e[st] rerum eius. talis n. e[st]
 op[er]atur qui cunctos h[ab]et ad fidem vocaturus erat, id e[st] n. mysteriu[m] fides vocat in[n]uac
 tunc h[ab]et verbis prophetarum, et h[ab]et vinctum dicitur, qualem vocat gentiu[m] et iudeoru[m] ad fide[m] signifi-
 cationem. 14

Ap[er]ta fides h[ab]et
 triplicem p[ro]p[ri]e
 bus, signifi-^mcatur
 est in h[ab]itu et
 verus. q[uo]d e[st] n[on]

Alteru[m] e[st] mysteriu[m] hoc eodem verbo significatur. in eius declar[atione] attende cu[m] triplicem p[ro]p[ri]e
 rationu[m] in d[omi]n[u]m, et h[ab]et, hoc n. n[on]e signatus e[st] misericors nostri deus h[ab]et honore

quia n. in eam dignitatē p̄rogatiōē hōier, ut filioi mox adq̄ faceret, et b̄t̄ificū dote
 des, idcirco sic̄ rōis sponse, et se viri, ac sponni rōis appellari voluit, et v̄m̄iōē fidei, et
 s̄p̄iōē s̄p̄iōis s̄p̄iōis, qual̄ triplex est. s̄m̄ celebratū ē tunc ad synagoga, cui p̄ fide, et dilec
 tione, dedit legem illā morū, iudiciō, et ceremoniarū. v̄ illud s̄p̄iōis fuit in iust
 et iudicio, cui ei dedit p̄missionē venturi t̄m̄i de oīy carne, et semine, et multa b̄n̄e
 ficiā consuli sp̄alia, et sp̄alia, v̄ s̄p̄iōis fuit in m̄iā et, et miseratōibz. secundū
 fuit multo p̄fectius cū eēt n̄a, cuiq̄ filij dei in carne exibent sponso d̄, p̄al. 13. ipse
 t̄m̄q̄ sponz procedens de thalamo mo. hoc nō in lege illa voluit, sed remōit v̄m̄iōē, et
 figuris celebratē in fide viua, et dilectiōe p̄fecta, d̄ actū magnā dilectiōē, n̄q̄ illud spon
 salitiū fuit cū serua, q̄ iustū in statu legis serui erat, ac nōtū cū lib̄a, q̄ eēt statu
 seruitutis abiecto in libertatem est translata, cuiq̄ meminū Paulū Gal. 4. nō sumq̄ seruū
 et filii, sed lib̄era, qua lib̄e t̄m̄q̄ nos lib̄auit. figura huiq̄ in Abrahā, qui nuptias cū
 lib̄a, et cū multa celebratū, et ex v̄t̄aq̄ habuit filios. v̄t̄ū ē s̄p̄iōis consummatum,
 q̄i filii h̄reditiōē accipiunt, q̄t̄ ē in gloria.

nō lib̄a;

16 Huius triplex meminū Osee cap. 2. Responsabo, inq̄ deus, te mihi in sempiternum, et
 Responsabo te in iustitia, et iudicio, et ~~legem~~ in m̄iā, et miseratōibz, et Responsabo te in
 in fide. illud p̄m̄i est, quod v̄t̄o loco posuimq̄, quod ē alioz firmi, quam̄ h̄erēs, dicit
 mi te o cū fideiū Responsare te mihi in p̄m̄i in gloria, t̄m̄ prius Responsabo te in
 iudicio et iustitia, idē lege lata, et in m̄iā, idē p̄missione t̄m̄i, et miseratōibz, idē
 b̄n̄ificiū multū, postea in fide et carit̄e, hoc q̄ intimant̄ Em̄iā h̄icū, v̄m̄iōē remū
 ois fidei, nempe p̄cipue v̄t̄q̄, ut sponz celebratū nuptias cū eēt, nō in lege, sed in
 fide carit̄e, et gr̄a, et s̄m̄iōē gr̄a, et fidei. hoc ē illud verbū Em̄unah, q̄t̄ ē apud Oseam

17 Huius sponsalitii quadam adumbratō ē in hodierno euanḡ, nuptias celebratū, quibz int̄ se
 it̄ t̄m̄i signū voluit se eēt sponzū eēt, sed nō qualis illē, q̄ inuicem, nec firmis nupt
 erat, in his v̄m̄iōē eēt inq̄fectū, et cū hoc defectū, q̄ lex inq̄fecta, et adhuc cessaui,
 et nupt t̄m̄i p̄fecta, in quibz v̄m̄iōē multo p̄fectius, et nō deficiente, q̄ euanḡ cōtineat gr̄a,
 et nō cessatū, ut ei sup̄ueniat aliqua alia lex. Hec ē d̄ h̄ic̄ int̄ bona huiq̄ seruit̄,
 et sp̄alia, gaudia inq̄fecta huiq̄ seruit̄, et euanḡ, sp̄alia solida, et p̄fecta huiq̄.

18 Vires, quide, q̄ v̄m̄iōē coniungit, quare coniugū nō ē ad p̄t̄us, et matris, sed ad v̄m̄iōē.
 Attende v̄m̄iōē signū irascibilem, v̄n̄. i. Macha. 2. h̄i de Machabiz, cōtemnente v̄m̄iōē
 eius, et ascendit ē furor eius secūdū iudiciū legis, et int̄ficiens occiditū illū. hoc q̄
 signū v̄m̄iōē mirabile, v̄m̄iōē t̄m̄i v̄m̄iōē v̄m̄iōē, ad significandū christianoz hoc et h̄ic
 reuera futura, ut eos irasā merito possit, et a sponsalitiō repellere, t̄m̄ nō id fr̄uere, sed
 iram m̄iā et fideiū remp̄biū, ad rom. 3. n̄q̄ incredulitas eoz fidem dei euacuatū, ab
 v̄. it̄ nūc nulla reuera fuitem, ut eēt sua dimittat, in se v̄m̄iōē instigando, sed nō repelle
 do, q̄ fides, et fideitas v̄m̄iōē remū ois est. p̄ta. 33. si dereliquit filii eoz p̄

siu n̄poca. i.
 q̄m̄iōē ad matris
 zom̄iōē.

Adverte potremo, qd nō pōt aliud ornām, qd cinguli, ut lenolev hūmilitatis exiden
tis in thro, et vmbra hūm incomphensibilis. cinguli corpus totū cingit, nō tū solum
corpus comprehendit, nec concludit, qd cū cinguli ē, ita hūm vmbra totū hūmilitatis erat,
et tota hūmilitas in thro vmbra hūm, nō tū comprehendebatur, qd hūmilitas ē et ex
hūmilitatis illa in celo, terraq; idcirco cinguli ē hūm, nō vobis vobis vobis
comphendit tota hūmilitatis, qua incomphensibilis est.

[The following text is extremely faint and largely illegible due to fading and bleed-through from the reverse side of the page. It appears to be a continuation of the handwritten notes.]

[Marginal note on the left side of the page.]

[Faint, illegible text covering the majority of the page]

111

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

Pro modo intelligant verba illa Esai. 40. suscipit de
 manu dñi duplicia pro omnibus peccatis suis. non lute
 ut hoc loco abutitur ad probandum eorum suam nempe oia. q̄
 ea p̄ta an iustificacionem.

cap. 1.

De varietate lectionum

Septuaginta sic interpretati sunt, suscipit de manu dñi dupli
 cia peccata. sic legunt q̄ secuti sunt eoz cyro. ut orig. Ambro. et
 multi quos paulo post citabim. et nra vulgata et hiora legunt
 suscipi duplicia q̄ oibz peccis suis, et vera lectio hebraea hinc lectio
 facit, nam dicitur, suscipi de manu dñi duplicia in oibz peccis suis,
 illa autem in. equivale p̄posit. pro. ac quis lectio si varia mul
 ti sunt q̄ illo q̄ q̄ hoc legitur magis concordans in sensu, in duplicia
 peccata suscipi. licet q̄ duplicia q̄ peccis suscipi p̄nam. ut dicitur ex
 plicabim. q̄da ad sensu hinc hinc q̄ p̄nam. et dicitur ad hunc
 du. aliquos hinc in verba legunt. cu causalit̄ cōiunctione sic. q̄ suscipi
 de manu dñi duplicia in. ut cui tenet tota dicitur q̄ leguntur
 cōiunct. ac hinc. sic. ierusalim hinc. q̄ completa ē malitia eius,
 dimissa ē iniquitas eius. q̄ suscipi de manu dñi duplicia, ut p̄na
 referat in. ad consolam. ierusalim. q̄ completa ē malitia. q̄ vero
 ad. ut sic. dimissa ē iniquitas eius. q̄ suscipi duplicia. ut
 hinc de Ambro. cu alio infirmitate dicit. nra vulgata p̄cipit ad he
 braei legunt. accipi sibi sicuti caeli illa dicitur p̄na. ierusalim hinc.
 q̄ completa ē malitia eius. q̄ dimissa ē iniquitas eius. q̄ suscipi de ma
 nu dñi duplicia. ut sic legunt p̄na ad consolam. referat. nra lectio una
 vult eam in p̄cipio. q̄ si vult sup. singular. p̄na referat. q̄ completa
 ē malitia. dimissa ē iniquitas. suscipi de manu dñi duplicia. hoc de lectio
 ne. q̄ in meli. explicabim. du sensu. verborum discurrem.

Variis hinc locis scripturae exponitur, quod expositio sit proponenda
 de et explicanda, quidam dixerunt hanc esse hanc doctrinam per
 reddere, quod duplo maiorem penam recipit, quod peccatum. ista est expositio
 tract. 6. in math. ubi dicitur non semper reddite deum sed opera hominum, sed alii
 quod maiorem reddite penam, quod peccatum in hominibus, et adducit hinc locum
 Eusebii, et illud psalmi 73. reddite inimicis vestris septuplum in sinu corporis. loquitur
 de pena huius seculi, qua purgantur peccata. hinc expositio ut accedat Gregorius
 Nazianzenus. oratio in prelorem gratiarum. dicens, quibusdam honoris seu exaltationis
 et peccata et duplicata, quibusdam et septupla pena. et illo adducit locum
 hinc Eusebii, et hoc locum psalmi allegat. hinc etiam consentit Ambrosius. sermo
 in psalmi 113. vers. 3. ubi dicitur, numeratio est peccati, quod culpa
 et ideo magis consolatur iniquis, adducit hinc locum Eusebii, dicens, ideo dicitur
 iam iniquis, quod suscipit duplicata. hi tres autem non solum exponunt hanc
 locum, ut dicitur suscipio duplicata peccata, id est septupla pena, quod ad
 peccatum fuerit, sed etiam inveniuntur in quodammodo generalia, communia et iniquis non
 soluta est, quod magis magis suscipit est peccata. et Ambrosius addit hoc est magis
 magis consolationis, sed ista sententia explanatione indiget.

Dubium igitur est quod ista expositio vera doctrina continet, si n. maior est pena, quod
 peccatum, non ut in pena infligenda iustis occurrat, quia si deus servum, aduocata
 multiplicata peccata esse supra reddere et peccatum servata iustitia non solum
 quod ad deum, sed etiam quod ad hominem. et si sine comparatione tunc ad damnum tem
 porale illatum et peccatum alii, v. g. aliquis fuerit occisus unum prope, puni
 ut ei inferatur quatuor. tunc maior est pena quod culpa non simpliciter, sed
 facta comparatione ad damnum quod et reprobam illatum fuit prope. 2° si sine
 comparatione ad delectationem et voluptatem quod in peccato est, quod n. peccatum, delectationem
 eo alio, quem persequitur, si quod ut pena maiorem adferat voluptatem, quod sine
 illa voluptate, ut quod percussio aliam voluptatem in eo, tunc tunc debet ma
 iorem recipi debet, si si magis abscondat in peccatum. 3° si sine com
 paratione ad simplicitatem et nudum, nam aliquid in peccatum unum recipitur malitiam

intelligi capere aliqd, q' magis puniti sum, hi no ob id sup' merito illi
 suis puniti. et oportet. id. dupliciter duplida si op' aut. q' p'ra d'no
 magis n'riori est, et longior, et turbior, sed no vltm' d'no d'no
 esse quatu' ista r'p'o s' intelligenda, que explicat duplida suscipere p'ra
 istam p'nam pro p'ra maiorem, puta nura et ueritate, aut maiore, q' in
 d'no, q' ueritate admittit quatu'.

Vltro p'cedit r'p'o vna aliud ad huc, queo' fieri et p'ra maior p'ra, q'
 culpa, ubi aduertit q' in hoc sculo no infligit deo tanta p'nam q' p'ra qui
 non p'ra et culpa m'ior, nam p'ra vno ueritate p'ra iusto mortem in
 fligit, et ad huc p'ra a p'ra, cum magis illud, q' in purgatorio p'ra
 ueritate tanta infligit p'ra, q'ra in hoc sculo no infligit p'ra in hoc q'
 sculo d'no et d'no s' p'ra purgatorio m'iora nulla d'no,
 bi op' d'no ueritate ad culpa ueritate purgatorio fieri p'ra q'
 et deo infligit in hoc sculo ad p'ra m'iora p'ra no infligit, ubi
 colit' sine infligit p'ra, et hoc no magis s' p'ra, et magis p'ra
 p'ra, et m'iora ueritate p'ra, et p'ra h'ra intelligat' ad p'ra.

Cap. 6. mach. et p'ra a d'no h'ra. n'ra in d'no ad d'no m'ior
 h'ra h'ra d'no ad h'ra, et no h'ra m'iora h'ra de explicat' h'ra d'no

Cap. 3. De oblatione cori sine p'ra d'no

P'ra aliquis d'no no h'ra r'p'o q' no v' ma' d'no ista r'p'o
 duplida p'ra s' p'ra, et in d'no h'ra d'no m'iora h'ra, q' s'ra
 ad p'ra duplida dico h'ra h'ra mag' d'no et h'ra h'ra m'iora
 forte ad ueritate p'ra ueritate d'no m'iora h'ra, q' p'ra duplida, in
 in m'iora h'ra ueritate de manu h'ra duplida, et p'ra h'ra s'ra p'ra
 p'ra p'ra h'ra, q' ad idem h'ra h'ra h'ra h'ra, et h'ra h'ra
 magis h'ra. 6. mach. et h'ra d'no h'ra, et ueritate, q' in purgato
 i' h'ra p'ra h'ra ueritate d'no m'iora h'ra p'ra, et in h'ra
 ueritate alligat' h'ra h'ra d'no h'ra. h'ra. ad p'ra. Antid'no et in
 ueritate ueritate magis i' p'ra h'ra h'ra et p'ra h'ra h'ra p'ra
 p'ra in h'ra m'iora, et in alio ueritate p'ra, ubi inuenerit h'
 m'iora d'no in d'no ueritate ad d'no no m'iora ueritate h'ra h'ra h'ra

hinc est id est cor dicitur, quod iam non erant amplius desideranda in conspectu
 ut prius facta est, quod ipse dicitur post istum dicitur. ille est sensus, quem
 persequitur in verbo hebreo, ut uerborum humilitas, et uulgata diuina malitia.
 Post est id est dicitur, qui seruum uerborum est, aut non minus glabris, ut
 dicitur militia hinc completa, id est semper legis, et scripturae. quod usque ad
 istum dicitur, et successu eorum, et sic dicitur scripturae legis dicitur finem
 dicitur et in malis uoluntatis, et dicitur militia, quod si militia est ad inter
 duenda pacem, sic legi pedagogy et medicum fuit in uariis quod dicitur
 dicitur, quod dicitur humilitas, quod dicitur legis paruulorum et eorum erant, uel
 gratia uerbi, malitia, quod oronata erat illa legi et gratia, utique quod me
 istum aduenit perit in hoc uerbo, quo exprimitur cor, et dicitur humilitas
 hinc nata sum, et in hinc ad dignitatem dicitur.

cap. 10. De explanatione secunde particulae.

Altera causa consolatio est, quod remissa est iniquitas eius. melius hinc sequens
 uocabulum quod dicitur, soluitur est perit, ubi ponitur dicitur tunc soluitur et remitte
 re, nam remittit quod graue dicitur, soluit quod salis facta quia tollit, et dicitur
 hinc applicat hinc satisfactum ad quod sequens, quod dicitur duplicia et ut dicitur
 dicitur, in uerbo ad istum dicitur uerbi, quod sua passione et morte quod dicitur ra
 ti facta, et dicitur perit soluitur factum, et hoc adducit in consolatio magis dicitur, ut
 hinc aut quo uerbi dicitur quod dicitur quod dicitur soluitur, quod dicitur hinc, et uerbo
 re. in hebreo dicitur magis hoc explicat, et n. 72 quod dicitur, quod dicitur pla
 cere, complacere, et in coniuncta particula hinc, quam dicitur, placabilis facta est
 iniquitas tua, quod dicitur dicitur fuit, quod dicitur reconciliatum, placatus est
 peccatum fuit super omnes iniquitates, et sic dicitur eius fuit iustificatum dicitur
 et placat. inde sequitur ea tertia consolatio, quod dicitur duplicia, et n. 27 dicitur
 sequitur, completa. n. lege dicitur uerbi placare morte peccati, sic est hinc placat
 iustificat cor duplicia, ut dicitur explicatum est, ex quibus dicitur loci hinc quo
 positum sensus manet explicatus.

[Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.]

Christo. hom. 23. in. 2. *[The text discusses the interpretation of the words 'da nobis pacem' in the Lord's Prayer, specifically the phrase 'da nobis pacem' and its meaning in relation to the Lord's Prayer and the concept of peace.]*

[A line of text, possibly a section header or a specific reference, which is mostly illegible.]

[The main body of the text, consisting of several paragraphs of handwritten Latin script. The text is dense and difficult to read due to the cursive handwriting and fading.]

Sic pater magis faciat vobis, si non
dimiseritis et matth. 18.

fratres parabolae scopus et ^{tu} d. ostendit qd. si huius
necesse dimittere quidquid a se in eum peccatur, et qd.
est rationabile. dixerat. n. dñs interroganti Petro quod
peccata in me se magis et dimittat ei. septies. non solus
septies, sed septuagies septies, numero finito et indefinito sumpto.
Petro autem non dubitabat de remissione, certus n. erat et dimitt
tendum fore, si de numero querebat, et ad hoc videtur dñs, et
de hoc subiuncta est parabola, ut ostendat tempore in fratribus
dimittendum necesse esse et rationabile, quod necesse est rationabilitas
in peccata. Sic. comprehendit, in qua sunt parabolae applica
et scopus exprimitur, necesse quidem est, quod si non talis fuit re
missio, de qua nobis remissa sunt, si non dimittamus, recuperentur,
si fortiori et si nondum sunt dimissa, non dimittentur. rationa
bilitas, quod multo plura et maiora deus dimittit hominibus, quam esse
possunt ea, quae homo homini remittit. huius scopi debent acco
modari omnia, quae in parabola narrantur, nec alia quaerere, quae a
scopo aliena sunt. quod si fieri, multi errores inveniuntur
et sensus verborum huiusmodi aperitur.

Primo vitabitur error, nam posset aliquis dicere in hac parabola
la rex iste non mihi dimittit, quod rogaretur humiliter a servo, nec
et veritas est non servum mihi postquam rogatus a conservo non dimittit
quod nec homo dimittit tunc peccata in eum, nisi prius peccatum pe
nitentem et veniam rogat, magis quod ista deus facit cum hominibus adultis.

151
ut tñ error esset hoc ex parabola deducere, tñ n. hō it nō pe
fenti nec roganti fci dimittere pēta in ipsum cōmissa. nam para
bola ad hoc inducitur ut ostendatur nec^m it et rationabile dimi
tere fci pēta in nos cōmissa, nō aut modō iste interdū, sed inter
ducitur ut malitia hōis exprimat, q̄ et rogatō nō dimittit, dñs tñ q̄
Secundo vitabi error. dicere aliquis posset rex iste mōq̄ rogaret
odio hūi seruuū debitorum, uolui. n. malū inferre, hūi et animū
vindictē, nam iurū uēndi seruuū, uxorem q̄ et re uera mōq̄ hō
p̄ximū hūi, odio tñ eū deq̄, et vindictā minatur, alii. n. deq̄
p̄ctores, et iud. filii dñi, licetū q̄ hōi iniuriā passo odia hūi
oīa iniuria afficientem et vindictā uelle. sed ille nō peti uenit,
ut hoc fctū ē, nec. n. licet odiū uenire, animū ut vindictē hūe
ullo spū nec statim ac fci p̄ctū p̄ximū in eū, nec in parabola
hoc ē querendū, q̄ alienū n. p̄ctū.
Tertio vitabi error. dicere aliquis posset deq̄ nō semel dimi
tit pēta, nec expectat ad p̄ctam, sed p̄ctores daturat, et appa
ret q̄ in parabola postq̄ seruuū cōseruo nō dimittit, statim
eum p̄ctū uenit, nec expectatū ut iterū rogaret, nō q̄ hō
hōi dimittere tñ, quoties in eum p̄ctur, ut hoc fctū ē, et cō
finem parabole, nec hęc similit̄ sic ē querenda, q̄ semel dimisi
rex, sed in hoc q̄ semel dimisit decem millia talenta, et iste nō
hūi dimittere contū, signit̄ hūi ē q̄ semel dimittit, dimittere
maiora multo, q̄ hō hōi dimittere possit et si cōtinuo in eum
p̄ctur, q̄ n. causera plura sine p̄ctū q̄ in deū cōmittim,
q̄ q̄ in p̄ctū, maḡ et hoc sūt et cō hūi, tñ uel unū p̄ctū hūi
multo maius graue malū, q̄ sine bin p̄ctū in p̄ctū si solus p̄ctū cō

quis ex una pte uolu
erit hōem dimittere
nō roganti nec pe
fenti, ex alia pte p̄ct
p̄ta p̄ctū ut ipse pe
ctur, et rogare malū
uade p̄ctū reconcilia
fctū suo q̄

videtur, et in hoc dicitur parabolis multo, n. plura et minus
et vel semel res iste, et tunc remittit, qd hō hōi remittit et
remittere possit, vni rationalitatis delectat qd hō hōi remittit
tunc debent quoties in ipsum p̄tere.

quarto error videtur. dicit aliquis, iste rex p̄ debiti seruus
sui cui vendit, uxorem, et filios, et omnia, licet qd dicit qn hō nō
hō, vni solus creditur p̄cū, ipse vendit, uxorem, et filios et
nōm qd hoc factu videtur quidam i cui co, qd deo facit, dico
nō id licet vllō hoc facere, nec in parabolis, vni figuris,
aut figuris colligere licet, licet id qd narratur, qd sit iura
aliquis factu licet, nō qd illius aliquid exprimit licet
qd sit nō ad iura in iustitia factu, sed in facto, ita apud
luc. 16. homo si villico iniquis, qd inique egit in facto illo,
in rei licet sit et parabola fuit, querenda qd dicit in hoc sit
in alio. dicit velle notandum qd hoc factu simile exprimit qd
deus facit cui p̄tere et debitor qn ipsum p̄ exigit, et vult
quandā rationē in hoc modo p̄tere p̄tē, dū ad cor ip̄i redire
facit, solus n. deo exigit p̄tē et terere, ut vniā p̄tē, p̄
mā ayar, aliquid inuitando malū temporale in p̄tē p̄tē, ali
qn in cōiūctis, uxore, filiis et aliquid in rebus cōiūctis, honore, fa
ma, p̄cū qd hoc dicit iure vendit ip̄i, uxorem, filios, cuncta que hō
quo magis p̄tē ad vniā p̄tē se conuertit.

quinto error videtur, dicit n. aliquis hō iste dixit, p̄tē ha
be in me, et omnia reddā tibi. qd p̄tē si expelet a deo, solus
q p̄tē suis sine remissione factu a deo, ut hoc dicit errorē et
licet vni, nec sit in hoc dicit, sed in hoc qd bona vni p̄tē, qua

si possit solvere, soluisse, et in hoc, qd rex remissio libere istam
partem et non bona debitoris, remissio qd facta est non ex iuste debitoris,
sed ex misericordia regis, voluit n. expectare debitorem potentem di-
lationem, qd sciebat id magis ob bona voluit, qd ob possibilitate dicit.
si fit igitur parabola non est in his querenda, sed iuxta scopum, scopus
autem est hominem homini debere dimittere, quid quod et quibus in ipso fateri potest,
qd aliter non dimitteret ei legem, aut dimittere expectet castigando, sic ut
rex qd magnum debiti dimittere servus, qd vero hic voluit conservare
dimittere, ipsi castigandi quod dimittere est expectando. hoc idem
fit in figuris et imaginibus, fit statua celsioris, aut hominis alius, si
quis dicat, ista statua est plumbea, et gravitas, et coloris subnigri,
et frigida, non potest ambulare et qd talis est unus est statua, sibi huius
est, qd non in his, sed in superficiali figura est huius interiora. ita
in parabola, in hac via interiora est qd diximus, et rursus rationa-
biliter, nam multo sunt plura et maiora, qd legem dimittere, qd in
tanta summa debiti explicatur.

Sexto vitio qd hoc idem alius error, dicit n. aliquis debemus
qd debitoribus nostris remittere debitas pecunias, hic n. castigandi est, qd in
servo non dimittere, sicut si dimittere est. et hoc non ita est, nam huius
est creditoribus expectare suas pecunias, et si noluerit debitor solvere, ipse
eos in carcere detinere et iudicet, ut solvant, et si non huius huius, non
solvant, expectare ut qui possint solvant, et si non et hoc, saltem
et hoc, nec obligamur remittere, ut fecit rex ista, est quidem con-
trarium, si non huius non solvant, eos opprimere, et in carcere detinere,
quod non est hoc solvi. parabola si fit non est in hoc, sed qd debiti pecunias
expungitur, debiti potest qd huius committit in hominem, de hoc n. hic

in se. hoc d' qd' dicitur mach. 6. sic dimittimus debitoribus, et in
aliis locis scriptis, et qd' nunc dicitur, ut quoties fuerit in nos peccaverit
ipsi dimittamus peccata, quatenus in nos e' commiserunt. hinc non e' contumeliosum
quod superior corrigat peccata inferioris in bonum ipsius nec inferioris, aut
in bonum publicum, et si illud peccatum contumeliosum fuisse commissum non super
orem, dum modo non contumeliosum odium, nec correctionem inferat ob peccatum
vindictam, sed vel ob bonum communi, vel ipsius correcti, quod in his actibus
quod peccata castiganda sunt quod sunt in castigationem commissa, ne casti-
gantur videantur prope alio et vindicta moveri sepe aliis corrigere
de committentibus tunc quod sui peccata factis dimittere, ob id dicitur dicitur

et nec e' contra hoc quod quis
curat peccatum in se casti-
gari et solum pro
bono communi, dum tamen id non
faciat et peccatum suum vin-
dictam, sed et communi bono,
et zelo iustitiae.

de cordibus vestris, quod odium e' deponendum, exteriori vero peccata et castiga-
re non solum, nisi quod ex peccati odio et vindicta procedat. de hac di-
missione multa habet scriptura, ob id nunc hoc non sequimur im-
pudenter. quod male hoc nunc multi observant, ex parte loci, non enim solum
factis peccatis non dimittunt quod non episcopi sunt commissa, sed quod ipsi in
eos committunt, nolunt dimittere, sed vindicare in eisdem, et sepe
eis, contra quos commissa sunt, dimittentibus, committentes non dimittunt,
vnde illud impium et contra omnem christianam et naturalem pietatem quod verbi
um vulgare e' illis offendi non potest.

Quoniam ad aliam de reatu peccatorum, non tenent quod tenent ob hoc pec-
catorum non dimittenda peccata quod peccata dimissa redire ita ut non dimittit
tunc reg' officiat peccatorum non dimittentibus, in qua certe sententia e' Aug⁹
lib. i. de bapt' contra Donatistas. c. 12. vni sumptu e' cap. quo dicitur.
exaudiat. de consecr. d. 4. tenet. n. si quis in bapt' accedat cum odio
propter se nolens dimittere, vnde bapt' consequi gratiam, sed statim peccare
si non remoueat odium, et manere in peccatis gloriabitur, idem dicitur de ali-
is fictionibus in quibus accedit in bapt'. videtur hac parabola, ubi notat quod
quod dicitur remissio hinc seruus erat seruus cui odio e' seruus et volebat

dimittere, cui hoc in oblatum remissionem, sed si in hoc peccata
 vit, ablata d. remissio. sed pace tanta d. tunc aliud e. huius obli-
 tum et postquam voluit non dimittere, aliud e. in statu, in quo
 oblata occasione hoc non dimitte, fieri potest ut aliquis sit in gratia et
 sine volente peccandi, oblata occasione aut peccandi, sic ille seruus qui
 dimisit ei regem, non habet volente non remittendi, et sic nec hoc co-
 munitur sic peccandi, postea vero huius, et sic peccandi, ut in obli-
 fuit non erat, qui obtinuit remissionem, quod quidam de hoc sui, Augustinus
 huius e. in ea terra, quod ob hoc peccandi hoc efficit regem immo remittit,
 idem tenet sermo. et de verb. domini. idem Gregorius. huius q. dicitur. c. 66.
 unum sumptus e. cap. contra. de peccata. d. q. in qua. d. nisi di-
 qui canones ad hoc peccandi. Scolasticus q. unum. d. tenem non re-
 dire peccata ita ut regem officium regem ut in. sed quod ad circum-
 stantiam ingratitatis, quod ingratitatis officium quod non remittit peccandi, cui ipsi sine
 a deo tanta remissa, et sic gratia sui peccandi, Abb. in hoc loco
 mach. putat e. circumstantiam exprimitur in confessione, alii negat,
 rationem. de e. tunc gratia ingratitatis circumstantiam, ac erat via peccandi
 dimissa. quod si licet e. ob alia peccandi redire sic dimissa, quod quod
 peccandi quodlibet post obtentam remissionem, ingratitatis d. et gratia sui
 peccandi, huius ita e. sed particularis in hoc peccandi ob peccandi di-
 missionis, quod ipsi dimissum cui in, debuit particulariori e. dimit-
 tere, cuius q. scholasticorum doctores d. non redire peccandi semel dimis-
 sa ita ut regem officium peccandi quod ad verum e. sed in peccandi.
 e. eorum non verum officium, nempe illud rem. in. sine peccandi sunt
 dona dei. ac si hoc ualeret, nec q. peccandi sequens deus auferret
 gratiam semel data, si dicat. hoc e. noui peccandi demeriti. licet
 ego e. ex huius peccandi demeritis peccandi dimissa redire, dona. n. dei

sine peccata sunt ex se ipsis dei, ob demerita aut hominum dona
 dei sine peccata data, auferuntur, in pp. eorum remissionem placet sentire
 peccata dimissa non sic redire ut iterum huius officium reg. eorum ac eorum
 nunquam dimitterent, at huius huius itaq. confiteri, quod nemo facit, tamen non
 placet quod eorum remissionem dicit, nempe hoc solo modo dicit redire, quod in
 gratia est circumstantia in peccato non dimittendi, fiteor et minores in
 gratia, in non ob hoc solo dicitur esse repetenda fore usque ad mini-
 mi quadrimum iam dimissa, et igitur alio modo in explicanda.
 Hic autem modus est, deus quod huius huius non dimittit per^{ty} castigationem et
 punitionem quod peccato non dimittentis, alias si dimittit, non punitionem
 sed expectatur ad penam, sicut est, aliquis commisit homicidi-
 um, a rege obtinuit remissionem, itaq. occidit, rex non dimittit
 hoc secundo, quod iam alterum commiserat, quis fuerit ei remissionem,
 tunc dicitur potest homicidium primum redire, quod in ea est ut et pu-
 niantur, sic huius remissa peccata redire quod quis non dimittit
 fit, quod ob tale peccatum non dimittendi fit apud deum, ut peccata quod
 eorum remissa consistunt ad hoc, ut se seipsum nunquam obtineat
 remissionem, aut ~~remissionem~~ nunquam eis parcatur, aut statim et ce-
 leriter puniant, sicut est illud 3. reg. 17. qui dixit mulier illa, quod
 mihi et tibi vixit deus, impetrans et ad me, ut commemorant iniquitates
 meas, et interficeret filium meum, quam dicitur, tu impetrans et, ego
 autem dum non me debui te recipi, deliqui, ob quod per^{ty} huius deus et
 peccata meorum peccatorum, ut me castigaret, quod adhuc ultra eum non
 unum addidi talem, qualis si non esset, non consisteret, ut inducerent
 deum ut me puniret.

mach. 17. si duo ex vobis consentierint &

125

Legit Basil. in regl. bruni. x. 261. et 225. et Ambros. epist. 32. ad Verellen-
tium. in qua et lipri. h. de bruce. et h. 7. ad quinu. nu. 3.

Attende ibi de correctione i sermo, ubi duo dixi, vni d, si le audierit,
lucrat es fratrem, si no audierit, sic est, et si no audierit, si velu ceteris &
pp hoc duo subiungit duo, pp prius, si duo vel tres consentiant de ~~omni~~ re &
quis d consentire duos, qui correptus accepit correptionem, in illo consenti, qui nunc
postea consenti est, hic ad hoc, corripimus, est, correptus, qui q consenti
de oi re, idem pto, ut Basil. exponit, obtinet remissionem, quia pto correpti
sunt. Propter potestatem (sic est) addit, quid quid ligaveritis &
ligaverit, non volentem se emendare, solui volentem, pp Claus. Petaloy
hoc dicit, et sic d totus ille contextus facilis, et consonus, quod ualde
nota. Basil. in priori loco aliquid ex hoc expō, ut no
toti, ut facile intelligat, q ligaverit.

Ambros. ad congregationes, et concilia reserpta pta pto. supra. ad concordiam multorum.

Handwritten text at the top of the page, likely a title or header.

Main body of handwritten text, consisting of several lines of cursive script.

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a signature or a concluding note.

De expositione illius math. 19. quousq[ue]

dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicat^{em}, et
alia duxerit, machatur; et q[ui] dimissam du-
xerit, machatur.

cap. i. De duplici histo[ria], in qua de ea re agitur.

Omissis in presenti, que alii varie sup[er] hunc locum dix-
erunt, suo soli consistabim[us]. unu[m] e[st] quoties hęc verba
christus in euang[el]io protulisse legatur. alteru[m] e[st] eor[um] ver[um] et le-
gitimus sensus. q[ui]ntum ad primu[m], quatuor in locis
hec et similia verba in euang[el]io reperimus. p[ri]mo math. 5. ubi
sic legim[us]. ois q[ui] dimiserit uxorem suam excepta forni-
cationis ca[usa], facit cum machari; et qui dimissi duxerit,
adulterat. secundo. math. 19. ut in p[ri]mo referim[us], et e[st]
locu[m] exponendu[m] suscepim[us]. tertio. mar. 10. ubi legi-
mus sic. qui cu[m]q[ue] dimiserit uxorem suam et aliam duxe-
rit, adulteriu[m] comittit sup[er] eam, et si uxor dimiserit
viru[m] suu[m], et aliu[m] nupserit, machatur. quarto. luc. 16.
ubi legimus sic. q[ui] dimittit uxorem suam et altera[m] ducit
machatur, et q[ui] dimissa a viro ducit, machatur. in
hoc certu[m] e[st] apud omnes historia[m] math. 5. esse distinc-
ta[m] ab ea q[ue] e[st] math. 19. nam math. 5. docebat christus se
et discipulos eor[um] iustitia[m] debere abundare sup[er] iustitiam
pharisaeor[um], et variis positis huius abundantie e[st] hoc ei
posuit, qui inquit dimiserit q[ui] quasi pharisaei hoc no[n] iocun-
dant. ad math. 19. christus tentat[us] a pharisaeis interrogat[us]

UGR Biblioteca Universitaria quousq[ue] ex ea dimittit uxorem, cuius

interrogat occasione ista quibus verba. vñ certū ē bis a
dnō hęc prolata, ob id a matheo distinctis in locis referuntur,
nec in secundo loco habetur expresse illud, factū eam matheo
vi. sicut nec in primo habetur, et alia duxerū, matheo
quod aut mar. 10. et luc. 16. leguntur cōtra ad illā ean
dem historiam q̄ ē math. 19. referunt, et de Marco satis ap̄ti
cū, de Luca vero nō ita, tñ ad idem referendū cōtra dicitur.

Cap. 2. an in secunda historia verba illa
bis dicta sint a dnō.

Uō desunt, q̄ verba ista math. 19. et mar. 10. et luc. 16.
ad eandem historiam relata, bis prolata sūt a dnō affirmati,
semel pharisæis, et iterū discipulis domi de ea re interroga
tibus, mouentur autē ap̄to hoc, quia math. 19. vñ verba
dicta pharisæis, dicit n. ego autē dico vobis, quāq̄ dimiserūz
et mar. 10. expresse hī in domo ea discipulis tradidisse. tñ
nō probō hanc sententiā, sed arbitror semel sūt prolata et qui
dem in domo dicit ad discipulos solos, quibus euanḡ dicit tra
debatur, et matheus solū expresse dicta sūt, tñ nō ubi, quāq̄
inimicū, nam cū ea retinebat, ad dī obiectiōne discipulorū,
q̄ hoc inimicū sūt eis dicta, et sic illud. dico vobis, ad dis
cipulos referendū ē, q̄ postea obieciisse narratur. historia igit̄
sic se habuit, ut interrogatū daret pharisæorū dn̄i vñ illa
verba ex gene. et vñ illud, moyses ob duritiā cor
dis vestri q̄ et nihil amplius. postea discipuli in domo inter

rogauerunt de eodem, et hic videtur quod ista uerba. et sic con-
 cordant Matheus et Marcus, quod Marcus addat alia uerba
 quae omisit Matheus, quod sepe euang^l factum, addidit. n.
 de uxore dimittente virum, et nubente alteri. ratio quod me
 mouet ut hoc existimem ea e. quia si pharisaei hoc uer-
 uerba probata, non erat cur discipuli domini de ea re inter-
 rogarent, et si interrogauerunt, non repetissent domini eadem uerba,
 sed aliud aliquid, quod. n. probare hunc contextum pot. q.
 domini pharisaeis discipulis prius dixit eis q. dimittere
 uxorem. et alia lucii machab^l et et domini discipuli interro-
 gant, et iterum eadem repetit, si. n. interrogat absq. dubio
 de aliquo dubitarem, quod non audieram, magis q. addit
 post illa uerba, si talis e. ea cuiusq. hoc p. factu dixissent
 absq. alia interrogat. ueritas igitur e. q. domini non ea pharisaeis
 expresse pharisaeis, sed tacite allegatis locis ex gene. et expli-
 cato. q. Moyses ob duritiam eorum p. miserat, tacite in his doc-
 trina hoc continebatur, et prudenter factu e. ne dolis illorum
 daret locum, dum expressa uerba doceret q. Moysi uidebant
 contra, ut calumniae insam illi arripere, ut uideri suffici-
 enter, in occasione calumniae remoueri, inde discipuli lu-
 cii conspiciunt non intelligentes q. tacite significabant,
 quod domini postea eis interrogantibus domini expresse. ut in
 hac histo^l a tribus euang^l relata domini semel hic pro-
 fecti uerba expresse, et quidem discipulis domini. et sic co-
 cludimus de hac re his domini locuti, ut diximus.

51
 Cap. 3. De sensu legitimo verborum propositorum.

Cum tres euang^{te} eisdem historiae meminerim, solus matheus
 et prioris meminit, et in hac posteriori verbum posuit, nempe
 pro illud, nisi ob fornicationem, quod alii duo omiserunt, tamen a dno
 eo prolata nemo dubitat, addidit autem Matheus aliam propositio^{em} de
 uxore dimittente virum, quae nec matheus, nec Lucas nominavit,
 ex tribus igitur locis integra saluatoris haec sententia talis, quaeque
 dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem, et aliam duxerit, ma-
 chatur, seu alteri committitur, et qui dimissa duxerit,
 machatur, et uxor qui dimiserit virum et aliam nupsit, macha-
 tur, in qua sententia tres continentur propositio^{es} seu asserctiones, una
 de dimittente uxorem et aliam ducente, altera de dimissa du-
 cense, tertia de uxore dimittente virum et alteri nubente. hi
 tres adulterium committunt, et machantur, tamen per has tres
 non satisficit dubio proposito an liceat dimittere uxorem, nam
 supponit unus casus, quod dimittitur, tamen dimittens non iterum co-
 trahi. hanc asserctionem huius matth. 5. tradidit per quam
 saltem dubio satisficitur, nempe qui dimittit uxorem suam, excepta
 ea fornicatione, facit eam machari, quae asserctio est et de eo, qui di-
 mittit, sed non contrahi cum altera, talis enim est machina non quod
 machetur ipse, sed quod causa sit, quod altera, scilicet uxor machetur,
 cum dimissa alteri nubat, hanc asserctionem limitata posita est, ut
 non censetur cum machinae qui dimittit ob ipsam machinam, et
 iure quidem, nam uxor iam machata est non dimissionem, et
 per hoc huius loci quod vir dimittens ob machinam uxori non
 potest, nec facit eam machari, quod quidem fauere Regulae

dimitteret causa. exceptio igitur ista apud math. s. ponitur
 ad dimissionem solam. non autem quod ultra dimissionem adhuc
 altera ducit, tunc. n. non dicitur quod machari eam facit, sed quod
 machatur. dico igitur in hystoria secunda hanc non esse potius asser-
 tionem expresse, cui tamen videtur opponenda, nam alius non
 erat completa ratio ad dubium, nec integra doctrina. dico igitur
 etiam hanc non tradidisse et protulisse assertionem unam
 cum aliis, tamen matheum retulisse non integram sed diminutam quae
 iam cap. s. eam expresse, et sic unico verbo in sinu
 do quod non dixerat, ac si dicitur esse, quod dimissioni uxori
 nisi ob fornicationem, intelligit eam facere machari, et propter, quod
 si aliam duxerit adhuc, machatur et adulterat super eam.
 sensus huius est arbitror quia alius ad dubium non huius in-
 terea ratio nisi ista assertio legitur, et quod solus matheus
 qui prius narrauerat, eam tenuit, et quod alii euangelistae, quod exierit
 de dimittente et cohabitante, talem exceptioem non posuerunt, sed
 absolute pronuntiarunt, quod altera ducit quacumque extra dimissionem
 machatur, unde illa exceptio mathei ad propositum solius dimissioni
 omni referenda est, quae tunc matheus in sinu alius iam
 a se descripta et dicta discipulis, equis istius tunc ei cum
 aliis expresse, et hinc patet esse legitimum sensum, in quo non
 habent occasionem errandi illi, qui exceptioem hanc periculam
 si ducente aliam affirmarunt licere unam dimittere, et alteram
 ducere quod ob fornicationem dimissa est, quod dicitur et non mouetur
 et contra Paul. i. cor. 7. et contra communem sensum etc.

Matth. 27. nihil tibi, et iudicium illi.

Antiqui Patres qui sequuntur, interpretantur
revelatione divina uxorem Pilati scripturam significasse
hanc Pilati.

Hiero: Matth. 27. Nota, inquit, qd gentibus saepe a Deo somnia revelantur;
et qd in Pilato, et uxore eius. iustum Dominum confidentibus gentibus Populi
testimonium fit. Hec Hiero:

Athana: de Passione in cruce. ~~Deus, dum a Pilato in iudicatur.~~ quid
aliud, inquit, in mentem venire potest, nisi illum ipsum, qui ibi iudicio
subiectus erat, Deum esse? qui interim suu a Pilato iudicabatur, eius
uxori oracula edebat, quo simul Pilatus ex silentio eius fortiter suspexit;
et ex oraculis cognoscebat eum, in quem summam laudem, non hominem,
sed Deum esse. Hec Athana:

Chrysost: hom. 77. in Mattheo. adverte inquit qd mirabile hoc est, qd suffi-
ciens omnes illos revocare ad verum, n. periculum, et innocenti regnum clari-
tatem, non parva res somnia accipit. cur autem Pilatus somnia non vidit,
aut quia mulier dignior erat, aut quia hi praeter hoc somnia se vidisse digniter,
non ita tibi creditum fuisse, aut quia non edixisset, sed secum ipse tenuisset. ideo
igitur mulier ex dispensatione, ^{Mulier} iudic, ut omnibus notum fieret. Hec Chryso:

Hilari: com. 33. in Mattheo. species, inquit, in ea gentium est; quae iam fidelis
est, cui quo conversabatur in iudicio potest ad Christi fidem adducatur. quae
quia ipsa multi sine passio pro Christo, in eandem gloriam ^{futurae vitae} illi, cui quo con-
versabatur, invitae. Hec Hilari:

Drusianus in expo huius loci. multa, inquit, subaudi somnia passa
sum ab Angelis videlicet. Diabolus cum suis satyborum, ut Dominus crucifi-
geretur & mirans eum verum hominem esse. Nec miri si ad illam fe-
minam Angeli venerunt, cum ad balneum Deus locutus sit: et cornelius An-
gelus apparuerit. Hec Drusch.

Orige: Mattheo. 35. in Mattheo. Voluntas, inquit, Euan-
gelium quidem, laudem Dei continentem, qui voluit qd visum
conversare Pilati uxorem. ~~quod si visum passio...~~

ut q̄si ad se, uelaret uirum suū, ut ne uidentem contra iesum pres
feret sententiam. et uisum quidem nō exposuit Machabur, tantum
autē dixit, quia multa passa eam q̄ uisum q̄ iesum, et ideo q̄
uisum passa ē, ut ne amplius paterecher, ut uentam dicamus Pilati
uxorem, que q̄ uisum passa est multa q̄ iesum, et recepit q̄ uisum,
q̄ eam p̄sumus. utū autē inuēni habuerū conuersionis ad Deū, ex eo,
q̄ multa q̄ iesum fuerit passa, Deus sui, tū continetur et hoc
in scripturis quibusdam nō publicis. ~~Uerū~~ et uide q̄ iudiciū
appellauit iesum uxor Pilati, ne forte rōgenū sui hoc uxor
Pilati certū ex gentibus, que aliquē rōgenū a Pilato, nūc autē
iam nō ē sub eo q̄ fidem suā in chro. Hec Origen:

Augusti: ser. 121. de tempore. in ^{natiuitate} ~~passione~~ mundi inquit, ^{uxor} ~~mulier~~
^{Lucie uirū} ~~passione~~ ad mortem; in passione ^{præcipit} ~~passione~~ prouocauit ad salutem; illis
^{uolentis} ~~uolentis~~ serpenti ^{hic} ~~hic~~ terror angeli reuocari; ut inde inuēni
uenia, unde ^{uolentis} ~~uolentis~~ esse peccata. Hec Augu:

[Faint, mostly illegible bleed-through text from the reverse side of the page, including fragments of Latin and Greek script.]

Secundo de casu. Hi qui sequuntur, turbantur a demonio.
~~Matth. li. ij. cap. 93.~~ instigata, inquit, uxor Pilati a Diabolo 130
timente, ne per hanc suam mortem genus humanum servaretur.
Hugo. card. Diabolus, inquit, cum instigauit foris ad impe-
dienda libera^m eorum, qui erant in limbo.
Crisp. uxor inquit. Pilati, quae uxor a demone admonita, non
sancti Angeli non impediebant opus redempti.
Iuxta. Diabolus inquit intelligens uerum illum esse Christum cui, qui
prohibebatur, tum per eius passionem, tum per uisum, tum per sonum, quia
uidebat limbum exultare, ideo Christum liberare cupiebat, id est
precibus uxoris, quas nimis efficaces esse existimabat, laterum
in. cum demonio, ideo hoc. multa postea.
J. Thom. hic uisio uxoris potuit esse ab Angelis, et potuit esse a Deo
uocantibus, qui forte suspicantes iam Christum esse Deum conabantur
fessam passionis impedire.
Beda in omnes hos, in Math. citatis uerbis uidetur. qui inquit ueluti
mors addit ex suo. hoc uice, non ante, se intellexit Diabolus per Christi
mortem uolendam, et spolia huius generis sive in mundo, sive apud Iudaeos
mitterentur, et ideo Satyrbac per mulierem, et qui spolia mortis inueniret,
Christum eripere de manibus iudeorum, ne per illius mortem ipse amitteret
mortis imperium. Hic Beda.

13
1780
1781
1782
1783
1784
1785
1786
1787
1788
1789
1790
1791
1792
1793
1794
1795
1796
1797
1798
1799
1800

1801
1802
1803
1804
1805
1806
1807
1808
1809
1810
1811
1812
1813
1814
1815
1816
1817
1818
1819
1820

1821
1822
1823
1824
1825
1826
1827
1828
1829
1830
1831
1832
1833
1834
1835
1836
1837
1838
1839
1840

1841
1842
1843
1844
1845
1846
1847
1848
1849
1850
1851
1852
1853
1854
1855
1856
1857
1858
1859
1860

1861
1862
1863
1864
1865
1866
1867
1868
1869
1870
1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880

1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

1901
1902
1903
1904
1905
1906
1907
1908
1909
1910
1911
1912
1913
1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920

Etia in hac lectione vnam continetur, quae debet esse prelati, quae debet esse
subdito. efficitur et optimu remediū, ut vniq possit obstruere.

Quinq ergo dicit sunt facit dicit, ut ex hac lectione habemq, dicit vocem meam audite.
ego cognosco car. me sequuntur. vitam vnam de eis. nemo potit capere de manu mea, nisi
sum quinq, qui faciunt bonu prelati, et bonu de subdito.

1. Primo, dicit vocem meam audite, q dicit bonu dicit, ut vocem eius audire no possent,
debet prelati bonu dicit, que ad salutem suam pertinent. i. dicit, q. a. non
de tibi ipse, et dicit, a. b. ut uacaret verbo, uti reliquerit alii eum distrahendi, et
nisi dicit, ipse impulerit uiam salutis, et ignorat, ad. 20. multu sum a. iniquitate
omniu, no. m. subterfugi, quominq amicitiam eo consiliu dei nobis, multi pcedit, et
mit pcedit ex ignorantia pbi et apud nos.

2. Secundo, ego cognosco oves meas. no sola cognitione, nam lupus, et mercenarius cognoscat
de oves, sed sicut de affertur, etiam qui filios, cognoscat et diligat, et benefici, no in generalit,
sed singularit, ut ipse pcedat, ipse melius q. hinc, ut dicitur, et si potit, et ipse, et
hinc, i. dicit, et miti dicit, quo modo nos omnes cupit in misericordia, iom. 21.
pater amat me, pater oves meas, diligit, cura meo, omni, dicit, et manet.

3. Tertio, me sequuntur. q. exempli debet esse bonorum opum, prelati subditi, sic uiuunt, et alii
imitantur. tit. 2. in oib; temporibus pcedit q. bonorum opum, quare pcedit no sic uiuunt, ut
alii sequantur, quamuis in, q. mali pcedit q. et scandalizant oves. 2. reg. 16. dicit, quod
adulterium, et homicidiu, in no scandalu, ut notat dicitur, q. si no sit

4. Quarto, uita eterna de eis, debet prelati dare uita eterna dicit, no ex parte, q. no in
sua manu est, sed solute, et oia uita curando, ut pcedat ad uita eterna, hinc si
mi prelati se et suos saluare q. potit, imo ut hinc hinc q. factus fuerit ino, ut non
quo modo uia saluatur, sed pcedit inuoluntate, et sic pcedit obtineat, et uia eterna
dicit, q. hoc faciat se ipsum saluare facit, et cor, q. lo audiant.

5. Quinto, nemo capere de manu mea. pbi debet remouere oia impedimta subditi, et q
uia cor a uia sua auertit. tit. 1. cor, q. contradicere negare, i. cor. 1. traditio nulla
ne permittere, ut ipse saluus fides, et q. alios, ne corrumpat q. facti a factu manna.
debet q. de uita eterna q. hoc exponere ex dicit, iom. 10. bonu pcedit dicitur pcedit q. uia
audire uia, esse, quae d. bonu prelati.

Ex istis uerbis elicitur etiam, quae debent esse bonu subditi, sicut enim eadem q. dicit.

1. Primo audire uocem, obediencia exhibent prelati, et uicibus, debet. q. obediencia q. p
dicit uocem, debet obediencia no ut hinc, sed ut dicit, iom. 10. qui uocem audiat, me audiat, q. uocem

permit, me q mi, magna dignitas, et reverentia obediencia, in vestra etiam loquentem, et instrumentem, ipse n. in vltis licti.

Secundo, cognosce oves, oves et cognoscat pastores sine distinctione, affectu, et si oves et subun-
tione. cognosce Paulus de corinthios. 2. cor. 12. plus diligens minus diligens. si pater esse
natis a mater, ipse magis debet amari spiritus, et q q nobis mi vultu in hoc, ubi no est
mox hic, obediencia infirma, et irascibilis.

tertio, sequitur oves pastorem, debent ipsos vltis subdit' imitari. philip. 3. imitatorum mei
estote, et observate eos, q ita ambulavit. q si talis no e' ante vltis, famulus, qui vltis
docet mach. 22. q'ntiq' dixerint facta, oves cog vultu facere. curus imitatur etiam
in vltis reperentia. curus ponamus oculos in bonis, q' vltis in eis, sine quibus mag' ali-
quis reperit, exultamus aut oculos a malis vltis cog.

quarto, imitanda de eis, sic subdit' vltis vitam etiam, nempe orando deo q eis salutem
i. thi. 2. orat' obediencia, q'ntiq' dixerint mones Paulus fieri quo minoribus, est hic multa leg-
talis orat' de sepe in bonis conerchi malis pastores.

quinto, non sumus de thama non, no nullas subdit' vltis a suo vltis bono, et legitimo, q'
siq' male vltis, o quos in curus instituit. q' reliquerit suis pastores, q'ntiq' cog ma-
lor mores, q'ntiq' in eis vltis, ab eis tollerant, no nullamur, obediencia eis, no imitaturitas,
sine deesse eis manerit, ut dicit' copri, nempe ex vltis subdit' a pastores.

Sexto, vltis, quod q'ntiq' est, mimum' remedia efficere, ut possit vltis in bono, et sub-
talis n' h' assequi, ut eis bonis, hoc continet in vltis q'ntiq' vltis, q'ntiq' vltis q'ntiq'
annumerat' mimum' oves non vltis meam vltis, q'ntiq' et subdit' oves sumus vltis,
aut vltis nossem eis, si boni esse cupimus, vltis q' in suo statu.

Primo, longe teipm, extra nos, intra nos, prope nos, ex nos, q' vltis, q' vltis vltis, q' vltis vltis vltis
omnis beneficia magna et multa nobis collata, q' vltis, q' ad vltis vltis, vltis vltis, in
quibus, q' ad omne vltis vltis vltis vltis, q' vltis vltis vltis, vltis q' vltis vltis
eis hoc, q' tam abundanter nobis confertur.

intra nos, q' inspirat', illuminat', delectat', terrore condit', fudit' vltis vltis, et vltis in
vltis vltis, et nos no respondemus, et si vltis, no mouemur vltis vltis vltis,
q' vltis vltis vltis, aut no vltis, aut si vltis, no vltis.

Prope nos, q' ova, vltis, n. in nobis fit, quod no vltis vltis, si vltis, si vltis, si
vltis, si infirmus, si pauper, si leuitus, si nasus filij, si moris, vltis vltis, vltis vltis
dei. vltis, q' intelligunt, et vltis, et vltis, et nobis accidit q' i. vltis, i. vltis, vltis
a deo, et ipse vltis vltis, si nos vltis vltis, ideo vltis vltis vltis, q'ntiq' vltis vltis

h' no intelligunt vltis vltis

numquam vis. q̄ videtur ei, et attendit ad vocem eius q̄ qui hoc facit, si subditus est, forte
bonus fides subditus, si prelati, bonus officii prelati. horum deus vocem redemptam in exaltam
in die iudicii. tunc intelligemus, et mirabimur, quod huius locutus sui nobis, nos volumus
audire vocem sui ad sensum, sicut vocem hominum, sicut huius iudicii, q̄ dicitur. si est dicitur. huius
bit palam. ut no exuabimur, nam satis facile agnoscent possumus huius vocem.

scilicet q̄ q̄ no intelligimus
vocem sui, alii q̄ intelli-
gimus, sed no unum
alium videmus, sed no
momento, nec oculis no-
rati, alii dicit q̄ oia
gloriant, huius huius, q̄ nui-
dicit; audire vocem
nostram.

1 unum suum exponendum, ut huius conditioni finem imponamus, cur dicitur ovibus nos huius
conferti. ¹ videtur ovem q̄ forte respiciunt huius, nempe in hoc seculo, et in futuro. in hoc
quidem seculo, qm̄ est in petro, et qm̄ est in grege. in futuro, in inferno, et in gloria. huius quatuor
modis in ovibus ovis accipit, significat huius in petro, et in grege, in inferno, et in gloria, et
diversis rationibus, et causis.

2 Ovis significat peccatorem. per hoc, qm̄ qm̄ ovis q̄ dicitur, nescit nec ad modicum distans redire ad viam,
peccator est, q̄ non redire, no ut eam, nec multa alia, q̄ remittit ad homines suos. miser est
huc peccator, ita. 23. ovis quam ovem errantem. ad viam no pot redire saluti, nisi huius qm̄ se
noceat. in hoc est parabola peccatoris, et ovis q̄ dicitur. videtur qm̄ miseriam et ostendit peccator, ut neque
se remittit ad viam salutis, nisi ab illo redire, quem offendit.

3 Durus ovis significat iustum in grege, ovis nec vocem mentis audit, in hoc, qm̄ ovis est ad mansueti-
tiam, et patientiam ad alios, ut gressu no solu no irascit, sed nec vocifer, i hoc est in sua
passione ovis confidit, et patientia patientia christiana in hoc alia, q̄ dicitur iusto est nec admodum, de qua
plena est ovibus, et in illa parabola Luc. 18. huius, fuit affirmat in patientia. nihil fit sine patientia boni,
de qua vide supra: opus, de patientia.

1. v. 2. q̄ in
malicia, no
malidibus.

4 Ovis et significat malum, et reprobos, in inferno, psal. 43. huius ovis in inferno positi sunt, non
deserunt eos, et hoc qm̄ ovis est ad infirmitatem, nec huius membra ad offensionem, nec vires ad defensio-
nem, qm̄ paucissimi huius pro magnitudine corporis, sicut mali in inferno, ideo huius ligati manibus, et
pedibus mittit eum in tenebras, nulla virtute, nulla defensione, et passio perpetua.

5 Ovis et rambus significat malum. 25. ovis autem a leprosis. et hoc ex eo est, qm̄ ovis est ad insati-
bile, et voracissimum sicut huius comedii magis prope huius ut huius basil. et Ambrosio. significat bestias,
q̄ magis satiate in ratione illa bestia, q̄ huius present, nec unquam est illi fatiditio, sicut ovis et huius
in hoc seculo, ut in alio die moriamur ex illis, q̄ in huius regno indefessibile presentur.

Handwritten notes in the left margin, partially obscured and difficult to read.

Main body of handwritten text, consisting of several paragraphs in a cursive script. The text is mirrored across the page, suggesting bleed-through from the reverse side. The ink is dark and the paper shows signs of age and staining.

Cap. 15^m

Ante diem festum Pascha.

Quoniam loquitur de die, quo Dominus comedit Pascha, et qui processit chri passionis est quæstio difficilis, in quo tunc annum aetatis et prædicationis Christi hoc Pascha incidere quid hæcenus disputatum non est. De qui uerba sunt autorum sententia. Hieronymus lib. 2. cap. 39. et 40. dicit Dominum uixisse fore usque ad quinquagesimum annum, et probat ex illo Joann. 8. quinquaginta annos nondum habes. et ex traditione veterum qui dicebat se audisse id ex discipulis Apostolorum. Tertul. lib. aduersus Iud. cap. de passione Christi et uastatione Hieron. docet Dominum passum fuisse anno decimo quinto Tyborij Casaris, cum uixisset triginta annorum. Iosephus Africanus lib. 5. tempor. agens de hebdomada nempe passum esse anno decimo quinto Tyborij, eius uerba refert Hieron. Dan. 9. idem dicit Lactant. lib. 4. cap. 14. Paulus Orsini lib. 7. cap. 3. Sed tamen quoniam hæc sententia aperte aduersatur Euangelio Luc. 3. et Euang. Joann. ex quibus colligimus Dominum baptisatum esse cum esset triginta annorum, licet non commemorat inter omnes, trigentesimum fuisse impletum, et ex utroque Euangelista constat, post baptismum tribus annis prædicasse. Quidam ad uentatem propriam accedentes, dicere, ut refert S. Thom. Ios. 2. in principio, a baptismo Christi usque ad passionem fluxisse duos annos et dimidium, alij putant fluxisse tres et dimidium, sed tamen dominum passum esse anno trigesimo tertio incognito, quoniam eorum uerba, cum uenisse ad baptismum, cum incipiebat annus trigessimus, ita Orig. in Rom. 1. in diuina loca, et Apollinarius laodicæ, eius uerba refert Hieron. Dan. 9. Eusebius lib. 3. in hæresi 78. Anticlericus manimorum. Xiphos lib. 1. cap. ultimo. Pinedo lib. 3. de dogm. cap. 5. fol. 192. linn. Luc. 3. ibi erat Christus incipiens etc. Monta. in lib. de sæculis. atq. hanc sententiam sine ulla dubitatione, ueram esse confirmat Lino lib. 11. de locis cap. 5. ad. 6. sed ante illas eam pugnantissima defendit Abulen. in 2. 1. defensorij. ac. 11. neq. ad. fine. 18. et Joann. Lucidus in lib. de uero die passionis Christi potissimum cap. 9. et 12. ubi citat in eandem sententiam Paulum Episcopum Hirsensem, promissionem, que etiam sequitur et citat Lino. dicit autem hoc Paulus in 2. parte lib. 9. et lib. 4. et docent hi auctores, quod etiam Lino uerissimum putat, nulla ratione defendere posse, Dominum passum fuisse anno trigesimo quarto. At uero pro uero habendum est Christum obiisse anno trigesimo quarto incognito, incognitus est autem 25. die decemb. et ipse passus est in pascha sequenti mense martio, et quidem passum esse 8. Calend. April. sine 25. die Martij, eodem die quo conceptus est, docet Tertul. lib. aduersus Iud. 1. Aug. 18. de Ciri. cap. ultimo, et lib. 4. de scin. cap. 5. ubi ait, se a maioribus traditum suscipiens ecclesia, custodit auctoritas, et Beda lib. de tempor. ratione cap. 45. tom. 3. ubi

dicat hoc multorum late doctorem Ecclesiasticorum, constat contenta vulgata improbatam son-
tentiam Theophrasti Casariensis antiquissimi doctoris, qui in epistola aduersus eos, qui. 14. Luna
Pascha celebrant cum Iudaeis, scripsit tractatum esse Dominum. 11. calend. Aprilis. idem dicit
Cyprianus episcopus Constantiensis in sua Chronologia. Altor. super epist. Dionisi ad Policarpum, et idem
repperitur in antiquis Calendarijs. Quod ante diximus de anno 34. dicit expresse Beda
Sui. 2. tomo. ubi ait. habet omni ni fallor ecclesiae fides Dominum in carne panlo plus gra. 33. an-
nis usq. ad sua tempora passum nixisse, idem docet Altor. 5. et Petrus Gallus in sua Chron-
mologia et alij. Probatur 3. haec sententia ex computatione Olympiadum, scribit enim Euse-
bius in Chronicae quae omnes Chronographi sequuntur. Dominum natum esse anno 30 Olympiadis
194. et passum. 4. anno Olympiadis. 202. quod est tempus triginta quatuor annorum, quod an-
tem in extremo anno huius Olympiadis ponat passionem, et non in 3. patet aperte ex ver-
bis Plegantis antiqui historici, qui meminit Eclipsis facta in passione, cuius verba, ibi refert
Eusebius. 4. autem anno. 202. Olympiad. magna et excellens inter omnes quae ante eam acciderat
defectus Solis est facta, dies, hora. 6. ita in tenebrosam noctem versus, ut stellae caelo visae
sunt, cum ante anni Olympiadum inciperent esse solstitium aetivum. 1. mensis Junii, tunc enim inci-
piebat annus Aethonien. qui per Olympiades computabat, ut autor est Simplicianus s. Philo. text.
25. et Theodorus Gaza in libi de mensib. Aethicis, et ex Erodote lib. 8. aperte patet, iam dimidi-
um tertij anni illius Olympiadis fluxerat quando natus est Dominus, rursus mortuus est. 4.
anno Olympiadis Mense Marcio. 1. anno mense illius anni, itaq. ex Olympiade. 194. sumimus annum
cum dimidio ex. 202. sumimus tres annos, et nonem menses quare supputatis annis Olympi-
adum septem, quae sunt inter has, invenimus. 28. quibus addimus nonem et dimidium ex Olympi-
ade 194. et tres cum nonem mensibus cum 202. finitq. 33. anni et tres menses, per quos
inchoatus est annus, 34. a 25. die Decemb. quo natus est Dominus, usq. ad vigesimum
quintum diem Martij, quo passus est. Atq. idem moneatur, si per annos Ro-
manorum Imperatorum moneamus, natus est enim Dominus anno. 42. Imperij Augusti Cae-
saris, ut ait Eusebius in Chroni. et lib. 1. Hist. cap. 2. et Nicephorus lib. 1. cap. 6. et ultimo. et alter
Nicephorus in Chroni. Epiphani. lib. 3. haeres. 78. Imperavit autem idem Augustus. 57. annis men-
sibus sex, diebus ut docet Iosephus 18. antiq. 3. et ubi obiit 14. calend. Septembris, ut ait
Suetonio cap. 100. consentientibus omnibus, regnatum cepisse imperare. 17. die Februarij, nat.
est igitur Dominus in fine 42. anni eius, duobus mensibus minus, oratq. cum ille mortuus est
15. annos, et octo mensium, hoc enim superat ad 57. annos cum dimidio, vita Augusti, Tibe-
rius Caesar statim mortuo Augusto cepit imperare. 1. ad finem mensis Augusti, quod si ex impe-
rio Tiberij sumamus 14. annos, et addamus prioribus conficiemus. 30. annos, quatuor mensi-
bus minus, atq. ita post. quatuor menses, anni 35. Tiberij Christus implevit triginta annis.

et

et tunc baptisatus est Luc: 3. iuxta receptissimam sententiam Eusebii et Epiphani et veteri
 usque Nicophori locis citatis. et fore omnino, quia etiam ex Evangelio colligitur aperte ut dicitur
 Christus mortuus est, anno 18. Tiberii igitur post quartum mensem anni trigesimi septimi, im-
 plevit annum trigesimum primum, post quantum mensem anni trigesimi septimi, implevit annum trige-
 simum secundum, et post quantum mensem anni trigesimi octavi, implevit Christus annum trige-
 simum tertium, et post tres menses mortuus est. post septimum mensem, anni decimi octavi Tiberii.
 Quod si aliquis contendat falsam esse hanc supputationem quoniam Augustus tantummodo im-
 peravit 36. annis, ut ait Sueton: cap: 8. et Dion: lib: 56. Historia Romana. et Eusebius. lib:
 7. Histor: Rom: prope principium, et Sextus Aelius Victor. in lib: de vita et moribus Romanorum
 Imperatorum in vita eiusdem Augusti: et Hemicus Flavians, in sua Chronologia: qua in fine operum
 Titii Livii. Nicophori in sua Chronologia: Tertulliani: lib: adversus Iudaeos: cap: de passione Christi. Eusebi:
 in Chronico: tunc si id verius esset, quam quod scribit Josephus, omnino decendum esset. Domi-
 num natum esse anno 41. Augusti, ut expresse ait Tertullianus: s. Hieron: isaie. 2. ubi non levavit pes
 contra gentem gladium. et Flavians in Chronologia: totidem annos numerat, a primo consulatu
 Augusti usque ad Christi natalam, sive per Olympiades numerat, sive per annos ab urbe, si-
 ne per consules, primum enim consulatum Augusti ponit in anno 3 Olympiadis 184. et in an-
 no ab urbe condita. 711. Natale autem Christi, ponit in anno 3 Olympiadis 194. et in anno ab
 urbe condita. 751. condita est autem Urbs 12 Calendas Martias, ut est autor Eutropius lib: 1.
 in principio. Sed probatur aperte sententia Josephi contra praedictos auctores mortuus, in
 bellum contra Marcum Antonium. Hircum et Pompeium Consulibus, anno sequenti a morte Julii Caesaris
 in eorum locum Augustus, et Q. Pedius consules creati sunt, ut docet Dion: lib: 46. huius consu-
 latus diem annum indicat. Velius Patenculus posteriori volumine hist: Rom: ante mentionem
 qui vivit tempore Tiberii Caesaris. Consulatum inquit inquit Caesar, pridie quam viginti annos
 implevit 10. Calend: octobris. Vel ut ait Dion: lib: 56. decimo quarto Calendas Septemb:
 eodem autem anno, seipsum Augustus triumvirum creavit, cum Marcia Antonia, et Marcia Lepida
 in agro bononiensi, ut patet ex Dion: et Eutropio locis citatis. quod factum est, 5 Calendas
 Decembris, quod autem hoc est Olympius Patavicus, in vitis Romanorum principum, quare non mali-
 tum referent numeremus ne eius imponi a primo consulatu, ut multi a triumviratu, ut alij nu-
 merant. Natus est ergo 9 Calendas Octobris ut ait Sueton: cap: 8. et omnes, et mortuus
 est, 19. die Augusti, ut diximus ex Sueton: cap: 100. et idem ait Dion: lib: 56. Scribit autem Aelius
 Victor loco citato, ingressum fuisse annum 7. aetatis imo ut patet ex Dion: mensis si decem
 ut implevit, et si addamus mensem quo imperavit, ante quam implevit annum 30. fient anni im-
 perii 37. integri. ergo si Christus natus est anno 42. eius, qui annus cepit a. 14. Calend: Sep-
 temb: summus ex illo anno. octo menses, et ita cum mortuus est Augustus Christus imple-
 verat annos quindecim et menses octo, ergo quarto mense anni decimi quinti Tiberii implevit
 Christus trigesimum annum. Tiberius cepit imperare prope finem mensis Augusti, et ita ad mensem

Decembre anni 18 Imperij eius, Christus clausit trigefimū tertium annum, et postea, 25. die
 Martij mortuus est, idem numerus fuit in Chronologia Germani, in qua probatissimos auctores
 sequitur, prout enim natiuitate Christi, in anno 3 Olympiadis 194. et imperij Tiberij, in an-
 no tertio Olympiadis 198. quod si sumamus ex tribus Olympiadis intermedijs 12 annos. et ex
 Olympiade 194. annum et sex menses. ex 198. annum et duas menses. capit enim Tiberius impe-
 rare in fine Augusti post duas menses, tertij anni, illius Olympiadis. colliguntur anni Domini
 quindecim, et 8 menses, cum ipse capit imperare, quod si quis putat Augustum non imperasse
 tot annos auctat Abulca: qui in secunda parte de senonij, ita ait Octavianus uixit in regno
 annis. 57. ut testatur historie ueterum Romanorum, et aliam Gentium, auctat etia Cor-
 nelij Taciti in Dialogo de oratoribus ante medium. Ubi scribit Augustum imperasse. 58. an-
 nis. floruit hic auctor paulo post, primo sepe Vespsiani, et sic scribit, in eo libro, in quo ad ueteri-
 natione ueni, quod probare uult, magis optare annum numerum. contrahere quam producere,
 sed nota Augustum ante primam consulatum, a quo Suetonius numerabimus colligisse ma-
 gna exercitum contra M. Antonium. cum praesit ex uoluntate senatus, et cum Consulib' Hir-
 tio et pansa profectus est Mutina. ubi Decimus Brutus obsessus erat ab Antonio, quod bellu
 tertio mense uisecit. in quo et Consules cecidere, et ita ipse manuit cum tota exercitu, et paulo
 post Consul creatus est, nondum impleto uigesimo anno, ut ex Suetu. intelligit. cap. 11 et 12. sed
 quia, ex quo in bellu illud profectus est, capit imperare, et licet Consulis nomen non haberet, ha-
 bebatur tamen Consulis insignia, et exercitu ut ait Dion. lib: 46. inde cepit Iosephus numerare
 annos eius Imperij. 57. et dimidium, quas Cornel. Tacit. dicit esse. 58. quoniam pars anni 58.
 iam erat exacta, et ita consonant omnia. Quod patet ex eo, quod Iosephus non plures an-
 nis dixit uixisse Augustu, qua 77. et Arrelius uitor. Deniqz, fatum esse illoru sententi-
 tiam, qui imperio Augusti tantum tribuunt. 56. annos, et Eusebij in Chronica qui eos sequi ni-
 debat, patet, na' hi incipiunt a primo consulatu, et iuxta illos, si anni non sunt integri, na' Sueton.
 cap. 8. ait, cu' imperium tenuisse cu' alijs, duodecim fere annos. solum uero, quatuor et quadra-
 ginta, Dion. lib: 56. prope fine ait, solus imperauit. 44. annis. 53. diebus minus, si ergo nec. 12.
 anni priores fuerunt integri iuxta Suetonium, nec 44. posteriores iuxta Dionem, fingam' de-
 fuisse illis unum mensem v. g. ergo impleuit Dominus moriente Augusto annos 14. et septem
 menses, ergo post, quinqz menses anni 15. Imperij Tiberij impleuit. 29. annum, ergo natus est Do-
 minus in fine Ianuarij 2. docet Ecclesia baptizati fuisse. 6. die Ianuarij, ergo cum baptizatus
 est nondum impleuerat. 29. annum, quod est contra Luca' cap: 3. et erat Iesus incipiens, quasi
 annum 30. Ubi omnes sancti, et Doctores fatent, impleuisse tunc annum trigefimū aut certe in-
 cepisse. sequitur etiam si Dominus mortuus est anno 18. Tiberij, agens annum trigefimū tertiu. in
 chon' per tres menses, passione fuisse ad fine Aprilis, quod non solum est contra omnes SS.
 sed etiam contra Eusebium, quod testat' Dominum passu esse in Palestine Iudaeor. et e' impossibile
 Palestina Iudaeor incidere in fine Aprilis. Cu' ergo Sextonia chinina sit index, et correctrix humanarum

si. prior.

hinc etiam plene sequitur falsum esse quod si autores dicunt et ad ea corrigendos esse tñ his
 quam Josephum ut correximus. idem absurdū et adhuc magis regnetur, si dicamus defuisse an-
 nis Augusti, duos menses vel tres, si autē dicamus eum velle in Patroculo Consulatu cepisse. 22.
 die Septembris, ad hoc die usq. ad natiuitatem Domini sunt tres menses, ergo implem̄ Dominus
 annos suos 3° mense annorum Tiberij, ergo natus est ad finē Nouemb: quod falsum est.
 Postremo probatur hac sententia ex dictis hactenus, nā cap. 2. in principio probauimus ex itinere
 et multis sanctis Domini implensse annum trigessimū cum baptizatus est, et completo 31. mi-
 tasse aquam in uinū in baptis, quo hinc necessario consequitur obisse inchoato. 34. anno aeta-
 tis suae. Probatur nom̄ post miraculum multiplici, quod factū est. 6. diei Januarij, ut ex traditio-
 ne Ecclesiae. Patruj sententis probantur Joannes commemorat bria Paralela aperte. 1. cap. 7. in aut
 et probe erat Pascha. secundum cap. 6. erat ante for. Pascha dies festus Judaeor. Tertiu cap. 12.
 Jns ergo ante rex dies Pasche venit Belariam, de quo etiam nunc ait. in aut ante die festū Pascha
 et ita aperte commemorat tempore inter hac interiecta, ut nullus dubitare possit, a miraculo bapti-
 smi usq. ad Christi mortem, fluxisse duos annos cum diebus qui sunt a 6. Januarij usq. ad Pa-
 scha mēse Euseb. lib. 2. hist. cap. 10. et lib. 8. demonstr. dem. 2. ex illo. Luc. 3. sub principis. Sac-
 erdotum Anna et Caipha. aduocato testimō Josephe lib. 18. antiq. cap. 3. numerantis tempus por-
 tificationis hominū, concludit tempus quo Dominus in terris docuit, intra quatuordecim spacia uocabit
 et lib. 8. demonstrationis ut. aut. sane probatum est memoria, omne doctrinae editionis mira-
 culorum. Saluatoris nostri tempus, triū annorum et semis fuisse, quod quidē est hebdomadis
 uentis dimidia. hoc ipsum quodammodo Iura. attentissime eius Euangelium obseruandū, de-
 clarauit. idē docet Beda lib. de temporū ratione. cap. 45. utiq. hoc probat ex Joannis Euangelio,
 ut dictū est, et ex illo Dan. 9. confirmat ante pactum multis. hebdomada una. qua. Christ.
 predicare cepit. nec in modo hebdomadis deficiet hostia, et sacrificiū. f. Christi moriente, et
 morte sua sacrificia ueteris legis antiquante. Sed contra hanc nostra sententia, acriter
 pugnat Abulcor. in 2da parte defensorij cap. 11. dicit ter posse probari, dominū passū esse. 33.
 Historica. legaliter et Aethologica. Historica probat cap. 11. ex Annis Augusti et Tiberij, quod nos falsū
 falsū esse ostendimus. Legaliter probat cap. 12. ex Euangelio. sed in eo decipitur cum multis, quod
 putat Dominum initio 30. anni uenisse ad Baptismū, quod probauimus esse falsum Joannis. 2.
 Tertium argumentū est Aethologicū, quod proseguitur per. 13. et 14. 15. caput. supponendo ex Eua-
 gelio Dominum mortuum esse. 15. hora primi mensis. 6. feria, quandoquidē resurrexit die domi-
 nica. Poinde subducta ratione per tabulas. Regis Alphonso, et per computationē Ecclesiasticā, ex
 anno numero, et litteris dominicalibus, probat anno. 34. incidisse. 15. hora in diem Martis, an-
 no autē trigesimo tertio, incidisse, in festū diē Aprilis, et in feriam sextam. Poinde cap. 17. obi-
 cit sibi sententiam Augustini de passione Dñi. 8. Calendas Aprilis, cuius iam meminimus et que
 deo alia. sed respondet cap. 18. regnatura esse hac in re assentiondū Augustino, quonia ipse cap.
 16. probauit, non potuisse per multos annos passionem incidere in diem 25. Martij. circū argu.

131
mentis utitur Lucius f. cap 9. et 12. et similiter respondet communem sententiam sacrorum
de die passionis Dni. cap. 13. Ita etiam arguuntur Paulus Fursempromien. cuius loca
et verba citat Lucius late. Ad hoc igitur 3 Argumenti. primo respondet Beda dili-
genter omnia supputasse. et tamen sententiam nostram confirmasse, tanquam communem
quendam sensum sanctorum, et Ecclesie. imo et Alber. Mag. super epistola Dion. ad Polycorin
probat hoc eade per calculum Astrologicum. Respondet secundo iuxta computationem anni
numeri. quam hodie sequitur Ecclesia facile posse signari anno 34. habemus ex anteo more
30 sedecim. et litteram dominicalem est. C. Ideo iuxta correctionem quam modo factam vide-
mus in novis breniariis et Missalib. eo anno conuinctio sine nonilunium sine Neonomia aut
prima Luna fuit 4. die nostri martij feria quinta. et ita Luna 18. debuit esse etiam feria. 5.
sed. sed docet Binger. scilicet diem naturale apud Hebræos incipere a vespere. iuxta illud Gen.
23 a vespera usq. ad vesperam celebrabitis Sabbata vestra. secundo dicit hoc esse certu. ut gra-
do conuinctio contingeret. ultra 18. hora illius diei. Luna incipiant numerari a die sequenti. quo-
niam illa conuinctio magis est diei sequentis quam presentis. cuius tres quantitas ia fortassis
Tercio dicit. bene qm passus est Christus conuinctionem fuisse feria 5. post decimam nonam
hunc eius. et addit hoc est certissime calculatum per me. et cum patris Hebræon diligenti-
sime comparati et concordatum. ex quo fit necessario Lunas siue dies cepisse Luna computari
nona 5. sed a 6. feria et ita dominus carnauit agnum 14. Luna feria 5. et crucifixus est
feria 6. 15. die mensis primi hebreorum. nostri ante Marcij. 19. quam computationem recte se-
qui possemus. si nolumus a sententia sanctorum discedere. ut predicti auctores faciunt. Tercio
dicimus hoc argumenti in duob. peccare. 1. quod isti auctores non confiderant aliud esse nu-
merari dies Lunæ. et aliud numerare dies mensis. Ita hebrei non incipiebant numerare Lu-
nas. ab ipso die conuinctionis præcisæ. sed crassiori quodam modo. tribuendo uni mensi. 30. dies
alteri triginta. et ita incipiebant. et finiabant suos menses. idcirco aliquando primus dies mensis
illorum erat 2. aut 3. Luna. patet hoc quoniam initium mensis. in eum debebat esse omnibus
dies autem conuinctionis. non poterat cognosci præcisæ. nisi a patris Astrologia per instrumenta
astrologica. at si auctores requiruntur calculatione Dionysij. Abbatis. cui ut meminit Beda per
quam cognoscitur conuinctio præcisæ sine nonilunium quando nos in secunda responsione con-
putabimus. et idcirco necesse est fallace esse eorum computationem. Secundu peccati est quod ista con-
putatio. anni numeri. et litterarum dominicalium. nunquam cepit esse in nra. in Ecclesia usq. ad tem-
pora Niceni. et ab eo tempore usq. ad presens seruat. 4. diebus in die conuinctionis. ut comet
qui contulerit calculi Dionysij in repositarijs temporum seu tabulis astrologicis aut missali Ro-
mano vetus. in quo ponuntur conuinctiones in singulis mensibus iuxta calculationem Dionysij et
missali nouo. in quo ponuntur eo die quo more præcisæ sunt. Similis igitur varietas et error
continget retrocedendo. ab anno Concilij Niceni usq. ad tempora Julij Casarii. qm annis Roma

nus restitutus est, sine usq. ad Natiuitate Domini, quare impossibile est per has calculati-
 ones, quidquam, certi inueniri aut probari. Accedit, quod annus Hebraeorum constabat duobus
 decem mensibus lunariis, qui anni erant minores nostris, et certis temporibus fiebant Embolismi
 sine intercalationes, ut docet late Abulen: 2 parte defenso: cap: 14 et ita erat magna varietas
 in annis Romanis et Hebrais. Praeterea de numero annorum a Natiuitate Domini nō prorsus
 constat inter omnes auctores, quare inanis est illa computatio. Restat ergo ut quonia prioribus
 argumentis, satis probauimus Christū passum esse anno 34. incubato per tres menses, qui inte-
 ger fiet, si addamus nonem menses, quibus latuit in utero, et Sancti Patres concorditer docent,
 passum esse 25 Martij, resurrexisse vero, 27 die Martij. Nos omnia copulantes dicamus 34.
 anno. Lunam, 15. primi mensis incidisse, iuxta computationē Hebraeorum, in 6. feriam ~~et~~
 octauo Calendas Aprilis.

132

011

141

Percutiet te Deus, paries dealbata; et tu sedens iudicas me secun-
 dum legem, et contra legem iudicas me percuti. Et qui stabat,
 dixerunt, summum sacerdotem Dei maledicis. dixit autem
 Paulus, Veriebam fateris, quia Princeps est sacerdotum.
 scriptum est. n. Principem populi non maledicet.

Quatuor difficultates in hac sententia apparent, prima est, quod Paulus male
 dixerit summo sacerdoti, cum Dominus precipiat non maledicendum, sed potius be-
 nedicendum maledicentibus. Altera, qua ratione se excusaverit, quod ignorave-
 rit illi fuisse summum sacerdotem, cum nemini sui maledicendum, et si non sit
 sacerdos. Tertia, quo modo ignorare eum potuerit, cum ille idem fuerit, a quo
 non multo ipse in litteras petierit contra christianos. quarta cur non submissi-
 guationem potius, quam maledictionem eum Christus graviora sustinuerit, nec maledixe-
 rit, et ipse tunc Paulus tolleretur. i. cor. 4. maledicimur, et bñdicimur. quin-
 ta, quo modo summum sacerdotem confiteretur eum, qui iam eum adveniens,
 et summus sacerdos hereticus.

Ad primam difficultatem sacri doctorum varie respondem. prima sen-
 tentia est Hieronimi lib. 3. adversus Pelagianos. ubi hanc Pauli respon-
 sionem non probat, sed fragilitati carnis humane in Paulo tribuit. ver-
 ba ipsius sunt haec. Et dicitur Apertus a ministris, et contra ministros, qui
 ex te impulerat, sententiam dixit, percutiet te Deus, paries dealbata. ubi est
 illa passio saluberrima, qui quasi agnus ductus ad victimam, non agni os
 suum, sed clementer loquitur verberanti; si male locutus sum, neque
 de malo; si autem bene, quid me cedis? non Apertus detrahimus, sed gloria
 Domini predicamus, qui in carne passus carnis iniuria suam, et
 fragilitatem. ut taceam illud, quod commemoravi. Alexander Severus
 multa mala mihi ostendat; reddet illi Dominus in illa die iustus iudex.
 Haec ille. cui illud maxime obstat, quod si impietatis, et fragili-
 tatis, ac impatientiae cuiusdam verba essent, quod proferat contra Pontificem, non
 se excusasset, et ignoravit Personam, quia nesciebat esse Pontificem, sed factum
 reprehendisset, et reprehendisset, si. n. vitiosam eam, non eam proferendum adve-
 sui contemptam, etiam si summus Pontifex non esset.

2. Thimo. 4.

Secunda sententia est Chrysostomi hom. 6. de laudibus Pauli, ubi dicitur haec
 verba Pauli fuisse prophetiam eius, quod futurum erat, in qua sententiam referunt quos-
 dam alios venisse, verba Chrysostomi sic haec. Vocimus quidem, quod de hoc
 loco aliqui satisfaciunt loco prophetiae eius veline, quod dicitur, quod dicitur de De-
 us, pariter debent: nec culpa dicentes, etenim istud evenit, siq; de sententia d.
 Haec illi: euentu. n. rei probae fuisse prophetiam, q; quibus fuit ille sacerdos a Deo.
 Obstat autem huic sententiae duo, vnu est, qd si prophetia esset, non erat, cur se ignorari
 excusaret, cui se si sumus esse sacerdos, licuisset prophetae illi, et annunciare ma-
 la, quae euentura ei erant. Alteru est, qd dum se excusauit, citat scripturam scrip-
 tura. 2a. Principem Populi non maledicet. quo significat se maledixisse illi, ignorat
 se tamen esse Principem fuisse Populi.

Tertia sententia est eiusdem Chrysostomi hom. 43. in Acta. ubi dicitur haec
 verba Pauli non esse conuictis lacessentis, aut maledicentis, sed libere loquen-
 tis. quia autem de causa hac sic libere vult, explicat Chrysostomus dicens, no-
 uisse Pauli videri contemptibilem tribuno, Tribunus. n. qui iudaeis cui dote
 volens, mutata sententia flagris abstinuerat, si forte cui seruos credentes
 vidisset, factus esse audacior: propter hoc non ad ministrum sermonem dixe-
 rit, sed ad eum, qui iusserat. Huic sententiae aduersantur duo, vnu est,
 qd non erat, cur se excusaret ignorari, cui minor esse libere sic loqui, cui iussit
 illu esse Pontificem, Alteru est, quod non erat, cur scripturam scrip-
 tura. si ipse non maledixisset, aut conuictio affectisset, dicendum. n. erat illi, qui dixit
 tui. Non maledicet. summi sacerdotem Dei maledixit. dicendum, in qd
 erat, non maledixi, sed libere locutus sum. Huius sententiae est et
 quarta sententia Augustini in commentariis huius loci.

Quarta sententia est quorundam, qui haec verba non aduersus Pontificem, sed
 aduersus ministrum qui iussit Pontificem perire Pauli, dicta esse censent,
 qua sententiam recitat Augustinus in hac sententia non soluit difficultatem, cum ne-
 minem in maledicendum, licet Pontifex non sit, nec de populo defendi, cui verba ip-
 se contulicant, nam istantes dixerunt, sacerdotem Dei maledixit. et ipse
 Paulus se excusauerit, qd nocuerit eum, in quem maledicendum dixerat, fuisse sa-
 cerdotem. nec qd Augustinus, et Chrysostomus hom. 44. in Acta. haec verba
 in summo Pontificem, non in ministrum gloriari esse censent.

Postea sententia est Augustini lib. de mendaciis, ad Consentium, cap. 15. ubi af-
 firmat verba haec fuisse quidem prophetiam, ut dicit Chrysostomus, in prophetiam

pone hoc in lo-
co, qui est in
sermone, in Acta
usq; in finem

locus ubi Augustinus
li. 22. con. faul-
tato. cap. 79. impo-
sit. qd in
cap. 5. apparet
prophetiam
fuisse dicta.

Handwritten marginal notes in a smaller script, likely a commentary or gloss, running vertically down the left side of the page.

at interpretatur, nō quidem ad percussione[m] spūalem, qua sacerdos ille postea fuit a
 Deo percussus, ut dicit Chrysostomus, sed ad spūalem, qua sacerdotiū illud fuit
 ablatū, verba Augustini sic hęc. Ap[osto]lus Paulus cū sic in Pontificem Alaya
 percussus, nō sū, quate[m] manilla[m] alteram, sed, percussit te, inquit dicit pariter
 scilicet, et tu seder iudicare me secundu[m] legem, et con[tra] legem iubes me &
 cuti? Alacime intuens sacerdotiū illud iudicorū iam tale factū fuisse, ut
 nomine forinsecus miteret, intrinsicus nūc luteis concupiscentiis orderec,
 quod tantu[m] ee[m] iudicium dñi videbas in spū, cū illud diceret; sed in
 cor paratū habebat nō solum ad alias Alayas accipiendas, sed et quibus
 tormenta pro veris patientia cū corp[or]is dilectione, i quib[us] illa paterec. Hęc
 Augustinus, qui a Hieronimo, ut dicitur d' imp[er]fectioni et fragilit[ati] id adu[er]sari

idem dicit. h. i.
 le serm. dñi. in
 monte. cap. 35.
 ubi nō. minus
 intelligenti bus
 dicitur sonat;
 intelligenti bus
 vero. p[er]p[et]uum

et dissonantia sequitur Augustinus beda in commentariis in acta. cui[us] verba
 sum hęc. nō quæbatione nimis comotus hoc dixit, sed vlt[er]ius propheta[n]do
 locutus ē, quia figurale illud Pontificium, quod erat in pariter scilicet
 compositum, percussit dū sic, ac seruandum, cū iam verū sacerdotium
 etia[m] Ap[osto]lis Euang[elii] p[re]dicantib[us] adu[er]sisset. et inde ē, q[uo]d nō, percussit te
 Deus, nō dixit, percussit; indicatio vlt[er]ius modo, nō optime male dixit.
 Hęc ille. Hęc nūc scēto adu[er]sari ea, que con[tra] p[re]cedentem sententiam
 opposita sunt. sequenti[us]. n. verbis nō accommodat, quib[us] Paulus, et
 qui iudicavit, significare fuisse maledictū.

Quarta scēta ē eiusdem Augustini lib. 22. con[tra] Faustū, cap. 79. qui
 affirmat verba fuisse desiderantis correctionem a deo & mali tempora
 le infligendam, orabat in e[us] orat[i]o[n]e de dilectione, ut deus illi in futuro se
 culo parceret. verba Augustini sic hęc. Ap[osto]lus palma percussus, p[er]cussione
 Dei rogavit, ut iniurioso homini in futuro seculo parceret, in p[re]senti
 seculo illa iniuria nō imulta relinqueret. tenebat certe interior dilectionis
 affectū, et exterior requirebat correctionis op[er]e. Hęc ille. cui eadem,
 que dicta sūt, adu[er]sant, ut q[uo]d illud etiam, q[uo]d hęc verba nō modo opti
 mo, sed indicatio dicta sūt, vñ nō p[er]tinet verba idē.

Legimus sensu, et vera ratio ad primam difficultatem mihi vix ex eo si di-
 camus hanc fuisse maledictionem quandam, nam maledicti no in de, qui alteri
 mali imprecamur, sed etiam qui convitiu, aut contumeliam inferimus, ut af-
 firmat basilius royu. brevi. respon. 24. in eo qd sensu allegat illud rom. 9.
 tu discipulus illius sis, qd mali. n. contumelia id dixerunt iudei maledicentes
 illi. ita nunc Paulus duo convitiu gubet, vnu qd dicitur te deus, quod se si qd
 phariseo dixerit, tri id qd modu convitiu pronuntiat, quasi signu iudi-
 cans illu, quem ob eius malitiam deus ire percuturus. Alteru d' spiritus sancti
 te) quo notavit illig hypochritim, qui forma huius iudicii, cu iniqui iudic.
 Hec aut duo fuisse maledictionem et abstantes nonnulli dicentes, suum
 dei sacerdotem maledictu, et ipse Paulus no negavit ignorat^{am} sacerdoti illig
 pretendens. et testim^{um} script^{uram} allegatum confirmat, Principem no maledictu, quae
 omnia vana esse, et maledictio no esse.

no in quia maledictu fuit, ideo peccatum censendu est, no. n. omne maledictum
 vitu est, ut. n. dicit isidorus gregorius lib. 4. morali. cap. 6. duplex e' male-
 dictu, vnu quod ex hore, ac odio, itaqz procedit, et hoc malu e', ac prohibi-
 tu; alteru, quod ex zelo iudicis procedit, quo usus e' deus, qd maledixit ter-
 re, et serpenti gen. 3. et expe comminatus se maledictum presentib; et quo cu
 voc gen. 6. usus e' maledicens charalam, et hoc no vitu, sed opus iudicis,
 sic Elias. 4. reg. 1. maledixit verbo, et factu quinquagenario duci, dicens
 ignis descendat de caelo, et devoret te, et quinquaginta tuos. et. n. licet zelo
 iudicis malu inferre presentibus, multo magis malu imprecari licet, ac con-
 vitia incere in reprehensionem, et correptionem, sic gala. 3. Paulus galatas
 insensatos appellavit, sic etiam Math. 15. Discipulos vocavit sine intell^u
 homines. Hoc genere convitiu et maledictionis usus e' Paulus no huma-
 na, sed divina, et aptica auctoritate utens, qua Corinthio illi ita e' maledi-
 xit, ut cu iustitiam negandi iudicet. Ex his facile patet verbu hoc male-
 dictionis e', no in inde sequi Paulu peccare, aut quicqz commississe con' id,
 quod dñs praecepit, sed sua usu fuisse pote, in iudicis qd zelo delinquentu
 inveni fuisse, quod qua de causa factu, et no potius innoxie, et rursi
 veru punctionem sine redargutione sacerdotis yacu iobenti, dicimus
 inferius in solutione aliaru difficultatum.

certatam locutionis fuisse temporis. Hac sententia improbabili est, nam necesse est
 falsum Paulum mentiri fuisse, quod dixit, nesciebam, quod Princeps et sacerdos.
 quod mendacium non debet Paulo Apolo tanto adscribi, cuius veritas fuisse non
 probabilis verbi con sacerdotem, quod eo probato mentiri, et n. mendacium
 periculum est. nec verum documentum efficiat, nempe quod sciebat esse iudicem, nam
 non est iudicium ad Principem sacerdotum phariseorum.

Altera sententia est Chrysostomi hom. 44. in actus, quam non tam facile referre
 in documentum, nempe ignorasse fuisse illum summi sacerdotem, nec mirum
 sed ignorantem, quia post longum intervallo Paulus rediit ad iudeos, et quia
 verba illi in multis, verba Chrysostomi sunt haec, valde credo, quod nescio
 si illi fuisse Principem sacerdotem, eo quod post longum tempus rediit.
 nec continuo fuerit cum iudeis; sed in illis illi in multis, quo minus cum
 tempore manifestus Princeps sacerdotum. Hac sententia difficile sustinetur, nam
 intervallo quorundam annorum non officium, quo minus ignorasset hoc, quem se
 per iudicem, et allocuti sumus, et maxime si prope accedamus, et cum eo loqua-
 mur, credibile est non est Paulus non novisse Ananiam tempore intervallo, quod
 multum non erat, nisi si in multis advenit, cum prope eum esset, et loqueretur.

Porro hic
 verba, quae
 inferius.

Responsio accommodatior mihi videtur, si dicamus Paulum novisse hunc
 nem Ananiam, ignorasse si esse Pontificem, ut n. in commentariis in iohannem
 cap. ii. ostendimus, ab eo tempore, quo Romam impere in iudaea cepit,
 summi sacerdotum non habere perpetuo licentiam ad vitam tempus, sed ad annum,
 ideoque saepe mutabant, quod Evangelium indicavit verbo illo (erat Pontifex anni
 illius) Paulus quod, qui sciebat hanc consuetudinem, et cum iudeis non habuerat
 commercium, ignorabam in ille eo tempore summus sacerdos fuerit, licet novissimum hunc
 nem, et non ignoraverit superiori tempore in sua conversione, illum fuisse Pon-
 tificem. sicque omnis in hac parte augetur difficultas.

Terria sententia est Augustini lib. i. de serm. domi. in monte, cap. 35. ubi interpre-
 tatur Paulus dixisse se ignorasse illum principem esse sacerdotem, quod non erat ille Princeps,
 sed Christus, verba ipsius sunt, nescio, quod Princeps et sacerdos, quasi diceret, ego
 alium sciam esse principem sacerdotum, pro cuius nomine ista sustineo; cui maledice-
 re fas non est; et cui vos maledicite, cum in me nihil aliud odistis, quam eius no-
 men. Haec ille. et in epist. 5. sic hic. Presul dubio, quod in eodem populo conseru-
 atus tibi lege fuerat creditus illum principem fuisse sacerdotem nescire non poterat.
 neque eos, quibus notus erat, fallere posset. quod nesciret. Haec ille. dicitur in eo
 quod est, quod a quibusdam scripturae verba dicitur.

quarta diffi-
cultas.

Ad quartam difficultatem, nimirum, cur non potius tacitus sustinuerit persequi-
tionem, Respondens Chrysostomus hom. 44. in Acta. et Romanus, id fecisse Pau-
lum, ne si sibi Tribuni, qui cum flagellare non iussus, fecerit audientiam,
dum istec cum i seruo persequi sustinuit, nec quicquam respondisse. et non ex-
tentaret etiam nocere Paulo, deponeretque limoxem, qui cum voluisset i-
tarquendo, et flagellando, ad eum non ibi tunc tribunus, cui Paulo haec locu-
tus fuit. Haec responsio plane non satisfacit, nam cur non etiam sustinuit
in, quae in Tribuno inferri poterant, verus, quod maledicere iudicanti.
Mibi licentiam esse, Pauli negasse esse Pontificem, ut causam suam non no-
ceret, nempe quod, et doctrinae suae, cui non persequi esset, quod dixisset se omni-
coram bene conversam esse non persequi in illa die, si tenuisset, ubi exis-
timaretur mentis fuisse, et iudex esse persequi, quod in veritate letum et
labae plurimum, idcirco nocere videtur, et iniustitiae respondit inlicentiam, qui
persequi sui iussus, non ob persequi, quae nihil faceret, sed quod veritate defensio-
nem: quae etiam de causa esse etiam veritate respondit seruo Alayam et impin-
genti: quod si postea se excusauerit, quod nesciret Pontificem, non propterea
causam suam nocuit, sed quia non excusauerit se, quasi falso respondisset,
non iniuste, sed quod quod reverentiam Pontificis non sic respondisset, quod non persequi
persequi non maledicere, sine iure, sine iniuste aliquid exire, excusatio ipsi
non abulit esset responsionis, et maledictionis, qui etiam veritate defensio.

[Faint, mostly illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

vinta Dif
ficultas.

Ad quintam difficultatem, nimirum, quo modo sacerdotem confitetur cui,
 qui iam non est, aduocante. n. Euanj sacerdotu uetus ad lege erit
 uir. Ad hoc respondetur ex Cypriano Epis. ss. que e ad Corneliu,
 de fortuna, et felicitate. ubi sic habet. Apostolus Paulus, cu ei dictum
 eel, sic insit in sacerdotem Dei, maledicendo: quam mi Dno iam cruci
 fixo, sacrilegi, et impii, et eruenti illi se cepissent; nam quidq de sacer
 dotali honore, et auctoritate retinerent; tamen ipsum qm ianne nomen
 et umbram quandam sacerdotis cogitans Paulus, uerulam, inquit, frs,
 quia Pontifex e, scriptu e. n. Principem Populi tui no maledicos. huc cypria:
 his adde noluisse Paulum et quidem prudenter uerbis, et Euanj efficacit
 ignorantis manifestare legem illa, et sacerdotu ceisse, grauius. n. scanda
 lum con se, et aduersus ueritatem doctrinae suae cepissent.

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

111

Christi fides semper fuit necessaria, ad iustitiam Dei assequendam, quod in peccatorum remissione et in reconciliatione cum Deo posita est; sine in lege, sine in lege, sine post legem. quod multis exemplis ostendi poterit ad hebr. ii. statuerit sine fide impossibile semper fuisse placere Deo. Huius in fidei non idem fuit status, nam in legem, et in lege et fides erat, qua venturus credebatur, post legem vero nempe in Evangelio creditur venisse, et redemptionem fecisse nostram. Passiones iniquitatis manifestas Evangelium ergo revelat, et non tam facili iustitiam hanc per fidem quidem obtineri, sed non eam, que ante erat, sed mutatam in alteram, nempe qua credimus completam, quod ante futurum credebatur. Hoc est revelari in Evangelio iustitiam Dei ex fide in fidem. multa etiam, que prius implicito creditur, modo iam explicita te credimus, et confitemur, ob id revelari de iustitia in

Veritatem Dei in iniustitia detinere.

Veritas Dei notitia veri Dei est, novit. n. gentes Deum esse, immortalem et sempiternum esse, cum tamen notitia male applicavit, creaturas recipientes pro Deo, eisque divinis tribuentes, quod quidem iniustitia magna fuit, quod. n. alterius erat, eis, quorum non erat, dederunt, et consequenter culti qui vero Deo debebat, ab ipso transferuntur in creaturas, quod est iniustum fuit. veritatem igitur in iniustitia detinuerunt, quia veri Dei notitiam habentes inique creaturas pro deo receperunt, easque coluerunt.

Commutarunt veritatem Dei in mendacium.

Loco veri Dei eos, qui non sum, receperunt et coluerunt, et privaverunt se vera Dei notitia, falsitati et errori adhererunt, hoc appellatur mendacium, quia quod non est tale, esse tale affirmaverunt.

Non probaverunt habere Deum in notitia.

Curam non adhibuerunt, ut verum Deum agnoscerent, sed culpa coram falsa de Deo iudicaverunt, et erravit in eius notitia, ob id Deus permisit, ut etiam errarent in iudicio veri agendam, quod est traditum in reprobum sensum, ita interpretantur Basilii: reg. brev. resp. 20.

cap. 2. Divitias bonitatis eius, et patientie, et longanimitatis contemnis.

Hebraismus est copiam, abundantiam, et affluentiam rei appellare divitias

quod notum est Dei, manifestum est in illis.

Veritas Dei appellat totum id, quod creatura de Deo indicant tanquam Dei officium, ac vocat quaedam, ipsi representant, et vivunt, celi. n. avaritiam gloria Dei. quod autem Dei est, nec in creatura representatur, sed ignota Dei. notum igitur Dei est in hisbus manifestum, quod dicitur in scripturis naturale lumen, quo id agnoscere possunt, sicut in sensu fecit. n. celi, et corpora invisibilia, et lumen oculis, quo videre ea possunt, parum. n. erat dicitur in creatura representari, nisi lumen infideliter intelligatur, quo representata cognoscuntur. sic fit, ut cum dicitur in suis creaturis ex parte representat, et hoc lumen infideliter solum id agnoscere di, qui non agnoscit, sed potius in cetera abierit, inexcusabilis sui.

illius rei. Maxima ergo, et abundantissime bonitas, patientia, longanimitas, quibus Deus cum peccantibus utitur, ergo diuitias vocat. is autem eas contemnitur dicitur, qui propterea quod Deus pro sua bonitate, patientia, ac longanimitate magnitudine ei peccati parci, nec vindictam statim sumit, sed ad recipiendā poenitentiam, ac poenitentiam hominum officio, sumit inde occasionem amplius peccandi, et emendationem, ac poenitentiam differendi, illarum virtutum Dei amplitudine factus. Hic bonitate, ac patientia, ac longanimitate abutitur, ut quod est abusus contemptus appellatur. Bonitas graeco χρηστότης dicitur, quae paulo inferius ab interprete benignitas vocatur, ea uero diffinitur a bono: regis. bene resp. dicitur. quae Deus benefacit omnibus illis, qui merita non habent, imo indignis, et iam poenitentibus. Patientia graeco ἀνοχία, id est sustinentia, et tolerantia, quae peccantes non statim punit, nec illatas sibi iniurias tunc, cum poenitentia ueliscitur, sed poenitentibus uenia offert. Longanimitas graeco μακροθυμία, quae multa tempore, et peccata longa uita multa punire differt, et recipiendā poenitentiam liberrime expectat. Hae uirtutibus cumulatissime Deus est praeditus.

Benignitas Dei ad poenitentiam te adducit.

Benignitas eadem est, quae paulo superior dicta est bonitas, graeco. n. idem est nomen utrobique, sensus est benignitas, quae Deus utitur cum peccantibus ad poenitentiam potius inducit, et excitat; non autem peccandi amplius, aut poenitentiam differendi occasionem praebet. seu, Deus benignitate hac utitur cum peccatoribus, ut eos ad poenitentiam impellat, non ut ipsi in iram peccandi, aut non statim poenitentiam accipiant.

Thesaurizat tibi iram,

is thesaurizat iram Dei, qui abutens bonitate eius magis, ac magis peccat, et peccati poenitentiam differit; quia maioris poenitentiae a Deo infligendae se reum facit; iram. n. appellat. poenitentiam, quam Deus peccantibus et non poenitentibus infert, quae maior ac minor paratur, quo peccata ipsa magis, ac magis exerceantur. abusus ergo bonitatis Dei magis magis detrimentum peccantibus adfert.

quicumque sine lege peccauerunt, sine lege peribunt.

legem hoc loco appellat Paulus legem illam moralem, quam Deus scripto iudexi per Moysen tradidit. quae gentes caruerunt, non tamen propterea

qui contra eam scriptum, culpe, ac poenae immunes erant, quia etiam si scripto exteriori, ac magisterio externo privati sum, eam tamen in mente insculptam habuerunt, naturali lumine rationis eam indicante, et manifestante, Hoc est cor, qui sine lege perierit, sine lege perierit, id est etiam si scripto non habuerunt, damnatione tamen non evadent.

inter se invicem cogitationibus accusantibus, aut etiam defendentibus.

Cogitationes istae sunt actus interiores proprias conscientiae virtutum inique; quarum quaedam sunt accusantes, nimirum quando ii, qui male agunt, a propria conscientia arguuntur, ac stimulis agitantur inter se ipsos; quaedam sunt defendentes, quando qui bonum faciunt, vel malum non peccant, se ipsos approbant, ac insonter iudicant. Utique cogitationes communes sunt etiam iis, qui lege scripta carere, et tamen testes in die iudicii contra male agentes etiam sine lege. per car. non convincuntur habuisse legem in cordibus suis insculptam, nec ignorasse bonum, quod agendum erat; et malum a quo cavere debebant, si enim saltem in se legem non habuissent, huiusmodi cogitationes in eis esse non potuissent.

Cap. 3. incredulitas coram fidei Dei nunquam evincuntur.

Sensus est negatiuus, nempe incredulitas iudeorum non evincuntur fidem Dei. id est quatenusque iudei increduli, et rebelles exterius verbis Dei, non tamen propterea Deus desinit implere, quod promissum. fides appellatur hoc in loco fidelitas, qua Deus quae promissum est propterea, et amores iudeorum, opere complevit. de qua dicitur praesertim, fidelis Deus in verbis suis, et sanctus in omnibus operibus suis. indignos se istis exhibuerunt pro incredulitate, et inobedientia, complemento promissionum, tamen Deus suae fidelitatis rationem habuit implens, quae promissum. hoc est illud praesertim. 33. si dereliquerim filii tui legem meam, et mandata mea non custodierint, visitabo in ira iniquitates eorum, misericordia autem mea non auferam ab eis, neque nocebo in veritate mea, id est est fidelitate mea, quia adimpleo, quod promissum. non obstantibus eorum peccatis.

non auditores legis sumus apud Deum; sed factores legis iustificabuntur.

Deus in suo iudicio non reputat, nec promissum iudicat cor, qui auditores sumus legis, id est legem habentem externam; sed cor, qui opera legis faciunt, sine lege externam habentem, sine non. iustificare appellatur subter reputare, ac promissum. non ergo de iustificatione loquitur est, qua ex pacto quis pius fit iustus. Deoque reconciliatur.

gentes, quae legem non habent; naturaliter quae legis sunt faciunt.

Gentes non habentes magisterium externum legis, quibus Deus non indicavit legem moralem, sicut enim iudeis fecit, ipsa opera legis faciunt naturaliter, id est natura magisterium et lumine rationis in situ. non ergo intellegendum est naturaliter id est nec sine arbitrio, nec virtute nec sine auxilio gratiae, sed naturaliter, id est sine exercitio magisterio, sed tamen lumine luce.

iniquitas nostra iustitiam Dei commendat.

Tanto iustior ostenditur Deus, cum sua implet promissa etiam in peccatis, quibus facta sunt; quanto hi ob sua peccata minus etiam digni, ut fideliter cum eis Deus ageret implendo promissa sua. iustitia hoc in loco appellat fidelitatem, qua quod promissum est, impletur, nam haec uirtus pariter quaedam iustitia est.

ueritas Dei in meo mendacio abundauit in gloria eius.

quod Deus sua ueritatem et fidelitatem seruauerit implens suis promissis omnibus non obstante iudeorum mendacio et infidelitate, quibus in Deum uti fuerit, non adimplendo legem ac mandata eius, sicut promiserat, se profitebantur; id maiorem gloriam et laudem deo contulimus, maiori enim laude dignus apparatus, quo magis ueracitatem, ac fidelitatem suam conseruauit. ueritas appellatur ueracitas, qua quod exterius profertur, mente sentitur, nec homo falli quempit, fuit ergo Deus uerax in promissionibus, ac fidelis, uerax, qui quod promissum, animo generat, nec fallere quempit; fidelis uero, qui ipso opere compleuit, inuidetur ueritas quae ipsa fidelitas accipit, qui enim implet, quod dixit, uera se dixisse ostendit. mendacium appellat iudeorum transgressionem, ac peccata, quia legem quam profitebantur, non implebant, nec quod uerbo dicebant, opere exhibebant, quod mendacium et infidelitas est. ueritas ergo ueritas et fidelitas Dei mendacio, ac infidelitate iudeorum opponitur.

Causati sumus iudeos, et graecos omnes esse sub peccato.
uerbum graecum cum praepositione est, quasi factum esse, praecausati, id est ante se uel prius causati sumus. potestque exponi in adiuua significatione sic, prius ex causis ostendimus omnes esse sub peccato tam iudeos, quam graecos, quod Paulus praedictis duobus capitulis efficitur, in primo. n. gentium, in secundo iudeorum peccata manifestum est cum peccatorum causas aperitis. potest etiam idem uerbum in significatione passiuam intelligi, graeco. n. et utranque significat, et utroque modo uerbi solent, nempe adiuua, et passiuam, in hunc sensum; iam ante inuimulati et accusati sumus nempe a lege, et prophetis omnes esse sub peccato tam iudeos, quam graecos, scriptum. n. est in lege, omnes seculi ueritate

Connexa est haec semina procedenti, causa quae dicitur, cur et fidem haec propitiatio communicetur, ea autem est, in Deo sua iustitiam manifestet, iustitia haec eadem est cum illa, cuius in remissionibus prioribus saepe meminit Paulus, nempe qua iustificatur homo, quae Dei iustitia dei, non solum quia iustum facit hominem contra Deo; sed etiam quia ab ipso Deo gratuito dono datur, non homini meritis, aut virtute, seu opere. voluitque ut eius et iustitia manifestetur, non in operibus hominum, aut legibus, sed id, quod haec iustitia datur, sed in fide christi, sic. n. agnoscebatur non ab homine, sed ab ipso christo, ac Deo emanare. sicut cum sanare voluit mortuos a serpente in deserto, posuit sanitatem in visione serpentis aspidi. ut sic non ab hominibus, sed ab eo, qui serpentem creavit, sanitatem emanare, sic per christum sanari credentes, ut a Deo et christo qui deus et homo est, sanitas, ac iustitia ostendatur eis.

Propter remissionem precedentium delictorum in sustentatione Dei.

Eidem etiam connexa est haec semina, videlicet quae causam, cur opus sit haec ostensione iustitiae, ea autem est, nimirum quae relaxatione et remissionem peccatorum, quae facta est priusquam christus sui fundere sanguinem, nimirum in legem, et in legem, quae remissio fiebat in sustentatione id est ex sustentatione Dei, qua expectabatur hanc futuram propitiationem ad modum illius, qui vendit suam expectatam et nondum soluto pretio, nequit ergo illos remissionem obtinuisse arbitratore proprio opere, aut virtute, aut legis operibus, statuit eos et fidem futuri propitiabit remissionem consequi, sic. n. ostendebatur, et manifestabatur non propria, sed Dei ipsius, ^{iustitia} illis iustificari, fides. n. illa futuram propitiationem indicabat, a quo iustitia procedebat.

Ad ostensionem iustitiae in hoc tempore.

Altera causa est, cur et fidem propitiatio communicetur, nempe ut ostendatur etiam in hoc tempore, quod tam christus mortuus est, et resurrexerit, homines etiam iustificari eadem iustitia Dei, sicut et illos priores, tum enim illi, quod nos et fidem iustificamur, eadem quae dicitur iustitia, qua iustitia

sumus, nō nris oporibus, aut meritis, sed gratia Dei & ihu dona-
ta, ne ergo quisquam arbitretur, nos q̄ remissionem recipimus non
iam in sustentatione Dei, sed soluto à chro peccato, ut iustificari, q̄
illos, aut merita aliqua nostra sūt ad eam assequendi, idcirco & nobis
propositus, istius propositus, & fidem.

ut sui ipse iustus, et iustificans eū, qui est ex fide ihu chri.

Concludit utraq̄ causam cur propositi Deus ihu & p̄hiberi in
suo sanguine & fidem, ut nō solum cognoscatur et manifestetur iustus,
qui nō alit̄ q̄t̄ remitti, q̄ p̄missione facta & sanguine chri, et eo pe-
ccato accepto; sed etiam q̄ cognoscatur iustificari omnium & fidem ihu, et
sua iustitia, que d̄ ex chro. illud (cum) in numero singulari genera-
le ē, p̄ q̄ referri ad omnes, qui in se post chri adventu fuerunt. illud in-
iustificat. omne tempus completitur. sicut dicimus, lactu ea refrigerat,
nos solum ad iudeos, sed et ad gentes referat, iustificat. n. omnia homi-
nem & fidem ihu, sine ex iudeis, sine ex gentibus, sicut ē nō citat ad
uentu factum est.

Si Deus eos, qui in ihu
fuerunt iusti, iustificasset
gratis, misericors, et nō
iustus apparisset, ut dicit
cor̄ 13 & ihu iustitia
nra, iustum se ē ostēdit,
rursus declaravit se nō
alit̄ q̄ & fidem ihu
iustitia vbi dicitur, aut
daturu ē, ut om̄i, nec
post.

iustificat circumcissionem ex fide, et pre-
putium per fidem.

iustificat Deus tam iudeos, quos appellat circumcissionem; q̄ gentes, quos
vocat preputiu, & fidem ihu chri. illor tamen q̄ fideles erant, et fi-
dem habebant, transmutando illoꝝ fidem, que erat fidei iudei, in
fidem euangelicam, qua remissa iam creditur, hos ē iudeos iustifica-
ri ex fide. gentes vero quia sine fide erant, fidem infundit, quam nō
nullam habebant, ideo & fidem iustificari dicit. eadem ē in vtriusq̄ fi-
des, qua nūc iustificatur, differentia ē in termino à quo, quia iu-
deis à fide ^{veteri} uocati sūt ad fidem euang. gentes nūc ab infidelitate. lo-
quitur Paulus de iudeis illius temporis, qui aduentu ihu inuenti
sūt fideles, modo. n. infideles et q̄ fidei sūt, et qui uocantur nō ex fi-
de, sed ex errore, ac tenebris & fidem illuminantur, et iustificantur -
legem ergo destruimus & fidem? absit. sed legem statuimus -
qui affirmat & fidem iustificari hominem, nō nūc & opa legis ueteris, nō

deservit legem, quasi dicit illa inannem, ac inutilem fuisse, sed potius illa
 facta, et stabili, ac proba, quia iustitia hoc fidei testificata est a lege, et pro
 phetis, utraque lex illa erat, que testimonio redderet vere iustitia fidei, ac dei.
 proterea illa impleri non poterat, sine iustitia fidei, et merito etiam moralis,
 que in Euang. permanere, sine iustitia fidei nemo profecto observare valet,
 igitur non deservitur Lex quam uera et fides, imo proficitur, ac consumatur.
 quod. n. illa magna ex parte observatur et Euang. non deservitur, sed eo
 namque, ac profecto est, qui. n. implet, quod promittit, non deservit et promissio
 nem, imo stabili, ac profici.

Cap. 4.

fides reputatur ad iustitiam, secundum propositum gratie Dei.

fidem eius, qui credit in eu, qui iustificat impiu, acceptam Deum, ut
 et eam iustitiam suam imputatur, non quidem hoc habet fides ex
 sua natura, quatenus adus hominis est; sed secundum gratiam Dei, id
 est, quia sic decrevit, ac statuit Deus ex mera gratia, ac liberalita
 te sua, nam sicut ei placuit et fidem saluos facere, potuit etiam ali
 is modis et viis sibi placitis, saluos, ac iustificare peccatores.

David dicit beatitudinem hominis, cui Deus
 accepto fore iustitiam sine operibus legis.

David hominem cum dicit iustum, cui Deus iustitiam imputatur
 non quidem ex operibus, sed ex eo, quod ipse Deus gratuito accepta
 uit ac reputavit ad eam iustitiam communicandam, quod est fides.
 illud (accepto fore) est idem uerbi gratia, quod paulo non postea est,
 nempe (reputatum est) ac si dicitur est, cui Deus reputat iustitiam,
 idem cui Deus iustitiam tribuit per id, quod ipse ad hoc reputa
 uit, ac acceptavit per gratiam suam. male et falso hinc colligunt
 haeretici non esse ueram iustitiam in nobis inherere, sed imputatam,
 non enim hoc dicit Paulus, sed esse quidem iustitiam, sed non a deo dari ob
 opera nostra, sed per id, quod ipse gratuito eligit, ac statuit, nempe fi
 dem, ut inde agnoscamus gratiam suam esse iustitiam eam assequi.

Signum accepit circumcisionis, signaculum iustitiae
 fidei, quae est in praepotio.

Abraham accepit à Deo signum illud circumcisionis in suo corpore, ut
 esset signum seu signaculum iustitie Dei, quam cum esset in preputio adhuc
 nondum circumcissus, accepit & fidem. prius. n. credidit, et & fidem
 iustitia assecutus est, postea signum circumcisionis exterius accepit in sy-
 num interioris iustitie, quia habuerat & fidem. sic. n. Pater efficietur
 lux eorum, qui preputium hinc, seu in circumcisi corpore credituri erant, sy-
 nificabatur qd in eo et hoc in preputio iustificandos et & fidem. Argy-
 menti hoc Pauli efficax est con iudicos opibus legis iustitia, que et
 apud Deum e. tribuente. esse Abraham an legem, et an circumcisionem
 & fidem iustificatus e. accepit qd circumcisionem à Deo. nō ad assequē-
 dam iustitiam, quam nō habebat, sed ad indicandam iustitia, quam &
 fidem eam consecutus. signaculum plus signo est, est. n. sigillum, quasi
 testificatio Deo facta, et impressa Abrahæ iustitie acceptæ & fidem.

Non enim & legem promissio Abrahæ, aut semini
 eius, ut hæres esset mundi; sed & iustitiam fidei.

Abrahæ, aut semini eius. nempe etiam nō est facta illa promissio bene-
 dictionis omnium gentium & legem. nam priusq̃ circumcissus est, accepit
 illam promissionem. postq̃ & iustitia credidit Deo, et & fidem iustificatus
 est, leg. n. multo ipse posterior fuit, et circumcisi post promissionē dati
 illi fuit. hoc argo Paulus demonstrat ad gentes et pertinere & iustitiam,
 in quibus est fidei iustitia sine lege, sicut in Abraham, quādo acce-
 pit & iustitiam. ista promissio (ut hæres esset mundi) nō habetur in
 scriptis veteri sub his verbis, sed sub aliis, nempe, benedicentur in te om-
 nes cognationes terre. loquitur ubi disiunctive, (Abrahæ, aut semini)
 quia gen. ix. promissio sic facta e. in te benedicentur. et uero cap. 22.
 dicitur (in semine tuo benedicentur) sensus idem e, dicuntur. n. natio-
 nes benedicende in Abraham & semine eius, quod e. etiam, de quo Gal. 3.
 donec ueniat semen, cui facta e promissio.

Si enim qui ex lege, hæres sunt; expirata est fides,
 aboleta est promissio.

Hæc semina connota est precedenti, et est probatio incite conclusionis, que

ex precedenti derivatur, nimirum. promissio facta e Abraham, et semini a
 eius, no ꝑ legem, sed ꝑ fidei iustitiam, hinc concluditur, ergo qui partem
 per sum huius promissionis, et hereditatis, no ꝑ legem, sed ꝑ fidei iustitia
 eam consequi debent. Hanc conclusionem probat praesens scriptura, in. in
 ꝑ legem heredes sunt, id est hanc benedictionem promissa accipe de bono,
 exinanita e fides, id est uana et inutilis e fides, cu facta careat, curus
 promissio abolita est, id est no euerit, quod promissu est, nec habetur he
 reditas, ac benedictio. hinc causam sequens semina reddidit.

namque hereditate ipsa,
 ac benedictione, quam
 futuram credidit Abrahā,

Lex enim iram operatur.

Probat promissionem abolitam ei, si ex lege promissio implenda est,
 quia lex sine fidei iustitia potius inducit iram dei, qꝫ benedictionem,
 nam sine iustitia fidei impleri no ꝑoꝫ, vñ transgressionis e occasio,
 ꝫ qua iram dei timenda, potius qꝫ hereditas speranda e, no igit ꝑ legem
 est benedictio ꝑmissa, sed ꝑ fidei iustitia, qua ablata naqꝫ erit, quod est
 promissu, qꝫ no poterit sine illa lex impleri. Hoc argit vsus e Paulus
 gala. 3. alijs uerbis. qui inquit, ex fide iust, benedictus cu fidei
 Abraham, quoniam ꝫ n. ex operibus suis, sub maledicto sunt, scriptu e. n.
 maledictus omnis, qui no ꝫ manserit in omnibꝫ, quae scripta sūt in libro
 legis, ut faciat ea. Hinc Paulus. si ergo lex maledictu omnibꝫ transgre
 ssoribus legis est, et sine iustitia fidei nemo implere ꝑoꝫ ea omnia, igit
 ea ablata omnes sūt maledicti, esset digni, no ergo quod ꝫmissu e, ex
 lege ee ꝑoꝫ, quae potius ex se sine fidei iustitia infert maledictionem, et est
 contraria promissioni benedictionis.

qui contra spem in spem credidit, ut fieret
 pater multarum gentium.

quando Abraham facta e promissio futurae proles copiosissimae ex eo,
 gen. 15. nondu natus erat Isaac, ꝫ quem futura erat multiplicari, nec bila
 natis spem ei erat generandi, cum. n. senex ualde, et satis defecisset male
 bria, unde omnino desperare iam ꝑoꝫ, audierat aut Dei ꝫmissionem,
 credidit, et sperauit futuram, quod iam ꝑoꝫ desperare, qꝫ nati omni spe
 ranti via desinere erat, idcirco h. credidit sic, ut speret, cum id qꝫ

ideo ex fide, ut scui
 dum gratiam firmam
 sic promissio omni
 semini.

consequitur hae semina
 praecedentibus, cu. n.
 dixisset no posse pro
 missionem impleri ꝫ
 legem, quia abolita
 esset, nec haberet com
 plementu, qꝫ iram ope
 ratu, infert implendam

esse ꝫ fidem, sic. n. ꝫmissio nati
 tate gratiae et dono dei, officiu qꝫ
 firma et stabilis in omni sermone ue
 dentissime ex lege, sine op gentibus.

tam desperandi, nempe ut fieret pater multarum gentium, quod fuit magis
noe fidei, que indulgi illi ad sperandi id, quod ratione se via nihil de
sperandum erat.

in re promissione etiam non haesitavit diffidentia, sed
confortatus est in fide dante gloriam Deo.

in ipsa etiam promissione, quia et filius promissus, et in eo magna pote-
ritas, non haesitavit, quasi diffiderei, ac futurum non sperarei, aut recideret id,
quod promittebatur, quin potius etiam si difficile videretur, et arduum, quod
promittebatur, fortis et stabilis permanit in fide dante gloriam Deo, id est pre-
clare, ac magnifice sentiens De Deo, nempe omnia illa posse aspicere, qui non
Dei omnia posse credit, eum glorificat, id est optime ac preclare se eo senti.
non autem simpliciter dicit Paulus, non haesitavit, sed non haesitavit diffidentia,
quia ut contra gentes, ut haesitavit tantum audiens promissionem, sed et
haesitatio non fuit incredulitas, aut diffidentia, quasi non crederet, aut non
confiderei id quod promittebatur, fieri posse, ac futurum esse, sed fuit ha-
sitatio quaedam admirationis, respiciens non se ipsum, ac vires proprias, lon-
geque inferiorem se inveniebat tanta promissione.

traditus est propter delicta nostra, et resurrexii
propter iustificationem nostram.

Mortuus est Christus, ut pro omnibus delictis, ac peccatis satisfaceret Deo, et Pa-
tri nos reconciliaret. resurrexii autem ut factus sum mortis nobis ap-
plicaretur, ut et iustificari possemus, non enim. Evangelium esse predicandum
mundo, quo iustificandi erant homines, nisi post eius resurrectionem,
ideoque tam cito resurrexii, ut factus sum mortis caperemus. Luc. 24.
oportebat etiam pati, et resurgere a mortuis tertio die, et predicari
in nomine eius per universam, et remissionem peccatorum in omnes gentes inci-
pientibus a Hierosolyma. non enim mittendus erat Spiritus sanctus nisi post resur-
rectionem eam. non enim erat Spiritus sanctus, quia non erat Jesus glorificatus.
ut nos ergo per predicationem Evangelii a peccatis iustificaretur in morte eius,
et postea eam resurrectione, quod et dicitur in Act. vii. omnes in unum
sum mundi predicatio Evangelii dei recitatur, et praeterea quod fide non se

lius mortis, sed etiam resurrectionis iustificandi eum. gentes inquit illud dicitur
 si videris si credideris, quod Deus iustitiam illi a mortuis, tribuit eum.

cap. 5. inquit illud dicitur si videris si credideris

in hoc capite Paulus iustitiam fidei utilitatem, ac excellentiam multapt
 ostendit, ut ipse superior lege sit, declarat, cui. n. lex etiam est a Deo, et bo
 na multa ratione, apud omnes argumentis ad fidei praedicationem statuerendam.

iustificati ex fide pacem habemus ad Deum.

Hic est primus factus, et excellentia iustitiae fidei, et reconciliatae utriusque, ac
 placare Deum hominibus, quod lex non potuit efficere, ut potest tunc potuit operari,
 et opponitur hoc illi, quod in principio cap. 2. dicitur dicitur et per Abrahamam
 ex operibus iustificatus est, habet gloriam, sed non apud Deum. ut qui ex
 fide iustificatus est, habet pacem apud Deum, quae causet gloriam.

Per Dominum nostrum Iesum Christum.

Pater huius Christi est auctor, tanquam mediator Dei, et hominum. quo verbo
 stabilitas, magnitudo, utilitas huius pacis significatur, scilicet. n. ne tanta
 debuit esse prope, quae a tali, ac tanto mediatore effecta est.

per quem habemus accessum per fidem in gratiam istam.

Non solum huius reconciliatoris, ac pacis auctor est Christus, sed etiam per eum
 habemus ipsam iustitiam, per quam reconciliati et pacificati sumus, et cum
 inquit habemus accessum per fidem in hanc gratiam, id est iustitiam, per eum
 n. iustificati sumus, et pacificati. quare est coniunctio (et) id est et per
 eum habemus accessum ad iustitiam, sicut ad pacem. nota accessum huius,
 quod per peccata nostra amamus recesseramus a Deo, quod maxime de gentibus dicitur,
 quae sine fide erant. Ephe. 2. Evangelizavit pacem vobis, qui longe fueritis,
 et pacem vobis, qui prope, quoniam per ipsum habemus accessum, ambo in
 in uno Spiritu ad Patrem.

in qua stamus.

in qua nimirum gratia et iustitia stamus, hic est alibi factus iustitia, ut
 nimirum in ea stamus, quo verbo multa significantur. nempe firmitas
 et stabilitas iustitiae huius, a quo nemo potest nos expellere, quia. n. nos
 separabit a char. Christi. praeterea dignitas, et excellens status, non enim servimus
 in lege, sed filii Dei sumus. rom. vii. qui existimamus servare. Praeterea

immuabilitate, legi illig iustitia qualis qualis erat, non pmaneri, mutata. n.
d in loyem euang, ac iustitia, ac fidei iustitia pmanenti in fidei reuol.

Et gloriamur in spe glorie filiorum Dei.

fortia utilitas ac excellentia iustitie fidei hanc d. no solu. n. in ea stamus,
ut dictum est, sed etiam in ea gloriamur sperantes gloriam, que lauda d
filiis adop dei. gloriam non solu beatitudinem, ac qualem significat, sed magnifi-
canti quanda eximiationem, quasi dixeret, ab eximiamur nos p eam iustitiam
in preclarissima ac dignissima statu collocata, ac poto ppter igla-
riam Dei, qua filius suis dabit. grece no fit (filiorum) sed (glorie Dei)
idea sperantes gloriam, ac beatitudinem Dei.

Non solum autem, sed et gloriamur in tribulationibus.
Scientes quod tribulatio patientiam operatur; patientia autem
probationem; probatio uero spem.

quarta utilitas, et excellentia huius iustitie fidei est, ut no solu glorie-
mur in ea ob spem glorie, sed etiam in tribulationibus ipsi, que ab ea
iustitia nobis proueniunt, et quibuscuq; aliis scientes in eam etiam eandem
spem, nobis confirmare. ppende qm in iustitia fidei, ut ipse mala pa-
nos conuertit in instrumentum, et materiam glorie, ac beatitudinis, nota uerba,
tribulatio operatur patientiam, idea ministrat nobis materiam patientiam expe-
rendam, et acquirendam. Patientiam autem hanc no officium probatio, sicut nunc
post qd igitur sustinuit calorem, probati, ac explorati remanet. probatio
autem inducit spem retributionis, et glorie. probatio grece doctus fit
id est probatio patientie, et expositio d. nec d. contrarius hic ordo illi iacobi
cap. i. ubi probatio patientiam operatur patientiam. ibi. n. probatio grece dicitur
op d. ipsa tribulatio, que p probationem actu in fortis, et qua ho officium
probatus. Hac probatio pcedit hanc, cuius nunc paulus meminit.

Spes autem no confundit,

Hac spes glorie, ob qua gloriamur et in iustitia fidei, et in ipsa tri-
bulationibus, quam probata patientia nobis dat. certissima d. no n. spe-
talem habentes periclitamur eo, quod speramus, sed inuictissima et uirilissima asse-
quemur, hoc d. spes no confundere periclitamur i. committimus. psal. 21. in te spera-

5^a quinta utilitas et
excellentia, nempe

utrum, et non sum confusus. et spiritus 30. in te sperant, non confundam
et in me. sum plurima huiusmodi testimo.

quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris
per spiritum s. qui datus est nobis.

Probatio est, cur spes non fallat, nec confundat nos, quia nempe chari-
tas Dei diffusa est in nostris cordibus per spiritum s. qui datus est nobis. Hec fa-
cit, ut spes non nos confundat, sed certissime assequamur, quod spera-
mus. nota verborum significationem. charitas dicitur Dei, quia opus
dei est, non natura: et quia ea diligimus Deum, et ipse Deus nos. diffusa di-
git abundantiam et affluentiam domini in cordibus ad distinguendam iusti-
tiam fidei a lege scripta in membranis. per spiritum s. qui et eam iustificamus.
Et cum sit datus nobis, qui non solum communem nobis charitatem, sed modo quo
dam et eam nobis assistit, gubernat, dirigens, excitans, promovens nos in bo-
num, melius, et optimum, spes ergo non fallit, nec confundit tales.

ut quidem enim Christus cum adhuc infirmi
essemus, secundum tempus pro impiis mortuus est.

Tota haec cum sequentibus sententia usque ad illud (non solum nunc)
confirmatio quaedam est, cur spes non fallat nos, in quorum
cordibus charitas Dei per spiritum s. diffusa est. Vis autem confirmationis
in hoc posita est, si Deus nos, quando inimici eramus, ita dilexit,
ut pro nobis filium suum morti tradere, ut reconciliaret nos, et a peccatis
liberaret, profecto postquam iam reconciliati sumus, et amici facti, mul-
to magis diliget, ac ea bona, quae speramus, largietur, si tanta fecit
pro inimicis, quanta fecit pro amicis, imo magis fecit pro inimi-
cis, ut tradere filium suum, quam amicos factos saluare, si illud effectum est,
non est, cur dubitemus spem salutis nostrae, et salutaris dei etiam
implendam. explicat ergo in hac sententia magnitudinem dilectionis erga
nos, cum inimici essemus, et postea recurrit factum de eo, quod spera-
mus, sensus est, quare cum inimici essemus, Christus pro nobis et mor-
tuus pro tempore, id est non a principio mundi, sed opportuno, et in hunc finem,
quod magis arguet, nam iniquitas exercuerunt. adiungit et haec

Hoc est scriptura utiliter
excellentia iustitia
fidei. probatio habet e

Probat per gratiam in fide,
a qua charitas et bona,
et virtus viget emanat,
unitur, et

156
propterea sicut per unum hominem peccatum in hunc
mundum intravit, et per peccatum mors; et ita in omnes homi-
nes pertransiit, in quo omnes peccaverunt.

Ma yustitiam reconciliationis, ac modum explicare, et concludunt haec
sententia cum precedenti sic, reconciliationis per Christum facta est, propterea simili-
tudo habet cum primo homine, ut scilicet per illius peccatum et morte intravit in
mundum, et sic in omnes pertransiit, sic per Christum iustitia, ac vita. hinc ex-
plicat Paulus multas sententias sequentibus, dicens illa propositio habet, per
vnum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors, quan-
do. n. occidit Deus hominem Adam, et vitam, nec peccatum nec mors in
hoc mundo erant, nam et iusti, ac immortales, qui possent non mori, fecerunt
eos, ipsi mundum peccatum introduxerunt, et per peccatum facti sunt mortales,
ut non possent non mori, et ita mors pertransiit in peccatum, nempe
per peccatum, quia omnes in eo peccaverunt, et ipso peccato omnes peccave-
runt, cum ipse peccatum esset omnes inferens, fecerat quod peccatum, et
mors in omni iustitia et peccatum pertransiit. quod sicut dicitur et simili-
tudinis, notandum in Paulus applicat similitudinem hanc istis, donec hanc
doctrinam explicet, et stabiliam. non facit mentionem nisi hominis, quia
ipse esse caput, et quasi per peccatum pertransiit in hunc mundum, et
usque ad legem omnino peccatum esse in mundo;
peccatum autem non imputabatur, cum lex non esset.

Causam reddidit esse hanc sic mortem pertransiit in omnes quod omni in peccato
procedit, distinctius autem procedit explicans non ob quibuslibet peccatum per
vnumquisque in se peccat, mortem subtra, peccatum inquit semper fuit in
mundo ab Adam usque ad legem inclusive, non enim fuit homo, qui non peccat,
quod non observavit fuerit, nam in legem non omne peccatum imputabatur,
id est multa fiebant, quae peccata non erant, donec prohibent aut iubeant
lex adveniret, multa etiam quae contra hanc peccata essent, ut volebant legem
mentis et rationis, in non agnoscebantur, donec lex data est, semper in
mundo peccatum fuit, et hinc peccatum. haec plura peccata fuerunt et ma-
gis nota, et legem. mors tamen in omnes regnavit, et omni mortui tamen etiam
qui non commiserunt, ac peccaverunt peccatum sine in legem, sive post legem,
infraser, non non peccaverunt, et in eos morte tamen regnavit, ipse mors pertransiit

in simili^m quare dicitur. id est qd in eo omnes peccaverunt, et similes illi
fuit illi, transgressores. mors y in ois e, qd in eo omnes peccaverunt. hic est
totus sensus, hi no totus continent in se ipso peccati, sed pfectus sequens.

Sed regnabit mors ab Adam usq ad Moysen etiam

in eos, qui no peccaverunt.

Prosepe sensum eundem, peccatum fuit semper in mundo, quis no sic pot
legem, qm multa imputata snt ad peccatum, que m no erant, et uero mors
regnabit et in eos, qui nulli commiserunt peccatum, nec quod fuit in lege,
nec quod fuit post legem. conclusio sequenti remittit.

in similitudine peccati Adam.

connectitur cu verbo, regnabit mors, et est uelut conclusio, quasi
dicere, cu regnabit mors et in eos, qui no peccaverunt peccati, sicut
in legem, qd post, consecuti mortem regnasse, qd similes snt quare
et Adam, et in eo peccaverunt sum, quales, n. terrenis, tales terreni, in
loq mors contracta e, nascimur. n. in peccato originali, quod habetur,
ab illa peccatione, qua in Adam omnes peccavimus. quare p p
et d. magis sensu explicita, iuncta. n. casu laudis causa indicat,
nempe p simili^m quare dicitur. ad. no q nos sicut omnes similes,
illa. n. peccati in se, nos aut in illo, un ille aduho, nos originali peccato
infirmitur, hi eandem quare^m in illo committunt.

qui est forma futuri.

complet simili^m, et absolute tota sententia, et clarioribus uerbis d'com
luta erat, sic in ista, cuius Adam typus et forma erat, ut uero uis
e relative, cu connectitur cu pcedenti uerbo, nempe peccati Adam, hi
sensus ista e, et sic e accipiendus, quo aut modo haec simili^m sic in
colligenda, e. n. similitudo quaedam proportiois, nempe, ut ille in malo, sic
stans in bono se habuit, ita uero in sequentiq haec distinctius explicat,
illud aut (futuri) intelligi dicitur sub eodem nomine, scilicet in simi
litate^m quare dicitur. ad, qui est forma futuri. ad, illa. n. quare, hic secun
dus Adam dicitur e ille mortis, hic uero principii et uolunt. i. cor. i.
fuit e primus ho ad in adam uentem, nasciturus ad in spem uolunt
som.

Sed no sicut solibus, ita et domum.

discrimen ponit, unum quidem intinendo, alterum exprimito, qual intinuit il

habet, nempe Adam indulgere delictis, et peccatum, eo qd, inferre potest, et
 ut vero dicitur indulgere dormi, et gram, quae dicitur Xpist. dicitur, quod
 signat dona s^t manifestantia, quod non exprimit, id est, non parari huc
 se habuisse, ut n. statim de inveniunt remota, potentur fieri donum delicta.

Si enim unus delicto multo mortui iure, multo
 magis gratia Dei in gra unius hominis iustitiam
 in plures abundavit.

Declarat ac probat, non sicut delictum in homine est, ut utq. n. fit, et exprimit,
 ut simul causa adfer, si. a. inquit unus hominis delictum multo mortui iure qd
 fedit gra Dei et adhuc in gra tantu abundavit, quales et dicitur remota, et h.
 potentior et efficacior, et abundavit in multos. nota excessu, ex
 una parte, delictum, ex altera gra, ex illa (hominis unius) ex hac, Dei,
 illic nullus moritur, hic, tunc iustitiam. potentior igitur est gra Dei, in qua un
 us dicitur, qd fuerit hominis delictum, illud (plures, quae est, (multo)
 nec coram ut huius remota in nullo, nempe, qd Adam peccatores natura
 suo delicto inferre, qd dicitur remota gra liberavit, non inq. in hoc posita
 est vis remota, sed in hoc, qd in multis se liberauerit delictum, et dicitur
 unus, abundantius et efficacius fuit donum erga illos, qd delictum, quod
 qua ratione intelligatur, sequenti remota distinctissime exponitur.

Et non sicut per unius hominis peccatum, ita et donum,
 nam iudicium quidem ex uno in condemnatio, gratia
 aut ex multis delictis in iudificationem.

Particula (et) hoc loco (quod) ut dicitur in nullo fieri aliter notavimus, et
 causa reddi ac explicari, quo modo abundaverit donum, ac potentur fuerit,
 et est sensus, non sicut per unius peccatum, ita et donum, id est non sicut per unius
 peccatum abundavit donum, et liberauerit multos, ita et donum per unius
 delictum per unius peccatum multo inferre iure, ita et donum unius multo li
 berati, nam iudicium, id est remota, quo potentur iure factu in condemnatio, so
 luti, ex uno delicto, non n. Adam eos nos fieri suo peccato, non unius
 delicti, et huius remota, ac gra, quae a dicitur et, et ab hoc remota, et ab
 omnibus aliis, quae ab Adam non maxime, sed gratia volente donati
 mus, liberati, ac saltem. iudicium hoc loco remota significat, qui hominem
 exponit tamquam, hoc sequentibus remota paulatim explicat, quae libertas sic et

Lex subintravit, in abundantia delictum.

Permissum ad legem factis, dicitur qd tantu abesse a reconciliandi et misere
in peccata potestate, ut potius ipsa supereminet, peccatum accretuerit, nam
multa peccata, ac prohibita, que prius non peccata, nec quibda fuerat, cum qd
non daretur adhibere implendi ea, hoc non fideles gratia per peccata subintravit
occasionem multiplicandi peccata. Ad ista subintravit, tum qd inter media sunt
inter ista peccata non, et potentiora Evangelij, tum qd obiter intenuit, hoc, n. e.
subintravit, qd data sunt ad tempus tanq pedagogus, ut qd eam quaedam qd
causa instructio futurorum mistorum. no aut hoc sine data e, in abundantia
delictu, sed occasio ex ea sumpta e abundantia peccatoru, peccata. n. (ut) ubi
qri consuetudo, no finem indicat, id est id, quod ^{super} consuetudo e ex legis
adventu, no aut id, qd quod data est. Ad gratia ista, abundantia, id est de
ad peccata legis inferenda officio sunt, ut in sequenti sententia dicitur.

regnavit peccatum in morte.

Peccatum regnavit in morte est tanta fuisse virtute, ut omnes officio
et mortis, ac morti subiceret. gratia vero christi potentior e, que qd fidei
iustitiam christi medicinali virtute, homines a morte liberet, et in vitam
immortem, et eternam transferat.

Ex Capite sexto.

Ex his, que capite precedenti dicta sunt de iustitia fidei, de regno gratia,
de abundantia gratia, ac de multitudine peccati qd christum, nonnulla documenta
deduci possunt ad vitam christianam, in qua superabundat gratia, maxime
virtutibus; et que, qualis ipsa ee in nobis debent, explicam.

Manebimus in peccato, ut gratis abundet.

Obiectio quaedam ea ex precedenti sententia illata, ut ex responsione doctrina
na vera et utilissima educatur. obiectio vero talis e, si ubi abundavit
delictu, gratia superabundavit, isti aut Evangelij tempore manebimus in peccato,
ea qd multiplicabimur, ut sic in nobis gratia abundet, ut n. vi, qui mo
do dabitur locus huius abundantia gratia nisi multiplicabitur peccata, hanc
obiectionem, seu interrogatam verbo, et verbo repellit Paulus; verbo quidem,
absit, inquit, id est no sic est, imo id abominandum omnino e. verum non
sequenti sententia exponit.

quod enim mortui sumus peccato, quo modo vivemus in illo?

Argumento ac ratione efficiat precedentem ratiocinationem, nempe

sumus mortui peccato, no igitur peccabimus amplius, quia idcirco vivere peccatis, me-
 taforsam dicitur, ut n. qui alteri inservit, cui moritur, iam amplius illi operam
 no facit, nec ulli amplius obsequium impendit, ita cui per gratiam peccati
 remittitur dicitur mortuus dicitur ipse peccato, ut amplius no ei indulgeat, ac neque ab
 omni ope, quod ad peccatum pertinet, qui n. peccat, iam peccato ipse vivit,
 e estiam quaedam proseroportia, qua de peccato loquitur, quoniam quidam dicitur ty-
 rannus, qui violenta quadam opprobria subditos, qui cum mortui fue-
 rint, iam amplius illi obedire cessant. dicitur autem in casu dandi mori
 peccato, nam cum in casu referenti ponitur, contra^m signatur, nempe mor-
 tem peccati contrahere, peccatum. n. morte quodammodo dicitur quibus, quare im-
 biyui dicitur. nam casus dandi vivitque de se inveniuntur per casu referenti,
 priore in significat^m habere contextus ipse ostendit.

Quicumque baptizati sumus in Christo Iesu,
 in morte ipsius baptizati sumus.

Causa haec dicitur, cur mortui peccato dicitur sumus. quare et in latinis
 nonnullis exemplaribus utitur dicitur in casu accusandi. Est autem bapti-
 zati in Christum no solum baptismo Christi baptizati, sed simul et baptis-
 mi ei uniti, et de corpore eius fieri, significatur. n. et bap^m, et quidam
 ipse effectus. baptizati autem in mortem eius est, effectus similis mor-
 ti eius baptismi suscipere, et quasi mortui aquis submergi, vel in vo-
 luntate. haec autem motus dicitur peccatum, ut sicut Christus ventus mortuus est
 pro peccati nostri, ita nos sicut mortui peccati in baptismo, et tanquam
 mortui baptizamus, no quod prius moriamur, et postea baptizamus,
 nam baptismo ipso fit haec mors peccato, sed quia bap^m accedimus, ut sic
 moriamur, et similes effectus Christi mortis, consequiamur, utrumque. n.
 representat bap^m, ut in sequenti sermone explicabitur.

consepulti enim sumus cum illo per bap^m in mortem

quod in bap^m mortui sumus probat, nam per hunc bap^m, qui dicitur in mor-
 tem consepelimus cum Christo, id est similes efficiuntur Christo sepulto, quod
 no fieret, nisi mortui essemus, no. n. sepeluntur nisi mortui. baptizamus
 autem ablutio aquae dicitur, et aquae passio, ratione abluendi, seu immersio-
 nis sepulturae representat, unde baptizati similes fuerunt Christo mortuo, et sepul-

ta. sequentibus semit. p[ro]p[ri]e Paulus similitudine, namq[ue] si comoramus,
 et unsepulti sumus, etiam i[st]i se similes i[st]ro in resurrectione, ut sicut
 illa resurrexerit, et nova vitam immortalitate ac incorruptibilitate plena sumpt
 sit, sic etiam nos nova vitam gr[ati]e induamur, et in ea semp[er] vivamus,
 no[n] ergo p[er]dendi e[st], ut abunde gr[ati]a, cui iam peccata hinc ablati, et nova
 vita p[er] i[st]ro[m], et i[n] i[st]ro donata nobis.

rectus homo noster simul crucifixus est, ut destrueret
corpus peccati, ut ultra no[n] serviamus peccato.

rectus ho[m]o h[ic] ho[m]o in eo stans, in quo natus est ex Adam cu[m] iis omnibus
 peccatis, quae propria vo[n]t sibi accumulavit, imitator illius factus, de cui simul
 crucifixus est i[st]ro, quatenus i[st]ro[m] omnium necessitatem in se suscepit, ut in se
 pro eis satisficeret, penam eoru[m] sustinendo, et sic ea omnia occidendo, et destruendo,
 in cruce. n. e[st] positus no[n] ex sui, qui nulli commisit peccatum, sed vram omni
 um sustinendo personam, ac omnium peccatis, ut p[ro] eis solvere[m]us, ut occidit ip
 sis peccatis, ac necessitate ablata, iam amplius peccato no[n] serviamus ut pote mor
 tuo, occiso, et abolito. Corpus peccati appellat totam conjunctionem peccati, quam
 no[n] anima, sed corpus appellat, tum q[uia] omnia forte radicem in corpore huius, et
 quod Paulus gala. 5. opa carnis vocavit, tum q[uia] destruenda sunt, et no[n] p[er]
 manebunt, sicut corpus, quod corruptibile e[st], tum demum, infirma conditionem ip
 sius peccati notaret.

No[n] regnet peccatum in vestro mortis corpore;
ut obediatis concupiscentiis carnis.

tunc regnat peccatum in corpore nostro mortis, quando ratione inducitur,
 ac impellit, ac consentiam concupiscentiis ipsius corporis, quae militat vni
 gen[er]i dei, de quibus dicit gala. 5. contra concupiscentiam adversus sp[iritu]m. et. i. q[ue] 2.
 obsecro vos abstinere a desideris carnalibus, quae militat adversus animam.
 no[n] prohibet Paulus carnis concupiscentias, quae rationem praeveniant, sed ne his
 consentiamus, praecipit, nec etiam desit, no[n] tentet vos peccatum, q[uia] id in v[est]ra p[otes]te
 peccati no[n] est, sed no[n] regnet, nec demum ei homini in obediencia nos faciat applicari
 huius, quae ex carne, ac corpore hoc mortis praeveniant.

sed neq[ue] exhibentis membra vestra arma iniquitatis peccato.

hinc exhibentis membra vestra arma iniquitatis peccato, q[uia] no[n] solum induit nos, ut

conveniamus adcupiscentis interior, sed etiam impellit nos, ut ad opa exhiberi
 ut procedamus, que membris corporis sumus. hincque ad omnia iniquitatis
 peccata, quae etiam detrahimus, mentimur, desipimus, hincque membris exhibemus,
 hinc etiam manus, quae etiam protulimus propositum, unde etiam etiam auferimus, hinc
 ille fit in aliis membris, quae mala, arma iniquitatis dicuntur, quae nihil
 tamus non Deum in aliis membris, ac non etiam propter regimus. Est autem que
 lam proposita, ut sup. diximus, peccatum n. quasi tyrannus constitutus,
 quod qui concupiscentis corporis obediens nos facit, regnare deus in nobis, cumque
 ad opa mala patenda nris membris abutitur, statim exhibere illi arma in-
 quiritatis, id est ad iniquitatem committendam.

membra autem cor-
 poris, cui etiam
 exhibemus

Exhibete vos Deo tanquam ex mortuis viventes;
et membra vestra arma iustitiae Deo.

opposita sunt haec verba romis praedictis, illi n. non regnet per
 in corpore vestro, opponitur. exhibete vos Deo viventes: si autem (neque
 exhibentis membra vestra arma iniquitatis, opponitur) exhibete mem-
 bra vestra arma iustitiae Deo. habet autem energiam illud (tanquam ex mor-
 tuis viventes) quasi liceret, Equissimum est ut Deo vivatis, et omnino
 opera vestra in eius obsequium faciatis, quae ad hoc in tali morte vos libe-
 ravit, qualis est peccati mors. Arma autem iustitiae sicut membra corporis,
 quando opera iustitiae, bona, ac sancta, et in exhibemus.

Peccatum vobis non dominabitur; neque enim sub
lege estis, sed sub gratia.

Dominari deus peccatum, quia suo imperio ita tenet ac subicit hominem,
 ut resistari non valeat, in quo statu factus homo spiritus legis nris, et scripturae, nam
 neutra lex datur vivere, ut posset vitari peccatum, ad Evangelium datur non esse
 habet, datur n. gratia, qua fit ut homo dominetur peccato, ipsumque superet,
 nec ei succumbat, nisi volens. Attende autem et legem Pauli significare id solum,
 quod legis illius esset, nam etiam si tunc esset remissio, et visio non peccati, id
 non virtute legis, sed fidei Christi officiebatur, quae ad Evangelium spectat, hincque specta-
 tur id, quod est ex statu nris, ut legis, peccatum dominatur; tunc autem non, quia
 Evangelium datur est fidei, gratia, et donum spiritus, quae Dominum peccati deducunt.

Stipendia peccati mors,

Protoposita est peccata, quod rex, seu tyrannus quidam constituitur, qui
con' dei militat, hominesq; ei adherentes velut milites eius sunt, qui ip
si obediunt, et impata ab eo exequuntur, horum autem stipendium quod i pecc, ac
sibi domino accipiunt, mors e' sempiterna. tale. n. premium, et stipendium peccati
sunt milites, impatiuntur, quibus propria eorum voluntate, dominatur.

Gratia vitam aeternam in Christo Iesu Domino nostro.

Longe diuersum e' quod Deus suis seruis, ac militibus impatiuntur, contra
vultu, vitam, inquit, aeternam. hoc stipendium dei (gratia) non quod vitam aeternam non
tribuat ex iustitia, sicut. n. e' 2. thim. q. repetit e' mihi corona iustitiae.
sed ut ostendatur discrimen utriusq; mercedis, nempe peccati, ac dei. hoc. n.
peccato inservit, et ipsi militum propria voluntate, Deo vero non sit, sed
voluntate quidem, gratia ac dono Dei adiuta, sine qua vobis hominis nihil
signum vitam aeternam faceret, iam. is. sine me nihil potest fieri, Deusq;
donat, ut possimus militare illi, ac militiam nostram vitam aeternam prosequimur,
idcirco vitam aeternam non tam stipendium, qd gratia dicitur, offertur autem hoc ob
Christi merito, eius. n. intentu, et laudatur merito, ut ei et premium, ob id ad
sibi e' in Christo Iesu Domino nostro.

Gratia etiam in milite
mors

Ex Capite Septimo.

Postq; excellentiam iustitiae fidei, quae in Christo e' ostendit; exponitur in
hoc capite iustitiam legis, dulcorat qd quo modo sit iam mortua; et quod
priusq; moreretur, non solum non superabat peccata, sed etiam erat occasio auer
sioni, et multiplicationis peccatorum.

nos mortificati estis legi per corpus Christi; ut sitis alterius.

notanda e' similitudo, qua vultus Paulus ad explicandum et probandum
nos esse solutos ab obligatione legis illius veteris, ut vivamus sub Evangelio ac lege
Christi. distinguitur in tria verba, uxorem, ac legem viri, e' autem lex viri potestas,
ac dominium, quod exercet in uxore, de quo dicitur e' gen. 3. sub viri potestate erit;
et ipse Dominabitur tui, quae lex ducit, qd in vivis vir, eo. n. mortuo uxor
solvitur ab eig potestate, ac dicitur, potestas qd alteri datur. Sic sunt tria in nostro proposito,
e' hoc velut velut vir, hominem veterem appello hominem velut veritatis peccati. Sic Ad
Adam originem habet, est et hoc ipse in se, velut uxor, qm. n. una sui persona, hoc

et homo vetus, in rationem induit suavitati suavitatis unitionis, et in
 constantia, et Paulus solet sic multiplicare hominem, ac hominem veterem, ac ho-
 mini novum, licet idem sit homo. lex hominis veteris e' lex illa veteris, quae
 per peccatum data e', substantia .n. lex, ut abundaret peccatum, quae permanebat
 in homine, donec veteris ho' moreret, ac peccata veteris delinqueret, hoc .n. fac-
 to illa lex cessabat, manebat q' ho' liber ab obliquo legis veteris, ut posset
 contendere cu' alio viro, nempe Christo y' Evangelij. Paulus t'q' tacite innuit
 has duas personas no' se, sed ratione, inquit .n. mortificasti estis legem, id est
 veteris ho', qui in vobis erat, iam mortuus e', et sic soluti estis a lege illius,
 hoc aut' factum e' y' corpus Christi, nam eo mortuo ac crucifixo ho' veteris
 non ex commoratur e', ac concupiscitur cu' eo, ut sic sibi alligatus sit, non
 ye Christi resurgenti, qui novus e' vir, et cu' mortuo veteris ho' legit' nate,
 ac novam illius legem, saltem Evangelij subdit, quod aliis verbis Paulus Episc. q'
 docuit licent, deponite vos veterem hominem, et induite novum hominem

Cum essemus in carne, passionis veterum, quae
 per legem erant, operabantur in membris nostris,
 ut fructificaremus morti.

Distinctionem ponit inter veteris et novum, nempe q' homo
 erat sub veteri homine spic' legis, et q' e' sub novo spic' Evangelij, tunc enim
 ho' succumbebat passionibus, et concupiscentiis peccatorum, quae y' legem se
 gebantur in nobis, quae .n. prohibebant, magis solent excutere appetitum,
 dum q' lex illa no' minimebat veritatem cavendi peccata, potius hoc mul-
 tiplicabantur, et concupiscentiae dominabantur membris corporis, ut y' ca-
 pitebantur ea mala, quae appetebantur, sic q' morti fructificabamur, id
 est fructificabamur opa, signa et signa morte ac damnatione. et in carne appel-
 lat Paulus et eo in statu, in quo secundu' carnem natus e' ho' ab Adam se-
 clusa gra, quae y' secundu' Adam istum data est, illo .n. statu domina-
 batur veteris ho', nec a lege auxilium erat homini ut vitaret peccatum, sed po-
 tius excitabat concupiscentias, et occasio erat multiplicandi peccata. Passio-
 nes aut' peccatorum appellat interiores concupiscentias, quae et ex peccato ortum
 habent, et ad peccandum invitant. haec dicitur tunc operari in membris nostris, quia
 cu' superari no' possent, spectabant corpus ad peccata et exteriora peccata, ut

interitus & timor tantum conturbabamus, talis enim status hominis sub veteri hō pōn-
ti, id est in utilitate peccati legentis, et nisi a Christo liberatus esset, nunquam peccati
causam in eo occidit, sic, in eo ymmanissimus.

Nunc autem soluti sumus a lege mortis, in qua detine-
bamur, ita ut servemus in novitate spiritus, et non in servitute litterarum.

Hæc sententia opposita est præcedenti, nempe de novo matrimonio, soluto
illo veteris hominis, in quo lex vigebat. nunc inquit, quia per mortem
Christi si corpus mortuus est veteri hō noster, liberati facti sumus ab illa le-
ge veteri, quæ mortis erit, quia occasionem ex ea habebamus peccandi,
et sanctificandi mortis, et sub qua detinebamur, non valentes ab ea emer-
gere et eripi vivente adhuc veteri homine, ac post eius mortem liberati
facti sumus, ut novo viro nubamus, et serviamus illi in novitate
spiritus, et non in servitute litterarum, id est servantes non quidem legem illam
secundum litteram, et ea opera, quæ per eam exprimebantur, sic, non iuxta carnem
ita est, sed secundum eam, quæ significabant per legem, quæ sunt mysteria,
evangelii, quæ ad gratiam, et spiritus est bona spirituum, hæc enim est lex novi ho-
minis matrimonii. veluti igitur lex quæ sit ad litteram et ea, quæ facta prima
significabat, etiam lex veteris hominis, quo mortuo et ipsa cessavit; spiritus
vero ad significationem, et ea, quæ per eam significabantur, lex nova est,
et in hac ambulamus, qui novo homini Christo per fidem et gratiam iusti sumus.

Peccatum non cognovi, nisi per legem.

De lege scripta sermo est, et quæ cognitio facta est peccati, nam agnoscitur hæc
gressio, in qua consistit peccati ratio, est enim dicitur vel facta, vel notata in lege,
etiam quidem aliquando cognitio peccati per legem naturam insitam, ut supra locum
Paulus, tunc imperfecta, tum quæ ob peccatorum multitudine lumen rationis erat ex
parte non parva obscuratum in plurimis hominibus; tum quæ non agnoscebatur
peccati gravitas, nimirum esse offensivam, ac iniuriam Dei ipsius. tum demum quæ per
legem maxime idolatria, quæ orbem fere per totam invasionem, apparuit. loquitur
autem Paulus hoc in propria, sed in omni forma.

Concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret, non concupisces.

Exemplum est, quo probat Paulus peccatum per legem fuisse agniti. nam
voluntaria concupiscentiam rerum proximi peccatum erat, hæc tamen non idcirco

ac multa non requiruntur
bantur peccata, quæ
vero erant peccata.

uenerunt, nisi q legem ubi ego. 20. dicit d. a. dno, no concupiscer. et
proximi tui, no agna, no uxorem q. uti. n. diximus hunc nate prop
ter peccatum multu^m ex parte obducenti era iam in hoie, ob id q. leg
a. dno. recepit, ac uerbo data est.

Cum uenisset mandatum, peccatum reuixit.

Peccati ante mandati et legem mortui fuisse dei, no q. no erat,
sed quod no agnoscebatur, nec vires tam exercebat, post legem aut
agniti d, et maiores vires exercuit ad exercitanda concupiscen^{ti}am
multum in uolita, et dum no est gratia adiuuans, ac fortificans ad
implenda mandata, ipsum mandati magis operatur et exercit uolun
tatem ad agniti uol^u ipsum, no q. mandati ad hoc su instituta, sed
quod peccati occasione recipi ex mandatis et lege exercitanda concupiscen^{ti}
fuit, q. p. p. et hoc est q. mandati per^m remissio, sapienter
ait Paulus dicit peccatum reuixisse, nam semel uixit, q. Adam mandati
illud in Paradiso transgressus est, qui mandata cedente pecca, que uolun
ta su in nobis mortua sunt, quatenus magna ex parte no agnoscebant,
et cu nondu ley adueniret, no ita exercitabant concupiscen^{ti}am, ac adueniente
mandato et lege iteru uixit peccatum, semper tui fuit, q. rem ley in hie cor
hibet, q. si obducent ex parte fuit, id uicio hominu factu est, nec si cul
pa exuabatur, hie no tanta fuerit, q. post legem recepti a. dno.

Peccatum ut appareat peccatum, q. bonum operatum
est mihi mortem; ut fiat supra modum peccans
peccatum per mandatum.

in his uerbis Paulus uerba Protopopria quadam, quasi peccatum esse
quadam persona, idcirco hi peccare peccatum supra modu, no q. peccatum
peccare, sed q. peccatum prohibitu q. mandatu, occasione induci in ab
pecca, hu ipsa prohibitione vires acquirit ad exercitanda concupiscen^{ti}; et
dum multiplicatis mandatis q. legem multa prohibentur, ac iubentur,
quoru transgressio peccatum est, quod inter non esse non hu lege data
est ergo sensus, peccatum hu nota fit, et manifestatur q. legem, nam q. eam
cognitio fit pecca, q. ipsam legem, que bona ac iusta e, occasione recipi,
operanti in hoie mortem spualem, que fit q. transgressione legis, sic q. factu

est, ut peccatum supra malum peccata peccatum, id est acquirere vires multiplicata
li peccata, occidendo mandata. Iuxta Paulus ut dicitur hominis peccata gratia
ac Christi redemptio, quia peccatum est letale, et quod vires concupiscentie, hanc
n. gratiam legem ipsa non habet. lex igitur hoc dicitur quia multa est, et ad
nisi instituta peccata in carne et peccata, et multiplicandi peccata, et hoc est,
peccatum quod mandata, ac legem operari moram, ac supra malum peccata per

Aut peccatum apparet,
et agnosceret, neque
remedium querebat
ac lenire ab ho
minibus

Ego carnalis sum, et mundatus sub peccato.

Sermo est de homine in legem, et in lege peccata, scilicet gratia, que per
Christum data est, eo igitur dicitur carnalis est, id est vivens per carnis appetitus,
ac concupiscentiam, non nisi per regulam rationis, ac mentis, quod non habet vires, qui
bus ratio subiacet sibi carnis appetitum, et hoc est mundatus id est sub
peccato, id est habitum hominis, et impio peccati, ut ipsius concupiscentie obediat,
cum enim Deus ipsum hominem liberum fecisset, ac gratiam mandavisset, qua om
nia peccata vitare poterat, ipse homo se in eum dedit dicitur, ut peccata vitare
non posset vitare sinit, et nisi per Christi gratiam accepisset, peccata sic
mandavisset, nec legem ei crepare, ac vitare poterat, imo occasionem arguenda
hinc Dominum peccati, est enim illud (mundatus sub peccato) causa peccati,
ideo enim carnalis est, quia mundatus est sub peccato, et attendit vim ver
bi (mundatus) quia liberandus est homo a peccato peccati peccato illa, de quo
scriptum est. i. cor. 6. omni enim peccato magno. et. i. Pet. 2. non corrup
tibilitibus aure, et argento redempti estis de vana vestra conversatione
falsitatis; sed pretioso sanguine, quasi agni immaculati Christi.

Quod enim operor, non intelligo.

Dominum peccati in homine non legem mentis, probat Paulus, quia homo
operatur, et facit ea, que non intelligit, id est que mente mala est cog
noscit, ac reprobat, dominatur ergo peccatum in homine, que rationis vires
repellit, ac carnis appetitum ad sui obediendum tradit, ut vere dicat, non quod
mente bonum probat, ac vobis, id facio; sed quod mente reprobo malum, id ope
ror, imo illud, visco meliora probat, et inferiora sequor. non ergo ratio est
que ex se malum operatur, sed caro que sub Domino peccati est, seu per
inhabita in carne hominis nondum redempta ac libata gratia ipsius Christi,
nam si sub lege ipsa esset; et hoc est, quod dicitur, velle adhaere mihi, quod fieri non
invenio, id est velle bonum facere mente, sed non facio tantum appetitum peccati; ab

haec misero strui no liberatur ho lege, sed gratia xpi, et hoc est,
quod licet infelix ego ho, qui me liberabit de corpore mortis
huius, id est ab hac carne, que me spiritui occidit. gra dei et xpi,
est, que sola liberat, no lex.

Ego ipse mente servio legi dei; carne
autem legi peccati.

Hoc facit gra xpi in hoc seculo, ut libera manent mens, potest
superior rationis, ad deo servienti, legi q sine obtemperandi, nec amplius
legi carnis subdatur, ad ei q consentiendum tentatur. sed q remane
in carnis legi peccati subiecta, ut patiatur concupiscentias, ac passionis in
surgentes, que etiam iusti patiunt, et sustinent, no hi eo premittit, ut
rationis consensu exhorquentur, in quo ratio peccati consistit. servit enim
legi peccati, no ad peccare, sed esse sustinere concupiscentias, que sub in
ca, que lex dei prohibet, quibus si consensus rationis accedat, peccatum
non est. gra autem hoc efficit, ut vires no habeant tantas, quibus un
horem ad se tentant, nisi ipse ho libera, ac sponte assentire velit.
no ergo lex peccati i carnis ablatu e, sed dominium ac potas eius, donec
pfectius redempti fuerint omnino, qui carnis de liberabit ab hac lege in
resurrectione iudicium, de qua scriptu capite ho. expulset redemptio
corporis nostri.

Capitulum octavum.

14

1624^r

180

Animalis autem homo non percipit ea, quae sunt Spiritus dei,
 Stultitia enim est illi, et non potest intelligere, quia Spiritus
 examinatur; Spiritus iudicat dea, et ipse a nemi-
 ne iudicatur. Si scriptum est, quis enim cognouit sensum domini,
 aut quis instruxit eum.

cap. i. De triplici homine.

triplex homo legitur in scriptis et maxime apud Paulum, spiritus, anima-
 lis, et carnalis. duo priora in propriis uerbis legitur, scilicet paulo in se-
 cundo i. corinth. 3. legitur, adhuc inquit carnalis estis. et istos, non ne carnales
 estis, et per hominem ambulatis. horum trium est ratio explicita. Aduertendum est
 triplex esse principium, quo homo ducitur et dirigitur in suis actionibus humanis,
 unum est appetitus sensitiuus, illi enim qui precipue in suis actionibus intendit quod pla-
 cet appetitui, et renouat quod displicet, nullam uel animam honestam, aut inhonestam co-
 stitantes. de hoc appetitu sensitiuuo pro principio suarum actionum, quod uisum
 intelligitur cognitione et discursu, quod est cognitio et discursus interioris et obedi-
 entiae ad sensum, dicitur dicitur appetitus, et hunc habere pro principio. Alterum principium
 est ratio solo lumine naturali suffulta, illi enim qui suis actionibus intendit quod honestum
 est facere, quod inhonestum est vitare, solo autem naturali lumine sui intellectus hunc discernit,
 uicere quod stultum, prout ratio sola naturalis dirigunt, et quod hunc non uisum nec iudicatur
 conforme respicit, dicitur hunc esse naturalem pro principio. Tertium principium est eadem
 ratio et intellectus, sed lumine fidei, et cognitione superna illustrata, ut per se, ut non
 oculi debiles uident aliqua, et ad aliqua distant, sed oculis apponitur plu-
 ra, et ad maiora uident distant, quod omnino per se non uident oculis occultis, sic
 sic hunc in naturalis fidei lumine et cognitione superna illustrata, ut firmus sic ocu-
 lus plura et distantiora uident induit ad aliqua agenda uel facienda, quod
 qui oculis solus debilis non inducere, quod non uident oculis, sed in illustrata fide adha-

nos aliquas alias distinet, q rationi soli nati occurrunt, nec ad ear valde per
 tingere. iuxta huc tria principia sunt tres hominum differen, q ducunt app^{tu} et sensu
 q ducuntur sola ra nati, q ducuntur no sola ra, sed cogn^o sup^{ra}nati, et fidei lumi
 ne pfecta. primi carnalis, secundi animalis, tertii spiritalis dicitur in scrip^{tu}. meri
 to aut sic dicitur, sumit. n. derivatio a principali, q. n. app^{tu} sequitur, carnalis sit, q^{ia}
 app^{tu} hic in carne residet. q. vero sola ra animalis dicitur, dicitur. n. de quatenus infor
 mat corpus, et q^{ia} ra nati sola p^{er} se in cogn^o ex his, q. p. sensu apprehendi. pro
 dicitur, talis hinc animalis dicitur, cogn^o aut sup^{ra}nati elevatio e, et ab extrinseco pro
 mi, nempe a s^u infundente et illustrante, ob id hinc talis dicitur spiritalis, hic aut
 complexus diff^{er} no e substantialis, sed accidentalis, et idem ho m^o carnalis, postea spua
 lis fieri pot, sic bonus, aut malus.

Cap. 2. De singulorum horum distinctione.

tam spiritalis, q^{ia} animalis, et carnalis ho d^{ist}incte sumuntur. imprimis, spiritalis
 uno dicitur simp^{li} et is est, q. et intell^u et affectu spiritali e, q^{ia} de reb^{us} iudicat
 et veritatib^{us} consenti no sola nati ra, sed et sup^{ra}nati, et rurs^{us} agit opa sua, et
 vivit, ut credit, et vitam conformat cognitioni sup^{ra}nati, talis absolute dicitur spua
 lis, altero dicitur occulte q^{ia} et in pfecte, et is e, q. vitatur quidem cogn^o sup^{ra}na
 li in iudicio intell^u ad iudicandam et cognoscendam verit^{ate}. in no videt vita, et
 actio eius cognitionem, vitatur fide ad credenda, sed no ad agenda, sed requirit
 app^{tu}, i. spiritalis cogit^{io}, et intell^u, sed adione et affectu carnali e. de p^{er} d^{ist}
 i. cori. 3. no potui loqui vobis quasi spiritalib^{us}. et ad gala. 6. si p^{er}cupis fue
 rit ho in aliquo delicto, nos q. spiritalis estis. hinc mod^o instructio in spua leni
 tatis. de post^{er} d^{ist} ad gala. 5. si spua vivimus, spua et ambulamus, no effi
 ciamur inaniter glorie cupidi. id est, si sumus mente spiritalis, q^{ia} spiritali cogni
 tione sumus illustrati, sumus et spiritalis affectu et actione, ut vivamus et operemur
 p^{er} nos cognoscimus et credimus. Animalis ho itaq^{ue} dupl^{ex} p^{er} m^o d^{ist}. uno
 intell^u et affectu, q. honesta p^{er} nati cognoscit p^{er}, intelligit, et p^{er} ut ra nati d^{ist}

talis, agitur, q̄ homo dicitur ethnicus, seu moralis, in qua significat pars sumitur
 in recipi, nisi in hoc forsan loco, et aut ex eo pot̄, q̄ sine sp̄u dei, talis hō
 ei nō pot̄, nemo n̄ sine gr̄a dei valem morat̄ bono ei pot̄, sed deficiente a vi
 te vultū nō est. altero dicitur alius hō impetite q̄ eo, q̄ cognitione q̄dam ni
 li rationis potest, tū nō s̄ eam vivit, cognovit honesta, et vult in honesta. De
 his dicit in epist. iude. hi sunt q̄ regnare secesipior, animalis sp̄um dei nō h̄
 ber, id est hōi vā nālem fide nō illustrata, et male vivit. de his rom. i. dicit
 vult dei in insubilitate detinere. dicit detinere vult in insubilitate, q̄ vult eam, et
 nō vivit s̄ eam. carnalis aut hō dupl̄ sumit, uno q̄ vult in corrup
 tus d̄, et vult appl̄ seque in actione, q̄ vivit s̄ appl̄, et ita ut vivit, intelligit̄ compre
 hendit, de talibus hōi in epist. iude. quāq̄ nati tanq̄ bruta animalia vivit, in his
 corrumpuntur. et rom. i. tradidit eos in reprobat̄ sensu, ut faciūt ea, q̄ nō
 cōveniūt, et vult, nō intelligunt, qm̄ q̄ talia agunt, digni sūt morte. talis
 sūt carnalis et cognit̄ et actione, mente et affectu, in ista signit̄ sumit. i. cor. 3.
 nō potui loqui vobis quasi spiritalibus, sed quasi carnalibus. vult hōi carnalis, q̄
 male sentit, et male agunt, quod postea declaravi, carnalis est, et s̄ ho
 minē ambulat, quod ep̄ dixit carnalibus. duobus aut explicat, carnalis est,
 sumit carnalis q̄ est, q̄ s̄ carne cognoscit, et s̄ hōi ambulat, id est agitur
 s̄ carnem et appl̄, utriusq̄ conclusio ep̄ sub uno vocabulo quasi carnalibus. alio
 rō sumit carnalis s̄ p̄tem vult, nempe q̄ carnalis agitur et vivit, mente in sp̄u
 lis, aut animalis est. de his dicit rom. 7. q̄ nō s̄ carnem ambulat, et vult, q̄
 s̄ carnem ambulat carnalis. n. aliquid s̄ carne, aliquid in carne, aliquid caro dicit.
 advertendum aut d̄, q̄ aliquid caro dicit animalis hō, math. 23. caro et sanguis nō
 revelavit tibi, id est vā nālem, aut vivit hōi nō potuit assequi. vult n. dixit,
 hō q̄ vivit nālibus vult solum in cogn̄ et actione animalis dicit. hōi sufficiat de
 divisione hac, q̄ solum intendimus multiplici posse hōi vocabula sumi essente.

Cap. 3. De falsa quorundam opinione

Aliqui sufficienter vult cōstantes, et p̄t̄ Aristotelice nimis tribuenter asserit

423
maximè quos Paulus distinguit hōis in spiritalem, animalem, carnalem. Aristoteli sub his
nōdibus appellare, spiritum seu contemplatiuum, civilem seu politicum, et voluptuariū. et
valde errare in hoc. imprimis Aristoteli hōi tres distinguitur carni ē. ut patet ex his.
ethic. ad Eudemum. et lib. 10. ad Nichomachum. In idem hōi ē, q̄ sūt apud Paulum, et
in scriptis sacra ē falsum, q̄ manifestū fiet, si quō hōi apud Aristoteli sumit
explicitus, nam quātū in scriptis sumant, iam explicitū ē. imprimis Aristoteles vocat
hōis voluptuariū, q̄ uicium nō s̄ r̄m et horum, sed s̄ r̄m, quod sensui dolore,
nec voluptatem ad se cōstitant, et rationi p̄ferant, et hōi uere carnalis in scriptis
dicitur. qui autē r̄m et s̄ uirtutem naturalem se gerit et in se actū in ordine ad r. p. et
cōc bonū, uocatur civilem. talis. n. et in se ipso s̄ r̄m honestū agit, et ē in hōi
q̄ ad r. p. et ad cōtinentiam p̄tinet, hōi politicus seu civilis hōi ē. ad q̄ in se r̄m et
honeste se gerit, et cōtemplat r̄m diu^m, et cūq̄ ultimam ueritatē, spiritus hōi et cō
templatiuus dicitur, hōi sponit alius Aristoteles, ueritas docet hōi impedim̄ ē ad
res civiles, et ad hōi uirtutem, q̄ ad civilem p̄tinet, ut p̄tinet, gubernare, et alia
huius modi. hōi et Aristoteles ap̄ta sūt. qui si comparamus iis, q̄ dicta r̄m, magis
inuenimus differentiam, in hoc quidem cōueniēt ē, q̄ voluptuariū hōi carnalis dicitur
ē talis in scriptis, hōi tam cōtemplatiuus, q̄ civilis, et ceteris seu moralis, sub uno
complectitur in scriptis, sūt. n. alius hōi, ducit. n. isti duo s̄ r̄m naturalem, et s̄ lumine
naturale intell̄, nec cōtemplat Aristotelis, nec alius ip̄s extendit se ultra tale lu
men uic et intell̄, hōi autē totū animale ē in scriptis, remanet s̄ spiritus cuius nō
ē mentio in Aristotele. p̄ civilem et q̄ in actiōibz civilibz ueritatē distinguit a
p̄tinet et hōi hōi, quāsi politis actiōes repugnaret ei, et spiritus hōi p̄tinet ueritatē
in actiōibz civilibz, nam uita pastoris et pilatoris, et ap̄toris sūt civilis, et
in gub̄nando et regendo, et agendo p̄tinet, hōi spiritus ē, q̄ in hōi omnibz sp̄ta
li ducit lumine. nō igitur hōi sūt eadem apud Paulum et apud Aristoteli, de qua
re alia multa hōi poterat, sed dicta sufficiant. hoc solo addito distinguit
naturam uitae in actiua et cōtemplatiua, quā Aristoteles ad duas hōis ueritatē spiritum,
et civilem, et apud nos utraq̄ spiritalem, imo eadem posse cōuenire.

Considerandū nūc ē quo^o ratio ad sensū seu ap^{tu}, et quo^o spūs seu spūalis
 vnt^o ad vtrūq^{ue} se habeat, tali n. modo animalis ad carnalem, et spūalis
 ad vtrūq^{ue} se habet, imprimis vā et que sensu cognoscit, et multo adhuc plu
 ra cognoscit, hinc ē ut possit iudicare de sensib^{us} q^{ui} errēt, q^{ui} nō, nō aut
 contra fū, et seruandū ē ex^{ta} sup^{er} positū de eo q^{ui} debilem vtrū hē, et ocula
 rib^{us} vtrūq^{ue}, hic sine dubio cū ocularib^{us} pōt iudicare de visu solo, et plu
 ra videt, et plura adionū p^{ri}ncipiū ē possit, q^{ui} n. ocula hū videt a
 longe inimicū venientem, et fugit, videt in via fontem, et diuertit, videt
 alia, q^{ui}bus vtrūq^{ue} itor dignoscit, et q^{ui} solo debili visu vtrūq^{ue}, hūc nō p^{er}cipit, et
 sic nō agit, qui agenda vnt, et errat seu errare facit, talis ē rā et mens
 nalis ad sensū et ap^{tu}, sensū n. voluptate et p^{ri}ncipiū in continentis nec ē in
 multis abere in hū, que hūc cōueniūt ut hūc ē, nōcūa p^{er}sequat, in ho
 nestā op^{er}atur, faciat qui dedecū hōiem, q^{ui} hūc nō p^{er}cipit, et vā plura p^{er}
 cipiet, iudicare et dirigere et corrigere ē apta, inde ē q^{ui} animalis iudicat
 carnalem, et cognoscit in quo deicit a recto et cōuenienti, et carnalis nō
 pōt iudicare, nec dirigere carnalem, q^{ui} ut talis ē, nō p^{er}cipit, et cōueniūt
 q^{ui} rā vnt, sed ea sola, que circa ap^{tu} et sensū vtrūq^{ue}, ita vnt ad se
 habet ad carnalem. spūalis aut^{em} hoc ē modo se hū ad vtrūq^{ue}, nemp^e ani
 malem, et carnalem, ipse n. discernit, iudicat, et corrigi, plura n. p^{er}cipit
 et altiora, quā rā ipse et sensū, q^{ui} que agit, que vā nō agit, q^{ui} nō p^{er}ci
 pit ita, ob que fiunt tales adiones, vnt adiones multas, que nō vnt p^{er} rā
 nalem, cōueniūt spūalib^{us}, tunc dirigūt et ordinat ipse rā adiones, sicut
 vntifoz sup^{er} ordinat manib^{us} laborāt, nec solū agit, sed et intell^u comp^{er}
 hendit et cognoscit alia, que rā vnt, q^{ui} in se et suo solo lumine nō videt,
 q^{ui} magis paulo inferis explicabit, et igit^{ur} rā ē regula sensuali ap^{tu}, et cogit^{ur},
 ita spūs seu spūalis cogit^{ur} vā et sensus, nō aut^{em} con, q^{ui} n. sup^{er} ē in cogit^{ur}
 ē et in adione, et dirigūt et corrigūt q^{ui} inferis et subalternis ē, et nō cōueniūt.

hinc videtur necesse ad intelligendum locum sententiae Pauli, ut paulo inferius explicabimus. prout in quae dicta sunt, ex ipsa scriptura comprobatur. math. 16. sua passionem et mortem praedictam domino dixit Petrus, ab eo a se domino non erit tibi hoc. Petrus in hoc aliter erat, etiam soli naturam sequebatur, sed quia innocentem talia non debere pati iudicabat, non hinc cognovit aliter spiritalem, quia cognovit mortem talem ordinatam a deo in satisfactionem et redemptioem mundi peccatis, quia cognovit iudicium deo valde convenienter, ab id iudicium in christo resurrectionis talem, unde post me sathana scandalus est mihi, quia non sapit ea, quae dei sunt, sed ea, quae hominum, vocaturus hinc animalis, quae sola naturae ducit cognovit, ab id creabat in hoc, et per spiritalem error cognovit, et iudicatur, non autem non receperit, in christo iudicium Petri, quo aliter volebat iudicari de spirituali, ad galat. 6. vos qui spirituales estis interuenite huic in hunc, quo in loco, spiritus dirigat, et iudicet carnalem, ad galat. 5. spiritus ambulat, et desideria carnis non perficit. ecce spiritus iudicet et dirigat carnis appetitum et sensum, dum aliter dicit aliquos arces, quae non sunt legi dei conformes, aliquos modificat, hoc non est non perficere desideria carnis. 2. corin. 10. in captivitate religionis omnino in intellectu in obsequium christi hoc loco spiritus huius iudicet etiam, qui sola suo lumine facta non acquiescere faceret intellectu christi doctrinae, quae elevatior est, sicut debetis vivere non induceret ad iudicandum de hinc, qui non attingit, et in conspectu abierit, ut spiritus est fidei lumine corrigi, et iudicatur, multa sunt hinc scripturae loca, allata sufficienter.

cap. 5. De expositione prout verborum oppositorum.

Ex his, quae dicta sunt, facile est verba proposita Pauli exponere, et intelligere, ut cum animalis hinc, quae sola ducit cognovit et ratione naturae, ista vivat per rationem, in me non, et sub hoc comprehendit carnalis illa, quae non alia ducit cognovit, quae non in visibus habetur, hinc non potest percipi nec capere ea, quae sunt spiritus dei, id est quae diuina et superna illustrata cognovit, qualis est doctrina quantum, et christiana dogmata, et apta ad rationem ex supra dictis, quae hinc sunt superiora, et distant a ratione naturae, et non cognovit, quae soli in visibus non habetur, ad quae percipienda super lumine est necesse periri.

de ac in proposito ex° de visu debili nec potenti videre distantiam hinc, oculi
 hinc sic non percipit hinc aut illa, quae distant sunt, et ultra sphaeram astruuntur
 oculi, quantum per se solus videt, qui tamen oculis appropinquat videtur, sic se hinc
 qui sunt fidei mysteria ad solam naturam v^{m} , sunt. n. ultra et supra omnem
 aditum, quantum suo lumine soli innititur, et indiget oculis fidei, ob id
 dicit Paulus animabus hinc non percipit, qui sunt spiritus dei, id est ea, quae ad lumen
 a spiritu dei procedunt, pertinent, qualis est doctor christianus, non solum non percipit, sed
 nec percipere sic potest, sic docuit totius cap. 14. alii inquit Paracleti dabit vo-
 bis, spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere, quia non videt eum, nec scire eum,
 mundi uocem homines non habent aliam cogit, quae quae ex huius mundi rebus colli-
 git, qualis est natura, spiritum veritatis uocat ueritatis fidei et mysterium dei, quod lumi-
 ne se aperit, hoc mundus non potest accipere solis suis uisibus, et suo lumine,
 et v^{m} subdit, quia non uidet eum, nec scire eum, id est quod omnia, omnia cogit, de
 lumine huius mundi nullo modo attingit ad hunc spiritum, nec ad discernenda, et ap-
 prehendenda ea, quae per spiritum sunt docenda, et manifestanda, rursum idem iohann.
 cap. 18. multa inquit hinc, habeo uobis dicere, sed non potestis portare modo,
 cum autem uenerit (iste spiritus ueritatis) docebit uos omnia ueritatis, non solum rationem et lumen
 nullo, quod erat in discipulis, non poterat omnia, quae spiritus erat percipere, sed lumen est
 infusus, et supernale quod hinc habebat, adhuc non erat sufficiens ad omnia, ut
 n. debilis oculis quibusdam oculis uidet plura, quae solus, tamen adhuc melioribus ocu-
 laribus adhuc plura uidet, quae fortibus non poterat, sic ratio naturae sola non uidet
 quae sunt fidei et doctoris spiritualis, immo lumine supernali adhuc non uidet, nec uisite potest
 omnia, nisi augetur lumen spirituale, et hoc est quod nunc dicit dominus, utinam ex°
 oculorum ad eum applicanda, quae uti uti est porrum ex° oculi non debilis, sed
 sanus, quod sine lumine externo, sed suo solo fuit pauca uidet, ac lumine sup-
 ueniente plura uidet, et hoc adhuc maiore facto plura uidet, quae nullatenus
 nec an uidebat, sed nec uisite poterat, hoc est idem Paulus, 1. cor. 2. paulo

201
ponit Paulus differētia spūalis hōis ab animali; spūalis autē ē, q̄ nō sola hū
cā ducitur, sed hū cognit̄, et illustrā s̄ videri, hic iudicat omnia, id est dicit
corripit nō tū spūalia, sed rationalia, et sensualia q̄ ab atē et carnali capiūt.
cū .n. cognoscit omnia, q̄ lumine potest et sup̄nāli et rāli, utroq; videri,
et omnia p̄cipi, et de iis, q̄ ratione sola comprehenditur, iudicat, q̄ cognoscit
in quo deficiant, in quo nō, que valeant et q̄tū videri rāles, et in quib; sint
inferiores, sicut q̄ plura videt ocularib; apponit cognoscit defectū solis visus
debilis, hū que ipse videt, et plura adhuc videt, et sic dirigū et regulat
visū debilem, ita spūalis animalē et carnalē, at ipse nō iudicat, id est
nō potest recte iudicari, nec capi ab atē et carnali, q̄ nō capit hū, q̄tū ex
p̄tā spūalis, sicut ars architectonica regulat, et iudicat inferiores artes, nō
autē hū valens regulare architectonicā, q̄ nō cognoscit, que ipsa cognos
cit, iudicare uocem capere, discernere, intell̄ iudicare, regulare, hęc omnia fa
ciunt spūalis in omnib; nempe spūalib;, rationalib;, et carnalib;, atē autē
de carnalib; iudicat, q̄ sup̄ior ē sensu, tū nō de spūalib;, que sūt sup̄
ipsum, nec ualeat ea attingere, hęc ē q̄ differētia int̄ spūalem, et animalē
hominem, puri q̄ p̄tā, puri p̄sidenter humani nō valent iudicare, nec
sūt recti et veri iudices de reb; fidei, et spūalib; misterijs, ut q̄ fidei et lu
men hū spūale corrigi p̄tiam et p̄sident̄ hū in iis, q̄ a fide et hū uo
ritate deficiunt, et dirigū ad hanc omnium hū plura in fine, que hū rā
les p̄sident̄ nō potest attingere. p̄tā q̄ omni et hū p̄sident̄ in tantū ē res
ta, in q̄tū nō discordat a sup̄iori spūis scia, et cogn̄. spūalis igit̄ iudicat
omnia an uera nec ne, an recta nec ne, ipse uero nō potest ab aliis dūdy
iudicari neq; de uerit̄e an uera sentiat, nec de adione, an recta uerū. hūc
p̄tō ē sensū illoꝝ uerboꝝ. i. cori. 6. an uerit̄is, q̄ sciti de hoc mūdo
iudicabunt, et si in uobis iudicab; mūdy, indigni estis, q̄ de minimis iudicatis,
angelos iudicabim; q̄tō magis secularia. uocat̄ istos fideles, et lumine s̄ il

lustratos, mundi vocat hoies atales, et carnales no alia cogit qd dicit, qd que
 ex huius mundi rebz corporalibz q sensus virtute sola nati acquiri pot, qd
 cuqz, et qualicunqz ea sit, iudiciali fidelis et spiritali mundi, du erroris eis
 discernit, du vitam impiolem et malam, cognoscit, du qdta civitate tenent.
 qdta in pccatis suis, intelligit, mira qd sit et de magnis rebz iudicia ista,
 que spiritali in mundu fert. iudiciali et angelos malos, du qd fidem cogit per
 eam, et transgressionem, et ingratiu con deo, concipit et profici, du iustam cog
 lamina qdta. merito qd dicit Paulus spiritali iudicare omnia, nempe spua
 lia, rationalia, et sensuaria m qdta, seu animalia, et carnalia, ac ipse
 ab istis iudicari no valet. no aut psondu Paulus affirmare, spiritali, et
 fidelem quencunqz omnia spiritalia discernere, nam e latitudo qdam. n. plu
 ra, qdam pauciora capit, sed satis e, qd int spiritali e q omnia iudicat, id
 est no oia cognoscendo, q ad spum ptenere possit, sed q nec sit q salute
 spua et alioz, sicut ioh. 16. hi, docetis vos oim pccatim vestrz iudicare
 omnia id est q ad fidem, ratione, et sensu ptenere, distinguu, et regulat.

cap. 5. De cogno. quis. n. cognovit sensu dicit,
 aut quis instruxit eum?

Ad confirmanda que dixerat allegat Paulus locu isa. 40. in quo sit duo co
 ntradictoria, vnu e sensu, alium e cogno. namqz qua in verbis pcedentibz
 contradicantur. imprimis ad psondu e Paulu citare locu iuxta scribit 70, qd mente
 sui, quis cognovit mentem dicit. grecu. n. in hoc loco, no sensus, sed mens le
 gitur 70, et ista Paulus adduxit. in hebreo verbu, cognovit. nunc hic 70. qd aliq
 pccatim penitentia, apponit, alii, adiciunt, qd qd de hoc sit Paulu recte citare ve
 ra est. Ad psondu e vnu, apud isaiam multa alia legitur int ista duo, et post
 que Paulus citat, in omniis aliis, et intermedio verbo adduxit duo pson Paulu,
 no. n. semp citare euntz integri locu, sed verbis utuntur illis, q ad pson
 faciunt, in reliquis remittit auditorum ad loca propria. isaias aut dicit,

inquit Jo. quis cognovit mentem dei, aut quis consiliarius eius fuit, quis
instruet eum, aut quis consulat, et instruat eum, aut quis ostendat ei iudicium?
aut viam intelligentem quis ostendat ei? ex his Paulus suo allegavit et q. d. dicitur
sunt. nempe quis cognovit mentem dei, aut quis instruat eum? hoc rite fit
apud Salomonem sap. 9. quis inquit homini poterit scire consilium dei, aut quis
poterit cogitare quid vult deus? quatenus igitur ad sensum horum verborum dicitur
hic significat neminem potuisse, nec posse cognoscere dei secretum de hominem videlicet
et de eo, qd. y. etrum manifestavit, qd. quidem y. spiralem doctorum fidem hanc
nisi cui deus ipse revelaverit qd. math. ii. ipse meus spiritus dicitur, nemo novit
filium nisi pater, neq. patrem nisi filius, et cui voluerit filius revelare. et Joan. i.
deum nemo vidit unquam unigenitus qd. in sinu patris ipse revelavit. quibus pater
propterea etrum significat voluit, q. fuit apud patrem, et ipse nobis hanc tradidit doctrinam,
et sic notat Basil. lib. de sp. cap. 1. et supra lib. de con. hanc, in q. d. ad id
refert sic dicens, no. ut nos scire poteramus, qui sunt dei, nisi magister nostri
verbi existens homo factus fuisset, neq. n. alius poterat narrare nobis, quae
sunt patris, nisi ipsum ipsum verbum, qui n. alius cognovit sensum dei, aut quis
alius consiliarius eius factus est? hoc iterum sensus igitur pater nemine potuisse
aliquo hanc doctrinam etrum, et spiralem, nisi ipse deus narrasset, hinc patet eccles. 1.
nam dicitur Paulus animalium hominem q. suis vix vivis no. posse percipere q. dei
sunt, sed cui soli q. d. illustrat, e. un. nemo principum huius seculi cognovit, hoc p.
bas loco pater, qui idem testatur, nemine qui dei sunt posse aliquid, nisi ipse deus
vult ostendere, hoc e. quod confirmat testimo. pater, ex qua dicitur in libro Paulus,
q. spiralis iudicium omnino, cui nemine iudicat, in no. vult testimo. ad hoc pater
dei, sed ad confirmandum id, un. hoc scit, nempe animalia no. posse cognos
cere, sed spiralem, ex his omnibus totus hic locus Pauli exponitur manet.
cap. 9. De doctorum expositionibus, ex Ambrosio.
Potius qui loci declarasse vult, no. vult in vult qui vult hanc

perit in hac parte proponere, multa. n. eoz que dicta sunt, confirmantur eoz
 autor, et alia et magis declarantur. Ambro. huc loci exponens sic dicit. ani
 malis ho no percipi que sit sps dei, peccatisq. n. simili sensu sui in terram
 deprimi, ideo qd no assequit, nisi que videt nec putat aliqd posse fieri qd que videtur
 sui. ideo qdqd ali. videtur, qd non in stultitia iudicatur, nihil. n. explicitum posse fieri sine
 commotione, ut videt audienti dei filiu genuisse, que non simplicem ea in eo exponit,
 et pignora peccatis, et revoluta corpora viris revocari ad vitam, cui hoc magis ad huc
 dem dei pignora, ut credat fieri cuius opus no inveniuntur no percipi, de q. n.
 q. fieri, imbecillitas aut huius stultitia putat, qd sua sua no concludit, cui huius ma
 gis stultitia debet habere, et illud prudens, quod qd dei factu sit, no potest comphren
 di. huc Ambro. ubi videt eodem m. exponere a tem hoim, quo nos exponimus,
 nempe illu. q. sola ra mittit nati, et p. eam iudicant de spualibz decepti. poterit
 is hinc deducere, quo leg. fuerit stultam huius mundi sap. nempe multa no
 volu fieri potuisse, sed facta iam est, qui ipi decepti suo lumine vident, et abu
 tentes, fieri posse naturam. Circa postea verba Ambro. sic dicit, qd vera e
 ra credentiu, et spualiu (hoc. n. vocat quos. qd credidit) omnia iudicant, ipsoz
 n. eoz infidelitas iudicabit, ipi aut i. nullo iudicabit. quis. n. eodem nec
 vera dicentem, cui. n. constat omnes inimicos fidei sta tenere pro veris, ac
 curatio illoz iam in verita de dicitur i. veri iudicio condemnata, qd qd no credi
 tur, inq. dicitur, iam iudicabit. huc Ambro. ubi nota fideles, et credentes vocari
 spuales, qd et nos dicitur, et m. in eoz spuales dicant. addit Ambro. qd credit
 spualia, et ab obiecto detrahit eoz. quo aut iudice spualis dia, et exponit
 qd dicitur sic, qd expo vera doct. e. in no tam explicita metem Pauli, qd que
 sup. posita est. huc ex Ambro.

cap. 10. De expositione s. Augustini

Aug. lib. 32. con. Faust. c. 13. sic inq. qd dicitur e. mundi cu. recipere no pot. de
 ist. vltis dicitur e. q. solent in scripturis mundi nois appellari, amatores mundi, vel
 iniqui vel carnales, de quibus dicit apostolus, atq. ho no percipi q. sit sps dei.
 de hoc. n. mundo co. dicit, qd dicit no p. ra amplis, qd sit ista corpora, que in

hoc mundo conseruit, sicut nec vos aliud capitis, q̄ cui lucem istā solis et lune mi
remitti, talia vobis omnia dñi fingitis. hęc Aug. q̄ nō omnino at̄ sentit, q̄ q̄t dñi
ē, nam mundū et atem hōiem in locis iam. et Pauli pro eodem sermō dicit, q̄ dñi su
p̄ter dñi ē, vultū atem exponit q̄ nō at̄ capiti q̄ q̄t ex sensibz colligit, q̄ idem ē
nō q̄ sola vā virtus nāti, et si ea virtus sola in diuinit̄ impiḡ offerret. in hoc in
at̄ Aug. exponit, q̄ uocat̄ amatores mundi animales, et se uera ita ē, q̄ tm̄ at̄
ē, amator mundi ē, tm̄ nō ob hoc dñi nūc a Paulo at̄, nec a ioh̄ne midq̄, sed
eā intell̄, q̄ nō capiti nisi qui mundi sūt, qui vā propria attingit.
idem Aug. epist. 17. ad Darthm. c. 11. Dicimz inq̄t in baptizatis paru
lis, quis id mētiat̄, habitare sp̄m s̄, sic. n. nescit quis sūt in eis, quem ad
modū nescit mentem suā, cuiq̄ in eis vā, qua vbi nō p̄re uelut quiddā scintil
la repita ē, excitanda cōtati accessu. naq̄ hoc in paruulis mirū debet uideri, cū apti
quibzdam et maioribz dicit, nescite q̄ templi dei estis, et sp̄s dei habitas in
uobis, de quolibz paulo ante loquit̄, at̄ nūc hō nō p̄cipit ea, q̄ sūt sp̄s dei.
quos et paruulos uocat nō carnis etate, sed mentis, nō itaq̄ p̄cipiebāt cognē
ssi, q̄ habitabāt in eis, et habitante in se s̄ adhuc at̄, nō sp̄iales erāt, q̄ nō
potebant inhabitare suū sp̄m cognē p̄cipere. hęc Aug. idem dicit serm. 11. de
uerb. domi. addens eorūdem dñi at̄, carnales et paruulos, idem tract. 96. in
ioh̄m. et apparet Aug. at̄ exponere, q̄ nos, sed si recte consideretur, maḡ in
serm. 11. allegato, nō at̄ sentit, curū quidem ē Paulū cō in loco animales, et
carnales, et paruulos eorūdem uocare, et dñi posse, tm̄ nō eadem vā, naq̄ at̄
hō dñi quatenz sola vā hū vā et nō capiti q̄ sūt dei, paruuli dñi, quatenz iam
hū aliqd de sp̄iali cognē, tm̄ adhuc nō desitit cō animalis, nec capiti aliorū mi
seria, quales erāt apti nō aduentū s̄, et ii, quibz loq̄t paulū, carnales autē
dicit sūt p̄ affectū, q̄ nō a p̄ctis abstinent. q̄ q̄ idem et at̄, et paru
lus, et carnalis cō possit, tm̄ ueraxa idem nō sūt. Aptus autē in. i. cor. 2.
ubi uerba p̄ponit hęc, nempe at̄ hō nō p̄cipit q̄ loq̄t de at̄ simp̄t, q̄ mi
hū hū sp̄iali cognē, comparat. n. ibi doct̄, euanj. doct̄ et iis mētiat̄, et
in cap. 3. loq̄t de fidelibz quibz dñi q̄ nondū capiebāt nō cō dñi, uelut ab

uno, aut ab alio baptizetur, et ob hoc parvulus vocatur, quia non plene cognoscit spiritum
 facti erant, et quia intentionem, et similitudinem habent, quod orat vitam et peccata, ob id et
 carnalis vocatur, et sic videtur legitime sensus Pauli, unde animatus ut distinguitur a
 spirituali, non dicitur parvulus, quia nihil habet spiritus, sed potest esse carnalis, sed non ea ratione
 qua alii, sed ob vitam et peccata, parvulus autem aliqua ex parte alii est, tamen non simpliciter,
 quia fidelis est et spiritualis, quia imperfectus. hec de Augustino.

cap. ii. De expō Anselmi.

Anselmus in huius loci expō sic inquit, animalis homo dicitur, qui alium more ut
 sature, qui putat nihil esse post mortem. animalis iure vocatur, quia fertur liberale
 in latitudine animalium, quia non regit spiritus, neque coarctat inter maius naturae ordi
 nis, quia et ipse non se subdit regendum deo. animalis, non dicitur ab anima, sed a carne
 carnalis, iste talis non percipit quod sit spiritus dei, id est quod per credentibus con
 ferat crucis etiam, et sic audit quodcumque audit de dei nomine, ut aliud quam corpus cogi
 tate non possit, quilibet amplius, summi vel immensa, quilibet lucidum et speciosum,
 corpus tamen. ob hoc et dicitur non percipere, id est non intelligere, quod sit spiritus dei, quia sola
 parte inter bona carnalia cogitur et appetitur, spiritualia vero et divina non intelliguntur.
 hec Anselmus, qui re vera non multum convenit cum Pauli sensu, quia non sola in
 vultur naturae, quia non dicitur non corpus, sed spiritum intelligit, ut multi antiqui patres
 intellexerunt, animalis est, nec potest percipere, quod sit spiritus. per quodlibet mixtum mo
 ralis inveniatur, et a vitio abstinere, si non habet aliam cognitionem dei, quia non per se in
 vestigatur, sed per lumen in vultur, animalis est, nec potest percipere, quod sit spiritus
 dei, nec dicitur animalis, quasi sitis sit aliis brutis, sed quia non extollitur ad
 aliam cognitionem, quia eam quae a sensibus corporis abstrahit, et non est mens in corpore
 informat anima dicitur, inde homo animalis, quasi non hinc cognoscit aliam, nisi quod per
 sus tractat, spiritualis autem revelatione dei constat, et inde originem trahit. de hoc
 hodie atque loquitur Paulus, ut ostendat quantum doctrina non potuisse haberi huius An
 selmi, aut percipi viribus naturalibus, sed spiritus est dono et gratia. unde Anselmus expō
 huius vera sit doctrina, tamen ad sensum Pauli non valere accommodari.

Chrisost⁹ in hom. 3. huius loci, sic inq. animalis e. q. oia die cogitationib⁹ tri
 bran, et nullo se cyro nullo auxilio arbitrat⁹, qd dementis e. ceterim ea des largi
 tus e. ut disceret h⁹ies, et a se accipere, no ea sibi eam q. seipsum sufficere arbi
 trarentur. et paulo inferis. Atq. ho no p⁹cipu ea, q. s⁹it sp⁹s, et merito idem
 quemadmodu. n. iis oculis nemo celestia p⁹dissecat, sic neq. sola aia sp⁹ualia
 et qd celestia dico! imo nec terrena quidem oia, siquidem cui elonginquo ter
 rim aliqua quadrangularem intuemur, rotunda arbitratur, oculi. n. hu
 iusm⁹ apprehensione decipiunt, eodem m⁹ cui eming res n⁹as sola mente quis
 piam mite autemur, ridiculy sane euadit, no. n. solui qualia s⁹it no uidet
 sed q. sim, contra p⁹oxy opinatur, idcirco d⁹, Nullitia e. illi, hoc aut no
 rei na, sed illis imbecillit⁹, q. noquis ad eay magnit⁹ q. a⁹it inuili p⁹re
 mite, deinde eam affe⁹, q. sp⁹ualit⁹ examinat, idest q. fide indigenti quedi
 cut, et rationib⁹ dephendi nequeit, ipsoy namq. magnit⁹ mentis n⁹et im
 becillit⁹ exusat. sp⁹ualit⁹ iudicat oia, et a nemine iudicat, eamim q. ear
 mi, qd qd in ceco e. uidet, cecus aut nihil in eo, q. uerit, ita et n⁹is
 quidem et infidelit⁹ et n⁹is dogmata oia plane cognoscim⁹, n⁹is illi non
 itidem q. h⁹is chrisost. et s⁹it ualde conformia is, que dixim⁹ - theo
 doretus, eodem m⁹ exponit, alio. inq. appellat, q. e. contentis p⁹xy cogitationib⁹
 et sp⁹s doct⁹ no admittit, sp⁹ualit⁹ iudicat oia, et ipse a nemine iudicat, q. n. p⁹ia
 sp⁹s dign⁹ e. h⁹is, ipse qdam ad alios docendos suffic⁹, alioy uero doct⁹ non
 indiget. h⁹is theodor⁹ -

omnia mihi licent sed non oia
expediunt. 1. cor. 6. 120

S. Athanasii. orat. con. idolat. illud
(licet) generaliter interpretatur, id est, possunt
verbu. n. id in se signifi. accipi. sepe.
tenetur aut. p. scilicet Athanasium. non
oia. quae possuntur fieri. expedi. u. s.
iustitia. possuntur. non quocumq. manus.
poc. id iustia. e. nec ho. labor. amittitur
in. q. p. fieri. sed q. s. non iustia. fieri
possunt. idem Ambros. li. 2. off. 5. 6.

S. Augustini. li. 1. de Adult. coniug. c. 19.
Sic huius loci post multam interpretationem, ut
illa dicitur licet, quod secundum iustitiam non
non prohibetur, intelligi, aut quod indifferenter,
aut quod bona ex se, ut necesse non expediri
ex scandalum et offensionem proximorum,
Nondum exp. rationibus imp. in
Sic multas exp. quae refer. ad hunc
Locum. hinc. et Ansel.

Adverte Pauli ratio ubi argumenti,
ad quibus non debet Corinthios loquere
sup. temporalia, et magis coram infidelibus
bus iudicibus.

prima est sumpta ab oblatione illorum.
quod non est res in se mala, nam licet
huiusmodi, et regere ab iniusto potestatem
aut hoc dicitur Paulus, dicit licet multa,
id est dicit, quod multa sunt, quod licet, non
in exp. dicit, quod ope virtutum amittitur,
dicit. n. scandalum infidelibus, et videtur non
liberare, et iniuste non fieri manifeste illis.

Secunda est ab incarnatione, dicit licet, id est
dicit, quod licet, in ope sub multum reliquos

patet. idem enim si res iure possiderent, in
no debet hinc se recipi sicut fructus, licet si
quodam litigante & eis, non q' litigante, mille
seruitutibus se exponit.

tertium e' obiectis illis, esse uentis, ac uentis
eius, idem enim sunt uentis dedit, in
eis piscas, namque eius, esse dicitur, ut
q' debemus aduenire ut uentis, in hinc
gare & eis, ut n. uentis no piscas.
dicitur pascas, no sunt hinc eis, uentis
q', non hinc debemus uentis, idem,
no eis opus uentis piscas, ut n. in
uentis eis sunt, per eis q' uentis
no debemus uentis uentis uentis, ac
hinc inuenientibus nos exponere.

ca' aut pascas in pascas eis, locutus
e' in pascas, occasione hinc uentis
uentis, uentis ad, illud idem uentis,
uentis, uentis eis, q' ac no hinc uentis
pascas q' hinc e' uentis hinc uentis
uentis, ut obscurissimi ~

[Faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Siquis autē sup̄ Edificau sup̄ fundam^{tu} hoc aurū, argentū,
Lapides preciosos, ligna, feruū, stipula, vniuersūq; op̄ manifestū
erit, sicut n. dñi declarabit, q̄ in igne reuelabit, et vniuersūq; op̄ qua
le sit ignis probabit, sicut op̄ miserū, q̄ sup̄ Edificauit, mercedē accipiet, si
autē op̄ miserū, detritū patiet, ipse autē salus erit, sic tñ quoniam & ignem.

Cap. 1. De multiplici difficultate.

Doforū expō multiplex et varia loci huius difficultas probatur,
in singulis. n. fere huius serie verborū differentia extant scilicet, de
fundam^{tu}, n. hoc quid sit variant, q̄dam vnu, q̄dam alterū exponūt,
sicut de eo, q̄ sup̄ Edificauit, sicut de rebus sup̄ Edificatis, aurū, argentū,
yammis, sicut de ligno, ferro stipula, sicut de his hoc, sicut de igne,
vbi in alijs vniū et oppositū expō, vni nō mirū si locus iudicatur
difficilis, primo q̄ loco, quid graues et antiqui st̄t senserunt, pro
ponam, secundo qui mihi legitimū rōnū vident, explicabo.

cap. 2. De errore Origenis.

Aug^{us} lib. de fid. et opib; citat quōdam huius loci expō^{em}, q̄ talis
ē ut fundam^{tu} hoc sit fides ih̄i, q̄ autē Edificauit aurū, argentū
et lapides preciosos, ē qui sup̄ fidem hanc bona op̄a facit, q̄ autē Edi
ficat sup̄ hoc lignū, feruū, et stipulam, ē q̄ cū in ih̄um credat, ma
le op̄atur, et male vivit, dicit hic ē dicit iudiciū sine extem^{tu} p̄re et
suis, ignis autē ē ignis inf̄ni, q̄ habet malū, ē q̄ expō, ignis hic
probabit cuiusq; op̄ an bonū, an malū sit, si n. bonū ē, manebit,
et q̄ sup̄ Edificauit, accipiet statim mercedem boni op̄is, sicut aurū
et argentū, quod igne nō exuriet, et si malū ē, exuriet, et detritū
patiet, q̄ non manebit, et dicitur, qui autē sup̄ Edificauit saluus erit
sed ita saluus, q̄ & ignem salubri, q̄ patiet ignem inf̄ni, in locum

per fidem illa. qui hinc, salubri, et libere. q. n. sic exponit, veritate
est q. in inferno sit fidelis christi, tandem salutem consequi debet. illud aut
debetur patet, nisi ad supradictam, op. n. mali videret et videri, et
ipso patet de videri et damnari, q. in inferno facit op. du. nihil habet pro
eo, sicut facit in inferno signi q. supradictam, q. exurit. hinc expo. memi
nit et c. hinc. hom. 9. in hinc loci. et tam ipso q. Aug. ut aliena
in fide catholica videri, inferni. n. para sine no. hinc, nec in hinc loci
id probare. hinc expo. q. in inferno hinc no. namque cuius cu. c. Drigen.
hom. 11. in Ezech. q. ita exponit, et idem dicit hom. 8. in hinc.

Cap. 3. De Expositione Theodorati.

Secundo loco c. expo. theodorati in inferno, q. pro modo ignem hinc expo
ni ignem id inferni, et fidem christi fidem, et q. reliqua op. bona et ma
la, in bonis et in malis, et doctori adfuit catholicam. et q. fidem hinc po
nit in Pauli et in predicante q. doctori et predicantem christi fidei, boni christi
tiam sit q. supradictam aurum, argentum, lapides preciosos nempe op. virtuti
et chari, mali vero et peccator q. supradictam ligni, ferri, stipulam, q.
sunt op. vitia vitia, et peccata mortalia, hinc dicit, seu hinc ita in inferno q.
probis op. qualia sunt, si bona sunt, mercedem accipient, nec exurentur,
si vero mala, op. exurentur, et videri, et q. supradictam, patet damnari
quasi q. ignem, id est veritatem ignis eterno, ipso vero nempe doctor, et p
dicator q. posuit fidem, salutem erit, nihil. n. nocere audientis iniqui
tas. ita exponit theodorat. vni illud. damnari patet, idemque cu. illo,
sic quasi q. ignem, ut determinet quale sit damnari, et applicat supradicti
santi et male operanti, illud vni. salutem erit. applicat doctori et predi
catori, et patet in explicito adduci illud ezech. 33. si te predicantem in

pio. ut a viis suis convertatur, non fuerit conversus a via sua, impius
 in impietate sua morietur, tu autem salvasti animam tuam. hec e' expo the
 odor. et quis in catholica, in violenta via. nam verbum illud. quasi
 p ignem. non v' accommodari nisi ad verbum im' precedens, et ya refer
 re ad diversas personas. illud. patiente damnu, et salubri. duxit et
 presentim q' nihil tibi de dolore trahat, sed de supplicante, distingue
 re q' vnu ab alio, et ad utruq' verba referre violentia e'. si videris aut

Cap. 4. De Expositione Athanasii.

tertio loco e' expo' Athanasii, q' tibi modo de igne inferni loci
 exponit, et fidant' t'ra' fidei, reliqua re opa mala et bona, in' in alio
 sensu a' precedentib; diverso. dicitur. in. qq. ad Antioch. q. 131.
 q' supplicante mala opa. damnu' patiente v'gni e' tota, et v'ris, sal
 uabit, q' no' adhibebit, nec i'umentu, sicut ipse opa mala, q' tran
 sientia, sed durabit semp, no' quidem in bono, sed in igne eterno. verba
 ipse sua s'nt. quo' vero saluabit, hoc e' saluabit integer manebit in
 igne. nec videbit mortem, sed opa ipse solimodo i'burat, et i'fidelit'
 ipse vero et'nu' p' manebit integer penas suas, nec in v'ris panis
 i'nteribit. hec Athanas. eadem e' expo' Chrys. tam q' in p'nti ubi
 ostendit verba. q' in bono p'nti v'nti saluabit, aliqua' accipi in malo, et
 q' v'nti. vni hoc verbum saluabit in malo p'nti s'nti v'nti, et ob
 id explicitu, seu limitat' ille addita. sic quasi p' igne. t' eadem e' ox
 po' Anastasii in lib. qq. ex script' q. 60. cuius h'c v'nti verba. no
 feret ignis violentia, sed quo' si quis h'nti v'nti v'nti v'nti f'nti
 v'nti ignis p'nti clarior, et limpidior, sicut v'nti v'nti f'nti f'nti
 comburet, ita e' in opib; v'nti dicitur. damnu' patiente. et v'nti p'nti.
 ipse aut saluabit v'nti, sed sic quasi p' ignem q' v'nti dicitur e' v'nti

theodorez violentia e' illa
 reat' p'nti, at' et convenient' ex
 ponit, ut ad idem referat,
 nempe dicitur saluabit v'nti,
 q' no' nocet e' impunitas
 v'nti, seu supplicante,
 saluabit in v'nti sed sic quasi
 p' ignem, id est v'nti v'nti
 minatur, et an dignus sit et
 bene v'nti. sed hoc ad huc
 no' v'nti, q' si e' talis v'nti
 no' oportet dicere saluabit
 v'nti, q' p'nti fieri v'nti
 v'nti no' inuenitur dignus
 v'nti, s' dicitur v'nti, ipse p'
 bilit' p' ignem.

eadem e' expo' Photii quod
 occurrit.

...
 ...
 ...

hi, non ipse quos probat ut opus in nihilum rediret, sed manebit in igne, rem
que vocat salutem, nempe perpetuam in igne manentem, pro dicta sanam que
nem, etiam nobis quos nos a dicere in igne servari. de his qui non facile
evadunt, et rediguntur in cineres. hec Anasta. omnes hec sunt quae ex
hinc ignem pro igne inferni sumit, et fundam^{tu} fidem christi interpreti
tur, lignum vero ferrum, stipula pro^{tu} moxina et opa mala, aurum autem ar
gentum et lapides preciosos opa bona et merito. quis non sui idem sensus
omni hinc triu^m expositionum, ut ex his apparet.

Cap. 5. De Expositione Ambrosii.

Sunt alia^m expo^{tu}: que hinc ignem pro igne purgatorio in altero seculo
lo exponit, quis non sicut expo^{tu} inter se convenienter, sed discordes, et in
expo^{tu} Ambrosii. que per fidam^{tu} non fidem, sed ipsum christum sumit, rem expo
nit, quem et catholici, et heretici in eodem confitentur, et edificant, aurum autem et
reliqua bonam doctrinam veram dogmata, lignum vero et reliqua doctrina^m corrupta
tam et dogmata falsa exponit, et superedificare refert ad edificantem, semper
que hinc expo^{tu} est: que superedificari sup^{tu} christi^m non fidam^{tu} bonam et veram
doctrinam et legitima, que est in aurum, argentum et lapides in igne nec ciner
um, sic iste mercedem accipit, et si quis ad illam doctrinam superedificaverit
que destruat ut lignum consumit igne, talis tunc doctor et superedificator damna
rum pariter, qui superedificat alterum, in ipso saluum esse, sic quare per ignem,
que salutem consequatur igne in purgatorio. Anasta^m hinc expo^{tu} referunt, ut
presentem objectionem fortiter, que non tam fieri poterit, nempe quod doc
tor quereat, et edificantem errorem pro se saluum et purgari in purgato
rio et docentem hinc expo^{tu} intelligenda non de doctoris heretico, sed de
recto, que non recte docuit, qui nonnulli continentur in libris sanctis, quos
authenticam legem esse inveniri aliquos prava et quereat, non tamen per hunc.

+ dies que dicit manifestabit
quis veri quis falsam
doctrinam predicavit et super
edificavit modo dicitur.

Cap. 5. De Expositione Gregorii.

q. un. mercedi recipit, au
damni patitur. hi dicitur
hi salus. alibi Ambro. q.
doctore uenit et fla dogmata
exponit, hi ipsa dogmata
uocet aurum y lignum y et
dicitur de hys patit q. punit.
hi salus e igne purgati.
Hic d. hys. q. conuenit
cu Ambro. sed differt, q.
de ueris dogmatibz expo
nit, hi uerisior. uram, et
q. dicitur punit, hi salus fit
uocem y dogmata bona u. q.
ea cu opibz dicitur exponit.

Gregorius li. 4. dialogo. cap. 39. ignem huc exponi pro igne purga
torii uel alterius. lignum autem ferri. stipulam pro uenialia commissa ab his q.
fuerunt huius pro factam, hic uel fundamtu existimus, qui fide et dilecti huius.
punit q. ista. qui ipse uocem minuta mri in hac uita purgandi. purgan
tur in altero ita ut purgati facta huius salus sit, cu hinc fide et dilecti huius
u. fundamtu. eius uerba in huius alia uel huius. pensandi soluit. q. ista y signa
hys q. uocem saluari no qui sup hoc fundamtu ferri, ut. plumbi redificat.
id est pro miora, et idcirco duriora. et iam huius insolubilia, sed lignu
ferri, stipulam. id est punit minuta, ut q. leuissimum, quod ignis facile u.
sumus. hic Grego. huius ueritatem pro expo magis uel Aristoteli probare uel
hi alii nemp Ambrosii et Augustini. hanc expo significauit Ciprianus.

cap. 7. de expo summo.

exuomig igne huc purga
toriu alitq. seculi exponit
hi alit, q. aurum y supelificu
bonor. q. lignu y malor et
pccatores exponit, dicitur
e iudiciu, q. uniuersiq.
examinat. leg. q. bono y
mercedem accipit. q. ma
lus detrimtu patitur, id est
p. hoc omnes suos labores.
illud uel. ipse salus
eui sic uenit y ignem,
refert ad bonu, q. meru
tem recipit. et salus
eui, hi q. uixit, q. no
habeat lene punit in
yca purgati. ob id dicit. q. salus uel uenit y ignem,
q. transibit y purgati. hic expo aliter uolentia
u. nam cu dicitur hi mercedem accipit, supfluit e. ad hoc
salus eui. et uenit y ignem, cu q. uel uenit y mercedem accipit.

cap. 7. de expo summo.
in epist. 52. ad Antonianu. de formate et uoluntate. cuius huius uenit
hu ad huc locu alludentia, aliud d. statim fides et uirtutis acq. merce
dem, aliud pro punit longo dolore cruciatu amittari, et purgandi igne.
quo loco Ciprianus purgati e. affirmat post huius uitam. hi dicit
expo nemp Ambro. in cap. precedenti. et Grego. in p. huius cap. huius igne
de igne purgatorii exponere, uti explicamus, sic et expo. q. sequitur.

Cap. 8. De Expositione Augustini.

Aug. huius locu dicitur huius. de fide et opibz cap. 15. et 16. et lib. 21.
dicit. e. 26. et in Enchirid. e. 63. et agitur de igne purgati post huius
uitam posse intelligi affirmat, hi punit de tribula in hoc seculo ex
ponit dicitur hoc uenit, q. huius ignis hi probare tam aurum, q. lignu
u. cois d. uenit y supelificantiy, quod proprie tribulationibz huius uenit
hi compcti, q. uenit y supelificantiy aurum, et supelificantiy lignu y
mone q. Aug. huius d. q. fundamtu hoc no sola fidem huius intelligi, sed fi

c. 3. de aliis expo.
aliqui de purgati igne alitq. uenit exponit. hi q.
soy huius bona opa intelligit, q. uenit illa uenit y
ta et q. no huius admitti impedit. q. lignu aut y bonu
u. uenit in uenialibz, et huius purgati et sic salus huius. huius
punit huius. q. bonu opa no pot. in huius se huius punit uenit
no. n. cois iam bonu opa, uenit aut punit co. admittit

no opibus, et sic
alia sic q dicit
no lignum vi
qui her tota bo
eign significat
in. h. h. o. o. p.
cum q veniat
no p. h. e. i. m.
no sic bono. ha
q. o. p. o. m. m. i. n. i.
1. h. e. e. q. 8. 9.
n. m. e. n. t. i. s. i. m. p. u. y.
n. e. c. a. m.

dem, q q dilectione operatur, et unum e. sicut aut duo hominum gratia
coram inq qui fidem hnt cu dilectione, et caritate hnt itru q fidem
quidam tota cordis dilectio ferit no admittunt rez spirituali aliqua
dilectio ruffluam, qz sic temporalia volut et possident, ut no solum pro
eis consequendis aut conseruendis nihil admittant, aut omittant con
seruari uolunt, sed et in eis amittendis dolore no afficiunt. hi tales
sunt ruffluant aurum, argentum, lapides preciosos, quida alii hnt fidem
cu dilectio et itru pro fundam. hi ergo temporalia eis snt affeta, ut
quid nihil conseruant aut omittant q eis consequendis, aut conseruan
dis, quod eis conseruandis uolunt, et eis pcedentia, hi ruffluant amore, ergo
ei afficiunt, qz qui eis priuante dolore afficiuntur, isti tales snt ruff
edificare ligna, ferri, et stipulam, que significari hnt temporalia, ruff
fluam cupiditatis, q quidem qm consistit cu dilectio, hnt in impressione
habet admittam, et purga indigne nra in hoc recita, aut in futuro. dicit
ignis Aug⁹ qui uenit hnt dnt, idest tribula^o et pccat⁹, q uelut ignis e. pro
bat utruq hnt ruffluantia, qz n. p. uant bonis temporalibz ama
tis, q pccatio tribula^o e. q dilectione hnt ruffluam, detrimentu patitur, qz
pccati rem concupitam et amata, et hnt salus e p fide m. qz manet in alio
in q ignem et dolorem, quem sentit in tali tribula^o p amissione rei spiritualis,
q aut no habetalem cupiditatis, sed aurum ruffluantia, no manet salus
q ignem, sed si detrim^{tu} patit, salus manet sine igne, qz dolori no pccat in
tali amissione, quanto. n. minus hnt amant, tanto minori dolore afficit
q ex in tribula^o pccat. hnt e Aug⁹ expo, qui q lignu, stipula, et ferum,
hnt dilectio ruffluantia exponit, q e pccat⁹ ueniale, et ignis tribula^o e pccat⁹
utruq qz ruffluantia, vna. n. no pccat nec torquet dolore in amittenda
re rez spiritualium, alio uero sic, et hnt salus e nra q ignis doloris, illo uero

451
saluus e sine dolore. ista expo pace tanti auctoris violentia mihi vix, nec verbis
apertari possit, illud. n. mercedem habet, nō pot hinc expo accommodari, nec de illud
[de ignem] nam si tribulatio ignis d. q. dicit e vtriusq. q. vtriusq. valent q. ignem,
tam q. supradificat aurū, q. q. supradificat lignū, s. n. multo signis in ue
lio significare dolorem, quo torquet, q. amitti, iam d. magnum inveniēti vni
et idem uocabulū intra pauca uerba uarie sumi. adde q. nō video, quō q. amia
temporalia ita ut referat in deū, et nihil faciat q. ea con dicit uolens, q. uir
si amittit, dolore aliquo afficiat, sū hoc p^{er} uili. At huiusmodi mortuo p^{er}
uente, et charos amicos, et dolore de infirmit^e nobis abundat q. p^{er} q. q.
nō video quō id affirmari possit, q. dolor mortis e. adde q. nō oia uenia
lia sūt ex tali amore, aut ad eū reducūt, sūt. n. multa ex resurrectione,
nō q. sufficienter explicant ista uocabula. adde q. si fideam^{us} d. dilectio cum
fide, nō p^{er} aurū argenti et lapides significare dilectio, sed ea q. ex dilectio
procedunt. p^{er} hoc nō v^{er} hoc expositio conueniens.

Cap. 18. De alia expositione Gregorii.

Grego. li. 4. dialoq. c. 39. quis exponeret hūc locū de igne purgati
in altero seculo, tū sit et exponit de igne tribulati in hoc seculo, et tū
q. Aug^{ustinus}, dicit. n. q. ueniaha committi saluū quidem eē si hōm fideam^{us} fi
deri uiuit, tū quasi q. ignem, q. purgat in hoc seculo tribulationib^{us}, et af
flitionib^{us}, si. n. nō in hoc seculo purgat, reseruat purgandi in altero,
vni q. aurū supradificat, nō purgat, sed sine purgati mercedem hēbit, et si
lignū supradificat, et saluus erit, sed nō sine tribulati igne in hoc seculo sal
tem. Aug^{ustinus} multo atq. exponit, tribulati. n. nō purgantem, sed q. bonam po
ni, et cetera exponit m^o dicit. uti dicit e, tū conuenit igne eē tribulati in
hoc seculo, et Grego^{rius} expo conuenientior v^{er}, et facilior. hanc scq. s. Thom.
1° 2^e. q. 39. ar. 2. nō solum de tribulati in hoc mundo, sed et de igne pur

gatorum, quo ei modo sensisse Grego. voluimus in cap. 6. v. r. n. m.
loci huc exponi posse docet. sed ista expo. examinabitur paulo inferius
cum legitimus sensus constabitur.

Cap. ii. De expositione basilii.

Basiliius isaie. 9. in fine foro. atq. huc ignem exponit, ut ipse
deus sit q. mundi peccata tollit et corumque & charum, et de eodem igne
huc loci exponit, de quo luc. 12. dicitur q. ignem veni mittere in
terram. qui ignis e. charit. et pacis peccata corumque. de quo igne ex
ponit ipse isa. 6. illud luc. 3. baptizabit vos in aqua et igne. et
ira. 10. late loq. et explicat, quo iste ignis purificet animas, et ver
ba ipse, que deus in ignem futurum testat, exponit de hoc igne sanctifi
cante et purificante animas hominum, ut isa. 9. citato loci Pauli huc
adducit et de eodem exponit igne, que ipse lib. de r. c. is. at
exponit nemp. de igne probante in iudicio, quo aut q. expo. hanc
verba huc constant. no. explicuit basil. hoc idem vix e. sentire
hiero. malach. 3. explicans q. illa, vernit tanq. ignis confans, et
velut herba fullonis, ubi de primo adventu ihu exponit, et dicit
q. hoc signis purificat peccata fructuosa & charum, q. d. futurus in
ignis, et ut herba fullonis, tanq. ignis e. gravia peccata, q. multa
incoligere purga. et hoc q. ligna, feru. nigula dicit signis, ut herba
e. minoru peccatoru, ex quibz vix e. huc loci notum de hoc exponit
so, queis vere no. sic certu basilii, aut hiero. de hoc loco sic sentire,
fieri. n. p. c. eos allegasse huc locu. basilii quidem ut ostendet huc
ignem e. et in iudicio, hiero. aut ut signis ligna q. gravia peccata
notare, no. tri. q. iste locus intelligendus e. co. q. quo illa que sunt

Hila. in psal. 59. sic hi.
est et olla q. hiero. m. v. r. n. m.
peccata neq. tollens, sicut et
dng ipse mittere igne uomi,
sup. terram, et multi q. aptum
tanq. q. igne salui erit, cu
defecatis et p. r. n. m. uitis
ut argenti ignis proba
biles iudicant. hoc etilar.

251
ipſi applicabāt, in quibz deq̄ dē ignis dē, sed nō sicut in hoc loco. Orige-
ni. q̄. con. celū. hęc uerba eodem modo ut explicare adducat dē uerba
Malachie. ac apparet sic uoluisse exponere hoc dē, q̄ q̄ ligna q̄ intelligit
grauia p̄cta, et ignem hęc dē purgantem, sc̄q̄ ijs nō de igne alteriq̄
seculi, quo graua p̄cta nō purgant, seu tollit, nisi in hoc seculo, ubi
uocificat illud, et q̄ tollit p̄cta uicidī, in purgā quidem grauii per
eatoz remissoz q̄ti ad culpam p̄ctā soluit, q̄ nō ē gloria in hoc se-
culo facta satisfactio, sed nō ē hoc quique purificata sed q̄ culpa
tollit, q̄t in hoc seculo fit. ut quique deq̄ dē ignis p̄cta graua
corumant, in hoc seculo, ming aut ē quod corumant in altero. q̄d q̄t
nūc sic uice ita sententia uice nō, uerū ē hęc in hoc seculo ignem dē
ei q̄ animas purificat, et ignem effici in hoc seculo, et multa sūt
de hoc uerba p̄ctā, in hoc locus noster nō p̄t de hoc intelligi q̄
dē ignis probatq̄ oia bona et mala, p̄ponit q̄ bona oia, uerū
negant q̄ et nulla p̄t dē talia oia, q̄ mercedem habeant, nisi ignis p̄t
reddat ista diuinit, sūt dē alia que nō p̄t hęc cū ista expō, ut paulo
inferius ostendens in expō legitimi sensus.

Cap. II. De uarietate expositionum.

Constat ex uariis opinionibz q̄ uarij sint et multiplici sensus
dē dē dati, quidam. n. de doctoribz et p̄dicantibz exponit, et hęc
aliqui q̄ ista sc̄q̄ dogmata uera et flā intelligit, alii uana et curiosa
salua uerit, alii ipsoz auditores, q̄ flā et uera imbibunt, alii ipsoz
auditores, q̄ uerba bona doctō male uel bñ imperit. quidam
ignatam uerba hęc nō de doctoribz, sed de his q̄ audito uerba bñ
uel male opant. Exponit, et hęc aliqui q̄ ligna q̄ intelligit p̄t

genuin, alii leviter et abiectione alii erga bona multum hinc imperio
 nem venialis culpa. alii cupiditate eorum spiritualium cupiditate, q. d. in
 observantia peccatorum. quidam et hinc ignem exponit, alii de igne in
 firmi, alii de igne purgatorio, alii de tribulationibus huius seculi,
 alii de charitate dei q. d. et tunc tollit peccata. quidam et hanc
 diem q. d. dei vult iudicium, quidam pro dei iudicio singulorum, quidam
 pro dei huius seculi q. d. fidem alii pro christo, alii pro fi-
 de in ipsum, alii pro fide cui dilectio exponit, et inq. hanc
 uerum interpretat multum aut minus, de quibus in m. dicitur: vult
 m. quid sentienda sit, apertus.

cap. 13. quod sit hoc fundamentum

quid in tanta varietate dicitur sit, non est facile recipere, quod mihi
 probabiliora sunt, proponam, imprimis hoc fundamentum fidem christi
 puto et bonis et malis christianis communem, et in hoc maiore parte
 eorum, q. d. citati sunt, conveniunt, et id textus Pauli probat, q. d. hanc se-
 pientes, inq. architectus fundamentum posui, ponere fundamentum non est aliud
 q. d. predicare christum, et in animis audientium credenda proponere, ut
 diu lumine iuvante credam, inq. illud eorum id, quo veritate sine per-
 dicante, quo predicabit mihi mihi, q. d. fides ex auditu, qui inq. co-
 cipit yhu dei, et recipit q. d. fidem, fundamentum est inq. et positum, charitatem
 iam est post fundamentum inq. nec nec concessit fidem, multa q. d. con-
 sum, et concessit fidem sine hac dilectio charitatis, Paulus q. d. fundamentum uocem
 fidem christi, q. d. fundamentum inq. nemo potest ponere q. d. id, quod positum
 est, qui alii docet, q. d. fides habeas, fundamentum aliud ponit, q. d. servum fi-
 de alios inducere ad credendum conq. charitatem, non ponit aliud fundamentum q. d.

mltitudinem ueritatis, nemo enim profecto remota fidam etro et mri. q
 sine peccato fuerit, de quibz no loqr aptus. no q possumz hanc diui
 sionem sic intelligere, cu na si nisi unus et idem q auris et lignu
 sup edificet, si ueritatis intelligamz. q scilicet q diminuty ore ser +
 mo Pauli, si n. bona opa auris exponat. ueritatis aut formi q
 quid de his, q male uiuit, et hi fidam hui. fidem etro, certum
 n. i hos fidam hui idem, certu i sup edificare, quid i q sup edifi
 ficabit. qa hui q de illo di, q mercedem accipit, de sup edifi
 cante nui lignu, no di q mercedem recipit. si igit in dilecto dei,
 profecto no i cur merces negat, nec distinetur, qm n. no q ue
 ritatis, hi q alia hui mercedem. qa quare ex uerbis im seip
 libz, si quis templu dei uiolauerit, distinet illu deus, profecto no de
 ueritatibz sed de meritibz locuti i hoc uerbu probant, qui qm i
 finiente, paulo post ostendunt. qa quare q in solo estro no appa
 ret ulla r. cur de ueritatibz sermone estro aptus, sed de uerita
 et obliqua uita, hanc n. distinet, illa q ueritate intenditur et ostente
 nihil referre a quo doctore si. ho si indreulz, di m. uerita si filis,
 reliqua aut ad arbitrium altinere, ut bni uol male uiuere et opa
 et in hoc posita i salutem et damnat. concludo his duobz qm
 sup edificanti duo huiem qm significari bonoz, et maloz, bni
 et male opanti et uiuentura. quare aut tam boni, q mali huiem
 bus explicent, bni locuti orige. hom. 6. opod. uer huiem qm. 2.
 desumpsit, triplex i uia bni et male opandi, aut bona. l. male tript
 operanti mentu, uerba, ope, et oia opa ueritatis et ueritatis ad hui
 dicunt, ob id utrumq huiem exprimitur exemplis.

adde q auris edificari q
 ignis q bar, q hui aliqd uerit
 ale comitenti, et in auris
 ueritatis q hui hui intelligi
 ueritatis q ueritatis, q auris
 manet licet aliquid mri
 impletione q ueritatis, et
 lignu, formi q hui aduimul
 type, et hui gramia qm
 huiem, et hoc nota. et
 q hoc soluti auz Aug.
 q huiem q auris ueritatis, ob
 id ipse ueritatis q probat.
 nos huiem i eadem, sed
 illis q ueritatis, ut auris ma
 nent defecatis impunitate
 quare aut i hui estantur,
 hui ueritatis i punitiu.

In latinis codicibus dies dñi legitur, et in ydōis in dies, et ut appo-
 sitas, illa dies, significat certam quādam diem, q̄ p̄ aliquod p̄tēū appo-
 dit et nominat illa dies, vñ sensu constantē uertitur diem dñi et sic lo-
 q̄r cōtē et ab antiquis h̄t latine. diem hūc nō ē diem hūc seculi
 uerba apti multa probant. q̄ illud, q̄ talis dies manifestabit in igne, hoc
 nō uerificat in diebus hūc seculi. et illud, op̄ uniuersū q̄ probabit, nō
 probat igni in hoc seculo ḡnitate op̄ uniuersū q̄. q̄ illud, cuius
 op̄ p̄manebit, et cuius op̄ exurū fuerit, q̄ illud, mercedem uerū
 p̄tē. nō ē hoc hūc seculi, illud ē salus eui. omnia hęc probant nō de
 die hūc seculi ueritate fieri. vñ si ut p̄ hūc igni nō possit uerba
 la^o signifi^o hūc seculi, nec et igni ch̄i quā ch̄i p̄ ueritate subit p̄tē
 uerba hęc omnia aliu diem probant, nec talibz ignibz hūc seculi uer-
 ba apti conuenienter uerari p̄nt absq̄ uolentia magna. Dicit q̄ ista ē, q̄
 dñi iudicabit de op̄ibz singuloz, ut h̄i expositū b̄at. h̄i. de. s̄. c. i. s̄.
 et q̄ dñi dies mortis singuloz uer iudicabit op̄ uniuersū q̄ op̄ uniu-
 ersū probat, h̄i apti nō de hoc loq̄r, sed de uti die, q̄ dñi uer iudica-
 bunt, et hoc uerba iudicis, dñi. n. dñi illa dies, vñ et corolā et sc̄ptura
 la signifi^o, illi dicit multa uer. q̄ q̄ h̄i h̄i dicit ē sup̄dificanti ḡnitate
 et sup̄dificanti ligni, q̄ q̄ h̄i ē q̄ uerelabit igne, q̄ igni uerabit
 apparebit. q̄ q̄ h̄i op̄a omniū singulis manifestabit, nec ab̄tē q̄
 iam h̄i multa uer salui, q̄ h̄i ostendunt op̄a omnia, et q̄ uerū f̄c
 uer, et q̄ h̄i ligni, apparebit, et h̄i multa uerant, quoz op̄a h̄i exu-
 rent, nec p̄manebit, et uerū q̄ h̄i uer merces uer p̄tē completa,
 q̄ h̄i h̄i uer corpus et anima iudicabit, de qua et h̄i ē illud uer
 uer. q̄. uerabit, uerū iudicare, quoz uerū uerū dñi, et illuminabit.

abscondita tenebrarum, et manifestabitur consilia cordium. hec e dicitur
de qua loquitur Paulus in primo sermone. n. gratia facient cum bibus dicitur
iudicari omnibus. vna marito memoris.

cap. 16 De sensu legitimo verborum propositorum.

Ex his facilius est sensu verborum Pauli cognoscere, loquitur de his
qui accepto fidei fundamentum ex ministrorum predicantia et doctura. si fidem
certam instruxerit, et hi deus superedificavit, quam edificator ponit fundamentum
ipse vero supponit edificium per opera, et docet si hoc quod superedificatum
fuerit est iudicandum sine ad primum sine ad primum, non ex qualitate
ministrorum, qui fundamentum posuerunt, vna vana est gloria eorum, qua de mini-
stris gloriabantur, hoc autem iudicium est non in hoc seculo fiet, exiit in
diei quadam certa, quae igne resoluatur, id est in qua omnia apertur et mani-
festabitur ut luce ignis illustrata, et in qua ignis probabitur eis, quod sic
fieri, quae aurum, argentum, et id est quae bona opera fecerunt, ignis non auget, nec
illa non sunt nisi in ignis, sed mercedem accipient, quae vana mala, ignis tan-
quam res opera consumendo, sicut lignum in ignis, deus autem opera opera
quae digna iudicantur poena ignis, sic quae ea superedificatum, damnatum patitur,
quae operum talium quod laborum, nec vtilitatem reportat, imo nocum patitur,
et quae machinamenta vana sunt etiam Paulus dicens illa comburenda, ne quis
putaret superedificatum est excedendum ita ut dicitur de declaratum, ignis
quidem opera vana, et quae facti iustitiam faciunt eorum, in ipse non probat, nec
vane sunt lignum et stipula, sed resurbit non ad salutem, non ad fructum,
sed conuabit sic ut per ignem, id est manendo in igne ipse propterea. hic
est sensus huius phis. saluus erit, qui in malis non mittit gloriam, ut Christo. Alter
na. et alii vtili res nota sunt, quae vana sunt, et proprii idiomatis phis

857
Sicut. Nam necesse dicitur ac iniquum videtur hoc iudicium, ut p[er]maneret
sibi in igne p[er]petuo, q[ui] mala in op[er]ibus, addit, an necessitas q[ui] templu[m] r[ati]o
s[er]u[er]i, quatu[m] dicit, notate graui[us] p[er]petu[us], et q[ui] digno igne sit torquendus et
his sup[er]edificator. est istu[m] templu[m] s[er]u[er]i, q[ui] aut violat templu[m] s[er]u[er]i, q[ui] fit
p[er] talia p[er]petu[us] disp[er]det illu[m] deus, ac si dicit iuste illu[m] deo ut violator
templi dei disp[er]det, nemo q[ui] se seducat a ministris querendo gloria[m],
sed q[ui] e[st] sapiens huius seculi nullus finit, et sic sup[er]edificet esse gloria[m]
n[on] in ministris vana e[st], q[ui] ad hoc sit, ut alios ministris p[er]petu[us] i[st]o
sup[er]edificare, ut mercede aut p[er]petu[us] afficiendi s[er]u[er]i. hic e[st] sensus huius
obsequii et verboru[m]. hinc patet Aug[ustinus] Gen[esis] 4. dicitur. c. 39. non violat
probat. n[on] p[er] lignu[m] et uniu[er]sa intelligi, q[ui] no[n] dicit ferru[m], p[er]petu[us] h[oc]
no[n] uales, q[ui] Paulu[m] erat in metaphora ignis, hic aut no[n] sit ma[gn]i ignis
sicut nec auru[m], ob id no[n] bene exprimitur p[er]petu[us] n[on] p[er] et q[ui] dicitur
buri, et quo graui[us] e[st] p[er]petu[us] ap[er]t[us] e[st] ma[gn]i ignis. patet et s[er]u[er]i. s[er]u[er]i
minuto processit in explicita huius loci, sicut et Aug[ustinus] ex ca[us]a. q[ui] saluti
h[oc] ille sit p[er] ignem in h[oc] locu[m] Paulu[m] de venialibus, s[er]u[er]i
verbu[m] no[n] solu[m] salutem in bona p[er]petu[us], sed et in mala ut iustis
sicut et iustis, signat, et q[ui] in bona sumit, ad huc multi iniquos
et accommodant verba ut quis de mortib[us] sic n[on]no, illud verbum
gubernari p[er] ignem. Tunc possit, ut in expositione narratione v[er]u[m] e[st].
hic in sensu explicitu[m] e[st], q[ui] omniu[m] nobis probabilissim[us] iudicatur,
hinc multo exp[er]t[us] allat[us] no[n] exone probabilis. ~

cap. 9. De fidam^{hi} Aug, et rabs con^{tam} opp^{am} sciam.

Multis arguunt et rationibus scripsit vobis Aug in libro p^o ad proba
dam hanc suam sciam, et oppugnandi contrarium. In ad p^o dicitur vobis
curatur, quoz p^o m^o i, cui multa inmittit Aug^o ^{lib. 4. vni iulian. r. 8.} et quod sepe repeti, et
insolubile reputauit, de infantibus in sua infantia decidentibus, quoz multi
saluantur, immo dantur, in quibus agitur e non posse ad libum arbi
trari hinc recurrem, si tunc ois vult saluum facere qui uoluerim, solo repu
li qui noluit, cur tot infantes perire sine vno arbitrio, et saluati, q^o ego
dicam^o id dei no^o saluum quoz uoluit, dicitur quoz noluit. hoc aug^o dicit
in epis. iog. in chrisianu con^o cor, q^o hinc locu p^otem Pauli ita exponit
ut ad arbitriu recurrem, et dicit in paruulo manifestari quate leg^o simp^o ut
li hoies saluati fieri, nempe quoz sua gratuita eligi uoluit.

Alteru fundam^o Aug^o quod dicit in adultu, q^o tunc et fidei donauit dei,
que ipse dat, id est ex parte et procurare, vni arbitrio ut recte ho uoluit et
ad deum uertit dei e^o q^o factu hoies ut uoluit ex parte, ut uoluit uoluit, no e hoies
uoluit a deo uoluit et ex parte, procurare donu dei e^o gratis datur, que multi
scripsit confirmari, no q^o vni arbitrio in se potest ut ho saluati, si non
consequant, q^o ipse vni dei donu e^o datur quoz uoluit, et si in q^o no hinc
saluati bonu vni datur, ut q^o bonu uoluit, et si in q^o hinc, no datur, no hinc.
gratiam e^o q^o e^o con^o u^o q^o ut ipse dicit ex parte, iog. et alii multi in locu, et
in arbitrio fiat libitudo, si n^o q^o illa uoluit, illa no, ad deum vni, alii no acci
dit, et gratiam ac salutem consequi, iam no e^o gratiam, loquimur de p^o effectum q^o, qua
ho in parte iniqua a deo moueri, ac uera gratia dei e^o, et si gratia, gratis datur
e^o e^o q^o uoluit pura dei, no in arbitrio ipse.

Quartu e^o quo scribit lib. de coros. et grat. e. i. q. nam potest deo omne
saluare, et omnibus salutem impetiri et no uoluita libitate, si deo uoluit.
hoium omniu corda et cog. q^o noluit cauere, emolliere, et libitatem seruare
ad se uenire facere, cur q^o no fieri in oibz, q^o n^o dicit, q^o libitatu uoluit
in hoie seruare, no salte fieri, nam potest facere ut libe ois saluati, q^o Aug^o
dicit hinc. uolenti deo saluum facere nullu hoie resistit arbitriu, sic n^o uoluit au
uoluit in uolenti e^o potest, ut hinc uoluitate no impedit, nec super potest. hoc illi
libitatu no e^o arbitrio hinc, sed hinc uoluitate ut q^o e^o e^o, q^o hinc salui fieri, illi
no, q^o hinc ois uoluit potest ob q^o uoluit hoc uoluit, illi non, uti ei placuit.

¶ vñ Ambro. seu P^osp. li. i.
uoca. gen. e. 9. sic de. cu de
discretionem omnium hoium
quod hinc uoluit, et ab oibz
hoibz paruuli nequeant repa
rari, sed q^o de hoibz dicit
hoibz uenire dixit filij
hoie uenire quoz et salua
re q^o q^o uoluit, fuitra q^o p^o
dilatam inuoluntate q^o
q^o libum arbitriu condit
agere, q^o emens claudere in
coz claudere mentis q^o libi
gunt, et cu multa de maio
uñ uoluit et iudicio inepa et
sta p^o uoluit in paruulo
uñ in discretionem defunctu
nec p^o de oibz quoz hinc in
uoluita gloriatur, q^o de oibz
hoibz tenent, et no de oibz
ex parte. hinc P^osp.

Nō ē p̄ntis loci nec instatū hanc mām diuine electionis tractare, q̄ lo
 ci Pauli sensū hīc querimus, ob id rationis oīe hanc nō discutemus,
 sed t̄m id, quod ad expo^m p̄ntem facit, et quidem argm Aug p̄ntem
 iudicū meo conclusū nō posse intelligi locū Pauli de oīb; homin
 bus p̄ntis in expo^m Ambrosii et alior, si q̄. vult oīe hōm t̄m parua
 lor saluū fieri, cur nō v̄t saluare. v̄nti nō p̄t, q̄ ip̄t nolūt, parua
 h. n. nō hīc arbitriū in uelut, aut nolūt, et t̄m multa illoz saluāt,
 multa nō. si q̄ illa expo^m amplectenda ē, nō de oīb; sed de adultis locū
 intelligendū, quod inde confirmari p̄t, q̄ adultus ē, et ad agnitionē su
 ueritatem ē, hoc autē adultū est. At potest aliquis in hac p̄ntis dīc
 re infantes illos nō fieri saluos, nec s̄m exera ut nō agnitionē su
 ueritatem, q̄ si nolūt, nō quodam t̄m, q̄i moriūt, ut ex d̄m p̄ntis qua
 d̄m. p̄ntis illos salos futurū, q̄ nolūt acquiescere deo nolūt salu
 re, ob id d̄m cor nō saluū per v̄t remā v̄t intelligi, sed hīc d̄m
 sufficienter Aug multū t̄m d̄m p̄ntis p̄ntis ep̄st̄. iōz. et lib. de p̄ntis.
 cap. 10. q̄. 10. aliqui. et ut argm satisfecerent ista asserunt. nec cō v̄t
 catholici, imo nec t̄m v̄ntis d̄m, q̄ de Pelagianis d̄m ut v̄ntis Aug
 lib. de p̄ntis. et v̄ntis. et q̄. v̄ntis in infantes hō v̄ntis v̄ntis
 p̄ntis v̄t cōmīta. sup̄t q̄ ut in p̄ntis locū nō hīc d̄m velle cor p̄
 ni saluos si uelut, et ista v̄ntis non expo^m difficult̄ p̄ntis, t̄m ad
 adultos restrīngat. v̄ntis Pauli d̄m v̄ntis v̄ntis, sicut ord̄m q̄ oīb;
 sic et oīb; q̄ oīb; in oblatiō, a qua nūc nō excludunt parua, v̄ntis
 d̄m cō. et q̄ ip̄t ut si ad hōm nō p̄ntis, p̄ntis, et si p̄ntis
 ut in m̄ntis p̄ntis x̄m sup̄ntis p̄ntis, et q̄ in ex v̄ntis n̄t̄m, ad
 agnitionē v̄ntis v̄ntis v̄ntis p̄ntis, v̄ntis in v̄ntis v̄ntis m̄ntis
 cap. 10. De p̄ntis Prospero seu Ambrosio. v̄ntis in
 Ambrosio v̄ntis aliqui v̄ntis Prospero v̄ntis. 2. v̄ntis v̄ntis v̄ntis. et
 et lib. 1. c. 1. hīc hīc locū difficult̄ v̄ntis. lib. 1. c. 1. d̄m cū ne
 p̄ntis nō potuit deū velle oīe saluos fieri, aliquos inq̄. et cur iō d̄m
 impleat in multos, et ob id v̄ntis v̄ntis ad hōm v̄ntis v̄ntis, et v̄ntis
 q̄ hoc ē p̄ntis derogare, alios in v̄ntis v̄ntis d̄m v̄ntis v̄ntis v̄ntis.

Ad illud qd dicitur de infantibus, qd non meriti sunt, sed qd non sunt in statu
 non ex merito, sed ex soluta misericordia dei, ut dicitur in infantibus, qd non
 cogit non qd in gratia voluntate, sed qd non est, qd non est absolute
 salvas fieri, et sic salvi facti sunt, quomodo deus voluit, cogit non qd in gratia
 decesserunt salutem voluit conditionata voluit, si ipsi voluissent, et qd prout
 dei abusus gratia sua, noluit salvas, in omnia cu ipse vult dicit sua pro
 videt ut diximus precipiendo ne maiorem incurramus damna. nec que
 dicit Aug con cor, qd de parvulis locuti sunt revertentes ad ea, qd facturi erant,
 militans con hoc qd nos dicimus, ut iam explicavimus.

Ad 2um cocedo qd dona dei creata et procurare, in adversariis e qd ut doni
 cu dei creata no e nec qd ipse facit nos creata detinens vob, sed qd ex illa
 aliquo aut pueniente, et tunc non oportet nobiscum, omnibus aut adultis sem
 per deus dat aliqua inspiram, aliqua motionem, aliquam rem, que ipse ut
 bene ipse inspirat. deo ut explicamus deus detinens vob, sed qd ex illa
 in nobis velle, et qd ex illa, qd puenit ad nos, deus, deplati quibus vult, in
 non negat in ob id quod dicitur deus qd in vult, et in ad illud qd in illa
 Ad tertium dico loquendo de qd ex illa qd deus detinens vob, sed qd ex illa
 e illa deus inspirat, et qd ex illa qd deus detinens vob, sed qd ex illa
 ad alios respiciendo, qd in deus inspirat, et qd ex illa qd deus detinens vob, sed qd ex illa
 aliquid ad salutem puenit, qd in deus inspirat, et qd ex illa qd deus detinens vob, sed qd ex illa
 qd in deus inspirat, et qd ex illa qd deus detinens vob, sed qd ex illa
 in deus inspirat, et qd ex illa qd deus detinens vob, sed qd ex illa
 aliquid, aliquid effectus qd in deus inspirat, et qd ex illa qd deus detinens vob, sed qd ex illa
 bene deus inspirat, et qd ex illa qd deus detinens vob, sed qd ex illa

Ad. 4. faceret voluisse deus ois salvas si voluisset ut absolute, et voluit
 sic e ut libere moti salvarerent, noluit id facere, in no inde cogit, qd no
 luorit, seu no voluere salutem aliquoz, sed qd no voluit tali ut absolu
 ta salutem aliquoz, in voluit ut conditionata si vellent remittendo eis
 nec ut possent si ex ipse sua vellent, et hoc nos in ipse statuere dicitur
 et qd deus ois salvas, et nunc damnavit nisi ex ipse vellent

quis est sensus illius 1° Pauli. 1. Thimo. 3.
Justificatus spiritu.

Pater antiqui omnia illa sex verba, quibus hoc connectitur
 de Christo exponit, verum in hoc interpretantur, ut autem in
 Graecis incipiamus.

Chrysost. hom. ii. in eandem epistol. dicit profere expo^o,

una est, ut scilicet Christus justificatus spiritu eo sensu, quo
 Math. ii. dicitur d. justificata est sapientia a filiis suis. scilicet,

Christus iustus d. agnitus a spiritualibus hominibus, seu ab ha-
 bentibus Dei spiritum. Altera est, quia in eo nullum

fuit peccatum, iuxta illud peccatum non fecit, nec dolus in-
 uentus est in ore eius.

Theodoros aliter duas expo^o adfert, una est eadem eo
 posteriori Chryso: nempe quia natura humana susceptam
 immunem a peccatis seruauit. Altera est, quod ordine

tertia est, nempe, quia per miracula, quae fecit in spiritu

Dei, demonstrauit se cum deo Deum uerum, et Dei filium, iuxta
 illud Math. ii. si in spiritu Dei cuius simonia, puenit in uos
 regnum Dei, et Math. 21. centurio uolens terram moueri, et

tenentis orbem compleri, exclamauit. uere filius Dei es etc.

Accurramus eandem ~~sententiam~~ expo^{em} adferre, quoniam Chryso: et Theodoro. haec
 paulo explicitiorem, nempe Christum justificatum spiritu dicitur, quia non
 ab humanis oculis iustus iudicatus est, sed oculis spiritus, qui scrutatur
 etiam occulta dei. iuxta illud, qui peccatum non fecit ^{hum} et deum iustifi-
 catus est in mente humana. citat Cyrillus in eandem sententiam, scilicet,

A peccatis
no sciu. ha
bet hoc cyril:
lib. de rosta fi
de ad Roym.

dicit iustificati, qui propter infirmitatem suam per abrogationem
satisfacit infirmitati per peccatum. post hanc exp^o, ad sic sum
accumens, que quarta ordine est, scilicet etiam iustificati le
gis iustificatione, id est implere legis illius iustitias, et precepta in
illud Math. 23. sic decet nos complere omnem iustitiam. Al si
in illa lege erat sp^s servitutis, etiam n^o erat servus, id est
addit^o d. in sp^u, id est in sp^u sancto, qui est sp^u adoptionis filior^u,
quem sp^um accepit ex humanitate, nobis talem sp^um concilians, no sibi
ip^si, qui erat legitimus et natus dei filius eiusdem substantie in sp^u eodem.
Rursus d^o in sp^u, id est spiritaliter, quia legis illius precepta spiritaliter
implebat. Rursus d^o in sp^u, quia licet carnalibus et genitalibus corde
no videbatur iustificatus, dicebam. n. vorex et vini potator est, et ha
men iis, qui sp^u confirmati erant, iustificatus e^o, nam vidimus glo
riam eius, tamq^{uam} gloriam tamq^{uam} virginis a Patre. Hec Accume:

Athanasius, de incarnatione xpi. con Pauli Samaritan. pl. 147.
huc locu explicans sic inquit. Dou in carne manifestatus esse
secundu^m Ap^ostolicam traditionem, ac iustitiam conspicantur, quam
habuit D^o in sp^u, id est no humano more, sed divina puritate.
Alioquin impossibile est purit^{em} et innocen^{am} in hum^{ana} natura exhiberi,
nisi Deus credatur in carne fuisse, qui iustitia omni pecc^o liberam
in mundum introduxit, ~~homo~~ cuius, quia p^{ri}ncipes redditi sumus,
vivemus, et salvabimur. Hec Athana:

1. Jo. 1. 9. Spiritus domini super me
 et ut unguam me, evangelizare pauperibus miseri me.
 id est ad hoc unguam me, ut evangelizarem pauperibus, mecum est spiritus illud in me. id est ego in hoc
 natus sum, et ad hoc veni in mundum, ut testi-
 monium perhibeam veritati.

1. cor. 3. transformamur de claritate in
 claritate tanquam a domini spiritus.
 somnus est, iudei in umbra et figura, nos sine
 umbra et figura credimus, et confitemur, et
 sic ad ipsius exemplum nos confirmamus vitam
 nostram, de claritate in claritate, id est diuersimodis
 eius per se claritate et sine umbra intuentes
 modo vni, modo alteri nos testes facimus,
 vitam igitur etiam confirmamus ut exemplum
 singulas per se considerando, et hoc sine
 umbra et figura ipsam intuentes, hoc est
 de claritate in claritate transformari.

ad rom. 6. si facti a peccato serui facti estis
 iustitie. paulo post. cui serui estis peccati
 libi facti iustitie. libi sumus iustitie, qui
 per gratiam eam implere et utique possumus,
 serui autem sumus eadem, qui iugo tenemur eius,
 obligamur. n. eam seruare. iustitia non una
 virtus, sed integra per se vni uocat, quam
 homo implere potest virtute gratie et etiam hinc,
 qua vitam legem implere ualeat, sine gratia autem
 seruus est peccati, qui nec se ab eo mundare, nec
 se a peccato defendere ualeat, q. n. in peccato est
 nisi virtus adiuu gratie, in peccatum labitur.

1. cor. 10. huius per moysen data est, gratia carnis
 facti et etiam facta est. gratia qua huius implatur,
 et qua homo iustus fit, et etiam est. uirtus, qua huius
 quod huius umbrarum, et figurarum, complet, et etiam est.

187⁵⁷
2. vni. 3. nos vero omnes reuelata
fuit gloria Dei speculante in eandem
imaginem transferamur a claritate in
claritate, prout a Dei Spi.

Visum est et illustratum a iudeis: illi
gloria Dei per uolamem modum intuebantur,
narrabantque Moysi. n. fuit uel
nunc legemur, et nos reuelata fuit specu-
lamur gloria Dei: speculantes ut ex
gratu uideat, uel in speculo recipimus,
speculi. n. recipi imaginem nobis in se, quod
solum non uideat, sed aspectu uideat. ita nos
abiq figuris representat Dei agnosimus, uel Deus
in nobis uelut in speculo representat, quod
statim delectat, transferamur inq in eandem
imaginem, Dei agnoscentur n. d. et representat
eius, n. d. et hoc de claritate in claritate
id est ~~speculi~~ uelut et multiplicem representat, et
multiplicem potentiam de Deo accipimus, in
qua in se et multi uocant, nona et nona
comit de Deo continent et agnoscentur, hoc uelut
gratu a Dei Spi, id est ut deos spiritum s, qui
Dei, et quo magis deum et uocimus
Dei, tantum. n. magis talis deos deum, illi
iudei per Moysen habuerunt agnoscentur, et nos
qui sum

Altonde ut speculi transferamur in imaginem
eius, deos de Deo, sine macula, et aduersum

ad rem ipsam, et modis pueri, hoc quatuor
aliquo deficiente, no sic speculatio haec.

Si exponamus de septi, ipse no in Moyse,
tota facit, sed reuelat gloria Dei operata in
nobis: sed nobis exponit uerba in speculi,
et q ipsi agnoscimus sine uelamine mystica
Dei multiplicia, sed ipsi noua et noua, hui
ty recipiunt, et nobis agunt.

accommodatiue iuxta d. de christiano.

hinc, qd haec sunt omnia, tam qd collatio
et ad iudicium, qui q uelatione intrinseca
gloria Dei in Moyse.

[The following text is extremely faint and largely illegible due to fading and bleed-through from the reverse side of the page. It appears to be a continuation of the handwritten notes.]

Inter Latinos aut Ambros: sic interpretatur id esse iustificatum
in spū, id est operibus et virtute charitate cum, qui erat
in carne, quis esset, nempe. quod homo ille verus filius Dei. hoc
expo. eodem est cu. posteriori Theodoro.

Anselmus aliam adfert expo. que ordine est quinta. nempe
sicut etiam iustificatum in spū, quia ille ho. quem singularis,
quem verus genuit, factus est ex spū s. et in utero Mariæ,
ides in ipsa generatione et conceptione spū s. factus. cuius iustam
et deinde in ipsa vita presentis servavit, et sine peccatis. nos
quoque dum membra eius officimur, spū s. et bñm iustā
fiamur. Hec Ansel.

[Faint, mostly illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, mostly illegible handwritten text at the bottom of the page.]

in hac parte mihi duo videntur, vni d' hoc in loco spū
 accipi, ut distinguitur con' Carnem, que significat' est in scriptis
 frequentissima, et Paulus Gal. 5. inquit, caro concupiscit adversus
 spū, et spū adversus carnem. et rom. 7. appellat' mentē, mentē, in
 quā, servio legi Dei, carne autē legi peccati. rationalis. n. immo pars
 d' spū. Hoc autē in loco sic accipi. manifestat' peccati p'bi. carne in
 quā. manifestatū, subtr. spū iustificatum, quod. n. hac duo essentia
 sit, hic spū tam hā significat', ut nō accipit' q' spū s' ut maior
 pars enarrandū expositionū sensus vix colligit' in ysaie h' v' ^{um}
 Altera d' iustificatū spū dicit, quia Christus animam et carnem accipi
 ens, animam mortem, que q' peccatum est, nō assumpsit, sed. eam vna
 spūali inamutabili replevit, et carnis mortem accepit, ut sic ea
 homines redimeret, carne t'q' manifestatus d', sed nō iustificatus, q' i
 in similitud' carnis peccati hō factus d', et in carne infirmatus est,
 q' mortis capax effectus d', et in spū nō d' infirmatus, sed fortis, sem
 per vivens vita iustitie, nō in similitud' peccati, sicut erat in carne, tu
 co spū promptus, cum autē infirma infirmitatib' p'one.

Hec lectio in
 epist. Petri. proba
 ta d' in bibl'is
 nō emendat'.

Hic sensus simili d' illi. i. Petr. 3. ubi Christus dicit, mortificatus in
 carne, vivificatus autē spū. idem autē d' iustificatū spū, quod apud Petrum,
 vivificatū spū.

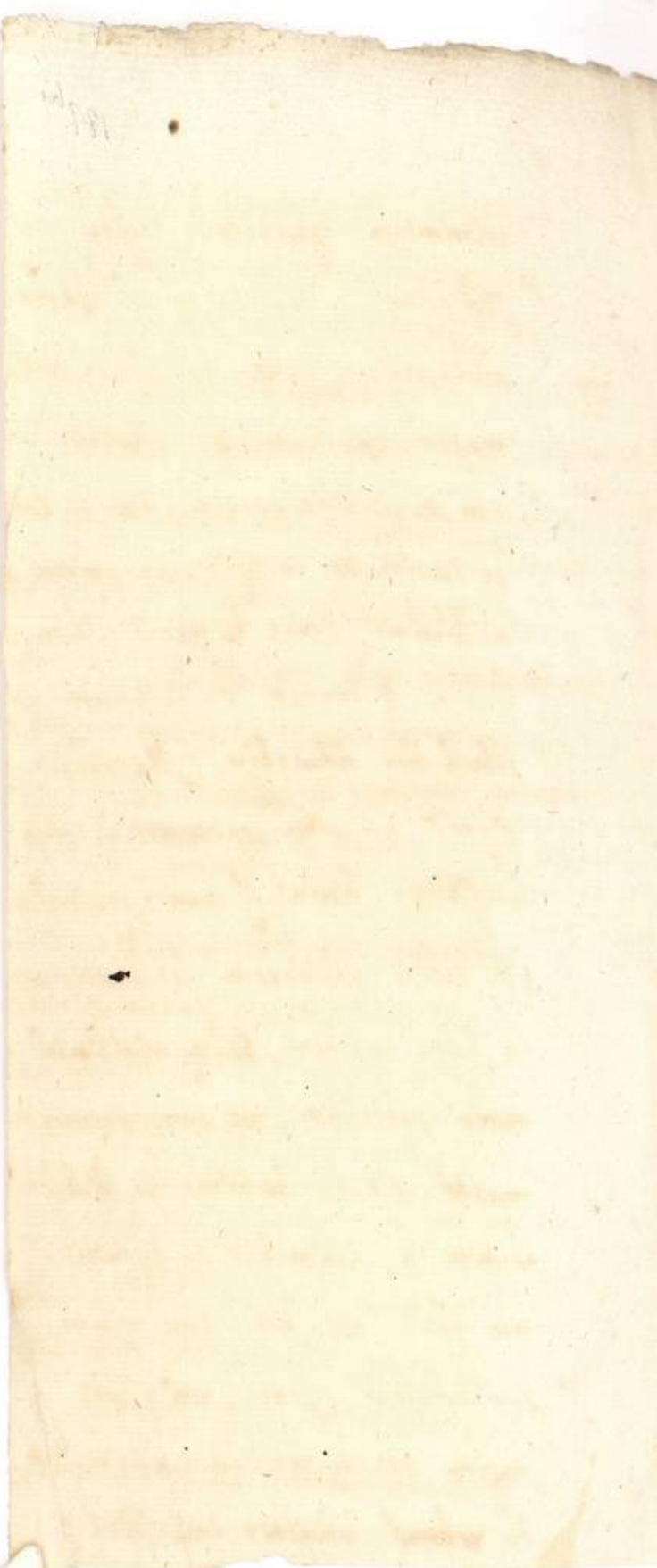
Attende autē in Grecis exemplaribus, et apud Chrysost. Theodo. Athan. Cyril. et
 alios q' Grecos auctores, ut legi hinc legit', nō. n. d' quod ma
 nifestatū d' in carne, iustificatū d' in spū q' sed sic. Deus manifesta
 tus d' in carne, iustificatus d' in spū q' quod ad confirmandū Christi d'

unitatem plurimum valet. apud Latinos non *legi* (Deus)
 sed (quod) *refertur* ad (sacramentum) in Latini interpretes, anti-
 qui scilicet Patres de Christo interpretantur, *sacramentum*. n. hoc peccatis
 magnum explicare est Christum, qui deus manifestatus in carne, qui
 qui inuitibilis cum in sua diuinitate, uisibilis in sua carne apparuit,
 et iustificatus in Spiritu, qui anime perfecti sanctificatus, ac perfecti recipit
 a diuinitate unita humanitate. idem quoque est sensus si *legas*, deus est mani-
 festatus per carnem, et iustificatus per Spiritum, qui utroque susceptus est a Deo.
 illud autem aduerbium. (Manifesto magnum est peccatis *sacramentum*) idem
 significat, ac uita controversia, sine ut interpretatur Ambrosio. omnium con-
 fessione. huius quoque partis (iustificatus in Spiritu) talis sensus inuitibilis est
 in cuius perfectionem declarationem aduerto, quod sic ut Christus uentus
 in hunc mundum, Spiritum uiuificantem ac iustificatum accepit, carnem uero
 morti subiectam, nec eam immortalitate perficit, nisi per passionem, et
 mortem, sic et homines ac fideles suos tractare quodam modo uolunt.
 vitam. n. animabus ac Spiritibus donat, non uero corporis immortali-
 tate perficit, nec tota sua redemptio uirtutem hoc prius aduentus
 sui tempore exeruit, unde Spiritus promptus, caro infirma, donec
 mortui resurgamus in potentia eius aduentu, hinc. n. uentus
 et redemptio perficitur. imple illud Luc. 21. Leuate capita uestra, appro-
 pinquate redemptio uestra. Nunc autem cum Paulo dicunt iusti, ad Rom. 8.
 ingemiscimus primitus Spiritus hinc, expectantes redemptio corporis nostri.
 nondum sumus effecti similes Christo plene, donec resurgamus, et imple-
 tur illud Pauli Philippi. 3. salutem expectamus. D. u. i. Christum,
 qui reformabit corpus humilitatis nostrae configuratum corpori Clari-
 tatis sue secundum operationem uirtutis sue.

Etiam de
 Euan. hoc dicit
 interpretatur, et
 loc. n. ubi ob-
 uenit loca nomi-
 nis, quibus
 diuinitas et
 manifeste de
 monstratur. ubi
 dicitur hoc loco
 ubi ad xpm
 dicitur diuinitas
 et ubi ubi
 legitur. n. Deus
 manifestatur in
 carne.

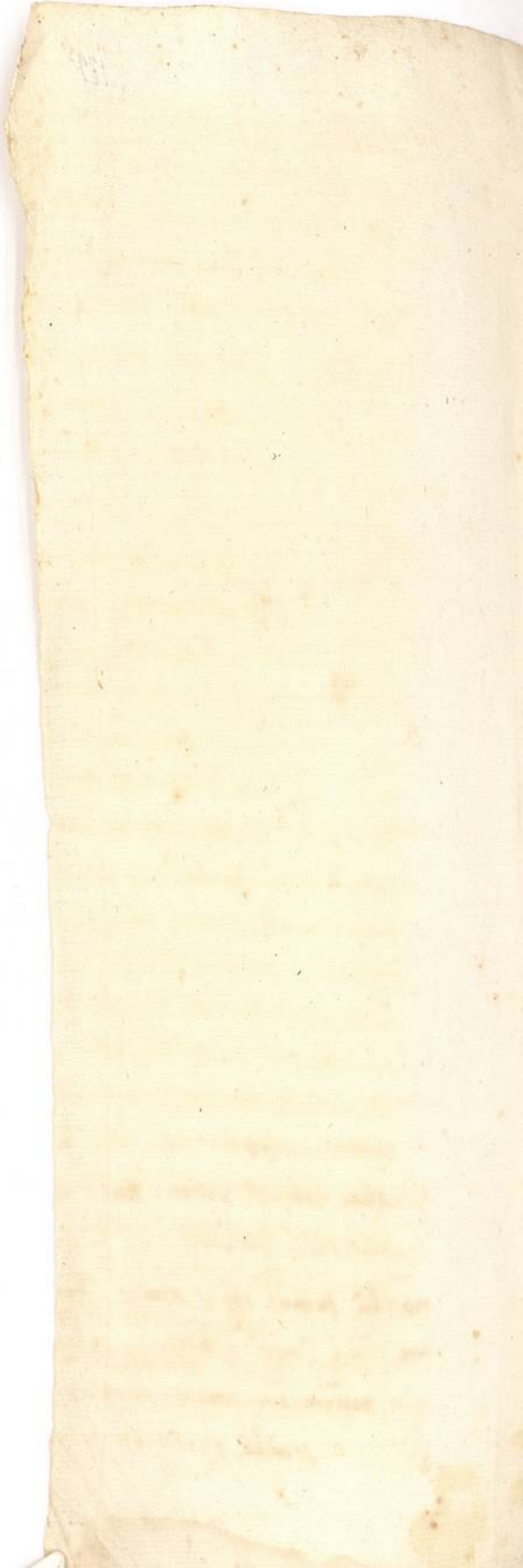
[Faint, illegible handwritten text on aged paper]

189³

[Faint, illegible handwritten text in a cursive script, likely from a manuscript.]

1894

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

188

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

quo intelligenda sunt verba sequentia.

i. ad thimoch. 5.

quorumdam hominum peccata manifesta sunt quodam ad
videndum, quosdam autem per subsequens, sicut et facta bo
na manifesta sunt, et quodammodo abscondi non possunt.

Multum tamen sacri doctores hec verba exponunt, et quibus non
exponit Paulus proponit inde videtur, in quibus singulis hinc locum
sicut dignum, et non multum in omni asserere videtur, in multum
autem proponam, et quibus tamen tandem accimodantur in, concludam.

Cap. i. de prima expositione.

Aliqui hec verba sic exponunt, sicut n. opus bonum bonum
quod malum in duplici differ. quosdam precedit hinc mortem,
omnium que facta sunt dum vivit, et dum est vivum, complemen
ta sunt talia que sunt bona, aut malitia, ut quod iunior, et deo
que, sicut frequenterque in malis, quod oritur bonum, et in
quibus, et iniquitas, et iniquitas, quodam alia sic sunt, in sunt com
plementum deus in parte mortem, et in bonis quod opera pietatis et
sunt per, quibus periturus ad deum convertitur et parte mortem, in
partem peritiam, et tamen deus sunt iniquitas periturus, quod alia opera si
militantia in vita, et facta de bonis post mortem, per sunt salutem
remittit quosdam bonis hinc tamen in omnibus, et in deum in hinc
deus iniquitatem in morte remittit salutem, et per eorum mortem multum
in morte, et iniquitatem malitiam, sicut sic in alio mortis operibus
quodque mortem post mortem deus est in omnibus, sicut deus exponit
notat. In alio hinc operibus bonis, quod malis, et quodam hinc
partem in iudicio, que hinc post mortem iudicant, quodam sequi, sicut
bona, sicut mala, hinc exponit et gravitatem, deus hinc in opera
ad omnia, et in omni requiritur hinc hinc de veris iniquitatem, et hinc
sicut in quibus iniquitas, et sic, et quodam ad deum in hinc in iudicio quod
est, quia sic intelligo, non quod illa que sequitur sunt bona, sicut in

qui sui facti sunt peccato per^{tu} no ad mortem
petat, et dabit ei vita. peccati no ad mortem, et
per^{tu} ad mortem, no q' illo dico, ut roget quis.

Cap. 1. De Expositione Novatianorum.

Novationi heri, q' negabam veniam a deo dari peccatis mor-
tali post bapt^{ismum}. hoc loco utebatur ad sui heresis confirmat^{ionem} me
auctor e' Ambros. lib. 1. de parva. c. 9. exponeret aut locu huius
de morti et veniali peccato, ut illud ad mortem, hoc no ad mortem
dictu esse, et sic dicebant arij: si pro peccatis mortibz factu no
e orandu, ergo no hinc veniam a deo salta peccati. sed ista expo-
no pot' verbis convenire, nam de peccato no ad mortem dicit vita
et danda, si petatur a deo ab eo, cui incumbit rogare, no igitur ille
habebat vitam, cuius n. no petet vitam, sed vitam conservat aut co-
moditat, venialia aut no privant vita spiritali, q' sit sit cum
dei gra et char^{itate}, no igit' p' peccat^{um} no ad mortem in hoc loco pot' in-
telligi veniale peccat^{um}. si dictu est, dabitur venia, ergo p' peccat^{um} hoc est,
et sic dicit, dabitur vita, oio excluditur, et excluditur expositione
corruat arij, quod ex ea tractum est.

Cap. 2. De Expositione origenis.

Origenes hom. 10. in apoc. huius locu atq' exponit, distin-
guit duo genera peccatorum, unu quod facit damnu, alteru, qd
facit interitu, illud de facere damnu, quod no privat hominem vi-
ta eterna et mercede, q' aliis bonis opibz facienti debet, sed prius
ex pte, ut si minime merces debebat illi q' suis opibz bonis, et de-
cem p' peccat^{um} illud dabitur ut otto, et tale peccat^{um} de facere damnu, qd
vero sum tota mercede et penam infiri adfit, de facere interitu.

hanc distinctiōem sicut origenes a iohanne in hoc loco exprimit, ut per^h nō
ad mortem sui quod damnū facit, ad mortem aut quod factū interitū.
hic origenis expo nec ē vera doct^r, nec pot^r aptari vere verbis istis,
nam per^h hoc quod damnū facit aut ē morte aut ueniale, nō n. lat
mediū in p^ris actualibz, de quibz ē sermo nūc, si ē morte, hic prius
sola mercede prius debita, et factū hōiem dignū interitū, si ē ueniale, hic
sicut nō prius grā aut char^t hōiem nec sola, nec ex p^ro, ita nec prius
mercede, nec sola nec ex p^ro, sed purgat & satisfactio in hoc mundo, aut
in purgato, si aut^r quare gradu mercedis, nō itē op^r purgā, nec satis
fatione, habet. n. iam iustā suā p^rna, nō iyr ista doct^r uera ē, de qua
longiq^r tractare nō ē p^ris loci. quia aut uera iyr, nō pot^r aptari hōie
loco, nam pro p^ris ad interitū et mortibz proximoz oramz deū, et
scilicet ex^r habemz et autor^m, nō iyr dixeret iohannes nō dico ut roget
quis, aut p^r iis orauerim apli et x^pte, et sancti, et u^ro impetrauerim.
iyr ista expo nec ē uera doct^r, nec loco p^ris uere aptatur.

Cap. 3. De Expositione Anathasii duabus.

Anastasius episcopus nicanus in lib. qq. sup^r loca scrip^t. q. 58. hunc
locū exponens duas expo^s adfit, una ē ut per^h nō ad mortem sui
per^h ignorā^t, quod qui p^ris aut ignorā^t hōie culpabili cōmitti, per^h
aut ad mortem sui per^h malitiē, quod hō scitis et prudens cōmitti,
de hoc hō, nō dico ut roget, in suo. n. ē arbitrio seipsum conuertere,
aut nō conuertere. hic expo^s nō v^r posse conuenire, q^r falsū ē pro iis
q^r ignoranter p^ris, et nō p^r iis q^r ex malitiā p^ris, iis orandū, q^r n.
mach. 5. dixi dñs orate p^r p^ris et calumiantibz uos. absq^r du
bio p^ris malitiā et scit^r ei intelligebat, calumnia. n. per^h ē scit^r. q^r q^r
eō^r orat et fideles p^r iis q^r in p^ris sui hominibz, p^ris et q^r

te ex malitia et scia peccata, pa q̄ multi ex infirmis peccata quae cum
 scia, tunc q̄ nulla peccata ex infirmis uentur commissa minus graua, q̄ tunc
 multa ex ignorant̄, nō iux̄ scia impediunt̄, quo minus orandi sui q̄ eis.
 pa q̄ r̄ Anastasii nō habet robur, q̄ inq̄ libum d̄ illis se conuertere,
 si intelligat q̄ virtute arbitrii se h̄i p̄t̄ conuertere q̄ ex scia peccata,
 oio ē falsum, sine dei. n. aux̄ et gr̄a id fieri nō pot̄, si aut̄ intelli-
 gat, q̄ libū arbitriū h̄i ut se conuertant tū debet̄ aux̄ gr̄a adiuua-
 ri, tūc cū aux̄ indignam h̄i orandi p̄fetto ē deus, ut id dignetur
 eis concedere. pa q̄ p̄t̄ ignorant̄ pot̄ et p̄t̄ dicendi iis ad mor-
 tem, q̄ morbus grauis ignot̄, p̄iculosior ē et magis tendi ad mor-
 tem, q̄. n. uerit̄ morbu, nō curat adhibere medicinam, iux̄ idem
 p̄t̄ expositio Anastasii nō aptat̄ conuenienter nec uere h̄i loco.
 Expō eius posterior h̄i ē, ut p̄t̄ in dei dicant̄ p̄t̄ in mortem, que
 in l̄yō moysi nō p̄cauaria peccata, sed maria plebs̄bantur, ut blas-
 phemia, impietas, iux̄ illud, i. reg. 2. si peccaueris uix in uera, orabis
 p̄ eo, si peccaueris in domini, quis orabit̄ p̄ eo, dicit̄ q̄ iōanem hoc in
 loco nō de iudeis et gentib̄ agere, h̄i. n. nō dicit̄ fieri, sed de hereti-
 cis. Ista expō nō uē adhuc satisfacere, nam et p̄ blasphemia, et pro
 impietate et pro heresi oratur deo, et orat̄ eor̄.

cap. 4. De Expositione Ambrosii.

Ambrosius lib. i. de p̄nitia. c. 9. alia longe diuersam adfert
 expōm, que talis ē, dicit̄ p̄t̄ grauiora dicit̄ p̄t̄ ad mortem, le-
 uiora aut̄, intelligit̄ in mortem, dicit̄ nō ad mortem, q̄ aut̄ iōanem
 dicit̄ nō iis orandi p̄ p̄t̄ ad mortem nō prohibet̄ absolute cu-
 uis orare, sed loquatur cū pop̄, et pro talib̄ p̄t̄ nō quilibet
 de uulgo apt̄ ē orare, et exaudiri, sed hōies uerit̄ et p̄fetto.

281
pro leuioribus aut & quilibet apud orare. sic Moyses, ieremias orant pro
grauibus peccatis populi, sic Stephanus, in non curuilibet id mungit, orando. A
iugis & omnibus peccatis, in non a quolibet, seu non quilibet apud & orare et impe
trare ueniam a deo. Ista expro aliquas habet difficultates, quod non apparet
causa cui sine peccata mortis, de quibus hic loquitur iohannes, cur grauius ad morti
minus graue non ad mortem dicatur, quoniam cui obtinere aliquam minus gra
uiter aliquam ueniam obtinere nulla, aliam autem obtinere magis graui ueniam
magis suis nonnulli damnati qui minus grauius peccauit, alii salui facti, qui gra
uiora commiserunt. 1° quod si non quilibet pro grauioribus orare apud & singu
li abstinere se ab orando & est, ne presumpti incurreret se alius effecto
uer existimantur. 2° quod absolute et ubi iohannes dicit, non dico ut roget pro
peccato ad mortem, et non restringi ad peccata aliorum uerum, dicitur. n. hic
non dico ut quilibet de uulgo roget, et ubi locutus est, non dico ut roget.
et ueniam generale orare & peccato non ad mortem, ita grauius non orare
pro eo, quod est ad mortem. 3° quod si & ista, qui non sunt ad mortem orare
dicitur. & ista uero qui sunt ad mortem non quilibet orare debet, nam est de
betur qui sine ista peccata, et obscurum ualde est in Ambrosii expro distinctione
grauiter qui sine ista grauiora, qui minus grauiora, factos iustos et sanctos
hoies et effectos magis exaudiri a deo, aptioresque esse ad impetrandum,
in iustis et si non ista effecti sine humiliter orare & aliorum et grauioribus pecc
tis licet, et est exaudiantur a deo.

cap. 5. De Expositione Augustini.

Aug⁹ serm. 59. de huius peccato ad mortem dicitur esse quoddam genus
peccati, quod dicitur inuidiam charitatis finire, quando christianus inuidiam finit
quod bonus est, quod si christum ambulat, id est quod oppugnare audet, quod per
ad mortem dicitur, nec cadit nisi in eum, qui iam bene gratiam suscepit, & quo

nō ē orandū, sicut nec Paulus p̄ Alexandro illo orauit de quo
 1. Thimo. 4. fit mentio, q̄ ad mortem peccata, furtor. n. orauit
 et furti ex inuident oppugnabat. per̄ aut̄ nō ad mortem licet uis
 quisq; nō amorem a firmitate alienauerit, sed officia firmi debita
 p̄ infirmis aliqui animi nō exhibuerit. hęc i. Aug. expo. sed
 nō uideo quō si ab hoc peccato quis graui pot̄ hō p̄ pietatem
 resipiscere, et conuerti, nō debet orari deus pro eo. si n. salus
 huius diu uisū nō ē deserta, inuari p̄fecto sanctorū orationib;
 pot̄, sicut blasphemus, hereticus, et alii peccatores iuuant, nec p̄ hoc
 Paulū nō orauit pro Alexandro, quia enim cū uisandū ei mone
 at, nō inde itaq; nō orauit, aut nō ei pro eo orandū. multi in
 sub. a quoz nos debem; conuerti retrahere, pro quib; nō oran
 dum ē, q̄ si forsan Paulū nō orauit, fuit q̄ reuelat̄ cōstitui
 et nulli illis spandam̄ ei salutem, ex qua reuelat̄ illud affir
 mauerit futurū, reddet ei dñs p̄ opa sua. ad illam q̄
 cap. 6. De expositione tributa Aug. Aug. uisandū
 Alit̄ hinc locū at̄ exponit, ut per̄ ad mortem sic impati
 finalis, qua aliquis in mortē uelut̄ e uita, quod p̄t̄ d̄ reproborū
 et p̄sitorū, pro quo peccata nō ē orandū dñs, q̄ in alia uita
 nō sit culpa mortū remissio, nec ulla p̄desit ora sanctorū, et
 terra peccata, q̄ nō hinc finali impatiē sit cōuerti, nō ad mortē
 dñs, q̄ p̄ pietate solari, et pro eis orandū ē. hęc expo. si intel
 ligatur, ut aliqui sentiūt, nempe impatiē finalē ē quoddā
 genū peccati ab aliis distinctū, quod committit in uita uite, q̄ pietate
 debita nō agit, que agit solari, et tunc per̄ ad mortem dicitur

in iohanne, non mihi probatur, nam contingit aliqui mori in peccato mortali nec pro hoc orandum esse, quod non sui ista impetratio, quae est generalis per distinctum, quod patet in peccatore inopinata et repentina morte correpto, hic quidem lamentatur ob peccatum mortale, in quo distulit, quod non est peccatum dolere, nec pro eo orandum est, quod id est, in non commisi novum peccatum impetratio huius, scilicet non peccatum affirmativum est, nec semper obligat, sed certis temporibus, magis quam periculum imminet vitae periculare, dico periculare, quod non sufficit generale, quod omnibus hominibus imminet et sanis, in singulis non momento mori potest, nec unquam est ultima vita, non in propria hinc statim post peccatum implere precepti panis, sed in singulis momentis non per peccatum, sed hic implere, quod periculare est probabile imminet periculum vitae, cui tunc hoc non immineret peccatori inopinata et repentina morte correpto, lamentatur quidem ob peccatum commissum, cuius non obstantia exiit venia, in non hinc novum peccatum impetratio nec transgressor est precepti panis, sed non debet se affirmatively tale precepti semper obligare, et tamen per statim commissum panem peccati, in opposita sententia est verior, color, et solidior. quod in hac impetratio sic ad mortem, in non ea sola est, ob id non congruenter exponi potest hic locus iuxta datam expositionem, et quod aliqui putaverunt hinc fuisse Augustini mentem, in non ea quibus post ostendimus.

Capitulum 7. De Expositione Augustini et Gregorii.

Augustinus libro de correctione et gratia capitulo 12. aliam huius loci ad hanc expositionem nempe per ad mortem id est id quod usque ad ultimum vitam sine peccato protrahit, nempe mortem per, in quo moritur homo distulit ad mortem quasi protrahit usque ad mortem, quodcumque sic hoc per mortem peccatum aut non ad mortem, cetero modo exiit, quod adhuc non est ad mor-

sem profectu. cuius. n. p̄tor. uerba Aug. sui h̄c. p̄tor ad mortem e
 fidem qui p̄ dilectis oratur desinere usq. ad mortem. ista uerba ap
 te significat ex p̄o positam. ex quo sciz nō eē orandū pro p̄tor ad
 mortem illud eē nemp̄ nō orandū pro eo. q̄ in mortē uacēdū. nec
 illa eē prodesse orationem. pro aliis aut orandū eē. hui. uiuunt.
 ista ex p̄o eē ysaie lib. 16. mox. cap. 23. h̄c Aug. mentem seruo
 uat aliqui in illa sententia de impietate finali. sed re uera nō eē.
 nec. n. Aug. quocūq. p̄tor morte profectu usq. ad mortem dicit ad
 mortem p̄tor. siue in impietate illa. q̄ eē noui p̄tor. siue nō. ut dicit
 eē impietatem seu potius impietate circumstantiā. p̄ qua nō eē de p̄tor commi
 so satisfactum. nec eē culpa deleta. Aliqui uolunt ut orandū ad mortem
~~ut p̄tor ad mortem. siue in impietate illa. q̄ eē noui p̄tor. siue nō. ut dicit~~
 futuri in impietate illa. h̄c ex p̄o eē probabilis et nō sp̄nda. sed
 nō oīo mihi probatur. q̄ si hoc eē p̄tor ad mortem. quale dicit
 isti dicit. tūc nō diceret ioues. pro hoc nō dico ut roget quis. sed
 absolute prohiberet dico ne roget quis. q̄tū aut̄ in hi illos duos mo
 dos loquendi int̄sū. paulo post ap̄t̄m. q̄ in corinth. n. cor. factus
 eē locus h̄c obicurg et int̄ll. difficilis. et hoc usq. eē eē con. omnes
 dicit ex p̄o. quous. n. illoz malo exponat p̄tor ad mortem. pro
 facto dicitū mal. dico ut pro hoc nō roget quis. q̄ q̄ oraret. male
 faceret. et ioues id nō dicit. ac p̄tor aliu eē legitimū sentū arbitror.

Cap. 3. De alioz expositione.

Alis adhuc aliam huius loci addit ex p̄o. ut p̄tor ad mortem
 sit id. in quo mori debet p̄tor. ac ob id damnari. p̄tor aut̄ nō
 ad mortem sit id. in quo nō eē mori debet. h̄c ex p̄o multū diffi

de procedendi Aug, hoc. n. p[ro]p[ri]o exp[er]to p[er] d[omi]n[u]m d[omi]n[u]m ad mortem et m[er]it[um] sui
probatu[m] usq[ue] ad mortem, Aug[ustinus] aut[em] et greg[orius] n[on] consensit ad mortem et
nec sui probatu[m]. et r[ati]o vera magna e[st] diff[er]e[n]tia q[uod] q[ui]suis sui probatu[m],
t[ame]n d[omi]n[u]s n[on] e[st] probatu[m], e[st] in statu verit[atis], et n[on] deest p[ro]p[ri]o Aug[ustinus], quo possit
converti, q[ui]suis defectu suo n[on] sui convertendu[m], et q[ui] e[st] morte confirmatu[m] e[st]
et statu[m] verit[atis], nullu[m] dat Aug[ustinus], nec ulla e[st] iam lib[er]tas arbitrii. hoc se
m[er]it[um] tenet lyra in p[ar]ti ubi addit q[uod] sicuti revelatu[m] e[st] p[er] d[omi]n[u]m, in quo
mori debet h[om]o, n[on] debet v[er]o orare pro eo et m[er]it[um] moriatur, imo ipse di
cit amplius sicuti revelatu[m] e[st] aliquo e[st] p[ro]p[ri]o n[on] debet orare pro eo.
in quo fallit, et q[ui]suis sicuti quid dixerit Aug[ustinus] lib[er]tatis. cap. . . n[on]
ita e[st] intelligendu[m], sed q[uod] n[on] e[st] orandu[m] pro eo, ita ut v[er]ba d[omi]n[u]m p[ro]p[ri]a
n[on] possit orari pro eo p[ro]tende remissionem p[ro]p[ri]a, q[uod] multi p[ro]p[ri]a p[ro]
t[ame]n v[er]ba d[omi]n[u]m, et in g[ra]tia dei sui, licet v[er]ba e[st] finita v[er]ba d[omi]n[u]m, in p[ro]
v[er]ba sicuti lyra de p[ro]p[ri]o ultimo debet p[ro]p[ri]a, atq[ue] manifestu[m] e[st] p[ro]p[ri]a q[uod]
q[uod] aut[em] de hoc sui m[er]it[um] orare pro p[ro]p[ri]o, n[on] n[on] debet. Ita exp[er]to n[on]
e[st] ad mentem apti, tum q[uod] si hoc e[st] p[ro]p[ri]a ad mortem ut lyra dicit
sicuti v[er]ba, dico ut n[on] roget quis, q[uod] ut ipse dicit, n[on] e[st] rogandu[m] pro
hoc. p[ro]p[ri]a q[uod] ioh[ann]es loq[ui]t[ur] p[ro]p[ri]a, et singulis christianis, et ea dicit q[uod]
obsumitur apparet, si quis in se sui fecit p[ro]p[ri]a n[on] ad mortem, p[ro]p[ri]a
e[st] p[ro]p[ri]a ad mortem, n[on] dico ut roget, debet q[uod] f[er]re e[st] notu[m] dicit[ur] quod
et q[ui] e[st] ad mortem, et quod sicut q[ui] n[on] e[st] ad mortem ut p[ro]p[ri]a q[uod] ad
mortem e[st] p[ro]p[ri]a n[on] n[on] sui, nec des[er]t[ur] f[er]re v[er]ba, ut q[uod] q[uod]
e[st] ista cautela, q[uod] d[omi]n[u]s n[on] n[on] orandu[m] e[st] pro o[mn]ib[us], et p[ro]p[ri]a v[er]ba d[omi]n[u]m
siquis sui fecit p[ro]p[ri]a ad mortem, n[on] roget, q[uod] con[tra], si quis sui p[ro]p[ri]a n[on]
ad mortem, p[ro]p[ri]a q[uod] mod[us] loq[ui]t[ur] d[omi]n[u]m e[st] d[omi]n[u]m ostendit v[er]ba et diff[er]e[n]tia

cully in cognoscendo, et iohanes nō id dixit, nec sic locutus ē, sed conuersionē
apposuit peccato nō ad mortem, et alium absolute prohibuit ē peccatū ad mor-
tem nō dico ut pro eo roget quis, nō q̄ ista expō apta ē, et in hoc melior
multo ē Aug et Greg, q̄ nobis p̄t ē sepe q̄ morit hō in peccō, ut q̄
eo nō roget hō, sicut et nobis ē, q̄ nō ad mortem seu usq̄ ad
mortem p̄cesset, vñ hoc Aug expō alia ē ab ista ueritate.

cap. 9. De alioz expositione.

Alii adhuc aliam adferunt expō^m ut peccatū ad mortem sit peccatū quod
dicitur in 15°, et irremissibile, quod est mortem constituit, quod tale genus
peccati ab aliis ē, et de hoc iohannem loqui affirmat, et dicit nō orandum
pro eo, q̄ remissione ei uenia caret. cetera autē peccata ab isto remissi-
bilia sūt, et nō ad mortem hinc, cui uenia nō sicut priuata, sed ista
expō legitima est, nō erat hic hō, nō dico ut roget, sed dico ut nō
roget, quia si uenia caret et irremissibile ē ut hinc, orandi nō ē pro
eo. addo hinc, quid sit hoc peccatū, et an oīo irremissibile, an difficile
remissibile, adhuc intē gravissimos sūt nō colat uenia q̄ et multipli-
cia sentiūt, quō aptus ea scribit pop̄, q̄ inuenta et ignota sūt ei hoc
hinc ueris. addo et uti diximus cap̄ precedentē, et si sit tam occultum
hoc peccatū ad mortem q̄ hoc, potius hō hō erat ab apto, si quis seu
fieri peccatū ad mortem. de hoc peccatū in 15° ab his fortis dicemus, nunc
satis ē hoc peccatū ad mortem distinctū ē a peccatū tali.

cap. 10. De sensu legitimo.

Pro legitimi sensus explanā multū ē notanda diff̄ inter
hos duos loquendi modos. dico ut nō roget pro peccatū ad mortem, et
nō dico, ut roget, ille q̄ prohibet oīo fieri q̄ tali peccatū, peccatū
nō prohibet, sed nō facit certū hōiem de cogitatione, et hoc

intendit significat aptus, i. n. talis cogitatus considerandus, dicitur. hinc
est fiducia ~~in~~ qua habemus ad deum, quia quicquid petierimus
eius uolens, audi nos, et scimus quia audi nos, quia quicquid petierimus, scimus
quia habemus petitiones quas postulamus a deo. his uerbis uidentes fa-
cilius certos fideles de exauditione orationum eorum ut fidam et in
fiducia accedant ad petendum certi de exauditione si petant quod
sunt] dei: ex hac generali fiducia et certitudine impetrandi in se quod
quod petierit factum petere petens non ad mortem, petat a deo uitam
pro eo, et dabit ei deus uitam. Nam cum limitauerit petens deo
de non ad mortem, exponit, dicit inquit petens ad mortem, et de
hoc non dico, quod petatis certi de exauditione, ac si dicat, de hoc
non uos certos facio, nec dico ut cui hac fiducia accedatis ad
orandum pro tali petente, non intendit apte prohibere ut oremus
pro eo] sed ne oremus cui hac fiducia et certitudine, cui qua accedi-
mus quia oremus pro petente non ad mortem, quia quia hoc oremus
nempe quod non ad mortem, sed uolens dei uerbis petimus, ut quia oremus
pro petente ad mortem, incertum est an uel si uolens dei quod peti-
mus fieri, non tamen ex hoc infertur non esse orandum, imo orare debemus
sed non habemus certitudinem exauditionis, nec ob id oratio est mala, quia fieri
si potest ut petamus quod deus uult facere, magis aliqui remittere ali-
quod non uult remittere petens ad mortem. hinc uult petere a deo
id, in quo non exaudiat petens certa res est ex uolens petentis non
sepe uandem pro petentibus, que non obtinuerunt quia non orant uolens dei
illud petenti, et tamen oratio eorum bona fuerit, orauit enim samuel pro
sua, et bona oratio fuit, tamen non exaudita. hoc exequi docet C.

aliam hinc. non uo-
let quis quod eo.

petra. in sermo. de lapsis. cuius verba sunt, nec tibi si rogare con-
 cesserit se deus dixit, cui propheta Ezechiel. 14. pro delicto po-
 puli deprecaret. terra quocumque peccaverit michi, ut delinquam delictum
 extendam manum meam super eam et obstruam stabulum. pennis
 et immitam in eam famem, et auferam ab ea homines et pecora, et
 si fuerint tui civis in medio eius, voc. David et iob. non turbis
 filios neque filias, sed ipsi salvi erunt. adeo non de quod petit in pre-
 iudicio potentis sed in dantis arbitrio est. hic Cypri. nota ulti-
 ma verba, oratione non est in iudicio potentis, licet non sine pet-
 ito. pro arbitrio eius cui petitur. Aug. sermo. 102. in iohann. di-
 cit sanctos cui pro se petit exaudiri. id est hinc certam promissio-
 nem, non autem qui pro aliis petunt. non tibi respondet Aug. eos debere &
 aliis petere. hic est quod sensus ipsi qui petit pro presentibus ad mortem
 fiduciam habet quod petit quod est si dei voluntas. et verum hinc non habet qui
 orat & petit ad mortem, ob id dixi petam et dabit vitam, sed hoc
 non dico de petito ad mortem, id est non dico hoc quod si miserum
 est de petito ad mortem, qui non est talis certus et fiduciam, quod sui si
 voluit dei et ob id sui exaudientis. hic est sensus legitimus horum
 verborum, unde non bene recurrens non advertens hanc distinctionem
 distinctam, dixit, est mala petitionem, ob id non faciendam, quod non est si
 dei voluit, profecto non hoc dixit Augustinus, nec est verum, aliud enim est quod
 petitio sui non si voluntas, aliud ut petit non sui si voluntas dei, fieri potest
 ut petamus quod se verum non est si dei voluntas, tunc petitio bona est et si nihil est,
 ut dicitur est. denique sensus verborum est non dico ut rogat & petit ad mortem,
 id est qui recurrens et fiduciam exauditionis facio se petit non ad mortem,
 non facio de eo quod est ad mortem, hinc non obstruam, quod sui exaudiri, et quod aliter
 exaudiri tenet. et est cypro notanda et verissima.

Suadet nunc explanare quod sit peccatum ad mortem, quod autem non ad mortem, pro quoque declaranda advertenda est doctrina verissima et coram deo peccatori promissio nemini promissio, non autem peccatori non solum veniam lenissime, sed interdum comminatio et. plena est scriptura testimonio hac veritate comprobantibus, sufficiunt autem illud Ezechielis 18. si impius operum peccatorum ab omnibus peccatis suis, quae operantur vitam vivam et non morietur, et illud Luc. 13. nisi peccata evertitis, omnis sit vobis habitus. hinc veritas adiungenda est posse quidem deum non peccatores convertere de facto, et reducere ad peccatum, et qui committunt et deo nemini peccati, non de hoc habent promissionem certam, sicut habent quae peccatores deo veniam, inde est quod aliqui convertuntur, aliqui non pro sua voluntate, et quod peccati a deo in impietate cor convertunt, non est certum an peccatum quod est si deum voluerit, quod aliqui est, aliqui non est voluntate deum id facere, qui autem peccati et peccatores deo vitam certant quod est si deo voluerit, et quod exaudiat. hinc patet quid sit peccatum ad mortem, et non ad mortem, illud est ad mortem quod sit est committitur, ut cum non peccata committentem, non ad mortem vero est, qui peccata, peccatores iniqui peccati quocumque sint non ad mortem sunt, impietatem autem peccati quocumque sint autem ad mortem, loquor de mortibus, fieri quod peccati ut quod aliqui sunt ad mortem, sicut non ad mortem cum incipit committentem peccare, sicut quod apostolus quod sit peccata factum ad non ad mortem peccati, et debet ei deo vita, nempe quod sit factum peccata, et dolere de peccatis, peccati secum veniam et eo, quod peccati quod est si deo voluerit, et exaudiat, ut si non peccat, sed in suo peccato manet perseverans, non hinc ut regem, quod non certum facio tui de exauditione, peccati tui quod fieri peccati ut impietate, sicut Stephanus peccati et peccatores, et exaudiat est in Paulo, sicut alii sancti peccati et impietate, et exaudiat sunt, ut sit et multi peccati, et non sunt exaudiat, et attende, qui dicimus omnium est et impietate non debet intelligi, quod peccati venia et eis, quasi

• Amen •

peccata eis condonent sine peccatis, hoc. n. nō fit, nec Stephanus sic intelligi
 qui dixit ne statuis eis hoc pecc^m, nec Stephanus dixit, qui dixit, ignoscite illis, sed
 conuertant eorum corda ad peccatum ut remittat peccatum. hoc peccatis iustici-
 tiam incerta de exauditione, et hoc dicitur apertus, dixit autem deus nō remit-
 tere sine peccatis, intelligit pecc^m quod ad culpam, qui quod ad peccatum peccatis
 aliqui remitti ob orationem istam et si manserit in peccatis pro quibus peccatis, sic
 Moyses obtinuit aliqui remissionem pro populo adhuc peccatorum, quod uero ad culpam
 nō prodest ulla oratio, nec oblatio ut obtineat remissionem sine peccatis,
 et hoc est quod Ciprianus dixit in sermone de lapsis, paulo in allegando peccatis
 nullas prodesse peccatis nisi uiam peccatum, prodesse tamen pro ut nō deo ad
 peccatum conuertatur peccator, tamen nō hinc certam exauditionem, hinc est mi-
 si fallor sensus legitimus, et doctus notanda, aliter autem aliqui hanc ex-
 positionem, sed imperfecte, nec oīo integrum huius loci sensum consueuerunt
 occurrere, hinc locum exponere dicitur sic, pro eo quod ad mortem ne pe-
 tet, nec. n. exaudiat eum, quod male peccatis pro eo rogans quod nulla obediētia
 uersionem, nam solum hoc pecc^m ad mortem est, quod ad peccatum nō re-
 spectu, hinc ille, bene in hoc dicitur pecc^m ad mortem est, quod nō respiciat
 conuersionem, nec signa hinc peccatis, tamen nō bene dicitur in hoc, quod male peccatis
 quod pro hoc peccatis, male quidem peccatis, si uenia illi sine peccatis petere,
 ut hoc nunquam obtinebit, tamen bene peccatis si peccatis ut nō deo ad peccatum senten-
 tur, quod incerta est exauditione, et apertus nō dicitur ut nō peccatis, sed quod
 ipse nō monstrauerit illi inducitur ut rogat quod peccatis ad mortem, hinc
 inducitur et monstratur ut rogat quod peccatis nō ad mortem, si autem
 apertus proferat illi propositum, dico ut nō rogat, tunc certum est prohibuit pe-
 titiōnem quod peccatis ad mortem, et tunc peccatis prohibita est, quod uenia illi
 sine peccatis petere, ut quod alii propositum longe diuersum, quod apertus

care de peccatore debita, qua peccatur id quod licet peccare et quod aliqui deo
 exarcti, nampe peccare vovimus impiantibus in debito, ut deo eos cedant, et
 sic oratio bona est, sed non certa exarctio, sicut quod peccat et peccantibus, cu
 dem exprobat aliqui antiquus auctor Pacianus episcopus. 3. contra Novatianos. hi
 tom. 1. bibliothecarum. cuius haec sunt verba. si quis seum suum peccare non
 ad mortem, postulabit pro eo, et dabit ei deo vitam, est autem quod ad mor
 tem ducit, non pro illo dico ut deprecari, videt hoc tibi ad peccata ma
 nonia pertinere, non ad eos qui aliqui peccaverunt et capere peccatore an
 quisque pro illis roget. haec Pacianus. quibus verbis haec verba exprobat in
 ut, licet non integre et profecto, eandem quodammodo aliqui Gregorius. lib. 6. exprobat
 libris primis. cap. 2. ubi explicans illud verbum Saul ad Samuelem
 1. reg. 15. postea peccatum meum, sic inquit, corrigibilia peccata portant, quae
 postquam si delinquentes vultu dixerunt, purgari satisfactio salubriter potest, non
 autem portant peccata eorum, in quorum mentibus et impietatem invidiosam sunt,
 vultu et iohannes autem, est peccatum ad mortem, non pro illo orat qui, peccatum quippe
 ad mortem est, quod committit ab eo, qui recipere nunquam potest, quod peccatum a peccatore
 portat non potest, quae sacerdotibus orationibus, aut oblationibus non debet,
 et paulo inferri autem, quidam peccatorum dulcedine in seipsum excipit, non one
 care plures onere eorum voluit, sponte ad confitendum veniunt, sed pro
 quibus se accusant, non ipsi lugent, sed peccatores alios obsecrant, fide so
 la salvari existimant, et poenitentiam revertere abieci non curant. haec Gregorius.
 quod et poenitentiam aut impietatem esse distinguere peccatum ad mortem, et non
 ad mortem. in in hoc differt, quod verba illa, non dico ut roget, prohibi
 bitum esse putat, quod si vera non est petenda venia et impietantibus, ut
 sic se hinc peccatum donec, in non sic iohannes dixit, sed non dico ut ro
 get, quibus verbis non prohibet roget, sed non facit certam fiduciam exau

ditionis, ob id puto orari posse, et lege no in venia dat, sed in ad gra
 min trahant, q qua venia obtineant, ut explicamus. multa aut inveni
 int' hoc, no dico in rege, et id quod assumi grege, no pro illo orat,
 pa gregeo vi pet^{tu} ad mortem de ferre q imperium sed saltem, ut du
 xit usq ad mortem, quia dicit, committi ab illo, q recipere nunq pot.
 et nos dicim' de ad mortem du no recipiam, q' aut ad p'nam
 convertatur, tunc fit no ad mortem. Dicit aliquis si p'nam p'cto
 regu, no indiget orationib' alioz ut consequatur veniam, nam hic pro
 missi deo, dico indigere, q' no statim ac p'mittere incipi, e' in ea gra
 du ut venia obtineat, iuvant aut orationib' alioz ut a deo obtineat q
 fectio, et p'curant, pa e' si culpe obtineat veniam, t' no totiq' p'ne sem
 per, sed manet obligat' satisfacere, et sepe a deo sperat' punit, et oratio
 nib' alioz venia p'nam obtinet, rur' iuvant ut obtenta venia no per
 dat novis culpis. ob hoc orat' cor' et p'ni q' penitentib' q' impetrat
 cap. 12. quare ad mortem, et no ad mortem dista sine
 no immerito pro complemento hui' exp'o potest aliquis p'ari, qua
 re pet^{tu} ad mortem, et no ad mortem dista sine. dico pet^{tu} du p'nia
 no deletur ad mortem dicit, tam x' mortis equali, q' sine, q' ex se ten
 di usq ad utraq' mortem, nisi .n. remedio unico p'ime post bapt'
 no pot' auferri, ut sicut morbo lethali unico hinc remediu, dicitur
 hoc remedio no adhibito tende in mortem, ita et pet^{tu} morte no adhi
 bita p'nia sine dubio tendit et p'uenit ad utraq' mortem, cum aut
 adhibito remedio sufficienti de no e' ad mortem, sicut de morbo corpo
 rali dixi h'q' ion. ii. infirmitas h'c no e' ad mortem, q' cui beati
 suscitand' e'c, no concussit mortem illa ligari nole mortis digna. dicim'
 de morbo h'c usq ad mortem e', idest ex se tendit ad mortem, t' q'

opusculu' imperfectu' d' humilitate

Faint, mostly illegible handwritten text in a historical script, likely Spanish or Italian.

~~Handwritten scribble or crossed-out text~~

Second section of faint, illegible handwritten text.

Third section of faint, illegible handwritten text, including some lines that appear to be a signature or title.

Humilitas operis multas habet causas, sed non easdem, nam humilitas exterior quae
 ex causis provenit quae ex se ipsis licet deducere, quia ea est natura ipsa, quae homo sic
 nascitur ex parentibus, synobis, pauper, servus ac vilis conditionis, de hac est illud luc. 1.
 deposuit potentes de sede et exaltavit humiles. aliter est homo, homo enim hunc solet deprimere
 et se humiliare auferendo ea, quae magnitudinem adferunt, psal. 9. vide humilis in manibus
 inimici mei, id est ad quam me impulerunt inimici. 2. reg. 23. Anno humiliavit
 in hamis sororem suam. de prima est illud Ierem. 18. memorare dies humilitatis tuae, et
 illud luc. 1. respexit humilitatem ancillae suae. secunda est deus ipse, dum enim castigat, et
 ipsius flagellis afficit, de humiliare, et ad humilitatem hunc deprimere, psal. 119. oculi
 mei superborum humiliabit. psal. 74. hunc humiliat, et hunc exaltat. his tribus modis hu-
 militas parva quaedam est ex peccato aut actuali aut originis proprio aut alio proveniens, et
 quarta est propria voluntas et electio huius, qui se ad hanc reliquit depressionem, dum hinc
 bonis exterioribus se privat et ad humilem statum se reducit, et haec ultima nascitur
 ex humilitate cordis, quae si vitia fuerit, tunc haec exterior effectus producit, sicut vitia
 exterior effectus vitii. haec sunt ergo humilitatis operis exterior. humilitas autem operis interior, cuius
 posita in peccato, aut in imperfectione productum, est ipsa homo ipse est, nam ea peccati et im-
 perfectionis huiusmodi est electio est.

cap. 4. De Definitione virtutis humilitatis.

Ex precedentibus manifestum est humilitatis quae est operis sive interior sive exterior sui per se non
 esse virtutem, quae autem est ipsius cordis proprie et per se ad virtutem pertinet, sicut enim non
 est primo, nisi in his qui electione voluntatis fuerint, at qui in his de vitium continent,
 operis virtutem humilitatis definire, ut de quid ipsa sit constet, quae ipsius sunt mani-
 festentur, et a vitis distincta esse nascatur. potest autem humilitas sic describi, volun-
 tas reorum infirmam iudicium, ac per se. sunt quatuor particulae, quarum singulae sunt expli-
 canda. prima est voluntas ponimus nomen pro pro actu, seu habitu, ac si dicamus
 habitus quidam est inducens ad volendum, et eligendum, quo verba distinguit hu-
 militas haec ab aliis humilitatibus dicitur, quae non sunt habitus ad electionem pertinentes. 2.
 particula est reorum infirmam, id est qua eligimus infirma et contemptibilia. ubi attende cum
 homo sit factus capax dei, et ab ipso sit creatus ad magna et eminentia, ut potest ad deo
 fruendum, habet quandam aversionem a parvis rebus et infirmis, potest quae ad magna
 inclinatur, at qui aliqui infirma ad honesti finem faciunt, sicut et magna ad vitium
 aliqui defleunt, indiget regula et moderamine in utroque, et sic magnanimitas ponit
 ad electionem magnarum rerum, quae ad honestum pertinent, ita humilitas ad electionem in

cap. 6. De extremis contrariis humilitatis.

Duo extre^{ma} contra^{ria} habet humilitas, unu^m est ex^{cessu} et hoc est supbia, aliud est ex^{cessu} defectu et hoc est abiectio, humilitas aut^{em} in mediocrit^{ate} rationis consistit, supbia est qua excedere appetimus inordinate, et sup^{er} id quod sumus videri, abiectio aut^{em} est q^{uonia}m nimisi^m deprimi eligimus, nempe con^{tra} rationem, sicut n. aliqui, qui q^{uonia}m op^{er} est ad honestu^m finem aliqua magnitu^{dine} vti, vilescit et retrahit, con^{tra} quos d^{icitur} celsi. ij. nol^{ite} e^{ss}e humili^s in sap^{ientia} tua. q^{uonia}m n. sinit se aut alios deici q^{uonia}m nult^{us} sap^{ientia} qua^m sit vti, nec sapient^{er} videri, con^{tra} humilit^{er} p^{otes}t ex defectu, et hoc vitium abiectio d^{icitur}, sicut q^{uonia}m nolens vti p^{otes}t qua^m habet q^{uonia}m vult parvus apparere, et inde alii licentiose vivunt ac sine fidei^{ta} noⁿ humilit^{er}, sed ab iⁿfero est, sicut in alio extre^{mo} magnu^m se facit, q^{uonia}m et quo^m noⁿ op^{er}at^{ur}, sup^{er} b^{er} est, humilitas in me^{diocritate} est, ut eligat humilia et parva, q^{uonia}m et quo^m op^{er}at^{ur}, de hac abiectioe d^{icitur} grecy. li. ij. mora. c. ij. sermonem aliq^{uonia}m inducere h^{ab}et in nimiu^m abiectam et vilem sui opinio^{nem}, ut p^{er} hoc remoueat ab his, que^m facere debent aut^{em} fac^{er}e, ut d^{icitur} se indignos cogno^scuit sit, in quib^{us}q^{ue} alii proderre p^{otes}t, uocat^{ur} a bono op^{er}e, excecitate se et d^{icitur} noⁿ sum^{us} usq^{ue} ad hoc val^{de} illud, noⁿ mihi fido, et ad hoc p^{otes}t ille, q^{uonia}m in euan^{gelio} abscondit talentu^m p^{otes}t quadam animi abiectioe, humilit^{er} q^{uonia}m op^{er}at^{ur} est magna de se ostendit ut ex^{emplum} iob ostendit grecy. lib. io. mora. c. ij.

cap. 7. q^{uonia}m humilitas noⁿ sit magnanimitas.

Sunt qui humilit^{er} ad uirtutem magnanimit^{er} p^{otes}tinere arbitrantur, est aut^{em} h^{ab}et uirtus quedam qua magna et ardua in honestu^m finem aggredimur, sed hoc est noⁿ p^{otes}t, p^{rimo} quidem ex na^{tura} utriusq^{ue} uirtutis distincta, magnanimitas, n. ad magna et ardua inducit, et humilitas ad ima et infima, utriusq^{ue} n. ad honestu^m uirtutis op^{er}at^{ur} est, se^{condo} ex difficult^{ate} utriusq^{ue} distincta, nam difficult^{as} ex magnanimit^{er} p^{otes}t est obiecto potius, q^{uonia}m arduu^m quid est et magnu^m, ut inducit quadam despectu^m, que^m p^{er} magna^m mimit^{er} tollitur, et in humilit^{er} noⁿ sic, sed pot^{ius} nascitur a subiecto, q^{uonia}m abhorret res minimas, q^{uonia}m noⁿ despectu^m, sed quadam uerecundiam et dedign^{am} inducit, q^{uonia}m tollitur p^{er} humilit^{er}, tertio ex contrariis utriusq^{ue} diuersis, nam humilit^{er} supbia et abiectio sunt extre^{ma} constra^{ria}, magnanimit^{er} aut^{em} pusillanimit^{er} et p^{otes}tump^{er}, quoz^{um} aut^{em} extre^{ma} et constra^{ria} sunt di^{uersa}, et ipse sunt diuersa, quarto q^{uonia}m humilit^{er} et labio p^{otes}t, nam ima eligu^m est noⁿ ad honestu^m ordinata d^{icitur} in honesto noⁿ sint constra^{ria} p^{otes}t de^{um} cui^{us} minimoz^{um} celestio^m talis placet, qua^m ho^{mo} se ipse subdit, et magnanimitas nu^{quam} tendit in magna ut sic nisi ad finem honestu^m ordinata, quinto q^{uonia}m p^{otes}t subiectu^m, q^{uonia}m magnanimitas est in inuol^{ubili} ap^{er} nec egredit^{ur} eius limites, q^{uonia}m in ardua semper tendit, et humilitas labio est, nam noⁿ semper in ardua obiecta tendit, p^{otes}t quod sup^{er} noⁿ in ap^{er} irascibili est s. th.

22. q. 161. ar. 1. et ar. 2. ad. 2. sed in uo^o eam collocauimus. p^o hac igit^r et
affirmam^o nō eē eandem uirtutem humilit^{is} et magnanimit^{is}, quod etiam do
cuit s. tho. 22. q. 161. ar. 1. et. 2.

cap. 8. q. humilitas nō sit modestia.

sunt q̄ humilit^{is} modestiam seu mediocrit^{is} eē conuincant, quod sentit^r uisus
ē orige. hom. 8. in lucam. ubi s̄ p^o hōy sentiam dicit humilit^{is} eē atyphiam
et modestiam. sed p^o uocabulu^m negatiuū ē, quasi sine elatione et supbia, atyphos. n. su
p^o biam et elationem signit^r, inde atyphos. id est nō rursus et elatus, inde atyphos.
quasi nō supbia. nō elatio. cui aut^{em} sit negatiuū. nulla signat aliam p^o tatem. ut uoca
bulu^m aliuū id est q̄ modestia. mediocritas quēdam. q̄ uirtus ē. talem eē humilit^{is}
dicit orige. sed hoc nō uē posse oīo uere dici, nam si modestia p^o tūc sumit. sic
ē p^o tū q̄ in corporis gestib^{us}. et ornabit^{us} mensura seruat. si adhuc g^o n^o raliū sumatur
hic idem ē q̄ temp^o n^o. que in uoluptatib^{us} gustus et fast^{us} modū ponit. si aut^{em} g^o n^o r
sissime hic idem cū unaquaq^{ue} uirtute morali. q̄ mediocrit^{is} et mediū tenet int^{er} uisio
ra ext^{er}. uē nō uē nec ē ullo hōy modo humilitas. quā in humilit^{is} sui mediocri
tas quēdam. cui ip^o rā sit int^{er} ext^{er}. q̄ uis modo quodam ip^o rā dici sic possit. q̄ erga
parua. et humilia uersatur. in p^o tū gentilem aliā a p^o ditiū modestiā nō potuerit.

cap. 9. explicatur adhuc q̄ hum nō sit magnanimit.

Possit alicui uideri hum^o a magnan^o nō distinguenda ex hac ratione. ut. n.
fortit^{is} ē unica uirtus ad sup^o anda p^o icula magna et parua p^o honestū. nec p^o n^o
distincta uirtus in paruis p^o iculis. si n̄ una uē sufficere magnan^o ad magna et
sit parua eligenda p^o honestū. nec opus erit humilit^{is} distinctā facere. ad hoc
uidetur esse multa discriminis. nam parua p^o icula includit^r sub magnis. nec hnt
specialem rā^m arduit^{is} et difficult^{is} a magnis. nisi q̄ sūt minora. uē q̄ maiora p^o
cula vincere apt^{is} ē. coriter uincet minora. at in paruis et magnis reb^{us} nō sic est.
sūt. n. distincte rā^m difficult^{is}. et aliq^u n̄ ē maior in paruis. magna. n. aggredi^r let
difficult^{is} in obiecto ip^o. q̄ res magna ē. parua uero et minima hnt difficult^{is} p^o hōy
ē subiecto. q̄ hō designatur et abhorret uide^r paruis. et difficile eligi ea. in quibus
ut in mā nō honor. sed dedecus quoddam ē. et uti dixi aliq^u hō libent^{er} ardua
et magna p^o honestū faceret. q̄ parua et ima. ob id distincta uirt^{us} op^o fieri ad ima
hnt eligenda. q̄ ad honestū nec^o sūt. et hnt ē humilitas. uē magnanimit^{is} potius
frenat de^o p^o rā. impellendo ad magna. q̄ magna aptiora sūt ad repellendū apt^{is} ob arduit^{is}

205
obicit, qd ad apprehendum, ut hunc potius reprimitur nimis app, q ad magna tendunt
parva. n. no facit ex se despt, qd in eis no d' arduitas. cu' igit' sit distincta ra' difficul
t' et arduitas in magnis ac parvis eligendis, nec vna sub alia comprehendat, est distinc
tas p' hunc speciem constituit. adde et secundo, qd magna ex se ac grandia, q' sut ma' ho
noris, no hnt ra' eligibilit' d'icior, nisi qn' ad finem honestu' ordinant, et parva
et ima hnt ultra honestu', et aliam ra' nempe qd deo, ut in ipsoz parviorz electe ho
se sublimi deo p'fiteat, quod n. no sut honesto contra ima et minima, debet potius
ho' ea eligere, et velle imo velle ob deo, q' ima nos sic velle volui, et no' sic de magnis
et excellentibz ac honorabilibz, q' no' sut eligenda, nisi qn' occurru' honesto fini, et no'
ob id distincta civit' e' hunc no' solum illa moralit', sed hnt hnt et christiana a' magna.

Cap. 10. Q' parva et magna in ordine ad deum differat.
In fine precedentis cap' legitur ima et parva hnt aliam ra' eligibilit' a' magnis et
excellentibus in ordine ad deum. nunc huius ca' capienda e'.

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

205⁶²

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

2058

100

205⁴⁷

Rome Dne

205°
c. finit. de simo. ni tui ad vltimū et firmo mensali,
cap. cōsului. de vltis. tenet vltimū et vltis mēsi.

vide. c. tua nos. de simo. ubi mēsi solui. quon illud
de simo et cō. hoc de vltis vltis dū.

Licentiatus Ioannes de Leon presbyter Cordubensis, qui
in florentissimis Hispaniæ gymnasijs, non parum tempo
ris, litteris incubuit: tum Salmanticae, vbi primam in
Sacra Theologia lauream est consequutus; tum Ossuna
vbi artium, & philosophiæ doctrinæ professione, publicum
obtinet stipendium, modo in ea, apud Diuum Ioannem =
Florentinorum, inopia vitam degit, vt ex omnibus scilicet fa
cultatibus, singulis annis, vix viginti sex scutos aureos =
Romam portator accipiat. Quam ob causam R^me Dom^{is}.
tua benignitatem, & multis cogitam beneficentiam ex
periri cogitur, eandemq; supplicat exorat, vt in illis eli
gendis, quibus ecclesiastica beneficia conferantur, horum
studiorum & inopie rationem habuisse videatur.

Primus liber i de nā humilitatis

secundus de. aditibz et gradibz vltis

tertius de vltis humilitatis

quartus de his, que ad vltis acquiruntur. vltis et vltis is

in regno sunt haec. 1° multi subditi, ac subiecti. 2° unus, cui
 si omnes subiciantur, qui secundum voluntatem suam dirigat eos,
 non solum quantum voluntatem, sed sicut eam, quae bonum commune omnibus
 intendit, hoc. n. ad cuius principem, ut eos qui sub se sunt, ad id,
 quod omnibus bonum est, dirigat. 3° ut hic unus id praestare tribus
 indigeat, scilicet quia leges condit dirigentes ad eum bonum. Armis,
 quibus protegat eos ab impediendis, et leges observare compellat,
 divitiis, velut admittendis legum, et armorum. ad hanc similitudinem
 homo in se regnum habet, sunt. n. multi subditi, nempe, ^{partes} ~~partes~~
 passiones, membra, sensus, actiones inter se et extrinsecus propriae. Est
 unus, qui praesidet, nempe rationis arbitrium, cuius est hoc omnis sub
 diti in bonum honestum dirigere, et intra limites iusti, ac boni contineri.
 indiget ^{scilicet} quia cognoscere totum id, quod honestum est, robore ac vir
 tute, quia leges honesti observari faciat, et impossibilitatem remoueat,
 et habitibus iustis praestari, quae sunt velut divitiis, ac facultatibus
 subditos ad obedientiam. Hoc est regnum interius hominis.

Cap. 2. quale regnum post peccatum.

Hoc regnum peccatum hominis excedit, ac dissipavit, nam subdi
 ti facti sunt inobedientes rationi, et captae sunt eam, ut in ea, quae
 non honestum sunt, consentiret. ratio ipsa quanta est ea ^{scilicet} ~~scilicet~~, quae
 necesse est ad ordinandum subditos in honestum bonum, nam post pec
 catum non est assensus totum ^{scilicet} ~~scilicet~~ honestum, sed in multis circumstantiis putan
 tes honesta ea, quae non erant, et multa honesta non attingentes. ro
 bus debilitata est, ut non possit ^{scilicet} ~~scilicet~~ continere subditos in obedientia.
 divitiis et curantibus sunt, quia habitus iustitiae moralium esse in
 peccato non potuerunt haberi. potius introducendum est regnum peccati, seu

Diaboli, nam hic ad sui malum voluntatem tenet subditos illos, nec homo potest resistere deficiente gratia virtute, sed nec etiam in hoc vel illud laboratum, nec ab eo potest sua virtute liberari, et sic dicitur pertm regnare in homine, et Diabolus operari et impare in filiis dissidentibus, et contumacibus. mansit ergo regnum hominis captivum sub rebus et regno Diaboli, ac p^o p^o a quo non potest se propria virtute liberari.

Cap. 3. De restituti regni hominis per Christum.

Gratia Christi effectum est, ut homo in regnum suum restitui posset, imo audiri ac ampliatum est regnum hoc. 1° quidem gratia datur est, ut si p^o libere vari possit in quo erat, et sic ex captivo liber fieret. 2° illustratus est non solum humana ratio, qua honestum omne intelligere valeret, sed et infusa est divina ratio, qua intelligeret bonum super honestum, ac divinum, ut in id posset dirigere subditos suos. 3° datur est robur ac virtus, ut posset omnes suos subditos continere in officio, et ubi sit, ac eos ordinare in observantiam legum, que tendunt et in honestum, et in supernale et bonum. 4° datur est non solum habitibus plenus ac quietus, sed et infusus, ac donatus, gratiaque Spiritus Sancti, sic ergo regnum non solum restitutum, sed et ampliatum est. et hoc est regnum, de quo dicit Math. in. quoniam in vos regnum Dei. Luc. 17. regnum Dei intra vos est, nam Deus per rationis arbitrium sic effectum est regnare intra hominem, quatenus omnia, que in homine sunt, voluit eius obediunt. sic et ioh. in. dicitur, princeps huius mundi omnium fratrum, qui regno antiquo, quod in homine pertm exercebatur, privatus est.

Cap. 4. De qualitate predicti regni.

Non tamen regnum hoc hominis ita effectum est in hoc seculo, ut omni carere inspectione. nam in arbitrio hominis est ubi hoc regnum, aut regno p^o. ubi Demon adhuc exerceat vim suam in homine, non ut prius prehendendo hominem non valentem resistere, sed inducendo ut libere velit ei consentire.

rursus passionis non ita sunt parva, ut non repugnent, sed tamen sic ita plu-
 to gratia faciente, ut non valeant impare ea, nisi volenti, restituere quod est
 huius regni interioris, non ut amitti non possit, sed ut si vellet retinere illud
 valent. Rursus non sic a relictis regni in hoc seculo, ut nihil admittat
 ex antiquo regno peccati, nam ab omni veniali peccato cavere homo non valet,
 nec in hoc vel illud incidat, sed data est gratia ut a multis huius mi-
 seris, et iniquis iudiciis, facile abstergere possit, nec hanc pacem cum Deo
 perdat, nec remonet plenam implendi omnia dei mandata, quod est gratia.

cap. 5. De regno ~~parvo~~ effete peccato.

inter multa quae de sanctorum canonizatione inquirenda sunt illud est primum, quid sit canonizatio, et cur sic dicta. potest autem canonizatio sic describi, sanctitati alicuius hominis post obitum canonica declaratio, et eiusdem publice celebritate instituta. haec sunt in hac diffinitione principales partes, una est declaratio sancti tatis alicuius. in canonizatione enim hoc primum fit declarare, et certum statuerere cui, qui canonizandus est, sancti esse, deo grati, et amici, sancte ab hoc mundo discessisse et in dei gratia, et eterna consecrati esse salutem. si enim post obitum, qui non fit canonizatio alicuius dum vivit, sed post obitum eius, non est autem qualicumque declaratio, sed canonica, quae auctoritate publica et publico statuto fit, talis declaratio canonica haec, et canonizatio est. Altera pars diffinitionis est, institutio canonice celebritatis eiusdem, in canonizatione enim hoc fit, quod reverentia et celebritate publica statuto talem sanctum esse publice celebratum. haec autem celebritas consistit in duobus, nempe in invocatione et veneratione eius, invocatio est, quae potest publice orationibus ecclesiae, et laicis eius invocari, et fidelium precibus orari, sicut et aliorum sanctorum intercessio potest a fidelibus. veneratio autem est, quae in ipsius honore templa eriguntur deo, missae celebrantur, officia hominum recitantur, et cantantur, huiusmodi observantur, reliquiae in precibus habentur, et in altari collocantur, quae omnia nemini sunt exhibenda nisi publica auctoritate id sit statutum, quae autem sit haec auctoritas dicitur postea. licet huiusmodi fidelibus alicui de fructu, quae saluti parat, precor fidei ut per se intercedat, reliquias venerari, sed publice non autem publicas ecclesiae precor, nec officia communia quae dignimus, ut hinc notant Innocentius et Hostiensis cap. audientibus, de reliq. et veneras. sancti, et hinc notat eundem, quod sit canonizatio.

805
imo etiam notū ē. quare sic dicit, nempe canonizare quasi ca-
none, et statuto publico ecclesiastico sanctitatem alicuius et celebra-
tam definire, et statuere, decreta. n. publica, et ecclesiastica canones
uocamus, ut aut inferius dicit, eccle. potest^{is} ē canonizare.

Cap. 2. De duabus partibus prædictæ definitionis.

Has duas partes definitionis communiter ita ponunt, inter quos sūt
Innocen. et Hostien. cap. audiuius. de reliquijs et uener. sancti. in
quo enim Innocen. canonizare ē sanctos canonicis et regis statuere,
et aliquis honores et sancto puta solenne officij et eo facere, sicut pro
alijs sanctis eiusdem conditionis, ut si sui martir, aut confessor et Hos-
tien. aut sic dicit canonizare ē aliquo sancto et Papam catholico alioq
sanctoy adscribere, et publice, solemniter et canonicè declarare, definire,
et statuere et tanq̄ sanctis ab omnibz honoratur, et q̄ et ipso certa die
fiat solemniter officij annuatim sicut et ceteris sanctis, ita et alio fe-
re omnes definiūt, ex quibz uerbis colligunt duo illa, quæ claris, et
distinctis in nra definitione posita sunt. hinc roq̄ solutio unius
dubij et difficult^{is} grauis in hac materia, nam sepe à sede apostolica co-
cessū ē, ut aliquibz uicis defunctis sancte opinionis officij alicubi cele-
braret publicū, et tū nō habent nec sine canonizati. Hostien. loco
citato insinuat quādam solū^m, ex tollerant^{is} inq̄ romane ecclie carolus
magnus in sua capella Aquigrani tanq̄ sanctus uenerat. et hæc uer-
ba insinuat esse quādam permissionem, et tollerant^{is}, nō aut concessio-
nem et definit^{is}, et sic nō esse canonizati, tū hoc nō est sufficienter
dicitū, nam ex concessione et decreto Pontifici factū est et concessū, ut ali-
quibz officij fiat solenne cū alijs que ad celebrat^{is} et honore, tū nō et
hoc consentur canonizati, exēp̄ sūt nulla, apud Hieronymum et con-

cessione Greg. 9. celebratur publicis officiis Rogerius. et ex concessio-
 ne Leonis. 10. Franciscus de Paula, et ex concessione Pauli 3. Raimun-
 dus apud barcinonenses, sicut ex concessione sedis aplice celebra-
 tur apud venetos Laurentius iustianus, in non consentur canoniza-
 ti. vera solutio huius difficultatis est, quod deest prima pars definitio-
 nis positivae, non enim declaratum adhuc est esse eos sanctos, sicut quia de-
 clara canonica nemo dei canonizatus, quis officio solenne ei concedat,
 concedi aut posse unum sine alio satis probati habemus ex decreto
 ipsius probato et in concilio trident. concessu. n. facti concepit sacra-
 tissime dei matris et publici sui officii de immaculata eius concepit.
 in adhuc non declaratum est nec definitum immaculatam et sine ori-
 ginali culpa fuisse conceptam, sic factum est in officiis horum sanctorum,
 concessa sunt per officium ac si sancti essent, concessum est eos ut tales venera-
 ri, in nondum declaratum est eos esse sanctos canonice et authenticè, ad
 concedendum. n. officium satis est rationes et causas valde probabiles
 eorum sanctitatis, et ut quae talibus habeantur, sicut sunt rationes probabiles
 sine quae immaculata concepit, et id sufficit ut venerari talis sui sancta, et
 merito, in adhuc canonice non est declaratum illud primum, et propterea
 non tenentur canonizari tales, nec concepit beatissime virginis adhuc dicitur
 canonizati. ex quibus omnibus manifesta fit definitio lata canonizationis.

Cap. 3. Ad quem pertinet canonizare, et quare.

Conueniunt autem cap. audiuimus. de reb. et varior. sand. et cap. ve-
 nerabili. de testib. hoc ad Papam pertinere, ut solus ipse canonizan-
 di habuit potestatem. non excludit concilium generale, nam ibi est et auctoritas
 Papae, sive ipse solus, sive in concilio, ipse potestatem hanc habet. hoc plane
 determinat Alexan. 3. in 1. cap. audiuimus. ubi sic habet. etiam si miracu-
 lula fuerint, non licet pro sancto absque auctoritate romana ecclesiae venerari.

ex quibus verbis colligitur non solum ipsius Pape esse canonizare, sed etiam ipsius officii
 cui alicuius in sancto concedere, quod dignitas esse posse sine canonizatio
 ne, de hoc. n. in predictis verbis fit sermo, si autem solus Pape hoc potest
 nempe concedere in aliquo pro sancto veneret, quod a fortiori solus potest
 canonizare. nec contra hanc veritatem militans duo capitula nempe de foris.
 c. vlti. et de consecr. d. 3. c. i. in quibus versus ad episcopos pertinere in suis diocesi
 bus instituere sanctos celebrandos. in eo uera hic capitulum nihil continens
 contra dictis, ut. n. Innocent. et Hostien. cap. audiuimus. citato hinc, hic
 capitulum procedit de sanctis iam aliis canonizatis, non. n. de sanctis cano
 nizatibus ubique celebrantur publice, concessum est autem episcopi, ut ualenti festa
 eorum de nouo in suis diocesi celebranda introducere pro ut uisum
 fuerit eorum, non in canonizare eos permittitur est.
 quamuis autem conueniat tamen ad Papam pertinere sanctos canonizare, tamen
 non conuenit in terra et causa, cur id ad Papam solum pertineat, inno
 cent. cap. audiuimus. assignat hanc rationem, quod sancti canonizandi et
 ponuntur omnibus fidelibus adorandi et uenerandi, et ratio potest omnibus
 fidelibus percipere nisi solus Pape. hanc rationem refert Hostien. eodem
 capitulo et impugnat, dupli, primo quidem quod multi sunt canonizati in
 sede apostolica, qui in una sola ecclesia uenerant, non quod sequitur, non potest episcopus
 omnibus percipere fidelibus, igitur nec potest canonizare, cui non sit necesse propro
 pore aut percipere omnibus ut uenerent talem sanctum. secundo, quod et si non
 ualeat percipere omnibus, tamen potest omnibus proponere aliquid faciendum, sicut conse
 crata uasa, et christa ab episcopo, ab omnibus sunt ut talia ueneranda, et eorum
 celebratur ab episcopo, ab omnibus est uitandus, et si non ualeat omnibus percipere. hinc ratio
 nibus arguitur rationem Innocentii. tum quod non sequitur, ut si sanctus sit, omnibus uene
 randus iniungatur, tum et quod et si non ualeat omnibus fidelibus percipere, potest
 episcopus aliquid ab omnibus uenerandum proponi. reiecta igitur ratione inno

quod argum^{to} est
 fuisse aliquorum
 ante Innocentium,
 nam Hostienis tem
 pore cum Innocentio.
 rationem ergo hanc
 quam probat Inno
 centius, reiecit Hos
 tienis,

cert. ipse dat alias causas, et rā, cur solius Pape sit canonizare.
 anq; in ear proponam, eius impugnā sūt examinandē. et quidem
 por impugnā nihil roboris habet con innocentiū, ~~imo illud~~
~~no intelligit rationem innocentiū, ipse. n. met innocen^o sibi obicit~~
 q; aliqui in una diocesi celebratur aliquis sanctus, et videt sic, q;
 est ubi debet adorari sanctus est cōmunis, et oratio ei facta debet
 ee cōmunis. volens in hoc clarius dicere, quis oratio et officiu
 fiat in una ecc^o et diocesi, in fū noie totiq; vtra ecc^o, q. n. missa
 celebrat, q; p^u officiu agit, q; orā ecc^o cōmunes fundit, noie totius
 ecc^o nō vniq; in diocesi factū, et hoc verū ē, vni licet in una dioc
 si sanctus veneret, venerā totiq; ecc^o ē, et si tota ecc^o p vnu minis
 trū venerat, q; ipi nō sit autor^o in tota ecc^o, nō pōt sanctū nec
 pro vna ecc^o aut diocesi canonizare, ista ē rā innocen. et sic non
 hē con eam robor por impugnā Hostien. postē rā maior robor
 habet, q; n. epus nō possit omnib; fidelibus imponere ut sūm
 canonizatu p ipsum venerentur officiu dicentes, siom seruant, et
 alia similia exhibentes, in si semel canonizatus iēt, ab omnib; ut sa
 lit hndus iēt, et venerā debita reby sacris debet nō ex uirtute pē
 cepti epī, q; nō pōt omnib; pūpē, sed dū et iure nālī, quo uero
 rari res sacras debem; sicut epū exōmū aliquē, et tūc omnes im
 itare nō q; epū pūpē, sed q; exōmū vitandū est absolute ab
 omnib; iure cōmuni, sicut consecrat calicem, et ab omnib; reuerentē
 tractandū ē, sicut sacerdos consecrat hostiā, in ab oib; adorat, quis
 sacerdos nō ualeat omnib; pūpē, sed q; hostiā iure dī adoranda
 est, sic nō ē nec^o omnib; pūpē, nec hūc autor^o in omnes,
 ut canonizet sūm ab oib; uenerandū, et cui possit offi; et alia
 exhiberi, q; n. de facto nequeat epus obligare omnes ut talia exhib

vniq; missa
 officij in tota

probat canonizati^o esse de maioribus causis. deficit et q^u aliqui ex ma-
 ioribus causis reservate sunt sibi ap^olice iure humano, et pontificio.
 un^o q^u Sape placet, committi inferiorib^{us}, et committi firmantur p^{er} inferior-
 ves, ac canonizati^o noⁿ sic est, solus. n. papa canonizat, et iudicium cano-
 nizati^o exercet p^{er} seipsum, nec ep^o v^{er}q^{ue} commissa est r^{ati}o talis, ut p^{er} ipsum
 terminetur, sicut nec causa fidei, igitur noⁿ est propria in cur ad papa^m
 p^{er}tinet canonizati^o, q^u est causa minor. secunda r^{ati}o est deficit q^u noⁿ semp^{er}
 in canonizati^o miracula sunt nec^{esse}, ut inferior^{um} videbim^{us}, nam multos mar-
 tyres nunc veneratur ecc^{lesia}, p^{er} quos nullu^m legit^{ur} mirac^u factu^m, et t^{am} sunt
 cathalogo sanctor^{um} adscripti. deficit et, quia mirac^u esset in o^mnib^{us} nec^{esse}.
 quia. n. mirac^u fidei attribuitur, noⁿ inde sequi ut questio de miracu-
 lis sit questio de fide, nec quasi questio de fide. questio. n. de miracu-
 lis an sint vera, nec ne, est questio de facto, et pot^{est} ecc^{lesia} in aliquo mira-
 culo discernendo errare, ut questio de fide noⁿ p^{er}tinet ad factu^m, nec
 pot^{est} ecc^{lesia} errare. deficit et q^u miracula aliqui noⁿ indigent iudicio discre-
 tionis, q^u nota sunt ee^{re} vera, ut resurrectio mortuor^{um}, q^u sola virtute diuⁱⁿ
 fieri pot^{est}, nec dubiu^m est hoc. potest igit^{ur} ep^o qui noⁿ est dubiu^m de mira-
 culi canonizare, q^u nemo nec ipse Hostien. concedet. tertia r^{ati}o est de-
 ficium, q^u dubia scripturar^{um} sunt de fide et ad fidem p^{er}tinet, q^u solus est pa-
 pa, ap^o dubia sanctor^{um} an aliqui sit bonus et sanctus nec ne, noⁿ sunt
 de fide, imo secundu^m Hostien. et alios sunt de facto, in quib^{us} pot^{est} esse
 error, noⁿ igit^{ur} valet consequentia ab uno ad alteru^m, ut si illud ad
 solu^m papa^m, ob id hoc est p^{er}tinet. quarta r^{ati}o deficit, q^u noⁿ p^{er} hoc pro-
 batur, q^u ep^o noⁿ habet potestate^m ex officii natura, sed q^u hoc est iussor^{is}
 hu^{ic} pontificis reservata, sicut reservatur dispensa^{ti}o et absolu^{ti}, que ep^o re-
 vera ex officio competit, nisi reservate sibi a papa esset. deficit et, q^u
 noⁿ tam frequenter occurrat illa ma^{xi}, ut error s^{ibi} ip^o contingat p^{er} ep^os

115
Simplicitate. Deficit et q̄ secūda hōz op̄ posse Papā ē errare in hoc, ut
nec sufficienter iōt p̄missū q̄ hoc, q̄ ad solū Papam p̄tinet. quinta et defi
cit, q̄ uti diximus rarus ē iste casus, nec fieret illa multiplicā in infirmum,
deniq̄ iste rationes, quē ab incivimentū sumuntur nō sūt proprie, nec que
attingunt propriam causam rei, ut aliunde ē causa huius sumenda.

Cap. 5. De vera et propria causa cur hoc ad Papam p̄tinet.
Quamvis causa propria huius rei pendat ex his, quē danda sūt inferri,
ubi examinabit, ut possit ecclia errare in canonizā, t̄n aliquid nūc di
cemus, qd̄ t̄n ibi magis confirmabitur. cā t̄n cur hoc solius ē Papae
ē certitudo, et infallibilitas iudicij sedis apostolicę, qd̄ in hoc nō errat, ut
n. causa fidei sedis huius ē nō q̄ maior ē, nō ob vā alias, nisi q̄ in
discernendo et definiendo veritates fidei sit iudiciū certū, ita et in cano
nizā sanctorū iudiciū sit certū, Ep̄ falli et decipi in utroq̄ p̄t. ut re
gula hęc questionā p̄net ipse nō ē, sed p̄net Papā iure diu concessa
ut. n. postea dicemus questio de canonizā ē questio de moribz, et in fide
et moribz eccl̄ errare nō p̄t, et hinc ē q̄ sicut nec fidei dubia committi
re p̄t Papā alicui ep̄o determinanda ita ut nō valeat errare, q̄ hęc infal
libilitas ip̄i soli ē concessa ut cap̄ eccl̄, vna p̄ se, sicut vna cū toto cor
pore eccl̄ p̄ consiliū representato, ita et questio canonizā p̄ ip̄m est te
nanda, nec committi p̄t alicui ep̄o, ut p̄ ip̄m ultimo infallibilē t̄nctus,
hec ē propria et legitima causa cur hoc ad Papam solū p̄tinet. si. n.
ep̄us aliquis canonizaret aliquem, hīceret sine fidei determinā dicitur singulis
ego nō credo te sanctū, q̄ ep̄o decipitur est, cū potuit decipi, q̄ hoc dicitur
nō peccaret cōn fidem, q̄ se uem potuit ep̄o decipi, et nō p̄tinet ad fidē,
cui p̄t subesse f̄tum, et si papā canonizat et declarat canonicū esse
d̄ctum, cōn fidem peccet, qui negaret, et nollet credere talem esse s̄ctū,
sicut si papā d̄ctaret in moribz aliquid hīcere, vel nō hīcere, q̄ appa

istum dicere, et errare, absq; dubio con fidem ayret, q; nec in fide
 nec in moribus discernendis ut errare pot, ob id questionis hu de fide
 et moribus ad solu p hincem Papam, quo aut canoniza sui causa movi
 inferius disuatiem, et ostende mus. interim tñ ne omnino rem inde
 oissa relinquamur, aliquid attinym. aduertendu aut e in canoni
 za duas ee questiones, vna e an talis sit sanctus in rei verit, altera
 est, an sit recipiend; pro sancto, et sit venerand; uetera sanctor; in
 ter has questiones magna e differen vti cap^o supiori. 2. dixim; dum
 definitione canoniza declarauim; fieri. n. pot aut vna detineatur sine
 altera, et vna certior sit altera, quod ex pot manifestari, qñ in mi
 sa sacrum et hostia eleuatur, nunc duo, vnu e an ibi sit chry, nem
 pe an hostia illa sit vere consecrata, alium an sit adoranda, quig
 pot at se hie, nam fieri pot sacerdotem no huisse interd consecrandi,
 ut aliqui accidit, alium certu e et indubitatu, nec e decip, qñ. n.
 no constat nobis, nec pbabik existimare possum; no huisse interd,
 sine dubio adorare debem; et si acutet no sic ee consecrata, tri ado
 ra virtus e et actus meritorij et habitus. patet et hoc idem ex po
 sito supior de concep^o lise uirgini, an sit hinc per^o concepta, et an
 sit eius concep^o uenerada et p immaculata tenenda, primu no e deti
 natu, nec omnino certu, secudu tñ e certissimu et dubitare no hie
 in co. ista nunc diuim; an sit hic uere sanctus, e vna questio, an
 sit venerand; et pro sancto hndus, e altera, et qñ in canoniza vniq;
 hatur de iis, tñ secuda questio e de moribus, de qñma aut potem
 trahabimur, et in 2° no pot Papa errare, nec siue. a. errat in qñma
 siue no, nay aliqui affirmant, tñ nemo catholicus autem affirmare
 errare possit in 2°, nempe detinare ee uenerandu aliquem, cui; ue

necō mala iei, tunc. n. erraret in moribus, si nūc nemo catho affirmaret nō licere venerari concēp^{em} immaculatam, et Papā potuisse errare in cōcedendo et instituendo talem venerā, q̄ hęc ē questio de moribus, in qua eccl^a nō errat, nec ista pendet ex p̄ma, nā p̄ma questio pendet ex rei verit^e an ista sui nec ne, puta an iste sui sanctus, an concēp^{em} fuerit sine p̄cto, at postē questio pendet ex ḡlabilis^e an sui probabile sanctū fuisse, an sui probabile sine p̄cto conceptam, probabilitas autē nō semp̄ pendet ex verit^e, nam multa f̄ta suis probabiliōra verit^e, quib^{us} credendu^m ē magis q̄ verit^e ip̄is, q̄ t̄i nō apparent. cū igit̄ in canonizā una saltem sui questio de moribus, nempe an sui venerand^{us} et h̄nd^{us} & sanct^{us}, ut venerā licite fieri possit, et in h̄is nō errat Papa, postū autē errare op̄i, inde ē, q̄ hęc cā canonizandi ad solū Papam spectet. ē autē hęc distinctio questionū, et doct̄i multū consideranda, multi. n. nō sunt in hac m̄a locuti ex parte, nec ut oportuit, q̄ nō tam aduertent^{ur}, ut magis declarabitur, q̄ disputabit^{ur}, an possit errare eccl^a in canonizā -

cap. 6. quē r̄iū in canonizatione inquirenda.

Doctores cōmuniter docent duo cō inquirenda & testes et proba^{ta} sufficiētes de canonizando, nempe vita eius, et mirac^a, ita sic ylos. cap. venerabili. de testib^{us}. et innocen. et Hostien. cū aliis cap. auct̄im^{is} de reliq. et vener. sanct^{is}. ubi addit q̄ vita debet ēē valde excellens, nullaq^{ue} cōtinens excellē^t, et mirac^a sine uero sup̄ nām, uirū q̄ nāles. addit Hostien. in sua p̄ima de reliq. et uer. sanct^{is}. cō inquirenda cū uita mirac^a an ei post mortem facta, quod licet in confessorib^{us} intelligendu^m, nā de martire nō fit tanta inquisitio et exarminā^o, sed queritur de miraculis, et causa p̄ quā passus ē, canonizā^o autē nō debet fieri sine mirac^a affirmat innocen. et Hosti. loco citato, q̄ dicit^{ur} fieri posse ut in occulto aliquis nō fuerit uere sanct^{us},

ut apparet. sed vitam longiorem duxerit, miracula autem sunt vita probata
 ut dixi feli. cap. venerabili. de testibz. hoc sunt que ad dei comu-
 niter de inquisitione, quis vite excellen^m multis verbis amplificone
 innou. et hostien. imprimis textu e magna et exquisita debere sic
 si examina^m anteq^m finem canoniza^o, ut constat ex cap. venerabili. de
 testibz. rursus miracula ista plurimum debere intrudere factoz, nempe
 qui de confessoro agitur, nam miracula vera confirmat vitam, max^e
 que post mortem fiunt, in no^m e^m nec^e ut sit ante et post mortem fiunt,
 inter e^m siue an^{te} siue post fiunt, si autem utroq^m in situ, maior e^m proba^o,
 hoc autem intelligendu^m e^m q^{uod} aliunde noⁿ ita constat de ho^miⁿe sancti^o,
 nam esse venerauer^{unt} sanctos siue mirac^{ula}, q^{uod} testim^{onia} aliunde de sancti-
 tatis eoz, nempe ex his scrip^{tis}, q^{uod} certior e^m mirac^{ula} proba^o, ut venera-
 tos ter^{ti}o^m Joseph sponsu^m b^eate virginis, sic^u Elisha^m bech, sic ioh^{ann}e^m
 bap^{tista}, et alios, quoz testim^{onia} prebet scrip^{tura} sancta. rursus in martire cano-
 nizando mirac^{ula} nec^e noⁿ sume, sed satis e^m constare de ea, ob qua^m mor-
 tem subit, que martirem faciat, et in hoc noⁿ consentio ad prefatis,
 hoc autem ex visu esse patet, nam recepti sunt multi martires, et celebra-
 tos in ecc^{lesia}, de quibz nullu^m legitur miraculu^m. mors autem martiris e^m
 sufficiens proba^o sanctitatis eius, ut recipi pro sancto passio, et debere.
 dixi autem sup^{ra} du^m de confessoro agerem, in plurimu^m mirac^{ula} id noⁿ.
 noⁿ autem dixi semp^{er}, q^{uod} et si scrip^{tura} noⁿ prebet testim^{onia}, pot^{est} et aliunde vi-
 ta tam probata, tam exemplaris, et insignis, ut sine mirac^{ula} venerari
 possit, quod visu esse puto id probatu^m, noⁿ. n. de omnibz confessoribz,
 quos ter^{ti}o^m venerat, legitur mirac^{ula} facta, sed vita ipoz fieri satis, ut ita
 cotinuu^m mirac^{ula}, in plurimu^m in leus de seruis suis insignibz mirac^{ula}
 ut pbationes quas da^m elidit, hie sunt in canoniza^o inquirenda.

+ ita hie Aug. epi. 137.

Innocentius cap. au-
 dimus. de reliq. et
 uenot. sanct. hie ad
 canonizationem requi-
 ritur requiri^{tur} mirac^{ula}.
 nota verbu^m. [regulari-
 ter] q^{uod} noⁿ semp^{er}
 quituntur.

cap. 7. De modo canonizandi.

815

Hortensis. cap. authenticus. de reliq. et un. canet. que ad poster^ois
quib^o ordine et modū describit, quem Papa in canonizando observat,
q̄ sumatim sequenti^o h^ois continetur. Primo expectat q̄ aliqui p̄sona
honeste et authentice denūciare factū Rō pontifici, et supplicari q̄ cano
niza faciēda, et hoc nō semel, sed pluries et instanter. fama ei attendi
et an mirac̄ crederent et cōtinuerent. Secundo, si cōtinuet supplicari,
et miraculorū cōtinuū p̄ducat, cōsuevit Rō pontifex p̄ponere inter fides,
et aliquib^o ep̄is provincie, unq̄ d̄ sanctus, vel aliis p̄sonis discretis, et
honestis et incorruptibilib^o committere, ut inquirent de fama et deo p̄
puli, de miraculis et aliis, q̄ eidem suis nūcianda, in ḡnere et nō in sp̄e,
et quo ad fama nō quo ad verit^o, et q̄ describant que invenerint,
et an eis videantur q̄ sup̄ verit^o eorūdem et in sp̄e sit inquisitio cō
mittenda. tertio, si describant talia, q̄ cōmitti debent inquisitio verit^o,
requirit itē Pontifex factū cōsilia, et defini ubi inquisitio sit com
mittenda. quarto, si sit cōmittenda, itorū describiti vel ip̄is vel aliis,
ut verit^o inquirent. p̄ de fama, 2° de vita, 3° de miraculis, exacte, di
ligenter, fidei, et prudenter secūdu^o ar^o et interrogā, quod sub Bulla
sua transmitti, et que invenerint sub sigillis inclusa transmittant.
quinto remissa inquisitione cōmittit examina in curia aliquib^o ca
pellanis, vel p̄sonis authenticis et discretis, que formam rubricarū sexse,
rubricarū fidei examinant cū exacta diligentia q̄ Papa et fides, et requirit
cōsilia eorūdem, an videantur probata talia, p̄ que sit canoniza fa
cienda. septimo, si v̄ faciēda, defini hoc Papa prius secreto inter
fides. octavo, cōducat ep̄is, q̄ sunt p̄tes in curia narra publice
in consistorio ea, que acta sūt, et probata, secreta definitione iam
facta suppressa, et requirit cōsilia p̄latoy. nono assignat certos
dies, ut oēs cōveniant ad certam eccliam certa die, in qua illuminat

ceteri multi, et iterum saepe de, et paratur. cōvenit Papa et fr̄s,
 totus clerus et pop̄, et facti sermone sum̄ pontifex processu et
 probata recitans, inducens pop̄^{um} ad orandū q̄ deo nō p̄mittat ip̄sū
 errare in hoc negocio. decimo, flexis genibz fit deuota oratio, et cō
 sator, verni s̄ sp̄s q̄ vel h̄im̄, aut An̄a cōueniens. undecimo,
 surgit Papa ab orā, et definit illi, de quo agit cō sancti, et s̄bz
 cathalogo adscribendū, et tanq̄ istum cō uenerandū, et festi eius
 colendū tali die. duodecimo, cantatur te deū laudamus q̄ et celebrat
 idem Papa missā in honorem talis sancti. h̄c ē ordo, et modus,
 quem Hostien. p̄scribit. addit aut̄ Hostien. h̄c ordine nō sem̄ cō
 seruatu ad unguen, maḡ q̄ de martire agebatur, h̄c. n. faciliq̄,
 et leuius solet expediri. Addendū ē h̄c p̄to multa ex h̄c uenan
 da aut omnia, q̄ de solenni et expressa canonizā agit, nam nō s̄
 sancti, q̄ n̄c in ec̄ uenerant expressa canonizatione s̄c canonizati
 sed cōmuni fidelū vsus accepit eos ut sanctos, et cō ec̄ vsū fidelū
 acceptauit, et tacite canonizauit, alios nō solum tacite, sed expresse eos
 canonizauit, alios cō sollemniter, h̄c t̄i certū ē absq̄ ec̄o s̄c̄ appro
 bā nemine cō nec fuisse canonizati, et sanctorū cathalogo ascriptū
 ita ut officia et cetera sanctis exhibita in ec̄ celebrarentur, et pro
 sancto teneri ab omnibz deberet.

cap. 5. An possit Papa errare in canonizā.
 hanc difficult̄ omnes fere, q̄ de hac m̄ loquunt, proponunt,
 glossa cap. ~~de rebus~~ de rebus. unico. de reliq. et uen. m̄. in 6.
 dicit cō si nō sit credendū ec̄o errare, posses t̄i in canonizā s̄bz,
 allegat cap. a nobis. 2. de s̄bz, ^{excom.} ubi innocen 3° inq̄ iudiciū ec̄o
 nonunq̄ opinionem seq̄, quā et fallere s̄po contingit et falli. item
 tenet Hostien. cap. audiuim̄. de reliq. et uen. m̄. p̄s inq̄ errare li

est non sit credendum, et alij in eodem cap. a nobis. Innocent. in eodem cap.
 audiuimus, item dicit, si inquit est errare, quod non est credendum, tunc per se bo-
 na fide porrectas deus acceptaret. arg. 2e. d. d. uerum. c. 15. q. vlt. c. fin.
 folin. cap. venerabili. de testibz. affirmat posse errare, et scilicet glossa allegat,
 et eandem scilicet Astensis li. 6. 2. p. ff. 29. ar. 5. et vi. ceteris scriba ca-
 nonizant, quorum scriptura fundam^m, imo unum est, qui est scilicet huius opinionem
 non videtur testibz, et huius inquisitione, cui medio subesse potest scilicet.
 tatis theologos autem s. thom. q. lib. 9. ar. 16. hanc discutit difficultate
 dicit quod papa ~~non~~ in canonizando testium inquisitione, et miraculorum
 testium, et scriptura instinctu scilicet procedit, ut pie credendum est errare non posse,
 magis quod uenera est quidam fidei attestata, in fide autem non errat. s. thom.
 igitur non dicit absolute non posse errare, sed pie credi non posse errare.
 quod ut idem est cuius, quod predicti dicit dicit non esse credendum errare, hi
 etiam magis adhuc affirmauerunt errare posse. Antoni. 3. p. ff. 12. c. 2.
 Silu. Armit. v. canoniza. et fabien. eodem die cum s. th. At ioh. de napoli
 q. lib. 11. affirmat id huius affirmare esse posse in hoc errare. Canon lib. 1.
 de locis theologis. c. perus. dicit esse temerarium id affirmare, ut hi. tenent
 nullo posse errare esse in hoc.

In hac parte dicit indistincte procederit, ut. n. uti super diximus, huc in
 hac parte questionem in canoniza. includit, una est, an uere talis homo sit uere
 sanctus, alia est siue uera siue non, an sit talis, ut debeatur huius & isto, et
 siue temeritate aliqua, imo rationabiliter in pro isto uenerandus, multum autem
 inter hos duo interuicium diximus cap. 6. et per se manifestum est, cuius prima questionis
 ueritas pendet ex ipsa rei existentia, quod ita sit, secunda autem ueritas pendet
 ex probabilitate, et rationalitate rationum, quibus inducimur ad uenerandum, uel
 in dicendum esse dignum uenera. et per talis huiusmodi. dicit affirmator posse Papam
 et esse errare in canoniza. istorum siue dubio intelligebat quod ad partem

questionem, nempe canonizare pro isto, q̄ uere nō ē sanctus, q̄ pu-
 tabat hanc questionem eī de facto, et innti in hū opinione, at nō in-
 telligebant de potest, nempe q̄ erraret in canonizando eū, q̄ nō debebat
 canonizari, nec p̄ isto haberi, q̄ si in hoc erraret, tūc eēt temerā uere
 ra, q̄ nō ē falsi error, nisi q̄ sine p̄babilit̄, et rationalibit̄ iudicium
 procedit, et tūc uerā error temerā op̄ p̄ct̄, et inde apte sequer̄ eēt ex-
 rare in moribz, quod affirmare ē h̄r̄^m, id ē. n. errare in moribus,
 q̄i proponit p̄ bono quod uere malū et p̄ct̄ ē, quod fieret, si in hoc er-
 raret Papa et eēt, at tūc illi hoc nō affirmaret, imo potius cont̄ di-
 xerit affirmaret, q̄ si erraret papa, adhuc uerā eēt deo grata, nō
 uic eēt nisi rationalibit̄ eēt, et uere eēt probabile dignū eēt uerā et
 posse p̄ isto h̄r̄. quēstio igr̄ ista de moribz ē, et in ea nō errat eēt
 sic nec in fide, q̄ eēt nō errat in nec̄ ad salutem, sūt aut̄ mores, si-
 cut et fides nec̄ ad salutem, si aut̄ erraret in hoc, nō h̄r̄m̄ p̄ fidem
 magisteriū in eēt, quod affirmare ē h̄r̄ con̄ illud iōan. 16. dicitur uos
 oēm uerit̄. un̄ inconsiderate locutus ē felix. in cap. uenerabili. de testib.
 dicens posse errare papā in canoniza, q̄ in sola fide nō pot̄ errare,
 sed ualde decept̄ ē nam nec in moribz errare pot̄, q̄ ad salutē sūt nec̄, eū
 igr̄ in canoniza h̄c sūt quēstio inclusa imo p̄cipua, et ad mores p̄tinet,
 seqū in canoniza nō posse errare q̄tū ad hoc iudiciū, q̄ h̄r̄at h̄c p̄ isto
 et uenerari eādem canonizati, et q̄ affirmaret errare in hoc eēt, eēt eēt
 affirmare heresim, sicut q̄ affirmaret Papa et eēt eēt errare in instrumen-
 to falso concess̄ b̄t̄ p̄p̄rii. p̄ hoc dixim̄ sup̄ nō p̄tinet ad eūm ca-
 noniza, q̄ q̄i potuit errare eēt in hoc probanter quod nō ē p̄bandū, ut
 n. in fide, ita et in moribz errare possit, nō aut̄ Papa, nec eēt v̄t̄.
 Prior aut̄ quēstio. an sit uere sanctus nec ne, nō ē ista uer̄a, et de hac loquun-
 tur tūc q̄i affirmat posse errare, at sine in ea error, tūc nō potest uer̄a ē.

teneo tñ adhuc nec in hac posse errare, sed uere eē istum, quem eccl̄ decla-
 rat eē istum. hoc aut̄ mibi multis rationibz persuado. p̄ q̄ eccl̄ affirmat
 nō inmittit firmo fundam̄, qđ facile ostendo. hi n̄ utunt̄ una rā, et una
 autor, rā eē ista, q̄ eccl̄ utitur hū medio. puta testiu attestā, et rationu
 probabilit, cui pot̄ subit̄ firmo imprimi si hęc rā ualere, et in fide pos-
 set errare, nam in fidei ueritatibz discutiendis hū inquisitione utitur
 nempe ueritatis recip̄, doctoru hominu iudicio, q̄ eē q̄ se incerta sub, at
 tñ nō errat, q̄ eē si utatur rationibz probabilitz in definiendis uerita-
 tibz fidei, tñ nō solis eis inmittit, sed in assistētia s̄t̄, vñ eiq̄ solus est
 dem. rationibz, quibz utit̄ papa, aut conciliū, errare posset, at papa, aut
 conciliū, nō pot̄, nō abia de ea, nisi p̄ s̄t̄ assistent̄, vñ alt. et. post multi
 inquisitione hū dicit̄ e, visu e s̄t̄ et nobis, ita hoc idem dico nunc in
 p̄nti. fator eē hū media, tñ nō hū tñ inmittit papa et eccl̄, sed sit in
 s̄t̄ assistētia, et sic nō errat, at si hęc uisā ualere, nō solū in fide, ut di-
 gimus, erraret, sed et errare posset in canonicā qđ ad 2ª questionem
 de moribz, quod nemo nūctū affirmare. qđ rā eē cui ista dā inmittit in
 firma et inuolida est. Autoritas eē nō eē ad p̄cept̄, eē n. cap. a nobis, e.
 de ^{excomu:} s̄t̄ qđ paulo sup̄ allegauimz, hoc aut̄ nō eē ad p̄cept̄, nam p̄ceptū in
 iudiciis p̄ticularibz causis p̄ticulariu, de hoc abluendo, aut damnando,
 ut sit in iudiciis eē secularibz, et in hoc nō sit infallibilit̄ papa, aut eccl̄,
 q̄ nō eē iudiciū vñ eccl̄ aut papa aut caput eē totū eccl̄, et in iudiciis que
 totū eccl̄ concernit, q̄ sit vñ, et q̄ nō p̄nt̄ committi ut illa, sed ad ip̄am
 immediatē p̄ntē p̄ntem, nō errat in hoc, tale eē hoc iudiciū in se ip̄o
 istud nec ne, solius pape eē, et ad totam eccl̄ concernit, nec committi alteri
 pot̄, de hoc nō procedit illud caput, si n. gnerat̄ uelimz id caput intelli-
 gere, eē q̄ barec in fide et moribz, errare posset, sc̄t̄ q̄ d̄ illos nō hęc fida m̄t̄
 sua opinione, et sic corrui, et manet nō posse in hoc errare, et hoc eē q̄ d̄ q̄

quo nos vivimus ad probanda nram assercionem, nempe qd cetera no
 habet fundam^{ty} firmu, optat aut habere ad affirmandu posse errare,
 qd n. no possit errare p se probabilius e, in confirmatq adhuc hanc
 nram assercionem et sit 2° nra quod puto ee convincens, sanctoru invo
 ca^o e de iure divino in ecc^o, et istius suoz sanctoru intercessioni voluit
 in ecc^o peti et orari, et hoc no solum qd invocari in se bona e, sed et ut
 intercessio istoz, que p eam petat, nobis utilis erit, qd in ecc^o reliqui po
 tem discernendi istos, ut falli no possent, si n. datur posse errare, qd
 fieri pot ut quos invocamus, isti no sint, qd iam invocari no habet interces
 sionem, quia n. utilis sui in se nobis ut aliq qdam bono pcedent ex
 probabili opinione, qua existimamus istum ee, quem invocamus, in no
 p eam habimq intercessionem, qd si vere no e sanctus, intercedere no pot,
 igit no invocabunt isti p intercessionem, cu igit invocent p ea, nec
 e in ecc^o ee certu iudiciu istoz, quoz intercessio invocari flagitatur,
 no solum in general, sed et in p^oticu, sicut invocari no solum in general, sed
 et in p^oticu fit, e sicutu arq se venerari, iure n. diu veneramur sic
 tos no solum ob nram utilit^{em}, sed ob ipoz honorem, opt. n. honora
 re istos, igit in ecc^o e falsu p^olar discernendi certa, ut venerari no ee
 instituta ob ipoz honorem, sed tm ob nram utilit^{em}, hoc n. magis ee
 advertendum, qd si invocari et venerari ee possit cu falsu, nempe qd re vera
 isti no essent, sed p^olabitu reputarent, tunc invocari et venerari no habent
 intercessionem, nec honorificam, sed sicut qdam aliq boni, qd ex bonitate
 tima pcedunt, no qd orat cur invocari et venerari tunc instituta essent,
 pa^o 4° arq, qd vi magis absurdu in ecc^o, imo apud eos, qd ex ecc^o
 sicut dicunt, qd invocant in ecc^o et a tota ecc^o et venerant sicut multiplici
 invocari et venerari illi, qd sicut in infino, magis si errare in hoc pot, id ven
 lera ee pot. pa^o 5° arq e, qd id ee minuire deo^{em} fidelia, et data v^o

magna h'c negantibz venera^{om} et invoc^{om} illor. pa b' d' uig. q' si ec' no
 eret certa de sanctis, utiq' no ita affirmanter et asseueranter eos inuo
 caret, eos deo p'poneret, ipsor suffragiis vter. et p'uto siquis diceret no cre
 do ec' s' laurentiu' sanctu', sed ec' in infino, q' errauit ec' in eo, q' non
 solum ut temerarius, sed ut her' puniretur negans firmiter ec' in statu
 dis, q' fidei et moru' sut. tandem coeludo, q' ec' h'c questio no tm' est
 de falso, sed ad moros p'inet, si n. errare in hoc co'ingere. p'ice int'
 cessio et honorifica, q' si no' e' uere sanctu', no' int'cedet, nec honorabi, q'
 nos inuocemz, et ueneremur, no' solum aut' e' de moribz ipso mor, sed et
 a quo mos dependet, et ad morem e' not'. ec' q' aut papa no' pot' exea
 re in caniga' illor nec q' tu ad p'orem, nec q' tu ad postor' questione.

cap. 9. de examine p'cedentiu' rationu'.

Quia in cap' p'cedenti probauimz ec' errare no' posse et in hoc
 q' aliquem istum ec' declarat, probu' aut' p'cipua' fuit int' alias ex in
 tercessione illor, et uenera', h'c adhuc magis examina'nda et declaran
 da e', posses. n. aliquis obicere. in hoc seculo et inuocamz uiuor
 istos et dei seruos eoz ora' flagitando, eos et ueneramur ut dei seruos,
 licet no' tanta uenera' q' ta' istis caromzatis triumphamur, et tm' deipi
 possimur, et deipimur, satis aut' e' q' eos tales rationabil' putamz, q'
 eodem m' nos habimz cu' defunctis, satis erit, si eos istos putemz. h'c
 obiectio nihil hit motu', et eius occasione manifestat' robur rationu'
 f'ctur'. multi diffie' inuoca', et uenera' illor ab ea, q' fit in hoc secu
 lo exza bonos et iustos hoies, quos tales putamz. imp'rimis, istos defunctos
 sola ec' no' tm' unq' aut' alit', sed ec' sola ora' eis inuocet, et co'ertit' eis
 uenerat, et in hoc seculo no' sola ec', sed int' se fideles p'icenti id fa
 ciunt, multi aut' refu' h'ic aut' illu' deipi, aut' sola' sit ec'. pa. 2. il
 los istos ec' uenerat et inuocet, quos tm' prius iudicio p'opo et p'or

istos esse declaratos et definitos, papa n. ante generale concilium definitum esse
 eos istos, at in hoc seculo non fit ulla declaratio, nec definitio, sed reli-
 quis prope cuiusque opinioni, multi iuxta interstunt id, quod iudicium esse
 e definitum, et id quod tamen periculi opinione dependet, sicut videmus in dogma-
 tibus fidei definitis per Papam aut concilium, ante quod n. Latinae esse sine
 re pendet ex iudicio doctorum, et e in opinionibus, vnaque sic, alibi autem son-
 ta, ac accedente iudicio esse fit certum, et infallibile, ita fit in canoni-
 zatione, quod quidem confirmat, nam si non huius certitudinem aliam istius hodie
 canonizata, quae ex vita, quam habet in vita, non erat opus esse definitione,
 sed satis erat vita eius probare, et opinionem, quam huius in vita, quod per
 opus in suis divinis fieri poterat, nec tam exacta vita, nec miracula
 requirere oportebat, sed eos probare, qui probati fuerunt dum viverent, cur iux-
 ta non ita sit, sed et miracula, et vita magis probata, et adhuc iudicium esse sic
 necesse, per se non arguitur huius infallibilitatem in istis cor. pa. 3. qui invocantur
 in hoc seculo et venerantur hodie pro, sit sumus posse autem esse, at qui istos
 invocant canonizatos, et esse absolute et simpliciter eos istos vocem, istos decla-
 rat, nec dubium ullum admittit, ita quod se fit in invocatio generali, sicut in periculi
 certa, n. e. de istis cor. pa. 4. de istorum invocatione certa e esse, nempe
 istos invocantur qui invocantur, ut oportet ex parte invocantium, in hoc seculo non ita
 fit, quoniam n. ac oportet regem aliquem ut orat et nobis, dubium sumus, in
 ille invocatur, et dubitare possumus, sed sic de istis, certa, n. e. esse eos in-
 vocantur, sed si dubitamus, id est ex parte nostra, quod nescimus an ut opor-
 tuerit, sicut fit in omnia facta ad deum, si quod certa e ex parte ipsorum istorum
 esse de invocatione, quod certa e eos esse istos, aut non esse certa de invocatione,
 contra quod falli in hoc non possit, ubi n. fallibilitas e certitudinem talis non est.
 idem dicendum e de venerandis, cor. n. venerantur, et periculi adorantur adorantur in re ve-
 ra tales, et non ut existimantur tales, ex his patet robur rationum factarum.

Dubium occurrit, cur infantes baptizati et statim mortui non canonizentur ab ecclesia, cum non sit minus certa salus eorum, et sit certum eos in gratia recessisse ab hoc seculo, quam sit certa vita scilicet adultorum, quos canonizat. hoc dubium excipit Innocentius cap. audiuimus. de reliq. et uener. isto. et videtur non esse canonizandos, quia non attenditur se deus cum illis in multa magnificentia, dum uiuissent, quia non claruerunt multis uirtutibus, ob quas magna gloria habuissent apud deum. obicit idem Innocentius sibi innocentes, quos uenerat ecclesia, et videtur, hoc esse speciale in his, quia uice christi mortui sunt seu occisi sunt potius. hoc ratio non est omnino sufficiens, nam aliquos martires ecclesia uenerat non ob insignem uita splendorem, sed ob sola martiriui, imo legimus aliquos fuisse idololatrias, et breui conuersos statim raptos esse ad martiriui, et uice martiriui quidam sanguinis baptizati, nec est ita certum martiriui ex opere operato gratiam conferre, sicut est certum baptizati conferre, de illo. non sunt opera uirtutis. de hoc uice nemo catholicus dubitat. non ergo uice operata ratio in innocentes. Aduertendum igitur est istos canonizari ab ecclesia non esse finem ut per inuocacionem eorum intercessio flagissetur, sed esse ut eorum uita et mores fideles in hoc seculo imitentur, ex. n. multi iurant, et roborare animos hominum, ecclesia igitur exponit istos ut dum eos inuocamus, dum eorum coronas audimus, uice ex. imitemur, hinc est, quod eos canonizat, quorum uita ex. nobis esse possit, et inde est quod martires illos, qui breui martiriui subierunt, et canonizat, non tamen pro magna gloria, quam habent apud deum, sed quia reliquerunt ex. magnam fortitudinem et fidei et charitatis in subeunda et accepta la morte y. christo, hoc in infantibus baptizatis deest, qui nullo ex. esse potest, quia nulli uirtutibus alibi exercuerunt, ob id non canonizantur. docetur hinc est ratio est istorum. Ad hebr. 12. memento te ipso uiciorum uiciorum, qui locuti sunt uobis uerbi dei, quo uos intuentes ex. ~~inimicorum~~ aduersa, imitamine fidem. Hebr. primo. 47. de sanctis. quotiescumque, inquit, sanctorum martiriui sollemniter celebramus, ita ipsi in teruentibus expectamus a deo consequi epistola breuifera, ut ipsos imitando, ac uice pere mereamus eterna, sollemniter martiriui exhortationem martiriui sunt, ut imitari

nō p̄ycaat, quod celebrare solent. Chriso. sermo de martirib. tom. 3.
 nemo ē, inq̄t, qui nesciat martirū gloriā ad hoc diū consilio à dei po-
 polis frequentari, ut et illis debitas honores dicatur, et nobis virtutis ex-
 faciente chro mōstrantur, ut dū hūc ita celebrant p̄p̄ium, cognoscamus
 q̄ta eos gloria maneat in caelis, quoz natalitia ita celebrant in terris,
 quo possim⁹ et ipsi talib⁹ prouocari exempli, uirtute pari, deuotione cō-
 simili ac fide. huc Chriso. q̄t autē isti isti sūt de martirib⁹ dñi, deum
 de eis tractabat, idem ē dñdū de omnib⁹ aliis, quas uer⁹ celebrat. uerū et ē cōd̄ in canonizā p̄p̄s
 De innocentib⁹ autē ē privilegium quādam ob mortem eoz singularē, nō
 nō solum in grā, quā in circūcisione huerūt, recesserūt, sed ultra cam
 gram martiri, q̄ ē bap̄ sanguinis consecuti sūt, ut ita tractauim⁹, et
 sic uer⁹ etiam martires uenerat, rurs⁹ huerunt singularē mortem in
 ter martires, nō solum. n. mortem abierūt & chro, et p̄ chrum, ut festū
 ē in martirib⁹ aliis, sed et uice chri occisi sūt, idest q̄ singuli putabūt
 chro ē. Herodes. n. chrum occide uolens infantem, nec intra multos discer-
 nere uolens omnes occidit, in singulis seu singulos arbitrans cō chrum,
 nobilissima q̄ mortem p̄ chrum, in chro, et uice chri subierūt, in quoz festi-
 uit⁹ q̄uis alius propri⁹ eoz nō splendeant, multū deo fideiū accendit,
 et diū prouident, et magnificē ac liberalitas splendens, que nō capiunt in
 aliis paruulis uel solo bap̄ recedentib⁹.

cap. ii. De sanctis, quoz off̄ celebrat sine canonizā.

Diximus sup̄ius aliqui Papam concedite aliquib⁹ ecclesiis, ut aliquoz offi-
 ciū et solemnē celebrant, nō tñ ob id tales canonizant, q̄ nondū iudicio
 sue pot̄t eos sanctos declarat, an in hoc possit ē error. dico in eo, q̄t
 Papa facit, nō errat, nec errare pot̄, iustitiam autē Papa eos hūc posse ue-
 nerari, et ut istos reputari, et hoc iudiciū uerū ē, q̄ sit ita et p̄bilit⁹
 tales existimari debet esse posse, q̄uis se ipsa nō tales esse, et hoc ad mores

nari. Istos ob eoz intelli-
 tionem, q̄ aut sūt deo
 yrationes, et cōiunctor,
 sūt magis apti ad intri-
 uelendū, ob id canoniz-
 zant, aut q̄ multū in
 uita splenduerūt, aut
 q̄ magni ex̄p̄s uer⁹ de
 dūt, tum p̄ intencio-
 nem, tum p̄ ex̄p̄, quo-
 rum neutri ē pariter
 tm̄ baptizati, in q̄b⁹
 nō ē ex̄p̄, et q̄ uer⁹
 sine multo inferioris
 aliis isti in grā et
 gloria, nō sūt ita
 apti ad intri-
 uelendū,
 quo. n. deo gratior est,
 eo magis ualeat uer⁹ in
 uicissio.

p[ro]fiteri, et ob id credere n[on] posset, n[on] erraret, i[st]o illud memorat[ur], q[uo]d teme-
 raria a n[on] sufficiente p[ro]babilitate, v[er]o t[ame]n i[st]o mortis suis o[mn]ib[us] p[ar]tib[us], q[uo]d
 nequaquam e[st] affirmandu[m], posset quidem e[ss]e et alii inf[er]r[er]e errare, sed no[n]
 Papa, ob id e[st] hoc ad ipsum p[ro]fiteri. At n[on] iudicat, nec declarat Pa-
 pa cor[re] vere e[ss]e i[st]os, sicut fecit in canoniz[ati]o[n]e, si i[st]i a[n]t[ea] i[st]os, n[on] p[ro]p[ter]
 n[on] essent i[st]i, n[on] errat Papa, q[uo]d n[on] hoc declarat, nec definit, sed
 solum h[ab]ere posse existimari i[st]os et ut tales venerari, et p[ro]p[ter] p[ro]fiteri ali-
 cui[us] e[ss]e d[omi]ni corradu[m] officij, hoc aut[em] q[uo]d declarat[ur] veru[m] e[st], nec in eo
 pot[est] decipi, et hoc e[st] valde consistendu[m], quod t[ame]n n[on] penetravit, ob id in
 hac m[an]u indistincto et im[er]ito multi locuti su[n]t. scilicet hinc, q[uo]d cu[m] hoc n[on]
 h[ab]et sic declarat[ur] p[ro] e[ss]e, n[on] p[ro]p[ter] i[st]o re vera i[st]os, possit e[ss]e error, t[ame]n n[on] e[st]
 credendu[m] de i[st]o p[ro]missu[m] in hoc e[ss]e errorem. quia aut[em] p[ro]p[ter] i[st]o loqu[en]do
 de p[ro]p[ter] i[st]o, t[ame]n temerari[us] e[ss]e q[uo]d affirmaret errorem e[ss]e in hoc, et tales n[on]
 e[ss]e vere i[st]os, et hoc e[st] valde consistendu[m], t[ame]n aut[em] h[ab]ere temerit[ate]m seu cau-
 sa h[ab]et e[ss]e, q[uo]d q[ui] d[omi]nati e[st] talem e[ss]e existimandi i[st]um, et dignu[m] v[er]e
 v[er]o, sicut e[st] p[ro]babilissime et rationabilissime argu[m]ta iudicandi vere e[ss]e i[st]um,
 v[er]o q[uo]d contr[ari]o affirmaret, sine r[ati]o[n]e affirmaret, et sic temerari[us] e[ss]e, n[on] n[on] licet
 argu[m]ta ab eo q[uo]d pot[est] esse ad id, q[uo]d e[st] de facto sine r[ati]o[n]e p[ro]babilis et argu[m]ta ra-
 tionabili, quo p[ro]betur ita e[ss]e, obicit aliquis sic, cu[m] sepe contingat q[uo]d sine
 r[ati]o[n]e p[ro]babiliter pro utraq[ue] parte, ut patet in opinionib[us] doctrinalib[us], in quib[us]
 v[er]o sic, alter a[n]t[ea] absq[ue] temerit[ate] sentit, cui n[on] sic erit in hoc casu, q[uo]d
 licet sine r[ati]o[n]e p[ro]babiliter existimandi talem esse i[st]um, sine e[ss]e r[ati]o[n]e in e[ss]e
 et t[ame]n licet absq[ue] temerit[ate] e[ss]e affirmare, respondeo, illud ita e[ss]e q[uo]d ali-
 q[ui] s[un]t pro utraq[ue] p[ar]te in doctrinalib[us] r[ati]o[n]e p[ro]babiliter, et licet vna aut altera
 p[ar]tem sequi, t[ame]n id n[on] semp[er] est, sed aliqua s[un]t r[ati]o[n]e p[ro]babiliter p[ro] vna p[ar]te, et
 pro e[ss]e n[on] e[ss]e p[ro]babiliter, et t[ame]n temerari[us] e[ss]e qui p[ar]tem talem sequitur,
 et hoc sepe fit in opinionib[us], q[uo]d p[ro]babilia p[ro]cedit, n[on] n[on] semp[er] v[er]o q[ui]

pari in probabilius est probabile, sed contingit una esse probabilem, aliam
 tam improbabilem, nec propterea quod una est improbabili, aliam probabilem
 nec, sed probabile, quod non prodest, nec probat arguitur necessarii, sed probabi-
 libus. dico igitur ad propositum, quod certum concedi alicui officium, et si non
 declarari nec canonizari illum, habet talem rationem probabilem esse talem illum,
 ut in contrarium non sit ratio probabilis aut rationabilis dubitandi, ob id
 etiam si non definimus illum esse, qui contra affirmaret, temerarius esset, qui si
 ne ratione ulla probabili opponit se iudicio et opinioni communi certum,
 ex his omnibus patet resolutio propositae difficultatis.

cap. II. De resolutione cuiusdam dubitationis.

Dubium alicui suboriri posset, dato quod certum non erret in canonizatione illorum,
 sed quod vere istus sit, quem illum declarari, an fieri possit, ut talis sit
 in purgatio, an sequatur ex canonizatione cum in celo, qui canonizatur, de
 martiribus non est tanta difficultas, nam martiri liberat a culpa et tota
 pena, sicut baptizatus, et sicut recentior baptizatus quis adultus sit, si statim mo-
 ritur consolatur in celum, ita quod martiri subit, ut de aliis qui non sic vitam
 coeliterunt, non est ita certum ad celum consolantur sine purgatione, nisi quos diu
 revelatio manifestaverit, dubium igitur est, an per canonizationem certum fiat esse in celo,
 ratio autem dubitandi est, quod qui sunt in purgatione, iam sunt extra periculum salutis, ser-
 vi de sua gratia, et salute, et sic sancti vocantur gratia, quasi iam stabiliti et fir-
 mi deo. quia quod in veteri testamento illi patriarchae, Abraham, Isaac et Iacob vocabantur
 et eorum nomina invocabant, et scripsit vocari Iob illum, et tamen in limbo erat hic,
 nec deum videbant, nec in gloria erant, sed tamen certi de salute, item quod diu po-
 terit de purgatione, nam in hoc pariter sunt, quod nondum deum vident. Ad hoc videtur
 quod non sit tam certum hoc, quod est quod non sint in inferno, sed salvi sint,
 deo amici et grati, tamen tamen per canonizationem esse declarari et sequi eos esse in celo

lo, hoc persuadere his rationibus. p̄ ex ipso vocabulo. istum. n. e. quod puri
 est, istum e. e. quod firmus et stabilis e. q̄ in purgā sūt, adhuc nō sunt
 oīo puri, q̄d. n. oīo puri e. nā indiget purgā, q̄uis. n. grām hēre, m̄ re
 tinere adhuc maculas veniales, quas cōtraierunt, obnigi seu obligati sūt p̄
 eis. ex motu aliquo foras cōtrasto et remisso, donec purgent. p̄a huc cer
 ti sine de grā et salute, m̄ nondū ad finem p̄venit, et sic quodā mō sūt
 in via, cū igit nec oīo puri, nec oīo stabiles et firmi sint, nō sūt dēdi oīo
 isti, ut eēt simp̄t declarat istum iux̄ cōmuni loquendi modū fidelit̄, ut
 fideliter in cōmuni modo loquendi p̄ istos intelligit eos, q̄ sūt in paradiso, q̄
 eēt ita definit et declarat, et in definitione nō errat. p̄a. 2. q̄ eēt talis rā
 tot nō solū ut saluos, sed et ut in illis existentes conficit, et venerat, ut
 in multis orationibus p̄i notū e. et in orā, q̄ in singulis missis dē. habet,
 illis p̄ficiat ad honore, nobis aut ad salutem, et illi p̄ nobis intercede dignē
 tur in illis, quoz memoria ayimq̄ in ferreis. p̄a. 3. q̄ p̄ canonizā sūt, ut
 eēt potat a tanto tali intercessionē apud deū, et statim missa celebratur,
 orat̄ p̄i funduntur, hęc oīa vana erunt, si in purgato eēt istus, q̄ q̄
 in purgato sūt, nō orant nec intercedunt p̄ alios, ut dē s. thom. 22.
 q. 73. ar. ii. et quis aliqui tenent cōtr̄, hoc e. valde p̄abile, et eēt
 nō ita cōstanter et affirmanter p̄teret intercessionē isti, si incerti eēt, an
 eēt in purgā, ubi nō eēt intercessionem e. valde p̄abile. p̄a. 4. et d̄ ayim
 forte, si istus canonizatus possit eēt in purgato, hūit̄ eēt orare p̄o, cū
 sūt in statu, in quo indiget orationibus, et nulla rā id hūet, nec eēt tale
 qd̄ facit, de martire id apte docet Auḡ. tract. 74. in iohā. p̄ martiri
 bus. inq̄t nō orant, sed magis ut ipsi pro nobis orent. eadem dē s. i. 17.
 de vobis apostoli. ubi inq̄t. iniuria e. p̄ martire orare, cuius nos debemq̄ ora
 tionibus cōmendare. hęc vlt̄ verba Auḡ p̄ban̄ eandem eēt rā de aliis istis,

nam alioz et istoz nos debemz orationibz comendare, q̄ iniuria ē pro
 ip̄is orare, q̄ sc̄pt̄ cor̄ ē in celo, nō in purgā. hoc arij confirmatur
 ex innouen. 3. cap. cū Marthā. de celeb. mirar. d. tertio loco. ubi con
 sulz fere de hoc ita iudic. feminas tua requisivi. quare fuerit muta
 tum, q̄t̄ in secreta b̄i Leonis secūdū antiquiores codices cōtinet, sic
 uidelicet, Annue nobis dñe. ut aie famuli tui Leonis hęc p̄ri obla. cū
 in mod̄is sacramentariis habentur, Annue nobis quēsumz dñe,
 ut intercessionē b̄i Leonis hęc nobis p̄ri oblatio sup̄ quo videmus
 q̄ cū sacra scrip̄t̄ dicat authoritas. q̄ iniuriā faciū martiri. q̄ orat̄ p̄
 martire. idem ē ratione conueniēti de aliis sanctis sentiendū, q̄ ora
 tionibz nris nō indigemz pro eo. q̄ cū sine p̄fite b̄i, oīa eis ad uolū
 succedat, sed nos pot̄ eoz orationibz indigemz. vñ q̄t̄ in plurimz ora
 tionibz cōtinetur. p̄sū uel p̄ficiū huius sancto talis obla. ad gloriā, et
 honore, ita debet intelligi, ut ad hoc p̄ri, q̄ magis ac magis a fidelibus
 glorificet in terris. hęc t̄m̄ore. ex quibz colliḡ nō licere orare p̄ eis,
 et eoz causam ē, q̄ sūt b̄i in celis, vñ iudiciū ēt̄ in canonizā ē
 nos ē in celis, in quo iudicio uti dignimz nō orare, nec pot̄ errare, et hoc
 nouo alio arij confirmo, si. n. ēt̄ errare possit, errare possit in hoc.
 q̄ in infino aut in purgā ēt̄ possit, quē canonizā, si ijs ēt̄ cognoscere
 se posse errare in hoc, nec p̄ canonizā tolli dubiū, nō p̄hiberet oī orare
 p̄ canonizā, nec nec p̄hibet p̄ his, quoz incerta est salus. arij aut̄ su
 p̄ius facta in cōtr̄. nihil p̄bent, ad q̄. n. iam distū ē nō ē oī oī quos, et
 istos, q̄ adhuc purgant. Ad 2° dico iam limbū istoz nō ē, sed q̄ purgan
 ti sūt, statim in celū cōstant, olim aut̄ an̄ t̄ri aduentū dignior erant
 statz limbi, q̄ purgant, purgant. n. orat̄ q̄ illi seruabit, et illos orare pro
 aliis certū erant, adde q̄ nec olim fuit ista canonizā, nec iste cultz oryail
 lor, q̄ nris istis p̄hibet, sed im̄t̄ inuocabant, sed fiebat mem̄ eoz apud

255
deu, nemo n. dicat abrahā ora pro nobis, sed memento dñi abrahā, et
adiuuā nos pp̄ abrahā, ac nūc h'icm, ora et intercede p̄ nobis dñe petes q̄
q̄ illi nō erant adhuc bti, nec leo totā cōiuncti, sicut nūc sūt. nec ob
stat posse aliquē ex canonizatis fuisse in purgā, sed diuini q̄ ab eccl̄a cano
nizat, iam cō in celo, et id decerni p̄ canonizā^{em}, et forsan eccl̄a aliquēdū ex
petat et diffet canonizā^{em} confessorū pp̄ hoc, ut si purgā aliqua indigni po
tuerit purgari, concludim⁹ ex his neminē istum ab eccl̄a canonizati sine
meriti, sine confessorem cō in purgā, sed in celo cō bñm ~

cap. 13. De Reliquiis sanctorū.

In cap. cū ex co. de reliq. et uener. isto. quatuor continentur circa reli
quias, vni ē. ne antiquæ extra capsam ostendantur. Alteri. ne exponā
tur uenales. tertiū. ut inuentas de nouo nemo publice uenerari p̄u
mat, nisi prius auctor Rō pontificis fuerint approbate. quarti. ut prelati
nō p̄mittant eos, q̄ ad eorū ecclesias cō uenerā accedunt, uariis figmentis
aut falsis docum̄tū decipi, sicut in pleriq̄ locis occasione questus fieri conue
nit. hoc quartū positū ē pp̄ duo ḡnera hōiū, quidā. n. falsas reliquias
supponit, et affirmat cō de corporib⁹ istorū, quæ uere nō sunt, sed ipsi cō
questus fingunt, et illudēt fidelib⁹, et pp̄ hac ē illud dñi cōc. multa cor
pora uenerant in terra, quorū alia sequentur in inferno. de his dñi in canone
ista q̄ uariis figmentis decipiūt. alii sūt, q̄ siue ueras reliquias siue nō pro
ferat, tñ mirabilis fingit ueritates talinū reliquiarū, et q̄ p̄orūt ad hūc
illud, quē ipsi cō extenhenday dñi motiōay componūt, et mantūt, pp̄ hoc
dñi, q̄ falsis docum̄tū decipiunt. tam hoc q̄ illorū prelati in suis ecclesiis debent
remouere. tertiū dñi intelligi de reliquiis ueterib⁹ quidam tñ habent in
cognitis, ut q̄ contritiū corpora aliqua antiqua istorū de nouo reperiunt,
et intelligi de nouis reliquiis aliquorū p̄orū defunctorū, tñ q̄dā canō de
illis p̄dñi, dñi p̄orū. n. ne p̄t uenerit nisi iudicio Rō pontificis sine

probat, quod factum est, ne patet aditus fingendi reliquias, et decipiendi fide-
 les. novus autem reliquias non sunt venerandi prout nisi sui a se Pontificis in-
 canonizati talis illis. hoc autem prout, quod in prout licet aliter venerari reli-
 quias eius, quem putat istum, sicut et invocare eius intercessionem apud
 deum, quod non sui canonizati, si non publicis officiis et orationibus esse ad-
 fiat, ut diximus supra ex Innocentio et Hostien. secundu[m] dictu[m] intelligit, ne
 reliquias venerant, nec et pro prout ostendant fidelibus, utroque. n. in si-
 fini. et exponere veritates. primum dictu[m] Statutu[m] est, ne passim transferantur
 reliquias, et absque debita veneratione. hoc Statutu[m] sui in casu allegato.
 Sed difficultas, qua[m] examinare intendimus, an de Pontifice decipiat
 in reliquiis istorum probandis, an non, sic nec de ipso in canonizandis
 istis. et ut ex iam dictis colligitur certu[m] est non decipi in iudicio practi-
 co, nempe si has vel illas reliquias ut tales estimandas, et venerandas,
 hoc certu[m] est, et si cognoverit, non esse veras reliquias, tamen recte et vere indi-
 cat esse tales estimandas, et venerandas, hoc. n. directe ad mores prout,
 in quibus determinandis non decipit. sed difficultas est an decipiat in hoc, quod
 probat reliquias, quod vere non sunt, aut non sunt talis istis, sed alteris, et ut
 a simili ratione non possit errare in hoc, sicut nec errat in canoniza-
 tis quod ad hoc, quod sui vere istis, et non solum ut istis optimis. dico et
 est ratio notanda non esse similem nec parvam rationem, reliquias. n. huius
 veram certam et evidentem ut discerni possint, si spiritus longius, vel ali-
 quis casus obscuraverit, coram. n. martyris qui occidit, evidens est esse il-
 lius, et qui canonizatur istis, coram. n. illis, postea vero spiritus longius
 aut aliquo alio casu obscurari potest, non sic de anima, et salute illius, non est
 manifestu[m] an sui vere istis, nec ne, ob id factu[m] est, ut relicta sui prout et
 iudicium in esse se Pontificis discernendi hoc in canoniza, in reliquiis ve-
 ro non sic, quod notu[m] est prout cuilibet et sine se Pontificis iudicio, un-

factu e in reliquis occultis tpeis longitu aut aliquo casu 92^m Pontificem no
 iudicare nisi hoc solus co recipiendas, et venerandas ut reliquias, et aliqui in
 dicat, co recipiendas ut tales, in cuius declarati absolute co tales, sed recipien
 das ut tales, in canoniza aut utriusq declarant, hinc e q no pot deseri in
 eo qd factu circa reliquias, q possit fieri ut no sint tales, q id no defi
 nit, contingere aut pot q raro no co tales magis in detra q sine talis sanc
 ti. nec e inconveniens vllu in reliquis, quibz simplz qdam venera debetur,
 in in istis canonizandis alia e maior ra, q no solu venera debetur, sed ip
 sius suffragiu et intercessio flagrantur. Nulla alia de istis re cogz reli
 quias dici poterat, sed present institutu nruum no e de his tractare, sed
 de sola canoniza, et de hac que dicta sut, sufficere videntur.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

#

22

De Obedientia Caeca

Handwritten text, possibly a signature or name, written in a cursive script. The text is faint and difficult to decipher, but appears to contain several words.

+

223

De Obedientia Caeca Tractatus.

Scripserus breuiter de obedientia caeca, quam P. Ignatius Societati à se instituta plurimum commendauit, exponam primum, quid per caecam obedientiam idem P. Ignatius intellexerit; Deinde iuuante Deo, eandem obedientiam ex diuinis literis, et testimonijs Patrum, ex ealorsibus miraculis confirmari ostendam; diluam ad extremum obiectiones quasdam, quae aduersus eam afferri possunt uidentur.

Cap. I.^m quam obedientiam P. Ignatius Societati à se instituta commendauit.

Igitur P. Ignatius Societatis nostrae auctor, et pater, cum in epistola quadam ad Lusitanos de obedientia, tum in constitutionibus, quas Societati reliquit, passim ad obedientiam perfectam, quam ipsi, cum Jo. Climaco caecam nominauit, suos filios adhortatur.

Nihil uero aliud caeca obedientia nomine intelligi uoluit, nisi obedientiam puram, perfectam, ac simplicem, sine discussione eius, quod imperatur, uel causa cur imperatur, eo solo contentam, quod imperatur. Et quamuis haec omnia, etiamsi nihil diceretur aliud, accipienda erunt, cum exceptione, nisi uidebitur, quod imperatur, peccatum esse constet,

quam eam tamen exceptionem idem P. Ignatius tam in constitutionibus
quam in epistola de obedientia luculenter expressio. Sic enim loquitur
in constitutionibus p. 6. cap. i. §. i. [Exactissimi omnes nervos virium
nostrarum ad hanc virtutem obedientiam in primis summo Pontifici, deinde
superioribus societatis exhibendam, intendamus: ita ut in omnibus rebus,
ad quas potest cum charitate se obedientia extendere, ad eius vocem,
ac si à Christo, Dño egredieretur, quandoquidem ipsius loco, ac pro
ipsius amore, et reverentia obedientiam prestamus, quam promptissimi
simus.] Et paulo post. [Sancta obedientia tum in executione, tum
in voluntate, tum in intellectu sic in nobis semper omni ex parte
perfecta; cum magna utilitate, spirituali gaudio, et perseverantia,
quicquid nobis iniunctum fuerit, obediendo; omnia iusta nobis esse per-
suadendo, omnem sententiam, ac iudicium contrarium ceca quadam
obedientia abnegando, et id quidem in omnibus, quae à Superioribus
disponuntur, ubi definiri non possit, quemadmodum dictum est, aliquod
peccati genus intercedere.] Et in 3. p. cap. i. §. 23. [Conceditur
interius resignationem, et veram abnegationem propriae voluntatis,
et iudicij habere; voluntatem, ac iudicium suum, cum eo, quod
superior vult, et sentit, in omnibus, ubi peccatum non cernitur,
omnino conformantis.] Et in epistola de obedientia cap. xiiij.
[Est, inquit, haec ratio subiiciendi propriae iudicij, ac sine propria
ulla

ulla quaestione suscipiendi, quicquid superior iusserit, non solum
 sanctis uiris usitata, sed etiam perfecta obedientia studiosis imitanda
 omnibus in rebus, quae cum peccato manifeste coniuncta non sunt.]
 Porro in his omnibus laeis excipitur manifestum peccatum, non autem
 dubium, quia re dubia existente, in superioris potius, quam in suo iudi-
 cio acquiescere subditum oportere non solum uoca humilitas, sed etiam
 aperta ratio, aperissime docet. et hoc idem S. Bernardus in tractatu
 de praecipis, et dispensatione, ex professo tradit, cum ait [quicquid
 uice Dei praecipit homo, quod non sic certum displicere Deo, haud
 secus accipiendum est, quam si praecipiat Deus.] Addidit autem
 idem S. Ignatius non repugnare perfecta obedientia, si quis id,
 quod sibi forte occurrat, contra superioris mandatum eidem supe-
 riori cum debita reuerentia, et humilitate personae, modo paratus
 sic uoluntatem, et iudicium suum cum eo conformare, quod
 iudicat, et uult is, quem loco Christi habet, sic enim in epistola
 de obedientia cap. xix. loquitur. Nec tamen ideo utamini
 si quid forte uobis occurrat, a superioris sententia diuersum, idq.
 uobis consulto per proceres Domini, exponendum uideatur quominus
 id facere possitis.] Deniq. hanc obedientiam non repugnare sub-
 ordinationi Praelatorum, ostendit cap. xx. cum ait. [Atque

4
haec, quae de obedientia dicta sunt, aequè priuatis erga proximos
superiores, atq; Doctores, praepositisq; localibus erga Prouinciales,
Prouincialibus erga Generalem; Generali deniq; erga illum, quem
Deus ipsi praefecit, nempe suum in terris Vicarium, obseruanda sunt.

Cap. 2. De obedientia caeca.

Testimonia scripturarum.

Hanc obedientiam ex diuinis literis. S. Basilus, aliq; Patres adducunt,
siquidem scripturae passim docent; Obsequendum esse Praelatis, ac
Praepositis non secus, atq; ipsi Domino, modo non constet, contrarium
esse Domino, quod iubent Praelati. Luca. 10. qui uos audit, me
audit. Ephes. 6. Obidite Dominis carnalibus cum timore, et tremore,
in simplicitate cordis uestri sicut Christo. I. Colos. 3. Quodcumq;
facitis, ex animo operamini, sicut Domino, et non hominibus, Dominus
autem perfectam, simplicemq; atque adeo caecam obedientiam deberi
ab hominibus, ut non querant, cur aliquid eis praecipiatur contenti
quod praecipiatur, nec ullus negare audebit, et scripturarum
exempla id manifestè docent. Reprehenditur enim Eua. Genes.
3. Quae Satanam dicentem, Cur praecipit uobis Deus etc. non
continuo, sed auersata, ut notant S. Jo. Crisostomus homil. 16.
in Genesim

in Genesim, et S. Bernardus in sermone de S. Andrea. Abraham
 e. contratio. mirifica. Laudatur Genesim 12. et 22, quod iussus egredi
 de terra sua, et migrare in alienam regionem: et rursus propriam
 filium manibus immolare. sine ulla tergiversatione, aut mandati
 discussione, praeceptum se obulone ad obsequium.

Sed Patris ex his locis eadem obedientiam deducuntis, audiamus.

S. Basilus postquam in constitutionibus monasticis cap. 9. et
 et sequentibus docuerat obedientiam perfectissimam, quavis est,
 ut exemplo eius utamur, instrumenti fabricis respectu fabri, qui
 eo uocatur, et qualem Abrahamus, aliq. sancti uiri Deo exhibuerunt.
 ita loquitur cap. 23. Neq. uero existimet quisquam, me causa
 firmandae erga auctoritates obedientiae, clariora quaedam exempla
 proferre, eiq. quod Deo debetur, officio, arroganter obedientiam ho-
 minibus proferre praestantiam auctori conferre, neq. enim ad hanc
 similitudinem inducendam mea sponte, sed diuini litteris inductus
 accemi. animaduerte enim quid in Euangelijis Dominus dicat, cum
 de obedientia seruis suis exhibenda legem sanxerit. qui uos,
 inquit, occipit, me recipit. et item in aliis locis. qui uos audit, me
 audit, et qui uos spernit, me spernit. quod Apostolus dixit, intelli-
 gendus est in communi. Legem sanximus in posteros, qui aliorum

4
futuri erant moderatores. Id ex multis, ijsdemq; certissimis
diuinarum litterarum testimonijs, manifestissimisque argumentis
probari potest. Ex quo quidem patet nos quando diximus, tenenda
a nobis erga antistites nostros obedientia, adhibitam a sanctis
uiris erga Deum obedientiam, exemplar nobis oportere proponere
diuinis oraculis conuenienter cum beator. Hic illu. S. Benedicti
in Regula. cap. 5. [Obedientia, inquit, qua maioribus exhibetur,
Deo exhibetur, ipse enim dicit, Qui nos audit, me audit. S. Sicut
Bernardus in Tractatu de precepto, et dispensatione. [Quod si
inquit, contempserit euocanda. suae scandalum paruulorum, quanti
amplius. Prelatorum, quos sibi Deus equare quoddammodo
in utraq; parte dignatus sibi merito impetat illorum, et reueren-
tiam, et contemptum, Specialiter conuersans ois: Qui nos audit,
me audit, et Qui nos spernit, me spernit: Quamobrem quicquid
uice Dei precipit homo, quod non sit tamen circum difflicere
Deo, haec scus accipiendum est, quam si precipiat Deus. =
S. Bonaventura in speculo disciplinae parte i. c. 4. hanc ipsam
S. Bernardi sententiam tacito nomine auctoris, suam fecit, dum
eam eodemo uerbis in lib. suo prouit. = S. Vincentius in
Tractatu de uita Spirituali cap. de obedientia. [omnes inquit,
maiorum

maiorum ordinationes ad unquam teneo, quantum potest, semper cogitans uerbum Christi. [Qui uos audit me audit.]

Cap. 3. De obedientia caeca. Sententia Patrum.

Hanc eandem perfectam, simplicemq; obedientiam, quam caecam appellare placuit, summo consensu sancti Patres docuerunt. atq; ij praesertim, qui uarijs temporibus, aut ordinum Religiosorum duces extiterunt, aut in eisdem ordinibus insigniter claruerunt, ut nulla fuerit unquam in ecclesia Dei profanis obseruantia regularis, quae hanc obedientiam non coluerit.

Sanctus Basilius, qui Monachorum in toto oriente parens optimas Leges Monachis dedit, in lib. Monasticarum constitutionum cap. xx. [Monachi, inquit, libentissimi, et diligentissimi obtemperent suo Praeposito: nec ab eis, eorum, quae sibi imperantur, rationem requirant.] Et cap. xxiiij. [Quemadmodum, inquit, Pastori suo, obtemperant, et uiam quamcumq; illi uult, ingrediuntur. Sic qui ex Deo pietatis cultores sunt, moderatoribus suis obsequi debent, nihil omnino eorum inua curiosius perseruantos

persecutantis, quando libera sunt a peccato.] Et infra:
 Obedientem, cum instrumentis fabricarum comparat, quod non sibi
 eligio opus, quod faciat, neq. fabrico ulla ratione resistit, sed
 absq. ulla discussione, aut resistantia, simpliciter se moueri ab
 opificis sinio, ad quod illi uoluerit. Quod beo S. Basilius, et uerbis
 et similitudinibus obedientiam illam describit, quam nos cecam
 uocamus. Quare P. noster Ignatius in constitutionibus p. 6.
 cap. i. §. i. cecam obedientiam declarauit Basilium imitatus,
 per similitudinem baculi, quod senex inter ambulandum innititur,
 quem quidem sine ulla uis assistentia uel accipit, uel deponit,
 uel deprimat, uel attollit etc.

S. Hieronymus, qui preter maximam in omni genere doctrine
 sapientiam, et eruditionem, perfectus Monachus, et Pater Mo-
 nachorum fuit, in epistola ad Rusticum de institutione
 Monachi ita scribit. [Proposuit Monasterij timor ut
 Dominum, diligas, ut parentem; credas saluari, quicquid illi
 preceperit: nec de maiorum contentis iudices, cuius officij est
 obedire, et implere, que iussa sunt?] Hec ille, qui breuiter quidem
 sed tamen p. hanc obedientiam illam comendauit, quam ideo cecam
 uocamus

4

227

uocamus, quod non iudicet de sententia maiorum, sed simpliciter
credat salutare quicquid Monasterij Praepositus uisero.

S. Augustinus lumen Ecclesiae, et ex praecipuis Religionum fundatoribus.
unus, insignem de hac re sententiam habet, quam ex eius opus-
culis his uerbis citat. S. Bonaventura in opusculo de Seruilitate
num. c. 3. *Ob obedientia Religiosi Deo sit acceptabilis, debet
esse prompta sine dilatione, deuota sine dedignatione, uolun-
taria sine contradictione, simplex sine discussione, persouans
sine cessatione, ordinata sine deuiatione, inuenda sine turbatione
serena sine pusillanimitate, et uniuersalis sine exceptione.*
Qualiter nos audimus nostros Superiores, taliter nostras Deus
exaudiat exaudiet orationes. Haec Augustinus. In quo
etiam uerba illa, simplex sine discussione eam obedi-
entiam manifeste docent, de qua nos agimus.

Joannes Cassianus lib. 4. de institutis conuertiendum cap. 2.
referens instituta Monachorum Aegypti, quorum auctores
fuerunt sanctissimi illi Patres S. Antonius. S. Macharius
et alij, inter alia sic loquitur. [sic uniuersa complere, quae-
cumq; fuerunt à Praepositis suis praepcepta, tanquam si à Deo

Non suo arbitrio uiuentes, uel desiderijs, uel uoluntatibus obediunt
 sed ambulantes alieno iudicio, et imperio, in caenobijs degentes, etc.]
 qua' loca exponens Jo. Cartis de Turri Cremata, et Smaragdus
 Abbas docent, non esse religioni examinare, aut discutere, mandata
 superioris. Item in eadem regula cap. LXVIII. idem S. Benedictus
 iubet: si fratri a Praeposito impossibilia iniungantur, ut confidens
 de adiutorio Dei obediat ex charitate. At qui haec est caeca illa
 obedientia, qua' non discernit Superioris mandatum, ut etiam
 ad impossibilia tota animi deuotione, et obacitate fratur.

S. Gregorius, Papa sanctissimus, Doctor egregius, monastica pro:
 fessione, et magisterio insignis lib. 4. cap. 4. Expositionis in p.
 lib. Regum: [Vera inquit, obedientia nec Praepositi, intentio:
 nem discutit, nec precepta discernit: quia, qui omni uita' sua'
 iudicium maiori subditio, in hoc solo gaudet, si, quod sibi
 praecipitur, operatur, nescit enim iudicari, quisquis perfecti
 didicerit obedire, quia hoc totum bonum putat, si praecipis
 obediat.

Jo. Chamaeus, et ipse Monachus perfectus, et Monachus, magisterio
 clarus, in illis suis auro doctura defuga inanis uita' gradu

4.º [Dominus, inquit, illuminat cecos obedientium oculos ad con-
 tuendas Magistro virtutes, idemq. eos execat, ne defectus uideat
 Contra uero bonis omnibus infectus Dæmon fieri conatur] Hæc illi
 qui pulchre explicat, quomodo uera obedientia ceca sit, et
 occulta: ceca enim est, ad contuendos superioris defectus, et huma-
 nam infirmitatem. occulta ad eiusdem uirtutes, et auctoritatem con-
 siderandam. Et ideo, quicquid imperatur, sine discussione, iustum
 et sanctum creditur. Item in eodem loco: [Cum tibi, inquit,
 cogitatio suggererit, ut Irrelatum, aut diuidias, aut damnos,
 ab ea non secus, quam à fornicatione clericali. Nec prorsus huic
 serpenti ce. quem pastor, non locum, non initium, non ingratum
 loqui ab huiusmodi draconem, atq. cum his uerbis incens. o
 maligne seductor, non ego iudicem meum iudicandum suscepi,
 sed ille me: non ego illius, sed ille mei duxo est.]

Cassius Arclatensis, qui in florantissimo monasterio Sironensi ante
 annos 900. uixit, in homilijs ad Monachos homil. 8. sic loquitur.
 quicquid tibi à senioribus fuerit imperatum, accipe tanquam
 de celo, sicut de ore Dei prolatum, nihil reprehendas, nihil
 discutias, in nullo penitus murmurare presumas, totam uirtutem
 totum

totum sanctum, et utile iudica, quicquid tibi, d' Prelato uideris
imperari.

S. Jo: Damascenus, ut in eius uita scribit Jo: Patriarcha Hierosoly-
mitanus: [Non oblectabatur in ijs, quae ipsi imperabantur,
in lingua murmur non erat, nec ulla in cordi disceptatio] et
infra: [Hoc unum in media mento, non secus, atq in tabulis,
penitus excussum, et incisum habebat, nempe ut in omni neg.
co edicto sine murmuratione, et uelut Paulus praecipit, sine
disceptatione, quod imperatum esset, faceret.]

S. Bernardus doctrina, sanctitate, miraculis, gloria, et monastica
perfectiois scientia nulli secundus: in tractatu de praecipio,
et dispensatione: [Sicut Deus, inquit, sicut homo mandatum
quodcumq tradiderit, pari profecto obsequendum est cura, pari
reuerentia deferendum, ubi tamen contraria Deo non praecipit,
homo] et infra [Imperfecti cordis, et infirmae personae uoluntatis
inditium est, statuta seniorum audisius discutere, hesitare
ad singula, quae iniunguntur, exigere de quibusq rationem,
et male suspicari de praecipio, cuius causa lacrimis, nec unq

libenter obedi, nisi cum audire contigerit, quod forte liberior,
aut non aliter licet, seu expedire monstraverit, vel aperta ratio,
vel indubitata auctoritas.] Et in sermone suo lib. de uita solita
na ad Fratres de Monte Dei. [Perfecta, inquit, obedientia
maxime, in incipienti est indiscreta, hoc est non discernere quid
vel quare precipiatur, sed ad hoc tantum niti, ut fideliter, et
humiliter fiat, quod, a maiore precipitur. quam intentionem con-
firmat S. Bonaventura in Speculo disciplinae parte 2. cap. 3.
Quod si nomine indiscreta obedientie uti licuit sanctis istis
Patribus, maiori ratione licet nobis uti nomine obedientie caeca,
cum cecitas natura in initium sit, indiscretis uoluntatis.

S. Franciscus a Deo doctus cui purissima mente, et flagrantissima
charitate inhonorat, cum quodam uice quaeretur ab eo. quis
erit uerus obediens iudicandus; corporis mortui, ut S. Bonau.
in eius uita cap. 6. referre similitudinem pro exemplo proposuit.
[Tolle, inquit, corpus exanimi, et ubi placuerit, pone; uidebis non
regnare metum, non mormurare situm, non reclamare dimis-
sum. quod si statuatur in Cathedra, non alta, no ima respiciet.

si

Si collocatur in purpura, palliatur. Hic, aio, uerus obediens est,
 qui, cur moueretur, non dijudicat: ubi locatur non curat: ut transma-
 tetur non instat: cunctus ad officium, whitam tenet similitatem,
 plus honoratus, plus caputae si indignum. Hæc illi, cuius doc-
 trinam reuerens P. noster Ignatius in 6. g. constitutionum
 cap. i. s. i. quemadmodum ex magno Basilio accipio similitu-
 dinem instrumenti inanimis ad explicandam obedientiæ
 perfectionem; sic ex S. Francisco mutuatus est exemplum
 cadaveris ad eandem obedientiam exactius depingendam.
 Nec mirum uideri debet, si uerus obediens conferatur cum homini
 cæco, si cæcus cum homine mortuo, uel cum instrumento inanimi
 comparatur.

S. Thomas Aquinas doctor Angelicus in 1. 2. q. 13. art. 5. ad 3. cum
 ex regula S. Benedicti argumentum obiceret, quo probari
 uidebatur, electionem esse posse impossibilem, his uerbis respondit
 Ad tertium dicendum, quod hoc ideo dicitur, quia an aliquid
 sit possibile, subditus non debet suo iudicio definire, sed in uno
 quoque iudicio superioris stare. Hæc illi, qui non permittit

+

Subito, ut de sententia Superioris iudicet, et obedientiam adco
ecam omni uult, ut ne impossibilitatem quidem, qua aliqui mani
festissima esse uult, discernat, ac uideat. Hoc incredibile est scilicet
Thomam aliud de obedientia docuisse, nisi ea, quod a S. Dominico
celeberrimo Patriarcha didicero.

S. Bonaventura Doctor Seraphicus, et regularis obseruantia peritis
simus, in Speculo disciplinae parti 3. particula 3. cap. 7. [Mun
inquit, optimum discrimen obedientiae gradum, cum eo animo opus
iniunctum recipitur, quod eo precipitur: cum ex uoluntate uidentis
pendet intentio exequantis. Nam de maiorum sententia iudicant
quorum officij est obedire, et implere, quae iussa sunt, et in 2. parte
part. 3. cap. 1. Obedientia uos subiciant. Sic homo interior
totus Deo, ut exterior totus Praelato subiectus. quicquid Superior
cis, uel Praepositi, uel instructor iniunxerit, quasi diuinitus im
peratum, statim, ac ueri obedientiae filij deuote obediunt, quicquid
statuerint, immobiliter seruant, scilicet aliquid transgredi
sacri legem putant, credunt salutare quicquid illi praecerit.

S. Vincentius cum ordinis esset S. Dominici, id sine dubio fecit, et
docuit

docuit, quod in eo clarissimo ordine iuxta Sanctorum Patrum
 Augustini, et Dominici instituta laudari cognoverat: is autem,
 ut supra citavimus, obedientiam perfectissimam, et planè eam
 tradidit. Sed multo copiosius, et apertius de eadem obedientia dis-
 seruit Venerabilis Viri magister Gualterus ordinis predi-
 catorum, in epistola, quam ad suos fratres de tribus virtutibus
 quam epistolam, si quis conferat, cum ea, quam Pater Ignatius
 nobis reliquit, videbit eas in extollenda obedientia virtuti
 ita concurrere, ut eodem spiritu dictas esse negare non possit.
 Inter alia sic scribit cap. 5. [No autem obedientia vestra
 omnipotenti Deo sic acceptabilis, studet labori promptam sine
 dilatione; delectam sine dedignatione, voluntariam sine contem-
 ptione, simplicem sine discussione, ordinatam sine deviatione
 iucundam sine turbatione: strenuam sine pusillanimitate
 universalem sine exceptione, perseverantem sine cessatione.]
 Et cap. 6. [Qua propter dilectissimi, vitis, sicut aurum ductile
 et quasi virga flexilis, qua curata, et curata dicitur ad libitum
 artificis. Vitis vocata utilis, qua secundum impetum
 spiritus movebatur: vitis, ut iumentum apud Deum, cuius
]

†
185
cuius dorso in differenter qualibet imponuntur. et cap. 9. [tam
simplex etiam sic obedientia uestra, facta, ut iniuncta sine
discussione facientis indirectis de uelut, nec in minimo uos habent.
nam quisquis intentionem precipientis iudicet, bellum interin-
secus parat, per hoc enim, quod causas mandatorum, quas
ignorat, discutit, in labyrinthum erroneum se se ponit.] Haec
illi. Nunc immerito ad marginem huius sententiae adscriptam
uidemus: [obedientia caeca] nam et uerbis, et similitudinibus
satis ostendit auctor caecam obedientiam, id est, quae sine
discussione obtemperat, se commendare.

Cap. 4^m Miracula quibus obedi-
tia

caeca a Deo commendata est.

Addeamus nunc etiam miracula, quibus Deus caecae obedientiae
perfectionem sibi gratissimam esse testatus est. scribit. J.
Samanus lib. 4. de inst. reuer. cap. 23. S. Joannem
Abbatem merito obedientiae ad tantam prophetiae gratiam
peruenisse, ut Imperator Theodosius non auctore bello
suscipere

suscipere, quam oraculis eius fueret animatus] Cuius rei
 meminisse S. Augustinus lib. de cura pro mortuis cap. xxvij.
 ubi alia quoque miracula eius dicit S. Jo. cetero. Porro obedientiam
 tanti viri omnino cocam fuisse, Casianus demonstrat cap. 24.
 Hic, inquit, B. Joannes ab adolescentia sua, usq. ad perfectam,
 et virilem aetatem serviens, donec ille in huius vitae conversa-
 tione duravit, tanta humilitate inhaesit eius obsequijs, ut ipsi quoque
 seni stuporem summum obedientiae eius incurreret. Cuius hanc
 virtutem nostrum de vera fide, et perfecta cordis simplicitate
 discenderet, an affectatitiam esse, et quodammodo coactitiam
 atque ad imperantis faciem praebetur, volens manifestius im-
 explorare quamplura ei etiam superflua, minusque necessaria, vel
 impossibilia frequentius iniungeretur] Haec ille, qui deinde
 multa profert exempla simplicis obedientiae B. Joannes in
 rebus superfluis, vel impossibilibus.

Severus Sulpicius in primo dialogo de Virtutibus orientalem
 Monachorum, mirabile cetero exemplum simplicis obedientiae,
 quod eius verbis referendum putavi [Quidam, inquit, ad
 cum Abbatem recipendas advenerat, eum q. si lex obedientiae

pneretur, ac perfectum sollicitetur ad omnia, vel extrema patientiam: casu Abbas stracionam uirgam campidam aridam managebat. hanc solo fixo, atq; illi abuna in operis imponis, ut tandiu uirgula aquam irriguam ministraret, donec, quod contra omnem naturam erat, signam aridum in solo arenti uinisceret. subiectus aduena dura legis imperio, aquam proprijs humeris quotidie conuictabat, qua a Nilo flumine, per duo fere miliaria petebatur. Jamq; cemens ana spatii. labor non ceabat operati. et de fructu operis spes omne non poterat: tamen obedientia uirtus in labori durabat. Sequens quoq; annus uanum laborem iam afflicti fratris tudio. Tertio demum succedentium tempore labenti curricula, cum neq; noctu, neq; interdiu aquarius ille cessaret operator, uirga floruit. Ego ipsam ex illa uirgula arbuseutam, qua hodieq; intra atrium Monasterij est ramis uirontibus, uidi, qua quasi in testimonium manens, quantum obedientia meruit, et quantum fides potuit, ostendit.

Jo. Simaeus in suo illo tractatu de fuga inanis uitae gada 4. scribit Aethiolum quendam fuisse uenem summae obedientiae, cuius omnino perfectam, ac caecam exhibuim' usq; ad mortem indissolubili.

et orudo.

et crudeli cuiusdam seni, à quo sine ulla causa, quotidie contumelijs, et plagis afficiebatur: post mortem autem usanti si de sepulchro, alteri cuiusdam seni, ac dicenti, Acharifator, putas ne mortuus es? respondit in hæc uerba. Et quomodo fieri potest, Pater, ut moriatur homo obedientiæ deditus?]

S. Gregorius lib. 2.º Dialogor. cap. vij. scribit Maurum S. Benedicti discipulum ad Abbatis imperium tanto impetu simplicis obedientiæ ecurrere ad Placidum ad iuuandum qui in lacum decidit, ut per aquam sicco uestigio, quasi per aridam ad iactum sagittæ iuerit, utq. edidit; quod quidem miraculum post Petrum Apostolum, ut idem S. Gregorius ait, inusitatum.

S. Benedictus Mauri obedientiæ non dubitauit adscribere. multa sunt, quæ hæc loco referri possunt, sed ad institutum nostrum hæc pauca sufficiunt.

Cap. 5.º Disuuntur obiectiones.

Sed mouere potest aliquem id quod diximus, Obediendum omni Prelato in omnibus, si quis dubitet, sit ne peccatum, an non quod præcipitur? an uo obediat homini, periculis se exponat

percipiendi in Deum? praesertim cum satis constet Probatum
hominem esse errori obnoxium, et falli, aut fallere posse.

Ad hanc objectionem respondit olim S. Bernardus, in lib. de praecipio,
et dispensatione, et quidem his verbis: [Sed homines, inquis,
facile falli in Dei voluntate de rebus dubijs percipienda, et
percipienda fallere possunt. Sed enim, quibus hoc refero
tua, qui conscius non es? praesertim cum tenas ex scripturis,
quia Labia sacerdotis custodiunt scientiam, et legem ex ore
eius requirunt, quia angelus Domini exercituum est. Requi-
runt discerni legem: non quam, vel authentica ulla scriptura
tradiderit, vel ratio manifesta probaverit: de cuiusmodi quidem
quippa nec praecipitor spectandus, nec prohibitor auscultandus
est. Sed quod ita latere, aut obscurum esse cognoscitur, ut in
dubium venire possit, utrum nam Deus sic, aut aliter fecerit
velit, si non de Labijs custodientibus scientiam, et ex ore angeli
Domini exercituum certum reddatur. à quo denique divina potentia
consilia requiruntur, quam ab illo, cui credita est dispensatio
misteriorum Dei? Ipsum proinde, quem pro Deo habemus
tandem

tanquam Deum in his, quae aperta non sunt contra Deum
 audiri debemus. Hae ille, qui in toto eo tractatu, per Angelum
 Domini exercituum, per sacerdotem, cuius labia scientiam casto-
 dicunt, per Vicarium Dei, non alium intelligit, per dispensato-
 rem in Rebus Dei, quam Praepositum Monasterij. tametsi
 enim haec omnia nomina praecipue ad Episcopos, maximeq; ad
 Petri successorem Pertinent, tamen suo modo conveniant etiam
 illis, quibus secundum Evangelium Christi consilium, et Celi-
 siae consuetudinem, ac sedis apostolicae confirmationem, ex
 usis ad obedientiam abstringimur. Quae cum ita sint, nullum
 periculi periculum incurro, qui in rebus dubijs Prae-
 lato suo obdico. Siquidem ubi is rationes dubitationis meae Prae-
 lato suo exposcit, illius iudicio acquiesco, conscientiamq;
 depono, et ei fidem habeo, cui fidem habere debet, et si forte
 fallitur ex ignorantia invincibili fallitur.

Sed alia prae fieri obiectis, perfecta enim illa obedientia, antiquis
 temporibus, et fructu primarum illorum regularium satis
 conveniebat. ac nunc alia tempora, et mutati hominum
 mores aliud forte requirere videntur. Ceterum haec obiectis

+

tum fortasse locum haberet, si initio nascentis Ecclesiae, obedientia
huius perfectio, a sanctis uiris commendata, saeculis succedentibus
à Religionum fundatoribus neglecta, uel expulsa fuisset.
Sed cum initio, per S. Antonium, atq. Melchiarium, deinde per
magnum Basilium, tum per sanctos Patres Hieronymum, et
Augustinum, postea per Iasianum, Chimacum, Casarium, scilicet
Benedictum, S. Gregorium; proximis denique saeculis, per sanctos
uiros Bernardum, Franciscum, Bonaventuram, Umbertoum
predicata, atq. ab omnibus ordinibus religionis probata fuerit:
non uideo, cur suspicandum sit, eam in haec nostra tempora
non conuenire. Deinde, si uita austeritas, abstinencia paupertas,
silentij disciplina, orandi assiduitas, aliq. religiose uirtutes
in nonnullis religionis ordinibus, non minus hoc nostro saeculo
laudantur, quam antiquis temporibus laudarentur: nulla
ratio est, cur non etiam obedientiae exactissima obseruantia
commendari debeat, cum obedientia primum locum in institutis
regularibus teneat, ut post omnes ueteros Patres beatus S. Thomas
in secunda secunda quaest. 186. art. 8. Ac periculum
uidetur obedientiae caecae, cum si ita simpliciter Religiosi Prae-
positis

Praeceptis suis erodant, facile potest fieri ut Praeceptis er-
 roneis aliquos doceat, et occasione obedientiae dissemulentur, ac
 propagentur haerens. Sed si periculum hoc metuitur ab obedi-
 entia Religiosorum: multo magis metendum erit ab obedientia
 simplicium populorum, qui Parochos, vel Episcopos suos audiunt
 eum ex hoc superiori concionantur. quamvis enim non uolunt
 populi obedientiam Parochis, vel Episcopis, teneant tamen
 obire Praeceptis suis, eisq. subiacere, ut Apost. monet Hebr.
 13. Le uelino, nolino, obedientiam caecam uisdom in his, qua
 manifesta non sunt, exhibere coguntur, neq. enim discernere
 possunt homines rudes, uerum ne, an falsum, iustum, an inius-
 tum sit, quod Parochi, vel Episcopi docent. Ac fieri quidem
 possit, ut Episcopus, vel Parochus aliquis etiam hereticus
 factus populum seducat, et haerens suas propagare conetur.
 Sed non permittet Deus, aut Pastor aliorum uigilantia,
 ut is error diu latoret, patofactus autem continus Apostolica
 Sedis iudicio damnaretur. Ceterum si alicubi Deus permittente
 populus pastori suo facile erodens seduceretur: Non ideo

tamen catholicus ullus audeat dehortandos esse populos ab
 obedientia Prælatorum, ac persuadendos, ut ipsi se iudices
 Pastorum suorum facerent, et doctrinam, et iussa maiorem
 discerent. Siquidem periculum longe maius heresim novam
 timendum erit, ex hac libertate, ut hodie inter Lutheranos,
 quorum est propria libertas, accidere videmus, quam unquam
 timendum fuerit ex obedientia simplicium populorum. Est
 autem longe minus periculum seductionis in ordinibus
 religiosis, ubi plurimi sunt viri docti, quam in parochijs
 popularibus, ubi sæpenumero nullus est peritus, præter unum
 Parrochum. Quare si plebei homines in his, quæ ad Deum
 pertinent simpliciter credere pastoribus suis debent, ipsi
 obedire, ac subiacere: multo magis Religiosi debent Propo-
 sitis suis, perfectam, simplicemq, acq adæo cæcæ obedientiam
 in ijs, quæ manifestè contra Dei legem non pugnant, exhibere.

275^{bi}

2353

GENESEOS NOTÆ.

ex annot. gesserat in
biblijs Leid. T. 1. p. 295
in su. Clem. 3. p. 17 in Vat.

236

Cap. i. v. 2. Et spiritus Domini fece-
batur super aquas.

Spiritus Dei] Ita Sabent Hebraei, Graeci Latini codices
M. S. et aliquot impressi. Hieron. in quaest. Hebraic. in
principio affirmat lectionem latinam esse Spiritus Dei
fecebatur super aquas. Tertull. aduersus Hermo-
genem; et Ambr. lib. i. Hexam. c. 8. et August. lib. i.
super Gen. ad Litt. c. 7. et lib. i. de Genes. con. Manich.
c. 5. et alibi. Militat ratio, quia cum sacri Doctores
affirment hunc esse Spiritum sanctum, conuenien-
tius legitur spiritus Dei. ne si dicatur Spiritus Do-
mini, facilius existimet aliquis esse creaturam quae
dominum Sabet. Praeterea ut intelligatur esse Spi-
ritus illius Dei, qui dictus est creasse caelum, et ter-
ram. Unde in Hebr. et Graeco eodem utroque Sa-
betur uocabulum. Praeterea Compluten. et Regia
legunt Dei. Praeterea quia uocabulum Eloim in se-
quentibus semper uesti solet nomine Dei non au-
tem Domini.

v. 25. Et creauit Deus homi-
nem ad imaginem, et si-
militudinem suam.

Similitudinem] non Sabent Graeca nec Hebraea, nec
Compluten. nec Regia, nec multa M. S. et impressa,
nec Ordin. Habent tamen aliquot impressa. Hilari.
lib. 5. de Trinit. et August. lib. 3. super Gen. ad Iram
c. 19. et sequentibus non legunt. Basil. autem Simil. 10.
Hexam. non solum non legit, sed inquit et cur non
sit dictum Soc in loco, Ad similitudinem cum prius
dixisset faciamus hominem ad imaginem et simili-
tudinem nrām. Aug. autem super Gen. in Imperfecto
non probat rationem cur non sit repetitum illud Ad
similitudinem. admittit tamen ea uerba non esse in
hoc loco legenda. dicit enim in imagine esse similitu-
dinem. Ita censuit Congregatio.

Cap. 2. v. 9. Ibi inuenitur bdel-
lium et lapis onychinus.

Ibi inuenitur] sine [quē]

v. 13. Non est bonum hominem
esse solum.

Non est bonum esse hominem solum.

Cap. 3. v. 1. Ut non comederetis ex
omni ligno.

De omni ligno.

v. 4. Vidit tigitur mulier quod
bonum esset lignum

Hoc dicitur non quod mulier inducta sit praecipue ap-
petitu gulae, sed cum appeteret scire bonum et malum

- enimque ueluti cibi ad id assequendum existimant facile comedit nec retardata est, uidens esum non esse difficilem. Nam uidit lignum bonum esse ad uiscendum, et aspectu delectabile.
- Cap. 3. V. 8. Cui dixit Dominus: Quis enim indicauit tibi, v. Dominus non habetur in Hebr. Graec. nec in aliquot M.S. ita Congregatio.
- V. 19. Emisit eum Dominus Deus de paradiso. Et emisit eum. Non habent Reg. nec Complut. nec ordin. aliquot etiam impressa non legunt. tamen habetur in Hebr. et Graec. ac M.S. Ita censuit Congregatio.
- Cap. 4. V. 5. Ad Cain autem et ad uenera illius non respexit. Ad Cain uero. In Reg. et Complut habetur autem. in Ordinar. uero Particula Hebr. ו. et Graeca δε significat utrumque. Sensui accommodatior est uero, ita censuit Congregatio et habent M.S.
- V. 6. Sin autem male, statim in fontibus peccatum tuum aduenit. Tuum non habent Hebr. nec Complut. nec Regia, nec Ordinar. nec aliquot M.S. et impressa. Habent tamen aliquot alia impressa. Quia subintelligitur, ut constat ex 70ta. Legunt enim loco Peccatum aduenit. Peccasti. Congregatio censuit auferendum. in Paraphrasi Chaldaica ponitur tuum declamandi causa. Ambr. lib. de Incarn. Dni saec. c. 2. legit cum 70ta. Peccasti. Hieron. autem in Quaest. Hebr. in Gen. dicit in Hebraeo legi Peccatum tuum delectabit.
- V. 8. Numquid custos fratris mei sum. Num custos fratris. In Hebraeo nulla est particula: sed interrogatio solum, quae uim habet negandi, sic; Custos sum ego fratris mei. In Graeco est particula μή, id est Num, aut Numquid. Complut. Reg. Ordinar. et impressa multa legunt Numquid. Et Augus. lib. c. 2. contra Faustum c. 10. Congregatio censuit legendum Num, quod idem significat.
- V. 15. Posuitque Dominus in Cain signum. Posuitque Dominus Cain signum, sine in
- Cap. 5. V. 3. Et genuit filium ad imaginem et similitudinem suam. Filium legunt Regia. Complut. Ordinar. et multa impressa. tamen non habetur in Hebr. et in Graeco, nec in M.S. quibusdam, nec apud Louanienses. Congregatio censuit auferendum, subintelligitur tamen.
- V. 22. Et uixit Henoch postquam genuit Mathusalem. Et ambulauit Henoch cum Deo et uixit postquam. Haec omnino sunt de textu, et habentur in omnibus codicibus Hebr. Graec. M.S. et impressis, et ab antiquis Doctoribus exponuntur. Sunt igitur restituenda.
- Cap. 6. V. 14. Et uniuersa quae in terra sunt, conuertentur. Et habent Graeca, Complut. Reg. Ordinar. et aliquot impressa in

tamen Hebr. non legunt, nec M. S.

v. 7. Et ingressus est Noe, et filij eius, uxor eius et uxores filiorum.

* Tres In hoc loco non Sabent nec Graeca, nec Complut. Reg. Ordin. nec Louaniensia, nec M. S. Congreg. addidit, sed delendum est.

v. 11. Uxor illius, et uxores filiorum eius.

* Tres Sabetur in Graec. Complut. Reg. Ordin. et in oibus alijs fere, aliquot tamen impressa non Sabent. Congreg. censuit legenda, uti uere legenda sunt.

v. 17. Omnis caro quae mouebatur super terram uolucrum, et bestiarum.

Volucrum et animantium, bestiarum. Ita legunt Hebr. Graec. Complut. Ordin. Regia, et caetera. nec Sabetur id quod sequitur Animantiumque omnium delet. Animantiumque omnium.

ibid. quae reptant super terram. animantiumque omnium: uniuersi homines.

v. 18. Quam uolucres caeli, deleta sunt.

et deleta sunt.

Cap. 8. v. 6. Qui egrediebatur et non reuertebatur

Non Hebr. Complut. et Reg. et quaedam M. S. non legunt. at 70ta Ordin. et fere omnes impressi legunt. Sensus idem est. Nam quia arcam non ingressus est, dicitur non esse reuersus. et quia uolabat huc illuc, et uersus arcam et ab arca, dicitur esse reuersus. Congreg. legit cum Graecis, et cum plurimis exemplaribus latinis, scilicet: Non reuertebatur. Cum negatione legunt Augus. tract. 6. in Ioan. et lib. 12. contra Faust. c. 20. et in Quaest. in Gen. c. 13. Ambr. lib. de Noe et Arca. c. 17. Hieron. in Tradit. Hebra. Crystost. Som. 26. in Gene.

v. 12. Igitur sexcentesimo primo anno, primo mense.

Septuaginta et aliquot impressi legunt, Sexcentesimo primo anno uitae Noe tamen Hebr. non legunt nec M. S. Complut. Reg. Ordin. nec multi alij impressi.

v. 16. Egredietur ergo Noe et filij eius, uxor illius.

Aliquot impressi legunt, filij eius simul, tamen illud simul non Sabent Hebr. nec Graec. nec Complut. nec Reg. nec M. S.

Cap. 9. v. 8. Et pecudibus terrae, cunctisque, quae egressa sunt.

Et pecudibus terrae cunctis, quae egressa sunt. Complut. Reg. Ordin. Louanien. et multi Codices legunt: Cunctisque, et ante hoc ponunt diuisionem. Congreg. censuit auferendum illud que, et illud cunctis, connectendum antecedentibus, et post illud diuisionem faciendam. quia sic Sabent M. S. et quia consonat sensui Hebraeo, et Graeco, qui talis est: Ab omnibus quae sunt egressa de arca, usque ad uniuersas bestias terrae. Ita Congregatio

v. 12. Eruntque arcus meus in nubibus.

Meus non Sabent Hebr. nec Reg. nec Complut. Sabent tamen

113. Hoc est signum foederis. Graeca et Ordin. et impress. Congreg. abstulit. Hoc erit signum foederis. In Hebr. et Graeca nullum habetur uerbum, sed; Hoc signum supplendum tamen est. Complut. et Reg. Sabent Hoc est. Ordin. autem Hoc erit siquae Congreg. censuit, et Sabent M. S.
118. Verenda scilicet patris sui nudata Patris sui esse nudata. Legunt Reg. Compl. Ordin. Louan. aliquot uero M. S. non Sabent, sic Congregatio censuit.
- Cap. 10. 7. Filij autem Chus: Saba Autem Sabent Hebr. et Graec. non autem Ordin. nec M. S. Congreg. abstulit.
9. Ob hoc exiuit prouerbum. Reg. Complut. et aliquot impressa legunt Ab tamen Hebr. et Graec. Ob, seu propter, et M. S. Sixtus consentit.
13. Et Saabim, et Nephtuim Et deleuit.
14. Et Gergesaeum, et Heuae. Et utrobique deletum.
- ibid. Et per eos disseminati sunt Et post haec legit
15. Usque ad Gazam. Usque Gazam.
- ibid. Seboim usque Lasa usque Lasa.
- Cap. 11. 5. Et unum est labium omnib. Abstulit est
- Cap. 12. 1. In terra qua monstrauero Monstrabo. In Complut. Reg. Ordin. et multis impress. est Monstrauero. At in Hebr. Graec. M. S. Monstrabo. et Congreg. censuit. Nam ut illa lectio legitima esset, dicendum erat; uenies et non ueni. Louan. Sabent Monstrauero
5. Ad locum Siceam, et usq. ad conuallem. Illud et nec in Hebr. nec in Graec. habetur, et non legitur in M. S. Congregatio abstulit, licet Compl. Reg. et multa impressa legant.
10. Uxor illius est; et interficiet me Uxor ipsius est, legit.
- Cap. 13. 14. Leua oculos tuos in directum In directum, non Sabent Hebr. nec Graec. nec Complut. nec Reg. nec Ordin. Congregatio abstulit.
16. Numerare puluerem terrae Numerare Complut. Reg. et Hebr. legunt passiuè Numerari. at Graeca, Ordin. aliquot M. S. Louan. legunt actiuè Numerare. sic Congreg. legit. et utramque in eundem recidit sensum.
17. Surge ergo et perambula terram Ergo non Sabent Hebr. nec Graec. nec Ordin. Congregatio abstulit.
- Cap. 14. 4. In Astaroth carnaim et Carnaim. Et non habetur in Hebr. nec Graec. nec Reg. nec Complut. legitur tamen in Ordin. et in aliquot impr. Cong. abstulit. Carnaim uero C. maiuscula deleta, lram c. minorem adscripsit.

B. S.

V. 5. Venerunt usque ad fontem
Misbat.

Ita Hebr. Graec. et aliquot M. S. non habent usque.

V. 7. Itaque rex Sodomorum, et
rex Gomorrhae.

Rex non habent Hebr. et aliquot M. S. Congreg. abstulit.
legunt tamen Graeca, Complut. Reg. et Ordin. subin-
telligendum esse indicat sequens uerbum plurale.

V. 11. percussitque eos
ibid. Hoba et Boericon

Percussitque eos.
Et Psenicem non legunt Hebr. nec Graec. nec Compl.
nec Reg. nec Ordin. nullique Codices, quamuis alij legant.
sicut et Louanien. Congreg. abstulit.

Cap. 15. V. 4. Humera stellas si potes.

Abstulit illud (s)

V. 12. In terra non sua: et subij-
cient eos seruituti, et
affligent quadraginta an-
nis

Illa duo puncta: post non sua abstulit, et posuit uirgula
seu coma, Virgulam autem, quae erat post seruitu-
ti expunxit.

Cap. 16. V. 1. Non genuerat sibi liberos

Sibi habetur in Hebr. Graec. Compl. et Reg. non tamen
in Ordin. Congreg. abstulit.

V. 6. In solitudine quae est in
uia Sur

Qui est in uia Sur. Ita in Hebr. ita Congreg.

Cap. 17. V. 20. Ascendit Deus ad Abraham.

Ab Abraham, ita in Hebr. Graec. Compl. Reg. Sicque Congr.
censuit, licet in Ordin. legatur Ad, sed mendose

V. 23. Et Ismael filius suus.

Suus abstulit

Cap. 18. V. 3. Et lauentur pedes uestri

Et lauate pedes uestros. Sic habent Hebr. et aliquot M. S.

V. 4. Et confortetur cor uestrum

Et confortate cor uestrum.

V. 11. Quae risit, occulte dices.

Virgulam, post risit expunxit.

V. 19. Clamor Sodomorum et Go-
morrhaeorum

Gomorrhae. ita habent Graec. et Ordin. sicque censuit Congr.

V. 24. Nequaquam facies iudi-
cium Soc

Hoc non habetur in Hebr. nec Graec. aliquotque M. S.
legunt tamen Compl. Reg. Ordin. Louanien. et cetera impr.

V. 27. Delebis ^{propter} quia quadraginta
quinque uniuersa urbem.

In Hebr. Compl. Reg. et aliquot M. S. legitur Propter quin-
que in Graec. autem, et in multis impr. Ordin. Louan. Prop-
ter quadraginta quinque. Hocque Congregatio censuit.
Idem est sensus. Nempe si oesunt quinque numero
quingagesimo, aut si fuerint quadraginta quin-
que, quod idem est.

Cap. 19. V. 1. Et sedenti Lot in foribus
ciuitatis.

Et non habetur in Latino Cod. tamen legitur in Hebr. et Grec.

V. 13. Surgite et egredimini

Et non legunt Hebr. nec Ordin. nec multa M. S. legunt
tamen Graec. Complut. Reg. Congregatio abstulit.

V. 25. Cum autem subuerteret
Deus.

Quim. Ita Compl. Reg. Ordin. Louan. et omnia fere impr.
Congreg. ita censuit. in quibusdam legitur: Recordatus

- est Abraham et liberavit Lot. Siquē legunt Louan. Reg. et multa impr. tamen M.S. non legunt illud est neque illud et. Complut. Reg. et aliquot impr. legunt ut est in textu: tamen in Hebr. Graec. Ordin. contra sic: Quia propheta est, et orabit pro te, et uiues, sicquē censuit Congregatio. Haec non esse in Hebr. testatur Hieron. in Tradit. Hebr. et in quodam M.S. st. Pauli non Sabentur. Sunt tamen apud 70ta. et omnes impressi Codices Sabent, et M.S. mō. tis Amati. Legunt et Crisost. Somil. 46. in Gen. et Amb. lib. i. de Abraham cap. 7. et quae sequuntur indicant eā esse legenda: non inquit erit Saues filius ancillae cum filio meo Isaac. Nec ea posuissent 70ta nisi tunc temporis in Hebr. legissent. Veraque Congreg. intacta reliquit. Sic et legit Origen. Somil. 21. in Genes. Similr et Aug. lib. Quae. in Gene. cap. 53.
- Cap. 20. V. 8. Et orabit pro te, quia propheta est. Autem non Sabetur in Hebr. nec Complut. nec Reg. nec Ordin. Sabetur tamen in Graeco. Congregatio abstulit. Quod timeas Deum. Ita Hebr. Graec. Complut. Reg. Ordin. M.S. Congreg. sic censuit. Hilar. lib. 9. de Trinit. et in psal. i. legit Dominum Deum tuum. Ambr. autem lib. i. de Abraham c. 7. et Cypri. lib. 2. con. Iuda. c. 5. et lib. 3. c. 20. Deum tuum.
- Cap. 21. V. 7. Cum Isaac filio suo In Hebr. et Graec. Quia nunc, aut Nunc enim cognoui. Sic Hilar. Ambr. Cypri. locis cit. Hebr. et Graec. Sabent particulam causalem Quia scilicet: Quia nunc cognoui. sicquē legunt Hilar. lib. 9. de Trinit. et in psal. i. Similiter Ambr. lib. i. de Abraham c. 3. Et Cypria; lib. 2. con. Iuda. c. 5. At Latini Codices, tam impressi, quam M.S. nō legunt. Timeas. Sic Sabent Latini Codices cum Graec. Timeas, sicquē legunt Hilar. loc. cit. et Cypria. eodem loco. Hebraei utriusque lectionem admittunt, magis tamen Indicatiui modi. Non pepercisti. Ordin. legunt non peperceris. at oēs caeteri impressi legunt ut in textu. Sic et Hebr. et Graec. Similiter Hilar. Ambr. Cypria. loc. cit. et est particula causalis, et non pepercisti Proes quia non pepercisti.
- Cap. 22. V. 4. Ego autem et puer Sic legunt omnes Latini Codices. In Hebr. autem sic Sabetur Filio tuo unico tuo. Quae lectio conuenit cum Latinis Codicibus. Graeca autem legunt: Dilecto filio tuo, sicquē Hilar. lib. 9.
- V. ii. Quod timeas Dominum, et non pepercisti unigenito filio tuo Timeas Dominum Deum tuum. ibid. Timeas Dominum Deum tuum. ibid. Unigenito filio tuo

9. Inuit. et in psal. i. At Ambr. lib. i. de Abraham cap. 3. Cypri. lib. 2. contra Judae. c. 5. et lib. 3. c. 20. legunt Di-
lectissimo filio tuo.
- Cap. 17. v. 17. His itaque gestis
His itaque gestis. Sic legunt Complut. Reg. Ordin. et
multi impr. at aliquot M. S. legunt ita. Cui lectioni
Hebr. et Graec. magis conueniunt, eamque Congreg.
approbavit.
- Cap. 23. v. 4. Nullusq; te prohibere po-
terit.
v. 9. Circumstate plebe eius
In Hebr. et Graec. legitur circumstate populo terrae.
In Reg. Compl. et c. Plebe eius. Ordinarij autem le-
gunt Plebe sicque Congreg.
- ibid. Mortuum meum in agro
Mortuum meum in eo. In Hebr. et Graec. legitur Illic.
In Reg. Compl. In agro. Ordin. autem in eo, sicq; con-
suet Congregatio.
- v. 11. Quadringentis siclis ar-
genti.
Quadringentis argenti siclis. Congreg. ita censuit, cum
tamen Compl. Reg. Ordin. et impr. legant Quadringen-
tos siclos argenti. Itaque legendum est: nam Hebr.
et Graec. legunt.
- Cap. 24. v. 17. Prosperum iter suum fe-
cisset Deus.
v. 19. filij Meledae quem peperit ei Naedor.
nit ei Meledae
Fecisset Dominus. Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. M. S.
Lauanien. autem legunt Deus.
filij Meledae quem peperit ei Naedor. ita habent Hebr.
et Graec. et is. M. S. Impr. uero legunt ut in textu.
Congreg. illam priorem lectionem elegit. Idem sensus
est. Meleda enim dicitur peperisse ipsi Naedor, id
est ex Naedor. In hoc eodem cap. paulo inferius legi-
tur ut in textu, tam in Hebr. et Graec. quam in omni-
bus codicibus, quia idem est sensus.
- v. 24. Domum et lacum camelis.
Camelis tuis, Compl. et Reg. legunt tuis, sed non habet
in Graec. nec in Hebr. nec in Ordin. nec in M. S.
Congregatio prior abstulit.
- v. 25. Aquam ad lauandos pedes eorum
Pedes camelorum Hebr. et Graec. Eius. Compl. autem
Reg. Ordin. Louan. et impr. Camelorum sic Congr.
censuit. At uero August. lib. locut. in Gene. c. 13. tom.
3. legit ipsius sicut habetur in Hebr. Graec. et M. S.
sicque censuit prior Congreg. et Sixtus, sic et legit
Crisost. Homil. 43. in Genes, Petrus Comestor. c. 60.
legit tantum lauare pedes hospitem, nihil dicit de pe-
dibus Camelorum.
- v. 32. Ad bibendum de Sydia
Ex Sydia.

- N. 41. Adoravit in terra Dñum. In terram. Compl. Reg. Ordin. Louan. et M. S. Congreg.
 censuit.
- N. 50. Vidit camelos uenientes
procul. Procul non habent Hebr. nec Graec. Legunt tñ Codices
 omnes.
- N. 52. Tollens cito palliū suū. Suū et Dño suo nō sūt in Graec. nec in Hebr. nec in Ordin.
- N. 53. Narrauit Dño suo Isaac Reama et Ietur
- Cap. 25. N. 10. Reama et Ietur Habuit quoque. Ita Ordin.
- Cap. 26. N. 12. Habuitq; possessiones cuius Et inducam Hebr. Graec. et M. S. Congr. utraq. censuit.
- Cap. 27. N. 6. Et inducat super me Accede Sic, ut tangam te, ita Compl. Reg. in Hebr.
- N. 13. Accede ad me ut tangam te. Hunc in Graec. autem. et in Ordin. et Louan. ad me
 Congreg. censuit legendum Hac et Hebraeo quadrat
 In Hebr. non legitur pleni nec in Compl. nec Reg. nec
 in aliquot M. S. non habetur. tamen legitur a 70ta
 Louan. et in multis codicib. legitur et ab Ambr. lib. de
 Virginibus, et lib. de Isaac c. 5. et lib. 3. Hexam. c. 17.
 et Gypri. lib. i. con Iudæ. c. 21. Greg. Com. 6. in Ezech.
 Hilar. in psal. i. 21. Atanas. in quaest. ad Antioch.
 q. 100. et Bryost. Com. 53. in Gen. Origen. tract. 29.
 in Matts.
- N. 18. Sicut odor agni pleni. Vives gladio. M. S. habent Vives gladio. At omnes im-
 pres. legunt in gladio. in Hebr. aut et Graec. est p-
 positio apud Hebr. Zy. apud Graecos ἐπι. Ambr. lib.
 2 de Iacob. c. 3. legit super gladium. Retenta est prae-
 positio cum codices impr. sint conformes Hebr. et Graeco.
 sensus idem est. Nempe armis comparabis tibi uictum.
 Latine sine praepositione dicitur. tamen Hebraei
 solent casui instrnti cam addere. Nisi dicas; per
gladium ut magis sonant Hebr. et Graeca.
- N. 29. Vives in gladio Profectus uenit.
- Cap. 28. N. 4. Profectus peruenit in
Mesopotamiam Si fuerit Deus mecum. Hebr. Compl. Reg. M. S. utraq.
 Congregatio. In Ordin. et Louan. Dominus. In Graeco
Dominus Deus
- N. 14. Si fuerit Dominus mecum Cucurrit obuiam ei. In Graec. Ordin. et M. S. Congreg.
 utraque censuit.
- Cap. 29. N. 12. Occurrit obuiam ei Comparauit me Deus, Hebr. Graec. Compl. et Reg. Con-
 gregatio censuit. Louan. et Ordin. Dominus
- Cap. 30. N. 6. Comparauit me Dominus
cum sorore. ait deletum. et Ad maiusculum A deletum, minori a
 substituto.
- N. 14. In occursum eius Lia et
ait: Ad me

- V. 21. Ueruerter in patria mea Meam non habent Ordin. Licet sit in Compl. et Reg. Congreg. abstulit. In Hebr. et Graec. In locum meum.
 V. 22. In uero nosti seruitute mea. Verò deletum.
 V. 25. Benedixitque tibi Deus tibi Dominus. In Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. Do-
minus. sic Congreg. censuit.
 V. 28. Iurta me argues Iurta me arguent.
 Cap. 31. V. 23. Sed Deus pater dei Patris uestr. sic habent Hebr. et 4. M. S. et Congreg. censuit
 V. ibid. Cave ne loquaris contra Contra in is. M. S. habetur Cum. similiter in Hebr.
Jacob. et Graec. omnia impr. legunt contra sensus est idem.
 Cap. 32. V. 2. Jacob autem abiit in itinere Jacob quoque 7. M. S. sic Congreg. Hebr. et Graec. le-
quod cooperat gunt et Jacob. Illud in non habent Ordin. pro quod
quo cooperat quo legunt Compl. Reg. Ordin. Congreg. censuit.
 V. 12. Munera misit domino suo Domino meo Esau. Ita Hebr. Graec. M. S. et Complut.
Esau Reg. Louan. Ordin. suo. Congreg. legit meo.
 V. 16. Et transiit Vadum raboc Vadum Iaboc diuisim.
 V. 23. Vidi Dominum facie ad facie. Vidi Deum. Hebr. Graec. Compl. Reg. M. S. et sic Con-
 greg. censuit. Ordin. et Louan. legunt Dominum.
 Cap. 34. V. 11. Circumcidatur in uobis in uobis omne. Sic in Ordin. in Hebr. et Graec. om-
omnis ne masculinum, sic Congregatio.
 V. 15. nam efficiamus populum. efficiamus populum, sic in Ordin. et Graec. et in M. S.
sic Congreg.
 V. 20. Quibus perpetratis audacter. Quibus patrat. sic Ordin. sic Congreg.
 Cap. 37. V. 3. Joseph super omnes filios, filios suos. Louan. non legunt. En habent Hebr. et Graec.
eo 2 Compl. Ordin. Reg. Congreg. censuit.
 V. 17. Perrexit itaque Joseph Perrexit ergo Joseph. Sic Ordin. sic Congreg.
 V. 19. Non interficiatis animal In Hebr. Graec. Compl. Ordin. Reg. Non interficiamus
cius Louan. aut. Non interficiatis. Congreg. reliquit ut
in textu habetur.
 ibid. Nec effundatis sanguinem In Hebr. et Graec. sic dicitur et dixit Ruben: Ne effun-
latis sanguinem. Illud autem, Dixit Ruben non
Sabetur in latinis codicib. Sed in Complut. et Reg.
Ordin. in eadem persona prima Ne effundamus.
Louan. in eadem secunda Ne effundatis. Congregatio
reliquit ut in textu habetur.
 V. 20. In cisternam ueterem Veterem legunt Compl. Reg. Louan. et impr. tamen
non habetur in Hebr. nec Graec. nec in Ordin. nec
in quibusdam M. S. Congreg. retinuit. In Hebr. et
Graec. dicitur. In cisternam quae erat uacua et non habebat
aquam. forsitan loco illius ueterem interpretes legit ua-

- cuam. Vel uocabulo ueterem intellexit, idem scilicet uacuam.
- Cap. 25. Et in sanguinem caedi
 Cap. 29. Putiphar Eunuchus
 Cap. 38. V. 10. Percussit eum Dñs p̄ quod
 V. 12. Mortua est, Sue uxor
 Iudae.
 Cap. 39. V. 1. Emitz eum Putiphar
 ibid. Princeps exercitus sui
 Cap. 40. V. 6. Peccare in domum meum
 Cap. 40. V. 1. His itaque gestis
 V. 8. Recordabitur Pharaon mi-
 nisterij tui.
 V. 9. Quia furto sublati sum
 de terra
 Cap. 41. V. 5. Somnium, praesagium
 futurorum
 V. 10. Et consumptis prioribus
 V. 14. Septem Subvertates
 V. 16. Subvertatis magnitudine,
 V. 27. filiam Putipharis
 V. 32. Natiq̄ sunt
 ibid. Putipharis
 V. 35. Septem Subvertates anni
 V. 4. Si autem non uis
 Optimis terrae fructibus
 V. 15. Fecit ille sicut fuerat impe-
 ratum
- Sanguine caedi. Compl. Reg. et Louan. Legunt in casu
 accusandi. Ordin. ⁱⁿ casu ablatiuo, sicq̄ Congreg. censuit.
 Putiphar.
 Co deletum.
 Mortua est filia Sue - filia non habetur in Graec. nec
 Ordin. nec Louan. est tamen in Hebr. Compl. Reg.
 et M. S. Utraque Congreg. censuit legendum.
 Putiphar.
 Sui legunt Compl. Reg. Louan. sed non Ordin. nec M. S.
 in Hebr. et Graec. non habetur illud sui. Habent tamen
 aliud uocabulum quod significat coquos uel laniones,
 quasi dictum esset Princeps coquorum, seu lanionum
 de quo uide Lexicon Compl. in uerbo פקדן Congreg.
 abstulit illud sui.
 In Deum meum. Hebr. Graec. Compl. et Reg. Cong. ita censuit
 Ita gestis.
 In Graeco Principatus tui. In M. S. Magisterij tui.
 Congreg. ut in textu. quia impr. oia sic legunt. prior
 Congreg. censuit ut in M. S.
 Furto sublati Ita in Ordin. M. S. Graec. utraque Con-
 gregatio censuit.
 M. S. praesagium.
 Louan. legit pecoribus. Compl. et Reg. et Ordin. prius
ribus. Hebr. Graec. habent utrumque, nempe prius
bouibus. puto apud Louan. esse mendum impressoris.
 In Hebr. habentur plura uerba quae non sunt in la-
 tin. et Graec.
 Ubertates sine S.
 Ubertatis sine S.
 Putiphar.
 Nati autem sunt.
 Putipharis sine S.
 Ubertates sine S.
 Sin autem Sic in Ordin. Congregatio censuit
 terrae fructibus M. S. et Graeci, et Glor. interlin. Con-
 gregatio censuit.
 Fecit ille quod sibi fuerat Ita Compl. Reg. Graec. Cong. censuit.
 V. 22.

Cap. 44. v. 22. Salvus ne est pater vester.
v. 18. Responditque Joseph.
v. 27. Anima pendeat

Salvus ne est, Ita Hebr. M. S. utraque congr. sic censuit.
q. non Sabetur in Compl. nec Reg. Congreg. abstulit.
Anima pendeat. Sic legitur in Ordin. et M. S. et utrag.
Congreg. censuit.

Cap. 45. v. 18. Nec demittatis quicquam

Nec demittatis. Omnes codices legunt Dimittatis Si:ptus
mutavit. In Hebr. sic Sabetur: Nec oculi vestri parci
cant super suppellectilem vestram. Graeca sic: Nec
oculis vestris parcatis suppellectilibus vestris. id est,
Nihil afferatis de vestra suppellectile. Huic sensui
volens Si:ptus conformare Latinum sensum: censuit
sic: Nec demittatis quicquam, id est, inde Sicut non
mittatis quicquam de suppellectile vestra. At ve:
ro omnes codices legunt Dimittatis et retinetur idē
sensus. Non inquit, dimittatis quicquam, id est
nulli rei de suppellectile parcatis, reservando, sed re:
linquite omnia. Congregatio censuit verbum De:
mittatis retinendum.

Cap. 46. v. 1. Per visionem noctis

Visionem noctis. Ita Hebr. Graec. et M. S. utraque Congre:
gatio censuit.

v. 18. Putipharis

Putipharis sine s

Cap. 47. v. 3. Ad peregrinandum in ter:
ram tuam

In terra tua. sic Hebr. Graec. et M. S. utrag. Cong. censuit.

v. 16. Non celamus domino nos:
stro

Non celabimus dominum nostrum. Hebr. et M. S. est fu:
turum, sic Congreg. censuit.

v. 28. Adoravit Israel Deum

Compl. Reg. legunt Dominum. Similiter et Ordin. at
M. S. Deum. At in Hebr. et Graec. nihil Sabetur
expresse, sed tantum adoravit.

Cap. 48. v. 1. His itaque transactis

His ita transactis, sine quē

v. 3. Et ingresso ad se Joseph
ait

In Hebr. et Graec. sic Sabetur. Et dixit Jacob ad Joseph. In
Complut. Reg. et alijs sic; Et ingresso ad se Joseph ait.
In Ordin. non Sabetur illud Joseph, sic Congregatio, sub:
intelligitur tamen.

v. 13. Benedixitq; Jacob filijs
Joseph

In Compl. Reg. Ordin. Sabetur Benedixit Jacob Josephi
sicq; in Hebr. legitur, Nunc. In quibusdam autem M. S.
Sabetur. Benedixit Jacob Josephi filio suo, sicq; prior
Congreg. censuit. At vero 70ta legunt. Benedixit
Jacob eis scilicet filijs Joseph. sic Louan. et plurima
impresa. sic etiam Si:ptus legendum censuit. Et argu:
mento est deesse verbum in Hebraeo, quod 70ta le:
gerunt. quam lectorem Ar. . lib. i. de Benedict.

Patriar. c. i. et Augus. lib. de locut. Hebr. c. 200. Legime
videntur. Et sequentia indicant aperte eam esse legitimam.
Unde qui priorem lectionem sequuntur, coguntur interpre-
tari Iosephi benedictum esse in filiis suis. Posterior Congre-
gatio dubium reliquit.

V. 7. Quae dereliquerunt in terra. Quae dereliquerant, sic M. S. et Congreg. censuit.

V. 13. Oramus ut seruo Dei pa-
tri, tui. Seruo Dei patri tuo legunt Ordin. et Louan. At vero Hebr.
Graec. Reg. Complut. legunt seruis Dei patris tui, sicque
Congreg. utraque censuit.

LIBER EXODI.

Cap. i. V. 3. Omnisque cognatione sua. Cognatione illa, sic Hebr. et Graec. sicq; Congr. censuit.

V. 10. Quibus accessitis ad se. quibus ad se accessitis.

Cap. 2. V. 11. Quis constituit te. Quis te constituit, sic legunt omnes codices.

V. 13. Quae uenerunt ad Sauiidam. quae uenerunt

V. 19. Et eripuit me de manu. Et est delatum.

V. 22. Et liberavit eos.

Et cognouit eos. In Hebr. et cognouit Deus. 70ta et cogno-
tus est ab eis. Complut. Reg. Liberavit eos. Ordin. co-
gnouit eos. sic M. S. et utraque Congreg. censuit. Cum
sit lectio conformis Hebr. et Graec.

Cap. 3. V. 14. Dixit Dominus ad Moysen. Dixit Deus. sic in Hebr. Graec. Complut. Reg. sic Con-
greg. censuit. In Ordin. et Louan. Dominus.

V. 15. In generatione, et generat. In generationem et

V. 19. Extendamq; manum meam. Extendam enim manum. M. S. et Ordin. sic Congreg. et
consonat Hebr. et Graec. Nam apud utrumque est, et
sumitur aliquando causaliter.

Cap. 4. V. 12. Obsecro Domine, inquit. Obsecro, inquit, Domine, sic in Ordin. sic Congreg. censuit.
In Hebr. et Graec. At ille dixit Obsecro Domine

V. 24. Spansus sanguinum su mihi. Hebr. et aliquot M. S. non legunt tu mihi es Congreg. absculit.
licet Complut. Reg. et Ordin. legant etiam in hoc loco. Grae-
ca aliter legunt.

V. 27. Verba Domini, pro quibus. Pro non sunt Graec. nec Hebr. nec M. S. utraq. Congr. absculit.

Cap. 5. V. 17. Praepostiti filiorum Israel in malo. sic Graec. et M. S. et Ordin. et Congreg. censuit.
et sensus id indicat. sermo est enim de malo in quo iacent.

Cap. 6. V. i. facturus sim Pharaoni. facturus sim

V. 6. Daboq; illam poidendam uobis. illam uobis poidendam

V. 21. Elisaphan, et Zetui. Setui non per Z. In Graeco idem est nomen quod prius sci-
liet

X. 11. Quae gignit sumus.

Quas gignit M. S. utraque Congreg^o

X. 19. In Aaron

Ca deletum

X. 20. Erunt cuncta

Cuncta non Sabent M. S. utraque Congreg^o. et Ordin.

X. 5. Clamauerunt ad Dominum
atque dixerunt: Domine Deus
audi clamorem Suius populi
et aperi eis fons aurum tua
fontem aquae uivae, ut sa-
tietati cesset murmuratio
eorum]

Haec quae signata sunt non Sabentur in Hebr. nec Graec.
nec Complut. nec Reg. et aliquot M. S. non legunt, ideo
prior Congreg^o non legit, tamen Sabentur in Ordin. et
alijs M. S. et in multis impr. Abulen. dicit haec non
Saberi in Hebr. dicit tamen interpretem posuisse ex
antiquis translationibus. Et quidem rationaliter, pos-
terior Congreg^o reliquit.

X. 16. Non transibitis

transibis in singulari, ita Hebr. Graec. et aliquot M. S. et
sequentibus lectio haec quadrat, utraque Congr^o cesit.

Cap. 21. X. 1. Contra Dominum

Deum. ita Hebr. Graec. Compl. Reg. M. S. et utraq. Congr^o

X. 14. In Arnon

Ar Hebr. Graec. M. S. Congreg^o utraque.

X. 16. Profectiq; sunt de solitudine
Mattana

profectiq; sunt deletum. Mattana geminato Hs.

X. 17. In Bamoth. Bamoth

de Bamoth. Sic haec in M. S. utraque Congreg^o nec in
Hebr. quia pendet a uerbo superiori, profecti sunt, nec
repetitur sic.

X. 28. Explorarent Iazer

Iazer.

Cap. 22. X. 2. Ipse autem

Autem non Sabent M. S. Congreg^o utraque abstulit.

X. 7. Manentibus autem

Autem non est in M. S. utraque Congreg^o abstulit.

X. 14. Plenam domum argenti

domum suam Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. et Louan.
Congreg^o restituit.

X. 16. Venerunt Somines

Venerunt. Sic Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. M. S. utra-
que Congreg^o censuit.

X. 31. Vocarent te

Vocarem. Hebr. Graec. M. S. utraque Congregatio.

Cap. 23. X. 12. Supra uitulis atque ane-
tibus

Vitulo atque anete. sic Hebr. Graec. M. S. utraq. Congreg^o

Cap. 24. X. 7. Domum argenti

Domum suam. Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. M. S. et
Louan. Congreg^o restituit.

X. 13. De stirpe Cin

In Hebr. et M. S. Cain. At in Complut. Reg. Ordin. Lo-
uan. et impr. Cin. Lyra dicit Sune filium Iectrae a quo
cinaei emanarunt. Abulen. dicit ipsum Ietra dictum
Cin. quod etiam Lyra refert. Congreg^o posterior re-
liquit. prior legit Cain. illa tamen lectio communior est.

Cap. 25. X. 4. Ad sortum Madianitem
X. 6. Ad eum

Madianitem. sic M. S. et prior Congregatio

Cap. 26. X. 24. Qui non sunt

In Hebr. et Graec. non Sabetur. In quibusdam M. S. le-
gitur Ad eos. Compl. Reg. Ordin. Louan. et imp. Ad eum.
Quia non sunt. Hebr. Graec. M. S. et utraque Congreg^o

Cap. 27. v. 3. Non Sabet filium
 v. 8. Spiritus Dei
 Cap. 29. v. 2. Cum sacrificio et libaminib.

Non Sabuit M. S. Congreg.° utraque.
 Dei non snt Hebr. Graec. Compl. Reg. M. S. Congreg.° utraque.
 Compl. Reg. M. S. legunt In Louan. Ordin. Legunt et.
 praeterea Ordin. legit Holocausto sempiterno. caeteri
 codices Holocaustum sempiternum, in Hebr. et Graecis
 aliter Sabetur. quibus magis quadrat, Cum. dicendum
 enim erat: Et sacrificium et libamina eorum aut, ut
 Sabetur in textu. Abulen. legit in pro cum. camque
 significationem aliquando Saberi in scriptura. ut in
baculo meo transixi Jordanem, id est, cum baculo. Con-
 gregatio posterior retinuit Cum.

Cap. 30. v. 5. Viri si uenerit

Viri cum se uoto constinuerit et iuramento, si audierit
 uir, et tacuerit, nec contradiderit sponsioni, reddet quod-
 cunque promiserat. sin autem ex templo contradiderit,
 non tenebitur promissionis re: quia maritus contra-
 dixit et Dominus ei propitius erit. si.

Cap. 31. v. 2. De singulis tribubus

M. S. Legunt cunctis; tamen Impr. ut est in textu.

v. 3. Vasaque sancta,

Vasa quoque.

Cap. 32. v. 2. Et Saban

Saban. Complut. Reg. Hebr. Congreg.°

v. 20. Et Retis

Et Retis. sic M. S. et uidetur error impr. Nam illud

Cap. 33. v. 2. Fecerunt altera die

Fecerunt non legit Hebr. nec Graec. Compl. Reg. Ordin.
 sic utraque Congreg.° et M. S. legunt, nec impr. multa.

v. 2. Socoth

v. 3. Socoth } Socoth, ita M. S. et utraque Congregatio.

v. 40. Ieabanim

Ieabanim

v. 45. terrae illius

Regionis. M. S.

v. 46. Et paucioribus

pauci

Cap. 34. v. i. Per ascensum
 ibid. Ad meridionem

ascensum minori a
Ad meridie. M. S. et Congreg.° et quadrat Hebr.

v. 4. In ReblatSa

Rebla. Hebr. M. S. Congregatio

ibid. Dapnim

Dapnim. Hebr. non Sabetur nomen fontis, sed tantum

fontem. immo quidam putant esse nomen proprium
Ain. Ecce enim apud Hebraeos significat fontem. Quae-
 dam M. S. non legunt Dapnim. multi Codices impr.
 legunt. Abulen. affirmat positum ab Hieron. qui scie-
 bat illum fontem sic appellari. dicitque in aliquibus
 legi loco illius fon. censet tamen Hieronymum legisse
Dapnim. posterior Congreg.° restituit, quia ceteris legitur.

Cap. 35. v. 10. Apprehenderet eum si
 per odium.

Cum interficiet. Compl. et Reg. legunt interficietur. si
 mltr

militer et Louan. M. S. legunt percutiet. Quidam Co-
dices interficiet. Sicque Congregatio censuit. idem est
sensus. Legi tamen debet siue active, siue passive. Six-
tus enim utrumque abstulit. Hebr. et Graec. active legi
s. occidet eum, siue interficiet.

DEUTERONOMIUM.

Cap. 1. v. 2. Habitavit in Hesebon
v. 12. Maximam solitudinem

Habitabat M. S. et utraque Congregatio
Non legunt Hebr. Graec. M. S. Ordin. utraque Congre-
gatio, et est vox superflua. Nam Severus est so-
litude. sicqz interlinearis Gloss. interpretatur Se-
verum id est solitudo, sicqz interlinearis Glossa in-
terpretatur Severum id est solitudinem

ibid. Deus noster daturus est
nobis
v. 17. Dei nostri

Aligua M. S. legunt vestris et vobis. At Complut. Reg. Or-
din. Louan. Hebr. et Graec. legunt ut in textu
Complut. Reg. Hebr. legunt vestri. Similiter aliqua M. S.
At vero Ordin. alia M. S. Louan. et alia impressa ha-
bent nostri. Congreg. utraque reliquit.

v. 19. Et portavit te Dominus

Et portavit. sic legunt M. S. et impressa emenda-
tiora, et consonat Hebr. et Graec. utraque Congreg.
censuit.

Cap. 2. v. 13. Vocant Zozommim

Zozommime in Complut. et Reg. et quibusdam M. S.
et in Graecis legitur Zomim. At in Ordin. Louan.
et alijs M. S. et impressis, ut in textu. sicqz legitur
in Hebr. utraque Congreg. reliquit.

ibid. Populus magnus.

Magnus et multus. sic in Hebr. et Graec. Complut. Reg.
M. S. utraque Congregatio.

Cap. 4. v. 18. Ecce morior

O morior Graec. M. S. Ordin. utraque Congreg.

v. 20. Non odorant

Odorantur. Complut. Reg. Ordin. Louan. et caetera Cong.

v. 22. Houissimo aut tempore

Autem non habent M. S. nec Hebr. nec Graec. utraq. Cong.

v. 24. Et uideristi

Uideristi. Hebr. Graec. Complut. Reg. Ordin. M. S. utraq. Cong.

v. 27. Ipse est Deus

Sic M. S. utraque Congreg.

v. 31. Quae sita est

In quibusdam quasi una dictio legitur quaesita ut apud
Louan. tamen in Complut. Reg. Ordin. et alijs diuidon :
La est, quae sita est.

ibid. Qui est et Hermon

Et in M. S. non legitur in impress. idem sensus ^{nempe} qui etiam
dictur Hermon.

Cap. 5. v. 21. Vocem exim

Non habent Hebr. nec Graec. M. S. prior congreg.

Cap. 6. V. 2. Quae praecepit tibi Dominus Non habentur in Hebr. Graec. Ordin. tamen legunt, ita Complut. Reg. et des impres. in aliquibus M.S. non Sr Congreg^o reliquit.

V. 3. Hostes Deus Dominus. Hebr. Graec. Compl. Reg. M.S. Congr^o aliqui uero latini Codices impressi cum Ordin. legunt Deus.

V. 5. Illi soli. Haec dictio soli non legitur in quibusdam M.S. impressi uero fere omnes legunt illi soli Ordin. aut epi soli. 70^a uero legunt illud soli et legendum esse script. dot.

Ham Matt. 4. citatur hic locus, diciturq^{ue} illi soli seruius. habetur etiam hoc idem inferius Deuter. 10. et in Hebr. et non habetur soli, sed sicut in hoc loco. 70^a aut etiam illic legunt soli. existimandum ergo deesse nunc in Hebr. fuisse tamen tunc talem dictionem, et M.S. non est in hoc danda fides.

Cap. 8. V. 1. Attende diligenter Caue. Compl. Reg. Ordin. et alij Codic. Congreg^o:

V. 8. Armenta bouum habetur in Hebr. et Graec. et in omnibus interpretib. in quibusdam uero M.S. non habet. sed sunt mendosa, nec potest sub uoce armenta intelligi. Nam armentum est non tantum bouum sed equorum et camelorum prior Congregatio abstulit.

Cap. 9. V. 6. Tabulas lapideas ibid. Vobiscum Deus Tabulas ita in Hebr. Graec. Ordin. et aliquot. M.S. et Congr^o. Dominus, ita in Hebr. Complut. Reg. ita Congr. In Graecis non legitur nec Deus nec Dominus.

Cap. 10. V. 15. Et ei soli seruius In cap. 6. V. 8. notauimus legendam esse hanc dictionem q^{ue} habetur in Graeco, licet nunc in Hebraeo non legat^{ur}, et a Domino citatur Matt. 4. quod si auferas ex hoc loco, etiam debet auferri ex primo. nam in Hebr. eadem e lectio. nec manere testimonium uti a B^{is}ho est citatum.

Cap. 11. V. 4. Ad quam ingredietis Sic in Hebr. Graec. et M.S. et Congreg. et Loian. in Complut. et Reg. et quibusdam M.S. legitur de futuro.

V. 16. Hodie proponam Sic in Complut. Reg. Ordin. et alijs, Congreg^o:

Cap. 12. V. 3. Avas eorum In Complut. Reg. Ordin. legitur Avas eorum et nomina eorum. At in multis impressis in utroque loco habetur eorum. At in M.S. in utroque loco legitur eorum, sicq^{ue} Congreg^o prior. Ratio diversitatis est, quia in Hebr. et Graeco nomina Deos et Gentes sunt masculini generis, et relatiuum ad utrumque refertur: magis tamen refertur uidetur in hoc loco ad Deos ut habetur in M.S.

V. 8. Quae uocatis Uocabitis M.S. et utraque Congreg. et Hebr. et Graec.

licet Zebri. at in Hebr. est distinctum, nempe Setri,
sicq; Sabent Ordin. et Louan.

Cap. 7. V. 27. Omnia quae loquor tibi
V. 7. Ac uertatur in colubram
Cap. 8. V. 14. Et sint ciniptes
V. 15. 16. Ciniptes
V. 23. Imotabimus Domino Deo
nostro.

Omnia quae ego loquor. Ita Hebr. Graec. Ordin. Cong. censuit.
Ac uertatur per e
Sint scinipfes
Scinipfes
Sublata nota interrogationis?

Cap. 9. V. 3. Ut nil omnino pereat.
V. 23. Et ego et populus

Ut nihil, sic in Ordin. et Congreg. censuit. idem e sensus.
Et ego. et Sabent Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. et Co:
lices multi. Congreg. abstulit. sensus est idem.

Cap. 10. V. 3. Quae operiet superficiem

Quae operiat. Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. et alij co:
lices Sabent in futuro. Congreg. abstulit. idem e sensus.

Cap. 11. V. 5. Media nocte egrediar

nocte egrediar. Hebr. io. M. S. Ordin. ad marginem; utraq;
Congreg. Licet in aliquibus M. S. sit egredior, siquē
prior Congreg. legit.

V. 9. Omnia signa et ostenta

Signa et, non Sabentur in Hebr. et Graec. nec in 9. M. S.
Congreg. abstulit.

Cap. 12. V. 8. Sed assum tantum cigni

Sed tantum assum.

V. 18. Septem diebus fermentati

fermentam, ita in Hebr. Graec. i. M. S. Congregatio censuit. + e dubiam.

V. 19. Omne fermentatum

V. 33. Praecepit Dominus Moysi

praecepit Moyses, sic Hebr. Graec. M. S. utraque Con:
gregatio censuit. In multis impr. legitur Sicut prae:
cepit Dominus Moysi.

V. 35. Absque parvulis et muc
lieribus

Et mulieribus non Sabetur in Hebr. nec Graec. nec in
12. M. S. superfluumque est, cum excludantur mu:
lieres nomine uirorum et in Hebr. et Graeco. Con:
gregatio ita censuit.

V. 37. Neque enim poterat

Poterant in plurali legitur in complut. Reg. Ordin. et
M. S. utraque Congreg. censuit. apud Louan. est uer:
bum singulare.

Cap. 13. V. 15. Ante oculos tuos

Inter oculos tuos Hebr. Ordin. s. M. S. Congr. censuit.

V. 16. Non eos dixit Dominus

Dixit Deus. Hebr. Graec. Compl. Reg. M. S. Congreg.
censuit. Ordin. et Louan. Dominus.

Cap. 14. V. 17. Tollensq; se Angelus Domini

Angelus Dei. Hebr. Graec. Complut. Ordin. M. S. 1.
Congreg. censuit. Louan. Legunt Domini.

Cap. 15. V. 14. Ascenderunt populi

In Hebr. et Graec. Audierunt, et in aliquot M. S. tamen
in oibus impr. ascenderunt, et quia comunissima e
lectio relicta e a Congregat.

V. 24. Ego enim sum Dñs Deus sa:
nator tuus

Ego enim Dominus sanator tuus. Sic Hebr. Graec. et
ordin. Cong. censuit.

- Cap. 16. V. 2. Cur induxistis nos in desertum
Cur eduxistis. Ita Hebr. et Graec.
- V. 5. Audiuit enim murmur
Aulai sine t.
- Cap. 18. V. 9. Et hostias Domino
Deo. Hebr. Graec. Compl. Reg. Congreg. censuit.
- V. 15. Et erit Dominus tecum
erit Deus. Hebr. Graec. Compl. Reg. Congreg. censuit.
- V. 16. Viros sapientes
Viros potentes, sic Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. M. S.
ib. sic Congreg. censuit. Louan. legunt Sapientes.
- Cap. 19. V. 17. Et quod descendisset Do-
minus Deus
Deus non habetur in Hebr. nec in Ordin. sed tñ Dominus.
sic Congreg. censuit. Graec. habetur tñ Deus. quidam la-
tini Codic. utrumque coniungere, ut Complut. Reg. Louan.
- Cap. 20. V. 21. Super eum proluetur
Super eo, ita Reg. Compl. et M. S. Congreg. censuit.
- Cap. 21. V. 31. Si autem
Si autem
- Cap. 22. V. 6. Inuenerit spicas
Inuenerit. Spicas. Hebr. Graec. Compl. Reg. M. S. spicas.
Congregatio utraque censuit. At uero Louan. Ordin. et
quidam impr. legunt spicas.
- Cap. 23. V. 3. In iudicio
Graec. legitur iudicio et in Compl. Reg. Ordin. Louan. tñ in
aliquot M. S. legitur Negotio sciz in Hebr. scilicet in
causa sua. idem est sensus.
- V. 19. Victimae tuae
Victimae meae. Sic Hebr. Graec. et 9. M. S. Congreg.
censuit, at Complut. Reg. Ordin. Louan. legunt tuae.
- V. 22. Locum quem praeparauit
quem parauit. sic in Ordin. et Congreg. censuit.
- Cap. 24. V. 5. Vitulos duodecim.
Duodecim non habent Hebr. nec Graec. nec M. S. nec Com-
plut. nec Regia. Utraque Congreg. abstulit. tamen Ordin.
et Louan. legunt duodecim.
- Cap. 25. V. 22. sphaerulaeque simul
sphaerulaeque singulari numero.
cod. et lilia
Lilium in singulari, sic legunt Hebr. et M. S. et utraque
Congreg. censuit. in singulari numero.
- ide infra. sphaerulaeque simul et lilia
In singulari numero.
- V. 26. fiant auro purissimo
fiant de auro. ita Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. sic
Congreg. censuit. Louan. aut non legunt illud de
- Cap. 26. V. 5. possit adaptari
possit aptari. Ordin. legunt aptari, sic Congreg.
- Cap. 27. V. 18. Coram filiis Israel
A filiis Israel. Sic Hebr. Graec. M. S. Ordin. et utraque
Congreg. censuit. In Complut. Reg. Louan. legitur coram.
- Cap. 28. V. 13. Et duas catenulas auro
catenulas ex auro purissimo. Ita in Graec. et Hebr. eo-
dem modo dicitur uncinos ex auro et catenulas ex
auro Complut. Louan. Reg. Ordin. legunt auri pu-
rissimi. At Congreg. ex auro purissimo legitur.
- V. 29. Placatus sit ei Dominus
sit eis Dominus. sic Hebr. Graec. M. S. Ordin. utraq.
Congreg. censuit. In Complut. Reg. Louan. est ei
- Cap. 30. V. 17. Primae myrrinae et electae.
Sic Complut. Reg. Ordin. Louan. et caeteris impr. At tñ in
M. S. aliquot legitur aromata prima myrrinae electae. ab

vero lectio nostra est accommodatior sensui Hebr. et Graeco, nam 70ta legunt: Sume tibi aromata florem myrrhae electae pro illo florem Hebr. legunt וְיָ id est caput. sensus est. Accipe aromata ex primo liquore myrrhae electae seu libertatis ut dicitur in Hebr. seu fluentis, quod idem est quod primae myrrhae, ideo cois lectio retenta est.

Cap. 21. v. 3. Labrum cum uasi.

Labrum uas seu concha est, quae non dicitur labium, sed labrum.

Cap. 22. v. 13. Et factus opera Domini

Opera Dei sic in Hebr. et Graec. Complut. Reg. et M. S. Ord. autem. et Louan. Domini legunt.

v. 22. Quasi triginta tria millia

Viginti millia. Magna est diuersitas in codicibus. Nam Ord. et aliqui impren. legunt 23. millia. at uero tria millia legunt Hebr. Graec. Complut. Reg. et 9. M. S. Louan. autem et aliquot impr. legunt triginta tria millia quod Sixtus probauit. at uero frequentior est lectio 23. millia quam sequitur Abulen. et probat esse legitimam. facit pro hac expositio, quod citatur i. Cor. 10. scilicet Sedit populus manducare et bibere, et surrexit ludere. et addit occidere uiginti tria millia illadie, quod est argumentum magnum pro hac lectione.

Cap. 23. v. 1. Durae cervicis est

Cervicis es, Hebr. Graec. M. S. et Ord. Congreg. censuit.

Cap. 25. v. 6. Et bases eius

Et basim eius, Hebr. Graec. Complut. Reg. M. S. Congregatio censuit.

Cap. 26. v. 24. Fusus basibus earum argenteis

In Hebr. Et fudit eis quatuor bases argenteas

Cap. 27. v. 6. Et fecit illi labrum

Labrum ita Hebr. Graec. Complut. Reg. et Ord. et Louan. Cong. censuit, prior lectio est mendosa, et Sixtus posuit.

ibid. ipsique labro

Es tabulis sic in Hebr. Graec. dr concauum tabulatum quod idem est.

Cap. 28. v. 3. Ex tabulatis

v. 8. Unum tenebat

In Compl. Reg. Ord. tenebat. Similiter in quodam M. S. Louan. autem sicut in textu. utroque modo legas sensus est obscurus ex uerbis. sic autem est. et quibus te

quindecim cubitorum unum latus tenebat. erantque columnae tres cum basibus suis.

Cap. 29. v. 11. Ac uermiculo distinctum

Distinctum legunt Compl. Reg. M. S. bis tincto est n. idem uocabulum Hebraicum, quod positum est in hoc eodem cap. n. 4. et ibi interpret uertit cocco bis tincto.

Nunc autem loca illius cocco ponit uermiculo, tunc addendum est bis tincto. Congreg. nihil addunt.

275
X. 14. De Syactininis pellibus

In Compl. et Reg. iasintinis. et in Ordin. et M.S. —
Syactinis. dicuntur autem pelles Iasintinae, pelles quo-
rundam animalium quae dicuntur tassi. unde qui-
dam uertunt, de pellibus tassarum.

Cap. 40. V. 3. tabernaculi testimonij

testimonij non Sabent Hebr. Graec. nec M.S. Congreg.
absulit.

LIBER LEVITICI.

Cap. 1. V. 1. Vocauit autem Dominus
Moysem et locutus est ei
de tabernaculo.

Vocauit autem Moysem et locutus est ei Dominus de ta-
bernaculo. Ita Hebr. Graec. et in cõibus fere Latinis.

ibid. ponetq; manus super ca-
put

ponetq; manum. Hebr. et Graec. utraque Congr. censuit.

V. 2. Surrentes per altaris

Super in Compl. Reg. et Graec. et Hebr. At Ordin. et
Louan. Legunt per. si Congreg. reliquit, et sensus
idem est. et praepositio Hebr. et Graec. et idẽ signant.

V. 3. Agnum anniculi et absq;

Masculum et absque. Ordin. et Louan. et aliquot impr.
legunt Agnum anniculum. At uero in Hebr. et Graec.
legitur Masculum. estq; illud idem uerbum quod paulo
superius uersu p. Masculum immaculatum offeret
72 id est Masculum. siquẽ legunt Complut. et Reg.
et M.S. licet in aliquibus legatur masculum anniculi
siq; Congreg. utraque censuit. Tamen cum nec Graec.
nec Hebr. nec Complut. nec Reg. legant, illud annicu-
lum etiam auferendum est. Ipse etiam contextus in-
dicat non posse legi Agnum. nam dicitur de ouibus siue
de capris. agnus autem non est communis factus il-
lis, sed solis ouibus. Capris enim caedus est proprius.
Dicitur autem Masculum quia Solocaustum ex solis
erat masculis. nam pacifica utrumque sexu admittebat.

Cap. 2. V. 1. Aaron sacerdotis

Sacerdotes Hebr. Graec. Ordin. M.S. Congreg. censuit.

V. 6. Nec quicquam fermenti
aut mellis

ac mellis Hebr. Graec. Compl. Reg. Louan. Congreg. censuit.

V. 8. In omni oblatione offeres
sal.

Oblatione tua. Hebr. Graec. M.S. Congreg. censuit.

V. 9. torrebis eas igni

eas non Sabent Hebr. nec Louan. Congreg. absulit.

ibid. fundens super

supra

ibid. Huc

trus per es.

Cap. 4.

Cap. 4. v. i. Anima cum peccaverit

quae peccaverit, Hebr. Graec. M.S. Compl. Reg. utraque
Congreg. censuit

v. 3. Intinxerit digitum in sanguinem asperget eum

In sanguine asperget eo sic M.S. utraque Congreg. censuit.

v. 4. Et adipem vituli offeret
ibid. Sicut offertur

Auferet. Hebr. Graec. M. S. s. Congreg. utraque censuit.
aufertur. Hebr. Graec. G. M.S. Congreg. utraque censuit.

v. 12. Rogabit pro eo Sacerdos

In priori Congreg. ablatum est Soc. quia non est in M.S.
tamen legendum est, quia habetur in Hebr. Graec. Compl.
Reg. et Louan. et Ordin.

v. 14. Ponet manus

manum. Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin.

v. 19. Cremabit super altare, incensum

in incensum. Sic legunt M.S. utraque Congreg. censuit.

Cap. 5. v. i. Et audient uocem iurantis

Quoddam M.S. legit adiurantis. At impr. oia ut in textu.
Paraphr. Chaldae. interpretatur Adiurantis id est Iudicis
interrogantis sub iuramento. Graeca Iurationis
Hebr. Iuramenti seu iurantis. Idem autem sensus est.
Nam illud iurantis debet interpretari iuramentum pe-
tentis. unde clarius legitur Iuramenti seu Iurationis

Cap. 6. v. 3. Ignis in eodem altari.

ex eodem altari. Complut. Reg. Ordin. M. S. et alij
impr. legunt ex. sicque prior Congreg. censuit. tamen
in Hebr. Graec. Louan. et alijs impr. legitur in sic.
Ignis altaris succendetur in eo. id est, non aliunde
adferetur, sed in eodem altari accendetur. quod in eun-
dem sensum recidit. sic legit et interpretatur Abulen.
et Lyranus. legunt enim ex.

v. 7. In loco sanctuarij

loco sancto atrij sic in ordin. In Hebr. Graec. in loco sanc-
to in atrio tabernaculi. sicqz Complut. et Reg. legunt,
quod idem est.

Cap. 7. v. 10. Caro quae aliquod tetigerit

quae aliquod. Complut. Reg. Ordin. et Congreg. censuit.

Cap. 8. v. 2. Fecitque Moyses

que deletum

v. 14. Sacrificij Domini

Domino. Sic Hebr. Compl. et Reg. sic Congreg. censuit.

Cap. 9. v. 2. Atque agnum anniculum

agnum anniculos. Congreg. legit Agros, sed mendose, Le-
gendum est Agnum, sic Hebr. Graec. et omnia latin. Le-
gendum tamen est Anniculos. ut referatur ad utrumque
vitulum et agnum. ut habetur in Hebr. Graec. et M.S.

Cap. 10. v. 9. Dixitque Dominus

Dixit quoque.

Cap. 11. v. 13. Et quicquid tetigerit

quid tetigerit. Sic Hebr. Graec. M.S. et utraq. cong. censuit.

Cap. 13. v. 17. In flauum colorem sit com-
mutatus

immutatus.

v. 27. Lauabit aqua ea

Aqua non est in Hebr. nec Graec. nec Ordin. est tamen in
Complut. Reg. Louan. et alijs.

Cap. 14. v. 5. Et asperget coram Domin^u
 v. 7. Coram Domino
 v. 12. Et pulvis elatus.

Cap. 15. v. 7. Lauabit uestimenta sua
 v. 8. Super quod sedit
 v. 20. Super quod illa sedit
 v. 22. tetigerit eam
 v. 24. Ut caueant immunditias

Cap. 16. v. 13. In sanctuarium
 ibid. Asportabunt foras castra

Cap. 17. v. 5. Qui peregrinantur inter uos
 v. 6. Peregrinantur apud uos.
 v. 7. apud uos

Cap. 19. v. 5. Cumque messuerit
 v. 16. Ancilla etiam nubilis

v. 27. Et time Dominum Deum tuum

Cap. 20. v. 3. Ut fornicaretur
 v. 7. Aut matri
 v. 17. Morte moriatur sanguis eius.

Cap. 21. v. 2. Non vadent sacerdotes caput.
 v. 9. Si uel paruo uel grandi

Contra. ita M. S. et prior Congregatio.
 Contra Dominum, M. S. prior Congreg.
 Crasus ita M. S. et quadrat Hebr. Graec. utraque Congreg.
 censuit.
 In M. S. uestem suam et in Ordin. prior Congreg.
super quo in M. S. Congreg. censuit.
Super quo
ea. ita Hebr. Graec. Compl. Reg. Congreg. censuit.
immunditiam M. S. et utraque Congreg.
Sanctuaris. M. S. et prior Congreg.
extra castra. M. S. et prior Congregatio.
cos. Ordin. M. S. Congreg. utraque.
inter uos. M. S. prior Congregatio.
inter uos. M. S. prior Congregatio.
que deletum
nubilis. Ita in M. S. et in top. Ordin. et prior Congreg.
 censuit. et respondet Hebr. et Graec. Nam in Hebr. Sabr
 uerbum אִתָּן quod quidam uertit desponsatam uiro
 Nam Sabr אִתָּן id est uir. At uero 70ta melius uerte-
 runt, nempe praeparata, seu reseruata uiro. non tamen
 adhuc spornata. quod uerbo Nubilis exprimitur. Quidam
 uertuerunt suspectae pudicitiae. Nam uerbum Hebra-
 um significat etiam opprobrio, seu ignominia afficere.
 In hac tamen parte est magis credendum 70ta qui per-
 fectius nouerant uocabuli Hebraei significationem.
 Dominum non Sabets in Hebr. nec in Graec. nec M. S. Sa-
 bent tamen fere oia impressa.
fornicaretur in plurali.
et M. S.
Patri, Matrique maledixit. Haec uerba sunt in omnibus
 codicibus, sed cum dissenimine. Nam multi sic legunt:
Patri matrique qui maledixit, sanguis eius sit super
eum. At uero in M. S. Hebr. et Graec. non legitur illud
qui, et Sabent Maledixit. Est enim quadam repetitio
 causal mortis ad exaggerandam culpam. sic Congreg.
 utraque censuit.
 Non Sabetur in Graec. Hebr. nec Compl. nec Reg. nec
 Ordin. Louan. nec M. S. Congreg. abstulit.
 Deletum uel prius.

Cap. 22. v. 17. Vel contritis uel tipsis
 Cap. 23. v. 9. Ad diem quo offeratis
 Cap. 24. v. 6. Cumque blasphemasset no-
men Domini
 v. 8. Multitudo populi

tusis. Complut. Reg. M. S. Congreg^o censuit
offeratis
Domini non habetur Hebr. Graec. nec Ordin. nec M. S. utra-
que Congreg^o censuit.
populi non habetur nec in Hebr. nec Graec. nec M. S. utraq.
Congreg^o censuit.

Cap. 25. v. 1. Sabbatum Domini
 v. 28. Usque in annum Iubilaeum

Domino.
ad annum iubilaeum.

Cap. 26. v. 2. Et pauete sanctuarium
 v. 27. Tamen etiam

pauete ad sanctuarium.
et tamen M. S. et utraque Congreg^o censuit.

v. 28. Ego Dominus Deus
 v. 29. Inter filios Israel

Deus non habent Hebr. Graec. nec M. S. utraq. Cong^o censuit.
Inter non habetur in M. S. utraque Congreg^o abtulit. Eabr
tamen in Hebr. Graec. et impr. multis.

Cap. 27. v. 8. Qui iudicans
 v. 11. Incipientes iubilei

iudicans.
iubilei.

ibid. Iubileum
 v. 13. Iubilei

iubileum.
iubilei.

v. 16. Primogenita quae ad Deum
 v. 17. Aestimacionem suam

Dominum. Hebr. Graec. Compl. et Congreg^o
tuam. Hebr. M. S. Congregatio.

ibid. Ante aestimatum
 v. 18. Non ueniet

a te aestimatum, M. S.
Non uenietur M. S. et utraque Congreg^o

LIBER NUMERI.

In omnibus paginis Numeri de 1. delecto.
delecto.

Cap. 1. v. 3. filius Phadassur.
 v. 23. Cum castra metanda

Phadassur.
metandura. Sic M. S. Ordin. et utraque Congr^o censuit.

Cap. 2. v. 1. Filiorum Israel
 v. 4. Omnisque de stirpe

Filij. Compl. Ordin. Reg. M. S. utraque Congreg^o censuit.
que delectum. Sic M. S. Ordin. utraque Congreg^o

Cap. 3. v. 15. Heliassaph
 v. 31. Quos redemerat

Heliassaph. Sic Hebr. Graec. et Ordin. et Congreg^o
redemerant in plurali. M. S. et utraque Congreg^o

Cap. 4. v. 2. Velamen Sanctuarium
 v. 24. quos recens fecit

Velamine Hebr. Graec. Complut. Reg. Ordin. Congr^o M. S.
quos recenseri fecit.

Cap. 5. v. 1. Cum habitauerit uobiscum

Sabitauerim. Ex Hebr. et Graec. constat legendum in prima
persona. et Congreg^o censuit. apparet enim mendum impr.

Cap. 6. v. 10. In manus Nazaraei
 Cap. 7. v. 1. Praefecti eorum

Ordin. M. S. prior Congreg^o legunt Manibus
Praefectique

v. 18. In dedicationem
 v. 19. In hostias pacificorum

Dedicatione. Complut. Reg. Ordin. M. S. utraque Congr^o
Hostiae M. S. prior Congreg^o idem est sensus.

- 45
 ibid. In dedicationem. dedicatione. Compl. Reg. Ordin. M. S. et utraque Congreg.
 Cap. 8. v. i. Candelabrum in australi Non habentur in Hebr. nec in Graec. nec in quibusdam M. S.
parte erigatur. Hoc igitur tamen sunt in Ordin. et in Louan. et in oibus fere impr.
praecipit, ut Lucernae contra licet non in Reg. nec in Complut. nec uidentur potius ab
Boream e regione respici- aliquo inueniri, nisi in textu lecta essent. Ea legit Gloss.
ant ad mensam panum pro- interlin. et interpretatur Abulen. et Lyra.
positionis.
 v. 7. Postea ingrediantur ingrediantur. M. S. Congreg.
 Cap. 10. v. 7. Aaron sacerdos sacerdos. in plurali Hebr. Graec. et M. S. Congregatio
 v. 11. Per manum Moysi In manu. Hebr. Graec. Ordin.
 Cap. 11. v. 18. Aut Moyses ad Dominum Ad Dominum non habent Hebr. nec Graec. nec aliquot M. S.
utraque Congreg. abstulit.
 v. 30. Coturnicum multitudinem Multitudinem non habetur in Hebr. nec in Graec. sed sic:
Congregauit coturnicem, qui parum congregauit decem
coros. In M. S. autem habetur sic: Coturnicum, qui parum
decem coros. sicque Congreg. utraque censuit. quae lectio
 eadem fere est cum Hebr. et Graeca.
 Cap. 12. v. 2. Iratus est. Iratus est. nec in Hebr. nec in Graec. nec in M. S. legitur.
 ibid. Locutus est Dominus utraque Congregatio sic censuit.
 Cap. 13. v. 3. Sammua filium Zedur. In Hebr. et Graec. utrumque scribitur cum A.
 v. 19. Ad Moysen et Aaron Aaron.
 Cap. 14. v. 1. Et in hac uasta solitudine In Compl. Reg. Ordin. Louan. et aliquot impr. sic legitur.
utinam pereamus. Vtinam mortui essemus in Aegypto, et non in hac uas-
ta solitudine utinam pereamus. At uero in Hebr. Graec.
 M. S. legitur ut in textu, sicque censuit utraque Con-
 gregatio et Sixtus
 v. 6. Cunctis uidentibus Uidentibus non est in Graec. nec Hebr. M. S. Ordin. Con-
 greg. utraque censuit.
 v. 12. Peccatum populi tui Suius tui, non legitur in Hebr. Graec. Complut. Reg. et aliquot M. S.
 Congreg. abstulit.
 Cap. 15. v. 1. Victimam pacificam. Pacificam non est in Hebr. nec apud 70. nec M. S. Con-
 gregatio censuit.
 ibid. Conspergam oleo Consperga M. S. utraque Congregatio.
 v. 16. Obruerunt eum lapidibus Obruerunt lapidibus.
 Cap. 16. v. 7. Agrorum et uinearum, sine nota.
 v. 8. Quod neq. asellum quidem ne asellum
 v. 19. fugit a clamore ad clamorem, sic M. S. utraque Congreg.
 Cap. 17. v. 1. Cunctas eorum familias seorsum familias M. S. et utraque Congregatio
 v. 7. Omnes peruiimus peruiimus. Hebr. Graec. M. S. Congreg. utraque.
 Cap. 18. v. 2. et altare. Et ad altare.

¶ 9. Commemoratur

Hebr. et Graec. et sex M.S. congreg^o et utraque C.

248

legunt in singulari

Sin.

¶ 11. Si autem
ibid. siue immundum fuerit etc.
usque ad comedet comedes.

Verba signata in Hebr. et Graec. sic habentur. Siue
immundus fuerit, siue mundus sicut capream et
cervum comedes, caetera intermedia non legunt. At uo:
omnes Codices et M.S. Sabent ut in textu utraque Con:
greg^o sic reliquit. In hoc eodem cap. V. is. Sabentur ut
dictum e est Hebr. et Graecis. Aduertendum tamen
est in Hebraeis uerba ee aequiuoca nempe siue im:
mundum siue mundum, aut siue mundus siue im:
mundus. Graeca masculino genere utuntur. Vul:
gatus autem neutro. Ambrosius uero exponit ut
in textu, Pro loci declaratione aduerte duplex ee
immundum, unum ratione oblationis, alterum ra:
tione comestione, non enim licebat omnia ani:
malia offerre quibus tamen uesci licebat, ut cer:
ua et Caprea: et dicebantur immunda oblatione,
licet non comestione. Similiter clauda manca etia
in oculis erant immunda oblatione, munda tamen
comestione. Porcus tamen et alia prohibita erant
immunda comestione. Vulgatus ergo interpretatur
illud immundum, quo uesci licebat, nempe immu:
dum oblatione, quale erat maculatum, debile etc.
in animalibus quae offerrebantur, quibus uesci li:
cebat, sicut etiam animalibus immundis specie
quantum ad oblationem ut caprea et cervo. De
immundis autem comestione ac prohibitis comedi
non est sic sermo. Vulgatus ergo declarationis cau:
sa interposuit uerba praedicta.

¶ 12. Mundus et imundus

Longe aliud est hoc ab illo prioni paulo superius ex:
plicato, sic enim loquitur de personis mundis et im:
mundis, quibus conceditur esus immundorum obla:
tione ut Capreae cervi maculati, debilis, etc. quae sunt
munda comestione, ut supra diximus. Mundis aut
oblatione non licebat immundis personis uesci. In
prioni 9° sententia mundum et immundum refe:
runtur ad animalia; in hac posteriori ad personas. Et
haec est uera intelligentia eorum locorum, et Vulg:
interpret. est legitima.

- Cap. 3. V. 4. Post te omnis Postea sic Sabetur in M. S. et consonat Hebr. et Graec. ubi dicitur: populus mittat manum in ultimo. Cong. prior censuit.
- Cap. 14. V. 7. Quae morantur Mouentur M. S.
- Cap. 15. B. 4. Dominus Deus tuus Non Sabetur in Hebr. nec in M. S. aliquot. tamen Sabent Graec. et Codices impressi
- V. 8. Ad paupertatem deuenient Sic in M. S. et Ordin. utraque Congreg. censuit.
- Cap. 16. V. 4. Non apparebit fermetatum Sic in Hebr. et Graec. M. S. utraque Congr. censuit.
- V. 16. Haec facies tibi statuam Sic Sabetur in Codicib. impressis et M. S. Hebr. et Graeco s. constitues statuam. In sero autem M. S. Sabr quam dicit in alijs quae, ut referatur ad omnia antecedentia. In Ordinarijs legitur statuas. Aduertend. tamen in Hebr. et Graec. sic Saec diuidi: Arborem iuxta altare Dni Dei tui non facies tibi. Arborem appellat lignum, seu Idola ex ligno. postea adijcitur. Non constitues tibi statuam. Latin. Cod. Sabent ut in textu.
- Cap. 17. V. 6. Lepram et no lepram Lepram et lepram. Sic Sabetur in Hebr. Graec. M. S. et ab Innocentio 3. cap. Per venerabilem. Qui fil. sint legmi sic citatur et declaratur, sic prior Congreg.
- V. 6. Intra portas Intra Complut. Reg. Ordin. M. S. et multi Cod. utraq. Cong.
- V. 9. Ex decreto Et Hebr. Graec. M. S. Congreg.
- V. 15. Et filij eius In Louaniensi, et aliquot impressi filij, In Hebr. Graec. Reg. Complut. Ordin. et M. S. filij
- Cap. 18. V. 1. Populo Israel Prior Congreg. adiecit populo quia Louanienses non Sabent, Ordin. nec legit illud reliquo sed tamen cum Israel. sicque Sabetur in Hebr. et Graec. Louan. addit reliquo, sicque posterior Congreg. abstulit, illud solum populo.
- V. 6. Non sit Nec sit in Ordin. Louan. et alijs: In Complut. autem et Reg. uel. Sixtus fecit Non
- Cap. 20. V. 1. Equitatus et currus In Hebr. equum, et currum. apud 70. autem equum, et ascensorem. In M. S. latin. equitatum et currus. In impressis s. Complut. Reg. Ordin. et alijs fere omnibus ut in textu, equitatus et currus.
- Cap. 21. V. 1. Negotium In Complut. Reg. Ordin. et aliquot alijs, legitur omne negotium pendet. M. S. non Sabent illud pendet. Nec in Hebr. nec Graec. est. et superfluit, nam est uerbum iudicetur. prior Congreg. abstulit, et Sixtus.
- V. 2. Et uenient Venient non Sabetur in Hebr. et Graec. et aliquot M. S. non legunt, sed connectum cum uerbo lauabunt. illud enim

enim que non Sabent. At uerò Complut. Ordin. et impr. Sabent ut in textu, et utraque lectio in eundem sensum tendit.

Cap. 22. v. 6. Sabente illo
Cap. 25. v. 3. Abeat frater,

Alio Compl. Reg. Ordin. Louan. et omnes fere Codices. utraque Congreg.

Abeat in complut. et Reg. obeat in M.S. iaceat. in Ordin. et comuniter in impressis Abeat. In Hebr. et Graec. uilescat.

v. 6. Sexon fratris
ibid. Coniugium

Homen Hebr. Graec. manus. utraque Congreg.
Coniugem. M.S. Congregatio utraque.

Cap. 26. v. 2. De manu eius

Sua. Hebr. Graec. Complut. Reg. Ordin. Sex. M.S. Congreg. utraque.

v. 5. Epulaberis

Et epulaberis Hebr. Graec. M.S. Ordin. utraq. Congr.

v. 11. Et Dominus
ibid. Et faciet te

Et Hebr. Graec. M.S. legunt et. utraque Congreg.
Faciat Hebr. Graec. M.S. utraque Congreg.

Cap. 28. v. 37. Depenibunt

Penibunt. M.S. utraque Congreg.

Cap. 29. v. 4. Ipse est Dominus

Ego sum. Hebr. Graec. M.S. Ordin. utraque Congreg.

Cap. 29. v. 7. Et aduenae

Aduena. Hebr. Graec. sex. M.S. utraque Congreg.

v. 11. et annuat

Absumat. Complut. Reg. Congreg.

v. 12. Et salis adore

Complut. Reg. Louan. legunt solis; sed tamen mendose, nam Hebr. Graec. Ordin. M.S. Sabent salis. sic utraq. Congreg. et Sixtus.

v. 15. Verba legis.

Compl. Reg. Ordin. Louan. non legunt uerba. Sabent in Hebr. Graec. M.S. et aliquot impr. utraq. Congreg. et Sixtus.

Cap. 30. v. i. Reducet te Dominus Deus
tuus de captiuitate tua

Reducet Dominus Deus tuus captiuitatem tuam. sic Hebr. Graec. M.S. utraq. Congreg.

v. 2. Quam fuerint

Quam fuerint. Hebr. Complut. Reg. M.S. utraque Congr.

Cap. 31. v. 5. Conspectum eorum

Ad conspectum... M.S. aliquot legunt conspectu. Compl. Reg. Ordin. Louan. et Codices comuniter Ad conspectum Hebr. et Graec. a conspectu, sive prae conspectu.

v. 12. Ingredditur ut Sabitet

Et Sabitabit. Prior Congregatio ingreditur et Sabitabit. sicque in M.S. aliquot Louaniensibus. Aliquot M.S. legunt ut Sabitet. impressa nonnulla ingreditur ut Sabitet. Congreg. ingreditur ut insabitet. sicque quadrat Hebr. et Graec.

v. 21. Praecipit Dominus

In Graecis Moyses. In Hebr. autem non legitur nec Moyses, neq. Dominus, et uidetur referre uerbum praecipit ad Moysen. At Complut. Reg. ordin. et impress. legunt Dominus. Aliquot M.S. neutram legunt sicut

Cap. 32. V. 2. Convescat ut pluvia.

in Hebr. Congreg. prior abstulit. Posterior cū Sixto reliquit. Complut. Reg. Ordin. Loaan. aliquot impress. in pluiam Hebr. Graec. ut pluvia.

V. 22. In eo qui non erat Deus

In Hebr. et Graec. in non Deo, id est in re quae non erat Deus.

V. 33. Quomodo persequabatur unus mille et duo fugabant, etc.

Persequabatur et c. et duo fugent. In Hebr. et Graec. utrumque est futurum quomodo persequetur fugabit. In nullo Codic. habetur ut legit Sixtus. Nam communiter impressa habent: quomodo persequabatur fugarent. quae temporum diuersitas non quadrat Hebr. et Graec. At M. S. habent ut in emendatione. sicque utrumque Congreg. censuit. Recentiores legunt, quomodo unus persequutus fuisset, et duo fugarent.

V. 34. Vt dij eorum

Dij in Hebr. singulari est Deus, et in quibusdam M. S.

V. 42. Ego occido et ego uiue-
refacio

In Graeco plurale Dij, et in omnibus ferè impressis.

V. 45. Et de captiuitate nudati inimicorum capitis.

Occidam, faciam. Hebr. Graec. Complut. Reg. Ordin. Lo- uanien. Congreg.

In Hebr. legitur sic: et captiuitatem à capite nudati- num inimici. 7ta aliter legisse uidentur sicut etiam Vulgatus aliter legit. sensus cuius is esse pot. Gladus meus deuorabit carnes, id est homines, idque dupliciter. uno modo de cruore occisorum, id est de occisis hominibus, altero modo de captiuitate inimicorum spoliatorum et humiliatorum. Nam in bello aliqui occiduntur, aliqui capti- uantur spoliati, et humiliati propter spoliationem de- nudati, et propter humiliationem capitis. Signum enim est subreccionis nudare caput.

V. 49. Id est transitum

Transitum, sic in Louan. nam abarim est genitiuus pluralis. sic Congregatio.

LIBER IOSUE

Cap. i. V. 4. patribus tuis

V. 10. et sic reuertimini

Suis Compl. Reg. Hebr. Graec. M. S. utraque Congreg.

In Louan. et quibusdam alijs Codic. impressis reuer- timini. tamen Hebr. Graec. et M. S. reuertimini, sic utraque Congreg. et Sixtus.

Cap. 2. V. 10. ut saluetis

V. 14. Signum fuerit

In Hebraeis, Graec. M. S. legitur et loco ut.

Complut. Reg. Ordin. aliqua M. S. et impr. legunt non. at uero in Hebr. Graec. et aliquot M. S. et impr. emendat. et Louan. non legitur nisi affirmatiue, idq. antecedentib. quadrat

- Cap. 1. v. 14. uocatur Xaon
 v. 15. contra Jordanem
 Cap. 4. v. 4. foederis Domini
 v. 7. fratros suos
 v. 8. Dum adduc uiuere
 v. 13. Domino Deo nostro
 Cap. 6. v. 20. Quae inuenta sunt
 Cap. 7. v. 4. Triginta et seip
 ibid. et ad instar
 Cap. 8. v. 3. ascendemus ex aduerso.
 v. 24. Præcepitq; Iosue.
 v. 27. et omnes maiores
 Cap. 9. v. 2. callide cogitantes
 v. 3. Israel ad eos
 v. 4. aut unde
 ibid. qui fuerunt trans Jordanē
 ibid. qui erant
 Cap. 10. v. 19. adducite
 v. 20. et adduxerunt
 Cap. 11. v. 7. Itaque percussit

quadrat et sequentibus. nam foemina petijt signum, illi dant funiculum in signum. Propterea ex his quae sequentur nā si legamus non, non erat dicendum et Prætantum etc. Prior Congreg. consentit cum Louaniens. Sic in Complut. et Reg. et Louan. At in Hebr. Graec. Ordin. Sabetur Adam, et in aliquot M. S. Congr. legit Adom Ordin. Louan. Sabent Jordanem. at in Hebr. Graec. Compl. Reg. legitur Jericho, sic Congreg. Domini non Sabent Hebr. nec quingue M. S. Sabent tñ Graec. Compl. Graec. Ordin. et alij impr. prior Cong. abstulit. Non Sabet Hebraei, nec M. S. tñ Complut. Ordin. Legunt Congreg. abstulit.

Dum ad uiuere. sic in M. S. quadrat Hebr. et Graec. utraq. Congreg. ad uiuere enim est adduc uiuere.

Vestro Hebr. Graec. M. S. Ordin. utraque Congreg. Erant. Hebr. Graec. M. S. Congr. utraque. M. S. Congregatio prior. M. S. Congreg. prior.

Ascendemus. Hebr. Graec. Compl. Reg. M. S. congreg. Ordin. aut et Louan. ascendamus Legunt Hebraei, Graec. Compl. Reg. Ordin. Louan. Congreg. utraque abstulit, quia M. S. aliquot non legunt; non tñ auferunt dum erat, sed subintelligitur ex antecedentibus, et subsequētibz.

Non Sabent Hebr. nec Graec. nec M. S. utraque Cong. abstulit.

Et callide Hebr. Graec. tria M. S. Hebr. et Graec. legunt ad Heueum. Et unde Hebr. Graec. M. S. utraque Congreg. Prior Congreg. non legit, quia non erant in M. S. tñ tñt Graeca, Hebr. et omnia impr. Erat. Sic Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. non legunt. Cong. censuit. Louan. legunt erant, sicq; prior Congreg. Sed non ē lectio legitima.

Producite Compl. Reg. Ordin. Louan. et fere oēs codices. eduxerunt, ita M. S. Hebr. Graec. utraque Congreg. et Ordin. ut constat ex uerbo sequenti eduxerunt. i 4. M. S. Hebr. Graec. Ordin. et utraque Congreg. M. S. et utraque Congreg. Sabent ita, et in codicibus ubi legit Itaque duae dictiones sunt, ac n̄ dictum erit et ita.

ibid. Combussit igni

Igni non Sabent. M. S. et utraque Congreg. licet in Hebr. et Graec. sint. et in multis codicib. tamen sub uerbo combussit intelligitur.

¶. ib. non traderet

In Hebr. sic habetur quae pacem Saberet cum filiis Israel cui consonat lectio Affirmatiua quae se traderet nemp. pacifice et sponte sicq. legunt M. S. et Congreg. et quorundam sequentibus Graec. 70. uariata est. nam quae habetur in Reg. sic legit quam non traderet filiis Israel. Hinc consentit Aug. lectio lib. quaest. Jos. c. 17. non fuit inquit ciuitas, quae non est tradita filiis Israel. s. a Deo. at uersio 70. Rom. sic habet, non fuit ciuitas quam non coeperit Israel. Inter has lectiones ea est legitima magis, quae accedit Hebr. nemp. quae se traderet. i. sponte sine bello. opponitur enim ei, quod sequitur omnes bellando coepit. Multi impr. legunt negative quae se non traderet. Solis relictis. Ordin. et M. S. Congreg. prior.

¶. 19. solis relictis

Dimidia M. S. prior Congreg.

Cap. 12. ¶. 2. dimidiaq.

Arietis. Hebr. Graec. M. S. utraque Congr.

¶. 3. In Arietis.

Cap. 14. ¶. 12. Cariatis Arbe

Cariatis. Arbe. distinguenda littera magna, quia est compositum nomen. i. ciuitas Arbe. sic Louan.

Cap. 15. ¶. 1. Usque ad desertum

Quinque M. S. Hebr. Graec. non Sabent usque ad nec faciunt ad sensum, sic enim est a term. seu a parte Eodon seu Idumeae initium est Desertum Sin Idumaeae proximum non totum, sed quod Idumaeae finienti contiguum est a meridie ad extremam partem deserti ipsius, quae est Australis plaga, sic est totus terminus ex hac parte. utraque Congr. abstrahit illud usque ad.

¶. 9. Suasa est a uiro

Quaedam M. S. Sabent, suasit uiro suo sic prior Congreg. legit. at uero omnes Cod. impr. legunt suasa est a uiro suo. lectio prior uidetur consonare lectioni Hebr. et Graec. ubi dicitur consuluit ei, seu incitauit illum ut peteret a patre suo. Iyra dicit utrum uerum. nam illa prior suasit uiro, at uero uir dixit melius esset si ipsa peteret, sic quae suasit et suasa est; sed hoc est fingere; non enim habemus haec ex script. sed unum tantum. In primis hoc certum est uisorem non uirum petisse. sequitur igitur ipsam suam esse ut peteret. Ad lectionem Hebr. et Graec. dicimus hunc esse legitimum sensum, nemp. ipsam consuluisse uiro. i. consilium iniisse cum uiro ut peteret, non quod consuluerit ei, ut ipse peteret, sed quod consilium comunicauerit cum eo, seu consuluit eum, an deberet petere; sicq. ipsa sua

sa a viro petijt, sic lecto comunis textus legitima est, et consentiens cum Hebr. et Graec. tamen versio 70. Rom. recta sic habet: consilium habuit cum eo dicens petam a patre meo, etc. si prior lectio fuisset consuluit viro suum, omnia consona essent.

Villulis suis M. S. prior Congreg.

Sua, Complut. Reg. Ordin. et alij Codices impr. Cong. censuit.

Remanserant Complut. Reg. M. S. utraque Congreg.

Tribubus, sic M. S. utraque Congreg. Hebr. Graec. repetitur sic de tribu Juda, et de tribu Simeon, et de tribu Benjamin.

Sacerdotis, ita in Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. et alijs multis impr. et M. S. utraque Congreg.

Sic in Hebr. in Graec. Complut. Reg. Ordin. multi M. S. et impr. Congreg. censuit. Louan. non legunt.

LIBER IUDICVM

Testaceo. D. I. Q. apud Hebr. signat testam. unde quaedam M. S. legunt testatio. Unde sic utraque Congreg. censuit. idemq. apud Graec. Nomen enim testatio a testa insolitum est. a verbo autem testor, alienum est a nomine Sares.

Cubiculo. in Hebr. et Graec. no idem uocabulu, quod paulo ante, nempe coenaculi sed aliud quod signat conclave seu cubiculum. sicq. habent M. S. et utraque congregatio. Graeca et e' diuersitas uocabuli Saxius et praecedentis, sicut e' in Hebr.

Deborah, ita Graec. M. S. Congreg.

Enim Hebr. Graec. M. S. Ordin. Congreg.

Deum. In Soc et duobus sequentibus locis Hebr. Graec. legunt Deum loco Dominum, similr Reg. et Complut.

De populo M. S. utraque Congreg.

Bethsetha Hebr. Graec. M. S. Congreg. utraque. In Hebr. autem et Graecis, Bethaseta. In Hebr. cum unico t. Graec. cum duplici.

Post illud Manus meas Louan. et aliqui Codices legunt et cum reuersus fuero uictor in pare. Item haec non legunt Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. q. M. S.

Cap. 17. v. 9. cum uiculis suis

v. 10. in terra ipsa

v. 12. remanserunt

Cap. 18. v. 3. De tribu Juda

Cap. 22. v. 9. Sacerdotem

v. 15. Deus Dominus.

Cap. 1. v. 32. Testaceo

Cap. 3. v. 20. Coenaculo

Cap. 4. v. 3. Deborah

v. 13. Erat autem

Cap. 6. v. 19. Ad Dominum

Cap. 7. v. 3. Reuersi sunt ex populo

v. 21. Usque ad Bethseta

Cap. 8. v. 7. Tradiderit Dominus

- Cap. 9. V. i. Vt dominetur, unus vir utraque Congreg^o. deleuit cum Sixto.
 Complut. Graec. Louan. legunt Dominetur uobis M.S. Do-
 minetur uestrum. Ordin. autem Dominetur, neutrumq³
 legit. Sixtus eos secutus est, supplendumq³ est uestri
 quod e antepositum.
- V. 6. ita et audiat In M.S. non legitur ut, et utraque Congreg^o. censuit. In
 Hebr. et Graec. non sult ita: sed sic, et audiat uos Deus
 qui eundem sensum Sabent.
- V. 4. Fragmen. Fragmentum ita M.S. et prior Congreg^o. tamen Compl. Reg.
 Ordin. Louan. et multi alij Cod. legunt ut in testu. pos-
 tenior Congreg^o. reliquit.
- Cap. 10. V. 2. Haucts Haucts, Sic Hebr. M.S. utraque Congreg^o.
 M.S. utraque Congreg^o.
- Cap. 11. V. i. Itaque illo in tpe Quia concipies et paries. Sic Hebr. Graec. legunt. et Compl.
 Cap. 13. V. 3. Quia paries Reg. Ordin. Louan. et alij Cod. impr. dnt addi.
 Et non Sabent Hebr. nec Graec. nec M.S. Congreg^o
 M.S. presem.
- V. 5. Et ex utero De precantem Dominum Deum. Hebr. Graec. Compl. sic Congreg^o.
 V. 7. De precantem Vt M.S. utraque Congreg. in Hebr. et Graec. Et ex amcu eo.
- Cap. 14. V. 11. Qui essent Ligna sic in Ordin. et aliquibus impr. sed est mendo in-
 Cap. 15. V. 15. Ignis ligna pressorum, in Complut. et Reg. Lina. Sic in Hebr. et Graec.
 scilicet sappa, aut linum. Congreg^o.
- Cap. 16. V. 9. De stupa tortum Stappae, Compl. Reg. Ordin. et multi impr. ut in ter. de
stappa tortum putamine. In Hebr. autem et Graec. no
 legitur nisi filis Stuppe. at M.S. tortum de stup-
pa putamine. quod lectio ni Hebr. et Graeca magis
 quadrat, Sic utraque Congregatio.
- Cap. 17. V. 2. Meus a Domino, conse: Reddidit ergo eos matri suae quae dixerat ei. Habentur
cravi enim Caec in Hebr. Graec. Complut. Ordin. etc.
- Cap. 18. V. i. Hec erat Non. Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. Congreg^o.
 V. 6. Hec erat Non. Complut. Reg. Ordin. et multi Cod. legunt non
 sicut initio cap.
- Cap. 19. V. 4. Pupillum panis Pupillum M.S. et utraque Congreg^o.
Deum. Hebr. Graec. Complut. Congreg^o.
- Cap. 20. V. 11. Dominum Dei. Hebr. Compl. Reg. Congreg. Graec. Legit Domini. Si-
 V. 17. Domini militer Ordin.
- Cap. 21. V. 21. Hec erat Non. Complut. Reg. Ordin. Congreg^o.

Cap. 1. v. 13. Faciat Deus
 Cap. 2. v. 7. Uenis meis
 ibid. Et pueri bibant

Dominus. Hebr. Graec. Compl. Reg.
 Non Sabent Hebr. nec Graec. tamen oes Codices legunt.
Pueri. Compl. Reg. Ordin. addit mei. Tamen nec habetur
 in Hebr. nec in Graec, nec M.S. sicut nec illud meis
 paulo supra. tñ relictum est: qm̄ est in dñibus latinis.
 Hoc aut̄ ablatum est, qm̄ non est in M.S. quibusdam.
Mea. non habetur in Graec. tamen est in Hebr. et in latin.
 codicibus.

v. 20. Filia mi

Cap. 3. v. 1. Filia mi

Mea. non habetur in Graec. sed tñ Filia: legitur tamen
 in latinis codicibus.

Cap. 4. v. 5. Cedo iuri

iure. M.S. et posterior Congreg. sic et vers. 6.

v. 7. Propinquus suo

Hebr. et Graec. Sabent Dixit ergo propinquus ad
Booz. Latini autem Codices dicunt ut in testu. In
 quodam tamen M.S. legitur: Dixit propinquus proing
 Congreg. sic censuit. tamen ex sist. id stare non pot.
 Nam in Hebr. et Graec. s̄r uerbum, quod non est in
 latinis codicibus: nempe possidet tibi, et hoc dixit
 propinquus ad Booz. Quare ille suis propinquitatem
 renuntiabat. In latinis aut̄ est, Tolle calceamentum
tuum quod uerbum est Booz petentis calceamentum a
 propinquo ut tolleret de pede et daret sibi. ob id
 recte dicitur: Dixit propinquo suo Booz, sequitur
 enim quod propinquus ad uerbum Booz soluit cal-
 ceamentum, et dedit illi scilicet Booz,

ibid. Calceamentum tuum

Tuum non legunt Compl. Reg. Ordin. et multi impres.
 tamen legunt Louan. et M.S. In Hebr. et Graec. s̄r
 uerba multum dissimilia uti diximus. tamen siue po-
 natur, siue non, intelligi debet.

v. 12. Quis te diligit

Quae te diligit. Sic Hebr. Graec. M.S. Ordin. Congreg.

- Cap. i. v. 7. postes domus Domini
 v. 21. Tribus modis Templi Domini. Hebr. et Graec. Ordin. M. S. Congreg.
 v. 21. Tribus modis pro modis. Sic habetur Hebr. Graec. et 7. M. S. ceteri
 Codices ut in textu.
- Cap. 2. v. 7. repleti prunis pro panibus
 v. 29. nam Deo quam Saturati. i. 4. M. S. Pane M. S. aliquot.
 v. 32. Calice abieccistis Domino Hebr. Graec. Compl. Reg. utraque Congreg. at
 M. S. Greg. legit Deo.
 v. 34. Sonorificauerit Hebr. futurum est, in Graec. Aoristus. 4. M. S. abieccistis
 at legendum est in plurali, cuius causam Greg. adfert
 Inpr. fere omnia ut in textu. Sic Congregatio.
glorificauerit. Sic M. S. Sabent. in Hebr. et Graec. est
 idem uerbum quod sequens, scilicet glorificabo. Greg.
 sic legit, et interpretatur quomodo homo glorificet
 Deum. Sic etiam legit Abulens. et prior Congregatio.
- Cap. 3. v. 2. Hec poterat uidere lucerna
Dei antequam extingueres. Multiplex est huius sententiae lectio; in Hebr. quidem
 ponitur punctus in uerbo uidere et incipit sequens sen-
 tentia sic: et Lucerna Dei nondum erat extincta. et
Samuel dormiebat in templo etc. Sic enim quidam
 uertunt; alij uero loco nondum legunt antequam na-
 pe. antequam extingueres. nam particula apud Hebr.
 utrumque significat. 2. loco 70. conueniunt quod
 separant. hanc sent. a praecedenti, sed uerbi significa-
 tionem aliam sequuntur, et Lucerna Dei antequam instinc-
ta est, id est ante mediam noctem, quando lucernae
 parabantur, tunc locutus est Dominus Samueli. 3.
 loco quadam M. S. sic legunt, Lucerna Dei antequam
extingueretur Samuel dormiebat in templo. Sicque
 prior Congreg. legit. 4. loco est lectio, q. est in textu,
 refertque ad praesentia; et haec e. cois multis impr. et
 eam sequitur et explicat Gregor. quae difficile animo
 datur propter illa uerba, antequam extingueretur. 5.
 modo Congreg. posterior sic legit: Lucerna Dei antequam
extingueretur (Samuel autem dormiebat) in tem-
plo, etc. Sed haec lectio non e. legitima, nam connectit
 illud in templo cum praecedente, scilicet, quod Lu-
cerna erat in templo; at ex Hebr. Graec. et omnibus
 codicibus constat connecti debere cum eo, Samuel
dormiebat in templo, etc. Praeterea non pot. connecti
 cum coniunctione sequenti et uocauit. Praeterea in
 nullo

nullo codice reperitur talis lectio. Optima omnium est
3^a prioris Congreg^{is} quam Lyra dicit esse legitimam, imo
censet legendam, et Lucerna sicut in Hebr. et Graec.
Hos tamen omittimus et, quia non reperitur in M.S.
licet intelligendum sit. Illud autem delendum est,
sicque est lectio perfecta, quae significat tempus. quare
locutus est Dominus Samueli, nempe post mediam noc-
tem ante Auroram, in qua extinguebantur Lucernae
aliquae, non omnes, quia in die seuerabant, quando et
dormiebat Samuel. Hieron. in quaest. Hebraic. legit
antequam lucerna Dei extingueretur.

Vera lectio: nec poterat uidere: lucerna Dei antequam ex-
tingueretur, Samuel dormiebat in templo ubi orat arca Dei,
et uocauit Dominus.

v. 22. et euenit sermo.

Ab his ultimis uerbis quidam incipiunt caput sequens, fore
omnes Cod. non.

cap. 4. v. i. Et factum est in diebus illis
conuenerunt Philistinim
in pugnam.

Haec uerba signata, non sunt in Hebr. nec Compl. nec Reg.
nec in aliquo M.S. nec apud Greg. prior Congreg. abtulit.
At uero sub apud 70ta et in ordin. Louan. et plerumque impr.
et in Breuiar. Rom. Congreg. posterior restituit. ut autem
connectatur cum sequenti sententia auferendum est illud
namque et legendum est et quod habetur apud 70ta et in
Hebr. legunt enim, et egressus, et in M.S. et impr. in quibus
exordium est ab illis, Egressus, aut illa priora uerba omit-
tantur, tunc est legitima connectio et lectio.

v. 4. Arca foederis Domini

Dei, ita Hebr. Graec. Compl. Reg. M.S. utraque Congreg.

v. 10. Seruirent nobis

Vobis. Ita Hebr. Compl. Reg. M.S. uet. Congreg. censuit, licet
in Graec. et apud Gregor. et aliquot impr. legatur nobis

v. 23. gloria de Israel

Israel, quia capta est arca Dei: et. Haec uerba prior Congr.
abstulit, quia non legit in quodam M.S. tamen omnino sub
legenda, quia habentur in Hebr. in tribus Codic. et est sensus,
imposuit nomen filio Iscrabod, id est, uæ gloria, explicando cau-
sam impositionis, nempe quia translata erat gloria Israel,
quia capta erat arca. et quia uir et socer eius mortui erat,
postea repetijt per modum cantus lugubris, translata est
gloria ab Israel quia capta est arca Dei, prius reddit causa
impositionis, postea cantum edidit lugubrem, pro arca Dei tñ.

cap. 5. v. 6. et ebullierunt, etc. usque
in ciuitatem

Haec legit Graec. et sub in Breuiario Rom. et legunt Ordin.
Louan. 70ta et Cod. multi impr. M.S. licet Compl. Regias,
et aliquot M.S. non legant.

V. 10. Inieruntque Getraei.

Non habentur in Hebr. nec Greg^o. Legunt 70ta. fecerunt sibi sedes,
et Beddor. aureas sedes Lucifer aut pollicens. at in Rom. Bre-
uiar. leguntur haec uerba, tamen non legimus in Reg. nec
Compl. habentur uero in Ordin. et Louan. et fere in oib.
impressis.

Cap. 7. V. 3. Baalim et Astarots

Baalim non habent Hebre. nec quaedam M. S. tamen legunt
omnes Cod. impres. et M. S. et uidetur deesse in Hebraeo
ut constat ex sequentibus uerbis. in Graec non habetur
Soc loco Baalim nec Astarots quia sub illo Deos alie:
nos intelligi uoluerunt 70ta at si exprimitur unum
debet etiam exprimi alterum.

V. 11. A filiis Israel

Cap. 8. V. 16. quia petistis uobis Regem

A facie. Hebr. Graec. M. S. Congreg^o
Non habentur in Hebr. Graec. Compl. Ordin. Reg. M. S.
at uero leguntur in plurimis impr. et Multis M. S.
a Greg^o leguntur et exponitur. prior Congreg^o ab-
stulit, posterior retinuit.

Cap. 9. V. 1. Seor

V. 23. Stravit, Saulus et
dormiuit

Sevor. Hebr. Graec. M. S. utraque Congreg^o.
Haec non habent Hebr. Compl. Reg. Ordin. nec aliquot
M. S. tamen habent 70ta. Legit et exponit Greg^o. Habetur
in plurimis impress. et multis M. S. Louan. prior
Congreg^o abstulit. posterior reliquit. Habentur in Bre-
uiario Rom.

V. 24. Et dimittam

Cap. 10. V. 1. Et liberabis et c. usque
in principem

Et dimittam. Hebr. Graec. Compl. Reg. Greg. et Congreg^o.
Haec signata non habentur in Hebr. Graec. Compl. Reg.
& M. S. tamen sub in Ordin. et plur. impr. exponitur
a Greg. et sunt in Breuiario Rom. prior Congreg^o repulit,
posterior retinuit.

V. 10. Spiritus Domini

V. 12. Quis pater eius

Dei. Hebr. Graec. Compl. Reg. M. S. prior Congreg^o.
Sorum. Sic Hebr. Compl. Reg. Ordin. M. S. utraque
Congreg^o Greg. non solum legit Sorum, sed inquit cau-
sam cur dictum sit in singulari filio Cis. nunc uero
dicatur Sorum. in Graec. habetur eius et in Louan.

V. 18. Per familias.

Cap. 21. V. 1. Et factum est quasi
post mensem

Milia. M. S. prior Congregatio.
Non habent Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. aliquot
M. S. tamen legunt plur. impr. et Gregor. late exponit.
prior Congreg^o abstulit, posterior reliquit.

V. 5. Audiente populo

V. 15. Hum regnabit.

Hebr. et Graec. in auribus populi.

Hum Compl. Reg. legunt non, et prior Congreg^o sicq³ ha-
bent Graec. at Hebr. Ordin. Louan. et impr. multa
Hum.

Cap. 12.

- Cap. 12. V. 6. Aegypti adest
 Non Sabent Hebr. Graec. 9. M.S. nec Ordin. utraque
 Congreg. intelligitur enim illud, testis
- V. 10. Et Sampson, et Bard
 Non Sabentur in Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. Con-
 gregatio utraque, et 13. M.S. non legunt.
- V. 13. Sicut et super
 V. 21. peccatum in Domino.
 Sicut non Sabent Compl. Reg. Ordin. Louan. et caeteri Congr.
 Dominum M.S. et utraque Congreg. in Hebr. aut Graec.
absit a me a peccando Domino, seu peccare Domino.
- V. 22. gesserit
 Compl. Reg. Ordin. Graec. Legunt gesserit Dominus. et
 aliquot M.S. non Hebr. nec Louan. nec multi impr.
- Cap. 13. V. 1. erat Saul
 Erat non Sabent Graec. Hebr. et aliquot M.S. tamen sub-
 intelligendum est. reliquit Congreg. posterior. q̄ in
 omnibus impr. legitur.
- V. 8. in terram Gad
 In nec Hebr. nec aliquot M.S. legunt tamen Compl.
 Reg. Ordin. Louan. et caeter. impr. et Graec. legunt.
- V. 17. et reliqui populi anen:
derunt usque colle Be-
niamin
 Haec non sunt in Hebr. Graec. Compl. Reg. nec in M.S.
 tamen legit Greg. et interpretatur. et Sabentur in
 Ordin. Louan. et plur. impr. et aliquot M.S. prior
 Congreg. abstulit, posterior reliquit.
- Cap. 14. V. 2. Agro Gabaa
 In tribus M.S. Hebr. legitur Magron. Graec. Magdon.
 quia apud Hebr. d. est similis. r. utraque Congreg.
 legit Magron.
- V. 18. Conturbata sunt castra
Dei
 est terra Hebr. Graec. Ordin. et M.S. Cong. utraque.
- V. 19. arcam Domini
 Dei, Hebr. Compl. Reg. M.S. Congreg. utraque.
- V. 23. Et evant cum saul qua-
si decem milia virorū
 Non Sabent Hebr. Compl. Reg. Ordin. legit tamen Greg.
 et ponderat particulam quasi. Sabent et Graec. in
 Versu sequenti - Sabent plurimi Cod. impr. cum
 Louan. ac aliquot et M.S. prior Congreg. abstulit.
- V. 39. Saul Dominum
 Deum Hebr. Graec. Compl. Reg. tamen Ordin. Louan.
 et multi impr. at in textu. reliquit Congreg. post.
 tamen videtur legendum Deum.
- V. 44. Quid est, et c. usque da-
samotatem
 Haec legit Greg. et ponderat, tamen Hebr. Graec. Compl.
 Reg. M.S. 3. non Sabent. sunt tamen in Ordin. et
 pluri. impr. et M.S. prior Congreg. abstulit. post.
 reliquit. omnes tamen codices Sabent Domine Deus
Israel da iudicium. Haec et in Hebr. et Graec. Sentur.
- Cap. 15. V. 2. Et non concupiscas ep-
rebus ipsius, aliqui d.
 Legit Graec. et plurimi impr. et Graec. sic Sabent de-
 testaberis eum et omnia eius. Sabentur etiam in Ordin.
 non Compl. Reg.
- V. 5. Descendite ab Analec
 Descendite. Hebr. M.S. Congregatio
- V. 11. Saul offerebat etc. usq
 Haec non Sabent Hebr. Compl. Reg. nec aliquot exempla

Samuel ad Saul.

- Cap. 16. v. 20. Voci eius
v. 31. Et ait:
Cap. 16. v. 9. qui apparent
v. 25. Spiritus Domini
Cap. 17. v. 4. Lorica Samata
v. 8. De quo supra dictum est.
v. 25. Sicut prius
v. 31. Hunc nadam, usque ad
incircuncisus.
v. 37. erat autem
v. 42. et circumducens
v. 49. Adolescens
Cap. 18. v. 6. Et ferret caput eius in
Hierusalem
v. 7. Dicentes
v. 16. In eo
v. 19. Filiam Saul
Cap. 19. v. 3. Ubiunque fuerit.
v. 16. Et pelles caprarum
v. 22. Et iratus iracundia
Saul
v. 24. Et cecinit nudus
Cap. 20. v. 6. Si respiciens
v. 10. De me
Graec. tamen Sabentur in Ord. Louan. et pluri mi
impr. Latin. et in aliquo exemplarib. Graecis, legit Greg.
prior Congreg. abstulit, posterior reliquit.
Voci Domini, Hebr. Graec. et oia exempl. Siptus mutauit.
Et ait Samuel. Sic omnes Cod. in hoc loco, Samuel non in
priori uersu.
Parent. Compl. Louan. et utraque Congreg.
Dei. Hebr. Graec. Compl. at uero Greg. lib. 3. Mor. c. 6.
et lib. 18. c. 3. legit Spiritus Domini.
Squamata. Ord. M. S. utraque Congreg.
Haec non Sabent Hebr. Graec. tamen Sabent oes Cod. Latin.
Sicut et prius M. S. aliquot.
Non Sabentur in Hebr. nec Graec. nec Compl. Reg. et
aliquot M. S. tamen sunt in Ordinaris, Louan. pluri.
impr. et aliquot M. S. exponit Abulens.
Erat enim ita Hebr. Graec. M. S. utraque Congreg.
consuit. Attende esse causam diuidendam a sequentibus,
ut ex Graec. constat, nimirum desperit eum, quia
erat Adolescens et ipse refusus et puleter erat aspectu
s'egt David, non quod propter haec duo esset despectus,
sed propter adolescentiam.
Non Sabent Hebr. Graec. et aliquot M. S. tamen sunt
in Compl. Reg. Ord. Louan. et fere omnibus impres.
Congreg. post. retinuit, prior abstulit.
Abner Hebr. Graec. M. S. utraque Congreg.
Non leguntur haec in Hebr. Graec. Compl. Reg. Ord. M. S.
utraque Congreg. abstulit.
Dicebant M. S.
In eam. M. S. et utraque Congreg.
Sic Sabetur in Hebr. Graec. Ord. M. S. et utraque Cong.
consuit.
Iuenis, ita in Hebr. Graec. M. S. utraque Congreg. casuit.
Pellis, Compl. Reg. M. S. utraque Congreg.
Et iratus est iracundia Saul. Non Sabent Hebr. Compl. Or-
din. et aliquot M. S. tamen Sabent 70ta et pluri mi impr.
Congreg. posterior retinuit, prior abstulit.
Sic in Hebr. Graec. Compl. Reg. M. S. utraque Congr.
In aliquot M. S. non Sabetur in alijs loco eius requirons
ut est in Graec. At impr. ut in textu.
M. S.

v. 11. Joras
v. 13. auferat sonatam etc.
Dauid.

M. S. Non habentur in Hebr. Compl. Graec. et aliquot M. S. tñ sunt apud 70ta et habentur in Ordin. Louan. et plurimis impr. posterior Congreg^o retinuit.

v. 19. Sagittae citra te

Intra: Hebr. Graec. Compl. Reg. Louan. Ordin. reliqui Cod. Septus mutauit.

v. 20. Vade in pace

In pace non habetur in Hebr. Graec. et aliquot M. S. tñ habetur in impr. et Congreg^o posterior retinuit, prior abstulit.

v. 30. A patre suo

Patri M. S. prior Congreg^o impr. omnes à patre.

v. 37. et deser

M. S. utraque Congregatio.

v. 39. Semen tuum, et semen meum

Sic habent Hebr. Graec. M. S. utraque Congreg^o et conuenit praecedentibus inter me, et te

Cap. 21. v. 5. Porro uia haec polluta est sed et ipsa hodie sanctificabitur

Sensus est, adiungit Dauid rationem et causam cur debent panes sancti illius dari, non solum quia mundi sunt ab heri et nudius tertius, sed etiam uia, quam ingrediebatur polluta erat, quia ibat ad gentes, et sic quandam sanctificationem acciperet per uasa, i. homines sanctificatos panibus sanctis, quasi diceret, imus in uiam immundam et utillimum erit, si sanctificemur panibus sanctis.

Cap. 22. v. 7. Sacerdotem

Sacerdotem non habent Hebr. nec aliquot M. S. prior Cong^o abstulit, habetur tamen apud 70ta et Compl. Reg. Ordin. Louan. et pluri. impr. et M. S. posterior Congreg^o retinuit.

v. 11. pro eo Dominum

Deum. Hebr. Graec. Compl. Reg. M. S. prior Congreg^o

v. 13. consulere Dominum

Deum. Graec. Compl. Reg. M. S. prior Congreg^o

v. 14. et non indicaerunt

M. S. utraque Congregatio.

v. 20. animarum, patris

In Hebr. et Graec. et. i. M. S. domus. neutra Congreg^o legit.

Cap. 23. v. 7. eum Dominus

Deus Hebr. Graec. Compl. Reg. M. S. Congreg^o prior.

v. 13. in monte opaco

In monte opaco non habent Hebr. Graec. Compl. Reg. tñ est in Ordin. et plurimis impr. posterior Congreg^o nō abstulit.

ibid. Cum Dominus

Deus Hebr. Graec. Compl. Reg. M. S. Congreg^o prior. M. S. Congregatio.

v. 19. se abstruxerunt

Cap. 24. v. 9. Uenit Dominus & assistit Domini

Haec lines deletae nec in Hebr. nec Graec. habetur, nec legunt Compl. Reg. nec 9. M. S. nec Ordin. Lyran. notat adiecta ab aliquo per modum glossae sumpta sunt enim ex c. ib. ubi ea protulit Dauid.

v. 11. autem Dauid

et. M. S. utraque Congreg^o

Cap. 25. v. 1. Cum in domo sua

M. S. prior Congreg^o non legunt.

v. 5. ex multis & omnia tua

Non habentur in Hebr. Graec. Compl. Reg. 6. M. S. utrag. Congreg^o abstulit. in Ordin. tamen, et apud Louan. legunt.

- 225
- v. 9. pueris suis 1 Viris M. S. et prior Congregatio.
- v. 10. gladijs suis 2 gladio suo, M. S. et prior Congreg.^o
- ibid. ense suo 3 gladio suo, M. S. et prior Congreg.^o at Cod. fere oēs Saec-
taria ut in textu sunt, legunt.
- Cap. 26. v. 3. Quod illuc illuc non Sabent Hebr. et aliquot M. S. Sabent Compl. Reg.
et alij impr.
- v. 4. David clam clam non Sabent Hebr. Compl. Reg. Ordin. Sabent tamen 70ta
Louan. et multi impr. prior Congreg.^o abstulit, quia non est
in aliquot M. S. posterior reliquit.
- v. 17. apparet enim enim non est in Hebr. et Graec. et M. S. Sabetur tamen in
omnibus fere impressis. In Hebr. Sabetur; ecce apparet &
Congreg.^o posterior retinuit.
- v. 18. pueris regis Regis nec in Hebr. nec in Graec. Sabetur, nec in M. S. tamen
subintelligitur et Sabetur in impressis.
- Cap. 27. v. 3. et uiri eius ^{uir} et domus eius ^{et David} et David uir Hebr. Reg. Compl. M. S. Congreg.^o Ordin.
ibid. domus eius et David et et David. In Hebr. Graec. Louan. non tamen in Compl. Reg.
tamen in Ordin. legitur.
- Cap. 28. v. 3. Et interfecit eos & in uen- Graec deleta sunt, non sunt in Hebr. Graec. Compl. Reg. M. S.
tre Lyradicit non esse de textu, utraque Congreg.^o abstulit.
- v. 20. In manu tua Mea, Ita Sabent Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. Louan. et
Codices omnes. Sixtus mutauit.
- Cap. 30. v. 5. ei Dominus Non Sabent Hebr. nec M. S. tamen est Graec. Complut.
Reg. Ordin. et alijs impr. Congreg.^o
- v. 13. et iurauit ei David Non sub in Hebr. Complut. Reg. tamen sunt apud 70ta Ox-
denar. Louan. plurimis impr. Congreg.^o posterior reliquit,
prior abstulit.
- v. 16. desuit quisquam
- v. 22. qui in Heter Isaer.
- ibid. in Harama Aarama.
- Cap. 31. v. 5. gladium suum suum, duo M. S. nec Hebr. legunt. est tamen apud 70ta Com-
plut. Reg. Ordin. Louan. Congreg.^o posterior reliquit.
- v. 7. autem filij Viri, ita Sabent Hebr. Graec. Compl. Reg. M. S. utraque
Congreg.^o
- v. 10. Jabes Galaad Complut. Reg. et Ordin. legunt, Venerunt uiri Jabes Galaad.
tamen Hebr. Graec. M. S. non legunt uiri, nec Galaad,
sed venerunt in Jabes
- ibid. ea ibi igne igni Hebr. et Graec. non legunt. Licet in multis impr. sit
igne, in M. S. non Sabetur, et sic censuit utraque Congreg.^o

Samuel

SAMUEL,

quem nos secundum Regum dicimus.

- Cap. 1. v. 24. Sicut mater & diligebam Haec signata licet in Hebr. et Graec. Compl. et Reg. et in i. M. S. non habeantur, leguntur tamen in pluribus impr. et M. S. explicatiq; Sonestatem amoris praedicti. Dixerat enim amabilem Jonatham super amorem mulierum. ut ego in Sonestum rejiciat amorem adiunxit quod sequitur de amore matrum erga unicum filium. Congreg. prior expunxit, posterior recepit.
- Cap. 2. v. 11. Si in una ex. M. S. et utraque Congreg.
 v. 20. recede et noli M. S. utraque congreg. expungunt.
 v. 21. locum illum M. S. non legunt. prior Congreg.
 v. 22. et itineris et non habent Hebr. Graec. 7. M. S. utraque Congr. abstulit.
 v. 24. si locutus fuisses & fratrem suum Sententia haec multo aliter habetur in Hebr. et Graec. loco enim illius si habent nisi, facitque sensum contrarium scilicet, nisi locutus fuisses, iam inde à mane cessaret populus persequi fratrem suum, nullaque fuisset pugna. Si significat sententia Abner sua loquela, nempe quando superius iniecit ad pugnam, dicens, pugnent pueri et ludant nobiscum. Causam dedisse belli. Latini vero Cod. M. S. legunt ut habetur in textu. utraque Congreg. nihil notavit in hoc loco.
- Cap. 3. v. 1. Intra domum David & domum Saulis Saul } iste ordo habetur in Hebr. Graec. et M. S. et prior David } Congreg. probavit.
 v. 22. venit ad te Hebr. non habent, nec Graec. M. S.
 v. 25. apud Deum Dominum. Hebr. et Graec. Compl. Reg. M. S. et Congreg.
 v. 25. et tenens fusum Id est qui baculo innitatur prae pedum debilitate, aut corporis infirmitate.
- Cap. 4. v. 1. Isbosets Non habent Hebr. Compl. et Reg. tñ legunt 70ta Ordin. Louan. et plurima impr. parum refert. nam is ipse est, siue exprimitur, siue non.
- v. 4. et ostiaria domus parant triticum obdormiunt Non habent Hebr. Compl. Reg. 1. M. S. habent 70ta Ordin. Louan. multa M. S. et impr. prior Congreg. abstulit, posterior retinuit.
- v. 5. Latenter Tres M. S. non habent nec Hebr. habent Compl. Reg. Ordin. multa impr. et M. S. et habetur apud 70ta non per adverbium, sed per verbum latuerunt, prior Congreg. abstulit, posterior retinuit.
- Cap. 5. v. 8. et abstulisset Non sunt Graec. Hebr. alig. M. S. sunt oia impr. prior Congreg. expunxit, posterior retinuit.

- 225
 V. 20. Si ascendam contra Philistaeos, et tradas eos in manus meas
 Non habent Haec Graec. Hebr. Compl. Reg. aliquot M.S. habent Ordin. Louan. et fere oia impr. multa M.S. prior Congreg. expunxit posterior retinuit.
- ibid. Contra eos
 Contra eos non habent Hebr. aliquot M.S. prior Congreg. expunxit, habent impr. omnia et alia M.S. apud 70. legitur, in occursum eorum posterior Congreg. retinuit.
- Cap. 6. V. 2. surressitque David
 M.S. aliquot non habent David, prior Congreg. abstulit. Habent oia impr. in Hebr. autem et Graec. sic habetur, Surressit et abiit David.
- V. 6. Haec
 Haec non habent Hebr. Graec. xi. M.S. utraque Congreg.
- ibid. et declinauerunt eam
 Haec non habent Compl. et aliquot M.S. prior Congreg. expunxit. Legunt tamen Ordin. et fere oia impres. in Hebr. et Graec. Et nam uerbum Hebr. וָעָבְרוּ quidam uertunt declinauerunt alij dimittebant. Aria mont. 70. circumflectebant id est, in gyrum uertebant, si aliquid expungi debuit, illud erat, calistrabant, quod nec in Hebr. nec Graec. est. quod tamen omnes Codici Latini legunt. posterior Congreg. retinuit illud.
- V. 13. Dissipauit David ibo, et rediit ad lucam arcam cum benedictione ex domum nea
 Haec non habent Graec. Hebr. Compl. x. M.S. utraque Congregatio abstulit; Sabentur in Ordin.
- ibid. Et erant cum David 7. caeni et uictima uituli
 Non habent Hebr. Compl. Reg. et aliquot M.S. sunt apud 70. et in plurim. impr. prior Congreg. expunxit posterior retinuit.
- V. 14. et ouem
 Non habent Hebr. Compl. Reg. M.S. utraque Congreg. expunxit; Eoc uerum est, quod uocabulum Hebraicum אֵימָה significat anetem, uel ouem pinguem est. non . . . legendum est utrumque, sed unum eorum: quidam uertunt bubalem; uerior est significatio dicta. Legendumq; anetem tm.
- ibid. percutiebat in organis armigatis et
 Haec non habentur in Hebr. Compl. Reg. 9. M.S. utraque Congreg. abstulit. 70. habent pulsabat in organis concinns, non tamen legunt illud, saltabat totis uiribus. Lira interpretatur Organis armigatis. id est, proprio dorso portatis
- V. 21. Vixit Dominus quia Iudam
 Hebr. non habent. Compl. Reg. 7. M.S. utraque Congreg. expunxit. Apud 70. solum habetur coram Domino saltabo sensus in idem tendit. Nam inferius dicitur, Iudam et uilior fiam
- Cap. 8. V. 8. de quo fecit Salomon et columnas et altare
 Haec non legunt Hebr. Graec. Compl. Reg. x. M.S. utraque Congreg. expunxit. uidetb. Si uersus translatus ex 2. Paralip. 18. multa impressa tamen hoc in loco legunt.
- V. 9. uasa aurea, et uasa argentea
 In Hebr. et Graec. et quibusdam M.S. prius dicitur uasa argentea, et postea aurea.

Cap. 9. v. 10. Et in Gebelom ad viginti
tua millia
mensam ^{meam} tuam

Non Sabent Hebr. Graec. Compl. Reg. 6. M. S. utraque
Congreg. expunxit.
In Ordin. et aliquot M. S. tuam. In Hebr. Reg. Compl. et So-
nan. meam, sicque Congreg. censuit, et sensus idem est, si le-
gas tuam sunt uerba Sibe, si legas meam sunt uerba
Dauidis, sicq; Hebraei exponunt. Communis lectio est He-
braea, scilicet meam.

Cap. 10. v. 18. filij Ammon quos Syrus
expauit, et

Syr. Sic Hebr. Graec. Compl. Reg. M. S. et Congreg. utraq;

v. 19. expauerunt et & coram
Israel

Ista signata non Sabentur in Hebr. et Graec. Compl. Reg.
6. M. S. Sabent tamen Ordin. plurima impr. et M. S.
prior Congreg. expunxit, posterior retinuit

v. 20. praebere filijs Am-
Cap. 11. v. 17. Terobaal.

ultra Sabetur in Hebr. Graec. Ordin. 1. M. S. Congreg.
Terobeset. s. M. S. Congreg. prior, quia sic in Hebr. at
70. impr. oia, et plurima M. S. ut in textu, iuxta 70.
sic legentes.

v. 21. et nunc sum
v. 23. Intransactog luctu

M. S. utraque Congreg.
n autem M. S. utraque Congreg.
Congregatio.

Cap. 13. v. 1. deperiret in eam
v. 21. et noluit consistere. &
innogenitus erat ei

Non Sabentur in Hebr. Graec. Compl. Reg. tamen Est Ordin.
et multi impressi Cod. et multa M. S. posterior Congreg.
retinuit, prior expunxit.

v. 27. feceratque Absalon &
conu. Regis

Non Sabent Hebr. Graec. Compl. Reg. tamen sunt in Ordin.
et plurimis impres. Multis M. S. Congreg. posterior re-
lequit, prior expunxit

v. 36. suum multis
multis

In Reg. Compl. additur Amnon, sed non in Hebr. Graec.
et multis Latinis.
Cunctis Hebr. Graec. M. S. Congreg.
Dei Hebr. Graec. Compl. Reg. M. S.

Cap. 14. v. 14. de hereditate Domini
v. 15. angelus Domini
v. 25. elegantis formae
v. 29. et uenientes & agri igni

M. S. prior Congregatio.

Cap. 15. v. 2. Stabat iuxta introitum
portae in uia

Non Sabentur in Hebr. Graec. Compl. Reg. At uero sunt
aliquot Graeci Codic. qui ea legunt. Similr M. S. Ordin.
et plurimi impr. prior Congreg. expunxit, posterior retinuit.

v. 6. post quatuor autem

In Hebr. legitur. Stabat iuxta locum uiae portae, in Graec.
Stabat in uia portae. Compl. Reg. Ordin. legunt ut in tex-
tu expuncto illo in uia, quam lectionem utraque Cong. plauit.
quadräginta. Aliquot M. S. legunt quatuor et Sanc Lec-
tionem citat Glossa interlin. at uero Hebr. Graec. Compl.
Reg. Ordin. Louan. et plurimi Cod. et M. S. legunt qua-

- Dracinta. Lyra probat eē falsam lectionem illam, scilicet
quatuor. Congreg^o textum emendauit.
- V. 6. regem David⁺ David⁺ Dāuid in utroque loco non legitur apud Hebr. et Graec.
et aliquot M.S. tamen omnes impr. Codic. Sabent, et intel-
ligendus est. nam de eo ē sermo. posterior Congreg^o non expunxit.
- V. 8. vers^o Dāuid⁺ et aliquot M.S. tamen omnes impr. Codic. Sabent, et intel-
ligendus est. nam de eo ē sermo. posterior Congreg^o non expunxit.
- V. 10. Regnabit Absalon Hebr. Graec. M.S. legunt in Genito regnauit id q^o sensus
postulat, Congreg^o utraque censuit. in multis impr. ē futurus.
Impellat. Sic legunt Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. 7.
M.S. utraque Congreg^o Louan. uero impleat.
- V. 14. Et impleat Impleat. Sic legunt Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. 7.
M.S. utraque Congreg^o Louan. uero impleat.
- V. 16. et reliquit dereliquit. Ordin. M.S. utraque Congreg^o
- V. 17. pugnatōres ualidi Non legunt Hebr. Graec. 3. M.S. tamen legunt Complut.
Reg. Ordin. Louan. et plurimi impr. ac M.S. Congreg^o
posterior reliquit, prior expunxit.
- ibid. de Getis pedites Pedites aliquot M.S. non Sabent, tamen legunt Hebr. Graec.
Complut. Reg. Ordin. Louan. et fere omnes Cod. et M.S. prior
Congreg^o abstulit, posterior retinuit.
- V. 19. et Dominus faciet misericordiam et ueritatem q^o Dominus faciet & quia. Aliquot M.S. non legunt, t^o sic
in Graec. et in omnib. impr. et in Hebr. sic d^r tecum mi-
sericordia et ueritas quod ad eandem sensum pertinet.
prior Congreg^o expunxit, posterior retinuit. Quod sequitur
autem ostendisti gratiam et fidem, non ē in Hebr. Graec.
Compl. Reg. tamen est in Ordin. et reliquis multis. poste-
rior Congreg^o retinuit omnia. Auende in Hebr. ēē tecum
misericordia et ueritas, quae uerba 70ta sic intellexerunt,
Dominus faciet tecum misericordiam et ueritatem. ac p^o
habere sensum, tu seruasti erga me misericordiam et uer-
itatem, seu fidem, qui sensus exprimitur sequentibus uer-
bis. Vulgatus utrunque sensum complecti uoluit, et duob.
est usus sententijs. Chadae aliter interpretatur, uide ibi.
- V. 22. uiam oliuae Oliuae non Sabent Hebr. Graec. Compl. Reg. et aliquot M.S.
tamen legunt Ordin. Louan. et plurimi Cod. impr. prior
Congreg^o expunxit, posterior retinuit.
- V. 23. Sacerdos Non legunt Hebr. Graec. aliquot M.S. t^o Sabent Complut.
Reg. Ordin. pluri. Cod. et M.S. et uere Sacerdos erat.
- ibid. foederis Non legunt Hebr. Graec. Compl. Ordin. M.S. legunt tamen
multi impr. et M.S.
- V. 31. patere me uiuere Non Sabent Hebr. Compl. Reg. 9. M.S. utraque Congreg^o t^o
Sabent 70ta Ordin. et alij Cod. retineri poterat.
- V. 33. sunt enim autem M.S. utraque Congreg^o in Hebr. et et Graec. non est p^o
ita causalis

Cap. 16. V. 1. Ductus utribus

Non Sabent Hebr, Graec. M. S. sed utre uini, sicque
Compl. Ordin. sicq; legendum uidetur. Vtraque Cong.
reliquit in plurali.

V. 2. Domine mi Rex
ibid Domesticus regis

Non Sabent Hebr, Graec. Louan. M. S. Vtraque Congreg.
non legit
Ordin. et alig. Cod. impr. domestici, tamen Compl. Reg.
Louan. et emend^{tes} habent domesticis. sicque Hebr. et
Graec. Sixtus adiunxit, pro, et sunt, attendens sensu.
is enim est, asini sunt in usum domesticorum regis, tñ
quia Cod. omnes non habent expressa pro et sunt ex-
puncta sunt.

V. 9. Mortuus

Mortuus. Hebr. Graec. et M. S. tamen impr. ut in textu,
posterior Congreg. reliquit, prior expunxit, in
marg. Ordin. Mortuus

V. 11. Magis sic filius
V. 15. populus eius

Magis nunc. Ita Hebr. Graec. M. S. Vtraque Congreg.
Cius non legitur in Hebr. et Graec. sed sic: Omnis po-
populus uirorum Israel. Reg. Compl. Ordin. populus eius.
Compl. et Reg. omnis. Ordin. uniuersus. at alig. M. S.
etiam tollit eius. sicq; prior Congreg.

Cap. 17. V. 3. modo unus

Aliquot M. S. legunt omnis. sicque prior Congreg. at
impr. fere legunt ut in textu, in Graec. sicut sponsus
reuertitur ad sponsam. in Hebr. legitur omnis sed
aliter, nempe cum ui reuersus fuerit omnis homo,
populus erit in pace. at si legamus uerba ut in textu,
non potest legi omnis.

Cap. 18. V. 20. Veni huc

Non legunt Hebr. Graec. M. S. utraque Congreg.

V. 26. salue rex

Rex non legunt M. S. prior Congreg.

Cap. 19. V. 3. Absalon fili mi

fili mi, fili mi. Hebr. Graec. M. S. Congreg.

V. 9. Et consilius totius Israel
uenit ad regem

Non legunt Hebr. Compl. Reg. M. S. utraque Congreg.
sunt tamen apud 70ta et Ordin.

V. 10. quia disperat rex haec die
uatis ad populum Iuday

Non Sabent Hebr. Graec. M. S. Congreg. utraque abstulit;
Sabent tamen Compl. et Reg.

V. 30. Cibus aut potus

et M. S. Congreg.

Cap. 20. V. 5. Constituerat rex

In Hebr. non legitur rex, et in aliquot M. S. Congreg. prior
expunxit tamen Sabent fere omnes impr. et 70ta legunt
Dauid loco Rex

V. 8. Qui fabricatus

M. S. et prior Congreg. fabrefactus sicq; in marg. Ordin.
tamen Compl. Reg. Ordin. et impr. comuniter ut in textu.

V. 10. Apposuit Joab

Hebr. et Graec. Sabent, et mortuus est. Compl. Reg. Ordin.
et alig. M. S. id legunt post illa uerba In terra. Louan.

V. 14. Israel usque M. S. absolute non legunt. Sic Congregatio ponendus tñ est.
 V. 19. sic proficiebat usque non legunt M. S. Congreg.
 V. 24. uit ergo Proficiebant sic M. S. et utraque Congreg. Ordin. legit profi-
 Cap. 21. V. 2. Non erant ficiant. in Hebr. est uerbum □□□ quod significat pro-
 V. 4. Sed contra ficere. 70ta uertunt proficiebant. nam uerbum Hebr.
 id etiam significat.
 V. 11. In sepulcro Iuit autem Hebr. Graec. M. S.
 V. 16. De genere Gigantum Non sunt M. S.
 V. 17. De genere Gigantum Sed non legunt Hebr. et Graec. et i. M. S. Ac prior Con-
 Cap. 22. V. 3. Deus fortis greg. tamen legunt omnes Cod. impr. et M. S. nihil
 V. 8. Templa sancta notauit posterior Congreg. sed reliquit.
 V. 11. Inclinauit In M. S. et Graec. in latere sepulchri. at in Hebr. et oibus
 V. 15. De caelo impr. ac M. S. in sepulcro legitur illud prior Congreg. hoc
 V. 15. De caelo posterior probauit. in Hebr. illud in latere. quidam non pro-
 Cap. 23. V. 1. Verba nouissima priam putant scz in Zela.
 V. 7. Dauid sedens Compl. Reg. Ordin. non legunt. in Hebr. non legitur, tamen re-
 V. 14. Aquam de lacu peritur in plur. impr. et M. S. et est uerbum 70ta qui lo-
 V. 20. Harodi co illius de stirpe Arapsa, legunt, de stirpe gigantum.
 nam Arab. illud Arapsa interpretatur robustum. In hoc
 igitur loco ponitur tanquam explicatio prioris, quasi
 id sit de stirpe Arapsa quod de genere gigantum.
 In Hebr. et Graec. et quodam M. S. Deus meus fortis
meus sperabo in eo. in Ordin. Deus Dominus fortis
 meus. at impr. omnia, et M. S. plurima ut in textu
 Sancta non habent Hebr. et Graec. et M. S. utraque Cong.
 Et inclinauit Hebr. Graec. Compl. Reg. Louan. et Ordin.
 At non legunt M. S. et prior Congreg. Legendum tñ.
 In M. S. aliq. de caelis, sicque prior Congreg. tñ in
 Graec. et impr. et M. S. alijs, ut in tex. In Hebr. aut
 semper est plurale, etiam illis, creauit caelum et terram
 ex celo. Hebr. Graec. M. S. Compl. Reg. et alijs impr.
 Utraque Congreg. Ordin. aut legit de summo.
 Et non legunt Hebr. Graec. M. S. Congreg.
 tua Hebr. Graec. M. S. Congreg.
 Deuertat Ordin. M. S. prior Congreg.
 Magnificasti M. S. prior Congreg.
 Verba Dauid. sic Hebr. M. S. Congreg. utraque.
 Dauid non habent Hebr. Graec. Compl. Reg. M. S. utraq. Cong.
 Non habent Hebr. M. S. utraque Congr.
 Araris, sic Ordin. consonat sup. Num 10. sic Compl.
 Reg.

Reg. et in Hebr. Graec. et multis Biblijs eodem modo utraq;
Scribitur, Ardi.

Res. sic in Hebr. et M.S. et Congreg. utraque

26. 19. Areuna Regi

LIBER III. REGVM.

Cap. 1. 26. 7. Crepsi, e Plelet si

Rei. Sic Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. 8. M.S. utraque Congreg.

26. 27. Et uenietis

Veniet. Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. Congr.

26. 41. In tabernaculu Domini

Non habent Hebr. Graec. S. M. S. utraque Congr.

26. 2. 26. 12. Ut custodias mandata

Custodias nomen est non uerbu, iuxta illud leuit. 8. die ac nocte manebitis in tabernaculis. obseruantes custodias Domini. et 2. Paralip. c. 23. Omne reliquu uulgu seruet custodias Domini.

ibid. Vias uestras

suas. In Hebr. uiam suam. Graec uias suas. Reg. uiam sua. et in aliquot M.S. prior Congr. legit. at Ordin. et coiter in Impr. ut in ter. et post. Congr. Lib. 2.

26. 3. Posuit euorem prelij

Id est ensem euentum, quo occidat, posuit in suo balteo glorians de nece illius, et in calceamento, quod erat in pedibus suis. i. calceamenta sua tingit in sanguine occisi, iactans se et glorians de nece, qua si iusta fecisset.

26. 6. Ne scias

Et scias. sex M.S. Hebr. Graec. et prior Congreg.

26. 20. ad Salomonem, et post Salomonem

In Hebr. post Absalon. at in nullo exempl. habet latine, aut Graece, sed Salomonem, et sic Graece, et apud 70. legitur, et accommodatio est sensus, et in Bibl. 70. Romae editis. Notatur apud Vulgatum legi Salomonem. Suic consonat Joseph lib. 8. c. i. In priora loco ubi legebatur, Salomonem, habemus exempl. Latina, in quibus habetur Joab.

26. 35. Essent in Gets

Essent quatuor M.S. prior Congr.

26. 38. Egressus flenis

Fonis. Hebr. Graec. M.S. utraque Congr.

26. 42. Qui aggressus

Egressus Hebr. Graec. M.S. Ordin. utraq. Congreg.

26. 7. Pauulus.

Quaedam M.S. pauulus. prior Congreg.

26. 21. Dixit Dominus

Habetur Compl. Reg. Deus Ordin. Louan. et fere omnes impress. Dominus, sicq; 70.

26. 13. Pater tuus

Tuus David, Hebr. Graec. M.S. prior Congr. at impres. non legunt nec posterior Congreg.

N. 18. Intempestas noctis.

In Hebr. Graec. media nocte in quibusdam M.S. In tempesta nocte, silentio, in impr. intēpēste noctis silentio, quae lectio conformior est Hebr. et Graec.

Cap. 6. V. 20. Ut dicis
V. 6. Bethesed.

Haec non habent Hebr. Graec. et alij M. S. in impr. legit. In Hebr. Bethesed, in Graec. Bethesed.

V. 7. Heptador

Heptador. Hebr. Graec. Compl. Reg.

V. 17. Regna secum.

Secum non habent Hebr. Graec. Compl. Reg. M. S. utraq. Congreg.

V. 26. Quinque millia.

Et mille, sic Hebr. et M. S. et utraq. Congreg. Lyra testatur sic in Hebr. legi.

Cap. 5. V. 3. Dominus Deus

Complut. Reg. Louan. non legunt Dominus. tamen sunt Hebr. Graec. et M. S. et multi impr. Codic.

V. 5. serui tui

Non legunt Hebr. Graec. aliquot M. S. tamen legit Compl. Reg. Ordin. Louan. et fere omnes impr. prior Congreg. expunxit.

ibid. quo modo

Aliquot M. S. prior Congreg. Quam impr. oia, et plur. M. S. ut in festu, positum est loco quod uel particula declaratiua

V. 8. In pariete

Parte M. S. Congreg.

V. 14. Legnis cedrinis

Aliquot M. S. non legunt, tamen legunt oia impr. et pluri. M. S. prior Congreg. expunxit.

Cap. 7. V. 3. Et intrinsecus

Hebr. Graec. Compl. habent extrinsecus et M. S. montes Amati.

V. 22. Histriatarum

Striatarum M. S. utraque Congreg. dicuntur striatae quae habent uelut canales quosdam, ut uidelicet in multis columnis Romae.

V. 23. Et stabant

Et stabat sic in Hebr. Graec. M. S. quod refertur ad mare, quod stabat supra duodecim boves. Utraque Congreg.

V. 24. Et tria millia metretas.

Non habent Compl. Graec. Reg. M. S. Hebr. Graec. Lyra dicit adiecta a quodam nolente explicare mensuram Batuum per metretas. Utraque Congreg. expunxit

V. 45. Et auro puro

Primo, M. S. prior Congreg. At Codices fere omnes puro.

Cap. 8. V. 1. Tunc congregati

In Hebr. Graec. sic legitur. Tunc congregauit Rex Salomon.

V. 2. In monte Bethsam

In quodam M. S. tunc congregauit Et tamen Hebr. Graec. Ordin. M. S. utraque Congreg. est mensis septimus.

V. 13. Et ait salomon.

Non habent Hebr. Graec. aliquot M. S. Congr. tamen habent impres. et subintelligi debet nisi exprimatur.

V. 21. Et nunc Domine

Non legunt Hebr. aliquot M. S. prior Congreg. tamen legunt 70ta et impressi omnes.

v. 88. Et scient omnes
v. 9. Salomonem
v. 17. Salomon tunc

Utr. Hebr. Graec. Compl. Reg. utraque Congreg.
Salomonem Non habent Hebr. et aliquot M.S. prior Congregatio, tamen legunt 70ta et impressi.
Salomon non habent Hebr. Graec. M.S. prior Congr.
habent tamen omnia impressa.

v. 2. Venit ad regem

Regem non habent Hebr. M.S. prior Congreg. habent t^{er} 70ta et impressa omnia.

v. 11. Scruta uendentes

In Hebr. unicum est nomen rocelim est num. pluralis sicut lib. 2. Esdrae cap. 3. in fine, cuius singularis e rocel, quod dicitur Cantic. 3. Interpretes uarie uertit. Ham sic, et in lib. Esdrae scruta uendentes, id est, negotiatores rerum uilium, et aromatarium, seu pigmentarium, quamuis 70ta sic, et Esdrae 2° uertent negotiatores simpliciter; non tantum uilium, quae dicuntur scruta, et reuera hoc in loco difficile e intellegere quomodo Salomon potuerit pingues redditus colligere ex scruta uendentibus, cum parum lucri sit ex ijs. Potius ex aromatarijs eos colligere credendum e, aut ex negotiatoribus simpliciter. Locus t^{er} est in- dicat magis signare scruta uendentes, qui solent frequenter simul commorari in uia aliqua Urbis; unde hoc in loco magis quadrabat significatio pigmentariorum, aut aromatariorum, qui plurimi erant et aromatum abundantissimae tunc erant merces in Hierusalem ut ex text. constat.

v. 11. V. i. et Cetraceas

Cetraceas. Hebr. Graec. M.S. Cong. utraque.

v. 4. Et Camis Deum Moabitarum

Non habent Hebr. Graec. M.S. Complut. Reg. decem M.S. utraque Congreg.

v. 29. Domum

Hebr. Graec. M.S. prior Congreg. non legunt. At impress. et M.S. habent, prior Congreg. abstulit, ut posterior.

v. 31. Dierum Salomonis

Hebr. Compl. Reg. non legunt. at 70ta Ordin. et pluri. impressi, et M.S. legunt, prior Congreg. abstulit no post^{er}.

v. 1. Omnis Israel

Complut. Reg. M.S. legunt omnis populus Israel. At Hebr. Graec. Ordin. Louan. et multi alij non legunt. populus.

v. 8. A Minimus digitus

Sic loqueris ad eos. Sixtus abstulit, Ac posterior Cong. restituit. Legunt Hebr. Graec. Complut. Reg. Ordin. Louan.

v. 13. Vade in tabernaculum

Prior Congreg. et tria M.S. non legunt, tamen legunt 70ta Compl. Reg. Ordin. et reliqui Cod. Hebr. non legunt, sed ex pirasi subintelligitur.

- V. 16. Quisquam M. Congreg.
 V. 17. Et bellatorum M. S. Congreg. Hebr. Graec.
 V. 18. Sermo Domini. Dei Hebr. Complut. Reg. prior Congreg. at 70ta Do-
 mini et Ordin. et multi impressi.
- Cap. 13 V. 11. Filij sui et narrauerunt Hebr. et decem M. S. legunt filij suis, et narrauit
 At uero Complut. Reg. Ordin. et multi alij Codic. et M. S.
 et 70ta legunt ut in tex. utraque Congreg. sic etiam
 legit.
- V. 20. Stravit asinum suum Hebr. sic legit. stravit asinum prophetae, quem recuperat
propheta quem reduxerat 70ta aut sic legunt. stravit asinum prophetae et reuer-
sus est. Unum M. S. et prior Congreg. probauit Hebraea
 lectionem. At Complut. Reg. Ordin. et impressa fere oia
 ut in tex. At Congreg. posterior retinuit suum et le-
 git prophetae, cum duobus M. S. qui retinent suum, et
 legunt prophetae. Refertur autem suum ad prophetam
 loco eius ut saepe in scriptura fit.
- V. 25. Prophetas senex Hebr. Graec. Compl. Reg. M. S. utraque Congreg.
 V. 26. Heu Heu Heu nec Hebr. nec Graec. legunt, nec prior Congreg. le-
 gunt tamen impressa.
- Cap. 14 V. 9. A Domino Deo In quibusdam M. S. ad Dominum Deum Israel sic prior
 Congreg. Graec. de Domino Deo Israel. Complut. Reg.
 Ordin. et c. a Domino. Hebr. ambigua sunt. nam pra-
 positio el significat ad a De
- Cap. 15 V. 1. Alias Sic Hebr. Ordin. M. S. Congreg. utraque.
 Cap. 16 V. 5. Hoc est Iesu filium Ha- Hebr. Graec. non habent, et aliquot M. S. tamen omnia
nani, prophetam. impressa legunt, prior Congregatio expunxit, non post.
 V. 18. Secum domo regia Hebr. Graec. Reg. Complut. Succendit secum domum re-
giam. Idem est sensus in tex. Ordin. Louan. pluri.
 impress. et M. S. ut in textu. Prior Congreg. priorum
 lectionem, posterior posteriorem amplecti est.
- V. 20. Montis Samaritae Hebr. Graec. Complut. Reg. M. S. utraque Congreg.
 Cap. 17 V. 13. Post haec Verba Hebr. Complut. Reg. ordin. legunt, at non 70ta nec
 Louanienses, prior Congreg. legit.
- V. 18. Ad eam Elias Hebr. et aliquot M. S. prior Congreg. non legunt. 70ta im-
 pressa omnia, et multa M. S. legunt.
- V. 17. Obsecro Non legunt M. S. aliquot. Graec. prior Congreg. at legit
 Hebr. et fere omnes impressi, et posterior Congregatio
- V. 18. Et exaudiuit Prior Congreg. et M. S. non legunt, tamen legunt Hebr.
 et fere omnes Codicos
- Cap. 18 V. 4. Quinquagenos et quinquagenos M. S. 1. prior Congreg.

Prior Congreg.

Hebr. Complut. Reg. non legunt mei legunt tamen 70.ta
Ordin. Louan. et multi Codi. M. S. prior Congreg. expunxit, non posterior.

Complut. Reg. adiungunt quam locutus est Elias. Graeca legunt qui locutus est. Hebr. autem non legunt, sed ut in ter. sicque M. S. Louan. et aliquot impress. utrag. Congreg.

Domini non legunt Hebr. Graec. s. M. S. prior Congreg. legunt tamen Complut. Reg. Ordin. impressa omnia, et plurima M. S. et posterior Congreg.

tuum. sic Hebr. M. S. Ordin. et utraque Congreg. At Compl. Reg. Louan. legunt Domini. Graec. autem dereliquerunt te.

Non habent Hebr. et aliquot M. S. tamen habent Graec. Complut. Reg. Ordin. Louan. prior Congregatio expunxit, non posterior.

Oro te patrem. Complut. Reg. Ordin. habent te sed non Hebr. nec Louan. nec Codices impressi multi, nec M. S.

Non legunt Hebr. Graec. aliquot M. S. tamen legunt Complut. Reg. Ordin. et impressa caetera, et plurima M. S. et de eo est sermo. prior Congreg. expunxit non posterior.

M. S. aliquot et prior Congreg. uenerat

M. S. prior Congreg. legunt suo. Hebr. amore reges quinque in loco suo. Graec. amore reges unumquemque in locum suum. Complut. Reg. Ordin. et caetera impressa, et plura M. S. ut in ter. sensus in idem tendit.

Hebr. M. S. non legunt et prior Congreg. tamen legunt impressa et M. S. multa et posterior Congreg.

M. S. addunt uicini, sed non Hebr. neque Graec. nec caet. impres. nec utraque Congreg.

Non legunt Graec. aliquot M. S. prior Congreg. tamen legunt impr. plurima M. S. et posterior Congreg.

Non legunt Hebr. Graec. Complut. Reg. prior Congreg. legunt tamen Ordinav. Louan. multa impress. et posterior Congreg. multa M. S.

Non legunt Hebr. Graec. quatuor M. S. prior Congr. at legunt Complut. Reg. Ordin. Louan. et omnia impressa. multa M. S. posterior Congreg. non expunxit.

Hebr. Graec. quatuor M. S. et Ordin. habent inimice mi

v. 13. Et quinquagenos

v. 14. Domini mei

v. 25. Optima propositio

Cap. 19. v. 5. Angelus Domini

v. 10. Pactum tuum

v. 16. Iugis bouum

v. 17. Oro patrem

Cap. 20. v. 11. Benedad

v. 17. Contra se ueniebat

v. 22. Ab exercitu tuo

v. 25. Accedens unus

v. 29. Benedad

ibid. Ad me

Cap. 21. v. 1. Tempore illo

v. 6. Vineam meliorem

v. 16. Inimicum tibi

- Complut. autem Reg. Louan. et fere omnia impressa et M. S. ut in text. Lyra testatur in libris correctis lectionem Hebraeam inueniri, ac sensus idem est, nempe inuenisti me talem, ut possis mihi dicere inimice mi.
- Vestimenta sua
ibid. Et ambulauit ^{bat}
V. 23. Et factus est
- Vestem suam quoddam M. S. et prior Congreg.
Ambulabat prior Congreg.
Factus est autem prior Congreg. At in Hebr. et Graec. et omnibus impressis, ut in textu.
- Cap. 22. V. 5. Populus meus &
- In Hebr. Graec. M. S. et sicut populus meus et populus tuus, et sicut equi mei, ita et equi tui. At in alijs Codic. latinis omnibus ut in text. legitur, sicq; legit utraq. Cong.
Cam non habent Hebr. Graec. aliquot M. S. prior Congr. tamen legunt impressa omnia, et plurima M. S. et sub. intelligitur si non exprimitur.
- V. 6. Dabit eam Dominus
- Prædicant. ita Graec. et omnes Codic. latini. Si plus mutauit.
- V. 13. Bona praedicant
- Sit ergo et sermo M. S. et Graec. interponunt illud et. Similiter Ordin. at Complut. Reg. et multi Cod. non interponunt, sicq; est in Hebr. immo in Hebr. dicitur sic: Obsecro sermo, est enim particula deprecantis na prior Congreg. prior addidit et non posterior.
- ibid. Sit ergo et sermo
- Vir prior Congreg. et is. M. S. et Graeci unus legunt. At Heb. Complut. Reg. et fere omnes Codic. impress. ut in text. Louanienses poterant. At Complut. Reg. Ordin. et plurimi Codic. et utraq. Congreg. ut in text.
- V. 32. Vir autem
- V. 45. Non potuerunt

LIBER III. REGVM.

- Cap. i. V. 12. Ignis de caelo
- Dei. Hebr. M. S. prior Congreg. At Graec. non habent nec impressi.
- V. 17. Mortuus est ergo
- Sic M. S. Ordin. utraque Congreg. in Hebr. et Graec. Et mortuus est. Reg. Louan. Mortuus est autem. Hebraea dictio uim habet significandi etiam quod latina ergo
- Cap. 12. V. 12. Et non sunt diuisae.
- Hebr. Compl. Reg. et i. M. S. non legunt. at uero Graec. Ordin. Louan. et plurimi Cod. impr. et M. S. legunt. prior Congreg. expunxit, non posterior.
- V. 15. Nolite mittere
- Quatuor M. S. et prior Congreg. legunt, Nolite ire, et Graec. habent, ne eatis. Compl. Reg. Ordin. Louan. et fere oes Codic. impr.

Cap. 3. v. 7. Contra eum

impr. ut in text. et posterior Congreg.
In Hebr. et Graec. et quodam M. S. legitur contra Moab
ac prior Congreg. At uero caeteri omnes Cod. legunt con eum.

v. 13. Rex Iuda

Hebr. et aliquot M. S. non habent, Sabent tamen Graec.
Compl. Ordin. Reg. et omnes fere Cod. prior Congreg. ex-
puxit, non posterior.

v. 15. Ad eum

Non habent Hebr. Graec. et aliquot M. S. et prior Cong.
tamen legunt oia impressa, et posterior Congreg.

v. 25. Educentes gladios

Hebr. Graec. M. S. et utraque Congreg.

Cap. 4. v. 1. Timens Deum

Dominum. Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. utraq. Congr.

v. 4. Ostium tuum.

Non habent Hebr. Graec. M. S. et prior Congreg.

v. 10. Ergo ei

Non legunt Hebr. prior Congreg. tamen legunt 70ta et
Cod. impr. omnes

v. 16. Caput meum doleo

In Hebr. Graec. 3. M. S. legitur tantum caput meum, ca-
put meum. sicut prior Congreg. at impressi et M. S.
fere omnes ut in textu, sicq. posterior Congreg.

v. 20. Vadam

Vale, sic in Hebr. et Graec. et 14. M. S. at impressi fere
omnes ut in textu, prior Congreg. legit Vale.

v. 24. Et Dominus celauit, et

na me. Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. M. S. aut et prior
Congreg. me.

v. 28. ante eos

M. S. Congreg. prior.

v. 31. deambulabat

M. S. utraque Congreg.

v. 36. Cumque tulissent

Non Sabent Hebr. Graec. et aliquot M. S. et prior Congr.
Sabent tamen omnia impressa, et posterior Congreg.

v. 37. et uiginti panes

Non legunt Hebr. Graec. M. S. utraque Congreg.

Cap. 5. v. 10. Quia tm

Hunc Complut. Reg. Ordin. Louan. M. S. At Hebr.
et Graec. neutrum Sabent.

v. 14. Si uis

Ut Compl. Reg. Ordin. Louan. M. S. utraque Congreg.

v. 19. Ad te

Non habent Hebr. Graec. et aliquot M. S. prior Congr.

v. 22. et uineas

Aligua M. S. uineam, sic prior Congreg. at Hebr. Graec.
impressa omnia, et M. S. plurima ut in textu.

Cap. 6. v. 8. Misit itaque

Non legunt aliqua M. S. et prior Congreg. tamen legunt
omnia impressa, et plurima M. S. in Hebraeo parta et
quae etiam significat itaque. similiter in Graeco.

v. 13. Egressus portam

Graec. Hebr. non legunt portam, nec Compl. Reg. Ordin.
Louan. legunt tamen sic latini Codic. egressus est uiditq.
at M. S. nec illud est, nec quae Sabent, et sic Cong. utraq.

v. 25. Mulier quaedam

Hebr. Graec. aliquot M. S. prior Congreg. non legunt: Sub
tamen oia impressa, et plurima M. S.

v. 26. Non te saluat

Sic M. S. utraque Congreg. in Reg. Ordin. et multis Cod. saluet.

- 505
 Cap. 7. V. 28. super murum *super* M. S. Hebr. Graec.
 V. 13. In castra *Ad* M. S. prior Congregatio
 V. 16. incumbebat Louan. Reg. et alij Cod. aliquot, incubuerat Legunt at u.
 M. S. ut in textu, sic Graeci et utraque Congreg. Sixtus emendauit.
 Cap. 8. V. 15. aquam M. S. prior Congreg.
 V. 19. in conspectu Domini. Coram Domino M. S. prior Congreg.
 V. 25. Ocozias Quidam M. S. legunt loco Ocozias, Acbazias, sic in se-
 quentibus locis, et prior Congreg. et Hebraeo consonat.
 tamen 70. legunt, ut in textu, et sic omnes Cod. impressi.
 V. 28. in Ramoth. Prior Congreg. Rama. Hebr. Ramat. Graec. Ramat.
 Codices impr. fere omnes ut in textu sicque prior Congreg.
 Cap. 9. V. 21. Haboth Et pro sanguine filiorum eius, quem uidi Sion, ait Dominus,
reddam tibi in agro isto, dicit Dominus. sic Sabent
 omnes Codic. Sixtus permutauit, at Congreg. restituit.
 V. 22. Et percusserunt eum Non legunt Hebr. et Graec. et prior Congreg. tamen sunt
 Codices omnes impr. et posterior Congreg.
 V. 22. Gaber In Hebr. et Graec. Gur, in Cod. Latinis Gaber, aut Gauer.
 V. 27. Ut comederet Et M. S. prior Congreg.
 Cap. 10. V. 3. praepositi domus et prae- In Hebr. sunt in singulari numero apud 70. in plurali.
fecti ciuitatis. prior Congreg. priorem sectionem cum quodam M. S.
 posterior posteriorum cum omnibus impressis, et plurimis
 M. S. secuta est.
 Cap. 11. V. 4. Obseruet Obseruet sic in omnibus codicibus
 ibid. portam Seir Sur. sic in Hebr. M. S. utraque Congreg.
 V. 7. Sabbato tum. Sic legunt Complu. Reg. Ordin. autem ad sabbatum, et
e sabbato. utraque Congregatio ut emendatum.
 V. 14. Dominum et populum et inter regem et inter populum. sic Graec. M. S. et con-
 sonat in sensu Hebr. utraque Congreg.
 Cap. 13. V. 9. Joacaz Prior Congreg. cum quodam M. S. ita legit, sic in caeteris
 deinceps, at Hebr. Graec. et caeteri Cod. ac posterior Con-
 greg. Joacaz.
 V. 15. Consumptionem Compl. Reg. Ordin. legunt consumationem. at M. S. et utraq.
 Congreg. ut in textu, et consonant Hebr. et Graec. nam consum-
 matio est in bonam partem. at consumptio est in malam, qua-
 si funditus destructio.
 V. 19. Est autem Quoque M. S. prior Congreg. Graec. Hebr. legunt, et
 Cap. 14. V. 15. 25. annis Quindecim, sic Sabent Hebr. Graec. M. S. et in marg.
 Cap. 15. V. 11. Sedebunt super Ordin. utraque Congreg.
Sedebunt de te super, sic Compl. Reg. Ordin. et alij Cod. In
 Hebr. aut et Graec. sedebunt tibi. in M. S. neutrum e. sic in
 utraq. Congr.

V. 17. in Hebraeam
 V. 18. Hebra
 V. 26. et Absalomum
 Cap. 16. V. 5. Idumaei
 V. 11. Rex uicidit
 Cap. 17. V. 9. et offenderunt
 V. 14. Consecrauerat ei cosecrabit ei
 V. 18. Et non receperunt
 V. 32. Patres sui
 Cap. 18. V. 24. dicens numquid
 ibid. non potius
 V. 27. Nos Dominus
 Cap. 19. V. 22. Collium compugnatum.
 V. 23. Velut faenum.
 V. 23. Quae ceperis
 Cap. 20. V. 1. Dispone domui
 V. 2. Memento quaeso
 V. 12. Ad me de Babil.
 Cap. 22. V. 3. filium Assia
 ibid. Ianitores templi
 ibid. Domus Domini

Terram sic legunt Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. M. S. uera
 que Congregatio.
Terra.
 Et non legunt M. S. prior Congreg. nec Hebr. nec Graec. at le-
 gunt impressa omnia.
 Sic Hebr. Graec. Complut. Reg. Ordin. et in oibus fere impr
 at quoddam M. S. legit Syri, et prior Congregatio.
Rex de Damasco uicidit. Hebr. Graec. Complut. Reg. et oes
 fere Cod. legunt. Sixtus abstulit.
 Complut. Reg. Ordin. irritauerunt, et 4. M. S. Louan. aut
 et Glors. interlin. legunt, Offenderunt, aliqua M. S. et prior
 Congreg. operauerunt. Hebraeis uerbum Hacra, stat
 operire, occulte, detraden. 70ta Induti sunt. oia haec
 in eundem sensum tendunt, posterior Congreg. ut in tex.
 Cod. Louan. 70ta legunt, induti sunt uerbis iniquis con
Dominum.
 Sic M. S. prior Congreg. At Hebr. Graeci, non legunt
 illud ei nec M. S. multa, nec impr. sed ut in textu, et de
Operito consecrauerunt.
 Et non Sabent Hebr. Graeci M. S. et prior Congreg. Sabent
 tamen oia impr. et pluri. M. S.:
 M. S. parentes Hebr. Graec. impr. ut in tex.
 Non Sabent Hebr. Graec. prior Congreg.
 Non Sabent Hebr. Graec. prior Congreg.
Dominos. M. S. quaedam, et prior Congreg.
Pugnantiam M. S. prior Congreg.
Quasi M. S. prior Congregatio.
Quod M. S. prior Congreg.
Praecepte domui. Sic Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. Louan.
 utraque Congregatio.
 Prior Congreg. ex quodam M. S. non legit, at Hebr. legunt:
obsecro Domine memento quaeso. sunt enim praepones
 deprecantis Hacra, et Ca. siquae omnes fere Codices.
 Non legunt Hebr. et quoddam M. S. et prior Congregatio
 legit. legunt tamen 70ta et omnes interpretes, et pluri. M. S.
Assia M. S. et utraque Congreg. accedit, Hebraeo uoca-
 bulo. In Graeco aut Eneliae. Ordin. Anelia.
Templi non Sabent quoddam M. S. prior Congreg. Hebr.
 et Graec. legunt liminis custodes.
 M. S. et prior Congreg. Hebr. Graec. in domo Dni.

ibid. Templum Domini.

Non legunt prior Congreg. M. S. Hebr. Graec. Legunt tamen omnes impr. et plur. M. S.

v. 12. Inducturus
Cap. 23. v. 35. In Aegyptum

Inducturus M. S. utraque Congregatio.

Et mortuus est tibi. Haec non legunt Compl. Reg. Ordin. Louan. prior Congreg. et multi Cod. impr. Sabent tamen Hebr. Graec. Ordin. in marg. posterior Congregatio

Cap. 24. v. 9. seruis suis ut oppugnavet
eam.

In uno M. S. et Hebr. et Graec. legitur Cum serui eius oppugnavent eam. At latini omnes Codices ut in textu. utraque Congreg. non mutatit. prior aut loco suis posuit eius ex quodam M. S.

v. 14. Inclusores

Inclusores M. S. et utraque Congreg. Inclusores. Dicitur autem clusores artifices serarum, et instrumentorum, quibus portae clauduntur. Cod. impr. Sabent inclusores.

Cap. 25. v. 13. et mortariola

Non Sabent quaedam M. S. et Hebr. et prior Congreg. Snt tamen Graeca et omnia impr. et plur. M. S. et post. Congr.

v. 17. Sex uiros

Sexaginta. Ita Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. M. S. utraq. Congreg.

v. 21. Melopratites

Melopratites; sic Hebr. Graec. Compl. Reg. Louan. plurimi Ordin. Utraque Congreg.

- Cap. 2. v. 8. Magnifice enim sapien-
tiam tractabat. Non habetur Graec. nec in quibusdam M. S. habetur
tamen coeter in impr.
- v. 21. Aliorum uoluntati pa-
uere In quibusdam M. S. Aliorum utilitati parare.
- Cap. 3. v. 1. Dispositionem et
v. 8. Omni genere Non habetur Graec. nec in M. S. neque in Ordin. Cong. exprimit
In omnibus latinis sic legitur Graece ἀμ πάντων, omnino,
siq; recentiores legunt
- Cap. 4. v. 10. Sed haec oblata sunt, etc. Sic in M. S. et consonat Graec. caeteri Cod. legunt, sed sic
oblata sunt, et dist^o illud, in sacrificium.
- v. 19. Antiochi regis. Di regis, sic Graec. M. S.
- v. 26. Itaque est animo
v. 27. accensusq; animis. Graeci non habent, M. S. Congreg^o
Graec. accensus.
- v. 28. Tyranno Graec. Auvaro, latini Codic. tyranno.
- Cap. 5. v. 7. Effervatis animis Graec. effervatus animo.
- Cap. 7. v. 1. Contingit am et Graec. et M. S.
- Cap. 8. v. 7. Hicanor rex regi Compl. Reg. Ordin. legunt Regi, ut alia impr. ut regi
- Cap. 10. v. 13. Judaei uero Idumei rege. Graec.
- v. 14. Viginti quinque Sic Graec. et M. S. Congreg^o
- v. 27. diebus quatuor. Graec. additur et uiginti.
- v. 29. Sed cum dies quinta Graec. uigesima quinta. at uero latina oia legunt uti
positum est.
- Cap. 11. v. 15. Singula uerba Verbo M. S.
- v. 24. De iudaicis Judei, sic in Graec. et M. S.
- Cap. 12. v. 2. Superbos Superbos, Sic Graec. M. S. Congreg^o
- v. 39. Soluantur Soluerentur, ita Graec. et M. S. in quibus etiam non
legitur illud est
- Cap. 13. v. 12. Quatuordecim. Graec. Duo millia Compl. Reg. Ordin. quatuordecim
millia. M. S. uero et in margine Ordin. quatuor
millia, sicq; Congreg^o legendum censuit.
- Cap. 14. v. 2. Talos. Tallos. sic Compl. Reg. Congr.
- v. 6. Caperet uiuam Graec. non legunt uiuam, nec M. S. Congreg^o exprimit
immo Graec. habent occideret.
- v. 14. Sellae perlatae Proolatae. Sic Compl. Reg. Congreg^o
- v. 23. Quam extenderat Extenders. Sic habetur Graec. et M. S. et sensui locutio
est accommodator.

LIBER I PARALIPOMEN.

- Cap. 1. v. 9. Hetsaem quoque, et Jebusaem. Hebr. Graec. M. S. quidam et prior Congreg. sic Sabent, et Hets, Jebusaem quoque et Amorraem. at omnes impres. Latini, ut in textu. posterior Congreg. sic legit.
- v. 19. Filij autem Dadam, etc. Filij autem Dadam, non Sabent Hebr. Graec. in M. S. Compl. Reg. at uero multi alij cod. et M. S. Sabent Ordin. et imposter Sabent et uidentur connessa, nam sine eis genero Dadam permittitur. Prior Congreg. expunxit, sed posterior retinuit.
- Cap. 2. v. 21. Ciuitatem. Ciuitates M. S. Congreg. prior.
- Cap. 4. v. 7. et Sasa. et Sasa, non est in Hebr. et Graec. nec in Ordin. ubi interlin. et Lyra notant quinque filios fuisse Semeiae, etc.
- v. 23. Et qui stare fecit solem. Sic Hier. et liber 9us Hebraicarum in Paralipom. refert Historiam quandam de hoc. at Hebr. et Graec. no legunt, sed in Hebr. Sabetur Iochim, in Graec. u. Joachim, sed illud A, superfluum est. Iochim aut pot trahi a DTP quod significat diem, et uerbo DTP in Niphal cum Iod quam stare seu firmare faciens diem, quod idem est, unde puto nomen esse uiri. Saepe enim Vulgatus uertit nomina propria quasi communia iuxta significationem, sicut in sequentibus securus et incendens. quae in Hebr. et Graec. sunt nomina propria Acadalon, et Celeon. immo illud mendacij nomen uiri est, quod significat mendacium, licet possit esse commune. Codic. uero Latini et M. S. legunt ut in textu. Verba Hebron. sunt haec: Qui stare fecit solem. tradunt Hebraei sume esse Elimelech patrem Maalon, et Celeon. in cuius tempore sol steterit propter preuicatorum legis, ut tanto miraculo uiso conuerterentur ad Dnum, quod quia facere contempserunt, ideo fames inualuit, ut ille qui in tribu Suda prior uidebatur, famis inopia cum uxor et filijs, non solu patria palleretur, sed etiam in eadem peregrinatione cum filijs moreretur. Haec Hiero.
- v. 34. De stirpe Sam. Ham. M. S. prior Congreg.
- Cap. 5. v. 5. quoque. Vero M. S. prior Congreg.
- Cap. 6. v. 39. Asach. Husac. M. S. utraque Congreg.
- Cap. 8. v. 19. Quinquaginta milia. Non Sabent Hebr. Compl. Ordin. Reg. 23. M. S. utraque Congreg. legit tamen Louan. et aliquot impr. et M. S.
- Cap. 9. v. 1. De sorum grege. De eorum genere, Hebr. Graec. io. M. S. utraq. cong. sic legunt.

- cap. 12. v. 12. Et Ednas
Ednas non legunt aliquot M.S. et prior Congr. et
habent Hebr. Graec. Complut. Reg. Ordin.
- ibid. Principes militum
Millium sic Hebr. Graec. 6. M.S. Complut. Reg. utrag.
Congreg.
- cap. 13. v. 8. Coram Domino
Hebr. Graec. Complut. Reg. legunt Deo. Ordin. Louan.
Domino.
- cap. 14. v. 2. Et quod
Et nec in Hebr. nec in Graec. nec in Ordin. habetur, et
impediunt sensum.
- v. 7. Domikum
Deum, Hebr. Grc. Complut. Reg.
- cap. 21. v. 9. Inibus annis famem
Ordin. legunt pestilentiam Complu. et Reg. pestilentia
famem, Hebr. Graec. M.S. et utraque Congreg. famem.
Ordin. et quidam Cod. et mortem sicque Graec. legunt.
Complut aut et Reg. in mortem, at alij Cod. et Hebr.
et pestem, seu in pestilentiam, sic Congreg. retinuit.
- ibid. Et pestilentiam
Ingenta, sic habetur in Hebr. Graec. 4. M.S. et utrag.
Congreg. Complut uero Reg. Ordin. ut in textu.
- cap. 23. v. 3. A uiginti annis
Dei Hebr. Compl. Reg. M.S. at 70ta Domini.
- cap. 29. v. 6. Domus Domini
Thesaurum, ita Hebr. at u^o Graec. Compl. ut in textu.
- v. 7. In thesauros.

LIBER II. PARALIPOMEN.

- cap. 1. v. 1. Et Dominus
Dominus Deus eius. sic Hebr. Graec. Compl. ac Reg.
at u^o Louan. Ordin. et multi Cod. et M. S. ut in
textu, utraque Congreg. nihil mutauit.
- v. 2. Domini
Hebr. Graec. Reg. Compl. et quidam M. S. et prior
Congr. Dei. Ordin. auté Louan. et pluri. impr. Domine.
- v. 9. Vt ingrediar, et egrediar
Graec. et Hebr. et quidam M. S. et prior Congr. sic le-
gunt, Vt egrediar coram populo tuo, et ingrediar.
Cod. autem Compl. Reg. Ordin. Louan. et omnes impr.
ut in textu; sensus idem est in utraque lectione.
- cap. 2. v. 8. Ididem olei
Et uini uiginti millia metretas. Haec legunt Hebr.
Graec. Compl. Reg. Ordin. multi Cod. omittant, sed
supplenda sunt, quod euidenter ex uerbis paulo
inferius subiectis manifestum est, fit enim men-
tio tritici, ordei, uini, et olei. utraque Congr. misit.
- v. 14. Quinquaginta tria millia
et sexcenti
Sic Graec. Hebr. M. S. Ordin. Congreg. prior.
- v. 15. De montibus
In Hebr. Graec. M. S. Ordin. prior Congreg.
- cap. 3. v. 11. Vt patrem meum
Sic habent omnes Codic. latini. at in Graec. legitur senum

meum, in Hebr. est ambiguum, aut patrem meam aut patris mei. si legamus ut in textu non dicitur pater pp? generationem, sed propter aetatem, aut alijs causis, quas notant expositores.

In Ordin. Iussa erat, consonat Hebre. et Graec. Sicq. Setur in 3. M. S. et Congr. censuit.

Quidam Cod. legunt quadraginta, at Hebr. Graec. Complut. Ord. Louan. fere omnes Cod. quadraginta.

Hiram pater eius in sic Compl. Hebr. Reg. Louan. utraq. Congreg. et Graec. non habent.

Hebr. Graec. Compl. Reg. Ord. Louan. habent Dei.

Nec possent M. S. utraque Congreg.

Suas. Hebr. Graec. Compl. Reg. Ord. uiam suam M. S. utraque Congreg. uias suas.

Complut. Reg. Ord. legunt non at Graec. Hebr. M. S. utraque Congreg. expunxit.

Res non legunt Hebr. Graec. 6 M. S. legunt tñ oia empr

Loco Suis in Hebr. et Graec. legitur scuta et castas, refertur ad uerbum praecedens posuit. Codic. u. oes latini ut in textu; sed multi in plurali armamentaria Non habent. M. S. prior Congreg.

Omnes non habent Hebr. Graec. est tamen in latinis Cod. et in illis subintelligitur.

Autem M. S. non legunt prior Congreg.

Quadringenta, octingenta. Ord. multiquè impr.

Cod. ut in textu. at Hebr. Graec. Compl. Reg. M. S. Congr. quadringenta, et octingenta, sicut et inferius Num. 12. quingenta loco quingenta.

Domini, Hebr. Graec. Complut. Reg. Ord. ut in tex. Similr Louan.

Obed. Hebr. Graec. Ord. M. S. utraque Congreg.

In Compl. Reg. et nonnull. impr. legitur absque saeendo; te, et absque doctore quoque, at uero in Hebr. et Graec. utrumque coniungitur. est enim sacerdotis munus doce; ne; sicquè legunt Ord. M. S. prior Congreg.

In quibusdam impr. post illud angustia sua habetur, et clamauerint idq. Compl. Reg. Ord. legunt, tamen Hebr. Graec. M. S. et prior Congreg.

Non habent Hebr. Graec. tñ legunt Compl. Reg. Ord. fere oia impressa, et multa M. S.

N. 14 bign

Cap. 4. V. 7. qua iusserat

V. 12. Quadringenta.

V. 14. Hiram, in domo

Cap. 5. V. 10. Dei nube

ibid. Nec possent

Cap. 6. V. 8. Vias meas

Cap. 7. V. 16. qui non sit,

Cap. 8. V. 8. di

Cap. 8. V. 8. dixit enim res

Cap. 11. V. 7. fecit armamentarium
scutorum et castarum

V. 10. Victimas suas coram

V. 15. Per omnes

Cap. 12. V. 11. Nomen autem.

Cap. 13. V. 2. Quadringenta millia
octogenta millia et

Cap. 14. V. 2. Conspectu Dei

Cap. 15. V. 1. obed.

V. 2. absque sacerdote doctore.

V. 3. Angustia sua.

V. 6. Azariae filij

Cap. 14. V. 14. Ingerimus quintum

Ordin. et multa impressa non legunt quintum tñ legunt
Hebr. Graec. Compl. Reg. et alia impr. et M. S.

Cap. 16. V. 2. Protulit.
V. 5. De Rama

Et protulit in Hebr. Graec.
De non legunt Hebr. Graec. aliq. M. S. tamen habent
ferè omnia impr. Compl. Reg. Ordin. et aliqui Codices,
idem est sensus, prior Congreg. expunxit.

Cap. 17. V. 16. populum in Juda

Populum non habent Hebr. Graec. est tamen in latinis
Codiciibus.

V. 10. principes.

Principes, sic in Graec. Hebr. Ordin. et aliq. impr.
M. S. refertur enim ad Eonā et sequentes, quia erat
principes in Juda.

ibid. Robustissimi viri,

Reg. Compl. et aliquot impr. legunt robustissimi viri.
At Ordin. ut in text. sic Graec. Hebr. robusti seu po-
tentes virtute, consonat lectio textus Hebraei et
Graec. et habent omnes M. S.

Cap. 18. V. 13. mihī Deus

Mihī Hebr. Graec. non legunt.

Cap. 19. V. 2. Dominum Deum patrum
tuorum

In Hebr. habetur ut requireves Deum, sic in Compl.
Reg. M. S. in Graecis, ut requireves Dominum, tñ
in Hebr. Graec. M. S. non habetur patrum tuorum
at in Ordin. et obiter in impr. simul legitur.

V. 8. Vobiscum in bonis

Hebr. Graec. et erit Dominus cum bono. sic aliquot
M. S. Compl. Reg. et erit Dominus cum bonis. at
Ordin. et impr. plurim. ut in textu. sensus ē, erit
Dominus vobiscum non ut mala inferat puniēda,
sed ut bona conferat mercedem reddendo.

Cap. 20. V. 16. Viri Juda
V. 20. Ad speculam

Viri non habent Hebr. et Graec. Legunt tamen oēs impr. lat.
Quidam. Cod. impr. legunt speluncam, tamen Hebr. Graec.
Reg. Compl. Ordin. legunt ut in textu. Illud autem
est mendum impressorum.

Cap. 21. V. 1. Reg. Juda

Sic habent 70ta Compl. Reg. Ordin. omnes impr. p^{mi}
M. S. At apud Hebr. Israel legitur

V. 2. Survexit ergo

Complut. Reg. Ordin. multi Cod. impr. autem. in
Hebr. ē particula et, quae solet significare, etiam
idem quod itaque, aut ergo. similiter in Graeco.
in quibusd. aut M. S. legitur ergo.

Cap. 22. V. 7. Ochosias filius

Azarias, idem tamen ē, nam fuit binomius, Graec.
Ochosias. Hieron. Matt. i. notat binomium fuisse.
in Ordin. legitur Azarias. At in Complut. Reg. et
plurimis alijs, ut in textu.

Cap. 23. V. 10. Dederuntq; in manu eius

Haec verba non habentur in Hebr. nec Graec. nec 4. Reg. 2.

tenendam legem.

ubi haec eadem historia refertur. posita autem sunt ab interprete causa declarationis illius uerbi testim^m. retinenda autem sunt, quia in omnibus fere exemplaribus Eux. Congreg^o. prior censuit auferendum, illud testim^m sed non pot^o auferri, quia habetur in Hebr. et 4. Reg. 2. si quid auferendum erat sent^a signata est.

Cap. 24. V. 5. Dei nostri

Vestri, sic in Hebr. Graec. Ordin. M. S. At Complut. Reg. legunt nostri. In quibusdam Codicib. legitur Domini Dei, sed illud Domini non est in Hebr. Compl. Reg. Ordin. est tamen in Graeco.

Cap. 25. V. 1. Ioadan

Compl. et Reg. Ioiaden. Ordin. Ioadan. in quibusdam Ioiadan. Graec. Iodain. in Hebr. IeIoadan. in M. S. Ioaden

V. 4. Sursym inuenitqz tri-

Supra inuenitqz trecenta. Hebr. Graec. Compl. Reg. M. S. plurim. Codic. impr. licet aliquot legant ut in textu. Sic in Hebr. Ordin. At in Compl. Reg. Graec. Amarias.

Cap. 28. V. 10. Amasa filius

ibid. Et uetera cumulare delicta

In Hebr. loco sui dicitur. et super delicta uestra. Graec. autem, et super ignorantiam uestram. In quidam M. S. et uestra cumulare delicta. At Compl. Reg. Ordin. et plurim. impr. et M. S. ut in textu. sensus in idem tendit.

Cap. 29. V. 3. ipse anno

Complut. Reg. mult. impr. legunt ipso. Ordin. in ipso. Hebr. et M. S. ipse

V. 7. ei incensum

Ei non legunt Hebr. Graec. aliquot M. S. prior Congr^o. at habent Compl. Reg. Ordin. Louan. et fere omnes Cod. posterior Congr^o. retinuit.

V. 10. Domus Domini

V. 14. Coram altare

Louan. et aliq. Codic. Dei. et in Hebr. Graec. Compl. Reg. Dni. Sic Compl. Reg. Ordin. et fere omnes Cod. impr. licet sit in eis altari. At Graec. legunt, ad altare. Hebr. autem, asperserunt sanguine eorum altare. Hebr. et Graeca lectio est distinctior, et magis propria. quidam uentus Hebraea sic, asperserunt sanguine eorum super altare.

ibid. Videntis

Videntis Regis. Hebr. Graec. non tamen Compl. Reg. Ord. impr.

V. 16. praeparauerat

Compl. Reg. et aliquot impr. ac M. S. reppererat. Ordin. autem receperat. Louan. et alij M. S. praeparauerat utraque Congr^o. sic legit.

V. 24. Ergo

Cap. 30. V. 3. Occurrerant

Ordin. legit, igitur prior Congr^o. Posuerant. Sic Hebr. Graec. M. S. legunt et posterior Congr^o. Compl. Reg. Ordin. Louan. prior Congr^o. ut in textu.

V. 15.

v. 15. imputabit

Prior Congreg^o et quaedam M. S. legunt imputabitur. At Compl. Reg. Ordin. Louan. ut in tex. In Hebr. aut et Graec. nihil habetur, sed alijs uerbis coribus id exprimitur.

v. 20. Ezechias enim

Compl. Reg. Ordin. Louan. legunt aut. At q. M. S. enim Hebr. Graec. quia, cui respondet enim.

Cap. 31. v. 1. Sed et Ephraim

Prior Congreg^o expunxit et, sed tamen legitur à Compl. Reg. Ordin. Louan. et ceteris et facit ad sensum.

v. 3. Legi Moysi

Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. legunt Domini, at M. S. Louan. et Codic. alij, et utraque Congr. ut in tex.

Cap. 32. v. 10. atque regnorum

Compl. Reg. Louan. legunt regionum. Ordin.^a et aliquot M. S. et utraque Congreg^o regnorum. Consonant Hebr. et Graec. licet in singulari gentes, Regni.

v. 11. populum suum

Prior Congreg^o in plurali, at Hebr. Graec. in singulari. sic Compl. Reg. Ordin. Louan. et reliqui impr.

v. 13. Hierusalem

Louan. et aliqui Cod. legunt Israel, at uo. Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. ib. M. S. Jerusalem.

v. 23. Urbes sex

Sex in Hebr. non legitur, nec Graec. nec Compl. Reg. Ordin.

v. 27. super sepulcra

Complut. Reg. legunt supra, ac prior Congreg^o Ordin.^a aut super, et Louan. et multi impr.

Cap. 33. v. 8. Esset Deus

est M. S.

v. 12. Oratio quoque

Nota orationem Manasse non pertinere ad librum huc sed ad librum sermorum Ozari, quae non estant, nec sunt Canonica, etsi estarent, cum non sint de numero eorum, qui recensiti sunt in Concil. Trident. et conseq^r oratio haec non est Canonica scriptura, quia extra numerum est scripturarum descriptarum à Concil. Trident.^o quamuis referatur à Clemele lib. 2. Constit. Apost. c. 22. non tamen propterea est scriptura sacra, nec ut talis recitatur.

Cap. 34. v. 2. Postquam coeperat

regnare coeperat. In quibusdam M. S. non habetur regnare, at in Compl. Reg. Ordin. et Impr. fere oib. appositum est, et necesse est sic legere, nam si non legatur, sensus erit talis; postquam coepit nimirum quaerere Deum, nam dictum est coepit quaerere Deum, at is non est sensus, sed in 2° anno Regni. Hebr. enim sic habent ad uerbum. 8° anno regni coepit quaerere Deum, et 12° coepit mundare: et 16° explanationis causa dixerunt 12° regni sui, repetentes uerbum quod praecessit. At in latino, quia additum est postquam, necesse est ad retinenda

v. 8. operarijs

Cap. 35. v. 20. Conspectu Domini
v. 6. Et Fratres

v. 9. scriptum est

Cap. 36. v. 8. regnauit autem
v. 10. Sedeciam patrum

v. 20. Et completeretur

uentatem sensus dicere; postquam coepit regnare ma-
lauit. Quod idem ac 12. coepit mundare; correctio
autem ad Hebraicam locutionem erat auferre illud
postquam, et legere, et 12. coepit mundare. tunc enim
refertur ad 12. regni, non autem ad 12. principi
querendi Deum.

Quaedam M. S. et prior Congr. legunt, operis, seu operibus.
Compl. Reg. Ordin. Louan. et caeteri Cod. ut in textu.

In Hebr. autem et Graec. sic legitur: Prædixerunt in ma-
nibus facientium opera qui praefecti erant in domo
Domini

Dei. Hebr. Compl. Reg. Ordin. M. S. Congr.

Illud et, nec in Hebr. nec Graec. Compl. Reg. Ordin. Louan.
legitur, neutra Congr. legit. in Graec. Et fratres, in
Hebr. et Bibl. allegatis, fratres.

Ordin. et quaedam M. S. prior Congr. praecceptum est
Compl. Reg. et plurim. M. S. ut in text. Graec. addunt,
In lege Moysi scriptum est. Hebr. aut. nihil habent nisi
Soc, iuxta normam, seu more solito. Lectio text. conueniens
est, et consonat Graecae.

regnauitque M. S.

In Hebr. fratrem, i. consanguineum, uere tamen patrum
erat. Compl. et Reg. fratrem eius. Graec. legunt fra-
trrem patris sui. Ordin. autem patrum, quod idem est
ac fratrem patris.

Compl. Reg. M. S. et completeretur. sic utraque Congr. Graec.
Ordin. Louan. legunt, Et. Hebr. utrique accommodari
possunt; sensus enim idem est.

Hic sequitur oratio Manasses, Congr. censuit ponendam
in finem totius operis cum libr. 3. et 4. Esdras. est
enim apocrypha iudicata ab utraque Congr. et à Sixto
V. Haec oratio quibusdam uisa è canonica, tum quia ab
Alex. de Ales. S. Thom. et Bonauen. citatur, tanquam
pars libri Paralipom. tum etiam quia quoddam res-
ponsorium in Ecc. decantari solitum ab ea sumptum
est. Sed haec non debent mouere aliquem, cum certiss.
sit non ee partem eorum librorum, non tm quia nulla
habet connexionem cum praecedentibus capitibus, et in
omnibus libris ponitur esp. numerum capitum, sed ee
quia supra cap. 33. habetur, Orationem Manasse
scriptam

scriptam eē non hoc libro, sed in sermonibus Ozai, quos constat non eē canonicos; et si ad hunc librum pertinuis-
 set, utique in illo cap. esset posita. Necte ergo Lyra
 eam non eē de textu scripsit; et Sixtus Senen. l. i.
 inter apocrypha numerat. Arg. tūc illud p. nul-
 lius ē momenti; nam grauiorē DD. lib. 3^m et 4^m
 Esdra tanquam sanctam scripturam allegarunt, et
 receperunt: nam lib. 3. allegarunt Athanas. in Apol.
 ad Const. Imper. et August. lib. ix. ciuit. 36. Cyr.
 epis. 74. et lib. de sing. Cleric. lib. aut 4^m. Ambr.
 lib. de bono mort. c. io. et ii. et tamen post Conc. Ind.
 inter apocrypha numeranda sunt, sic et Euseb.: iam
 enim non ē liberum post Concil. Arg. tūc aut 2^m nihil
 facit: nam ille Introitus Missae fer. 3. Pentec. Acci-
 pite iucunditatem. sumptum est ex lib. 4. Esdrae. si-
 militer uersiculus. modo coronatur, et accipiunt palma.

ESDRA PRIMVS.

Cap. 2. v. 2. Josua.

In latinis multis codicibus scribitur in hoc loco Josua
 et in sequenti Josue. et in Graec. distinguitur. Nam
 p. 1^m dicitur Josua, 2^m Josue. At uero in Hebr. idem est no-
 men prorsus. utrobique enim dicitur Jessuas, ideo la-
 tine uterque dictus est eodem modo Josue, quod in se-
 quentibus obseruatum est. Non enim prohibet mul-
 tos idem nomen sortitos esse.

v. 48. eorum septuaginti

Septuaginti, Ita Graec. Hebr. Complut. Reg. Ordin. M. S.
 utraque Congreg. At Louan. ut in textu.

v. 49. Quadraginta millia

Septuaginta Hebr. Graec. M. S. Complut. Reg. utraque
 Congreg. consentit, lib. 2. Esdr. c. 7. at uero Ordin. Louan.
 ut in textu.

Cap. 4. v. 16. Reum Beelsem

Hebr. Compl. Reg. Ordin. non legunt, nec prior Congreg.
 tamen legunt Graec. et plurim. Cod. impr. et M. S. Reum
 prior Congreg. Regum, siquē Hebr. At Graec. Reg.
 Compl. Ordin. et reliqui Cod. ut in textu.

v. 17. Domus Domini

Hebr. Graec. Compl. Reg. Dei priorqz Congreg. At Ordin.
 Louan. plurim. impr. et posterior Congregatio Domini.

Cap. v. 10. Darij Regis

Regni Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. et aliqui Cod. impr.
 et M. S. Louan. et alij non legunt, nec Congr. posterior.

805
X. 14. *Filij Israel.*

Non Sabent Hebr. Graec. Complut. Reg. et aliquot M.S. tñ
Sabent Ordin. Lozan. et plur. impr.

LIBER II. ESDRAE

Cap. X. 3. *Nonnulli autem*

Hucusque refertur quid in caet. scriptum fuerit, opin.
Hesemiae Historia testatur. Haec imprimenda caracte.
ribus minoribus.

LIBER IVDITH

Cap. 10. X. 1. *myro optimo.*

Sic omnia exemplaria latina, Graec. uero pingui, unde
forsan legendum erat opime.

LIBER ESTHER.

Cap. 10. X. 2. *Dixitque Mardocheus.*

Quae Sabentur in Hebr. plena fide express. Sae autem
quae sequuntur, scripta reperi in editione uulgata, quae
Graecorum lingua et lris continentur. et interim post
finem libri hoc capitulum ferebatur, quod iuxta con-
suetudinem nostram obelo, id est, uerū praenotauimus.

- Cap. 3. v. 6. Maledicant ei qui maledi-
cunt
Graec. legunt in singulari maledicat maledicit, sic legit
et interpretatur Greg. tamē Hebr. sic in plurali, itaq;
Compl. Reg. Ordin. et fere omnes Cod. Latini, tam impr.
quam M. S.
- Cap. 5. v. 2. Vere stultum
Sic Hebr. Graec. 7. Cod. M. S. Compl. Reg. et tep. Hiero.
Romae impr. et Ordin. Virum stultum. Similiter in
quibusdam impr. In tep. etiam Greg. eiusdem tamen
oppositio contradicit lectioni nostrae.
- Cap. 6. v. 5. Gustatum affert mortem x.
Post uersum s. in quibusdam impr. et Ordin. habetur
uersus iste: Animae esurienti etiam amara dulcia eē
uidetur. Sumptus est ex Prou. 27. v. 7. At uero
in hoc loco nec Hebr. nec Graec. legunt. nec Compl.
nec Reg. et aliquot alij Cod. impr. et M. S. utraque Con-
greg. et Sixtus expunxerūt, cum etiam nec Gregor.
nec Hier. seu autor illorum comment. exponant.
- Cap. 7. v. 20. Midimetipni grauis.
Graec. super te onus Hebr. uero legunt, super me onus
Huic respondent Latini cod.
- Cap. 8. v. 7. Ut si priora
Hebr. et Graec. et Ordin. et alij M. S. et impr. non habent si
tamen legunt Compl. Reg. et multi Cod. et Greg. ut sen-
sum accommodatum fuit, nempe ut etiam si parua sint
priora, nouissima maxime augeantur.
- v. 16. In ortu suo,
Ita Greg. et fere Latini omnes Interpr. at in Hebr. Graec.
in orto suo. similiter in tep. Hieron. Romae impr. et Compl.
Reg. In Ordin. aut ut in textu
- Cap. 16. v. 17. Carnem meam.
In Hebr. cornu meum. at Greg. carnem meam, sic Compl.
Reg. Ordin. Sensus idem est. Caro enim cornu uocatur.
- Cap. 19. v. 25. Saluatorem meum
Saluatorem meum, Hebr. et Graec. non legunt, nec Gregor.
nec Hieron. epist. ad Pammach. con error. Joann. Hierosol. nec
Beda. seu Hieron. in Comment. nec Compl. Reg. Ordin. et
Quaedam M. S. non habent, nec Louan. nec Graec. nec Hebr.
caetera impr. habent quia subintelligitur gladius. Congr.
abstulit.
- Cap. 20. v. 22. Gladius eductus
abstulisti, Sixtus ex 70ta posuit abiit at uero omnes
Cod. Latini legunt aut abstulisti ut Ordin. aut ab-
stulit, ut Compl. Reg. Graec. est enim de Deo sermo,
et modo in una persona, modo in altera loquitur
more Hebraeorum.
- Cap. 30. v. 24. Abijt quasi
consumptionem meam
et si conuerim.
Corum. Lectio textus noua est, quae uero est in emenda-
tione habetur in Ordin. Reg. Compl. et à Greg. et à Hiero.

Cap. 31. V. 7. Si secutus est oculus
meus cor meum

V. 33. Quis mihi tribuat auditore

Cap. 33. V. 23. Unus de millibus

Cap. 36. V. 26. Aufert stillas

V. 30. In manibus

Cap. 37. V. 9. Ab interioribus Austri

Cap. 38. V. 41.

Cap. 38. V. 41. Ad eum uagantes

Seu cuius illa sunt commentaria, et Graeca non disident.
In quibusdam codicibus habetur loco eorum meam, sed
corrupta est; nam tunc legendum erat caruuerim pri-
ma persona. Hebr. alium sensum faciunt.

Si secutum est oculos meos cor meum. Hebr. et Graec. sicq;
Hieron. in Comment. interpretatur, licet in textu aliter
legatur. sic etiam sunt aliquot M.S. multi uero impr.
Compl. Reg. Ordin. et alij legunt, ut in textu, et sic etiam
legit et interpretatur Gregor. lib. 21. c. 6.

Greg. legit Auditorem, at Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin.
et plur. impr. et M.S. auditorem et haec est uera lectio.
Greg. lib. 14. Moral. c. 2. legit similibus. at uero Hebr. Graec.
Compl. Reg. et plurim. impres. et M.S. Sabent millibus.
Ordin. legit sicut Greg. sic etiam in nonnullis alijs Codic.
legitur. Vera lectio est millibus.

Greg. lib. 26. Moral. c. 5. legit stillas: lateq; exponit.
At uero Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. et plur. impr.
et M.S. legit stillas et est legitima lectio.

Greg. lib. 26. Moral. c. 7. legit, et late exponit in manibus,
sic legit Ordin. et interlin. Glossa exponit. At uero
Hebr. Complut. Graec. Reg. et plur. impr. et M.S. le-
gunt in manibus, et haec est uera lectio.

Austri fuit additum a Sixto ex cap. 9. tamen Hebr. Graec.
et omnes Cod. non habent.

Ad Deum uagantes. Ita Hebr. Graec. Compl. Ordin. con-
uenit cum ijs, quae de cernis scribit Arist. lib. 6.
de Hist. animal. Corui inquit cum sint voracissimi
in regionibus paulo angustioribus, at ubi satis cibi,
pluribus non sit, duos tantum morari, et pullos suos
ubi nimum uolare possunt, nido excludere, mox et
tota regione. Haec Arist. conuenit illi psal. 114. s.
pullis coruorum inuocantibus eum.

LIBER PSALMORVM.

Psal. 2. V. 12. Apprehendit disciplina

Hieron. uertit, adorate pure. Quidam recentiores, os-
culamini filium. 70ta. Apprehendite disciplinam. Huic
Chaldaica consonant: excipite inquit doctrinam, uer-
bum os significat osculari, obedire, adorare, ad-
haerere: inde orta est uaria interpretatio. At nomen
Bar

Bar significat filium, et similr puvum seu mundum. in: de Hieron. uertit pure. at difficile est, unde dictum sit disciplinam, aut doctrinam. Aduerte 77 tradi a uerbo Bachar, quod significat narrare, et nomen narrationem, et Bar, debet scribi non uocali longa quae est Camets, quae denotat deficere aleph, et tunc optime consonat lectio 70ta et Baldaica. et Christi doctrina ueve narratio fuit ipsi expta illud Ioan. i. Ipse enarrauit nobis, 2.

Psal. 4. V. 5. Et in cubilibus uestris

Et non habetur in Hebr. Graec. quibusdam M.S. nec exponitur a Hieron. Aug. Congreg. utraque expunxit.

Psal. 5. V. 9. In conspectu tuo uiam

Conspectu meo uiam tuam. Ita Graec. Hebr. quaedam M.S. Hieron. sic exponit, Augus. autem ut nos, Remig. utiq. Augus. et Eutym. connectit uerbo antecedenti, scilicet pro-

Psal. 11. V. 7. Probatum terra purgatum septuplum

batum terrae, sicque multi Codices non male distinguunt a consequenti. Aug. interpretatur probatum per tribulationes terrae, id est, peccatoribus. Eutym. uero terrae id est, Ecclesiae casu et dandi. Hieron. autem et Basil. connectunt sequenti Terrae purgatae id est, a terra separatum, et colatum. Illud autem terrae est apud Hebr. et Graec. in casu dandi. uariq. Doctores exponunt. Quorum quidam in genitio casu accipiunt. Nabbini sic interpretantur; Probatum terrae, id est, in uase terreo, quo metalla solent fundi, et liquefieri. Alij Nabbini exponunt terrae, id est, in usu terrae, seu hominum. Nomen autem illud probatum in Hebr. Batralil. quodam putant totum esse nomen, quidam illud betz putant praepositionem a uerbo calat; uide Dictionarium

Psal. 18. V. 13. Et ab alienis parce seruo

Hieron. uertit superbis, similr Baldaica parapr. At 70ta legunt alienis. Diuersitas est similitudo lue Daleth cum Res. nam In legimus cum res zenim. tunc signat extraneos, alienos, et zar, in singulari. at si legamus Zadim non Daleth, significat superbos. Zed namque superbum, aut arrogantem significat. Est aut utrumque nomen substantiuum plur. Masad, cui concordat uerbum sequens. Si mei non fuerint dominati.

Psal. 19. V. 7. Exaudiet illum

Exaudiet Hebr. Graec. alij. M.S. Hieron. Aug. Congreg.

Psal. 26. V. 8. Voluptatem Domini

Voluptatem Hebr. Graec. M.S. Neg. Jansen. refert quosdam antiquos Codices ibi legere. Aug. probat Sectionem

Psal. 27. V. 3. Ne simul traxas

V. 9. Et in ipsum speravit

Psal. 28. V. 2. Afferte Domino gloriam
et Sonorem.

Psal. 30. V. 14. Opprobrium uicinis meis

Psal. 31. V. 4. Dum configitur spina.

Psal. 34. V. 28. Deuorabimus

V. 30. Maligna loquuntur

Psal. 49. V. 5. Aduocabit

Psal. 50. V. 15. Et exaltabit lingua.

Psal. 58. V. 8. Exultabo mane miseris
cordiam

Psal. 64. V. 11. Inebriantur multiplica

Psal. 65. V. 16. Et exultauit sub lingua

Psal. 72. Titulus Defecerunt Gynni David
filij Jesse.

V. 4. Respectus morti eorum.

Hieron. lib. 13. Ezech. in prolog. legit incurritatem quod conso-
nat Suae lectioni.

Traxas Hebr. Graec. M. S. Reg. licet prior lectio sit etiam an-
tiqua et interpretum comment. quibusdam excepta.

Et non Sabetur Hebr. Graec. Reg. et M. S.

In hoc 2. versu tota Trinitas significatur. primum afferte
Patri conuenit, cui gloria et honor debetur. 2^m afferte
filio, cui Pater dedit nomen gloriosum super omne nomen.
Adorate Spiritui sancto accommodatur. Adoramus. n.
in Spiritu, et ei attribuitur sanctitas, et sanctificatio.

Et uicinis meis. et. legunt Hebr. Graec. Compl. Reg. et
lib. impr. correctiones et M. S. et Aug. interpretatur.

Grego. lib. 20. Mor. c. 12. Duas lectiones sequitur distinc-
tas. Una est: Confringitur, et hanc refert et Remigius in hoc
loco. 2^m est Negat: Non confringitur. Utraque tamen lec-
tio est corrupta, ut enim ex Graeco 70ta apparet legendum
configitur, quae lectio est communis, et codicum et interp-
tum, quam etiam ipse Gregor. complexus est, nulla illarum
priorum facta mentione lib. 3. sup. lib. Reg. c. 6.

Deuorauimus Hebr. Graec. M. S. Aug. Reg. Congreg. in
praesente.

Magna, Hebr. Graec. et alig. M. S. Reg. idem est uerbum
cum illo psal. 37. V. 17. Super me magna locuti sunt.

Aduocabit Hebr. Graec. M. S. Reg.

Exultabit, Hebr. Graec. omnes Cod. Aug. Cassiod. Greg. Sixtus
mutauit

Exultabo, Hebr. Graec. M. S. Reg. Hier. Aug. At ordin. ut
in textu.

Inebria, Sic Graec. Hebr. Aug. et Hilar. legunt, et Eabr
in M. S. et impr. alig. in Reg. et Ordin.

Hebr. Graec. Aug. Hilar. Exultauit, sic etiam Ordin. et Reg.
Defecerunt laudes David filij Jesse. Haec uerba Aug.

Remig. Ambr. ad sequentis Psalmi 72. titulu referunt,
tamen Hieron. et Hebr. omnes ad finem psalmi 71. referunt.

Sic 70ta uertit. Hieron. uero: Non cogitauerunt de morte
eorum Hebraei zantes autem, Non sunt uincula morti eorum.

Aquila. Non sunt cruciatus morti eorum. In Hebr. est
nomen Caraboth, cuius simile est quadratum Charub, nec
reperitur nisi in plur. id est in hoc loco, et Isai. 57. Dissol-
ue colligationes, significat ligamina, seu colligationes:

sensu,

sensusq; est, Non saluerunt isti homines legamina cum morte, quod Hieron. sensum secutus. non uerba interpreta- tus est, non cogitauerunt de morte sua, et uulgatus: Non est respectus, id est non respuerunt in mortem suam, qd idem est. Unde tales uoluptatibus dediti fuerunt.

ibid. Et firmamentum in plaga eorum

Varie legitur haec sententia. 70ta legunt ut in textu. Hieron. autem sic. Firma sunt uentibula eorum: quidam uero Hebraizantes. sic: Sana, seu uiuuda est fortitudo eorum, est autem causa multipliciatis, nomen uelae, nam si tradit a uerbo Allan, significat porticum aut uentibulum. uau, et sic lra mem, est radicalis. sic Hieron. accepit. Alsi sit ab ell. quod significat fortem, et Erell. fortitudo, tunc lra mem, est relatiuum et significat fortitudo eorum, et scribitur cum Jod, loco uau. at si trahatur a uerbo Alal, quod idem est ac plangere, eiulare, tunc significat eiulatum, sicq; 70ta acceperunt, et lra mem, est etiam relatiua, seu pronomen. Et haec notanda sunt pro ratione, et causa uariarum uersionum.

al. 73. V. 6. Posuerunt signa sua signa

Sensus est, posuerunt uexilla sua in trophaea et signa uictoriae super summum templi, sicut in exitu, id est sicut solent poni in exitibus uiarum et campis, et non cognouerunt, id est, non distinxerunt sacra a profanis.

al. 103. V. 31. Emitte spiritum tuum

Emitte. sic Hebr. Graec. M. S. Aug. Bruno. Dionys.

al. 106. V. 40. Effusa est contentio

Contentio Hebr. Graec. M. S. Reg. Bruno, Aug. Hieron. et Prosper legunt contemptus quod idem est.

al. 118. V. 86. Iniqui persecuti sunt me.

Inique Hebr. Graec. M. S. Aug. Hilari. Ambr.

al. 131. V. 11. Frustrabitur eum

Hebr. et Graec. eum id est, non recedet a ueritate iurata: nec irritum, aut uacuum faciet, sic Hieron. interpretatur; sic legunt Compl. Reg. M. S. at Ordin. et aliqui impr. legunt eum.

V. 16. Viduam eius

In Hebr. legitur Zeidas, quod non significat uiduam eius, seu uenationem, aut uictum eius. Unde 70ta uerterunt θύρα, sicque Basil. Theodor. interpretantur, scilicet quae ad uictum eius pertinent abundanter tribuam. At Aug. et latini Patres, legunt uiduam eius. Notatq; Hieron. in hoc loco factum esse ex uicinia uocabuli, Nam loco θ. legerunt ΧΗΡΑ, id est uiduam. Omnes latini codices, et M. S. sic habent. Et quia communissima est lectio, ideo retenta est.

al. 136. V. 19. Paruulos suos

Suos. Hebr. Graec. M. S. Reg. sic legit Hieron. epist. ad Eustod. de cust. uirginit.

LIBER PROVERBIOꝝ.

Cap. 3. V. 6. Frugum tuarum da
pauperibus.

Illud da pauperibus non habent Hebr. nec multi M. S. apud 70ta sic habetur Honora Deum et da ei de fructib. Iustitiae. Ita Hieron. Ezech. 45. Aug. lib. de vit. Crist. c. 12. Camian. lib. 10. de spu Accidia c. 19. Compl. Reg. legunt ut in Hebr.

Cap. 5. V. 2. Ne attendas fallaciae
mulieris.

Non habetur in Hebr. est tamen in Graec. et apud 70ta et in impr. et in Ordin. Beda interpretatur.

Cap. 6. V. 13. Cum quis furatus fuerit,

Addit furatur enim Lectio textus est, qui habetur in Hebr. Sixtus legit sic. at uero omnes Codices Latini addunt furatur enim sicq. legunt 70ta et S. Rom. 2. 2. q. 66. ar. 1. ad 1. sic interpretatur. Utraque Congreg. acceptavit

Cap. 9. V. 12. Conuinae eius,

Qui enim applicatur illi, descendet ad inferos nam qui abscesserit ab ea saluabitur. In quibusdam legitur, sed non in Hebr. nec Graec. nec in Reg. nec in 14 M. S. Iyra dicit non esse de textu, ideo ablata.

Parabola Salomonis

Cap. 10. V. 5. Qui nititur mendacijs,

In Hebr. non est uersus 5. est tamen in Graec. et cap. precedenti. et allegatur ab Augus. lib. 3. con Crescon. Gramm. c. 9. quantum ad priorem partem. quantum uero ad utramque allegatur in Concil. African. de baptizan. Haeret. n. s. quod est cum operibus Cypr. demorationibus. Non sunt Hebr. nec Compl. nec Reg. tamen Graec. legunt, et Ordin. et mult. impr.

Cap. 12. V. 12. in uini morationibus

Munimentum. Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin.

V. 13. munimentum est pessimor.

V. 18. Iudex iustitiae suae

Iudex Compl. Reg. Ordin. legunt Iudex, at Hebr. Graec. M. S. et Ordin. in margine Iudex, et Saec est legitima lectio

Cap. 13. V. 14. Animae dolosae,

Hunc uersiculum non legunt Hebr. Graec. Compl. Reg. Sabent tamen 70ta non qdem in hoc loco, sed paulo ante in hoc eodem cap. Sabetur etiam in Ordin. et mult. Codic. impr. et in tex. Bedae.

Cap. 14. V. 9. stultis illudet,

Stultus, sic Hebr. Ordin. mult. M. S. et impr. Gloss. Iyra, Beda. At Reg. legunt stultis. Graeca autem diuersa sunt.

V. 16. Filio doloso,

Hunc uersum non Sabent Hebr. Compl. Reg. Sabent tamen 70ta in cap. precedenti, legit etiam sic Ordin. et multi Codic.

V. 23. Qui credit in Dno,

Hunc uersum non legunt Hebr. Graec. et Cod. aliqui M. S.

- Cap. 15. v. 6. In abundanti iustitia.
 M. S. Compl. Reg. tamen habent multi Cod. Latini, et est in tex. Bedae, licet ab eo non exponatur, sicut nec multi aericuli sequentes.
 Hunc versu non habent Hebr. Compl. Reg. et alig. M. S. tamen habetur in Graecis sic: In abundanti iustitia fortitudo maxima est. At impj radicatus de terra peribit, cuius idem est sensus cum latina sententia, quae habetur in Ordin. et exponitur ab Interlin. et habetur in tex. Bedae, et multis impr.
- v. 11. Deserentium uiam
 Deserenti Hebr. M. S. in margin. Congreg.
 Hunc vers. non habent Hebr. habent tamen Graec. et impr. fere omnia.
- Cap. 16. v. 6. Initium uiae bonae,
 percipiet. sic M. S. Congreg. et consonat Hebr.
- v. 14. Qui dimittit aquam,
 Explicat Sane sent. Gregor. 3. p. Pastor. admon. is.
- v. 17. Qui altam facit domum,
 Habetur sic vers. in Graec. et in quibusdam M. S. non tñ in Hebr.
- v. 20. Qui exaltat os suum.
ostium Hebr. M. S. Compl. Reg. et mult. impr. at Ordin. et aliqui Codic. ut in tex. siquie Lyran. exponit. Vera lectio est ostium
- Cap. 18. v. 9. Pigrum derijcit timor,
 v. 24. Qui expellit mulierem,
 Hic vers. non habetur Hebr. tamen est in Graec. et citatur posterior pars à Hieron. Matt. 19. et loco dicitur insipiens legit impius, sic est in Graeco.
- Cap. 19. v. 1. Quam diues
Diues non habent Hebr. Graec. Compl. Reg. habent tñ Ordin. et plurim. impr. et uidetur intelligendus, et si non exprimitur.
- v. 23. Visitatione pessimi
Pessima M. S. et respondet sensui Hebr. et Graec.
- v. 26. Et fugit matrem
fugat Hebr. Graec. M. S. sicque legendum. At Compl. Reg. Ordin. legunt fugit.
- Cap. 20. v. 9. Mundum est cor meum
purus sum à peccato
 Hebr. sic legunt: Quis dicet, mundum est cor meum puri gaudi à peccato meo. 70. aut, Quis gloriabitur rectum habere cor, mundum à peccato. Triplex pot. ee sensus. 1. Quis dicet, quia nemo scit se habere cor mundum. 2. quia nemo habet, nemo enim iustus sine peccato uiuit. 3. quia nemo est, qui mundet cor suum uirtute propria. Dei enim est opus. psal. 50. cor mundum crea. 2. sensus est magis communis; et eum sequitur Aug. lib. de sanctis. Virgin. c. 43. et de correct. et gra. c. 13. qui sequitur lectionem 70.
- v. 25. Deuorare sanctos
Deuorare Hebr. Reg. Compl. idem significat quod celenius, et inconsiderate uouere, aut sanettificari aliqd

Cap. 21. V. 4. Est dilatatio

V. 21. Justitiam et misericordiam

V. 22. Detrahitque robur fiduciae.

Cap. 22. V. 10. Victoriam et Sonorem,

Cap. 24. V. 15. In die cadit iustus

V. 28. Usquequo

Cap. 25. V. 10. Gratia et amicitia,

V. 20. Acetum in vitro,

V. 21. Sicut tinea,

V. 23. Linguam detrahentem

V. 27. Et absque murorum

Cap. 26. V. 4. et. Ne respondeas Stulto.
Responde Stulto.

Cap. 27. V. 12. Ut possim exprobranti
V. 16. Evacuabit.

unde postea retractatio sequitur, sic 70ta interpretati sub.
Ordin. et Beda Deuterare.

Hebr. loco est Sabent et in Lexico Compl. verbo Daedab,
ista sententia sic legitur: exaltatio oculorum, et dilata-
tio cordis, et lucerna impiorum peccatum, Reg. Complut.
et aliquot exempl^a Sabent et loco est.

Justitiam non legunt Graeca et Sixtus abstulit. At u^o
legunt Hebr. Compl. Reg. Ordin. et Latini Codices.

Detrahitq³ legunt Compl. et Reg. at M. S. Ordin. et omnes
fere impr. legunt detrahit. sic Graec. et verb. Hebr. ma-
gis consonat. sic etiam legit Hieron. Ezecl. 33.

Hunc vers. non Sabent Hebr. legunt Graec. Ordin. et mult.
impr. licet non legant Compl. Reg. et aliquot M. S.

Illud in die non Sabent Hebr. nec Graec. Reg. Complut.
nec ab Aug. lib. 15. civit. c. 31. nec Beda, nec Hieron.
epist. ad Rusticum, tom. 1.

Non Sabent hunc vers. Hebr. Graec. 70ta Compl. M. S. Reg.
revertitur a Glossa interlin. utraque Congr^o abstulit.

Hunc vers. non legunt Hebr. Compl. Reg. nec M. S. tamen
70ta et Ordin. et multi Codic. non exponitur a Beda, licet
legatur in eius textu.

Exponitur a Greg. Homil. 9. in Ezecl.

Hic vers. non est in Hebr. tamen est apud 70ta non le-
gunt Compl. Reg. nec exponitur a Beda, tamen est
in eius textu, in Ordin. et multis alijs codicibus.

Melius est sedere in angulo domatis, quam cum mulie-
re litigiosa, et domo communi. Hic versus ablatu^s est
a Sixto, quia Sabetur supra cap. 21. tamen utrobique
Sabetur in Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. et in alijs
Codicib^{us} nec est hoc novum, patet in alijs et c. 19. V. 14. 22.
petitur c. 26. V. 14. et eodem c. 19. V. 13. repetitur c. 27.
V. 10. et c. 40. V. 16. repetitur c. 27. V. 14.

Greg. 3. p. pastor. admonit. 15. legit et, Simil^r Graec. Compl.
Reg. Ordin. et licet non sit in Hebr. suppletur.

Haec duo applicantur a Hieron. in Ezecl. c. 1. in illa
verba: Et in medio animalium.

provis, Compl. Reg. Ordin. reliqui Cod. M. S. Congreg^o
Vocabit. Ordin. evacuabit. quaedam M. S. evacuabit Compl.
Reg. Vocat in Hebr. aut vocabit aut clamabit, et est
sensus; qui mulierem litigiosam abscondit, seu retinet,
est

est sicut qui ventum abscondit. Quia sicut unguentum quod est in dextera absconditum, nec celari potest: illa illa clamabit et se manifestabit. 70ta loco huius uer-
niculi, Qui retinet eam, et legunt sic: Aquilo duxus uer-
tus nomine autem dexter uocatur, sicque citatur a
Heiron. aliquoties.

v. 22. Cor iniqui, etc.

Hunc Vers. non habent Hebr. tamen legunt 70ta non ha-
bent Compl. Reg. et Gloss. Interlin. dicit non esse de
textu, tamen habetur in Ordin. et in antiquis codicibus.

v. 27. et Saedi a agri

Ad agri. Sic habent omnes Codices, et fuit error imprehorp.

v. 8. Pro uero liberali

In multis codicibus illud liberali connectitur cum feno-
re. sicque Lyra. Dionysius exponunt, quorum dura e
expositio, et praeter sensum legitimam. Hebraea, et
Graeca connectunt sequenti et ponunt coma ante, estq
in casu dandi, sensus autem est, Qui coacervat diuiti-
as uisuris, eas congregat liberali et misericordi in
pauperes: saepe enim experimur auarorum diuitias
iusto Dei iudicio uenire in manus eorum, qui pau-
peribus distribuunt

v. 26. Ipse laudabitur

Saluabitur sic Hebr. Graec. M. S. Congreg?

v. 28. Verbum custodiens &

Habetur haec sent^a ab Aug. lib. de mendacio ad Conser.
cap. 18. pluraque adijcit uerba. In Hebr. non habetur. est
autem apud 70ta in fine cap. 24. est in Ordin. Licet
Glossa interlin. dicat non esse de textu. est etiam in mul-
tis codicibus.

v. 26. Et rex cui non est

Haec est rex. Sic uisum est Congreg. quia non reperitur coder
in quo aliter legatur. Licet in uo dicit illud rex. sic
Gregor. lib. 33. Moral. c. 3. interpretatur. at uero Hebr.
non sic legunt, sed sic: Et rex qui non habet, qui con-
tra eum insurgat. Verba sunt umalec al cum Simo,
ubi nota duas esse dictiones al id est non, cum beno-
ni, quod significat insurgens. illud Sim, est praeposi-
tio contra, aduersus. et uau relatiuum, quasi cui non
est, qui contra eum insurgat. Quod quidam non atten-
dentes, ex utroque unam dictionem fecerunt. 70ta
Sim non praepositionem, sed nomen, id est populum in-
terpretati sunt, sic: Et rex concionans in populo suo.
Lyra putat locum corruptum et legendam: et rex, nec
est, qui resistat ei. Sed quia non habemus codicem ulli
sic legentem maluit eum Congreg. relinquere, nam pot

6. 27. Est qui stultus

etiam tran. in eundem sensum

Est in multis codicibus legunt et, sicque legit Greg. loco cita-
to, putat enim hoc esse quartum ex illis propositis, scilicet,
leone, gallo, anite et stulto hoc. interpretaturq; Antip?
at reuera sic uerticulus distinguitur à praecedenti, nec
potest in eo quartum numerari, ut constat ex Hebr. et
Graec. ubi non legitur et: idcirco loco eius positum est
uerbum est: nam quartum illud est rex non habens inur-
gentem contra se. Ad quem sensum illa uerba: Nec est rex qui
renocanda sunt. Quod si uelis Gregorium sequi, non obest
interpretationi eius illud est. At reuera ut potest accom-
modari aniti, illud nec est rex qui resistat ei. Quod
argumento est non ad anietem pertinere, sed ad regem ip-
sum, cui non est qui resistat

ECCLESIASTES.

Cap. 2. V. i. Dixi ergo

Ego Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. et impri. conuersione
Ordin. legit ergo.

V. 10. Similiter et indoctus

Ut indoctus, sic Complut. Reg. Ordin. et multi alij etiam
M. S. Congregatio censuit.

V. 14. Et solitudine

In solitudine. Hebr. in rectitudine. Graec. in fortitudine
Latini cod. legunt ut in textu.

ibid. Quaerita dimittit

In Hebr. et Graec. dimittet. Ordin. dimisit. Reg. Compl. et
plurimi impri. ut in textu. Omnia in eundem sensum
coincidunt.

Cap. 4. V. 11. Qui consurget pro eo

Ambrosius lib. instat. Virgini. cap. 12. legit interrogatiue. lo-
cus obscurus est, lege Hieronymum in comment?

Cap. 7. V. 18. Sustentare iustum et

sed et legunt Compl. Reg. Ordin. et alij. Iustum Hebr. et
Graec. legunt loco eius istud. Attende tamen iustum hoc
loco significare quod iustum est. quale est quod praedictum
est in priori uerticulo.

Cap. 8. V. 12. Vanitas super terram.

Vanitas quae fit super, sic Compl. Reg. Ordin. et alij pluri-
codices.

Cap. 10. V. 1. Et gloria parua et ad
tempus stultitia

Compl. Reg. Ordin. et aliqui impri. sic legunt: Priorior
est sapientia, paruaque gloria ad tempus stultitia. At
Hieronymus illud parua connectit cum stultitia, licet
non legat illud ad tempus, et haec lectio consonat Hebr.
nam sic habet, quietosam à sapientia et gloria, parua
stultitia, sicque notat Lyra debere parua connecti
cum

cum Stultitia. 70ta aliter legunt. Vide quae nos late
scripsimus de hac sententia. Illud et addidit Sixtus
et Congregatio retinuit.

Partem. Hebr. Graec. Compl. Reg. et alij Codices legunt
in singulari. Similiter Ambrosius Luc. 6. et Hieron.
in Comment. et sensum clariorem facit, ne uideatur
connecti cum septem et octo. Hic enim sunt in cano
dandi. Ordin. et nonnulli Codices et Gregor. Emil. ib.
in Ezech. legunt partes.

LIBER SAPIENTIAE
CANTICA CANTICORVM.

Cap. 2. v. 2. Da partes septem

Cap. 1. v. 6. Gregem luporum

Non Sabent Hebr. neque Graec. nec in multis impres:
sis et M. S. Gregor. etiam lib. 30. Moral. c. 12. et lib.
ib. c. 21. non legit, et super Cantic. non explicat.
Laurentius Justin. sermone de S. Luca non legit.
Etiam ante omnes nec Origen. Com. i. in Cantic. in fi-
ne nec Ambros. serm. 2. in psal. 118. v. 1. nec Lyran.
Sabetur tamen in Complut. Reg. et Ordin.

Cap. 2. v. 9. et 11. Surge propera

In neutro loco Sabetur in Hebr. et Graec. immo in Hebr.
legitur: Surge tibi amica mea, formosa mea, et abi-
tibi. Greg^o in 2° loco non interpretatur propera
cum interpretetur illa duo surge et veni. Hic in tex.
eius legitur, cum legat in priori loco; Interlinearis Glo.
quius propera interpretatur, non autem posterior; cu
in utroque loco interpretetur surge. Quaedam etiam
M. S. non legunt, nec Louanienses, Congreg^o expuncit.

Cap. 4. v. 1. Absque eo quod intrin:
secus latet.

Absque eo quod intrinsecus latet. Solebant puellae pro
Eonestate comam ante faciem spargere et per illam nec
toti oculi, nec totae genae uideri poterant. Partem
ergo oculorum, et genarum, quae per comam apparere
poterant, et uelut prominabant ualde laudantur. Omis:
ris quae occultabantur, ut significet adhaec maiorem
superuere pulchritudinem, quam quae extrinsecus ui-
deni poterat.

v. 2. Greges caprarum

v. 3. Greges tonsarum

Greges in utroque loco legitur Graec. in Compl. Reg. Ordin.
et in omnibus fere codicibus et M. S. At quoddam
M. S. montis Amati Sabet in utroque loco gregis. In
Hebraeo est in singulari, et cum non Sabeat uariatione

- in canibus potest legi, sicut grex, et sicut gregis. 70ta in ca:
 su recto interpretati sunt uti diximus. et in plurali, sic:
 que Sabent Latini codices.
- Cap. 5. V. 9. Dilectus tuus ex dilecto Dilectus ex dilecto, id est dilectus grae alijs dilectis.
- Cap. 6. V. 8. Matris suae. Hebr. et Graeci Matris suae
- Cap. 8. V. 5. Ascendit de deserto. Ita in Hebr. et apud Gregor. lib. 16. Moral. c. 9. et Bernard.
 in sent. Moral. et Rupertus, Quamvis quidam legant
in deserto, sed uerior est prior lectio.

LIBER SAPIENTIAE

- Cap. 1. V. 3. Maledictum a labijs Maledictum Graeca et M. S. et Congreg. utraque le-
 gunt maledicum. Compl. Reg. Ordin. et multi impressi
 ut in textu. Sensus est; Spiritus sapientiae non sinet
 impunitum maledicum, propter ea, quae labijs suis
 locutus est.
- V. 11. Et sanabiles fecit Id est aptus ad sanitatem
- V. 12. Iniustitia autem mortis Part illa iniustitia autem est mortis acquisitio non habet
est acquisitio. Graec. nec in uetustis codicib. M. S. utraque Congreg.
 expunxit, licet legatur a Compl. Reg. Ordin.
- V. 13. Morte digni sunt qui Graeca et uetusta exemplaria latina non legunt morte
sunt et loco sunt posterioris Sabent sint. estq; sensus pul:
 ceter; Tales digni sunt, ut sint ex parte illius scilicet mortis.
- Cap. 2. V. 8. Hec ueterano, nec reue- Hec ueterani reueremur canos multi temporis. sic Graec.
reamur canos multi tem- Man. S. et Congreg. At Compl. et Reg. ut in tex.
poris.
- V. 9. Lex iniustitiae Iustitiae legunt Graec. M. S. Ordin. et Glon. interlin. sic
 exponit. Utraque Congreg. probauit, Complut. et Reg. ut
 in textu.
- Cap. 3. V. 2. Et quod ab itinere iusto Sic Sabent Graeca.
abierunt in exterminium;
et quod a nobis est iter
exterminium.
- V. 6. Fulgebunt iusti Graece non Sabetur iusti, sed uerbum fulgebunt, neclatur
 antecedentibus sic: In tempore uisitatonis eorum ful-
 gebunt. Nempe iusti, et postea sequitur clausula: et
 tanquam scintillae; At uero ndam lectionem scilicet:
Fulgebunt iusti et tanquam scintillae etc. sequuntur
 Cyprian. epist. si. ad Sergium, et lib. de laude Martyrij.
 Similr

Similiter Gregor. lib. 33. Moral. cap. 3.

Cap. 13. In consumptione erunt

In consummatione, sic Graec. id est non perveniet ad perfectionem, Ambros. serm. 65. legit consummatione, sic Compl. Reg. Ordin. et idem est sensus. nam consummationem accipit pro consumptione non pro perfectione.

At Latine consummatio in hac parte accipitur. ideo legendum in consummatione, sic Graec. et M.S.

Cap. 3. Super spuria vitulamina

Vitulamina. August. lib. 2. de doctr. 7na c. 22. affirmat per errorem quosdam uertisse vitulamina, cum uerti deberit plantationes, quod August. dictum argumens est antiquitatis Suis versionis, et Vulgatum interpretem sic uertisse. Nos autem non intendimus corrigere Vulgatam translationem, sed eam qualis ab interprete illo facta fuit inuenire. Non tamen adeo est spernenda uersio. Nam Ambros. epist. 7. usus est ea, et Soc. similiter uocabulo, tanquam... inquit, vitulamina pullulantes. Vitulamina autem accipitur sic, ut significet palmites, qui a uitis fructiferis scinduntur, et plantantur, ut fiant uites, et fructificent. quod etiam fit in alijs arboribus, quorum rami iterum plantantur ut fiant arbores. Solent enim ramusculos ad radices producere, qui dicuntur stolones, et si plantati fiunt arbores.

Cap. 5. Omnes filij

Somnis. Compl. Reg. Ordin. et multi codices legunt Omnes. corrupta tamen est lectio. Graec. legunt Somnis, id est, ex iniquis uulibus scilicet adulterijs, aut fornicationibus. sic sensus fit aptus.

Cap. 13. Videbunt autem

Sixtus mutauit, nam Compl. Reg. Ordin. et alij multi legunt enim. At uero Graeci et M.S. neutrum legunt. et haec est uera lectio enim.

Cap. 5. Cap. 2. Gementes pro angustia spiritus.

Et pro angustia spiritus gementes, sic habent Graec. M.S. Congregatio.

Cap. 11. Deum iram

Duran.

Cap. 6. Cap. 8. Custodirent iustitiam iusti iudicabuntur

Iusta, iuste iustificabuntur. Sic Graec. M.S. sic etiam Cipria. de singl. Cleric. et August. in Spec. legit iustificabuntur.

Cap. 7. Cap. 1. Ex genere terrero

terreni, Graec. M.S. utraque Congreg. At Compl. Reg. Ordin. terreno.

V. 2. Fraternitas deperijt

V. 3. Propter quod

V. 4. In consensu superbiae
ibid. In filiis miserencordiam

Caput 10.

V. 5. Et incredibilis anima

V. 6. In hoc lappi sunt

V. 8. Haec autem

ibid. Honestavit illum

Fraterni. Ita Graec. mult. M. S. et Congreg. utraque. Lo-
quitur de Cain. in quibusdam impr. legitur Fraternitatis
quem. Graec. et quaedam M. S. et Congreg. utraque, refertur
ad Cain. quasi malorum principem, ideo diluuium ei imputatur.

Nequitiae. Graec. Compl. M. S. utraque Congreg.

Filij misericordia. Sic Graec. M. S. et vetust. quidam im-
pres. utraque Congreg. loquitur de Abraham, quem Deus
fortem custodiuit, ne misericordia et compassione filij
motus ab obedientia Dei discederet.

Incredibilis, id est incredula: saepe enim incredibilem pro
incredulo accipit

Laesi sic Graec. M. S. utraque Congreg.

Ancem non habent Graec. nec vetusti Codices, et M. S.

Honestavit, id est, locupletavit. similiter Honestum, Diuitem.

Cap. 7. V. 7. Honestare per manus

V. 10. Operum scientiae, disci-
plina

V. 11. Et consummationes tem-
porum, morum mutatio-
nes, et diuisiones tem-
porum.

ibid. Qui nihil uetat benefa-
cere

Honestatem pro diuitijs accipit interpret.

Scientia et disciplina. Graec. M. S. utraque Congr.

Et commutationes temporum, sic Graec. M. S., mouens
Amati. Utraque Congreg.

Quem nihil uetat benefaciens, sic Graec. M. S. Sancti
Pauli rursu Caroli Magni scriptus. Sic etiam Ambr.
lib. de diuinae Incor. myst. in fine.

Est enim. Graec. Compl. Reg. Ordin. enim.

Connectitur iuuenis cum superiore, sic Graec. M. S.
et aliqua impr. utraque Congreg.

Cognitione Graec. M. S. mult. impr. Congreg. et 70. Rom.

Sic. ita Graec. Hieron. in Ezech. in M. S. et Bonau.
utraque Congreg. licet Compl. Reg. Ordin. legant si.

Cap. 11. V. 14. Menas aut ignotas

Cap. 12. V. 2. Qui errant ex partibus

V. 3. Deuoratores sanguinis
et auctores.

Compl. Reg. Ordin. legunt. et. Sixtus aut. At Graec.

M. S. nunc tantum legunt, et utraque Congregatio.

Qui ex partibus errant, id est per partes et paulatim.

Sanguinis a medio sacramento tuo. Haec uerba hoc
loco ponuntur Graec. et M. S. et Congreg. Compl. Reg.
Ordin. ut in textu paulo inferius. Vetusti autem, qui-
dam impr. ut in Graec. locus est ualde obscurus. multa
dicit Jansen.

et

v. 12. Et Sorum qui te nesciunt
audaciam traducis

Alg. lib. 83. 99. q. 53. sic legit: Sed in his qui te sciunt
audaciam traducis, sic enim Graeca Sabent. Quidam
alii, nempe Reg. legit sic. et eos, qui te nesciunt in
audacia traducis.

v. 15. Et liberasti dans tempus

Non solum Graec. et quidam M.S. et videtur aduer-
sari sensui, nam loquitur de Aegyptiis, quibus etiam:
dedit locum poenitentiae: tamen quia eos non pae-
nituit, non liberavit eos, sed perdidit.

v. 14. Quoniam iudicans

Iudicans Graec. non Sabent, tamen convenientem habet
sensem.

v. 20. In his enim quae patiebantur
molestie ferebant

Sic legunt Graec. M.S. et Cong. et sensus postulat.

ibid. In quibus autem
ibid. Venit super illos

Sic Graec. M.S. Congreg. pro autem enim.
Venit. Sic Graec. loquitur de re praeterita, scilicet de
poena Aegypti, illata. sic M.S. utraque Congreg.

v. 8. Ad nullos est usus, facit.

Ad nullos usus facit. sic Graec. Compl. Reg. Ordin.
et M.S. Congreg.

v. 2. Si sine rate

Arte. Graec. M.S. Codic. correcti, Congreg.

v. 25. Non enim iurantium est

Juratorum. Graec. M.S. Congreg. sensus est: Non iur-
tus verum, per quas iurare punit peccantes, seu male
iurantes, sed Dei iudicium, quod poena infligit.

v. 4. Digni sunt morte.

Sic Graec. M.S. et quaedam impressa correcti et Congr.
aptam faciunt sensum.

v. 12. Aliquis ex his animalibus
bona potest conspiceret

Conspicere Graeci concupiscere. Latini ut in textu. et
in eundem tendit sensum

v. 9. Exterminabuntur.

Exterminabuntur. Reg. Compl. Ordin. At exempl. an-
tiqua impr. et M.S. Sabent examinabuntur, quia
non peribant puncti a serpentibus et aspicientes ae-
neum, sed purgabantur, iuxta illud psal. Igne me
examinasti. Bonau. utrunque legit. At Graec. sti-
mulabitur, et Saec est accommodatio lectio. Sed Latini
Codices non Sabent. Congreg. legit examinabitur.

v. 11. Per malitiam animam
suam.

Animam suam. Graec. non legunt, et M.S. et sensui
non quadrat: quitalis est: Homo per malitiam potest
occidere hominem, sed non potest occisum vivificare:
Congreg. expunxit

v. 17. Substantiam enim tuam
et dulcedinem

Substantia enim tua dulcedinem. Graec. et vetusti Codic.
Congreg.

v. 21. Et tunc in omnia

Illud in non Sabent Compl. Reg. Ordin. tamen legunt
Graec. M.S. et emendati impr. est enim sensus: tras-

- ibid. Qui a te desiderati sunt. *figurata est creatura in omnia.*
Desiderabant. sic quaedam M.S. et conuenit Graec. quae
 sic Sabent: Ad uoluntatem egentium, id est, a te deside-
 rantium. *Congreg.*
- v. 22. Ad orientem. *Ortum.* sic Compl. Reg. Ordin. et alij multi Codic. et
 impr. *Congreg.*
- Cap. 17. v. 6. Et sapientiae gloriae cor- *Sic M.S. et Congreg. At Compl. Reg. Ordin. legunt gloria*
 reptione
- v. 9. Frequenter enim praecocci- *Hanc uersum non legunt Graec. nec alij. M.S. et uidetur*
 pant pessima sed aequa- *applicatio sequentis. Congreg. utraque expunxit.*
 te conscientia.
- v. 12. Computat scientiam. *In scientiam.* Compl. et Reg. legunt: *Maiozem putat po-*
 tentiam. *Ordin. Maiozem computat potentiam.* quidam
 Codic. legunt *sententiam.* quidam *audaciam.* quidam
scientiam. At Graec. *Ignorantiam,* quam latinus uer-
 tit *in scientiam,* sicut supra cap. 14. et sic M.S. quaedam
 et *Congreg.*
- v. 15. Si autem *Enim,* Graec. Compl. Reg. Ordin. *Congreg.*
- Cap. 18. v. 8. Patris omnium. *Patrum iam,* sic Graec. u. Cod. antiqui, et M.S. Bonau.
 legit, *Patris decantantes laudes.* Compl. Reg. Ordin. ut
 in textu. *Congreg. cum emendat.*
- v. 13. Sermo tuus exsilium *Exsilium non habent Graec. M.S. Congreg. et superfluit.*
 nam dicit inferius *prosiluit.*
- ibid. *In simulum.* *Id est non fictum.*
- v. 18. sine querela deprecari *Graec. et uetustum exemplar loco precari legunt propugna-*
 uit, reliqui cod. ut in textu.
- v. 19. Armatura potentiae *potentia* Graec. M.S. *Congreg. At Compl. Reg. Ordin. ut*
 in textu.
- Cap. 19. v. 1. Paenitentiae actus *Paenitentia acti.* Graec. uetust. exempl. *Congreg. At Compl.*
 Reg. Ordin. ut in textu.
- v. 2. Ut quae deerant tormentis *Ut quae deerant tormentis, repleverunt punitionem.* Ita Graec.
 et alij. M.S. *At Compl. Reg. Ordin. et plur. Cod. et Congr.*
 ut in textu.
- v. 10. Et alius quidam *quidam,* Graec. M.S. et *Congreg.*

ECCLESIASTICVS.

- Cap. 1. v. 31. Sis incredulus *Incredibilis.* saepe *incredibilem* ponit pro *incredulo,* seu
 inobediente, sic cap. 2. n. 16. sic Compl. Ordin. Reg. et alij
 cod. et M.S.

cap. 2. V. 16. Erunt incredibiles
 V. 4. Diligit Deum
 V. 9. Benedictio a Deo
 V. 21. Sed confusio
 cap. 4. V. 14. Creaturae illius

id est increduli, seu inobedientes.

Patrem. Graec. M. S. Congreg. prior, et ex parte posterior.
Ab eo Graec. M. S. Congreg. prior, et ex parte posterior.
Circus confusio Graec. M. S. Congreg. prior, et ex p. post.
 Graec. legunt illorum, Compl. Reg. Ordin. et alig. impr.
 at vero quaedam Graec. et latin. M. S. Sabent illius
 ut notat Jansen. sic censuit prior Congreg. Crea-
 turae dicuntur Graece generationes, id est, filij, seu
 posterij.

cap. 5. V. 4. De propitiato peccato

Ordin. legunt de propitiato peccatorum Consonat
 lectioni Graec. quae nunc habetur, q. talis est: de pro-
pitiatione noli esse multum securus. Cum Ordin. legunt
 aliqui recenter impressi. At vero Compl. Reg. et plur.
 impr. et M. S. legunt ut in textu. Illud autem quod
 sequitur. Neque adicias. Graec. connectunt praecedenti
 sic, Noli esse securus in adijciendo, sive ut adicias
 peccatum super peccatum. At latini Codic. omnes le-
 gunt ut in textu. Rabanus autem lib. i. c. 19. neu-
 tum legit, sed tantum, Noli esse sine metu.

V. 21. Verbum Dni

Dni non legunt Graec. et in alig. M. S. nec a Rabano,
 et impedit sensum. agitur enim generalr de au-
 diendo mansuete, et respondendo prudenter, utraq.
 Congreg. expunxit, licet legatur a Compl. Reg. Ordin.
 et alijs impr.

V. 14. Appellens in vita tua
 V. 15. Et denotatio pessima.

Non leguntur Graec. nec M. S. utraque Congr. expunxit.
 In aliquibus Codicib. legitur Deuotatio sed est mendum,
 legendam est cum textu. sic Graec. Compl. Reg. sic Lyra.
 et Diony. interpretantur, quia bilinguis signatur
 ignominiose ab omnibus. Ordin. legit Deuotatio. et In-
 terlin. sic exponit. est tamen lectio corrupta.

cap. 6. V. 24. Continens factus
 V. 26. Stola gloriae.

Id est particeps, seu compos factus, seu cum obtinueris.
Stolam Graec. et M. S. et correcti Codices. Non enim
 est sensus ut sapientiam induamus stola, sed quod
 nos induamus sapientiam ut stolam. Ita legit Greg.
 Raban. Utraque Congreg.

cap. 7. V. 4. Quaeere ab Somine

A Domino. Graec. M. S. Congreg. At Compl. Reg.
 Ordin. et alijs, ab Somine.
aequitate Graec. M. S. Congreg.
 Compl. Reg. Ordin. et mult. impr. legunt amare, at
 mendum uidetur. Graec. enim legunt arare estq.

V. 6. In agilitate
 V. 11. Noli amare

153
 p'vatis Hebr. Ore. io. dicitur arare impietatem. et
 psal. iij. ubi legitur, super dorsum meum, ubi in Hebr.
 est, arauerunt aratores. sic etiam legunt impr. quae-
 dam correcta et Congreg.
 v. 27. Honora patrem tuum Compl. Reg. Ordin. et multi Cod. illud, in toto corde tuo
 connectunt praecedenti, scilicet ne credas te. At vero
 Graec. M.S. connectunt sequenti, Honora patrem
 sicq; censuit Congreg.
 Cap. 8. v. 7. Volumus venire Graeci non habent Sane partem in gaudium volumus
venire. Compl. et Reg. legunt Volumus. at Ordin. et
 Raban. et Lyra legunt Holumus, id est, volumus quod
 alij de morte nostra gaudeant, Ne ergo gaudeamus de
 morte aliorum.
 v. 9. Dabis responsum Dare Graec. M.S. sensus quae est accommodatio. utraq;
 Congregatio.
 Cap. 9. v. 2. In virtute tua Virtutem tuam. Graec. M.S. Congreg. utraque.
 Cap. 10. v. 3. Sensum prudentium. Graec. M.S. Congreg. legunt potentium et sensus est
 accommodatio.
 v. 4. Potestas terrae Compl. Reg. Ordin. post terrae habent: et execrabilis
omnis iniquitas gentium. At Graec. non habent, nec
 aliq. M.S. et impedit sensum, et superfluum est. Nam
 v. 7. sequenti ponitur. Congreg. utraque, et Sixtus expugnat.
 v. 5. Potestas hominis Sic Compl. Reg. Ordin. At Graec. M.S. utraque Congr.
Prosperitas.
 v. 7. Iniquitas gentium Iniquitas Graec. & Latina. id est iniustitia, iniquitas
 id est inaequitas saec gentium, iniustitia est illa: in
 quam invehitur Paul. Rom. i. Neutr inquit ira de
 caelo super omnem impietatem, et iniustitiam ho-
 minum eorum, qui veritatem Dei iniustitia detinet.
 Idem est sic vocabulum Graecum & Latina. Idololatria
 enim est quaedam iniustitia hominis contra Deum. Nam
 cultum aufert ab eo, cui debetur, et dat cuius non est.
 Divinitatem negat ei, qui verus est Deus, et tribuit ei, qui
 creatura est. Haec iniustitia execrabilis est, quae
 gentium erat propria.
 v. 24. Magnus est Iudex et iudex. Graec. et aliq. Ordin. et utraque Congreg. illud
Magnus ponitur est pro Magnates.
 Cap. 11. v. 4. In Brono Graec. paumento aut solo. tamen omnia exemplaria la-
 tina legunt Brono.
 v. 7. Medio sermonum Compl. Reg. Ordin. legunt seniorum. at Graec. M.S.
 et alique

et aliquot impr. sermonum. sicque Lyra interpretat, licet referat lectionem priorum, utraque Congreg. et Sixt. Sermonum.

v. 13. Sapientia et disciplina, usque ad v. 15.

Haec sententiae non leguntur in quibusdam exempl. Graec. et latin. M. S. tamen Sabent Compl. Reg. Ordin. et in Graec. qui sunt in Compl. et Reg. et plur. impr. lati. et omnino sunt de textu. sequitur Jansen.

v. 16. praeteriat

Graec. et M. S. legunt in futur. Congreg. utraque.

v. 19. Honestare

Honestasse appellat locupletane, ut alias.

v. 31. A tuis proprijs

Compl. Reg. uis. Ordin. uitijs, sed corrupte pro uis. et Graec. M. S. Raban. et Interlin. tuis. Congreg. utraque, et Sixtus.

Cap. 12. v. 8. Mius in tristitia

Compl. Reg. Ordin. illud in tristitia connectunt sequenti: sicque textus legebatur, at emendatus est, ut connectatur cum praecedenti in hunc sensum; In prosperitate uiri, inimici eius sunt tristes: At cum aduersa patitur, tunc amicus agnoscitur, quia tristis cum ipsa est. sic diuidunt Graec. et M. S. et Congreg. utraque

Cap. 13. v. 9. Humiliare Deo, et exspecta manus eius

Haec Graec. non Sabent, nec Raban. explicat. At legunt Compl. Reg. Ordin. et omnes fere latini Codic. Sancti Somini. Compl. Reg. Ordin. et des Codic. latini.

v. 22. Sancto ad canem

Graec. nestimentum. Latin. Codic. ut in textu.

Cap. 14. v. 17. Sicut faenum

id est, composit, seu qui obtinet.

Cap. 15. v. 1. Contineus esto

Compl. Reg. Ordin. et plur. Latin. legunt, A tribus impijs. At Graec. et quoddam M. S. antiquum in marg. tribus impiorum. Haec ueram esse lectionem firmat Jansen. et Congreg. utraque.

Cap. 16. v. 4. Et a tribu impiorum

v. 7. Peregrinationi illorum

Compl. Ordin. et plur. Codic. illorum, at Graec. lot, et utraque Congreg. et est legitima lectio.

v. 16. Interrogatio Sominum

Compl. Reg. Ordin. et quidam Codic. legunt Sominum. at Graec. M. S. quaedam impr. Omnium, et utraque Congreg. sensus est: Inquisitio et examen omnium erit in fine: tunc erit iudicium omnium. Hunc a quibusdam longe est testm, id est, quod Deus disposuit illis reddere, quia non cogitant quae futura sunt.

v. 23. Denuntiabit

Denunciavit. Compl. Reg. Ordin. et alij multi prior Cong. et Graec.

ibid. In ipsa iterum.

Ipsam Graec. M. S. Congreg.

v. 17. v. 16. Quasi sacerdotus

Signaculum. Graec. M. S. Raban. et Aug. in spec.

- Congreg. Sensus autem est, eleemosynam esse signum seu signum quoddam ante Deum, quod facit et representat opus factum Deo ipsi semper. At Compl. Reg. Ordin. legunt. ut in textu, sed non est legitima lectio. Graec. et aliqui latini non legunt. Compl. tamen Reg. Ordin. et plur. Sabent
- V. 22. Ante mortem confitere. Graec. clarius: quasi non existente, scilicet, inter uiuos. Augus. serm. 8. de uerbis Domini. De Confess. paenit. interpretatur. at propterea de confessione laudis intelligit.
- ibid. Quasi nihil perit. Heguius quam quido, Reg. Ordin. Gloss. Lyran. Compl. Sic Compl. Reg. Ordin. et alij. at Graec. aporiabitur, quo solet uti interpres. sic Congreg. Sensus est: tam profunda est Dei inuestigatio, ut cum quis quereuit quasi inuenire arbitrat. tunc maneat perplexus, quasi non inueniat uiam inuestigandi.
- Cap. 18. V. 25. Heguius, exagitant Excipientis Graec. M. S. Naban. Congreg. V. 6. Qui euenit operabitur. Graec. in die inspectionis.
- V. 13. Excipientis doctrinam. facies. Sic Graec. M. S. aliquot. Dion. Congreg. At Compl. Reg. Ordin. facies. quamuis possit esse in Genitiuo. Nam praeci declinabant sic in s. sicut in 4. declinatione, ut similis esset recto casus gignendi.
- V. 19. In conspectu Dei. Metuet. alij. impr. M. S. Congreg. V. 23. Conuersatione facies. Compl. Reg. Ordin. et multi impr. implorauerunt. at corrupta uidetur lectio ex Graecis. legunt enim thalauerunt, legendum g. est impluerunt.
- V. 26. Omnibus metuet. Compl. Reg. Ordin. Sabent saeculo, uidetur mendum. Nam Graec. M. S. Sabent saeculo. sic Cong. et Sixtus.
- V. 28. Et implorauerunt. Legebatur quibus in textu canis, sicut in Ordin. at legendum carnis. sic Graec. M. S. Compl. Reg. et Congr.
- Cap. 19. V. 10. faemoni canis. Graec. non legunt, nec alij. M. S. nec quae dicuntur conueniunt iusto. Congreg. expunxit.
- V. 21. Et est iustus qui se, Compl. Reg. Ordin. Sabent insipientiae. at Dion. testat quosdam Cod. legere sapientiae: siquae Lyranus interpretatur, et consonat Graecis, licet Graec. paucioribus uerbis hanc sententiam explicent, sic Congreg. utraque, et M. S. aliquot.
- Cap. 21. V. 15. Est autem insipientia. ad se adijciet, Graec. M. S. Compl. Reg. Ordin. utraq. Congreg. Lyran. Naban.
- V. 18. Et adijciet. Cum et non Sabent Compl. Reg. et Ordin. sed sic. qui per-
- V. 31. Qui cum eo manserit. at in quibusdam M. S. legitur ut in textu.
- Graec.

Graec. potius sic legunt: Uicumque manserit odiorus erit
Congreg. non mutauit textum.

Cap. 22. V. 9. Defecit enim Lux

Compl. Reg. defecit sensu, et defecit Lux eius. at Ordin. defecit primum in praeterito, 2^m in praesenti legit. Habet autem sensu. Graec. utrumque uerbum Sabent in praeterito tamen Sabetur sensus. Sic legit Naban. additque sensus eius. Quaedam Graec. legunt sensu, id est, secundum sensum, cui consonat lectio sensu Congreg. ut in textu.

V. 19. Vel metu

Vel non Sabent Graeci M. S. et obest sensui. Cong. expungit.

V. 20. Sicut paleae

Pali. Graec. M. S. Congreg. Pali, seu sustentacula. at Compl. Reg. Ordin. paleae.

V. 25. Ad amicum si aperueris

Compl. Reg. Ordin. illud, ad amicum connectunt praecedenti, sicut erat in textu. at legitima lectio connectit sequenti, ut est in emendatione. Sic Graec. M. S. Congregatio.

Cap. 23. V. 1. In consilio

Consilio Graec. Compl. Reg. Ordin. et omnes Cod. impr. et M. S. Sixtus mutauit, ut in textu.

ibid. In illa exprobratio

In illis Graec. M. S. Congreg. Compl. uero Reg. Ordin. et alij impr. ut in textu.

V. 2. Quis superponit

Superponet. Graec. M. S. Congreg. de futuro.

ibid. Ignoracionibus eorum

In Graec. quae Sabentur in Compl. et Reg. In ignoracionibus meis non parcas tu Domine. Cod. Latin. ut in textu.

V. 5. Animo irreuerenti, et in: fructu

Animae, infunitae. Compl. Reg. Ordin. M. S. utraque Congregatio.

V. 9. Sicut seruus

Sicut enim. Graec. Compl. Reg. Ordin. Congregatio.

Cap. 24. V. 6. In partes Dei mei

Graec. M. S. Naban. partes Domini uocabatur populus ille, ut Sabetur Deuter. 32. Utraque Congreg. Compl. Reg. Ordin. legunt partes.

V. 7. In plateis sicut

Sic diuidunt Graec. M. S. Compl. Reg. Ordin. incipiuntq³ uersum ab illo sicut cynamomum. utraque Congreg.

V. 23. Amani enim abundabit

Abundauit sic Graec. M. S. sensus est. A mari ab abyssu id est plus quam mare et abyssus. Congreg. et in Graec. et M. S. abundauit.

V. 25. Fluuijs Doris

Fluuij Dioryx. sic Graec. M. S. id est, ductus aquae. Congreg. At Compl. Reg. Ordin. ut in textu. corrupta tamen est talis lectio.

Cap. 25. V. 7. Nouem insuspicabilia

Sic legunt Compl. Reg. Ordin. et omnes fere Cod. Latini Graec. aut suspiciones, seu uagationes, seu uogitationes, et non legunt cordis, sed in corde. Unde aliqui putant

in uersione nostra legendum suspicabilia. at nostra lectio in sensum eundem recidit. Dicuntur enim insuspiciabilia, quae non ueniunt in suspicionem, an mala sint, sed tanquam bona ab omnibus recepta sunt.

V. 10. Plagam uidebit cordis.

Videbit non est in Graec. legunt tamen Cod. Latini. nec perturbat sensum, is enim est, quilibet uidebit, et eliget omnem plagam potius quam plagam cordis, et omnem nequitiam potius quam nequitiam mulieris. positum est enim ad declarationem ab interprete. Nam aut hoc uerbum, aut simile supplendum est.

V. 11. Magis placebit

Magis non habent Graec. Compl. Reg. Ordin. et alij Cod. supplendum potius est, iuxta phrasim Hebr.

V. 19. Plaga mortis

Sic Compl. Reg. Ordin. at Graec. M. S. Congreg. cordis consonat superiori num. 10. Non plagam cordis.

Cap. 27. V. 21. Dura est concordatio

Dura, Graec. et omnes Codic. lati. non legunt adiecta de nouo, et est contra sensum. Nam dicit quod potius concordabitur propter maledictum, quam propter reuelationem.

V. 23. Multa addiui

Compl. Reg. Ordin. addiui, sed corrupta est lectio Graec. odiui M. S. et aliquot impr. Congreg. est aut Graec. idem uerbum cum eo, quod sequitur odiet illum.

Cap. 28. V. 23. Sepi aures tuas, et

Setam hanc sententiam Graec. sic habent, Ecce circummuni possessiones tuas spinis, et on tuo fac ualuas, et obices, interpretes autem secutus est sensum.

ibid. auribus tuis

Non habent Graec. et aliquot M. S. ac Naban. sed ostia et sevas. ad os referuntur, atque hanc esse ueram lectionem affirmat Jansen. Compl. autem, Reg. et Ordin. et multi impr. legunt auribus tuis: non tamen uidetur lectio accommodata, nam iam de auribus dixerat spinis eas esse secundas, et de lingua interposita sunt quaedam.

Cap. 29. V. 5. Aduersabitur

Graec. non legunt aduersabitur, solidi, Latini uarij sunt, quidam aduersatus, quidam auersatus, quaedam aduersabitur, ut Compl. Reg. Ordin. Quaedam auersabitur, quaedam solidae, quaedam solidi. nostra lectio accommodata est, et eundem sensum habet, siue legas per participium, siue per uerbum.

V. 6. Causa nequitiae, faenerati

Non faenerati. Graec. M. S. et impr. faue omnes legunt duplicem negationem, et sic interpretes legunt, sensusque postulat, licet aliqui Codic. sine priore negatione legant. Compl. autem Reg. Ordin. duplicem habere negationem. Si sextus exponeret posteriorem, lectio in nullo Codice reperitur.

V. 11.

h. ii. ab omni malo

Complut. Reg. Ordo. Soc in loco interponunt Sos duos versus. Elemosyna veri quasi saccubus cum ipso, et gratiam Sominis quasi pupillam conservabit, et postea reurget, et retribuēt illis retributionem, unicuique in caput illorū. At Graec. non legunt, et M. S. nec Augus. in Speculo, ubi contextum citans ex antecedentibus et sequentibus, et tamen omittit Sos versus, et non accommodantur Sui loco, pertinent ad cap. 17. ubi leguntur eisdem verbis, Congreg. utraque expunxit, et Sixtus. Jansen. etiam ab Soc loco expungenda censuit.

Cap. 30. h. 25. Corn bonum
h. 1. Vigilia Sonestatis
h. 2. Cogitatus praescientiae

et bonum. Graec. M. S. Congreg. utraque. Honestatem appellat. diuitias, sicut alias. Cogitatum praescientiae appellat eam cogitationem qua homo futurus eventus inquirat. quae solet diuitibus esse frequens, et aliquando prae nimietate, demerenti.

h. 10. et perfectus est

Inuentus est. Complut. Reg. Ordin. et quaedam impr. At Graec. non legunt, et aliquot M. S. Congreg. utraque non legit.

h. 11. Non aperies
h. 12. Non dicas

aperias. Compl. Reg. Ordin. Codic. fere omnes. Ordin. et quaedam M. S. legunt, loco sic multa simultanea at Graec. ostendunt lectionem falsam. ibi enim legitur multa, Compl. Reg. Ordin. legunt, si multa. at Graec. nō legunt si. ideo lectio legitima, ne dicas sic; congr. celsit.

h. 18. Vinum exiguum

Vinum Graeci non legunt, tamen latini Cod. fere omnes legunt, Congreg. retinuit.

h. 24. In nequissimo pane

Nequissimo in pane. Nequissimo est nomen substantivum, quod regit Ablativum, dicitur enim nequissimus in pane, qui defraudat panis mensuram, aut vitium aliquod committit in eo, contra Sunc civitas murmurat, cuius communis cibus est panis.

h. 25. Delectantes

Diligentes, ita Compl. Reg. Ordin. M. S. Congreg. Raban. autem delectantes Graec. diversa sunt.

h. 27. Sominibus vinum
h. 28. quae vita est, quae

Vinum in sobrietate. Graec. Compl. Reg. Ordin. Congreg. quae vita ei qui. Sui Graec. Raban. M. S. Congreg. Complut. autem Reg. Ordin. ut in textu.

Cap. 32. h. 3. Diligentis scientiam

Scientia, id est, exacta scientia, et intelligentia loquatur senex, sic M. S. Congreg. et consonat Graeco.

h. 16. replebitur ab ea scan-
dalizabitur ab ea

In ea, Graec. M. S. Congreg. prior.

h. 21. Scandalum a filijs

Et a filijs Graec. Compl. Reg. Ordin. Congreg.

Cap. 33. V. 15. Duo contra duo

Compl. Reg. Ordin. legunt ut in textu, et quaedam M. S. Duo duo unum contra unum. Alia M. S. Duo et duo et unum con unum et haec e legitima lectio, sunt enim duo scilicet contraria, et alia duo contraria, et haec inter se unum est contra unum. Clarius et apertius legunt Raban. similiter et Aug. lib. 11. civit. cap. 18. Bina et bina unum contra unum, iuxta cap. 42. Vers. 18. Omnia duplicia unum contra unum. sic prior Congreg. et ex parte posterior.

Cap. 34. V. 2. Alteius Sominis

Alteius, Graec. non habent, nec M. S. et impedit sensum, nam in speculo est divisio unius et eiusdem. Congreg. expunxit. Compl. Reg. Ordin. ut in textu.

Cap. 35. V. 1. Oblationem

Sic Graec. M. S. et Congreg. utraque. At Compl. Reg. Ordinar. orationem.

V. 2. Et propitiationem usque ad V. 3.^m

Haec sententia non habetur in Graec. sed habetur sacri- ficator salutaris, qui attendit mandatis, et postea sequitur: retribuet, etc. Legunt tamen eam Compl. Reg. Ordin. et omnes formae latini Codices, licet non Rabanus, qui loco eius aliam legit. M. S. habent sacri- ficij, cum in Complut. Reg. Ordin. habeatur sacri- ficijs. Congreg. utraque non expunxit hanc sententiam, et legendum censuit sacri- ficij.

V. 10. adinventionem

Dividenda sunt sic, ad inventionem, id est, iuxta inven- tionem manuum tuarum, Jansen. Congreg. divisit. Graeca quousque.

V. 19. Ut contribuat

Cap. 36. V. 17. da populo tuo

Da Complut. Reg. Ordin. at Graec. M. S. Congreg. De Compl. Reg. Ordin. legunt insensatum, at Graec. M. S. et aliqua impr. et Ordin. in marg. sensatum, sic utraque Congreg. Raban.

V. 19. Cor insensatum

Cap. 37. V. 6. Opibus tuis

Sic Complut. Reg. Ordin. at Graec. in opibus. sic M. S. Congreg.

V. 7. Cum secreto tuo

Cum eo, qui tibi insidiatur. Graec. Cum eo, qui te sus- pectum habet. Compl. Reg. Ordin. ut in textu M. S. ut in emendatione. Congreg.

V. 10. Cum viro Religioso

Raban. legit sic: cum viro religioso tracta de sancti- tate, et cum iniusto de iustitia noli consiliani. Hoc autem, noli consiliani, refert ad omnia sequentia. quaedam M. S. habent sic: Cum viro religioso trac- ta de sanctitate, cum iniusto de iustitia, et cum mu- liere, etc. connectant autem haec omnia cum verbo ultimo non attendas sis. Communis lectio est, quae habetur in textu, et exponitur illud, tracta, per irri- sionem

ibid. Cum muliere de Sis

sionem dictum, quasi diceret noli tractare.
de ea, sic M.S. idem Graec. scilicet de pellice cum
M.S. Congr.º

v. 21. Titubauerit

titubaueris. Compl. Reg. Ordin. legunt, quicumque
titubauerit, at Graec. M.S. qui cum titubaueris. Congr.º

v. 35. v. i. Honora medicum

Graec. Compl. Reg. Ordin. illud propter necessitatem
connectit cum antecedenti, sic etiam M.S. et fere om-
nes Codices. Congreg.º utraque et Lyra sic exponit.
Sextus mutauit.

v. 2. medicinam

Graec. M.S. legunt medicameta, quibus utitur medi-
cina, sic Congreg.º at Compl. Reg. Ordin. ut in tex.
Quae deleta sunt non legunt Graec. nec ulli Codic. M.S.
nec impr. et superflua sunt, ut ex sequentibus constat,
posita sunt in margine Louan. non ut de textu, sed ad
ostendendum quomodo Graeca uerti possunt Congreg.º
expunxit.

v. 5. ut cognosceretur uirtus
eius ab Somine

v. 21. Sapientiam scribe

Compl. Reg. Ordin. et nonnulla impre. legunt Sapientia
scribe, at mendosam eẽ lectionem constat ex Graec.
et aliquot M.S. ubi legitur sapientia scribae, nõ
enim uerbum scribae, sed nomen scribae legendum
est. Congreg.º

ibid. quia sapientia

Compl. Reg. Ordin. legunt, quia sapientia replebitur, et
connectunt uericulo praecedenti. At Graec. M.S.
connectunt sequenti, et legunt, qua sapientia replebi-
tur. Graec. tamen; in quo erit sapiens! quod idem
est, sic Congregatio.

v. 23. Signaculo

Graec. Compl. Reg. Ordin. et omnes Codic. habent signa-
cula, Congreg.º

v. 25. imperfectionem

legebatur imperfectionem, sic Compl. Reg. Ordin.
et nonnulli Codic. at Graec. M.S. in perfectionem.
Congregatio.

v. 39. v. 5. In omnibus tentabit

Hominiibus. Sic Graec. M.S. Raban. Congreg.º. At
Compl. Reg. Ordin. et nonnulli, ut in textu

v. 13. Si permanserit

Male legitur à nonnullis Si permanserit nomen, cum
ex Graecis constet nomen connecti cum uerbo sequen-
ti. sicque Louan. et M.S. Congreg.º. At Compl. Reg.
Ordin. misem lectionem habet.

v. 26. Illos confundent

Sic Compl. Reg. Ordin. at Graec. et M.S. placabunt, sic
Congreg. forsan legebatur confundent, id est, repri-
munt et sistunt furorem.

Cap. 40. V. 9. Pius letabitur

V. 10. Petrae sonabunt

V. 25. Cogitatione uictus

Cap. 41. V. 19. De furto.

V. 22. Ab amicis caue

Cap. 42. V. 2. Non duplices

V. 5. Omnium uirorum

V. 6. Pater abscondita in uigilia

ibid. Adultera efficiatur

V. 12. potens stabilire

Cap. 43. V. 3. Impliciter sol.

V. 10. Verbis sanctis

V. 17. Verberabit terram

Pius nec Graec, nec ulli Codic. Latini legunt. Loquitur enim de auaro. Noua lectio Sixti est. Cong. expunxit. Sonabunt. Noua lectio. Ham Compl. Reg. Ordin. et reliqui Codices legunt Sonant

Ab amicis Graeci hunc uersum legunt, licet possit consonantia esse.

Haec connecti debent cum praecedentibus, ut constat ex Codic. plur. et Graec.

Compl. et Reg. legunt caue. Lyr. supplementum dicit. At Graec. M. S. Ordin. Congreg. et aliquot impr. non legunt, nec suppletur, quia repetitur uerbum superius Erubescere

Id est, quae accepisti audita ab altero, ne enunties alteri. Graeca habetur a reiteratione intellige Erubescere sensus est. Si quis tibi reuelauit secretum alterius, tu ne alteri et reueles, sicut fecit ille prior. Solet enim quidam dicere uni. Hoc auise secreto, et sic alteri similia dicit, et sic alteri, sicque publica fiunt, quae erant occulta. Sequens sententia est de primo auoiente secretum, ut nemini reuelet. Dicitur enim de reuelatione sermonis absconditi, scilicet, Erubescere secreta reuelare. Veraque haec sententia Graeca est in fine capituli praecedentis.

uirorum. Graec. M. S. Congreg.

Id est, Pater in abscondito uigilat super filiam. Illud uigilia connectitur cum abscondita, ut patet ex Graecis, quamuis quidam diuidant, sed non recte. Ham Compl. Reg. connectunt sequenti, at Ordin. cum abscondita. Compl. Reg. Ordin. Adultera at M. S. et Congr. Adultera pollicitus enim est pater ne transeat filiam aetas matrimonij, iuxta illud i. Cor. 7. ne sit superadulta.

Compl. Reg. Ordin. legunt Stabiles, Sixtus Stabilire. At Graec. et nonnulla impr. M. S. Congreg. stabiliri.

Impliciter coniungebatur cum uerbo Adonis, at connecti debet sequentibus, ut in emendatione facta. Sic enim Graec. Compl. Reg. Ordin. et Codic. omnes. Sixtus mutauit.

Sancti sic Graec. Compl. Reg. Ordin. et alij Cod. Congr. Graec. parturire fecit, per metap. significatur dolor terrae, qui fuit ut parturientis.

V. 22.

v. 21. Sicut ignem

Compl. Reg. Ordin. et plur. impr. legunt ignem. at aliq. M. S. Raban. Lyran. igne scilicet, sicut quae uruntur igne. Graeci, sicut ignis, cui consonat Lectio igne Cong.

v. 23. ~~Illam~~ Dominus Jesus

In illas Dominus insulas. Compl. Reg. Ordin. et multi Codic. ut in textu. At Graec. et quidam M. S. et Congreg. utraque legunt ut in emendatione. ex similitudine enim verbi Graeci processit, ut loco Insulas, poneretur Jesus. Item Graec. non habent illa in sermone eius siluit ventus, sed tantum, in sermone ipsius placavit abyssum. id est, mare. et plantavit in ea, id est, Abyssu Insulas.

Cap. 45. v. 5. Coram praeccepta

Compl. Reg. Ordin. legunt ut in textu. Legitima aut lectio Coram praeccepta, sic Graec. M. S. Minakia Pij V. Congr.

v. 6. Zona iustitiae.

Compl. Reg. Ordin. legunt iustitiae: at Graec. M. S. Congreg. Glae.

v. 8. Stulam sanctam

Prus legebatur stola sancta in Ablatio, quia Graecis respondet. tamen Compl. Reg. Ordin. et caeteri Codic. in Accusatio, quia connectunt verbo antecedenti, et quia sequitur opus textile, r.

Cap. 46. v. 3. Percussit

Percussit, Graec. M. S. aliq. impr. Congreg. sensus postulat.

ibid. Aut non in

Annon. Graec. M. S. Congreg. sensus postulat. at Compl. Reg. Ordin. ut in textu.

v. 6. Tergo potentes

Potentis sic Graec. M. S. Congreg. sensus est, secutus est Deum ducem. Compl. Reg. Ordin. ut in textu.

v. 11. Vidit Deum

Deus, Graec. M. S. Congreg. At Compl. Reg. Ordin. Deu.

v. 13. Vocem eius

Suam, Graec. quidam M. S. Congreg. prior et posterior ex parte.

Cap. 27. v. 5. Vbi inuocauit

Compl. et Reg. ubi non inuocauit, Ordin. Vbi inuocauit. at Graec. inuocauit enim, cui consonat, Nam inuocauit. sicut habent quidam M. S. et Congreg. Illud aut et dedit habent Graec. et Cod. omnes.

v. 10. Dominus purgauit

Dominus sic Graec. et quidam M. S. et consonat illi. 2. Reg. 12. Dominus transtulit peccatum tuum; est enim sermo de David, cui Dominus peccatum illud dimisit. Congreg.

v. 12. Est in iuuentute sua impletus est

es in 2. persona. sic Graec. M. S. et sequentia in dicant. Congreg.

v. 15. Et in caeteris

incitant Graec. M. S. Congreg. at Compl. Reg. Ordin. ut in textu.

Cap. 48. v. 3. Deiecit de caelo.

v. ii. Vectus est

v. 22. Vsque in sempiternum

Cap. 49 v. 12. Israel et Jesum

v. 15. Et Joseph

Cap. 50. v. i. Suffulcit

v. 21. Credere nobiscum.

Cap. 51. v. 3. De portis tribulationis

v. 12. Ante tempus
ibid. Et effloret

v. 13. Laetatum est.

v. 19. In sapientia eius luxit
anima mea, et igno-
rantias meas illumi-
nabit

Compl. Reg. Ordin. Deiecit à se ignem terrae. At Graec.
M. S. Congreg. Deiecit de caelo ignem terrae
Cod. Graec. et Latin. Legunt fere omnes tectus est Congr.
restituit. Sic Compl. et Reg. at Ordin legit rectus est,
et in marg. uectus est

Compl. Reg. Ordin. Saec connectunt antecedenti, et inci-
piunt uersum ab illo ostendit. At Graeci, M. S. et Con-
gregatio diuidunt, ut in emendatione.

Sic et Jesum, Graec. M. S. Congreg. At Compl. Reg.
Ordin, ut in textu. corrupta tamen est lectio.

Hecque ut Joseph, Graec. M. S. Congreg. prior, et ex parte
posterior. idem est sensus utriusque lectionis.

Compl. et Reg. diffulsit, at Ordin. et M. S. suffulcit.
Graec. est praeteritum.

Credere Israel nobiscum. Compl. Reg. Ordin. et caeteri
Codices legunt Israel, Congregatio.

De multis tribulationibus, sic Graec. Latini aut Codices
fere omnes legunt ut in textu. sensus idem est.

Templum. Graec. M. S. Congreg. prior, et ex parte post. or
Et effloret. Compl. Reg. Ordin. legunt ut in textu. at
Raban. defloruit. Graec. non utuntur uerbo, sed no-
mine efflore. incipiunt autem uerbum ex eo, cui
consonat emendatio. sic in M. S. aliquot.

Connectenda sunt uerba in unum uerriculum cum pre-
cedentibus.

In sapientiam eius. Sic habent quidam M. S. et probat
Jansen. licet aliae lectiones reperiuntur. Compl. Reg.
Ordin. legunt ut in textu.

Cap. 1. v. 14. Manus enim

Enim non habent Hebr. et Hieron. Graec. tamen legunt Compl. Ordin. Reg. et suppletur in Hebr.

v. 17. Audieritis me

Me non legunt Hebr. Hieron. Compl. Reg. tamen habent Graec. Ordin. et alij Codic. plurimi

Cap. 3. v. 1. Ecce dominator

Enim legunt Hebr. compl. Reg. Ordin. et alij Codic. Congr.

v. 4. Patris sui dicens

Dicens, non legunt Hebr. textus Hieron. M.S. Congr.

v. 5. Respondebitq;

Illud què non habent Hebr. nec Ordin. Congr. expuxit.

v. 6. Ruit Jerusalem

Ruit enim. Hebr. Graec. Hieron. Compl. Reg. Ordin. Congreg.

v. 11. Vineam meam

Meam non legunt Hebr. Compl. Reg. tamen habent Graec. Ordin. Hieron. in tex. et in comment.

Cap. 5. v. 22. Vae qui potentes estis,

Isidorus lib. 2. de summo bono, seu sent. cap. 43. Sanc sententiam interpretatur de his qui multum bibunt, et non inebriantur et ex hoc laudantur, eos potentes et fortes ad bibendum appellat Proprieta miscere ebrietatem in Hebr. sicera: solebant enim varia genera potus miscere, ut nunc fit ad delectationem

Cap. 6. v. 1. Et plena erat domus a maiestate eius

Hebr. non legunt, nec Compl. Reg. M.S. Congreg. legunt tamen Ordin. et aliquot impr. et Graec. Hieron. non legit, neque interpretatur

v. 8. Videte visionem

Et videte legunt Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. Congregatio. Vide explicationem sent. signatae apud Isidorum Delusiot. lib. 2. ep. 270. et August. lib. Quaest. in Matt. cap. 14. ubi explicat illud, ne forte.

Cap. 7. v. 4. Syria in malum

Illud in non habent Hebr. et Graec. sed connectitur consilium malum, et textus Hieron. legit pessimum. At Complut. Reg. Ordin. et fere omnes Codices legunt in, sensus idè est.

ibid. Ephraim

Et Ephraim. Compl. Reg. Ordin. alij Codic. non legunt et, non tamen connectitur cum malum, sed Ephraim est in recto casu.

v. 9. Vocabitur nomen

Graec. Hieron. legunt uocabis M.S. qdam, uocabit, ut referatur ad Virginem. Compl. Reg. multa impr. uocabitur. Hebr. uero ambiguum est. nam 2.ª persona futuri masculina est. 3.ª feminina. Vnde potest uerti, Vocabit scilicet Virgo, aut uocabis scilicet, o domus David. Nam in Hebr. domus est masculini. Sicut consonat, uocabit. scilicet a te.

Cap. 9. v. 11. Et refrenantem

depravantem. Sic Reg. Compl. apud Hieron. in Comm.

et in Bibl. impr. et M.S. multis, inferius tamen cap. 19. ubi idem habetur, dicitur refrenantem, corrigitur se quod uenerit refrenantem. in hoc tamen cap. in com. mento exponit non refrenantem, sed deprauantem sicut et interlin. glossa. Vocabulum Hebr. significat iuncum. 70ta uertunt paruum. sensum potius quam significationem sequentes. uetustissimi tamen, et emendatissimi codices habent refrenantem. fauet Suic, quia cap. 14. idem est nomen Hebraicum, et omnia exempla habent refrenantem.

Cap. 11. V. 2. Virga oris sui

Graeca ῥογχο, uerbo at Hebraea וַיִּזְוֶה uirga, sicque latina exemplaria

Cap. 12. V. 2. Laus mea Dominus

Compl. Reg. quaedam M.S. legunt Dominus Deus. Hebr. potius Deus Dominus. At Congreg. Ordin. et plurimi impr. ut in text. Congreg.

Cap. 13. V. 4. Et gentium congregatoris.

Et habetur in Graeco, non tamen in Hebr. nec in Reg. Compl. Ordin. nec apud Hieron. nec in antiquis impr. et M.S. multis.

Cap. 14. V. 11. Ut qui te uiderint

Qui te uiderint ad se incli. sic habent omnes Codices Septuaginta mutauerat legendumque uoluit inclinetur, ut erat in Charta superposita.

V. 23. Qui effugiet

Compl. Reg. Ordin. aliquot impr. textus Hieron. legunt effugiat. quaedam uero M.S. legunt ut in textu. Hebr. utranque lectionem admittunt, magis tamen quadrat de futuro.

Cap. 15. V. 2. Et omnis barba,

Et non legunt Hebr. Graec. aliquot M.S. et impr. et legunt Compl. Reg. Ordin. et multi Codic. et in Hebr. et Graec. intelligi debet. Textus Hieron. non est.

Cap. 17. V. 9. Plantationem infidelem

Compl. Reg. Ordin. Hieron. in textu, et in com. legunt fidelem. Similiter et M.S. aliqui impr. infidelem. Hebr. fauent lectioni priori. habent enim loco fidelem, pulchram. at 70ta habent infidelem, sensus idem est. Nam in Eccl. gentes a principio infideles plantatae sunt, et factae fideles, Congreg. legit fidelem cum Hieron. et Hebr. qui mittit. Graec. Compl. Reg. Ordin.

Cap. 18. V. 1. quae mittit
ibid. expectantem

Sic Compl. Reg. Ordin. Hieron. omnes Codic. Latini. 70ta habent sine spe. si autem ad hanc significationem transimus expectantem, illud ex, erit priuatiuum, quasi sine spectatione. At Hieron. interpretatur positione quali cum spe. quidam Hebraizantes uertunt ad gentem lineae quae sic sonant nunc uerba Hebraea.

cap. 19.

Cap. 19. V. 11. dicitis Baraoni

dicitis. Hebr. Graec. Compl. Reg. Hieron. Ordin. quadam M. S. legunt dicitis, et sic prior Congreg. posterior vero rectius dicitis, ut in Hebr. Graec. et plur. impr. filij. Ordin. legit filia. Compl. Reg. filij in uocatio plurali. Hieron. testus fili uocatio singulari. in quibusdam filius. Hebr. autem Sabent singulare masculinum, quod uerti potest, aut filius, aut fili. at ex contextu apparet esse uocatiuum. Congreg. eum Complut. et Reg. in plurali, quia in Hebr. etiam si sit singul. pronitum e pro plurali cum significet multitudinem.

Cap. 21. V. 10. filia Aerae

Armentarium. Complut. Reg. Ordin. et caet. Cod. Cong. Sic Compl. Ordin. et plurim. impr. at Hieron. legit memoriam. Hebr. et Graec. sepulchrum est enim idem nomen quod praecedit, quodq; interpres uertit sepulchrum, dicens, excidisti tibi sic sepulchrum. significat etiam sepulchrum, imo ideo est sepulchrum quia hoc est uelut memoriale, nam Graeca uox, prius significat memoriale, aut monumentum. utrobique idem erat seruandum nomen latinum, aut sepulchrum, aut memoriale, sicut seruatur Hebr. et Graec.

Cap. 22. V. 7. Armentarium
V. 12. Memoriale

V. 15. Patris sui

Cius. Compl. Reg. Ordin. plurim. impr. legunt sui. at M. S. et Congreg. habent cius; sensus idem est.

Cap. 23. V. 4. manus dicit
V. 14. Ad merces suas

Dicens. Compl. Reg. Ordin. Hieron. et caet. Cod. Cong. Mercedes. In utroque loco legunt Ordin. alij impres. Hebr. Nam uox Hebr. et Graeca signat mercedem; quod longe aliud est a merceibus. Compl. Reg. legunt merces. Congreg. emendauit.

Cap. 26. V. 2. Nostrae Sion

Sion non Sabent Hebr. Graec. lib. correct. Reg. Compl. nec Hieron. Lyra dicit dictum ab aliquo pro sua imaginatione.

V. 13. Iniqua gessit

In hoc Hier. legi inique. at Compl. Reg. Ordin. et plurimi Cod. ut in textu

V. 19. In tribulationem

Tribulationem. Compl. Reg. Ordin. et alij Codic. Hebr. Graec. consonat. Congreg.

V. 21. Salutis iustitiam

Saluos Hebr. Compl. Reg. M. S. Hieron. Congreg. utraque ut Ordin. alij impr. ut in textu.

Cap. 27. V. 8. Meditatus est

Meditatus est. Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. Hieron. et alij impr. dicunt meditata. Nam refertur ad Deum. at quoddam M. S. legit meditata est. priorem lectionem prouauit Congreg.

- ibid. Spiritu suo duro
- Cap. 13. Directi erant de
- Cap. 28. h. 77. Sordium ita
- Cap. 30. h. 12. Deus Israel
- h. 24. Sicut uox
- Cap. 33. h. 19. Impudentem
- Cap. 34. h. 10. Erucius ibi
- h. 13. Onocentaurus
- Cap. 35. h. 4. Dicite pusillanimes
- Cap. 36. h. 6. Iudae et Jerusalem
- Cap. 37. h. 2. Propetam
- In ter. Hieron. legitur Dure reliqui omnes Codic. legunt Duro. sic Hebr. Graec.
- Compl. Reg. Ordin. legunt De, et nonnulli alij impr. at Graeci. Hebr. M. S. ter. Hiero. et Congreg. legunt in.
- Sordium, illud, legunt omnes Codices, Compl. Reg. Ordin. Hier. et caeteri. Sixtus abtulit, Congreg. restituit. Deus sanctus Israel. Sic Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. et Codices multi, et M. S. licet aliqui impressi non legat, Congreg. legit.
- Ordin. et aliqui impr. legunt uox. at Hebr. Compl. Reg. M. S. et aliquot impr. et Congreg. nox. Graeca neutrum habent: in margine Ordin. et Syria habent nox.
- Impudentem. Hebr. Compl. Reg. Hieron. et aliqui M. S. et impr. et ita legendum, notat Lexicon Hebr. Complut. in Verbo 3Y2 sic Congreg. licet Ordin. et aliquot impr. legant impudence ibis, sic Compl. Reg. Ordin. et alij Codic. Auis enim illa Aegyptia est, cuius nomine Ouid lib. inscribitur; quem Ibin uocat. Congreg.
- Onocentaurus. Ordin. legitur ut in textu. Hebr. Graec. Compl. Reg. M. S. Congreg. ut in emendatione.
- Aliquot impressa legunt Dicite pusillanimes confortamini, ut pusillanimes connectant cum uerbo confortamini. at Hebr. Reg. Compl. M. S. connectunt uerbo dicite. est in casu dandi. Graeca non legunt uerbum dicite; sed sic, confortamini pusillanimes, at uulgatus utens uerbo dicite iuxta Hebraicam lectionem, ponit in casu dandi, sicque legit Hieronimus. Lectio autem ceptus est, quasi ipfi pusillanimes dicere praecipiantur. quae lectio esse uidetur ordinaria. Alij separant a uerbo dicite ut disimus.
- Unde triplex lectio inuenitur. prima in casu recto in uerbo dicite pusillanimes: 2^a in casu etiam recto in uerbo confortamini, priorem uidetur habere Ordinaria, posteriorem aliquot impressa: 3^a quae legitima est cum uerbo dicite in casu dandi, et habent Hebr. Compl. et Reg.
- Iudae, legunt Compl. Reg. Ordin. M. S. Congreg. nam in Hebr. et Graec. est in dandi casu, ut ex articulo constat.
- Propetam. Sic habent Compl. Reg. Ordin. et plur. impressa et Graec. aliqui legunt propetae, quod etiam uerum est, nam tam Isaias, quam Amos fuerunt propetae.
Graeca

v. 20. fecerim ei²

Graeca legunt accusandi casu. Hebr. ambiguae sunt, quia eadem vox est in utroque casu.

Et non legunt Hebr. nec Graec. tamen Compl. Reg. Ordin. Hierony. caeterique Cod. legunt, et si non legerent, supplendum erat.

Cap. 40. v. 9. Qui euangelizas sion
Qui euangelizas Ierusalem

Quae, quae in utroque loco in Hebr. et Graec. habetur in feminino, sicque in Ordin. legitur, et Hieronymus notat sic caeteros aertine interpretes, ut referatur ad Sion, et Ierusalem, tamen ipse Hieronymus in masculino legit, sicque Sic Reg. et Compl. et Graec. et Graec. quae habetur in Reg.

v. 11. Et liberauit

Sic Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. et omnes Codic. merdū est impressoris liberauit

v. 19. non scitis? n. non audistis?

Scitis. Sic Regia, Compl. Ordin. M. S. legunt Scitis. Audietis, Reg. et Hierony. Ordin. vero et alij Cod. Audistis. Sensus idem est in Sis. Congregatio non inuauit utramq. lectionem textus.

v. 25. Intransiuit

transibit habetur in Compl. Reg. et quibusdam antiquis: in alijs tamen in praeterito. Hebr. in futuro. Graec. in praeterito legunt.

Cap. 41. v. 17. in excelsis

In supinis, sic Compl. Reg. et Hieron. et alij Codic. at Congreg. Ordin. vero, et quaedam M. S. legunt in suprenis Ordin. et aliquot impr. legunt adsum. at Compl. Regia, et Hebr. adsunt sicque Hieron. interpretatur. Adsunt, inq. filij tui, sermo est ad Ecclesiam.

v. 25. Ecce adsum^t

et uocari, legunt Hebr. Hieron. Compl. Reg. Ordin. plurimi Cod. et Congreg. Graeca non habent.

v. 4. nomine tuo

Ordinaria, et quoddam M. S. legunt in nomine tuo. at Compl. Reg. et plurimi non legunt; nec Congreg.

v. 5. non est Deus

Deus non legunt Hebr. Graec. aliquot impr. et M. S. Congreg. legunt tamen Compl. Reg. Ordin.

v. 19. et tunc

Et. Sic legunt Compl. Reg. Ordin. et plurimi Cod. Congr.

Cap. 46. v. 7. stabit

Et legunt Compl. Reg. Ordin. plurimi Cod. Congreg.

v. 9. ab oriente instans

Auem. Sic legunt Hebr. Graec. Hieron. Compl. Reg. Ordin. et multi alij Codic. Congreg.

v. 12. Dabo in Sion salutem
et in Israel gloria mea.

Compl. Reg. Ordin. Hieron. et fere omnes Codic. impr. legunt ut in textu, sic Congreg. permisit. at Hebr. sic habent: Dabo in Sion salutem, Israeli gloriam meam.

Quoddam M. S. Latinum legit, et Israeli gloriam meam, inuicem illa coniunctione et: Graeca non sic habet

- Cap. 47. V. ii : irruet
Dedi in Sion salutem Israeli in glonam meam.
Et legunt Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. et fere omnes
Codices, Congreg.º
- Cap. 48. V. 6. Sunt quae nescis
Sunt non legit textus Hieron.º tamen legunt Compl.
Reg. Ordin. et plurimi Codic. Congreg.º reliquit. idem est
utriusque lectionis sensus.
- Cap. 49. V. 19. et sola
Et non legunt Hebr. et Graec. sed sic derelicta sunt sola.
at uero latini Codices, Compl. Reg. Ordin. Hieronymus,
et caeteri omnes legunt et sola.
- ibid. Hic erant
Hic legunt Compl. Reg. Ordin. textus Hieron. at uero Hebr.
et Graec. et quidam M. S. non Sabent. Congreg.º expunxit.
Graec. loco eius Sabent mihi.
- Cap. 50. V. 6. in me
Hebr. et Graec. non legunt, nec textus Hieron. et aliquot
M. S. Sabent tamen Compl. Reg. Ordin. Congreg.º non
expunxit.
- Cap. 52. V. 15. Et qui
Qui Compl. Reg. Ordin. legunt quae. at Hieron. legit et
interpretatur qui. Graec. Sabent qui. Hebr. ambi-
gua sunt, et utranque lectionem admittunt. multi im-
pressi Sabent qui. Congregatio non mutauit textum.
- Cap. 54. V. 4. non erubescas
Pars Congreg.º legit Erubescas. at Compl. Reg. Ordin. Hieron.
et latini omnes impressi legunt erubescas.
- Cap. 57. V. 8. regis augeto
regi, sed in Hebr. et in Reg. Compl. et alijs, sic Hierony.
legit et exponit, Congreg.º
- V. 16. Abcondi a te faciem meam
Nec in Hebr. nec in Reg. nec Compl. nec apud Hieron. nec
in nonnullis M. S. et impr. Hieron. in Comment. supplen-
dum censet faciem meam: Lyra autem supplendum (me).
quod argumento est ea uerba non leguntur tanquam de
textu. sumptum tamen est ex 70.º ideo retinendum; cu
etiam Ordin. et plurimi impr. legant, et Congreg.º non
expunxit.
- Cap. 59. V. 8. a nobis et non appropinquos
Sic Sabent Hebr. Compl. Reg. Ordin. M. S. Congreg.º Graec.
legunt in 3.ª persona eis, eos
- Cap. 60. V. 1. illuminare Ierusalem
Ierusalem non est in Hebr. nec Reg. nec Compl. nec apud
Hieron. tamen est apud 70.º et legitur in Ordin. et pluri-
mis impr. et in Misali Romano. Congreg.º non expunxit.
- V. 8. Qui a glorificauit
Quia. Sic Hebr. Compl. Regia, Ordin. et multi impr. et
M. S. Congreg.º
- Cap. 61. V. 1. uocent me
Dominus, Sabetur in Hebr. non tamen in 70.º quos ci-
tauit Lucas cap. 4. nec in Reg. nec in Compl. nec in
Ordin. Sabetur tamen in textu Hieron.º et in aliquibus
M. S. et a Coloni.

ibid.

ibid. Et ponere

It Compl. Reg. Ordin. legunt ut, non autem et. Congreg. ep:

ibid. fortitudinem

ponit et
fortitudinem non est in Hebr. et Graec. nec apud Hieron.
nec Coloni. sed illud Sion est in casu accusandi a uerbo
ponere; legitur tamen a Reg. Compl. Ordin. autem
sic habet consolationem. Congreg. sic censuit.

ibid. Et darem

et darem. Compl. Reg. Ordin. et alij Codic. legunt et daret
sic Congreg.

v. s. partem eorum

Suam, sic in Hebr. et apud Hieron. et antiquos M. S. Compl.
autem Reg. Ordin. legunt eorum.

Cap. 62. v. 2. nominavit.

Hebr. Graec. Compl. M. S. et aliqui impr. habent futurum nomi-
nabit. Ordin. autem nominavit, priorem lectionem secuta
est Congreg.

Cap. 63. v. 4. retributionis

redemptionis, Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. M. S. Cong.
legunt Redemptionis. aliquot uero impressi retributionis

Cap. 64. v. 6. Immundi omnes

Hebr. Compl. Reg. M. S. Congreg. legunt immundus. Graec.
autem, Ordin. et aliquot impr. habent immundi.

Cap. 65. v. 13. Oculis nostris

Meis, sic Hebr. Compl. Reg. Hieron. M. S. Congreg. at Ordin.
et aliquot impr. legunt nostris

v. 19. inueterabunt electi mei

Hebr. et Hieron. sic legunt et distinguunt Sax sententiam.
inueterabunt electis meis, non laborabunt frustra. at
uero Graec. Compl. Reg. Ordin. et fere omnes latini Codic.
legunt ut in textu. Sicque Congreg.

Cap. 66. v. 2. et contitum

et legunt Compl. Reg. Ordin. et alij impr. et M. S. Congreg.
Hebr. et Graec. legunt passive. similiter Hieron. scilicet

v. 15. diiudicabit

diiudicatur. Graec. uero iudicabitur. at Compl. Reg. Or-
din. et fere omnes latini Cod. ut in textu. Congreg. non
mutauit. Nam Hebr. etiam actiuam significationem ad-
mittunt.

v. 16. ianuam

Januam. in Hebr. unam loco illius Januam. at omnes la-
tini Codic. ut in textu.

PROPHETIA HIEREMIAE.

Cap. 1. v. 5. et dixi A, A, a,

A a a, in Hebr. unica est dictio asa, quae
est aliquando interiectio dolentis, quam Hieron. uer-
tit latine seu. Ios. 7. seu Domine Deus. Iudic. 6. Ecu
me Domine Deus, et cap. 11. Heu me filia mea, in qui-
bus locis haec habetur uox, quae in hoc loco, aliquando

875

est obsecrantis, soletq; uerbi tribus Aaa, ut in Eccl. loco, et
 Ezech. 20. et Ierem. 14. Iob. 1. debet tamen proferi hae
 distinctione tanquam unica dictio Aaa. III.

Cap. 12. V. 12. Omne malum
 Omne non legunt Hebr. Graec. Compl. Reg. M. S. et multi impr.
 Ordin. uero legit. Congreg. expunxit.

Cap. 2. V. 3. quia se elongauerunt
 Se non Sabent Compl. Reg. Ordin. et plurimi Codic. Cong. expunxit.

V. 13. Passures
 Passures, Graec. aliquot impr. Congreg.

V. 33. prosperum in ea
 In ea non legunt Compl. Reg. Ordin. et aliquot impr. tamen le-
 gunt Graec. Hieron. et aliquot M. S. Hebr. aut legunt in
 plurali in eis

Cap. 4. V. 3. Et habitatori
 Habitatori non legunt Hebr. Graec. Compl. Reg. Hieron.
 M. S. Congreg. Sabent tamen aliquot impr.

V. 7. Domini a nobis
 Nobis, ita Hebr. Graec. Hieron. Compl. Reg. M. S. Congreg.
 Ordin. uero et aliquot impr. Sabent uobis

V. 15. Concitate gentes
 Dicite Gentes, sic Sabent antiqua exempl. et Reg. Compl.
 et apud Hieron. et aliquot impr. Ordin. aut. quaedam M. S.
 legunt ut in textu. Hebr. uero facite recordari gentes. et
 Graec. ad idem tendunt. est enim in Hebr. uerbum re-
 cordandi in ea coniugatione, q; significat inducere ad eam
 actionem, q; significatur per uerbum. Congreg. mutauit et
 expunxit textum.

Cap. 7. V. 18. In uoluptatibus
 uolentatibus, ita in textu Hieron. et in comment. et in bib.
 M. S. et Graec. sic Congreg. legit, Licet Compl. Ordin. et
 Reg. legant ut in textu

Cap. 9. V. 13. quod didicerunt
 Teptus Hieron. et quaedam M. S. legunt quos ut referatur
 ad Baalim, et Graec. consentiunt. Hebr. ambigua sunt.
 quare utroque modo accipi possunt. Complut. uero, Reg. Ord.
 et plurimi impressi ut in textu. sensus idem est.

V. 15. Inueniant
 Et, et. Haec apud Hieron. et M. S. Hebr. et Graec. at Compl.
 Reg. Ordin. legunt. in priori loco ut, in posteriori et.

Cap. 10. V. 16. ita ut non
 Non in Hebr. non legitur, nec in Graec. nec a Hieron. qui le-
 git et exponit sine negatione, nempe inueniantur ut fugere
 non possint. ita etiam in Reg. et Compl. et in M. S. at Or-
 din. et aliquot impr. legunt Non.

Cap. 11. V. 6. Ad Deos
 Deos sic Sabent Hebr. Graec. Compl. Reg. M. S. Congreg. at Or-
 din. quidam impr. legunt eos ut orat in textu.

V. 12. tu ostendisti
 Tunc in Hebr. Graec. et Reg. et Compl. et M. S. et Ordin. et
 aliquot impr. legunt tu. priorem lectionem prior Congreg.
 secuta est, et ex parte etiam posterior Congreg.

Cap. 15. V. 14. patientia furoris tui
 Tua, tria exempla Hebr. Reg. Complut. et Robert. Sabent
 illud

illud furoris tui, sic: Holi in longitudine furoris tui me suscipere,
qua de causa Sictus adiecit. In Latina exemplaria omnia
id non habent, nec Hieron. epponit, licet idem sit sensus.
idcirco ablatum est tanquam vulgatae adiectum, cum nec
etiam in Graec. apud 70ta reperitur

Cap. 17. V. 9. Cor ^{omnium} Sominos

Cor omnium novem M. S. et Hieron. 70ta uero profundum
cor super omnia, Somo est, et quis cognosceret eum? At Reg. Compl.
Ordin. et multa impressa cor Sominis. August. lib. 13. con
faustum, c. 8. legit sic, grauer cor per omnia et Somo est,
et quis cognosceret eum? Congreg. ex parte legit omnium. at
prior Congreg. sic legendum censuit, et ea est uera lectio.
Et habent Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. et plurim. Codic.
nec legunt illud, tu.

Cap. 20. V. 6. In Babylonem tu

an, sic legunt Compl. Reg. Ordin. Hier. et plurim. Codices
et Congreg.

V. 15. Qui nanciauit

Graec. Compl. Reg. legunt quia. at Hebr. Hieron. Ordin.
et multi impr. qui

Cap. 22. V. 19. Et dixisti

Et non legunt Hebr. Compl. Reg. Ordin. Hier. et multi Cod.
habent tamen Graec. et in Hebr. tacite continetur, ut sae-
pe solet.

V. 29. Iecionias

Iecionias in Hebr. est Elonias, et in textu Hieron. tamen
Compl. Reg. Ordin. et latini fere omnes Codic. legunt cum
70ta Iecionias. Notat Lyran. eē idem nomen. nam Hebraei
solent nomina minuere, sicut apud Italos, Nicolaus Colinus,
et Niculus; sic etiam dicitur Bar iona, et Bar i'sanna.
Enim non habent Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. legunt,
et propheabant, tamen illud et non habent Hebr. Graec.
M. S. textus Hieron.

Cap. 23. V. 12. Et in Baal

V. 13. Adulterantium

Adulterantium, sic legunt Compl. Reg. Ordin. et fere oēs
impr. textus Hieron. et quaedam M. S. adulterium, et
distinguunt à praecedenti similitudinem, loco cuius
Hebr. legit horribilia, Hebr. turpitudinem. nam in Hebr.
sic habetur: Vid. turpitudinem adulterare, ambulare
in mendacijs. Congreg. nihil immutauit, quia ea est
communissima lectio in latinis, et cum nomine illo si-
militudinem quod est in oibus codicibus, legendum est
adulterantium

V. 31. Et quid uobis onus

Vos estis onus. Sic legitur in Compl. Reg. Ordin. apud
Hier. in multis alijs. in Graec. autem, uos estis
antep. in Hebr. uos estis onus, litteris nonnullis aliter

Cap. 25. V. 13. Et Ascalonis

combinatis, et sensus eo tendit, et quadrat sequentibus
Compl. Reg. Ordin. et plurimi Codic. legunt Ascalonis, tr
legi debet in casu dandi, quia regitur a uerbo praeced.
propinavi. sic Sabetur in M. S. et Congreg.ⁿⁱ uisum est.

Cap. 27. V. 8. Ut longe, etc. usque ad
eijciant

In Hebr. Sic faciam et eijciam in p.^a persona, at in Compl.
Reg. Ordin. textu Hieron. et fere omnibus impress. legi
in 3.^a persona, apud Graec. prius uerbum est ambiguum
quia infinitus est modus, postenius in p.^a persona sin:
gulari. Congreg.^o legit, ut in testu, quia lectio est con:
munissima, et idem est sensus in utraque persona.

V. 13. Ut eijciant

In Hebr. eijciam, et in M. S. tamen in impr. in 3.^a persona,
similiter in Graec.

V. 14. Vasa domus

Domus legunt Hebr. Compl. Reg. tamen non legunt
Graec. Ordin. et plurimi impr. et M. S. textus Hier.
Congreg.^o expunxit.

Cap. 29. V. 1. Quid misit

Quem legit Hier. M. S. Congreg. Graec. que similiter
Compl. Reg. Ordin. Hebr. ambigua sunt.

ibide. Propeta

Propeta Quidam Cod. impre. non legunt, tamen legunt

V. 10. Suscitabit

Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. et multi impr. et M. S.
Hebr. M. S. et Congreg. legunt de praeterito. Compl. u.
Reg. Ordin. de futuro, Graec. sunt ambigua.

Cap. 30. V. 7. Non timeas

He, sic legunt Compl. Reg. Ordin. M. S.

Cap. 31. V. 3. Miserans tui.

Qui non habent. Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. Congr.^o

V. 5. In monte Samariae, et
in monte

In monte Samariae non habetur in Hebr. Graec. Reg.
Compl. nec in antiquis impr. M. S. nec in textu Hier.
in comentario autem uidetur exponere, sed non quod
legat in eo loco, sed quia paulo ante facta est mentio
montium Samariae, Congreg.^o

V. 10. Et liberabit.

In Hebr. utramque uerbum praeteriti, Redemit et libe:
rauit. Similiter apud 70.ta in Compl. et Reg. et in
textu Hieron.ⁱ at in Ordin. utrumque est futuri.

V. 17. Domine

Non habetur in Hebr. Graec. M. S. textu Hieron.ⁱ Con:
greg.^o expunxit, at Compl. Reg. Ordin. legunt.

V. 36. Usque ad angulum, etc.
sanctum Domini

Usque ad torrentem Cedron, et usque ad angulum porta
equorum orientalis sanctum Domini. Sic habent
omnes Codic. latini, Hebr. et Graec. non autem ut in
testu. Est autem aduent. in Compl. Reg. et Ordin. et
in nonnullis illud sanctum Domini connecti uerbo
sequenti non exelletur. at uero Graec. connectunt
antecedentibus, s.^t totus torrens praedictus erit.

sanctus

sanctus Dño. et Graeci interponunt coniunctionem nempe, Et non euelletur. Latini Codic. non habent Et tamen non male distingui de, sicq. habet tex. Hieron. Hebr. ambigua sunt. Huic tamen sensui magis accommodantur.

Cap. 32. v. 11. Et in oculis

Et non habent Hebr. alig. M.S. et impr. Congreg. expunxit licet leg. à Compl. Reg. Ordin. Graec.

Cap. 33. v. 1. Et formaturus

Hebr. et quoddam M.S. loco et habent Dñus. at Graec. hnt et non autem Dñus solum Complut. Reg. Ordin. et omnes Cod. fere impres.

v. 8. Quoniam bonus

Dominus, Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. et alij omnes Codic.

v. 13. Iuda et Israel

Iherusalem, Hebr. Graec. Compl. Reg. M.S. Congreg. At Ordin. et alij impr. Israel.

Cap. 35. v. 10. Patris sui

Hebr. et Graec. eorum sensus idem est, Cod. Latini sui.

v. 11. Ego adducam

Graec. et quaedam M.S. Adduco caeteri Cod. ut in tex.

Cap. 38. v. 5. In quo non erat

Quaedam M.S. Hebr. Graec. Et in lacu non erat aqua. at omnes interpr. ut tex. idem est sensus

v. 9. Antiqua uestimenta

Non legunt Hebr. alig. M.S. Congreg. expunxit. Habent plur. Cod. impr.

v. 10. Super funes

Quidam M.S. subter, sic Graec. Hebr. tamen impr. super idem sensus

Cap. 40. v. 6. Ismael

Et Ismael Hebr. Graec. M.S. Compl. Reg. Ordin. et alij Codic. impr.

Cap. 43. v. 2. Ut interficiat

Compl. Reg. Ordin. et Graec. Hebr. M.S. ut.

Cap. 44. v. 7. Lege Domini

Hebr. Compl. Reg. Lege mea. Ordin. et plur. impr. et M.S. ut in textu. Congreg. non expunxit.

Cap. 47. v. 21. Aquae descendunt

Ascendant, sic Hebr. Graec. M.S. Ordin. aut et alig. impr. ascendunt. at Compl. et Reg. descendunt. Congreg. autem cum Hebr. et Graecis.

Cap. 48. v. 7. Peribunt ualles

Graec. Hebr. legunt in singul. peribit uallis. Latini Codic. fere omnes in plurali, sensus idem. Nam saepe Hebr. singul. pro plurali accip. et è contrario.

v. 13. Et ciuitates illius succenderunt

Hac non habent Graec. Hebr. aut habet in singulare, ciuitates illius succidit, seu excidit. Compl. Reg. legit ascenderunt. Ordin. uo succenderunt, sic alig. impr. At M.S. succiderunt, q. lectio consonat cum Hebr. Congr. sic legit.

v. 16. Ascendet ad te dissipabit

Ascendit, dissipabit, seu uastabit. Hebr. Graec. M.S. At impr. in futuro

v. 24. Et quod non

Et quod Hebr. M.S. alig. impr. habent et. At Compl.

- V. 28. Vitulam contemnante
 Reg. Ordin. et Congreg. et Compl. Reg. Ordin. legunt vitulam contemnantem, aliq. impr. vitulam contemnante. Hebr. vitula trima connectitur cum Seglor. ideo congreg. legit in Ablativo. Aenis non legunt Hebr. Graec. M.S. Compl. Reg. legunt Ordin. et aliquot impr. Congreg. expunxit Seon. sic Graec. Compl. Ordin. M.S. et multi impres. Hebr. Sicion.
 Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. M.S. Tumulum, sic Congreg. at quidam impr. tumulum est Hebr. Compl. Reg. M.S. et Ordin. in marg. Congr. legunt est. at Ordin. textus, et aliquot impr. Misus sum. Graec. Legatum misit; quae lectio eadem est in sensu cum Hebr. Compl. Reg.
 Cap. 49. V. 2. In tumultum
 V. 14. Misus sum
 Cap. 50. V. 2. Sculptilia eorum
 Cuius. Hebr. in utroque legunt eius Graec. Compl. Reg. Ordin. in utroque eorum, at in M.S. priori in eius posteriori eorum. sic utraque Congreg. illud eius Hebr. est foem. refertur ad Babylon.
 V. 8. Babylonis
Babylonis et. Habent Graec. Compl. Reg. Ordin. et aliquot M.S. tamen multi impr. non habent, nec Congr. intelligi tamen debet.
 V. 9. Suscito et adducam
 Complut. Reg. Ordin. suscitabo et adducam Graeci suscito, 2^m uerbum non legunt. Hebr. autem utruque legunt eodem modo in presenti. At M.S. ut in textu prior Congreg. sic.
 V. 11. Sicut vituli
 Ita Compl. Reg. Ordin. et fere oes Codic. impr. quaedam M.S. legunt vitulus Hebr. vitula, Graeci vitulae. Quidam M.S. Carmelum Hebr. Compl. Reg. Ordin. et fere oes Codices ut in top. Graeca aut in Carmelis.
 V. 18. Carmelus
 V. 20. Dominationem
Dominantiam, sic Compl. Reg. Ordin. et oes fere Cod. Latin. et M.S. At Hebr. Sabent rebellantium, sive rebellionum. Notatur tamen in uocabul. Compl. in uerbo דבדב posse etiam significare dominantium. Graeca longe aliter Sabent, quia aliter legunt in Hebr.
 V. 37. Cum fatuis
 Compl. Reg. Ordin. et multi M.S. legunt fatuit. in Hebr. totum Soc. Dracones cum fatuis sicarijs. sic legunt Bestiae syluestres cum ululis, sic q. habetur in margin. Ordin. Graeca aut phantasmata in insulis.
 Cap. 51. V. 24. In montibus
Gentibus Hebr. Graec. Compl. Reg. M.S. At Ordin. et aliq. impr. Montibus. Congreg. Gentibus.

v. 4i. Convuet

Sic Graec. Compl. Reg. Ordin. et fere omnes Codic. In Hebr. est praeteritum convuit, sed saepe fit, ut in futuro ponat. Haec non habent Reg. Compl. Cod. quidam antiqui: impr. tamen habent Hebr. Graec. Ordin. ubi loco secunda legitur alterius.

cap. 52.

v. 20. Sitr columnae secunde,
et . . .

Septimo Judaeos tria, Sic Graec. Hebr. Compl. Reg. Ordin. et aliqui Cod. et Congreg.

ibid. Transulit de Hierusale

Congreg. expunxit, quia superfluum, cum prius sit positum, et in aliquibus impr. et M. S. non habetur, licet habeat Ordin. Compl. Reg.

v. 29. Et factum est, usque ad finem

Haec alijs characteribus imprimenda post titulum Hieronorum.

THRENI.

cap. i.

v. 7. Dierum

Positum est pro Ablativo, nempe in diebus afflictionis suae recordata est Hierusalem omnium desiderabilium. Hic est enim legitimus sensus. Graec. enim Genitivus ille non habet Ablati. sicut Rom. 2. Cogitationum, v.

v. 20. Interficiet

Hebr. Graec. quaedam M. S. habent interficit. coiter tamen exempl. legunt de praesenti Reg. Compl. et in ter. Hieron. hic etiam legit et spiritali interpretatur hunc locum Greg. lib. 3. Mora. c. 18. Habet etiam maiorem significationem. Nam praesens indicat continuam, et indefinite interfectionem. Hebr. autem saepe praeteritis loco praesentis utuntur.

cap. i.

v. i. In terram.

In non habent aliquot M. S. habent tamen Compl. Reg. Ordin. et caet. impr. habent Graeco: et Hier. legit et interpretatur, et Graece non pot. coverti illud inclutam cum terra est enim accusativus nominis substantivi, ac si diceremus latine glorificate?

v. 6. In opprobrium et indignationem

Quaedam M. S. in opprobrio, et indignatione, in Complut. Reg. Ordin. Hieron. non habent in accusandi casu. In Hebr. aut et Graeco, sic habetur. et spreuit in indignatione furoris sui regem et sacerdotem.

cap. 3.

v. 23. Noui diluculo

In quibusdam M. S. Noua ut referatur ad illud Misericordiae, tamen omnia habent Noui, quod nomen, et Hieron. interpretatur de hominibus, qui in ecc. novitate spiritus induendi erant per xpm

- v. 26. Salutare Dei
 v. 28. Leuauit se super se
 v. 32. Abiecit, miserabitur.
 Cap. 4. v. 14. Non possunt intrare
- pot ad Iram exponi; quia nouos homines dabit Deus
 semper, ne Iudaei omnino consumerentur.
 Dei Hebr. Graec. Compl. Reg. Domini. At Ordin. et
 alij multi Dei.
 Se non Sabent Hebr. Graec. Compl. Reg. M.S.
 Et miserabitur. sic Hebr. Compl. Reg. Ordin. et alij Cod.
 Intrare, Compl. et Reg. sed non Ordin. nec M.S. nec Hebr.
 nec Graec. et obstat sensui, is enim est: Veniunt uesti-
 menta polluta, cum secundum legem ea tangere, seu
 tenere non possent. Congreg. expunxit.

PROPHETIA BARUCH.

- Cap. 1. v. 11. Et ad iudices nostros
 Cap. 2. v. 2. In circuito nostro,
 v. 10. Magnitudine mali
 v. 11. Fundimus preces et pe-
timus misericordiam.
 v. 12. Non feceritis nec addie-
ritis
 v. 14. Et intelligent
 Cap. 3. v. 2. Et non peribimus
 v. 8. Nam si in ira Dei
ibid. In pace super terram
 v. 13. Negotiatores terrae
 Cap. 4. v. 5. Quod, ad iracundiam.
 Cap. 5. v. 27. Sicut, gausa
 Cap. 5. v. 3. Suum in te
- Non Sabent Graec. M.S. licet legant Compl. Reg.
 Ordin. Congreg. expunxit.
 Compl. Reg. Ordin. et aliquot impr. legunt Et in oibus
populis. tamen illud et non Sabent Graeca. debet
 autem poni coma secundum illud in improprium
ut connectatur sequentibus.
 Mali non Sabent Graec. tamen legunt Compl. Reg.
 Ordin. et plurimi Codic.
 Non legunt Graec. et aliquot M.S. tamen Sabent fere
 omnes Codices.
 Non Sabent Graec. nec M.S. Congreg. expunxit.
 Graec. non legunt, tamen Sabent Compl. Reg. Ordin.
 et omnes fere Cod. Latini.
 Et nos, sic Graec. Compl. Reg. Ordin. et oes Codic.
 Nam Graec. non legunt: legunt tamen latini Codices oes.
Sempiternam. Super terram, legunt Compl. Ordin.
 Reg. et multi impr. in Graec. et aliqua M.S. et Con-
 gregatio legunt sempiterna.
 Terrae Compl. Reg. Ordin. legunt. at Meran. M.S. le-
 gunt Graec. Meran. esse autem locum destinatum
 indicat particula et coniungens cum sequ. Et eman,
 sicque legunt recentiores scilicet Meran.
 Quod in ira legunt Complut. Reg. Ordin. et fere oes
 Codices, et Congreg.
 Sicut enim, Graec. Compl. Reg. Ordin. et alij Codices,
 Tuum. ita Sabetur, at latini omnes legunt suum in te, in
 eundem recidit sensum.

v. 6. in honore
 Cap. 6. v. 6. Nam ligna ipsorum
 v. 15. Dimuevitis eos
 v. 26. Hupeni eorum
 v. 43. Artificus etiam
 v. 47. ligna et lapidea
 v. 50. Lignorum et lapidearum
 v. 52. Quique fortiores sunt

Ord. et aliquot impr. legunt in honorem - sic etiam Complut. et
 Reg. at Graec. et M. S. Congreg. in honore.
 Ligna legunt Compl. Reg. Ordin. Lyran. et multi impres.
 Graeca tamen, et M. S. lingua. Vitium fuit impressor.
 Complutens. Reg. reuercamini. Ordin. autem reueremini.
 at multi impres. ut in textu. sensus idem est.
 Munera eorum. Complut. Reg. Ordin. et plerique impres.
 legunt Gumeni, tamen Graec. et M. S. habent munera.
 Artificus Graec. et M. S. sic habent.
 Non legunt Graec. Compl. Reg. Ordin. Congr. expunxit.
 Graec. non legunt nec Compl. Reg. Ordin. Congr. expunxit.
 Hi qui sic legunt dant sententiam Graec. et M. S. licet im-
 press. plerique ut in textu, sed corrupta est lectio, Congr.
 reduplit.
 Ipsa sic legunt Graec. et M. S. licet plerique impressi ut inter-
 tineant. plerique impressi teneant, sed corrupte. Grae-
 ca enim significant a tinea corrumpi quod dicitur tene-
 ant uerbo usitato, sic Congreg. et M. S.

v. 53. Quae in paucis sunt.
 v. 65. Illos tenent

PROPHETIA EZECHIELIS.

Cap. 3. v. 4. Ad populos profundi
 sermones.
 v. 8. Auribus tuis audi: uade
 ad transmigrat. et ingre-
 dere.
 Cap. 4. v. 7. Erunt extentum
 Cap. 5. v. 7. Iuxta iustitias

Ad populos multos profundi, etc. Multos Hebr. Graec.
 legunt, similiter Complut. Reg. Ordin. Congreg.
 Auribus tuis audi et uade ingredi ad transmigracionem,
 ad filios, etc. Sic ordo est Hebr. Graec. et in omnibus
 exemplaribus. Sixtus permatauit.
 In aliquibus M. S. legitur exortum.
 Iudicia. nonnulla M. S. legunt sine negatione (opati
 estis) tamen multa alia et oia impressa habent nega-
 tionem. consonant Hebr. et Graec. et Hiero. sic inter-
 pretat. cuius sensus est, quod Judaei naalem recti-
tudinem, quam Gentes seruabant non seruauerunt. Cap. ij.
Si affirmatiue iudicia gentium estis operati in ali-
 um sensum nempe quod grauos mores gentium ser-
uauerint Iudaei. Difficultas est in identitate uoca-
 buli, quia utrobique legitur iudicia cum tamen Grae-
 ce distincta sint. nam sic habetur . . . in cap.
 Pagrinus hunc locum sine negatione
 uertit, sed infideliter. Ut igitur hunc locum ab illo
 cap. ij. Sixtus distingueret, loco iudicia uertit

- iustitias*, quia tamen id repugnat exemplaribus omnibus retentum est antiquum uocabulum, in Hebraeo aut utroque in loco idem est uocabulum.
- Cap. 7. V. 8. Filios suos
 ibid. Patres suos
 Suos non legunt Hebr. Graec. Compl. Reg. et multi Codices impres. Congreg. expunxit.
 Suos legunt Hebr. Compl. Reg. et alij multi Cod. et Congr. Graec. non legunt.
- Cap. 7. V. i. Deus terrae
 In Hebr. et Graec. est casus dandi, et debet conuerti cum uerbo dicit. Unde debet scribi littera maiuscula sic Terrae.
- Cap. 8. V. 12. Vides fili
 Hebr. et Graec. quidam M. S. legunt uidisti at Compl. Reg. Ordin. et plurima impres. Vides.
- Cap. 9. V. 2. Vnusquisque uas
 Sic Compl. et Reg. at Graec. Ordin. et plurimi impr. et M. S. Sabent uniuscuiusque.
- ibid. In manu eius
 Quaedam M. S. loco eius legunt sua. at plurimi impr. et M. S. Sabent eius sensus est idem.
- V. 5. Paruulos et mulieres
Paruulum. Sic Hebr. Complut. Reg. Ordin. plurima impr. et Congreg. at Graec. et aliquot M. S. legunt paruulos.
- Cap. 10. V. 18. Quatuor uultus
 In Hebr. Reg. apud Hieron. et in quibusdam M. S. legitur bis quatuor quatuor apud 70. uero, et communiter in exemplaribus impressis, et M. S. semel tantum.
- Cap. 11. V. 13. Fratres tui
 Bis legitur fratres tui in Hebr. Reg. Compl. et apud Hieron. et in quibusdam M. S. in impr. multis non habetur, nec in Graec. et sensus idem fere est. nam Hebraei solent aliquando geminare uerbum ad significationem augendam.
- Cap. 13. V. 8. Grandes in ira in consumptione
Grandes Hebr. uertunt grandinis tamen Hieron. praegrandes, sique Sabent omnes Latini. Vide dictionarium Hebraicum in dicto nomine Hebraico, et uerbo Ordin. legunt consummationem, at Compl. Reg. et plurimi Cod. ut in textu. Textus Hieron. sicut Ordin. legit. Idem est sensus.
- Cap. 15. V. 3. Sic tradam
Tradidi. Hebr. Graec. M. S. Impr. uero, Reg. Compl. Ordin. Hiero. et caetera Sabent tradam.
- Cap. 16. V. 8. Ianthino
 V. 11. et polimito
Ianthino. i. calceis ex corio coloris uiolacei et multicoloribus. Hoc nomen in Hebr. et Graec. idem est cum eo, quod paulo superius positum est discoloribus, sicut et illud polimito idem est in Hebr. et Graec. cum illo superiusposito subtilibus nescio cui interpretis sic uaria uerhone usus est.
- V. 14. Vestimentis meis
tuis, sic Hebr. Graec. M. S. textus Hieron. et aliquot Impr. et Congreg. at Compl. Reg. Ordin. legunt meis.

V. 16. Vestita es eis

Operuisti illas, sic Hebr. Graec. M. S. textus Hieron. Compl. Reg. at Ordin. ut in textu.

V. 24. Iustificacionem tuam

Quaedam M. S. Sabent ius tuum, at Compl. Reg. Ordin. et fere omnes Cod. ut in textu.

Cap. 17. V. 6. Et sit in uinea?

Ut sit, sic Compl. Reg. Ordin. textus Hieron. Sabet et, sensus idem est. Congreg. ut

Cap. 15. V. 8. portabit filius

portauit, Hebr. Graec. M. S. et apud Hieron. est in penito et consonant sequentia et antecedentia.

Cap. 19. V. 1. Et tu fili Domini

Fili Domini, Hebr. et Graec. non legunt, nec Compl. Ordin. legunt tamen multi impr. Cod. textus Hieron. non legit, nec Congreg.

Cap. 20. V. 20. Ut darem eis

In Hebr. Graec. M. S. Sabetur illam. in impr. non legitur, nec subintelligitur.

V. 27. Dicit Dominus

Dominus Deus. Sic Hebr. Graec. Compl. Reg. Congr. M. S. at Ordin. ut textus.

V. 32. Induxero uos

Quidam impr. legunt eduxero. Compl. Reg. legunt adduxero at Ordin. et M. S. Sabent induxero, sic Hebr. et Graec.

Cap. 21. V. 20. Euagina te
lima te

In omnibus codicibus sic legimus ista duo separata, Euagina te, limate. At Graec. et Hebr. indicant esse coniuncte legenda, quasi participia, mucro euaginate, et limate; sicqz Hieron. legisse uidetur in comment. licet in textu diuisa legantur, ut in alijs codicibus.

Cap. 22. V. 5. mea spreuistis

Hebr. M. S. Congr. legunt spreuisti, polluisti. Graeca spreuerunt, polluerunt, Compl. Reg. Ordin. ut erat in textu, spreuistis, polluistis.

Cap. 23. V. 2. eius minor

minor non habetur in Hebr. Compl. Reg. nec apud Hieron. Sabetur tamen in Graec. Ordin. multis impr. et licet tolleretur, sensus permanet, nam prior soror dicta est maior, ergo haec minor erat.

V. 36. Ornata est

In quibusdam M. S. ordinata, tamen Compl. Reg. Ordin. et omnes impr. textus Hieron. ornata legunt. sic Graec. Hebr. idem enim est ornata quod praeparata.

V. 37. manibus eorum

In Hebr. earum. at Compl. Reg. Ordin. fere omnes impr. eorum. sic habent etiam Graec.

V. 40. Et cum Idolis suis fornicatae sunt

Hic uersus nec in Hebr. nec in Graec. Compl. Reg. nec apud Hieron. nec Louan. nec in multis M. S. tamen habetur in Ordin. et multi impr. Delenda uidentur ex uerbis ipsius contextus, nam dicitur quod tasti indicabunt eas iudicio adulterarum, et effundentium sanguinem: Eorum duorum tamen redditur cau. superfluum ergo est illud 3^m cum

- 195
- Cap. 25. V. 2. Idcirco, ego
 V. 5. Filijs Orientis
 Cap. 27. V. 26. perculsi
 Cap. 28. V. 12. monte sancto
 Cap. 29. V. 7. quod dixeris
 Cap. 30. V. 16. Primo mense
 ibid. ponit
 V. 2. et extraham
 Cap. 32. V. 8. propter universas iniquitates, quas operatus es.
 V. 23. Cane carmen.
 V. 19. descenderunt in lacum.
 V. 26. dedit terrorem suum.
 Cap. 33. V. 8. Conuertimini, a uis.
 V. 24. Terram eorum
 Cap. 34. V. 20. Et pluuiae
 Cap. 35. V. 10. et rogastis
 Cap. 36. V. 1. Vallibus, et
- Adolis fornicatae sunt.
 Compl. Reg. Ordin. Graec. M. S. quoddam legunt Eue ego
 at textus Hieron. et multi impr. et Hebr. non legunt illud Eue.
 Compl. Reg. Ordin. textus Hieron. et multi impr. legunt filij
 sic Congreg. at quaedam M. S. Catena filios.
perculsi, in M. S. et apud Hieron. et in emendatis impr. Cong.
sancto non legunt Hebr. Graec. Compl. Reg. enim, et mul-
 ti Cod. impr. et M. S. legunt tamen Ordin. et aliquot
 impr. Congreg. expunxit.
 Ordin. et multi impr. et Graec. legunt dixeris Hebr. Compl.
 Reg. dixerit. textus Hieron. utrumque legit indifferenter.
 Nam Hebraei saepe mutant personam.
Mense non habetur in Hebr. nec textu Hieron. sed habent Graec.
 Reg. Ordin. et plurimi impr. et suppletur in Hebraeo iuxta
 uerbasim eius.
Ponit, sic M. S. Congreg. et consecutio sermonis postulat.
 In quibusdam M. S. habetur extrahet, sed mendum est. nam
 in Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. apud Hieron. et in
 aliquis legitur extraham.
 Haec omnia leguntur in Ordin. non tamen in Graec. Hebr.
 Compl. Reg. nec apud Hieron. nec in multis M. S. et
 impr. ideo Congreg. sustulit.
 Non habetur in Hebr. nec Graeco carmen, sed uerbum quo
 significat luctum, nec in textu Hieron. et in aliquibus
 M. S. non legitur, Congreg. expunxit. Legitur tamen
 a Compl. Reg. Ordin.
 Compl. Reg. Ordin. descenderunt. at Hebr. Graec. ter.
 Hieron. M. S. Congr. descendunt.
Dedi terrorem meum. Sic Hebr. Graec. Compl. Reg. apud
 Hieron. et in M. S.
Conuertimini conuertentur. Sic in Hebr. Graec. Compl.
 Reg. M. S.
Eorum non habetur in Hebr. nec in quibusdam M. S. et
 habetur a 70. Compl. Reg. et in ter. Hieron. cum cae-
 teris impr.
 Et non habent Hebr. Graec. ter. Hieron. M. S. legunt in
 Compl. Ordin. Reg. Congreg. expunxit.
Derogastis. Sic Compl. Ordin. plurimi impr. M. S. Congr.
Vallibusque et et legunt Compl. Reg. Ordin. plur. impr.
 M. S. Hebr. Graec. Congreg.

Cap. 37. v. 13. et filijs
ibid. socijs.
ibid. socijs eius

Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. M. S. et nonnulli impr. filioꝝ
Hebr. Graec. M. S. et multi impr. sociorum.
Hebr. Graec. Compl. Ordin. Reg. M. S. et impr. sociorumq;
Haec omnia Congreg.

Cap. 38. v. 1. et terram

Et non habetur in Hebr. tamen habetur à 70.ta Compl. Reg.
et caeter. impr. Hieron. non legit, immo sine illo exponit,
et in M. S. non habetur. et sequentibus non quadrat.

Cap. 39. v. 1. et deducam te

Ordin. et quaedam M. S. legunt deducam. at Compl. Reg.
et multi impr. et Graec. educam, sic Congreg. tep. Hiero.
deducam, siue deducam, Hebr. neutrum habent.

Cap. 42. v. 4. Cubitis quinquaginta

Legitur à Compl. Reg. Ordin. Hieron. et caeter. in impr.
tamen non habetur in Hebr. Graec. M. S. sed tamen oia
retinenda. quare ad uerissimum sensum pertinent.

Cap. 44. v. 25. domui suae

Suae, sic Hebr. Graec. Reg. Compl. apud Hieron. M. S.

Cap. 46. v. 16. princeps domum

Donum ita Hebr. Graec. Compl. Reg. et sic explicat Hiero.
et habetur in multis Biblijs, et contextus indicat. loq̃t̃
enim de dono et legato.

Cap. 47. v. 10. pomiferum

Sic Compl. Reg. Ordin. et impr. plurim. quidam M. S.
fructiferum, textus Hieron. habet pomiferum uel fru-
giferum. Hebr. uero et Graec. comestibili.

v. 14. Enon et c.
Damasci;
Aquilonem et terminus.

Enon, sic connectunt Compl. Reg. Ordin. apud Hieron. et
caet. impr. quamuis in Hebr. habeat illud et. qui-
dam M. S. legunt et. terminum Enat̃, cois lectio ea
est quae est posita.

Cap. 48. v. 1. Ad Aquilonem

Compl. Reg. et aliquot impr. legunt ab Aquilone. tamen
Hebr. Graec. M. S. ut in textu.

ibid. iuxta uiam

Graec. Hebr. ad partem. Compl. Reg. Ordin. et plurimi
iuxta uiam, quidam M. S. neutrum, sed iuxta Enat̃.

v. 21. erit in terminum etc.

Inter terminum, Sic Compl. Reg. apud Hieron. Ordin.
M. S. et impr. multa Hebr. Graec.

PROPHETIA DANIELIS.

Cap. 2. v. 2. Praecipit ergo

Ordin. et quidam M. S. text. Hieron. legunt ergo. at.
Compl. Reg. et plures impr. autem, et Hebr. et Graec.
et quod aliquando ponitur loco ergo.

v. 18. Patrum meorum

Sic Compl. Reg. Hier. Ordin. multa M. S. et impr. s̃os
nostrorum in Hebr. est Deus patris mei in Graec.
Patrum meorum, sic Louan. q̃ lectio in prima Cong.
fuit probata, in posteriore mutata in nostrorum.

v. 26. De Monte

v. 29. De argenteum

v. 31. Partem testeam

Cap. 3^m v. 17. Et ambulabant in medio

v. 32. Et gloriosus

v. 44. Benedicite, imber

v. 45. Omnes spiritus

v. 47. Frigus et aestas

v. 72. Tunc Nabucodonosor

v. 73. Respondit rex

v. 75. et Saraballa

Cap. 4. v. 18. Ignoscet Deus

v. 21. Civitas magna

v. 23. Quasi unguis

v. 27. Omnes uice

Cap. 5. v. 1. Balthassar rex

v. 2. Repro suo

lectioni autem meorum non solum Hebr. Graec. et Lo-
uan. consentiunt, sed aliquot etiam M. S.

Non legunt Hebr. Compl. Reg. M. S. quaedam. tr. habent
Graec. Ordin. tes. Hieron. plurim. impr. Congreg. retinuit.
Non habetur in Hebr. Compl. Reg. Louan. habetur à 70ta et
apud Hieron. et in multis alijs, et in Ordin. et contextus id
postulat.

In Compl. Reg. et multis testeam. apud Hieron. testam. in
plur. M. S. testae. nam si non adderetur, figuli, dicen-
dum erat testeam: at uero addito figuli, ut habent impr.
et M. S. dicendum est testae. in Graec. dicitur testeam si-
nefiguli, in Hebr. testae figuli.

Quae sequuntur in uoluminibus Hebr. non reperi alijs caracte-
ribus scribenda.

Illud et gloriosus, Graec. et quidam M. S. non legunt, habet tes-
tus Hiero. Compl. Reg. Ordin. et fere impr.

Omnes imber Graec. Ordin. et Congreg.

Omnes, sic Graec. Ordin. Compl.

Artus, sic Graec. Compl. Reg. M. S. Congreg.

Hucusque in Hebr. non habentur, et quae posuimus de Neo-
dotionis editione translata sunt. Haec alijs caracteribus
imprimantur.

Rex Hebr. et quidam M. S. non legunt. legunt Graec. Compl.
Reg. Ordin. plur. Impr. Cod. Congreg. expunxit.

Nomen est Palaesticum, et quod Hiero. et Gloss. interlin. uer-
tunt Braccas, et Vulgatus hoc cap. eodem modo uertit:
ubi enim supra dicitur cum braccis suis missi sunt
in ignem, tum hoc idem uocabulum nescio qua ratione
hoc in loco reseruaui nomen Saraballa: illi autem uer-
tit in latinum. est nomen neutrum in plur. scribitur
Graec. et Hebr. cum uno L,

Deus non legunt Hebr. Graec. M. S. nam intelligitur illud
opulsus

Civitas non habent Hebr. Graec. M. S. Congreg. expunxit.
Hebr. Graec. M. S. non legunt, Congreg. expunxit.

Omnes non legunt Hebr. Graec. M. S. Congr. expunxit.

In Hebr. Balthassar. Graec. Balthasar. Compl. Reg.
Ordin. et cetera impr. et M. S. sequuntur Graec. quaedam Hebr.
Suo. Hebr. Compl. Reg. aliquot M. S. non legunt. habent Graec.
Ordin. et plur. impr. Codic.

Cap. 6.

Cap. 6. V. 6. Sunquerrunt regi

Hoc uerbum reperitur in omnibus latinis exemplaribus obscurum tamen est. sequitur enim cum tumultu et indignatione conuenire, seu accedere, estq; illud uerbum quod habetur psal. 2. Quare fremuerunt gentes uerbum est W.

V. 25. De lacu leonum

In Hebr. et M. S. de manu. Graec. de ore, Compl. Reg. Hieron. et impr. de latu.

Cap. 7. V. 17. Dedit sanctos excelsi

Excelsi. in Louaniensibus excelsis. at in Reg. Compl. Ordin. Hieron. et caet. excelti. Similiter in Graec. est autem error ex Hebr. nam legitur in plurali, sed cum illud sanctis sit cum mutatione regiminis non potest uerti cum sanctis excelsis, sed cum sanctis excelsorum. quo numero personarum multiplicitas indicatur. retinenda est ergo lectio cois, excelsi quae eadem est in Hebr.

Cap. 10. V. 18. Cum ego egrededer

Compl. Reg. Ordin. testus Hieron. et multa impressa legunt loco ego enim. quaedam M. S. et prior Congr. ergo. at uero existimo mendam scriptorum. loco ergo legendum est ego. sic Hebr. Graec. habent, idq; Sixtus probauit, et posterior Congreg. admisit.

Cap. 11. V. 41. Multi conuerunt

In Hebr. multae, sic Glossa interline. ex Hieron. interpretatur multae scilicet urbes et regiones et gentes. ita etiam Syra. et in Hebr. et in M. S. in Graecis autem multi, sic in Compl. et Reg. prior lectio uerior, consonatq; sequentibus, et etiam antecedentibus. Ingrederetur inquit, terras, etc. Hieron. refert quordam uertisse multa scilicet millia.

V. 43. Per Libyam

Hieron. legit Libyas et Aethiopias

Cap. 12. V. 2. Ut uideantur

uideant. omnes Codices legunt uideant, sic etiam Congr.

V. 6. Dixi uero

In Hebr. dixit, et in Compl. et Reg. tamen in Graec. dixi, sicq; Hieron. legit et interpretatur, refertq; ad Danielem, sicque legunt impressi et Louan.

Hucusque Danielem in Hebraeo uolumine legimus; quae sequuntur usque ad finem libri de Reddotionis Editione translata sunt. Haec alijs cavaetibus imprimat.

Cap. 14. V. 36. Daniel serue Dei
in medio leonum
De lacu leonum

Haec a Hieron. Compl. Reg. et Ordin. et multis alijs leguntur.

V. 42. Tunc rex ait pauca
etc. usque ad finem cap.

Haec omnia nec in Compl. nec Reg. nec Hieron. habetur sed leguntur in Ordin. et multis impr. et opponit a Syra.

OSEÆ PROPHETÆ.

Cap. i. v. 2. Fac tibi filios

Hebr. Graec. Compl. Reg. non Sum, nec à Hieron. leg̃r, qui supplendum dicit uerbum sume, tamen habetur in quibusdam M. S. et impr. multis, et Ordin. et leg̃r ab Augus. lib. 22. contra Faustum cap. 80. et 89. et lib. contra Secundin. Manich. c. 21. et Basil. in Esai. c. 5. prope principium.

v. 9. Vester Deus

Deus non Est in Hebr. nec Graec. nec Compl. nec Reg. nec apud Hieron. nec in Louan. nec in multis M. S.

Cap. 2. v. 14. Baalim

Graec. idem est uocab. quod sequens Baalim tñ in Hebr. non sic, sed est hoc totum singulare. puta nomen cum affixo id est Sus me. quo nomine uisores uocabant maritos suos: à quo uocabulo dicit Deus abstinere eos debere, in odium idolorum, quae dicebantur Baalim, et uois similitudinem habebant. Vide Hieron. in Comment. in quibusdam M. S. et Louan. legitur in terram, tñ in Hebr. Compl. Reg. apud Hieron. et cõter in terra. 70ta super terram, quod idem est quod in terra.

Cap. 4. v. 3. Volucres caeli, et pisces maris

Sed et pisces. Compl. Reg. Ordin. caeteriq; Cod. impr. et M. S. Congreg.

v. ii. Fornicatio et uinum et ebr.

Septuaginta eam sententiã sic uertunt fornicationem, et uinum et ebrietatem suscepit cor populi mei. In Hebr. autem uerbum singulare est, et potest conuerti cum cor. Illud autem populus meus separatum est pertinetq; ad sequentem sententiam. Vulgatus autem legit in accusandi casu cor caeteraque in recto. Et quamuis in M. S. uerbum sit singulare, tamen p̃ Zeugma refertur ad singula praecedentia. Compl. Reg. et caetera impr. legunt in plurali eodem sensu.

Cap. 5. v. i. Et sicut

In Hebr. non habetur, nec in Hieron. nec M. S. nec Louan. tamen habetur in 70ta et in Complut. Reg. Ordin. et cõr in impr. sensus idem est. et sicut nõ exprimitur in nomine Laqueus sed subintelligitur, ita et non exprimitur in nomine rete.

v. 6. In Dominum

Impr. cõr habent in Domino. Hieron. à Domino. Hebr. tamen præponem in quae aliquando in, aliquando con significat. Cum autem hoc in loco significat

ROMA

cat con recte vertitur in casu accusandi, quod ferunt
Louan. et aliquando impr. emendatiores. At Compl. Reg.
Ordin. Sabent in Domino

cap. 10. V. ii. Arabit Judas
V. 14. Judicauit Baal.

Sic legunt Compl. Reg. Ordin. et caeteri Cod. Congreg.
Compl. Reg. et mult. Snt uindicauit. tamen quidam
M. S. et impr. Sabent iudicauit. eaq' lectio placuit
Congreg. priori et posteriori. locus difficilis est in intellectu.
Non legunt Hebr. Graec. Complu. Reg. M. S. Congreg.
Erant Hebr. Graec. Hieron. Compl. Reg. et multa M. S.
et impr. at Ordin. errant sed mendose

cap. 12. V. 6. Ad Dominum.
V. 11. Ergo frustra errant
V. eod. In uxore

Uxorem Quidam Cod. in utroque loco legunt uxorem
ut Reg. et Compl. et Ordin. quidam in utroque legunt
in uxore apud Hieron. sensus idem est. id est, propter
uxorem. idem tamen modus est seruandus in utroque
ibid. Seruauit Aliter custodiuit. Ordin. Seruauit, sed mendum est. Na'
ibi Syra interpretatur seruauit sicq' Compl. Reg. lect.
In Hebr. expectauit, scilicet septem annos pro uxore,
aut seruauit oues, ut exponit Hieron.

V. 13. Dominus Petrus Jacob.

Deus non legit Hebr. nec Graec. nec Compl. Congreg.
abstulit. Ordin legit

cap. 14. V. 5. Ab eis.

Hebr. tex. Hieron. legunt eo. at Graec. Compl. Reg.
Ordin et multi impr. eis.

V. 6. Israel germinabit

Hebr. Graec. et Compl. connectunt praecedenti Is-
rael scilicet: ero vos Israeli. At Ordin. diuidit, et
addit et .s. et Israel germinabit. In tex. Hieron.
et aliquibus impr. connectitur uerbo sequenti
Israeli germinabit.

ABDIA
IONA

PROPHETIA IOEL.

cap. 1. V. 8. Vineam meam

Non legunt, et probauit prior Congreg. et tñ legit
in Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. et a Hieron. et
caeteris, quod est argumento debere legi.

V. 15. In domum Dei

Domini Dei, sic Hebr. Graec. Compl. Reg. At uero Ordin.
et multi impres. Congreg. non legunt.

cap. 2. V. 13. Domino Deo nostro

Vestro. Hebr. Graec. Compl. Reg. M. S. Congreg. Vestro.
At Ordin. et alij impr. legunt uestro.

cap. 3. V. 19. In generatione, et. c.

Compl. Reg. multi impr. et M. S. Congreg. Snt qñoi.

PROPHETIA AMOS.

- Cap. i. V. i. Pastoribus ibid. Hecue De Hecue sic Hebr. Graec. M. S. et apud Hieron.
Cap. 2. V. 3. Abiecerit legem. Hebr. et Graec. utrumque uerbum habent numerum pluralis, Latini Cod. in singulari.
Cap. 3. V. 8. et rapinas Hebr. et Graec. in singulari numero. Latini Cod. in plurali.
Cap. 6. V. 2. In Calane Compl. Reg. Ordin. et alig. in Calane cum duplici nun et sine aspiratione. At Hieron. cum unico Nun. et non aspiratione. In Hebr. autem. In Hebr. aut habetur, sicut apud Hieron. cum unico nun sine aspiratione. En q. lra ipsa c. Latine per c. et s. exprimitur propter Dagues punctum.
Cap. 7. V. i. Post tonsorem Loco tonsozem snt Compl. Reg. Ordin. et Hieron. et ceter legitur torsionem. Louan. autem, et aliquot M. S. habent tonsozem: quod recepit Congreg. sed dicendum tonsionem, ut habetur ceter. sic enim est in Hebr. goze. id est torsiones.
Cap. 8. V. 4. Transiuit montes Dicat Dominus sic Hebr. Graec. Compl. Reg. apud Hieron. Deus Hebr. Compl. Reg. M. S. Deus. At Graec. et Ordin. tantum Domnus.
Cap. 9. V. i. Et qui fugerit Jugerit et non saluabitur exis qui fugerit. sic Hebr. ter. Hieron. et impr. emendatores et Congregatio.

PROPHETIA ABDIAE.

PROPHETIA IONAE.

- Cap. i. V. i. Surge et uade Et non habent Hebr. tamen legunt Graec. Compl. Reg. Or. Lin. et plurimi Codices et iuxta phrasim Hebraeam intelligit.
Cap. 3. V. 7. Clament ad Dominum Hebr. et Graec. legunt Deus sic Compl. Reg. At Ordin. et multi impr. Dominum
V. 2. Ciuitas magna. Hebr. Graec. legunt magna Deo Latini tñ Cod. nō snt illud Deo.

PROPHETIA MICHAEL.

- Cap. 2. V. 5. Israel Illud Israel in aliquibus impr. connectitur praecedenti ione scilicet Domini Israel, tamen neutrum habent Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. M. S. Congreg. exprunxit.
Cap. 4. V. 3. Vitem suam. Compl. Reg. Ordin. et multi impr. Vineam legunt. Hebraicum uocabulum

cabulum utrumque significat Graec. uero uitem

v. s. Consolabor

Non legunt Hebr. Graec. Compl. Reg. M. S. Congreg.
expunxit. Legitur in Ordin. et quibusdam impr.

cap. 5. v. 9. et exaltabitur

Sic Hebr. Graec. ter. Hieron. M. S. et Congreg.

cap. 8. v. 5. Cogitauerit in te.

Non legunt Hebr. M. S. legunt tñ Graec. Compl. Reg. Ordin.
Congreg. expunxit

v. 9. Nomen eius

Iam Hebr. M. S. ter. Hieron. Congreg. At Graec. Compl.
Reg. eius.

v. 18. In uoluptatibus

Voluntatibus. Ter. Hieron. M. S. consonant Hebr. et Graec.
in quibus habetur consilijs. Congregatio sic legit. At
Compl. Reg. et multi impr. ut in textu.

cap. 7. v. 12. In die illa usque ad te
ueniet

Et usque ad te. Compl. Reg. M. S. Hebr. Congreg.

v. 15. Dies egressionis

Veniet de Hebr. Chaldae. M. S. ter. Hieron. Congr.
Compl. Reg. et aliqua impr. legunt diem. At Hebr. Graec.
M. S. dies.

v. 17. Terrae turbabuntur
ibid. Desiderabunt.

Turbabuntur. Compl. Reg. M. S.
Formidabunt. Sic in Hebr. Graec. apud Hieron. Or.
din. et M. S.

PROPHETIA NAHVM.

Cap. 1. v. 1. Elcesaei

In Hebr. est quops in Graecis cappa, unde non de-
bet scribi cum aspiratione, sic Congr. et aliquot
impr. ac M. S. Codices.

Cap. 2. v. 2. Sic, superbiam.

Sicut superbiam, Sic Hebr. Graec. M. S. et aliquot
impressi emendatiores et Congreg.

v. 13. Quadrigas tuas.

Quidam M. S. legunt eius. At Hebr. Graec. Compl.
Reg. plurimim impressi tuas.

Cap. 3. v. 15. Congregare ergo

Non legunt Hebr. Graec. M. S. congreg.

PROPHETIA ABACVC

Cap. 1. v. 3. Quare respicis usque
ad Sabentia daem

Haec non habentur in Hebr. nec Graec. nec Compl.
nec Reg. nec apud Hieron. nec M. S.

v. 13. Non respicis

Non in Hebr. et Graec. est affirmatiue, tamen Compl.
Reg. Hieron. Ordin. et omnia et M. S. legunt non
Congreg. abstulit.

Cap. 2. v. 16. Non cessat

Non pauit M. S. Hebr. Graec. Congreg.

v. 5. Congregauit
Coaceruauit

Verumque uerbum est in futuro in Hebr. Graec. apud
Hieron. et in M. S.

v. 17. Hominis.

Hebr. Graec. M. S. testus Hieron. hominum.

- v. 6. Aggruat. Et aggruat. illud et legunt Hebr. Graec. Compl. Reg. M. S. et plurimi impressi. Congreg.
 Cap. 3. v. 8. Egredietur et egredietur, Sic Hebr. Graec. top. Hieron. quaedam impres. et M. S. Congreg.
 v. 13. qui ascendis Ascendes. Hebr. Graec. M. S. top. Hieron.
 v. 18. et in favore Et non legunt Hebr. top. Hieron. M. S. Congreg.
 v. 24. A uoce In top. Hieron. et in quibusdam M. S. legitur ad uocem.

PROPHETIA SOPHONIAE.

- Cap. 3. v. 17. Dilectione tua Ita in Hebr. Graec. et M. S. et sic Hieron. exponit.
 v. 18. Hugas Hugas nomen est Hebraeum Hieron. in comment. fatetur se conseruasse illud, ut significaret Hebraeam esse matrem linguarum. nomen est masculini generis. Syra nanos homines interpretati. Quidam alij interpretantur tristitia affectus, ac taedio, longitudine expectationis Messiae.
 v. 19. Et in omne Et non legunt Hebr. Graec. Complut. Reg. Ordin. nec ulli fere codices. Congreg. expunxit.

PROPHETIA AGGAEI.

- Cap. i. v. 8. Vocem Dei sui. Vocem Domini Dei tui. Sic legunt Hebr. Graec. Complut. Reg. Congreg. At Ordinarius top. Hieron. Dei in quibusdam autem M. S. legitur tantum Domini.

PROPHETIA ZACCHARIAE.

- Cap. i. v. 13. Ipsi uero Ipsi. sic legunt Hebr. Graec. Complut. Reg. Ordin. et fere omnes Codic. Congreg.
 Cap. 3. v. 2. Dominus in te satan Dominus in te et inerepet in te Dominus. Sic Hebr. Graec. Compl. Reg. Ordin. et omnes Cod. Sixtus mutauit, restituit Congreg.
 v. 10. Coram Iesu Post illud Iesu ponuntur duo puncta in Complut. Reg. Ordin. apud Hieron. et alijs codic. et deletur coma post illud unum.
 ibid. Ego clabo Caclabo. in omnibus scribitur cum diptongo, quia significat sculperre.
 Cap. 4. v. 7. Quis tu mons magnae Varia est Suius sententiae distinctio, nam sub interrogatione, tota legitur in Complut. Reg. Ordin. Complut. et in
coram Zorobabel in planum

v. 41. Plaga magna
v. 47. Iam uolunt fortiter

Fuga. ita Graec. M. S. Ordin. in margine.
In quodam M. S. legitur uult, cepit, sicque setur
in Graec. in Ordin. aut habetur uolunt, exeunt
tamen comunis lectio est, q̄ habetur in textu, et Graeca
uerba posita sunt loco pluralis numeri. Cong. nihil
mutauit.

Cap. 6. v. 12. Cupatorem
v. 15. Aliqui impij

Cupator, Graec. M. S. Congreg.
Sic Compl. Reg. et multa impr. at Graec. et Ordin. le-
gunt aliqui ex impijs.

v. 17. In Hierusalem
In Ierusalem

In Graec. non Snt et M. S. et Congr. expunxit.

v. 28. Voce tubae incessu mul-
titudinis eorum

Voce multitudinis et incessu turbae. Sic legitur Graec.
et in omnibus exemplaribus. Sixtus mutauit ad li-
bitum. et quod in Louan. legitur incessu tubae men-
dum est impres. loco enim turbae quod habent Graec.
et exempl. latina positum est tubae. In Graeco enim
unum est et idem uocabulum multitudinis et turbae
in hoc loco.

v. 30. Laura

In marg. ordin. Auarum. tamen omnes Codices le-
gunt Laura.

v. 45. Citius iuramentum

In quibusdam M. S. rupit ius uramenti

v. 52. Sub pedes Elephantis

Graec. et M. S. quaedam legunt sub elephantem.

Cap. 7. v. 5. Dispersionem

Dispersionem M. S. Congreg.

v. 6. Et regionibus regis

Et, sic Graec. M. S. at Compl. Reg. et alij Codic. in
habent loco et

v. 7. Vt uideret exterminium
quod fecit Iuda, sed

Haec non sunt in Graec. nec in Louan. nec in qui-
busdam M. S. sunt tamen in Compl. Reg. Ordin.
et antiquis impr.

v. 32. In pædan.

Graeca habent et

Cap. 8. v. 2. regionem Iudaeam

Graec. Indicam

v. 6. Filij Jacob

Graec. Accos.

Cap. 9. v. 27. Commodarent illi

Graec. Compl. Reg. illis.

v. 46. Erant malitiae

Compl. Reg. Ordin. et quaedam impr. habent militiae, sed
mendose, Nam Graec. M. S. et impr. emendata legunt ma-
litiae. Occidit enim quinguenta Duces.

Cap. 10. v. 33. Demetrii, et c.
Alexander

In quibusdam Graecis habetur, fugit exercitus Alexandri
et insecutus est eum Demetrius, sicq̄ narrat Iosephus lib.
13. c. 5. latina autem exemplaria habent uti positum est,
et non repugnant Graec, quamuis enim fugerit pars
exercitus Alexandri, tu altera uicit et occidit Demetrium.

- V. 35. Ipsi dignitatem
 Cap. ij. V. 27. Hoc est Sananiam
 V. 31. Ciuitates, Sydan
 Cap. 12. V. 5. A Dario
 V. 15. Miserat Oniātes, Rex
 etc.
 Cap. 13. V. 4. Natos quoque nostros.
 V. 7. In arce
 V. 33. Et qui eruperant erant
intra maedinam
 V. 34. Et seruiemus tibi.
 V. 39. Iuris praesij
 Cap. 14. V. 2. Et adduxerunt eum adse
 V. 15. In Spartiatis
 V. 33. In Hierusalem
 Cap. 15. V. 21. Alienam detinemus
 V. 27. Cedronem
 Cap. 16. V. 1. In populo ipsorum
 V. 12. In regione Iudaeae
- Digna te, sic Graec. et M. S.
Ita Graec. M. S. et aliquot impressa emendatiora Congreg.
Apud Latinos non habetur nominata 3ª ciuitas, tamen apud
Graecos ponitur p^o loco, Apherema.
Ab Ario. Omnia exemplaria Graeca et Latina legunt a
Dario, tñ cum sit idem qui paulo inferius refertur legent-
dum est. Ario ut illic notabimus.
Arius. Iosephus lib. 12. c. 5. hunc Regem appellat Anium,
quod si supra dictus est Darius, uel sic etiam appella-
tur, uel breuitatis causa sic est dictus, ut dicit Lyra acto-
modatius esset, uel illic Anium, uel sic Danium poni.
Verius est legendum utrobique Anium, cuius non solum
Iosephus, sed etiam Eusebius et Beda in Chronicis me-
minerunt, Darius etiam non est nomen Graecum, sed Pericu-
In quibusdam M. S. uestros, ut in Graec. tamen impr. et alia
M. S. nostros.
Ita, ita Graec. et quaedam M. S. impr. at Louan. arce.
Et eruperant qui erant intra maedinam, in ciuitatem. Sic
Graec. Louan. M. S. Congreg^o.
Seruiemus tibi non habetur Graec. nec in M. S. Cong^o expunxit.
Non habetur in Graec. tamen habetur à Compl. Reg. et impr.
non tamen habetur à Louan. nec in M. S. puti à Vulgato
positum declarandi causa nam nomen uini Graecam for-
tem hominem significat, non tantum sexum et aetatem.
Non legunt Graec. et in aliquot impr. Sed habent Compl. Reg.
Ordin. et plurimi Cod. et Congreg.
Graec. Spartam et in M. S. exemplaria coeteri snt Spartiatis.
Non legunt Graec. M. S. Congreg^o expunxit.
Graec. M. S. Congreg.
Cedron M. S. Congreg^o. Graec. Cedron. Idem d. 28.
Non habent Graec. et in aliquot M. S. tamen Codic. cae-
teri impr. legunt.
Iudaea non habetur Graec. tamen est in Compl. Reg. Ordin.
Louan. et alijs. puti additum à Vulgato declarationis
gratia.

2965

et in multis impressis, et in tex. Hieron. At uero Lym uidetur diuidere sic: Quis tu mons magna? coram Zorobabel in plano. Quaedam alia impressa emendationa sic diuidunt: Quis tu mons magne coram Zorobabel? in planum. Sic in Biblijs Plantini et Roberti et alijs. Secundae et tertiae lectionis sensus est: in planum enis, seu deiciens. Sive legamus coram Zorobabel, ut in secunda, sive non ut in tertia lectione. Hieron. in comment. sequitur tertiam lectionem. Quod si primam lectionem sequamur, ut totum sit sub interrogatione sensus sic erit: Quis tu mons magne coram Zorobabel in planum? id est, qui conuertendus es et deiciens in planitiam, cuius causa sequitur et educet lapidem etc. id est, quia Deus educet lapidem etc. Tertia lectio accommodatior est, et Hebraea magis quadrat. Septuaginta aliter legunt. tertiae lectioni consentit paraphrasis Caldaea, sic enim Sabet: Quis tu mons magne coram Zorobabel? non: ne sicut uallis. Consentiant et Louan.

Cap. 7. V. 7. recedentes

recedentem. sic Hebr. Graec. apud Hieron. M. S.

Cap. 10. V. 2. Et uane

Et non legunt Hebr. Graec. Complut. neque M. S. tex. Hiero. Congreg.

Cap. 12. V. 2. Leuabunt eum

Et non legunt Hebraei, Graec. tex. Hieron. Congreg.

Cap. 13. V. 2. Pseudopropietas

Iesp. Hieron. legit propietas. At Graec. Compl. Reg. Ordin. et latini Codic. pseudopropietas. Notat Hieron. in Comment. in Hebr. legi propietas, tamen re ipsa erant pseudopropietae; tamen dicuntur propietae, quia Idolorum cultores sic eos appellabant.

V. 10. Et dicam

Et non habent Hebr. tex. Hieron. M. S. Congreg. expunxit.

PROPHETIA MALACHIAE.

Cap. 1. V. 1. Propietae

Non habetur in Hebr. nec Graec. nec Complut. Reg. M. S. Congreg. expunxit

V. 2. Posui seculum

Seiv. non habetur in Hebr. Graec. Complut. Reg. Ordin. M. S. Congreg. expunxit.

Cap. 2. V. 11. Est Iuda
contaminauit Iuda.

In Hebr. et Graec. et tex. Hieron. legitur uniformiter Iuda in utroque loco. At Complut. Reg. et aliqui Codic. in priori legunt Iuda, in posteriori Judas.

Cap. 3. V. 4. Et exultant in

Non habentur in Hebr. nec apud Hieron. nec Louan.

195
nec M. S. Congreg^o expunxit.
V. 16. Et conuertimini Conuertimini: Sic Graec. Complut. Reg. M. S. et
multi impres. Congreg^o.

LIBER PRIMVS MACHABEORVM.

- Cap. 1. V. 32. Immunditias Immundis. Sic Graec. M. S. Congreg^o.
V. 41. Per populum Israel Non legunt Ordin. M. S. Congreg^o. Sabent tñ Graec. Compl. Reg.
Cap. 2. V. 16. Filij et mulieres Fily eorum et mulieres. Compl. Reg. Ordin. Fily eius. In
Graeci Fily eorum Congreg^o.
V. 18. Regis Antiochi Non habr Graec. tamen legunt Compl. Reg. et fere oēs
Codices Latini.
Cap. 3. V. 27. In finibus eorum Israel, Sic Graec. Compl. Reg. M. S. atque nonnulla impr.
V. 19. Ut tollerent Cod. omnes Sabent in singulari.
ibid. Haberet et semel et bis Et Complut. Reg. Ordin. Legunt et semel. tñ Graec. Louan.
et impr. quaedam emendata legunt ut semel, ut sit sen-
sus, timuit ne haberet sumptus bis, sicut Sabuit semel.
in quem sensum potest referri etiam si legatur et
semel. tamen quia conformis est Graeco, ille ut semel
restituendus est, licet Congreg^o reliquerit et.
V. 25. Et processerunt Compl. Reg. Ordin. Legunt processerunt ut irent. At
Graec. et quaedam impr. non habent illud, ut irent.
Cap. 4. V. 8. est Deus Deus non Sabent Graec. nonnulla impr. et M. S. Cong^o.
V. 11. Gerzeron Græc. Asseremotus. tamen Latini Codic. ut in textu.
V. 23. In Iudaeam Graec. Idumaeam. et in margin. Ordin. tamen Compl.
Reg. Ordin. reliqui impr. Iudaeam legunt.
Cap. 5. V. 2. Arabatane Arabatane. Ita Graec.
V. 27. Et exercitus Illud et non Sabent Graec. M. S. Congreg^o expunxit.
V. 29. Hominem relinquantis Relinqueritis, sic Compl. Reg. Ordin. et omnes Codic.
Sistus mutauit, Congreg^o utitur.
V. 31. erant Qui. Sic M. S. et uidetur conformis lectioni Graecae
licet sit ambigua, Congreg^o sic legit.
V. 32. Et exercitum In quibusdam legitur natos et uasa, tamen illud
et uasa non legunt Compl. Reg. Ordin. M. S. Graec.
autem legunt, et sarcinas.
V. 35. Praedicant in castris Praedicare, sic Graec. Ordin. Congr^o.

+
S ANCTVM
IESV CHRISTI EVANGELIVM
Secundum Matthaeum.

298

- Cap. i. v. 31. Thiachim autem genuit Thiachim sine s
 v. 44. Et uocabitur nomen Et uocabunt Graec. Compl. Reg. M. S. Congreg:
 Cap. 2. v. 10. Surge, accipe Surge et accipe Sic Compl. Reg. Ordin. et fere omnes
Codices, Congregatio.
 Cap. 3. v. 1. Appropinquabit enim Appropinquauit.
 v. 2. Hic est enim de quo dictus est qui dictus est. Graec. Compl. Reg. M. S. Congregatio.
 v. 8. Ad radicem arboris posita est. Arborum Graec. Compl. Reg. Ordin. M. S. impr. Congreg:
 Cap. 4. v. 5. Et in manibus tollant te. Et in manibus tollent. Graec. Compl. Reg. Ordin. pluri.
Codices, Congregatio.
 v. 6. Act illis Iesus rursus: Scriptum Iesus: rursus scriptum est. Sic Graec. M. S. et Impr.
est. emendata, Congregatio. at in Compl. Reg. et Ordin.
illud Rursus connectitur cum antecedenti.
 v. 10. Galilaea gentium Galilaea. Graec. M. S. Compl. Reg. Congr. Ordin.
aut in plurali Galilaeae.
 ibid. Qui ambulabat Qui sedebat Compl. Reg. M. S. Congreg. Ordin.
autem legit ambulabat.
 v. 11. Appropinquabit enim Appropinquauit, Graec. M. S. Compl. Reg. Congreg.
At Ordin. et aliquot impr. in futuro legunt.
 Cap. 5. v. 9. Vobis Serpentes Homines non legunt Graec. Compl. M. S. Reg. Con:
greg. Legit autem Ordin. et aliquot impr. quare
supplendum est.
 v. 15. Et docerit sic Serpentes Illud sic quod Graec. et in omnibus exempl. est
uariae exponitur. 1° qui soluet et sic id est
male suo opere, et exemplo alijs fuit causa
soluendi. Ita exponunt Aug. tra. 6. in epist. ad
Rom. et Euseb. 2° Qui soluet, tamen sic
docerit, nempe ut ego trado, scilicet male ope-
rando, et recte docendo. Ita Greg. lib. 19. Mor. et
Hom. 12. in Euang. et Hieron. 3° qui soluet, et
sic docet, id est praedicat soluenda, ut ipse facit.
Ita Aug. lib. 20. ciuit. c. 9.
 ibid. Fecerit et docerit. In hoc loco non dabetur sic, nec Graec. nec in omni-
bus exempl. nec a Greg. Hom. 12. in Euang. tamen
dabetur apud Gypri. lib. 3. ad Quir. c. 96. et epis. 77.
et Aug. tra. 6. in epis. ad Rom. et Greg. lib. 19. Mor.
 v. 24. Abscide eam Abscide sine n
 v. 31. Tecum in iudicio In delictum.

V. 34. Diligite inimicos uestros benefacite his

Graec post illam sentent. Diligite inimicos uestros legunt hanc benedicite ijs qui uos deuocent. seu bene precamini ijs, qui uos execrantur. sicque legunt et interpretantur Chrysost. et Euthymius, quatuorque faciunt sententias Diligite, Benedicite, Benefacite, Orate. Augus. etiam contra Adman. c. 17. eadem quatuor legit, mutatis tamen sic Diligite inimicos uestros. Benefacite ijs qui uos maledicunt. Benedicite ijs qui uos oderunt. Orate pro ijs qui uos persequuntur: nisi sit error librario. At uero idem Aug. Enchirid. c. 73. et serm. 110. legit sicut nos legimus. quae lectio est communis uulgata in impr. et M. S. Cypria. autem lib. de Bono pat. et lib. de zelo et liuor. et lib. 3. ad Quir. c. 49. duas tantum sententias legit, scilicet, Diligite inimicos uestros. Orate pro ijs qui uos persequuntur. quam lectionem Sabet Iren. lib. 3. c. 20. nisi quod loco illius, qui uos persequuntur Sabet Qui uos oderunt, quae lectiones iudicat Graeca exempl. non fuisse uniformia. Nam omnes si citati DD. exemplis Graecis utebantur. At Hieron. textus Sabet ut noster.

Cap. 6. V. 6. Sicut et Snici faciunt.

Faciunt non legunt Graec. M. S. Compl. Reg. Congreg. Legunt tamen Ordin. et aliquot impr.

V. 9. Adueniat regnum tuum.
fiat uoluntas tua sicut
in caelo.

Textul. tr. de orat. legit prius fiat uoluntas tua, et postea Adueniat regnum tuum. Omnia tamen exempl. Graec. et Latin. et DD. interpr. legunt cum uulgato. Praeterea ibidem legit In caelis et in terra. At Graec. et Latin. omnia Sabent sicut sicque Chrysost. Hom. 20. Cypri. tr. de orat. Greg. Huse. eodem tract. Aug. epis. 121. c. 11. et alij.

V. 12. Et ne nos inducas.

Augus. epis. 121. c. 11. et 12. legit Ne nos inferas. Textul. uero trac. de orat. Ne nos inducas. Cypria. tract. eodem. Ne nos patiaris induci. Isti Patres Graeco exemplari utebantur. Unde sequentes sensum uarijs uertebant uerbis

V. 13. A malo Amen.

Nonnulla Graec. post illud A malo Sabent: Quia tuum est regnum et potentia et gloria in saecula Amen sicque Chrysost. Hom. 20. et Euthym. At Latina non Sabent, nec Hieron. Similiter nec Cyprian. Textul.

Iertull. lib. de orat. Nec August. epis. in i. immo nec Gregor. Nise. lib. de orat.

v. 23. Quid manducetis, neque, v.
v. 29. Si enim faenum agri

Hieron. refert additum Neque quid bibatis.
Si autem. Graec. Compl. Reg. M. S. Congreg. Ordin.
vero et aliquot impr. enim.

Cap. 7. v. 1. Et non iudicabimini

Et non iudicemini. Sic Graec. M. S. Compl. Reg. Congr.
Hilarius autem can. s. Ne iudicemini.

ibid. Nolite condemnare et non con-
demnabimini

Ista sententia non habetur Graece apud Matt. nec
in Compl. Reg. M. S. nec apud Hilar. can. s. Nec expo-
nitur a Chrysost. Homil. 24. in Matt. nec connectitur
sequentibus. Congreg. expunxit.

v. 4. frater sine eijciam

Frater non legunt Graec. Compl. Reg. M. S. Con-
greg. expunxit. legunt tamen Ordin. et aliquot
impr.

v. 21. Omnes qui operamini

Omnes non legunt Graec. M. S. Compl. Reg. Congr.
legunt tamen Ordin. et aliquot impr.

v. 25. Sicut Scribae et Pharisei.

Scribae eorum et. Sic Compl. Reg. Ordin. et fere om-
nes Codic. Congreg. addidit.

Cap. 8. v. 7. Et alij, ueni

Et alij Compl. Reg. Impr. emend. Congreg.

v. 15. Caput suum reclinat

Suum non legunt Graeci, Compl. Reg. M. S. Congreg.

v. 21. Qualis est sic

Hilar. can. s. legit Qualis est sic homo. sed illud Homo
non habent Graec. nec Latin.

v. 22. Cum uenisset Jesus

Jesus non legunt Graec. Compl. Reg. M. S. Congreg.

v. 25. Si eijcis nos sine

Hinc non legunt Graec. Compl. Reg. M. S. Tamen
legunt Ordin. plur. impr. Congreg.

v. 26. Magno impetu.

Magno non legunt Graec. Compl. Reg. M. S. Congreg.

v. 27. Nunciauerunt haec.

Haec non legunt Graec. M. S. Compl. Reg. Congreg.

v. 28. Rogabant eum

Eum non legit Graec. Compl. Reg. M. S. Tamen ha-
bent Ordin. et plur. impr. Congreg. retinuit.

Cap. 9. v. 1. Et ascendens Jesus

Jesus non legunt Graec. M. S. Compl. Reg. Congreg.

v. 2. Videns autem Jesus

Et uidens Jesus. Sic Graec. Compl. Reg. Congreg.
et mult. impr.

v. 25. Mortua puella, sed dormit.

Puella Aug. lib. 2. de consensu Euang. c. 28. legit Mu-
lier. tamen Hieron. et fere omnia exempl. latin.
Puella, et Graece habetur Κορδαρον, quod significat
puellam.

v. 26. Et dixit puellae surge.

Haec non habentur in Matt. sed sunt Lucae. Sic Graec.
M. S. Compl. Reg. nec legit Chrysost. Som. 32. in Matt.
Congreg. abstulit.

Cap. 10. v. 3. Praecipiens eis, et dicens

Et non legunt Graec. M. S. Compl. Reg. et aliquot
impr. Congreg.

ibid. Et in civitates Samitanorum

Civitates Graeca habent civitatem idem est sensus
Nam sinus ponitur indefinite. Cypria. epis. 76. legit
in singulari.

X. 6. Neque uirgam

Virgam Non pauca exempl. Graec. Sabent in plura.
Virgas idem tamen est sensus. Nam dicuntur Vir-
gae quia multae: singulae ad singulos Apostolos.

V. 8. Dicentes pax huic domui.

Haec non Sabent exempl. Graec. nec ter. Hieron. nec
iprius Comment. nec legit Eutym. immo dicit non
nunc, sed postea dicta discipulis 70. Lucae io. legit
tamen Hilar. can. io. et Druymarus, immo Crystost.
Hom. 33. si uerus est interpres. legunt etiam Reg. et
Sabetur in Graeco eius textu et in Cod. Romano
Theophilacti.

V. 9. Veniet pax uestra et et ibid.
reuertetur ad uos

Graec. legunt Veniat Reuertatur. sicque antiqua latina
habuisse refert Erasmus. At Hilar. legit de futuro. et
Crystost. si uerus est interpres. et cum Lucae io. haec
sint de futuro dicta 70. discipulis, credendum est
etiam hoc loco esse de futuro. more Hebraeo impe-
ratiuus ponitur pro futuro, ut fit in praedictionibus.

V. 15. Odio omnibus hominibus.

Hominibus non Sabetur Graec. Compl. Reg. M. S. Congr.

X. 24. Confitebuntur me, et et ibid.
et ego cum

Tertull. in Scorpiaco con Hosti. et Cypria. epis. 37. le-
gunt In me in casu auferendi. et in eo. Graec. in
casu dandi loco ablatiui cum praepositione εν.
Crystost. Hom. 37. in Matts. et Tertull. reddunt causam
cur dictum In me et In eo, non autem me et eum.
Vulgatus autem ut in textu. In uersione Origen.
tract. 12. in Matts. legitur In me, et In illo.

Cap. 11. V. 15. Sapientia a filiis suis

Hieron. in Comment. dicit in quibusd. exempl. legi
Iustificata est sapientia ab operibus suis. Hilar.
legit tantum Iustificata est Sapientia

V. 19. Hunquid usque in caelum
exaltaberis.

Hieron. in comment. notat in Graec. legi dupliciter, uel
interrogatiue uti legit uetus interpres. 2. modo
sic: Et tu Capbarnaum quae usque ad caelos exal-
tata es. Hanc posteriore lectionem Sabet Crystost.
Hom. 38. et Eutym.

Cap. 12. V. 2. Non licet eis facere

Eis non Sabetur Graec. M. S. Compl. Reg. Ordin.

V. 23. Spiritus autem blasphemiae

et aliquot impr. legunt eis
Blasphemia. Graec. M. S. Compl. Reg. At Ordin. et
aliquot impr. legunt blasphemiae

Cap. 13. V. 2. Seminare semen suum

Semen suum non Sabetur Graec. nec legitur Reg.
Compl. Eutymius dicit sumptum ex Luca.

V. 3. Volucres caeli.

Illud caeli in quibusdam Graecis exempl. Sabetur et legitur ab Eutym.

V. 11. Adimpleatur.

Et adimpleatur. Sic Graec. Compl. Reg. M. S. At Ordin. et aliquot impr. ut in textu.

V. 43. Et Ioseph et Simon

Graec. legunt Ioses. At latini Cod. ut in textu.

Cap. 14. V. 8. Propter iusiurandum

Iuramentum. Compl. Reg. M. S. et aliquot impr. Congreg. At Ordin. Sabet Iusiurandum.

V. 18. Discipuli autem dederunt turbis.

Dederunt non legunt Graeci, Compl. Reg. M. S. et aliquot impr. Congreg. At Ordin. legit, quia supplendum erat.

V. 22. Compulit Jesus

In quibusdam impr legitur Iussit. At Compl. Reg. Ordin. M. S. legunt Compulit sic Congreg.

V. 24. Supra mare

Super Compl. Reg. M. S. et Aliquot impr. Congreg.

V. 24. Supra mare

V. 31. Ascendisset in naviculam.

Ascendissent Graec. Compl. Reg. M. S. et aliquot impr. et Congreg. At Ordin. in singulari.

Cap. 15. V. 1. Traditiones seniorum

Traditionem Graec. M. S. Compl. Reg. et Congreg. legunt in singulari. At Ordin. et aliquot impr. in plurali.

Cap. 16. V. 4. Non potestis scire

Scire non Sabent Graec. Compl. Reg. et aliquot impr. tamen legit Ordin. et aliquot impr. Congr. reliquit.

V. 7. Cogitabant inter se.

Intra M. S. et margo Ordin. Compl. vero Reg. et Ordin. legunt inter Graec. ambigua. Magis tamen prior lectio quadrat. sicque Bryost. Hom. sa. interpretatur.

V. 8. Cogitatis inter vos

Intra M. S. et qui supra.

V. 12. Quem dicunt Somines esse filium Sominis

Nonnulli Graec. Sabent Quem medicunt Somines esse filium Sominis. sic etiam legit Reg. sic in quibusdam ueteribus exempl. M. S. legi testatur Erasmus. sic legit Epiphan. in Ancorato, et quidam putant sic interpretandum: quem dicunt Somines me esse: an filium illum Sominis, de quo prophetae praedixerunt? In Graeco enim Sabetur articulus duplex illum filium, illius Sominis. At Hieron. legit ut in textu. sicque Graeca et alia. Compl. et fere omnia impr. Syriaca fauet prior lectioni. Sic Sabet: Quid dicunt de me Somines? esse filium Sominis? atque eam lectionem Sabet Hilarius et Eutymius. At posteriozem sequitur Aug. lib. 2. de cons. Euang.

V. 16. Bariona

Bariona.

monium contrahunt, sed sunt de cetero in incorruptibilitate, et per hoc Angelis assimilatos dicit, ut quemadmodum Angeli in caelo, sic et nos in paradiso neque nuptijs aut conuiujs amplius uacantes, sed ut uideamus Deum, et damus uitam gubernante nobis Christo. Non enim dixit, erunt Angeli, sed sicut Angeli, nempe gloria quidem et honore, uelut scriptum est coronati, uerum paululum ab Angelis euariantes, et propemodum ut Angeli simus. Quemadmodum si quis dixisset (ubi bona aenis constitutio est, et tranquillitas noctis et omnia aetherea. Lunae ^{lucis} ornata) Luna lucet uelut sol: non omnino sole cauentem Lunam esse, ipsum testari diceremus. sed sicut solem. Quemadmodum et quod non est aurum prope autem est ut sit aurum, sicut aurum dicitur et non aurum. si uero esset aurum, non diceretur, uelut aurum, sed aurum. ita etiam cum uelut Angelos fore dicit in resurrectione. Haec ille. Utebantur enim Haeretici hoc loco ad negandam corporum resurrectionem, nempe quia futuri sumus ut Angeli. errabant: quia non est similitudo in carentia corporum.

Ista sententia in Graec. Compl. Reg. praepositur praecedenti. In alijs habetur at in textu.

Cap. 23. v. 12. Vae uobis Scribae et Pharisei Hypocritae, quia comeditis domum uiduorum, orationes longas orantes, propter hoc amplius accipietis iudicium.

v. 21. Intus autem pleni estis rapina

Latin. M. S. legunt plena sunt rapina et immunditia, ut referatur ad uasa, in quibus cibi condendi parati erant per rapinas, et erant ad lusum, et immundiciem. sicut etiam legunt alii: quot impr. Consonant huius lectioni quae sequuntur. Graeca utrinque patiuntur sensum.

Cap. 24. v. 11. Qui legit intelligat

Legenda sunt ista sine parenthesi, terminant enim sententiam praecedentem. sicut et exponit Crisost. Hom. 76. in Matt. Hilar. can. 25. August. ep. 80. et Eulysm. idem apud Marc. 13. dicendum est.

v. 13. Iuga uestra in Syeme

In legitur a Compl. Reg. Ordin. et fere omnibus impr. ideo retinendum est.

- V. 27. Relinquetur. Duo in tecto
unus assumetur, et unus
relinquetur. Non habent Graec. Compl. M. S. mult. impr. Congr.
expunxit. At Ordin legit. tamen leguntur et ex-
ponuntur ab Hilar. can. 26. et Brysost. Hom. 78.
in Math. et Euthym. At uero Hieron. non legit.
Videtur sumpta sententia à Luc. c. 17. Vide Jansen.
qui nec hoc loco censet legendum cum Hieron.
Dnutmarus etiam non legit. Gregor. lib. 32. Mor.
c. 17. tres ordines legit, tamen non exprimit, an hoc
sit apud Math. potestque referri ad Lucam.
- Cap. 25. V. 23. Et ueniens ego recipiam Et ueniens, sic Graec. Compl. Reg. Ordin. et fere omnes
Cod. et Congreg.
- V. 26. Angeli etas cum eo. Eius non legunt Graec. Compl. Reg. M. S. et mult.
impr. Congreg. abstulit. Habetur tamen in Ordina.
Graec. Compl. Reg. M. S. utriusque uerbum de praesenti
legunt Habetis Ordin. autem primum in praesenti
secundum de futuro. quidam Cod. utriusque in futuro.
- Cap. 26. V. 6. Pauperes habebitis uobiscum
ibid. semper habebitis Graeci et quidam M. S. legunt Dicitur. At Compl. Reg.
Ordin. et omnes fere impr. ut in textu.
Dnutmarus sic exponit, Nihil tibi nocuit, nihil illi
noceas.
- V. 9. Qui dicebatur Judas
- Cap. 27. V. 16. Nihil tibi, et iusto illi. Dnutmarus sic exponit, Nihil tibi nocuit, nihil illi
noceas.
- V. 30. Sortem mittentes, et se-
dententes mittentes, ut impleretur quod dictum est per proprie-
tam dicentem, diuiserunt sibi uestimenta mea, et
super uestem meam miserunt sortem. Quaedam
M. S. non legunt Saec. tamen habent Graec. Compl.
Reg. Ordin. et omnes impr. Congreg.
- V. 34. Liberet nunc eum si uult,
dixit enim, Liberet nunc si uult eum. Graec. At Compl. Reg. Ordin.
et plur. impr. Liberet eum si uult. Quidam uero M. S.
et Congreg. Liberet si uult eum. Et in fine posi-
tum potest ad utriusque uerbum referri.
- V. 37. Lamma sabacthani Lamma sabacthani. Sic Compl. Reg. et multi Codic.
Graec. cum θ. loco cuius est θ. Ordin. autem
Asabtani.
- V. 46. Dives ab Animathia Animathaea, sic Graec. Compl. Reg. et alij emendati
Cod. sic Congreg.
- Cap. 28. V. 2. Et uestimenta eius sicut nix. Graec. Compl. Ordin. M. S. Congreg. legunt uestimentum.
At quaedam impr. in plurali uestimenta.
- V. 5. Et ecce praecedet uos In quibusdam impr. et Ordin. legitur in futuro, tamen
Graec. et Reg. et Louan. et M. S. in pnti. Cong. celsit.
ibid. ecce praedixi uobis. Sic Compl. Reg. Ordin. et Latini Cod. Graeca uero Sa-
bent dixi.

S ANCTVM IESV CHRISTI EVANGELIŪ.

SECUNDUM MARCUM.

Cap. 1. v. 6. <u>Pellis camelorum</u>	<u>Cameli</u> Graec. Compl. Ordin. M. S. Congreg. Quaedam uero impr. legunt in plurali.
v. 7. Veniet fortior	<u>Venit.</u>
v. 10. Et spiritum <u>sanctum</u>	<u>Sanctum</u> non legitur in Graec. Compl. Reg. Ordin. et alijs multis. Congregatio expunxit.
v. 20. Venisti <u>ante tempus</u> ibid. Scio quod sis	<u>Ante tempus</u> non legunt Graec. Compl. M. S. Congreg. <u>Qui sis.</u> Ita Graec. Compl. Reg. M. S. Congreg. At Ordinaria quia <u>sis</u> Quaedam impr. <u>quod sis.</u>
v. 33. Dedit ei	<u>Dixit.</u>
Cap. 2. v. 1. Post dies octo.	Octo non habent Graec. nec Reg. nec Louan. et alij impr. nec aliquot M. S. licet sit in Compl. et ordin. et aliquot impr. Congreg. abstulit.
v. 12. Qui sequerentur eum.	<u>Qui et</u> Graec. M. S. Congreg.
v. 13. Deserunt discipulis eius.	<u>Dicebant.</u> Graec. M. S. Compl. Reg. Ordin. Congreg.
v. 20. Cum Dominus sabbatis ibid. Per sata discipuli eius.	Non legunt Graeci, Compl. Reg. Ordin. M. S. legunt tamen multi impr. Congreg. reliquit. <u>et discipuli.</u> Sic Graec. Compl. Reg. Ordin. et reliqui Cod. Congreg.
v. 21. Quid facient discipuli tui.	Non legunt Graeci <u>discipuli tui</u>, nec Compl. Reg. M. S. Congreg. expunxit.
v. 22. Nisi solis sacerdotibus	<u>Solis</u> non legunt Graeci, Compl. Reg. Ordin. M. S. Congreg. expunxit.
Cap. 3. v. 8. Et dixit Iesus ibid. Ut in nauicula sibi deseruirent	Iesus non legunt Graec. Compl. Reg. M. S. Congreg. <u>In deletam. deseruiret</u> in singular. sic Graec. Compl. Reg. M. S. Congreg.
v. 22. Deus erit aeterni delicti.	Graeca multa habent <u>ἡγορέως. i. iudicij. seu damnationis.</u> quidam autem <u>ἁμαρτίας</u>, id est peccati, seu delicti. Cypri. ep. 10. et lib. 3. ad Quiri. num. 25. legit <u>peccati.</u> Aug. autem tr. 22. de uerbis Dni. legit sicut Valgatus habet.
Cap. 4. v. 5. Et afferebat unum trigintum, unum sexagesimum et unum centesimum.	Triginta, sexaginta, centum. sic Compl. Reg. Ordin. M. S. Congreg. sic etiam Graeci.
v. 15. Trigesimum, et sicut sup. v. 5.	
v. 16. Quod non in palam ueniat.	<u>Sed ut in palam.</u> Sic Graec. Compl. Reg. Ordin. M. S. Congreg.
v. 22. Cum ex se produserit	<u>Ex se</u> non legunt Graec. M. S. Congreg.
v. 24. Et cum natum fuerit.	<u>Cum seminatum fuerit,</u> sic Graec. Compl. Reg. M. S. Congr.

ibid. Ascendit in arborem

In arborem non legitur Graec. nec apud Compl. Reg. M. S. Congreg. abstulit.

Cap. 5.

V. 4. Ab Somine isto

Ista non legunt Graeci, Compl. Reg. M. S. Congr. oppropit.

V. 6. Et deprecabantur eum

deprecabatur, sic Graec. Compl. Reg. Ordin. M. S. Congr.

V. 7. Gress porcorum magnus pa-
scens in agris

In agris non habent Graec. Compl. Reg. M. S. Congre.

V. 16. Cum ascendisset Jesus

Transcendisset, Compl. Reg. M. S. Ordin. Congreg.

V. 26. Nuntij ad Archisynagogum

Ab Archisynagogo Sic Graec. M. S. et Congreg. At Compl. Reg. Ordin. in textu Ab Archisynagogo id est, e domo Archisynagogi eius domestici.

V. 33. Et iussit dari illi

dedit. Sic Graec. Compl. Reg. M. S. Congreg.

Cap. 6.

V. 6. In testimonium illis. Et ex.

In Graecis multis exempl. etiam in Reg. et apud Eubly. et Victorium Atiocenum additur sententia: Amen dico vobis tolerabilis erit cervice Sodomorum et Gomorraeorum in die iudicii quam illi civitati. Vulgatus tamen legit, et in duobus Graecis exempl. non habetur, sed sunt apud Matth.

V. 7. Et sanabantur

Et sanabant Sic Graec. Compl. Reg. M. S. Congreg.

V. 8. Et dicebat

Aug. lib. 2. de cons. Evang. c. 43. et Beda in hoc loco legunt Dicebant, et ad turbas referunt. Consonatque Luc. 9. At vero Graec. habent in singulari ΕΔΕΥΕΝ. Sicque Latin. At illi legerunt ΕΔΕΥΟΝ.

V. 9. Prophetas est quasi unus.

Graeci habent Vel quasi unus ex prophetis. sicque legit et interpretatur Euthym.

V. 11. Vinxit eum in carcere.

Carcere.

V. 18. Propter iusiurandum. Sed propter

In quodam M. S. meo legitur propter iusiurandum autem Sed propter loco Sed habetur Et in Graec. Compl. Reg. Ordin. impr. et omnibus Cod. sic Congre.

ibid. Et misso spiculatore

Sed misso Sic Graec. Compl. Reg. Ordin. et omnes Codices Congreg.

ibid. Et contristatus est Rex.

Nota punctuationem: post illud Rex Nam illud propter iusiurandum connectitur sequenti, ut constat Matth. 14. ubi dicitur Propter iuramentum autem et propter discumbentes. Sic Crisostomus et Hieron. apud Matth. connectunt. sicque in Matthaeo habent omnes fere Codices, quamvis in quibusdam habeatur ut in textu. et a Dionysio sic exponatur. Sextus tamen Matthaei contradicit ei lectioni. et verba Graeca Marci quae sic habent: Iustus valde factus Rex propter iusiurandum, et propter discumbentes noluit eam contristare. Si primum connectitur cum

Quedam

- praecedenti, quod esse non potest, ergo utrumque con-
necti sequenti.
- V. 38. Contrarius eis, circa quar-
tam: Et circa. Sic Graec. Compl. Reg. Ordin. et omnes
Codice. Congreg.
Cap. 7. V. 3. Et a foro uenientes Venientes non legunt Graec. Compl. Reg. Ordin.
M. S. et multi impr. Congreg. expunxit. supplere
tamen debet.
- V. 4. Et praecepta hominum Et non legunt Graec. Compl. Reg. Ordin. M. S. le-
gunt tamen Ordin. et multi impr.
- V. 6. Bene irritum fecistis. Facitis habent Graec. Compl. Reg. M. S.
- V. 10. 13. Coinguantur. Communicant. Hoc uerbo comunicandi utuntur
14. 16. Compl. Reg. M. S. impr. multa, et Congreg. et res-
pondet Graeco. uerbo, quamuis quoad sensum idem
est cum uerbo coinguantur: quo utuntur Ordin. et
aliquot impr.
- Cap. 8. V. 1. Multa esset cum Iesu. Cum Iesu non habent Graec. Compl. Reg. M. S.
Congreg. expunxit.
- V. 24. Alij Joannem Baptistam Alij non legitur in Graec. nec M. S. et Congr. expunxit.
- V. 34. Me confessus fuerit. Confusus legunt Compl. Reg. et M. S. et Congreg.
Graecum uerbum non confiteri sed pudere signi-
ficat; at uero Victor Antiochenus Graecus et
antiquus auctor legit et interpretatur pro con-
fessione.
- ibid. Confitebitur eum Confundetur eum ut supra
- Cap. 9. V. 4. Tibi unum, Moysi unum. Et Moysi unum. Sic Graec. Compl. Reg. Ordin. et
omnes Codices. Congreg.
- V. 13. Videns Iesu, stupefactus est, et, Stupefactus est, et, non habent Graeca.
- V. 14. Et interrogauit eos. Scribas legunt Graeci.
- V. 16. Qui respondens eis, dixit, Graeca et Eutym. in singulari legunt ei. Latina
uero exempla habent eis.
- V. 18. Et ille ait. At ille ait, sic Graec. Compl. Reg. Ordin. et fere
omnes Codices, Congreg.
- V. 36. Calicem aquae frigidae. Frigidae non legunt Graec. Compl. Reg. M. S. Congr.
- Cap. 10. V. 15. Egredius esset in uiam, In uiam. Graec. M. S. et Congreg.
ibid. Rogabat eum dicens; Dicens non legit Graec. nec M. S. nec Congreg.
- V. 35. Neam dare uobis. Vobis Graeci non habent, et aliquot M. S. tamen
legunt Compl. Reg. Ordin. et omnes fere impr. et
legendum postulat sensus.
- V. 36. Decem indignati sunt. Coeperunt indignari, sic Graec. Compl. Reg. M. S. Congr.
- Cap. 11. V. 13. Et ueniunt iterum Ierosolyma. Iterum non legunt Graec. Compl. Reg. Ordin. M. S. Congr.
- V. 25. De caelo; Dicit nobis. Nobis non legunt Graec. Compl. Reg. M. S. Congreg.

v. 26. Timemus populum

Timebant populum. ita habetur Graec. et in quibusdam M. S. et in Reg. et aliquot impr. tamen Compl. Ordin. et omnia fere impr. habent timemus. Similiter et aliquot M. S. prior Congreg. sic legit: fauetque huic, quia apud Matt. 21. in eius historiae narratione habetur timemus etiam Graeci. Unde videtur argum. etiam in hoc loco, in eadem persona a Marco esse positum. licet Catbym legat et interpretatur timebant. Adde orationem esse mancā, nisi legamus timemus, nihil enim respondetur ad illud ex hominibus.

Cap. 12. v. 13. Licet daret tributum

Dari tributum. Ordinar. Congreg.

v. 23. Sed erant sicut Angeli.

Sunt sicut. Graec. Compl. Reg. Ordin. et plurim. Codic. Congreg.

ibid. Angeli Dei in caelis.

Dei non legunt Graec. Compl. Reg. M. S. Congreg.

v. 27. Deus tuus Deus unus est.

Graeci, et quidam M. S. sic legunt, Dominus Deus noster Dominus unus est.

Cap. 13.

Cap. 14. v. 40. Missi a summis

Missi non legunt Graec. M. S. Compl. Reg. Congreg.

v. 43. Iniecerunt in Jesum,

In eum. Graec. M. S. Compl. Reg. Congreg.

v. 53. Et post triduum

Et post triduum. Graec. Compl. Reg. Ordinar. in marg. M. S. Congreg.

Cap. 15. v. 16. Duxerunt eum in atrium.

Graec. legunt eum intro in atrium. At latini Codices non habent intro.

v. 28. Destruis templum Dei

Dei non est Graec. Compl. Reg. et quibusdam M. S. tamen habetur ab Ordin. et multis impr. Congreg. legit.

ibid. Reaedificas,

In quibusdam M. S. legitur in tertia persona, destruit, et reaedificat tamen in plurimis impr. in secunda persona. Graeca sunt ambigua, nam legitur participium vas destruens, reaedificans.

v. 39. Ab Animatea.

Ab Animatea.

v. 42. Involuit in sindone

In non legunt Compl. Reg. Ordin. et multi Codices impr. et M. S. Congreg. expunxit.

Cap. 16. v. 7. Praecedet vos

Praecedit. Graec. M. S. Compl. Reg. et Congreg.

v. 9. Surgens autem Jesus

Jesus, quaedam M. S. non legunt, Congreg. At legunt Graec. Compl. Reg. Ordin.

v. 13. Nouissime autem.

Autem non legunt Graec. Compl. Reg. M. S. Congreg.

- Cap. i. v. 4. Zacharias in ordine
 v. 7. Uxor tua Elisabeth
 ibid. Vinum et siceram
 v. 25. Beata quae credidisti
 v. 29. A progenie in progenies
 Cap. 2. v. 11. Usque ad Bethlem
 ibid. Quod fecit Dominus et ostendit.
 v. 26. Erat pater et mater eius
 v. 29. Haec vidua erat
 Cap. 3. v. 5. Ad radicem arboris
 v. 9. Sed contenti estote.
 v. 10. Calceamentorum, ipse
 v. 14. Qui fuit Ianne
 ibid. qui fuit Melcha
 Cap. 4. v. 5. Si proci dens
 v. 7. ut pene mergerentur
 v. 8. Exi a me Domine, quia somo peccator sum,
 v. 13. Tetigit eum Iesus
- Zacharias non legunt Graec. M. S. Compl. Reg. Cong. Et uxor. sic Graec. Compl. Reg. Ordin. et plurimi Codic. et Congreg.
 Et vinum. sic Graec. Compl. Reg. et multi Codic. Congr. at Ordin. non habet.
 Graec. Beata quae credidit quoniam perficientur ea quae dicta sunt ei. sic quidam M. S. et Reg. at Ordin. Compl. et plurimi Cod. impr. legunt in secunda persona ut in textu. sic etiam legit Ambr. et quia communissima est lectio, relinquenda videtur, cum idem sit in utraque lectione sensus.
 Quaedam M. S. legunt in generationem, et generationem in quibusdam autem legitur in progenies et progenies lectio vero textus est communissima, et idem est sensus in lectionibus.
 Ad non legitur in Compl. Reg. Ordin. Congreg. expunxit. Fecit, et non legunt Graeci, Reg. M. S. Congreg. Imo Ambr. sic legit, quod factum est sicut Dominus ostendit nobis. in multis autem impressis est ut in textu. cum lectione Graeca consentit Eutym.
 Graec. Compl. et Reg. legunt Joseph et mater eius. Ordin. autem et M. S. et Congreg. habent, Pater eius et mater. quaedam impr. legunt, pater eius et mater eius. cum Congregatione legit Hieronymi textus, Erat habetur in Reg. tamen non in Graec. Ordin. M. S. multis impr. Congreg. expunxit.
Arborum. sic Graec. Compl. Reg. M. S. Congreg. in nonnullis impr. legitur in singulari.
 Et contenti. Graec. Compl. Reg. Ordin. et caet. Codic. Congreg.
Calceamentorum eius Graec. Compl. Reg. Ordin. et caet. Codic. Congreg.
Ianne.
Melcha.
Proci dens non legunt Graec. M. S. Congreg.
Pene, non legunt Graec. Compl. Reg. M. S.
Exi a me quia somo peccator sum Domine, sic habent Graec. et multi impr. emendati.
Iesus non habent Graec. nec Compl. nec M. S. et multis impr. Congreg. expunxit. at Ordin. legit.

- Cap. 6. v. 21. Cogitatis mala
 v. 10. quidam facerent de Jesu
 v. 20. qui Sabetis consolatione
 v. 22. uobis omnes homines.
 ibid. Pseudopropheetis.
 v. 25. Maxillam una praebe illi
 v. 43. 44. Supra petram
 Cap. 7. v. 3. et sanavit seruum.
 v. 5. et alio ueni
 v. 8. Ibat Jesus in ciuitatem.
 v. 11. Vento agitatum
 v. 32. quod Jesus accubisset,
 v. 37. Intraui domum tuam
 v. 42. peccata tua
 Cap. 8. v. 20. et complebantur
 v. 24. cum de nauis egressus
 v. 24. cum de nauis egressus
 v. 39. nam et ego noui
 v. 41. Dixit ei, Filia fides
 v. 45. Non est mortua puella
 Cap. 9. v. 1. Conuocatis autem Jesus
 v. 3. Neque Virgam
 v. 12. Erant autem fore
 v. 14. et discubuerunt
 v. 16. cum illo et discipuli.
- Mala non legunt Graec. Compl. Reg. M. S. Congr. expunxit.
 De non legunt Graec. M. S. Congreg. M. S. Sabent tamen
 Compl. Reg. Ordin.
 quia Sabetis, Graec. M. S. Complut. Reg. Congreg.
 Omnes non legunt Graec. et M. S. Congreg. Sabent tamen
 multi impr.
 Quaedam M. S. legunt Propheetis, tamen Graec. Compl.
 Reg. et plurimi, ut in textu.
 Sic Graec. Compl. Reg. M. S. et multi alij Codic. et Congr.
 Super Graec. M. S. Congreg.
 Saluaret Graec. Compl. Reg. et aliquot impr. Congr.
 at Ordin. sanaret.
 Alij
 Jesus non legunt Graec. nec Reg. Congreg.
 In quodam M. S. Sabetur moueri. tamen omnes cae-
 teri Codic. agitatum. sic et Graec.
 Jesus non legitur Graec. nec M. S. nec Reg. Congreg.
 expunxit. in quibusdam M. S. legitur, quod accubisset
 Intraui in domum.
 Tua non legunt Graec. Compl. Reg. Ordin. et multi
 alij impr. et M. S. Congreg. expunxit.
 Complebantur. Sic Graec. Compl. Reg. Ordin. M. S.
 Congreg. In quibusdam uero impr. legitur ut in textu.
 De nauis non legunt Graec. M. S. Reg. at uero Ordin.
 et Compl. Legunt. Congreg. expunxit
 Et non Sabetur Graec. nec Reg. nec M. S. Congreg.
 expunxit. Legunt tamen Complut. Ordin. et aliquot
 Cod. impr.
 Graec. legunt confide filia. similiter Eutsym. At
 exempl. latina non legunt confide apud Scatt. logr
 Puella non Sabetur Graec. nec apud Eutsym. tamen
 Sabent latina exempl. quia supplendum est ex p-
 cedenti, matrem puellae.
 Jesus non legunt Graec. Reg. M. S. Congreg. at legit
 in Compl. Ordin. et aliquot impr.
 Nonnulla Graeca Sabent in plurali. Diximus de hoc
 Matt. 10.
 Graeca legunt γὰρ id est enim.
 Discubere fecerunt. Sic Graec. M. S. Reg. Congreg.
 at Compl. Ordin. et aliquot impr. ut in textu.
 Et Graec. non Sabent. Legunt tamen omnia fere lati-

- na legit etiam Eutym. et Augus. lib. 2. de consensu
Euangel. cap. 47.
- V. 20. Crucem suam quotidie,
Quotidie non legunt Complut. nec quinque M. S. tamen
habent Graec. et plurima latina.
- V. 27. dicebant excensum eius
Eutym. in comment. tradit quaedam exempl. Graeca
habere ἔξοδον id est exitum seu excensum. quaedam
uero δοξάν, id est gloriam sicque legit Crisost.
Hom. 53. in Matts. Vulgatus interpres priorem lectio-
nem secutus est. Sicque legit Ambr. in Comment.
Graeca habent in auribus uestris, sicque legit Eutym.
Hobiscum Sic Graec. Compl. Reg. Ordin. et plurimi Codic.
Congreg.
- V. 39. In cordibus uestris
V. 43. Non sequitur nos
V. 44. Ait ad illum Jesus.
Sic Graec. Compl. Reg. impr. at ordin. et aliquot impr.
legunt illos.
- V. 47. et consumat illos.
In Graec. additur, consumat illos, ut etiam Elias fecit,
sicque a Theophilacto, et Eutym. legitur. Vulgatus ue-
ro non habet.
- V. 49. filius hominis
V. 51. ubi caput suum reclinat.
Graece, filius enim hominis.
Caput reclinat, suum non habent Graec. M. S. Reg.
Congreg. at Compl. Ordin. aliquot alij Cod. legunt.
Exemplaria Graeca multa non legunt duos, nec Eutym.
Dometeus numerum, et nomina discipulorum descri-
bens, ponit 70. Ireneus lib. 2. c. 27. et lib. 3. c. 13.
duodecim Apostolos, et 70. discipulos refert. similiter
Ambr. Sic. et Hieron. epis. ad Fabiolam. At Titus
Bostre in Comment. Suius loci legit 72. Similiter
Epiphani. lib. 1. tom. 1. in fine saepe dicit 72. et mul-
torum nomina censet. Unde certum est, Sabuisse Graeca
exempla in quibus legebatur 72. quae Vulgatus se-
cutus est. Augus. etiam legit septuaginta 2. lib. 2.
quaest. Euang. c. 14. et lib. 2. de consensu Euang. c. 23.
Idem quod supra V. 1.
- Cap. 10. V. 1. Septuaginta duos
V. 14. Septuaginta duo
V. 17. In spiritu sancto.
In nonnullis Graecis non habetur illud sancto, nec
apud Eutym. tamen in alijs Graec. legitur, et in ue-
tustis latinis, et habetur apud Titum Bostre. et legitur
ab Augus. lib. 2. de consensu Euang. c. 33.
- ibid. placuit ante te
In nonnullis Graecis et apud Eutym. additur: et con-
uersus ad discipulos, dixit. Latina uero et alia Graeca
non legunt.
- V. 19. Ad discipulos suos
In nonnullis Graecis et apud Eutym. legitur particula
seorsum. nempe conuersus ad discipulos suos seorsum dixit.

V. 25. Suscipiens autem.

ibid. seminiuo relicto

V. 36. porro unum est neces:
sarium

Cap. 11. V. 2. fiat uoluntas tua sicut
in caelo et in terra

ibid. Adueniat regnum tuum

V. 9. Pater noster caelestis

ibid. Spiritum bonum

V. 13. Regnum in seipsum

V. 17. In pace sunt omnia

V. 33. Iesus autem ingressus

V. 40. Vae uobis qui estis

Latina non habent, et quaedam alia Graeca.

Suscipiens, sic Graec. M. S. Compl. Reg. Congre. At ordin. ut in textu.

Graeca seminiuo sic etiam Euthym. At Titus Bostrenus uidetur legisse sicut Vulgatus, seminiuo, sensus est idem. Notanda est lectio et expositio Basilij in Reg. fus. disput. Respons. 20. Legit enim sic, paucis est opus aut potius unum. interpretatur autem hoc unum, scilicet quia ad uitae necessitatem unus cibus sufficit. Verba ipsius sunt; Porro paucis est opus, uel uno potius, paucis quidem quod pertinet ad apparatus. Vno uero nempe fini ipso, ut necessitati fiat satis. Hanc lectionem et interpretationem secutus est Hieron. epis. 12. quae est ad Eustochium de custodia Virginit. ubi citans hunc locum sic citat: Pauca autem necessaria sunt, aut unum. Idem autem Basil. in Constitut. Monast. c. 2. citans hunc locum, legit, ut in textu habetur, quae lectio est comunis.

Non bene Graec. plurimi, Compl. nec Reg. excluditur à Beda, Bonauent. et alijs, legitur tamen ab Euthym. et in nonnullis Graec.

Sic habent omnia exempl. latina et Graeca, quae habemus. at Greg. Nise. tract. de orat. dicit Lucam, loco illius apud Matth. Adueniat regnum tuum legere, Spiritus sanctus tuus adueniat super nos, et purificet nos. At haec lectio nullibi reperitur, nec apud alios Doctores, nec in exemplaribus latinis, aut Graecis.

Caelestis non legunt Graec. nec Reg. nec Congreg. quaedam uero M. S. legunt. at non habent illud quod sequitur, de caelo. Ordin. autem et Compl. et aliquot impr. utrumq. legunt. Ambr. lib. i. de Spiritu s. c. 5. legit. Pater noster de caelo, sicque Lucam habere dicit.

Sic latina, et aliquot Graec. nempe ἁγίου, quaedam Graec. et plura legunt ἁγίου sanctum. Ambr. lib. i. de Spiritu s. c. 5. legit et interpretatur, Bonum. notat tamen quaedam latina exempl. non legere spiritum bonum, sed datum bonum.

In quibusdam M. S. legitur, seipsum diuisum desolatur.

Sunt ea. Sic Graec. Compl. Reg. Ordin. et plurimi Cod. Congre. Et ingressus. Sic Graec. Ordin. Reg. Congre.

Quia estis. Sic Graec. Compl. Reg. et multi impr. et M. S. Congre. At ordin. legit. qui.

v. 46. Qui tulistis

Quia tulistis. Graeci M.S. Reg. Congreg. At Compl. et Ordin. qui. Ambr. ser. 8. pro tulistis legit, absconditis. at caetera exempl. legunt tulistis, id est, accepistis.

306

Cap. 12. v. 1. turbis concurrentibus
v. 2. nihil enim opertum

Circumstantibus. M.S. et in marginibus. Reg. et Ordin. Cong. nihil autem. Graec. M.S. Congreg.

v. 8. Confessus fuert me

Vide notata in eisdem verbis Matt. 10. nam Graece legitur sic Dativus loco ablativi cum praepositione εν sicut apud Matt.

v. 14. Cavete ab omni avaritia.

Multa Graec. non habent omni. quaedam autem legunt. Aug. ser. 196. non solum legit, sed ponderat. legitur etiam a Ido Bostr. in textu. Eutym. vero non habet.

v. 16. Maiora faciam.

Graece aedificabo. sique legit Greg. lib. 15. Moral. c. 13.

v. 17. quae autem parasti

Clemens Alex. lib. 4. Strom. legit quae autem ei parasti, illud ei ad animam refert; sine est, exempl. Graeca illius sic habuisse.

v. 27. quaerite primum, ibid. et iustitiam eius

Primum non habent Graec. Ambr. Eutym. Graec. non habent, nec Reg. et quidam M.S. tamen legunt Compl. Ordin. et plurim. impr. Ambr. non legit nec Eutym.

v. 31. ardentes in manibus vestris.

Graec. non legunt ea, tamen legit Iren. lib. 4. c. 70. legit etiam atque interpretantur in Ezech. 16. et Greg. Som. 13. in Evang. plurimi, autem non legunt, nempe Orig. tr. 31. in Matt. Clem. Alexan. lib. 2. Pedagog. c. 9. Basil. Som. 23. de non addaer. rebus sec. Iren. lib. 4. c. 72. Crystos. Som. 23. ad Eplos. Tertull. lib. 4. in Marcion. Cyprian. lib. 2. con. Iudeos num. 19. Ambr. serm. 14. in psal. 118. Augus. serm. 39. de verb. Dni. Greg. lib. 28. Moral. c. 4. Legunt et Compl. Reg. Ordin. et multa alia, licet quaedam M.S. non legant. Congreg. non expunxit, et vere legendae sunt.

v. 37. quem constituit

In quibusdam M.S. legitur instituit.

v. 41. non se praeparavit

Se non habent M.S. Congreg.

v. 44. quomodo coaretor

Beda refert in quibusdam codicibus legi angor

v. 49. Cum autem uadis

Graeca habent enim

Cap. 13. v. 5. paenitentia non Sabueritis

Egenitis, M.S. Congreg.

v. 27. qui erant primi, et sunt primi qui erant

Erant, sic Graec. Reg. M.S. Congreg. et Complut. Ordin. et aliquot impr. Erant.

Cap. 14. v. 1. Cum introisset Jesus

Complut. Ordin. legunt Introisset Reg. uero intrasset, M.S. autem et Congreg. intraret.

v. 8. neque diuites,

Sic Graec. sine neque, M.S. Compl. Reg. Congreg.

v. 21. nonne prius sedens

Non prius Graec. M.S. Congreg. legunt non, at Complut. Reg. Ordin. et aliquot impr. nonne.

v. 24. Sal euauent.

In Ordin. et aliquot impr. legitur, si sal quoque euauent

- Cap. 15. V. 6. Donec inueniat eam
 Cap. 16. V. 19. Valcentibus
 ibid. et nemo illi dabat
 tamen illud quoque non habent Graec. Compl. Reg. M. S.
 Eam non legunt Graec. Reg. M. S. Congreg.
 Valcentibus.
 In nonnullis Graecis non habentur haec uerba nec in Reg.
 et in quibusdam M. S. tamen leguntur in Complut.
 Ordin. et plurimis codicibus. et quod ad rem plus facit le-
 guntur à Tito Hostre. et à Chrysost. Som. i. de Lazaro,
 et à Greg. Som. 40. in Euang.
- Cap. 17. V. 6. Si habueritis fidem
 Sic legunt Ambr. et Aug. lib. 2. quaest. Euang. c. 39. ut
 in testu. Similiter in Compl. nempe de futuro omnia
 tria uerba; at Reg. et apud Bedam, et in quibusdam M. S.
 sic, si haberetis fidem, diceretis, et obediret.
 V. 7. pascentem boues
 Boues non legunt Graec. M. S. Reg. Congreg. at habet
 in Complut. Ordin. et aliquot impr.
- Cap. 18. V. 6. dicens. Duo homines a-
scendebant
 Dicens non legunt Graec. M. S. Reg. Congr. loco ascen-
 debant. M. S. Ordin. Graec. Congreg. habet ascendend.
 V. 7. Non sum sicut caeteri.
 Isidorus Pelusiota lib. 2. ep. 28. sic habet: Non ut men-
 tentem, sed ut arrogantem scriptura accusat Pu-
 blicanum concepta ex recte factis superbia.
- Cap. 19. V. 7. Dixit ad Iesum
 Ad Dominum. Graec. M. S. Reg. Congreg. legunt, Dominum.
 At Complut. Ordin. et aliquot impr. habent Iesum.
 V. 20. quare non dedisti pe-
cuniam.
 Et quare. Graec. Compl. Reg. Ordin. et fere omnes Codic.
 Congreg.
 V. 23. et abundauit
 Graec. et aliquot M. S. et Reg. non legunt: At uero Compl.
 Ordin. et plurima impr. legunt: Legit etiam et interpre-
 tatur Titus Hostre. et Eusebium.
- V. 26. Castellum quod contra uos
est.
 Vos non legunt Graec. Reg. nec M. S. Congreg. expunxit.
 Legunt tamen Compl. et Ordin. et aliquot impr.
- V. 33. Turbae descendentium
Turbae discipulorum. Sic habent Graec. Margg. Ordin.
 et M. S. Congreg. in quodam M. S. legitur descendentium.
 Epiphian. in Anchorato refert Catholicos timentes dele-
 uisse uerbum, fleuit. at modo legitur Graece, et latine.
- V. 36. fleuit super illam
 Quidam non legunt Graec. Reg. Congreg.
- Cap. 20. V. 7. Homo quidam plantauit.
 Illo non legunt Graec. Compl. Reg. M. S. Congreg.
 V. 8. Tempore illa misit
 Ne traderent. Sic habent M. S. eaque lectio magis quadrat
 Graec. Congreg.
 V. 17. Et traderent illum
 Neque enim. Sic Graec. Ordin. Congreg.
 V. 26. Neque etiam ultra
 Enim non legunt Graec. Compl. Reg. nec multi Codic.
 impress. et M. S. Congreg.
- Cap. 21. V. 8. Oportet enim primum
 Hominibus non legunt Graec. M. S. Congreg. at legit
 Complut. Reg. Ordin. et aliquot impr.
- V. 13. odio omnibus hominibus.

Sic legunt Ordin. et multi impr. at Graec. Compl. et Reg. eum.

Cap. 22. v. 1. Quomodo Iesum.

v. 23. ait autem Dominus Simon Simon; Ita Graec. Reg. M. S. Congreg.

v. 27. sed nunc qui habet sac-
culum Hunc locum Basil. in Reg. breui. Respon. u. s. i. inter-
pretatur esse proprietiam, quasi Christus ediceret
futurum esse, ut Apostoli obliti donorum, et legis Do-
mini gladio etiam rem gerere audeant, notatque
in scriptura uerbum imperatiui positum pro futuro
propetice, ibique notatur in aliquibus exemplari-
bus tollet. at Chrysost. Som. in illud Pauli Rom. ib.
Salutate Priscam, in 3. tom. multo aliter hunc locum
diffuse explicat ibi, Vide fol. 950.

v. 44. sequebatur eum a longe. Cum Graec. M. S. et aliquot impr. et Congr. non legunt,
habetur autem in Complut. Reg. et Ordin.

Cap. 23. v. 2. tributa dari Caesari Tributa dare, Sic Graec. M. S. et aliquot impr. Congr.
at Compl. Reg. Ordin. legunt dari.

v. 5. commouit populum. Commolet, Graec. Reg. M. S. Congreg.

v. 35. qui in eadem damnat⁹. Quod in eadem. Graec. Reg. M. S. Congreg. at Complut.
Ordin. et aliquot impr. legunt, qui

v. 45. Ananias Animasaea.

Cap. 24. v. 37. et ego mittam
Mitto, Graec. Reg. Congreg. In Graec. M. S. Complut.
Reg. legitur, et ecce ego. at in Ordin. et aliquot impr.
non legitur illud ecce

SANCTVM IESV CHRISTI EVANGELIŪ.

Secundum Joannem.

Cap. 1. v. 21. Qui tollit peccata	peccatum sic Graec. Compl. Reg. M. S. Congreg.
v. 33. filius Joana	Jona Graec. Compl. Reg. M. S. Congreg.
Cap. 2. v. 11. Post haec descendit	Post hoc. Graec. Reg. M. S. Congreg. At Compl. Ordin. post haec.
Cap. 3. v. 29. Qui autem accepit.	Autem non legunt Graec. M. S. Reg. Congreg. expūit Sabent Complut. Ordin. et aliquot impr.
Cap. 4. v. 26. Ut perficiam opus	Graec. pro ut Sabent et Aug. autem lib. 83. Quaest. c. 64. legit utrunque. Codices vero latini Sabent ut in textu.
Cap. 5. v. 2. Hierosolymis probatica	Graec. Reg. M. S. legunt super probatica Complut. In probatica. At Cod. latini ut in textu. si que Congr. reliquit, et idem utriusque lectionis sensus
v. 4. Et movebatur aqua	Graec. Et movebat aquam. Latin. Codic. ut in textu.
v. 12. Grabbatum, et ambula	Grabbatum tuum, Graec. et omnes Codices.
v. 23. Sed transiet a nocte.	Transijt M. S. Congreg.
v. 29. testimonium eius	Eius non Sabent Graec. Reg. M. S. Congreg. Sabent tamen Compl. Ordin. aliquot impr.
v. 37. Non accepistis me	accipitis Graec. Reg. M. S. Congreg. At Compl. Ordin. legunt de ptenito.
Cap. 6. v. 12. Sordaceis, et duobus piscibus	Graec. non legunt, nec M. S. nec Reg. Congreg. expūit. Crysost. Som. 4i. notat piscium reliquias non superfuise. unde constat eam non legisse.
v. 17. Supra mare	Super
v. 19. Agentes Deo	Agente Domino. Compl. Ordin. legunt Gratias agentes Deo. Reg. vero Gratias agentes Domino. At Graec. M. S. Congreg. Gratias agente Domino sicqz legit et interpretatur EutSym.
v. 31. Sitiēt in aeternum	unquam Graec. Reg. M. S. Congreg.
v. 32. Et non credidistis.	Creditis Graec. M. S. Reg. Congreg.
v. 34. Haec est autem uoluntas	Reg. Compl. Ordin. legunt enim. Graec. uero, et quidam impr. Autem.
v. 35. Haec est autem	Graec. et M. S. legunt autem. Quaedam uero impr. legunt enim. At Compl. Reg. Ordin. hoc loco, legunt autem; eum in priori legerint enim
v. 36. Sum panis uivus	Uivus non legunt Graec. et aliquot M. S. tamen Sabetur Compl. Reg. Ordin. et plurimis impr.
v. 55. Qui essent credentes	Non credentes Graec. M. S. Reg. Congr. At Complut. Ordin non Sabent Non.

v. 60. De Juda Simonis Iscario

Judam Simonis Iscariotem. Graec. M. S. Reg. Congreg. at Compl. Ordin. ut est in textu.

Cap. 7. v. 2. ^{tit} Scenoplegia
v. 4. Quidquam facit.

Scenoplegia. sine S. Quid facit Graec. Compl. Reg. Ordin. et aliquot impr. et M. S. Congreg.

v. 8. Ego autem non ascendam

In quibusdam M. S. Sabetur nondum ascendam. At in Compl. Reg. Ordin. et impr. fere omnibus legitur. Non sic ab Augus. et alijs. Vide quae scripsimus in comment. in Joani

v. 50. Scrutam. scripturas

Scripturas non legunt Graeci, M. S. Regia. at Sabetur Compl. Ordin. et plur. impr. legit Aug. tr. 33. at Crisost. et Eutym. non Sabent.

ibid. Propheta non surgit

Sic Ordin. et plur. impr. et in tex. Aug. at Graec. M. S. Compl. Reg. legunt surrexit. Congreg. nil mutavit.

Cap. 8. v. 6. Audientes autem Saec

Saec non legunt Graec. M. S. Reg. Congr. Habent Compl. Ordin. et aliquot impr.

v. 9. Ambulat in tenebris,

Graeci et quidam M. S. legunt Ambulabit. caeteri Cod. ut in textu.

v. 20. De supernis sum

De supernis sic Ordin. et multi Cod. At Compl. Reg. ut in textu. Congreg. emendavit.

v. 22. Patrem eius dicebat.

Graeca sic Sabent. Et non cognoverunt quod Patrem eis dicebat. At Latini Codices legunt illud Deum, tamen uarij sunt. Compl. nanque et Reg. legunt eis Ordin. uero et plur. impr. legunt eius. Quidam aut M. S. neutrum Sabent, nec eis nec eius.

v. 25. pincipiu, qui et loquitur uobis.
Ambro. Serapione c. 2. legit pncipiū, quod et loquitur uobis.

v. 36. Si ueritatem dico

Graec. Reg. M. S. legunt Quia. At Compl. Ordin. et plur. impr. legunt Si

Cap. 9. v. 4. Vade et laua

Quidam M. S. legunt Arguit Et non legunt Graeci, Compl. Reg. et plur. cod. Congr. expunxit, At Ordin. legit.

v. 33. Dixit ei Jesus

Ei non legunt Graec. M. S. Congreg. At Complut. Reg. Ordin. et multi impr. legunt.

Cap. 10. v. 13. Cognosco oues

Oues non legunt Graec. Ordin. Reg. M. S. Congr. At Sabent Compl. et aliquot impr.

v. 28. Sustulerunt ergo

Ergo in quibusdam impr. non legitur, tamen Sabetur in Ordin. imo Graeci Compl. Reg. et M. S. legunt ergo iterum. Ordin. autem non habet illud iterum

Cap. 11. v. 1. Sororum eius

Sororis Graec. Compl. Reg. M. S. Congreg. Illud eius in Graec. est faemin. generis et refertur ad Mariam. in Ordin. est Sorum.

v. 13. Et moriamur.

Ut sic Graec. Reg. M. S. Congr. In Compl. et Ordin. et

- et aliquot impr. legitur et
Surgit. Sic Graec. Reg. M. S. Congreg. At in Complut.
 Ordin. et aliquot impr. legitur ut in textu.
Et Martam non habetur in Graec. tamen omnes lati:
 ni Codic. legunt.
- V. 24. Suscipite cito
 V. 37. Mariam et Martam
 V. 41. Caiphas nomine
 Cap. 12. V. 6. Sinite illam
 V. 7. Semper habebitis
 V. 24. De caelo dicens
 V. 25. Alij autem dicebant
 V. 29. et quis est iste
 V. 32. Isaiae impleteretur
 Cap. 13. V. 1. Jesum Pascae
 V. 2. Jam misisset in cor,
 V. 2. Simonis Iscariotis
 V. 3. Mittit aquam
 V. 8. Et est mundus
 V. 10. Et cum recubuisset
 V. 24. Iscariotis
 Cap. 14. V. 6. Sum uia, ueritas
 Cap. 15. V. 1. Locutus non fuisssem
 V. 25. Qui ab initio
 Cap. 16. V. 7. Crediderunt in me
- Homine non legitur in Graec. et quibusdam M. S. Le-
 gunt tamen Complut. Reg. Ordin. et fere oēs Cod. impr.
 Sic Compl. Ordin. et plur. Cod. impr. At Graec. Reg.
 M. S. legunt Sine
Habetis, Compl. Reg. Ordin. primum de praesenti 2°
 de futuro legunt. At quidam impr. utrunque de futuro.
 At Graec. M. S. Congreg. utrunque legunt de praesenti.
Dicens non legunt Graec. M. S. Reg. Congreg. Habent
 tamen Compl. Ordin. et aliquot impr.
Autem non legunt Graec. M. S. Reg. Congreg. Habent
 autem Compl. Ordin. et aliquot impr.
Et non legunt Graec. M. S. Reg. Congreg. Habent
 Compl. Ordin. aliquot impr.
Isaiae prophetae, Sic Graec. Compl. Reg. M. S. Congr.
 Non habent Ordin. nec aliquot impr.
Jesum autem, Sic Graec. Reg. M. S. At Compl. Ordin.
 plur. impr. non legunt, nec Congreg.
 Greg. lib. 6. ep. 31. Ad Iulio. et Anast. legit Cum dia-
bolus misisset se in cor. At Graec. et esp. latina non
 legunt illud se.
 Compl. et Ordin. At Reg. Scariotes Graec. σκαριωτης in
 genit. sensus est idem. connectitur cum Simonis qui
 erat Scariota.
Mittit Graec. M. S. Congreg.
Sed est, Graec. Compl. Reg. Ordin. et omnes fere codic.
 Congreg.
 Sic Graec. M. S. Reg. Congr. At Compl. Ordin. et ali-
 quot impr. Legunt ut in textu.
Iscariotae.
uia et, Sic Graec. Reg. et aliquot impr. M. S. Congreg.
 At Compl. Ordin. non legunt.
 Non Graec. Compl. Reg. Ordin. et fere omnes Cod. non
 legunt, Congreg. expunxit
Quia, Graec. Compl. Reg. Ordin. et fere omnes Cod. Congr.
 Graec. M. S. Reg. credunt At Compl. Ordin. plur. Cod.
 ut in textu.

Cap. 17. V. 3. quam mundus fieret

Esset Graec. M. S. Congr. At Compl. Reg. Ordin. et mult. impr. fieret

V. 8. Ego custodiui

Ego non legunt Graec. M. S. Congreg. Habent tamen Compl. Reg. Ordin.

V. 14. Ita et ego misi

Ita non legunt Graec. M. S. Congr. Legunt Compl. Reg. Ordin. et debet subintelligi.

V. 17. Quam tu dedisti

Tu non legunt Graec. Reg. M. S. Congr. Legunt Compl. Ordin.

Cap. 18. V. 11. Non utis ut bibam.

Vis ut non habent Graec. et Congreg. Reg. M. S. At Compl. Ordin. et aliquot impr. legunt ut in textu.

V. 39. Clamauerunt rursus

Clamauerunt ergo. Sic Graec. M. S. Regij. sic Congr. At Compl. et Ordin. non habent ergo

Cap. 19. V. 35. Animas eae

Animas eae

Cap. 20. V. 21. Et dixit eis

Eis non legunt Graec. M. S. Reg. Congreg. Legunt Compl. Ordin. et alij impr.

V. 22. Dixit Roma.

Dicit Graec. M. S. Compl. Reg. Ordin. Congreg.

Cap. 21. V. 1. Iterum Jesus ad mare

Jesus discipulis. Graec. M. S. Congr. At Compl. Reg. addunt suis Ordin. neutrum legit.

V. 21. Audebat discumbentium

Quaedam M. S. legunt discentium. sicque Graec. At omnes Codic. impr. legunt ut in textu.

V. 12. Accipit panem et dedit eis.

Accipit panem et dat. Graec. M. S. Reg. Congr. utrumque legunt in praesenti. At Compl. Ordin. et alij. impr. ut erat in textu.

V. 21. Dixit et Jesus

Dicit Graec. Compl. Reg. Ordin. M. S. Congreg.

V. 23. Sic eum uolo manere.

Quaedam M. S. legunt Si eum. At Compl. Reg. Ordin. et fore omnes Codic. habent Sic. Vide quae notauit in Comment.

ACTVS APOSTOLORVM.

Cap. i. V. 11. Maceldæna

V. 13. Commoratio eorum

Maceldæna.

Pius. Ita Graec. M. S. et aliquot impr. At vero Compl. Reg. Ordin. Louan. et fere omnes impr. legunt eorum. Congreg. posteriorem reliquit. Oecum. et Crystost. Con. 3. in Act. legunt eius. Similiter et Dion. Cartes. At in Hebr. et Graec. legitur eorum nempe in psal. 68. unde sumptum est Sabetur Commoratio eorum de-
serta. Mud uero Episcopatum eius ex psal. 108. Aduerte ex Crystost. et Oecum. Sane commoratio-
nem esse agrum illum emptum pecunia uenditio-
nis qui dicitur deserta commoratio, quia concessus
est in sepulchra. Dicitur autem eorum quia sacer-
dotes emerant. potest dici Judae etiam, quia pecunia
assignata illi in mercedem emptus est. Unde uere dici
etiam potuit Commoratio eius.

Cap. 2. V. 1. Et dum compleverunt

V. 16. Sepultus est.

V. 19. Effudit hoc donum quod

Et cum. Compl. Reg. Ordin. et plurimi Cod. et Congre.
est deletum.

Sane quem sic M. S. Ordin. Reg. Graec. Nam Graec. ha-
bent in neutro genere. quia spiritus apud eos est neu-
tri generis. Sic Congreg. At Compl. et aliq. impr. ut
erat in textu.

Cap. 3. V. 11. Cum uiderint autem

V. 12. Aut potestate fecerimus

Cum teneret. Graec. Reg. M. S. Compl. ut. autem te-
neret. At Ordin. et aliq. impr. uiderent. Graec. plu-
ra uerba Sabent, nempe Cum teneret is, qui fuerat claudus.
Graec. Reg. Ordin. M. S. legunt pietate. At Compl. et
plur. impr. Sabent potestate. et haec lectio magis pla-
cet Erasmo, et alijs, Graece legitur ἐὐσβετία, id est
pietas. et interpr. legisse uidetur ἐξουσία, Congreg.
retinuit potestate.

Cap. 4. V. 18. Qui praedicatus est
V. 1. Annuntiarent in Iesum

V. 5. Et seniores audite

Quae, Graec. Reg. Compl. M. S. At Ordin. et aliq. impr. Qui
Graec. M. S. Ordin. legunt in Iesu. Compl. Reg. et
plur. impr. in Iesum

Audite Graec. non legunt sed loco eius Israel sic Reg.
et M. S. At Compl. legunt utramque. At Ordin. et plur.
impr. ut in textu.

Cap. 5. V. 2. Petrus ad Ananiam

V. 6. Dixit autem ei

Ad Ananiam non Sabent Graec. M. S. Reg. Ordin. Congr.
At legunt Compl. et aliq. impr.

Graec. Reg. Ordin. M. S. legunt Respondit. At Compl. et
plur. impr. Sabent Dixit. sensus est idem.

Sabent. Sic Ordin. Reg. M. S. Congr. Compl. aut legunt
Saberent

Cap. 7. V. 1. Ita se Saberent

- Saberent, sicut et aliquot impr.
- v. 5. Semen tuum accola Semen eius, sic Graec. Compl. Reg. M. S. Congreg. At Ordin. legit tuum.
- ibid. Dixit Dominus Graec. M. S. legunt Deus, Compl. uero, Ordin. et plur. impr. Dominus.
- v. 30. Mosses enim Mosses enim sic. Graec. M. S. Reg. et aliq. impr. Congreg.
- v. 32. Victimas aut Victimas et, Graec. Reg. Congr.
- v. 33. Vos in Babylonem trans Babylonem. Graec. Compl. Reg. et nonnulli impr. et Congreg. Ordin. legit in.
- v. 37. Sicut per propheta dicit Sicut propheta. Graec. M. S. Reg. Congr. At complut. et aliq. impr. sicut in textu.
- v. 44. Virtutes Dei Virtutes non legunt Graec. M. S. Ordin. Reg. Congreg. At Compl. et aliq. impr. legunt.
- v. 48. Dicens Domine Dicens. Graeci non legunt, legunt tñ latini Cod. impr.
- Cap. 8. v. 10. Magis suis Magis suis. Sic Graec. et Congreg. Licet Compl. Reg. Ordin. legant ut erat in textu.
- v. 15. Cum uideret autem Clem. lib. 6. Constit. Apostol. c. 7. dicit consilium et uoluntatem diaboli fuisse priuare Apostolos dono Dei, et pte miraculorum, priuare pecuniae acceptione: sicut primum hominem immortalitate priuauit cibi degustatione. Haec Clem. Simon autem non hac intentione afferebat pecuniam, sed ut ipse dono accepto, diuitias sibi compararet: ut dicit Hieron. Isa. 8.
- v. 17. Non est tibi pars, neque soror in sermone isto. Ita Graec. et latin. tamen apud Clem. loc. cit. sic legitur: Non est tibi pars in sermone isto, neque soror in fide hac.
- v. 31. Quid prohibet me, Graec. et M. S. legunt Quid. At Compl. Reg. Ordin. quis.
- v. 34. Ibat autem per uiam. Graec. Compl. Reg. Ordin. legunt enim Alij Cod. legunt autē
- Cap. 9. v. 4. s. Durum est tibi contra stultum calcitrare, et tremens ac stupens dixit, Domine quod me uis facere? Haec uerba à Graec. Cod. Vatic. et à Gothico ex latin. non leguntur. Congr. prior ita censuit, tamen posterior retinuit, et mento. Nam illa, Durum est, leguntur à Cyrillo. Som. i. de patient. Job. ubi dicit fortasse ea esse dicta contra diabolum. Leguntur etiam ab Ambr. ser. 11. in psal. 118. v. 8. Ille autem quid me uis facere leguntur à Greg. lib. 33. Mora. c. 4. Sabent etiam omnia haec Graec. Reg. Compl. et alia.
- v. 18. Ingressus in Synagogas In Synagogis. Ingressus deletum, sic Graec. M. S. Congreg. At Compl. Reg. Ordin. legunt ut erat in textu.
- v. 20. multo magis multo non legunt Graec. nec Ordin. Legunt tñ Compl. Reg. et plur. impr. et M. S. Congreg. retinuit.
- v. 22. Discipuli eius
- v. 23. Discipuli eius nocte Discipuli nocte. Sic Graec. Compl. Reg. M. S. Congreg. At Ordin. et aliq. impr. ut in textu.

- v. 27. quoque gentibus
 ibid. Cum Graecis
 v. 32. Aenea sanat te Dominus
 Cap. 10. v. 2. Quis es Domine
 v. 3. Hic dicit tibi quid te oporteat facere
 v. 7. Cecidit super eum, etc.
 Cap. 11. v. 3. Mentis meae uisionem
 v. 6. Quia commune
 v. 22. Ibi in Ecclesia
 Cap. 12. v. 4. Ad custodiendum
 v. 9. Existimabat enim se
 v. 13. puella ad uidentum
 v. 16. Apervissent ostium
 Cap. 13. v. 6. Vsque ad Papsum
 v. 25. Filijs uestris
 v. 33. Colentium Deam aduenarum
 Cap. 14. v. 5. Et commota est omnis multitudo in doctrina eius Paulus autem et Barnabas morabantur Isthis.
 v. 12. Laetitia corda eorum
 Cap. 15. v. 25. Ibi aliquanto tempore
 v. 26. Visum est autem Sillae ibi remanere, Iudas autem solus abiit in Hierusalem.
 v. 27. quoque gentibus
 ibid. Cum Graecis
 v. 32. Aenea sanat te Dominus
 Cap. 10. v. 2. Quis es Domine
 v. 3. Hic dicit tibi quid te oporteat facere
 v. 7. Cecidit super eum, etc.
 Cap. 11. v. 3. Mentis meae uisionem
 v. 6. Quia commune
 v. 22. Ibi in Ecclesia
 Cap. 12. v. 4. Ad custodiendum
 v. 9. Existimabat enim se
 v. 13. puella ad uidentum
 v. 16. Apervissent ostium
 Cap. 13. v. 6. Vsque ad Papsum
 v. 25. Filijs uestris
 v. 33. Colentium Deam aduenarum
 Cap. 14. v. 5. Et commota est omnis multitudo in doctrina eius Paulus autem et Barnabas morabantur Isthis.
 v. 12. Laetitia corda eorum
 Cap. 15. v. 25. Ibi aliquanto tempore
 v. 26. Visum est autem Sillae ibi remanere, Iudas autem solus abiit in Hierusalem.
 Gentibus non habent Graec. tamen latini cod. legunt Graecis, id est Iudaeis natis inter Graecos.
 Sanat te. Graec. M. S. Congreg.
 Graeca habent, Quid est Domine. Similiter Syriaca et latina, M. S. quaedam, siquid in eor. Sin. Gloss. legit: nam exponit Ad quid uenisti, Angeli responsio, eam lectionem probat.
 Graec. Vatic. et Latin. Cod. M. S. non habent haec uerba. Ideo prior Congreg. censuit auferenda. Graecum etiam Complut. non habet, tamen ea legunt Graecum, Reg. et Graecum Pagnini, et latina omnia impr. etiam Compl. ideo posterior Congreg. retinuit. Chrysost. ea uidetur reuocare. Ecclesia tamen contra ea legit.
 De hac uisione Petri Vide Ambr. lib. 2. de spu. s. c. ii.
 Meae non legunt Graec. M. S. Reg. Congreg.
 Quia omne commune. Sic Graec. M. S. Reg. Compl. At Ordin. et plur. impr. non habent, nec Congreg.
 Ibi non habetur Graec. tamen legunt latini Cod. Cong. delict.
 Ad deletum.
 Existimabat autem. Graec. Complut. Reg. Ordin. mult. impr. Congreg.
 ad audiendum Graec. M. S. Congreg. At Compl. Reg. Ordin. uidentum.
 Ostium non legunt Graec. M. S. Reg. Cong. legunt Compl. Ordin.
 Vsque Papsum.
 Histris. Sic Graec. M. S. Reg. Congreg. At Compl. Ordin. ut erat in textu.
 Colentium aduenarum.
 Haec uerba non habent Graec. nec Ordin. nec Louan. nec in M. S. quibusdam, et a Chrysost. non exponitur, sed continuatur expositio cum sequentibus, nec in impr. multis leguntur: Congreg. delenda decreuit.
 Corda nostra. Sic Graec. M. S. Reg. Compl. Congreg. At Ordin. eorum. alia quaedam habent uestra.
 Aliquanto non habent Graec. legunt tamen latini Cod. Graec. Vatic. et latina M. S. non habent haec uerba. Graeca, Reg. etc. habent illam partem de Silla; non tamen de Iuda. Impr. omnia habent utramque partem.

Cap. 16. v. 1. In Verben
v. 10. Aliquot consilientes

In deletum.
Conferentes. Graec. Ordin. et alig. impr. Congrega. At.
Compl. Reg. et alig. M. S. ut erat in textu.

Cap. 18. v. 2. Erant autem Scenofactorie

Graec. enim et sine parentesi, at in omnibus impr. autem
et in parentesi.

v. 3. Interponens nome dñi jesu
v. 12. Legis uestrae

Graec. non legunt ea uerba. tñ oēs Cod. Latini legunt. Cong. relig.
Et lege uestra. Graec. legunt et. Similiter M. S. et Reg.
legunt, et legis uestrae. sicut et Graec. At Graeca uia
ponunt in Genitio, scilicet uerbi, et Nominum, et legis.
At cum latini legant in Ablatio priora, legendum est
etiam in eodem casu lege uestra. sic Congreg. legit. At
Compl. et Ordin. ut erat in textu.

v. 19. Galatiam regionem
v. 22. Nam Domini

Galaticam. sic M. S. Reg. Graec. Congreg.
Dei Graec. M. S. Reg. At Ordin. et multi impr. legunt Domini.

Cap. 19. v. 1. Quosdam de discipulis

Quosdam discipulos. Ita Graec. Compl. Reg. et plur. impr.
At Ordin. ut in textu.

v. 11. Erant autem cuiusdam.

quidam. Ita Graec. Reg. Compl. M. S. et alig. impr.

v. 16. Combuserunt eos

eos deletum.

v. 25. Daret in teatrum

Daret in singulari.

Cap. 20. v. 3. Sopater Pyrrhi
v. 5. Disputabat cum eis

Sopater Graec. M. S. Congreg.
Can non habent Graec. tamen legunt Compl. Reg. Ordin.
et fere omnes Cod. impr. et plur. M. S.

v. 9. Est usque in lucem, sic

Est, atque et non habent Graec. M. S. Reg. Congreg. At
Compl. Ordin. ut erat in textu.

v. 12. conuenisemus in Anon

Conuenisset nos in Sic M. S. Reg. Graec. et Congreg. licet
in Reg. legatur inuenisset. Compl. et Ordin. ut in textu.

v. 3. Alia die

die deletum.

v. 15. Subtraxerim uobis

Vobis non legunt Graeci. M. S. Reg. Congr. Habent
tamen Compl. et Ordin.

v. 17. Ministerium uerbi

Verbi non legunt M. S. Graec. Reg. tñ legunt Compl. Ordin.
et pluri. impr.

v. 22. Lupi rapaces

Graecum Vatic. et M. S. montis Amati legunt graues.
At Compl. Reg. Ordin. et pluri. impr. legunt Rapaces

Cap. 21. v. 10. Vir a Iudaea

Vir non legunt M. S. Reg. At habent Compl. Ordin. et alig. impr.

v. 19. Quidam ex discipulis
ibid. Hospitaremur Iasonem

Et ex discipulis. Sic Graec. M. S. Reg. Congr. At Compl. Ord. ut in t.
Maasonem. Graec. M. S. Congr. At Compl. Reg. Ord. et alig. imp. ut in t.

v. 35. Qui dixit ei.

ei non legunt Graec. M. S. Reg. legunt tñ Compl. et Ordin.
et alig. impr. Congreg. expunxit.

Cap. 22. v. 3. Et dixit
ibid. pedes Gamalielis

dicit
Gamaliel Graec. M. S. alig. impr. Congr. At Compl. Reg. Ordin.
ut in textu faciunt enim nomen declinabile. caeteri Cod.

- Cap. 23. v. 3. In sedens iudicas. non declinant, utroque modo est in casu gerendi.
Graec. M. S. Reg. legunt sedes iudicans. At Compl. Ordin.
et plur. impr. ut in textu.
- v. 22. Imuit enim etc. usque
accepturus pecuniam. Haec uerba nec Graec. nec Latin. M. S. legunt in impr. et
Latinis habentur, Congreg. censuit retinenda.
- ibid. scribens et
Nullam uero dignum orte. aut uinquis Sa-
bentem crimen. Nil uero dignum morte aut uinquis habentem criminis
Compl. Reg. Ordin. et Latin. cod. legunt Nil et crimen
At ratio Gram. postulat ut dicatur criminiibus, sic Con-
greg. censuit. Sixtus enim loco Nil . . . mutauit Nulla
Et non habent Graec. M. S. Compl. Reg. Ordin. et alij. cod.
Congreg. expunxit.
- Cap. 24. v. 3. Et audias nos
v. 4. Consistantem seditiones. Sic Graec. et M. S. licet Compl. Reg. Ord. legat seditione i sing.
ibid. Apprehensum uolumus se- Haec uerba Graecum Vatic. et ex Latin. Got. codeo non
cundum legem nostram habent. Legunt tamen reliqua Graec. et Latina fere omnia,
iudicare. superueniens quae uero non legunt, habent Apprehendimus caetera
autem Tribunus Lysias uero exempl. ut in textu. Congreg. retinuit.
cui magna eripuit ei
de manibus nostris iubes
accusatores eius ad reuenire
- v. 9. Et Deo meo Graec. Patrio Deo. Sic et quidam M. S. At Reg. Patri Deo
Complut. autem et Ordin. et plur. Cod. ut in text. Congr. sic religit.
- v. 11. Et apprehenderunt me Haec uerba Graec. non habent. tamen legunt ea Reg.
clamantes, et dicentes: tol- Compl. Ordin. et quidam M. S. et Lira interpretatur.
le inimicum nostrum et uidentur accommodata contextui. Tamen alia M. S.
non habent. et Reg. tanquam adiecta ponit. Congreg.
expunxit. Adde quod Brysost. Somil. so. non legit
talia uerba; cum legat caetera praecedentia et sequentia;
nec et legit Oecum.
- v. 16. Accersam te Accersam
Accersens.
- Cap. 25. v. 3. Seruari quidem Quidem non legunt Graec. M. S. Reg. Congr. Legunt Compl.
Ordin. et alij. impr.
- v. 13. Crimina quae ei obijciunt Haec non legunt Graec. M. S. Reg. Cong. At Compl. Ordin. et
alij. impr. legunt.
- v. 21. Videtur tunc hominem Hominem non legunt Graec. M. S. Reg. Congr. Legunt Compl. Ordin. et plur. impr.
- Cap. 26. v. 11. Populis et gentibus Populo, Graec. M. S. Congr. At Compl. Reg. Ordin. ut in textu.
- Cap. 27. v. 4. Venimus Lysram Omnes Graec. Cod. habent Myra, Latin. Lysram.
- v. 6. Et quod ieiunium Graec. et quidam M. S. legunt et ieiunium. at impr. non habent illud et.
ibid. Consolabatur eos Eos, Graec. Reg. M. S. non legunt habet Compl. Ord. et plur. impr.
- v. 12. Quae uocatur Cauda. Graec. Reg. Clauda. At Compl. Ord. M. S. et impr. ut in textu.

- v. 36. Se in mare primos } In mare non Sabent Graec. Compl. Reg. M.S. et alig. impr.
Congreg. Habet Ordin.
- Cap. 28 v. i. Quia Melita insula } Ordin. et alig. impr. legunt Melitene. At Graec. Complut.
Reg. M. S. Melita.
- v. 7. Benigne se exhibuit } Se non Sabent Graec. Compl. Reg. Ordin. nec alij Cod.
- v. 10. Insigne Castorum } Sic Compl. Reg. Ordin. M.S. alludit ad Tollucem et Cas-
torem, qui dicti sunt Castores. in quibusdam impr.
legitur Castorum. Lyra notat emedatos Cod. Sere ut i ter.
- v. 20. In hospitium pluvini } M.S. et Reg. plures. At Compl. ordin. et plur. imp. pluvini.

Epistola Beati Pauli Apostoli
ad Romanos.

- Cap. 1. v. 5. Habeam in uobis } Et in uobis. Sic M.S. et Congre. licet in Graec. et
Compl. Graec. Ordin. non Habr.
- v. 9. Ira Dei de caelo } Non habet Graec. Dei nec in quibusd. M.S. tñ legit Amb.
Ansel. et Snt impr. fere annua. Basil. non legit in
Reg. Breu. resp. 65. nec a Grysos. nec a Theodor. ab
interpr. additum pruto declarat^r causa, quia sabintel-
legendus est. Legunt autem Compl. Reg. Ordin. et Cod.
impr. ueteri.
- Cap. 2. v. i. agis quae iudicas } Graec. qui et M.S. tamen coiter Sabent in latin. quae
sensus est idem, sic Compl. Reg. Ordin. et plur. Cod.
- v. 4. In corruptione quaerit } quaerentibus. M.S. Ambr. caetera Snt quaerunt
- v. 7. Cogitationibus accusantibus } Cogitationum accusantium, aut etiam defendentium
aut etiam defendentibus } Ita censuit Congreg^o legendum in Genitius, sed nã
recte. nam Graeci utuntur Genit. pro Ablatiuo, et
qcedens uerbum conscientia testimoniũ reddente,
etiam Graece est in Genit. et tñ uertit in Ablatiuo.
Retinenda est ergo lectio in Ablatiuo cum quibusdam
M.S. et impr. et cum Hiero. Ezech. ib. et Ambr. in
Comment. et Apol. David. et Cypri. in ex pos. Symb.
licet apud Greg. lib. 4. Mora. c. is. et Anse. legat in Genit.
- v. 13. Manifesto est,
Carne est,
Abscondito est } Est deletum. Sic Graec. Compl. Reg. Ordin. et plur.
Cod. Congreg^o.
- Cap. 3. v. 2. Fidem Dei euacuabit. } Euacuabit Graec. M.S. Compl. Reg. Congr. legunt de fu-
turo. Ordin. et alig. impr. de preterito.
- v. 14. Propitiatorem per fidem. } Propitiationem. sic M.S. Reg. Ansel. Congr. Compl. u^o
ordin. et alig. impr. legunt propitiatorem sic et Ambr. sensus idẽ e.

v. 17. Justificat circumcissione Graec. et quidam M. S. Justificabit. At Compl. Reg. Ord. et plur. impr. et Congreg. Justificat.
Legis deletum.

Cap. 4. v. 2. Operibus legis
v. 5. Secundum propositu gratiae Dei.
Haec uerba non habentur in nris Graec. exemplis nec exponuntur ab Orig. Chrysost. Theodoro in legibus et exponuntur ab antiquissimis Patribus Latinis Sedulo, Ambrosio, Primasio, Anselmo, et leguntur in quibusdam antiquissimis M. S. et ad sensus Paulini completum faciunt. eadem interpretatur Hieron. in eptam Rom. seu auctor illorum comment. quae antiquis sunt.

v. 7. Tantum manet
Manet non est Graec. nec in Louan. nec in quibusd. M. S. tñ in oibus fere impress. Sabr. interpretes declarandi cad possit. nam ad sensum pertinet. sicut et illa particula Tantum q' et non habetur Graece, nec in M. S. nec in Louan. nec in Reg. ad sensum tamen pertinet. sic legit Compl. Reg. Ordin. et alij plur. Codices, licet in Reg. no legatur particula illa Tantum

v. 12. Deum cui credidisti
ibid. Semen tuum sicut stellae caeli, et arena maris.
Graec. M. S. Origenes, Chrysost. Theodor. in prima persona credidi. sunt enim uerba Pauli non testimonium citati. Non habentur uerba deleta Graec. nec ab Orig. Chrysost. Theodor. Ambros. leguntur nec in M. S. nec Gen. is. unde accipitur testimoniu hoc, sed sunt Gen. 22. quod nunc Paulus recitat. Vtrumque legit Anselmus. Verior lectio prior est posset quidem retineri illud stellae caeli quia Gen. is. habetur. Respice caelum et numera stellas si potes. et dixit ei sic erit semen tuum. At illud arena maris non habetur: tamen ut diximus uerior lectio est. Sic erit semen tuum. ita enim habetur Genes. is. licet supplendum sit sicut stellae caeli. nam in Gen. is. et supplendum est.

v. 13. Non est infirmatus in fide
Non infirmatus est fide

ibid. Corpus suum, emortuum
Iam emortuum. Duo M. S. et Graec.

ibid. Promisit Deus
Deus deletum.

Cap. 5. v. 1. Per quem habemus
Per quem et habemus sic M. S. Reg. Graec. Congre. Compl. u. et Ordin. non legunt. et

v. 5. Secundum tempus
Secundum tempus, Ab hoc loco Congreg. abstulit q' non habetur Graec. sed tantum in priori loco. At uero Theodor. retus Graecus legit, et interpretatur et in hoc loco. In Reg. nec in Louanion. Legitur tñ in Compl. Ordin. et impr. et antiq's. et apud Ansel.

X. 8. Non imputabatur

Græc. et qdam M.S. legunt non imputatur cum lex non est.
caeteri Cod. ut in textu.

X. 11. Per unum peccatum

Græc. peccantem, et in quibusd. M.S. Ambr. aut legit
peccatum. Augus. uero in exposit. propositi. ad Rom.
legit peccantem. Græca uaria sunt, et utroque mō legunt.

X. 15. Superabundauit et gratia
ibid. Peccatum in mortem

Et non legunt Græci; M.S. Reg. Congreg.
In morte ita Græc. et qdam M.S. Ambr. interpretat
et legit in mortem. sicut Gloss. interlin. et Compl. Reg.
Ordin. et plur. codices.

Cap. 6. X. 1. Manebimus in peccato.

Permanebimus. Græc. Ordin. Reg. M.S. Congreg.

X. 3. Ignoratis fratres

Fratres deletum.

X. 8. Uenimus cum illo
ibid. Et mors illi

M.S. et quidam impr. legunt Christo. sic Congreg.
Et non legunt Græc. Compl. Reg. Ordin. et plurimi alij.
Congreg. expunxit.

X. 15. An nescitis

An deletum.

Cap. 7. X. 4. Ut fructificetis Deo.

fructificemus. Sic Græc. M.S. Reg. Congreg. At Compl.
Ordin. ut in textu.

X. 5. A lege mortis.

Morientes ita Græc. et quidam M.S. Ambr. autem mortis.
sicqz etiam M.S. et impr. fere oia. Ita legunt Augus.
ser. 4. de uerb. Apost. et Ansel. Lege quæ notauimus
in nris Comment. multiplex est enim huius uerbi lectio.

X. 14. Bonum hoc ago, sed quod
odi malum.

Bonum, malum non legunt Græc. et quidam M.S. et
Reg. tñ legunt Compl. Ordin. caeteriqz Cod. Cong. retinuit.

X. 18. Hoc ago, sed quod odi
malum illud facio

Hoc facio sed quod nolo malum hoc ago. Sic Compl. Reg.
Ordin. caeteriqz cod. Siptus mutauerat.

Cap. 8. X. 3. Impossibile erat legi
ibid. In similitudinem

Græci legunt legis Latini codic. ut in textu.
Similitudine. Sic Græci. Latini Cod. ut in textu.

X. 4. Inimica est Deo

Vnum M.S. habet Inimicitia est in Deum, quod placuit
primæ Congreg. sed corrupta est lectio. Græci enim
Inimica est in Deum. Compl. Reg. Ordin. caeteriqz cod.
ut in textu.

X. 7. Spiritus uero uiuit

Quidam M.S. legunt uita. At Compl. Reg. Ordin. et
omnes Cod. impr. uiuit Græca sunt ambig.

X. 13. Ipse enim spiritus

Enim non habent Græc. et quædam M.S. habent tñ
Compl. Reg. Ordin. et impr.

X. 26. Illos et magnificauit

Glorificauit. Sic Græc. M.S. Reg. et quidam impr. et
Congreg. At Compl. et Ordin. Magnificauit.

X. 32. Neque fortitudo

Hæc non habentur Græc. tamen legunt Compl. Reg. Ord.
et Latini codices.

Cap. 9. X. 1. In Christo Jesu

Jesu non legitur in Græc. M.S. Compl. Reg. Cong. expunxit.
legunt Ordin. et impr. alij.

- 818
 v. 2. Patres, ex quibus et ex quibus sic Graec. M. S. Reg. Congreg. At Compl. ordin. non habent et
 v. 3. Qui ex Israel sunt Compl. Ordin. et alig. impr. legunt: Qui ex circumcissioni Israel. At Graec. Reg. M. S. ut in textu.
 ibid. Qui semen sunt Graec. Compl. Reg. M. S. legunt quia. Ordin. autem et multi impr. Qui
 v. 15. Vasa irae aptata apta. sic M. S. et qd. impr. Cong. At Compl. Reg. Ordin. aptata.
 v. 16. Quos et uocauit uocauit nos. sic Graec. M. S. Reg. Congr. At Compl. Ordin. nō legunt. nos
 Cap. 10. v. 7. Quid dicit scriptura Scriptura non legitur in quibusdā M. S. tamen legunt Graec. Compl. Ordin. et oēs impr.
 v. 14. Non omnes obediunt Obediunt in Graec. praeteritum est.
 v. 19. Contradicentem mihi Mihi non habent Graec. M. S. nec Reg. et alia impr. Nec Isai. 65. unde citatur, nec Ambr.
 Cap. 11. v. 7. Coram ipsis in laqueum. Coram ipsis non habetur in quibusd. Graec. M. S. Reg. tamen habet in alijs M. S. et impress. et in Hebr. psal. 68. unde sumitur testimonium, tamen includitur ibi illis, ideo Congreg.° abstulit.
 v. 27. Et inuestigabiles uide Sic legit Augus. lib. 2. de bono perseuer. c. 11. Quis inquit, ualeat inuestigabilia uestigare? quidā legunt inuestigabilia.
 v. 30. Saecula saeculorum Saeculorum non legunt Graec. M. S. Ordin. Reg. Congr. habetur tñ in Compl. et impr. aliquot.
 Cap. 12. v. 6. Caritatem fraternitatis Caritate. sic Graec. est enim casus Dandi, qui pro Ablatiuo ponitur. Ita Sedulius, et Ambr. ille enim sic uertit: Caritate fraternitatis inuicem benigni. Itē autem, Amore fraternitatis inuicem benigni. At Compl. Reg. Ordin. et plur. impr. imo et Ansel. legunt in Accusatiuo. Congreg.° uero in Ablatiuo.
 v. 7. Mihi uindictam et ego retribuam. Mihi uindicta: ego retribuam. sic Graec. Reg. et Congr. At M. S. legunt et uindicta sed legunt et sic et Compl. At Ordin. et alig. impr. habent ut in textu.
 Cap. 13. v. 1. A Deo ordinatae sunt Ordinatae sunt. sic M. S. nam refertur ad Potestatem, q̄ est generis faeminini, nempe quae potestates sunt, a Deo ordinatae sunt. Compl. Reg. Ordin. habent ordinae nata. omnes tamen Codic. illud a Deo connectunt sequenti. Si sextus mutauerat.
 Cap. 15. v. 7. In gentibus Domine Domine non habetur in aliq. M. S. tamen legunt Graec. Compl. Reg. Ordin. et impr. omnes. Congreg. retinuit.
 v. 9. In eum gentes. In eum non habent quidam M. S. tamen legunt Graec. Compl. Reg. Ordin. et oēs Cod. impr. Congreg. retinuit.
 v. 14. Audierunt de eo. De eo non legunt Graec. M. S. Reg. Congreg.° Ordin. legit Compl.

- v. 15. Sed pro ibitus sum usque ad huc
Haec verba non habentur Greg. nec in Reg. habentur tamen in Ordin. et alij Cod. loco illius Sed legunt et
- v. 20. Benedictionis Evangelij
Evangelij non habent Compl. Reg. Ordin. et plur. impr. tamen habent Graec. et M. S.
- v. 21. Ut adiuvetis et me.
Et non habet Graec. Compl. Reg. Ordin. et multi alij Cod.
- Cap. 16 v. 3. Ecclesiae Asiae in Christu Jesu.
Ecclesiae et Jesu non habent Graec. M. S. Reg. Congr. Legunt tamen Compl. Ordin. et alig. impr.
- v. 4. Laboravit in vobis
Graec. M. S. Reg. Compl. Congr. Hobis. At Ordin. et alig. impr. Vobis
- v. 5. Et Iuliam.
Iuliam. Graec. M. S. Compl. Reg. Congreg. At Ordin. et alig. impr. Iuliam.
- v. 26. Arcadius
Arcarius sine S.

Epistola B. Pauli Apostoli ad Corinthios. Pr^a

- Cap. 1. v. 5. Et in eadem scientia
Scientia. Graec. M. S. Graec. Congr. at Compl. Ordin. et alig. impr. Legunt scientia, et in quibusd. M. S. loco illius, in eodem sensu habetur in eadem mente. et in impress. Legunt in eodem sensu
- v. 10. Ceterum nescio si quem vestrum baptizaverim.
Graec. Compl. Reg. Ordin. Legunt Ceterum nec Est autem. similiter non legunt vestrum nisi Ordin. et Compl. sed non Graeca, M. S.
- Cap. 2. v. 5. In conconviviis ascendit.
Ascendit. Sic Graec. Compl. Reg. Ordin. multi Cod. Congr. sic et Cyprina. legit epis. s. b.
- v. 8. Spiritualiter examinantur
In singulari habent Graec. Ambr. Ansel. Reg. Ordin. M. S. et multa impr. Cyrillos. singulare, more Attico interpretatur plurale, refert enim ad ea, quae sunt spiritus, quae spualiter examinantur.
- v. 9. Sicut scriptum est
Non habent Graec. Reg. Louan. nec quaedam M. S. nec legit Ambr. Ansel.
- ibid. Aut quis instruit eum
Qui instruat eum sine aut sic legunt Graec. M. S. Reg. Congreg. At Compl. Ordin. Ansel. ut in testu.
- Cap. 3. v. 11. Dies enim Domini
Domini non habent Graec. tamen est articulus emphaticus dies illa loco eius ponitur Domini in omnibus fere impr.
- Cap. 4. v. 8. Regnatis regnetis regnemus
Regnastis, regnaretis, regnavemus. ita Graec. et in quibusdam M. S. tamen in omnibus impr. habetur ut in testu.
- v. 14. Sicut et ego Christi.
Legunt et interpretantur Cyrillos. et Aug. lib. de agone Christ. c. 6. Similr Ansel. A Theodor. tamen, et Ambr. non leguntur haec verba. Leguntur vero etiam a Cypr^o

epis. 52. ad Cornel. et Novatianum. Sen. lib. 4. epis. 2. Leguntur etiam et declarantur ab Epiph. Saeres. 30. prope fine. Similr a Gressos. Pter locum allegatum comment. Com. 3. et 7. de laudibus Pauli. Hoc tamen Notandum est, quod ad testimonium ex Cypriano Epiph. et Augus. dici posse eos citare locum Suius Epistolae c. 11. ubi dicitur; Imitatores mei estote sicut et ego Christi. At vero de Christo: et Ansel. Hoc respondere non potest, qui hanc locum interpretantes et legunt in Reg. et Louan. non legitur, tamen habet in Ordin. et coiter in impr.

Hominem non habent Graec. M.S. Reg. Ordin. Congreg. Legunt tamen Compl. et aliq. impr. quia supplendum est. Inter uos. non habent Graec. Louan. tamen legitur ab Ansel. Augus. aut lib. 3. con. epist. Parmen. c. 2. sic legit si quis frater nominatur et est inter uos, etc. Cyprian. lib. de aleatoribus non legit, sed sic, si quis nominatur fornicator. Reg. non legunt uos M.S. Congr. censuit auferenda.

Quidam ita Graec. Reg. M.S. Complut. autem, aliquando quidam in quibusdam alijs aliquando quidem Quim non habent Graec. Louan. M.S. subintelligendū ē. Volo enim. ita Graec. et Reg.

Graec. In muliere fideli. Ergo. Grec. M.S. Scrip. Reg. Congreg. non legunt. Graves. Reg. M.S. Graec. Congreg. legunt in plurali. Epistimo ergo. Graec. M.S. Reg. Compl. Congreg. At ordinat. et aliquot impr. quim.

Graeca observandi, significat enim colere, sicq. Louan. at u. nra lectio, est in Reg. M.S. et impr. comunitur Sacrificantur. Sic Reg. Ordin. Louan. impr. M.S. et apud Anselmum.

Idolio. sic Graec. M.S. Compl. Graec. Ordin. Congreg. Scientia. Graec. M.S. Compl. Reg. Cong. at ordin. at in ter. Cypri. ad Graeca uerba aspiciens sic uertit, Omnis qui agonizat in omnibus continens est. ep. 9. ex lib. de exhortate. naat. c. 8. at in opus. de rone circumcis. legit sicut uulgatus.

Graec. M.S. Compl. Reg. Legunt, apprehendit in pte nis, at pluri in codices cum Ordin. Legunt ut in terpta sicq. antiqui latini Patres non solum legerrunt, sed interpretati sunt, at ponderarunt Ambros. in Comment. uet. et nou. testam. c. 52. Graec. lib. 2. i. moral. c. 3. Anselm.

Cap. 5. v. 3. Huiusmodi Somnem Satanae
v. 8. Inter uos est

Cap. 6. v. 11. Haec quidem fueris.
v. 18. Omne enim peccatum
Cap. 7. v. 6 Volo autem
v. 11. Per mulierem fedelem.
v. 20. Unusquisque ex se
ibid. Est frater
v. 22. Existimo enim.

Cap. 8. v. 1. Idolis immolantur.

v. 9. Scientiam in Idolo
v. 10. Iua conscientia
Cap. 9. v. 1. Omnis autem qui in agone

Cap. 10. v. 8 Non apprehendat.

Ansel. in Comment. Ac Chrysost. Com. 24. legit et interpretatur apprehendit. et inter Latinos Cyr. lib. 3. ad Quirin. c. 9. i. uertit, tentatio nos non occupauit. Cassi. lib. 5. c. 16. non tantum legit apprehendit, sed apprehendit eos qui legunt apprehendat, quasi non intelligetes pro Indicatio, Optatum posuerit: At non est cur Ambros. Gregorius, August. ignorantiae arguat. sed potius incredibile est exemplaria Graeca uaria fuisse. Vulgatumq; interpretem secutum lectionem quae communiter nunc habetur quam Congreg. probauit. Hoc autem manifeste confirmatur. nam Basil. in Moral. Reg. 62. c. 3. legit apprehendat, et apud eum sensum facit optatum.

N. 20. Infidelium ad coenam
N. 23. uia in gloriam Dei

Ad coenam non legunt Graec. M. S. Ordin. Reg. Congr. legit Compl. Ambros. legit in gloria. At Graec. et Latin. Cod. gloriam.

N. 11. et unum corpus.
ibid. et de uero castre

Graec. M. S. Reg. Congr. Chrysost. Com. 24. non habet et. Haec uerba nec Ansel. in testu, nec Graec. M. S. Reg. Congreg. Chrysost. Com. 24. legunt tñ Complut. Ord. et aliquot impr. et Ambr. In quibusdam M. S. non legitur omnes qui, sed nam omnes, immo Ansel. legit omnesque

Cap. 11. N. 10. Velamen Sabore supra caput suum

Potestatem Sabore, ita Graec. M. S. Reg. Louan. D. Bo. Aicit in aliquibus cod. ita etiam legi. Recte aut Amb. dicit hoc loco potestatem accipi pro uelamine, quasi uelamen sit indicium mulierem esse sub potestate uiri: qua de causa quidam legunt hoc loco uelamen, quod in multis impr. legitur.

N. 21. Laudo uos? in hoc.

In quibusdam legitur Laudos uos in hoc? sic Compl. Reg. et uidetur conformis Graecae lectioni. tamen communiter legitur ut in testu, utramque lectionem Ansel. interpretatur communis lectio est posterior; priorem cum Reg. secuti sunt Louan. Ordin. autem habet posteriorem.

Cap. 12. N. 21. Interpretationes sermonum

Haec non habent Graec. Reg. Louan. et Glos. interlin. in plerisque uacare notat Chrysost. Comil. 32. notat postremo loco positum ee Genera linguarum, non ergo legit quod sequitur interpretationes sermonum. Theodor. etiam non legit. Ambr. uero legit et interpretatur. Sabentur in M. S. et communiter in impr. et sequentia uerba Pauli indicant esse legenda.

- Cap. 14. v. 18. Quis supplet locum idiotae? Qui supplet locum idiotae. Sic Graec. Reg. M. S. Congr.
At Complu. et Ordin. ut in textu.
- v. 19. In lege enim. Enim non legunt Graec. M. S. Reg. Congreg.
- v. 21. Quia insanitis? Quia ita Graec. Reg. Louan. M. S. Congreg.
- v. 23. Occulta enim Enim non legunt Graec. M. S. Reg. Congreg.
- v. 28. prophetis subiectus est Subiecti sunt Graec. M. S. Congreg.
- v. 37. Fiant in uobis In uobis non habent Graec. nec M. S.
- Cap. 15. v. 4. sic praedicauimus Praedicamus Graec. M. S. Congreg. Reg. At Compl.
et Ordin. legant ut in textu.
- v. 7. Inanis est praedicatio. Inanis est ergo. Graec. M. S. Ordin. Congreg.
- v. 17. Novissime autem Novissima. Graec. M. S. Reg. Congr. at Complu. et
ordin. legunt novissime. Hilar. lib. 8. Innit. legit
novissima.
- ibid. Cum autem haec. Haec deletum.
- v. 19. Qui baptizantur pro mortuis. Epiphan. haec. 28. Sane difficilem locum sic explicat:
Qui baptizantur pro mortuis, id est, qui in mortis
articulo constituti suscipiunt baptismum, quasi des-
perantes iam uiuere in hoc saeculo amplius. Hoc
profecti factum argem est resurrectionis mortuorum
apud eos qui talia faciunt: dura admodum est ex-
positio et insolitus loquendi modus. Cyrillus. Comil.
40. baptizari pro mortuis interpretatur, idem esse
ac baptizari cum fide resurrectionis mortuorum, qui
enim tunc baptizabant prius interrogabant an
crederent resurrectionem mortuorum. quae expositio
non minus dura uidetur. Adhibet alteram, scilicet
baptismum esse figuram mortis et resurrectionis, con-
sepelimur enim per baptismum Christo, ut resurgamus
in ipso. Haec haec expositio absque duntaxat, et im-
proprietas est. Ambr. interpretatur Argem Pauli
esse ad hominem sumptum ex illorum errore, qui
solebant unum pro alio baptizare, si forte sic sine bap-
tismo moriebatur. Verba Ambr. sunt haec: In tan-
tum uatam ac stabilem uult ostendere resurrectione
mortuorum, ut ex^m de eorum, qui tam securi-
erant de futura resurrectione, ut etiam pro mor-
tuis baptizarentur, si quem forte non praecauis-
sent, timentes, ne aut male, aut non resurgerent,
uiuus nomine mortui dicebatur, ex hoc falsum
eorum non probat sed fixam fidem in resurrectione
ostendit. Haec Ambr. Haec expositio ualde uerbis
ipsis

ipsis accommodatur, id tamen durum est quod Paulus a ta:
 ti tanquam a gravi errore illorum argum accipiat, nec
 ullum uerbum, quo errorem auertat et errantes doceat,
 ac arguat interponat. Legitima oppositio ex sequen-
 tibus Pauli uerbis deducitur, baptizari appellat mortem
 illatam pati iuxta illud Matth. io. baptismo quo ego bap-
tizor, baptizabimini. baptizabantur autem Apostoli pro
 mortuis, cum pro salute populorum uitam exponerent,
 ac mille se periculis ingererent, et demum mortem
 appetebant. Argum igitur Pauli e: Si mortui non re-
 surgunt, non est alia uita pter hanc, profecti caute
 est pro alijs subire mortem, quid enim prodest illis
 si non est alia uita post mortem, nec mortui resurgat.
 sequentia uerba hanc indicant expositionem, quod
die inquit morior, etc.

v. 20. quotidie morior propter

morior per, ita Graec, Reg. Louan. M. S. legitur enim
 vii. August. legit per, dicitq; iurare Apostolicu ep. 89.
 in fine, et li. i. de Caena Domini, c. 31. idem Aurelm.
 Ambr. uero legit pro uestra gloria. Hieron. in Epitaph.
 Marcell. pro uestra salute. Graeca scholia dubitant an sit le-
 gendu die, an vii. ad est propter, uel per Crisost. ut
 legitur propter, sic
 cat Ambr. et Hier.
 na idem est pro
 glia, seu gloria
 nam. Cum Cris.
 etiam Hieron. Con:
 greg. legit per.

v. 23. cuigilate iusti.

Iuste ita Graec. et 4. M. S. et Gott. Ambr. aut legit
cuigilate, iusti estote. at Compl. Reg. Ordin. et plan.
 Cod. legunt ut in textu.

Cap. 16 v. 11. Voluntas eius

Eius, non habetur Graec. nec M. S. immo Crisost. et
 Theodor. non ad uoluntatem eius, sed ad uoluntatem, et
 prouidentiam Dei referunt. At Crisost. uidetur legisse
non fuit uoluntas Dei.

v. 25. Apud quos et baptizor.

Haec uerba Graeca nunc non habent, nec Reg. nec Louan,
 tamen habet Ambr. et quidam M. S. Immo Crisost. et
 Theodor. interpretantur, quod argum est Graeca nra ee
 mutila et corrupta.

Ad Corintios 2^a.

Cap. i. v. 4. pro uestra salute
 ibid. sive consolamur pro uestra
consolatione

uestra exhortatione et salute.
 Haec sententia non legitur in Reg. nec apud Louan. nec
 in nonnullis Bibl. tamen legitur in multis et aliquis.
 et ab Ordin. et exponitur ab interlin. Gloss. et ab Ansel.
 non tr. ab Ambr. Est autem aduertent, Graece ene
 unicum uerbum, quod significat exhortari et consolari

Vnde interpretis duobus verbis latinis usus est quod Graeca unise significatur et haec lectio est probabilior. Quaedam Bibl. uerum habent alia consolamur pro uestra consolati alia exhortamur pro uestra exhortatione. Legitima utraque complectuntur.

ibid. exhortatione, quae operatur exhortatione et saluce.

V. 6. ex multarum personis facierum

Graeca ἐκ πολλῶν προσώπων. Ambr. in multorum facie, quaedam ex multis personis. Congreg. ex multorum personis, quod in quibusdam M.S. habetur, cuius lectio est proposita, ita in Reg. Ordin. Louan. apud Ansel. et in caet. et uidetur haec interpretatio legitima Vulgati et consora Graecis. Nam προσωπον significat faciem, seu uultum. potest uerti ex multorum faciebus. Vulgatus addidit, ex personis multarum facierum, ut significaret non solum multitudinem orantium, sed etiam multipliciter conditionem eorum. Vnde sequitur per multos δὲ ἐκ πολλῶν id est multipliciter.

V. 11. sed est in illo est

Haec nec Graec. nec Reg. Louan. nec M.S. habentur.

V. 12. non fuit in illo

In illo deletum.

V. 13. et per ipsum Amen

In quibusdam ut in Ordin. additur dicimus amen. sed illud dicimus non est in Graec. nec in alijs, subintelligitur.

Cap. 2. V. 5. contristauit me

me deletum.

V. 8. Scripsi uobis

uobis non legunt Graeci. M.S. Reg. Congreg. habent tñ Compl. et Ordin.

Cap. 3. V. 5. In gloria

In non legunt Graec. M.S. Congreg. habent tñ impr. sensus est idem.

V. 9. Conuersus fuerit ad

M.S. quaedam habent in plurali ca' conuersi fuerint, tñ Graec. in singulari. Reg. Ordin. et fere oia exempl. Ambr. Ansel. Interlin. interpretatur in singulari, Cum aliquis eorum conuersus fuerit, sic habet etiam Syriaca.

V. 11. Domini spiritu

Sic legit Latina et Graec. multa. At alia Graeca, a Domino spiritu. sic Chrysost. in Psenti, et Damasc. orat. de Inisfigurat. Basil. etiam lib. de spiritu s. cap. 21. Melan. orat. con Gregales Sabellij, ubi per hoc probant spum s. e' Deu' et homine. Quidam Graec. habent a Domino spiritus. In Graecis ergo triplex est lectio. p^a habent latina exempl. et Ambr.

Cap. 4. V. 5. Humiliamur sed non confundimur

Non habent Graec. nec a Chrysost. Theodor. legitur nec ab Ambr. nec ab Ansel. nec habetur in Reg. nec Louan. Snt tamen quaedam M.S. et impressa, et ab Interlin. explicatur. Corrumpitur.

V. 10. Corrumpitur

Cap. 6. V. 7. inambulabo inter eos

Inter eos Congreg. absolut. nec habetur in Reg. caet. omnia habent et vere sunt legenda, tum quia Levit. 26. unde sub: tum est testimoniu habetur, ambulabo in medio uestri. tum quia uerbum Graecum significat ambulare in aliquo. ideo latinus interpres, quia uerbum latinum no significat, addidit inter illos

Cap. 7. V. 4. Tribulatione uestra

Nostra Graec. M. S. Compl. Reg. Congreg. legunt nostra. Ordin. uero et aliquot impr. habent uestra.

V. 11. pro uobis, coram Deo

pro uobis ad uos coram. ita Graec. et M. S. id est; ad manifestandam apud uos sollicitudinem, quam habemus pro uobis coram Deo. Impr. oia non legunt ad uos, nec Ambr. nec Ansel.

ibid. In uobis sunt

In uos, seu erga uos.

Cap. 8. V. 10. Fratrem postuum

Postuum non legunt Graec. M. S. Reg. Congreg. legunt tamen Compl. et Ordin.

ibid. nobis in Domini gloriam

Non legunt in Domini gloriam Graec. M. S. Congr. Reg. legunt tamen Compl. Ordin.

V. 11. In uobis adiutor

In uos Graec. M. S. Reg. Congreg.

ibid. gloriae Christi.

Gloria M. S. Congreg.

Cap. 9. V. 3. Misimus

Misi

V. 7. Manet in saeculu saeculi.

Graec. M. S. Reg. loco huius legunt, in aeternum

V. 10. Gratias ago

Ago non legunt Graec. M. S. Reg. Ordin. Congreg. legunt tamen Compl. et aliquot impr.

Cap. 11. V. 5. Manifestus sum uobis

Manifestati sumus. Sic Graec. M. S. Reg. Congreg. At Compl. Ordin. et aliquot impr. legunt ut in textu.

V. 18. Inuenimus in hac parte.

Graeci codices non legunt in hac parte, Latini uero sic.

ibid. Sunt et ego.

Et ego non legunt Graec. M. S. Congreg. Legunt tamen Compl. Reg. Ordin. et aliquot impr.

ibid. ut minus sapiens dico.

Haec uerba in parentesi legi debent.

Cap. 12. V. 2. corpore, siue extra

Corpore nescio siue, Sic Graec. M. S. Reg. Congr. At Complut. Ordin. et aliquot impr. non legunt.

V. 5. ne quis, me

ne quis in me.

V. 7. Nam uirtus in

Graec. hnt uirtus mea. Latini codices non legunt illud mea. sermo est de uirtute et potentia Dei.

V. 9. minus feci

Fui. Graec. M. S. Congreg.

ibid. Apostolatus mei.

Apostoli, ita Graec. M. S. et Ambr. caeteri Cod. Compl. Reg. Ordin. ut in textu.

Cap. 13. V. 2. Praedixi enim et praedico ut praesens uobis.

Enim et uobis non habent Graec. M. S. Reg. Congreg. habent tñ Compl. Ordin. et aliquot impr.

V. 3. Vivemus

Vivemus.

X. 8. quoniam nos infirmis Graeca legunt quando, at latini cod. quoniam

Ad Galatas.

- Cap. 5. X. 2. Patre nostro Nostro non legunt Graec. M. S. Compl. Reg. Congreg. Legunt tamen Ordin. et aliquot impr.
- Cap. 2. X. 4. Cernimus subiectioni Subiectione, Sic M. S. Congreg. id est, in subiectione legatum
- ibid. aliquid, quales Supplendum est, non sum edoctus
- Cap. 3. X. 1. Proscriptus est, in uobis Proscriptus est. Ambr. Aug. Ansel. in comment. legunt proscriptus est, quamvis non eodem modo explicent. At vero Chrysost. Theodor. Occum. Hieron. praescriptus, quamvis non eodem modo explicent. In Graec. licet utrumque uerbum significatur, magis tamen significatur praescriptus. Sic habetur in M. S. et in textu Ansel. et quibusdam impr. utraque Congreg. censuit.
- ibid. In uobis crucifixus Caietanus et quidam recentiores, censent expungenda, quia in Graeco non sit, et fallitur, quia exponitur et ponderantur a Chrysost. Ordin. et quidam Cod. habent et in uobis crucifixus, Alij in uobis crucifixus est, sicque in textu Hieron. at in alijs, ut in textu. Sicq. habent Graec. et M. S. et exponitur sic a Chrysost. ut connectat cum illo praescriptus.
- X. 10. qui fecerit ea Atomato delectum
- X. 16. transgressionem Transgressionem Graec. M. S. Reg. Congreg.
- Cap. 4. X. 3. estis filij Dei Dei non legitur in Graec. M. S. Reg. Congreg. expungit, legunt Complut. et Ordin.
- X. 7. Timeo, ne forte Timeo nos legunt Graec. Compl. Reg. Ordin. et fere omnes Cod. Congreg.
- Cap. 5. X. 7. ne mihi consenseritis Nemini consensueritis Graec. non legunt, nec M. S. nec Reg. Congreg. expungit, legit tamen Complut. et Ordin.
- X. 8. Persuasio Haec Graeca M. S. et multa impr. legunt, quamvis aliquot M. S. et Reg. non legant.
- X. 13. Spiritus seruite Spiritus non legunt Graec. Reg. aliquot M. S. habent tamen Ordin. Compl. et plurimi Codices.
- X. 16. Dico autem in Christo In Christo non legunt Graec. M. S. Reg. Congreg. Legunt tamen Compl. et Ordin.
- X. 19. Impudicitia lapsus Impudicitia non habent Graec. nec in g. Man. S. Ent. tamen impr. oia.
- Cap. 6. X. 2. Frates etc. Ita Graec. Reg. Ordin. Ambr. Hieron. Iouan. et alia multa M. S.

M. S. et impr. quadam alia incipiunt ibi, si spiritu etc.
Caput 6. non ut priores ibi fratres et si praeoccupatos

Ad Ephesios.

Cap. i. V. 5. In Christo Jesu
V. 6. Supra omnem Ecclesiam

In Domino Jesu
Ita legit et interpretatur Ambrosius sic habent Reg. Compl. Ordin.
et coetera impr. tamen Graeci super omnia ipsi Ecclesiae, sic Chrysostomus interpretatur ipsum qui est super omnia, dabit caput ipsi Ecclesiae. est enim in casu dandi, sic et legit Hieron. et interpretatur. habentq. M. S. Ansel. utramque lectionem recitat et interpretatur, quamvis illud super omnia Ecclesiae in casu genitivo. Congreg. retinuit eodem lectionem Ambrosij.

Cap. 2. V. i. Et vos conuivificavit

Conuivificavit in principio positum non habetur Graec. Reg. Ordin. nec legitur ab Ambrosio, nec a Hieron. nec ab Anselmo, nec habetur in Louan. et superfluum uidetur, nam inferius id. uerbum positum est. legitur tamen in Complut. et in aliquibus M. S. et impr. Cong. abstulit.

V. 4. Vos eratis gentes

Ambrosius legit, qui eratis, sic q. habetur in aliquibus M. S. Graec. non habetur, nec in aliquot M. S. nec in textu Hieron. sensus enim est quod uos gentes, in carne existentes, qui qui dicimini praeputium a Iudaeis carnalibus, quid inquam eratis illo tempore. In M. S. montis Amati sic habetur: Memores estote quod aliquando uos gentes in carne, qui dicimini praeputium, etc. quod sequens repetitio est, quod inquam uos eratis illo tempore.

ibid. qui dicebamini

M. S. Ambrosius. Anselmus habet dicimini. Nam Graece est participium praesentis passivi. at Hieron. habet et interpretatur dicebamini. Similiter Reg. Compl. Ordin. legenda tamen uidetur dicimini. sic enim uerba sequentia indicat. si enim tales uocari a Iudaeis sola carne circumcisis, si aut loqueretur de tempore praeterito, tunc tales uocati sunt a Iudaeis etiam bonis et spiritu circumcisis, id ipsum indicat uerbum, ab ea quae dicitur. non enim dictum est. dicebatur, est enim participium praesentis utroque loco.

ibid. Carne manufacta
ibid. qui eratis

Manufacta refertur ad illud circumcisis estq. in recto casu. quia eratis, seu quod ita Graec. M. S. et aliquot impr.

- 818
- Hieron. et Ambr. et Ansel. quia seu quoniam. in impr. aliquot. quod refertur ad illud, memento. quod enim est declarativa particula.
- Cap. 3. V. 8. Spiritu sancto.
V. 2. Mixi enim
V. 4. Virtutem corroborari
ibid. in interiori homine
Cap. 4. V. 12. Deponite uos
V. 16. aedificationem fidei
V. 17. in die redemptionis
Cap. 5. V. 3. quod est Idolorum seruitus
V. 14. Mundans eam
ibid. Verbo uitae
V. 19. Uxor autem timeat
Cap. 6. V. 9. in praeparationem
ibid. Catena ista
V. 11. Patre nostro
Cap. 1. V. 5. omnis scientia.
V. 6. et plures e fratibus
- Sancto deletum.
Enim non habetur Graec. M. S. Reg. Congr. at legitur in Complut. Ordinar.
Virtute Graec. M. S. Complut. Reg. Congre. at Ordin. et alig. impr. Virtutem.
in interiorem hominem. sic Graec. M. S. Congreg. at Compl. Reg. Ordin. legunt in casu auferendi.
Deponere Graec. M. S. Compl. Reg. et aliquot impr. Congreg. at Ordin. deponite
aedificationem oportunitatis. ita M. S. Graeci ὑπερίκα, usus, oportunitas, necessitas. At Ambr. habent fidei. Hieron. etiam si interpretetur oportunitas affirmat tñ interpretem uertisse fidei propter euphoniā.
In diem Graec. M. S. Congreg. at Reg. Ordin. Complut. legunt in die.
Titus Bostr. Luc. 12. in eppositione illius: Cauete ab oī auaritia duas causas adfert cur auaritia comparet Idololatriae. Paul. inquit Idololatriae noīe auaritia designat, quasi eos tantum hoc morbo laborare conueniat, qui Deum non norunt, uel ideo quia a que ferre profanum et execrabile sit seruire pecuniae atq. lignis uel lapidibus.
Eam non legunt Graec. M. S. Congreg.
uitae non legunt Graec. Reg. M. S. tamen legunt Compl. Ordin. et plurimi Codic. Congreg.
autem ut timeat Ita Graec. et 7. M. S. caet. nō habent.
praeparatione
Ista non legunt Graec. M. S. Reg. Congreg. legunt Compl. Ordin. et aliquot impr.
Nostro non legunt Graec. Reg. M. S. Congreg. legunt Complut. Ordin. et aliquot impr.
- Ad Philippenses.
Omnes non legunt Graec. M. S. Reg. Congreg. legunt Complut. Ordin. aliquot impr.
et plures Graec. M. S. Congreg. at Compl. Reg. Ordin. legunt ut
- ibid.

- ibid. *In vinculis meis* *Vinculis in deletum.*
- Cap. 2. v. 7. *Sine murmuracionibus* *Murmuratio e' tacita quaedam indignationis ostensio, q' etiam dicitur murmur. Act. 6. Factum est murmur Graecorum aduersus Hebraeos. Exod. 16. Audiuit murmuraciones filiorum Israel. ibidem, Audiuit murmur uestrum. Detractio aut' e' quando alienus famam maledicendo iniuste minui mus.*
- Cap. 3. v. 3. *Quaquam et ego Sabecam confidentiam in carne* *quaquam ego Sabecam fiduciam et in carne. ita Graec. M. S. Ambros.*
- v. 10. *Uirtutis suae* *Haec non Sabent Graec. M. S. Reg. Congreg. legunt tñ Compl. Ordin. aliquot impr. Ambr. non legit immo in: conflat per operationem id est secundam uirtutem suam. Unde non legit illud uirtutis suae.*
- Cap. 4. v. 13. *in ratione uestra* *Graec. et M. S. legunt in rationem uestram. oia uero impr. ut in textu.*
- v. 14. *misistis in odorem* *In non Sabetur Graec. M. S. Reg. Congreg. exprunpit legunt tamen Complut. Ordin. aliquot. impr.*

Ad Colossenses.

- Cap. 1. v. 2. *Deo et Patri* *et deletum.*
- ibid. *redemptionem et remissio'* *Redemptionem per sanguinem eius et remissio' et c.*
- v. 3. *Plenitudine in habitare* *Ordin. et aliquot impr. legunt, Omnem plenitudinem diuinitates, sed Graec. M. S. Compl. Reg. no Sabent illud diuinitatis.*
- ibid. *Reconciliare omnia* *Sic Graec. M. S. Reg. Ordin. et aliquot M. S. legunt Reconciliari.*
- v. 4. *Ut exhiberi* *Exhiberi sine ut, sic Graec. M. S. Compl. Reg. Congr. at Ordin. et aliquot impr. legunt Ut.*
- v. 5. *Mihi in uobis.* *Compl. Reg. Ordin. Graec. M. S. et Congr. in uos.*
- ibid. *nos annunciamus* *Sic Graec. M. S. Reg. Ordin. at Compl. et aliquot impr. annunciauimus.*
- Cap. 2. v. 2. *in sublimitate.* *Sic omnes Latini codices, quidam uertut' subtilitate, quidam probabilitate.*
- v. 4. *Confirmati in fide* *in non legunt M. S. Congr. licet legat plur. impr.*
- v. 5. *Sed in circuncisione* *Sed non legant M. S. et Reg. tamen legit planimi Cod. et intelligi debet.*
- v. 6. *Prographum decreti* *Graec. et M. S. legunt decretis, tñ Compl. Reg. Ordin. et impr. decreti.*
- v. 9. *Si ergo mortui* *Ergo in quibusd. impr. no leg' tñ legunt Graec. Compl. Reg. Ordin. M. S.*

- Cap. 3. v. 2. Cum autem Christi
 v. 5. Agnitionem Dei
 ibid. non est masculus et fae-
mina
 v. 7. Caritatem Sabete
 v. 6. In Psalmis
 v. 9. Hostri Jesu Christi facite.
 v. 15. Aceptio apud Deum
 Cap. 4. v. 11. Et ea quae Laddicensium
est vobis legatur.
 v. 13. Domini nostri Jesu Christi.
ti.

Autem non legunt Graec. M. S. Reg. Congreg. at Compl.
 Legit. Ordin. autem Sabet Enim.

Dei non Sabent Graec. M. S. Reg. Congreg. Legunt tamen
 Compl. Ordin. aliquot impr.

Haec non Snt Graec. M. S. Compl. Reg. Congr. expunit.
 Sabent tamen Ordin. et aliquot impr.

Habete non Sabent Graec. et aliquot M. S. tñ legunt Compl.
Ordin. Reg. et fere omnes impr.

In non legunt M. S. Reg. Congreg.

Hostri et facite non legunt Graec. M. S. Reg. Congreg.

Apud Deum non Sabent Graec. tñ Sabetur in Reg. et cõiter
 in impr. et aliquot M. S. et legit ac exponit ab Ambros.

Et eam, quae Laddicensium est vobis legatur. Sic Graec.
 M. S. Reg. Congreg. At Complut. Ordin. et aliquot impr.
 ut in textu.

Haec non legunt Graec. M. S. Reg. Congreg. At Complut.
Ordin. et aliquot impr. ut in textu.

Ad Thessalonicenses i^a

- Cap. 1. v. 1. Patre nostro
 Cap. 2. v. 1. Et ipsi scitis
 - ibid. pari multa
 v. 6. qui credi distis affimus.
 Cap. 4. v. 3. et ne quis super grediatur
 v. 6. Sicut praecipimus.
 v. 11. Christo in aera.
 Cap. 5. v. 2. utero Sabentis
 v. 8. Et pacem Sabete
 v. 13. Spintam nolite optin
quere usque conseruetis
 ibid. conseruetur.

Hostro non Sabetur in Graec. M. S. Reg. Congreg. at legunt
 Compl. Ordin. et aliquot impr.

Et non Sabet in Graec. M. S. Congreg. At legunt Ordin.
 Compl. et aliquot impr.

Multa non legunt Graec. M. S. Reg. Sabetur tamen in Compl.
Ordin. et aliquot impr.

Compl. Ordin. affimus. Reg. adfirmus. at Graec. M. S. et
 aliquot impr. fuius. sic congreg.

Et non legunt Graec. tamen Sabent codices latini.

Praecipimus sic Graec. M. S. Reg. Congreg. Compl. uero, et
Ordin. de praesenti.

Graec. et aliquot M. S. legunt Domino. At Compl. Reg. Ordin.
 et plunimi Cod. Sabent Christo.

Habentis. Graec. M. S. Reg. Congr. At Compl. Ordin. et aliquot
 impr. Sabentis.

Et non Snt Graec. M. S. Reg. et qdam impr. Congreg.

Haec loca interpretatur Hieron. epis. ad Hedi. qu. 12.

conseruetur. Compl. Reg. Ordin. et pluri. Cod. Congreg.

- Cap. i. v. 4. Bonitatis suae
Suae non habent Graec. Louan. nec exponit Ambr. et Ans.
sed potius sine ea particula interpretantur.
- ibid. Domini nostri Jesu
Nostri non habent Graec. M. S. Compl. Reg. Ordin.
- Cap. 2. v. 3. non retinetis
Non ita Graec. et Ambr. Ansel. et M. S. et multa impr. Ordin.
legunt Nonne. Graec. et Louan. Num. et sic habetur in
aliquib. impr. M. S. Complut. aut Est Non. Quidam le-
gunt. An non, communior lectio est non.
- Cap. 3. v. 3. De uobis fratres
Fratres non legunt M. S. Reg. Congreg. legunt tñ Compl.
Ordin. aliquot impr.
- ibid. quaecumque precipimus
Quae precipimus Graec. M. S. Reg. Congreg. At Compl.
Ordin. et aliqua impr. ut in textu,
- v. 3. Deus pacis
Dominus, Graec. M. S. Reg. Congre. At Compl. Ordin.
et aliq. impr. Deus.

Ad Timotheum 1.

- Cap. i. v. 5. Sciens hoc quia
Sciens hoc Graec. M. S. Reg. Congreg. at Compl. Ordin.
et aliquot impr. Sciens.
- v. 6. In Christo Jesu
In non legunt Graec. M. S. Reg. Congreg.
- v. 9. et inuisibilis
Et non legunt Graec. M. S. Compl. Reg. Ordin. Congr.
- Cap. 2. v. 2. cuius testimonium, etc.
Graeca nunc habent, testimonium temporibus suis, et ali-
quot M. S. Cyrill. sic legit: latina tamen impr. oia
et M. S. legunt caetera, nempe cuius et confirmatum est.
Interpres uidetur ea adiecit, quia ad sensum supple-
nda putauit. siquē legit et interpretatur Ambr. Ansel.
utramque lectionem refert. priori magis adhaeret
ut comunioni et refertur ad Christum, qui se testi-
monium dedit. Cum ergo Graecis sit conformis, et
multi codices ita legant, amplectenda est.
- Cap. 3. v. 2. Oportet eam
Ergo, ita Graec. Reg. Louan. Ambr. Ansel. M. S.
- v. 11. Scribo fili Timotheae
Fili Timotheae non legunt Graec. M. S. Reg. Congreg.
habentur tñ in Compl. Ordin. et aliquot impr. Ambr.
non legit, Ansel. uerò sic.
- v. 12. quod manifestatum
Graeci loco quod legitur Deus. reliqua sunt uerba, quae
generi omni accommodantur, nempe masculino, faemi-
nino, neutro. At omnia exempl^a latina legunt quod
sic et legit Greg. lib. 34. Moral. c. 7.
- Cap. 4. v. 1. et abstinere
Et deletum.
- Cap. 5. v. 3. Speret in Deum et in-
stet
Graec. M. S. legunt sperauit, instat. at caet. codic.
ut in textu.

V. 6. Si quis autem. Graec. et quaedam M.S. si qua ut referatur ad uidaa, et latini impr. legunt ut in textu. sic legit Ansel. at Ambros. Graecam lectionem sequitur.

V. 10. post Satanam Post non legunt Graec. M.S. Reg. Congreg.

V. 13. Non alligabis os Graec. quaedam M.S. Reg. legunt infraenabis. at Compl. Ordin. plurimi Cod. ut in textu.

V. 16. Angelis eius Eius non habent Graec. M.S. Reg. Congreg.

V. 19. quorundam autem subre-
quantur Quosdam autem et. Sic Graec. M.S. Reg. Congr. Complut. uero et Ordin. ut in textu: inirem lect. seqt. Ambros. Ansel.

Cap. 6. V. 6. Sis contenti sumus Simas exempl. omnia legunt. Graec. uero contenti erimus. Congreg. legit sumus. sed sine causa.

Ad Timotheum 2^a

Cap. i. V. i. miserordia et Et non legunt Graec. M.S. Reg. Congreg.

ibid. Patre nostro Nostro non legunt Graec. M.S. Reg. Congreg. Ordin.

V. 2. Ago Deo meo Meo non habent Graec. M.S. Reg. Congreg.

ibid. Progenitoribus meis meis non legunt Graec. M.S. Reg. Congreg.

V. 7. depositum meum Ambros. lib. de Noëbia c. 20. legit commendatum meum. in commentarijs, uero legit depositam manum.

V. 9. est Philetus Phigelus Graec. M.S. Reg. Compl. Congreg.

V. 11. à Deo in illa Domino Graec. M.S. Compl. Reg. Congreg.

Cap. 2. V. 4. non coronabitur Coronatur Graec. M.S. Reg. Congreg.

V. 10. Coram Deo Domino Graec. M.S. Reg. Congreg.

V. 12. qui inuocat nomen nominat ita Graec. Reg. Louan. M.S. Ambros. Ansel. Interlinear.

V. 15. fidem, spem claritatem Spem Graeci. aliquot. M.S. et Reg. non legunt, tamen legit Compl. Ordin. et plurimi Cod. Ambros. et Ansel. non legunt.

V. 17. resistunt ueritati Graeci non legunt et aliquot M.S. Veritati. Similiv. Ambros. et Ansel. tamen legunt Compl. Reg. Ordin. plurimi Codic.

Cap. 3. V. 8. omnis enim scriptura Enim non legunt Graec. M.S. Reg. Ambros. Ansel. Congreg.

Cap. 4. V. 8. utilis in ministerio ministerium Graec. M.S. Reg. Congreg.

V. 14. liberabit me Librabit Graec. Compl. at Reg. Ordia. plurimi Codic. Ambros. Congreg. ut in textu. Ansel. uero cum Complut.

Ad Titum.

Cap. i. V. 4. benignum prudentem Prudentem non habent Graec. M.S. Compl. Reg. et nonnull. impr. Congreg. Ansel.

V. 6. uentris pign Ventres

Cap. 2. V. i. Castas sobrias Sobrias quaedam M.S. non legunt, tamen habent Complut. Ordin. Reg. Ansel. et fere omnes Codic. impr.

Ad

6. ut in aeternum

8. ita factes

ibid. mea in Christo

Ita non legunt Graec. M.S. Reg. Congreg.

Legendum frater ita Graec. M.S. Compl. Reg. Ordin. et multi
impr. Congreg.

Domino Graec. M.S. Reg. Congreg.

Ad Hebraeos.

Cap. 2. 8. passionem consumari

Graec. M.S. de impr. in singulari legunt. Consumare

Graec. M.S. Ordin. Reg. Congreg.

13. et ut repropitiaret

et non legunt Graec. M.S. Compl. Reg. et nonnull. impr.
codic. et Congreg.

Cap. 3. 5. quibus iuravi

Sicut iuravi. ita Graec. et ipse Paul. infra citat hunc

locum et omnia exempla. Sabent sicut. ita Congreg.

censuit. et Sabent M.S. aliquot. Reg. autem Louanien.

et cetera oia impr. Sabent quibus et videtur idem.

Paulus paulo inferius indicare eam lectionem, nam

repetit quibus et quod urget id etiam est quia in Hebr.

Sabetur quibus psal. 94. quod si in cap. sequenti a

Paulo dicitur sicut id est quia ita 70. reuertunt. unde uir

mo secundum 70. legisse et ea est cois lectio.

Cap. 4. 3. quibus iuravi, sicut.

Sextus solus posuit quibus

11. omnia n. autem

Graec. M.S. Reg. Ordin. et mult. impr. Congreg.

12. spei nostrae confessionem

Non Sabent Graec. Reg. Louan. nec legit Ambr. nec Ansel.
exponit.

Cap. 5. 5. Filius Dei

Dei non Sabent Graec. Graec. Louan. tñ legitur et exponit

ab Ambr. et Ansel. et fere oia imprena snt. et si aut no

legatur supplendum necess. est. sicq. Crystost. inter-

pretatur. Proe existimandum est Interpretetem declamati-

causa addidisse, ut saepe factum est.

6. et interpretabilis

Interpretabilis Graec. M.S. Compl. Reg. Ordin. Congreg.

Cap. 6. 4. Generans Verbam

Generans Graec. M.S. Reg. Ordin. Congreg.

6. Inustus est Deus

Est non legunt Graec. M.S. Compl. Reg. Ordin. Congreg.

Cap. 7. 7. Decimas accepit

Graec. et quidam M.S. legunt accepit. at Compl. Reg. Ordin.

et impr. accepit.

16. sacerdotem sñ Legem

Non legunt Graec. M.S. Compl. Reg. et aliquot impr. Congreg.

Legit tamen Ordin.

17. Accedens q. semetipsum

Accedentes, ita Graec. Reg. M.S. aliquot et Ambr. siquē

prior Congreg. censuit. Sabentq. aliquot impr. uetusta. sic

Crystost. interpretatur.

Cap. 8. 1. Quod fixit Deus

Dominus Graec. M.S. Reg. Congreg.

- Cap. 9. v. 5. Dabo leges *Dabo*, Graec. M. S. Compl. Reg. Ordin. mult. impr. Congreg.
 v. 3. Quem offerret *Offerret*, sic Graec. M. S. Reg. Congr. At Complut. Ordin. aliquot
 ibid. Et in varijs baptismatib. *In non legunt Graec. M. S. Reg. Congreg.º*
 v. 4. Aut uilulorum *Graec. et quaedam M. S. legunt Et. at impr. ut in textu.*
 v. 14. Omnibus expectantibus *Non legunt Graec. M. S. Reg. Congreg.º legunt tamen Compl. Ordin.
 et aliquot impr.*
 Cap. 10. v. 8. Dabo leges meas *Dabo* Graec. M. S. Reg. Congreg. Complut. u.º et Ordin. ut in textu.
 v. 18. Modicum aliquantulumq; *Aliquantulum* Sic Graec. M. S. et Congreg.º
 Cap. 11. v. 11. Conceptione seminis *Conceptionem* Graec. M. S. Congregati.º
 v. 16. In quo susceperat *Qui* Graec. M. S. Reg. Congreg. at Complut. Ordin. legunt *In quo
 sensus idem.*
 v. 27. Effugerunt aciem *Effugerunt*, ita Graec. M. S. aliq. impr. et Ansel. quamuis referat,
effugauerat, tamen illud magis requiritur
 Cap. 12. v. 3. Non dum enim *Enim non Sabent* Graec. et quidam M. S. tamen Sabent Compl.
 Reg. Ordin. et omnes fere impr.
 v. 14. Accensibilem ignem *Accensibilem*, ita Graec. et M. S. montis Amati; et Reg. sicq;
 legendum utraque Congreg.º censuit, dr ignis accensibilis. i.
 auentus et inflammatus, q uidem facile pot praefulgore.
 v. 17. Spiritus iustorum. *Spiritus*, Graec. M. S. Reg. Congreg.
 Cap. 13. v. 2. Placuerunt quidam *Latuerunt* Sic Sabent Graec. M. S. mont. Amat. et utraque
 Congreg.º censuit, licet Ambr. et Ansel. legant Placuerunt.
 illius aut sensus e, Latuerunt. id est, non cognoscentes An-
 gelos esse, eos spiritus eos auerperunt

Epist. B. Jacobi Apostoli.

- Cap. 1. v. 9. Quoniam a Deo tentatur *Graec. Nemo dicat a Deo tentor*. M. S. aut, Quoniam a Deo
 tentor. at impr. omnia et M. S. aliquot Sabent sicut nos.
 sensus idem est.
 v. 20. In lege perfectae libertatis *Graec. In legem perfectae libertatis*, sicq; M. S. Aliquot atq;
 Compl. caeteri Cod. ut in textu. Congreg.º legit cum Graec.
 M. S. et Compl.
 Cap. 2. v. 16. Mortua est. *Ita Graec. Reg. et fere oia et M. S. aliquot M. S. et
 Louan. otiota est.*
 Cap. 3. v. 4. Et ecce naues *Ecce et sic Graec. aliq. M. S. et Congr.*
 ibid. Circumferuntur autem *Autem non Sabent Graec. et M. S. Congreg.*
 v. 8. Ad imaginem et *Imaginem et non legunt Graec. Reg. et Congreg. Sic tamen
 in Compl. et Ordin. et quibusdam impr.*
 v. 13. Non est enim *Enim non Sabent Graec. tamen legunt Latin. Codic.*

v. 13. Judicans

V. is. Judicans sine

Non iudicans. Sic Graec. Compl. Reg. Louan. impr. Cor. 322
rect. in ordin. et aliquibus non reperitur, ideo Sixtus ab-
stulit, sed restitui debet cum priore Congreg. et dividendum
ab eo quod sequitur. sine simulatione.

Cap. 4. V. i. Honne, ex

Honne Sinc. ex Graec. Reg. Louan. et in Ord. ad marg.
M. S. et utraque Congreg.

V. ii. Frates mei

Mei non legunt Graeci M. S. Congreg.

V. ii. Unus est enim

Enim, non legunt Graec. M. S. Congreg.

Cap. 5. V. 3. Resaurizastis uobis iram

Vobis iram non habent Graec. tamen legunt Lat. Cod. Impr.
licet aliquos M. S. non habeant Congreg. reliquit.

V. 8. Patientes igitur

Igitur non habent Graec. M. S. Reg. sed Cod. p. m. legit.

ibid. Appropinquavit

Appropinquavit. Sic Graec. M. S. Reg. et Congreg.

V. is. Inistatur autem

Autem non habent Graec. M. S. Reg. et Congreg.

ibid. Animo, et psallat

Animo est. psallat. Sic M. S. Graec. Reg. Ordin. Congreg.

Epistola B. Petri Apostoli.

Cap. i. V. 3. Animarum uestrarum
V. 4. In quem desiderant

Uestrarum non legunt Graec. M. S. Congr. Reg.
Quae Greg. lib. 18. Moral. c. 28. legit quem, refertque
in Deum, nempe Spir. S. et explicat quomodo Angel.
dicatur desiderare prospicere in Deum et Graec. et
M. S. habent Quae, Latin. impr. Compl. Reg. Ordin.
et caeter. legunt. Greg. quem Congreg. retinuit.

V. 8. Est in uobis

In uos Graec. Reg. M. S.

Cap. 2. V. 3. Angularem probatum

Probatum nec Reg. habent, nec Graec. nec Louan. nec M. S.

V. 6. Populus Dei

Dei non legunt Graec. M. S. Reg. Congreg.

V. 7. Quod detrectant

Detrectant. Verbo hoc detrectant utitur Cyprius. Sic locum
citans et interpretans epis. 7. ad Rogat. et lib. 3. ad
Quirinum num. 11. Et in Compl. Reg. Ord. et ceter.
Gloria, sic Graec. M. S. Reg. Congreg. At Compl. et
Ordin. legunt gratia

V. io. Est enim gratia

Graec. Cod. nri habent iuste, at eos esse mendosos. con-
stat ex Cypria, qui usus Graec. Codici legit hunc lo-
cum sic lib. 3. ad Quiri. Inadebat iudicanti se
iniuste, et lib. de Patientia, sic Inadebat se iudicanti
se iniuste sic Latin. codic. ut in textu.

Cap. 3. V. 2. Vestimentorum ue

Ve non legunt Compl. Ordin. Congreg. expunxit.

V. 6. In fide

In fine Graec. Cod. et aliq. impr. Legunt infine id est
in summa, sic etiam M. S.

V. io. Fide et spe

Fide et non legunt Graec. Compl. Congreg.

V. 11. Mortificatos quidem.

Mortificatos quidem, mortificatos carne, mortificatos spu
ita Graec. et sic legit Aug. epis. 99. ad Eudiu, et sic habet
S. M. S. Sic et citat Hieron. Isai. 54.

V. 12. Spiritibus

Ita Graec. M. S. et impr. aliquot. at Reg. Louan. legunt
spiritus, at Hiero. Isai. 54. citat spiritibus.

V. eod. Expectabant dei patientia.

Aug. epis. 99. Cum expectabat eos Dei patientia.

Cap. 4.

V. 3. Potationibus, ebrietatibus.

Non legunt Graec. M. S. Reg. Congreg.

V. 9 In uobis met ipsis

Quidam M. S. In uos met ipsos scribunt. at impr. ut interp.

V. 12. Perigrinari in ferrore

Id est ne miremini in ferrore, seu igne. id est persecu-
tione, qua probamini, et examinemini a Deo, quasi
noui uobis accidat. non enim debet esse uobis probatio et
prosecutio.

V. 13. Quod est honoris gloriae et
uirtutis Dei, et qui est
eius spiritus super nos
requiescit.

Quidam M. S. legunt loco eorum; Gloria Dei, spiritus super
uos requiescit. quaedam alia, quod est gloriae Dei
spiritus super uos requiescit. sicq; Graec. at Compl.
Reg. Ordin. et impr. ut in textu.

V. 17. Iustus quidem

Quidem non habet Graec. M. S. Reg. Legunt tamen compl.
Ordin. aliq. Impr. Congreg. expunxit.

Epistola B. Petri Apostoli. 2^a

Cap. i. V. 2. Per quem maxima

quem Beda legit per quam s^t. cognitionem, et sic habet
quaedam M. S. Graece nunc ut per quem s^t. uirtute et
gloria. Interpres aliter legit Graece, et uertit, per quem
quae est tota uersio, estq; Reg. Ord. et plurimorum.

V. 10. Omnium memoriam

Non legitur Graece M. S. Reg. Congreg.

V. 11. In doctas fabulas.

Doctas, id est affabre et artificiose compositas. Ita
habent Graec. M. S. Reg. et aliquot impr.

ibid. et praesentiam

Praesentiam Ita Graec. M. S. Reg. et aliquot impr.
emendationes, non autem scientiam, ut habent quaedam Co.
impr. et Louan. sed mendose.

V. 12. Ipsam audite

Non legunt Graec. habent tamen omnes Cod. Latini.

V. 1. Sectas non metuant

Graece δόξας, quod significat opiniones et glorias, seu
maiestates. Unde in quibusdam M. S. legitur Maies-
tatem non metuant. i. non reuerentur personas in
dignitate constitutas. et in epis. Iudae Interpres
idem uocabulum sic uertit, Maiestatem blasphemat.
at in hoc loco secutus est alteram significationem, quae
legit uerbum introducere, sectas, seu opiniones non
metuant introducere; sic enim habent omnia epen-
glaria impr.

v. 6. Coinquinationis
Coinquinationes. ita Graec. et M. S. est enim in rebus plu-
rali, sicut et maculae. Homines coinquinati et maculati.
Cap. 3. v. 8. Et promissa
Secundum Graec. M. S. Compl. Reg. Congreg.

Epistola B. Joannis Apostoli P^a

Cap. 1. v. 2. Ut gaudeatis, et
v. 7. fidelis est
Et non habent Graec. et quaedam M. S. tñ legunt Comp.
Reg. Ordin. et omnes Cod. impr. Congreg. retinuit.
Cyprian. in epistola orationis Divinae in illud, Dimitte
nobis debita nostra, interpretatur eni hoc loco dici
Deum fidelem, quia implet quod pollicitus est, qñ
autem dicit, ut dremus dimitte nobis, veniam pe-
tenti pollicitus est.

Cap. 2. v. 3. Novit Deum
Cap. 3. v. ii. Ut diligatis
Cum sic Graec. M. S. Compl. Reg. Congreg.
Sic Ordin. M. S. et nonnulli impr. licet Graec. Compl.
Reg. legunt diligamus.

Cap. 4. v. 14. Spiritu sancto
v. 22. Habeamus a Deo
Non habent Graec. M. S. Compl. Reg. Congre. legunt
tamen Ordin. et alig. impr.
Graeca, et quaedam M. S. legunt ab eo tamen Compl.
Reg. Ordin. et fere omnia impr. habent a Deo.

Cap. 5. v. 6. In caelo Pater Verbum
etc. usque, dant in
terra
Haec verba sunt certissime de textu, et allegantur
con Haereticos ab Athanas. Greg. Nazian. Cyrill.
Cypria. et Hieron. in Prolog. dicit ab infidelibus
scriptoribus fuisse praetermissa. In Graeco et quoddam
exemplar. antiquiss. quod habetur Venetijs legunt.
Unde colligitur, Graeca, quae passim feruntur in hac
parte esse mendosa; et omnia latina M. S. in quibus
non habentur.

v. 10. qui habet filium Dei
ibid. non habet filium Dei
Dei non habent Graec. M. S. Reg. Congreg. habent tñ
Compl. Ordin. et aliquot impr.
Dei habent Graec. et Complut. et Ordin. tñ quaedam
M. S. non legunt. Congreg. expunxit.

v. 12. Sabemus ad Deum
v. 14. Petat et dabitur
Cum sic Graec. M. S. Compl. Reg. Congreg. At Ord.
et aliquot impr. legunt Deum.
Graec. et quaedam M. S. legunt, petet et dabit ei vitam
tamen caet. Cod. legunt ut in textu.

v. 15. peccatum ad mortem
Graeca habent, et est peccatum non ad mortem, lati-
na carent illo non. Hieron. Jerem. 14. legit sicut
Graeca cum non.

Epistola B. Joannis 2^a

- v. 11. Ecce praedixi vobis, ut in die Domini non confundamini. Non habent Graec. M. S. Reg. aut alijs characteribus legit. Congreg^o appunxit. Habentur vero in Complut. Ordin. et aliquot impr.

Epistola 3^a

- v. 5. Non videt Deum. Vidit Graec. M. S. Reg. Congreg^o at Complut. Ordin. aliquot impr. videt.
- v. 12. Saluta te amicos. In non legant Graec. et M. S. et Congreg. legunt tamen pluri impr.

Epistola Catholica B. Judae.

- v. 20. qui in via Cain. Quia ita Graec. Reg. M. S.
- v. 12. Loquitur superbiam. Superbia. Sic Graec. M. S. Reg. Congreg^o
- v. 13. Nouissimo temporibus. Nouissimo tempore. Graec. M. S. Reg. Congreg^o
- v. 14. Sanctissimae nostrae fidei. Vestrae Graec. M. S. Reg. Congreg^o

Apocalipsis B. Joannis Apostoli.

- Cap. i. v. 2. Et audit verba. Graec. Qui audiunt et seruant, et sic in M. S. sed positum est pro singulari.
- v. 3. A septem spiritibus. Septem Spiritus isti qui sint, Doctores varie interpretantur. 1° Beda: quum Spiritum sanctum ob septiformem gratiam et doctrinam eius septem significari affirmat. 2° Victorinus in Comment. ipsa septem dona Spiritus s^{ti} interpretatur. Vtique opponi obstant loca scripturae. Nam cap. 5. dicuntur septem spiritus missi in oem terram. Cap. 7. Vidi septem Angelos, et datae sunt eis septem tubae. Job. 12. Ego sum Raphael unus de septem Spiritibus, qui adstantus ante Deum. 3° Arctas dicit omnes Angelos hoc numero significari. Huic obstat, quod iste numerus saepissime repetitur, unde certum nam^{um} indicat. Clemens Alexan. 4° loco interpretatur septem Angelos dignitate excellentes quibus salutis sum^{ae} cura peculiariter mandata est. Lib. 6. Stromatum sic inquit: Septem quidam sunt, quorum est mar^{is} pota primogeniti Angelorum principes. Haec opinio est omnium probabilissima.
- v. 6. Candelabrum aureum. Aureum non est Graec. nec M. S. tamen intelligi debet ut patet ex antecedenti, ideo interpres declarationis causa ponit

- ponit: sicq. legunt Compl. Reg. Ordin. et pluri Codices.
 Et non habetur Graec. nec in aliquot M. S. tamen est
 in omnibus impr. Congreg. expressit.
- Cap. 2. V. 1. Et Angelo
 Et non habetur Graec. nec in aliquot M. S. tamen est
 in omnibus impr. Congreg. expressit.
- V. 2. aduersum te parua
 Pauca non habetur Graec. nec M. S. nouem, nec in Ordin.
 nec apud Lyran.
- V. 3. ueniam tibi
 Venio Graec. M. S. Compl. Reg. Ordin. pluri Cod. Congr.
 ibid. ueniam tibi cito
 Cito non legunt Graec. Compl. Reg. Ordin. M. S. pluri
 impr. Congreg.
- V. 6. Synagoga Satanae
 Synagoga. sic Graec. Compl. Reg. Ordin. et pluri Cod. Congr.
 V. 9. Rompraeam ex utraque
 Quaedam M. S. et impr. non legunt illud ex, sic Congr.
 V. 16. Ecce ego mitto
 Ecce mittam. Ecce non habent Graec. M. S. Congr.
 mittam Graec. M. S. et quaedam impr. Congreg.
- Cap. 3. V. 13. quia dicitur dices
 Dicitur quod dices. Quod Graec. non habent, tamen legunt
 des latini Codic. et Congreg.
 V. 14. induans ut non
 Graeci, ne impr. pluri ut non. quidam M. S. et non
 sic Congreg.
- Cap. 4. V. 2. fieri cito post haec
 Cito non habent Graec. nec M. S. nec Reg. nec Compl. Or-
 dinaria, illud post haec connectunt sequenti, post haec
 statim 2. simili quoddam M. S.
 ibid. et statim fui
 Et statim fui, habent Graec. Reg. Compl. et aliquot M. S.
- V. 7. Senas et in
 Senas et in, sic Compl. Ordin. et aliq. Cod. Congr.
- Cap. 5. V. 5. dixit mihi
 dixit, M. S. aliquot
 V. 8. Dignus es Domine
 Domine non legunt Graec. et quidam M. S. legunt tñ
 omnes impr. et Congreg.
 ibid. et regnabimus
 regnabunt 12. M. S. impr. uero ut in textu.
 V. 11. in facies suas
 Haec non habent Graec. nec aliquot M. S. habent tamē
 et uiuentem in saecula sae-
 culorum
 Reg. Compl. et caeter impr.
- Cap. 6. V. 11. Stellae de caelo
 Caeli. Graec. M. S.
- Cap. 8. V. 3. Thronum Dei
 Dei non legunt Graec. habent tñ latini Codic.
 V. 5. Iurrubulum aureum
 Aureum non habent Graec. nec M. S. nec Reg. Louan.
 V. 11. De caeteris uocibus trium
 Uocibus tubae trium. Sic legunt Graec. et aliquot M. S. et
 prior Congreg. oia impr. non legunt, nec ult. congreg.
 illud Tubae. Illud de caeteris uocibus connectitur
 antecedentibus, nec ponitur illud coma(?) in complut.
 sed est continuu ac si diceretur, Vae a caeteris uocib.
 Graeca hinc consonant; quidam diuidunt, quasi dictum
 esset, de caeteris uocibus nunc dicamus, sicq. Reg. et Louan.
 et alia diuidunt. Priorem lectionem non solu Complut. sed
 et aliquot impr. habent antiqua et noua.

- Cap. 9. V. 2. sed ut cruciarentur Ita Graeci, Complut. Reg. Ordin. impr. at vero Louan. et aliquot M. S. cruciarentur, siq. Congreg. censuit, tamen cum obstat Graec. et oia fere impr. non videtur lectio probanda.
- Cap. 10. V. 2. Et ego scripturus Et non legunt Graec. M. S. Reg.
- Cap. 11. V. 1. et dictum est mihi Sic legunt Compl. Reg. Ordin. Louan. et multa impr. at Graec. dicens, siq. habent M. S. et refertur ad Angelum, cuius facta e mentio in fine cap. 10. precedentis. In aliis quibus Graec. exemplarib. est uerbum tale, adstitit Angelus dicens, at Mulgatus non legit, illud, Angelus adstitit, et in multis Graec. codi. non habetur, ideo uertit. dictum est mihi, q. facit ad tollendam aequiuocat. ne referretur ad calamum, talis enim lectio retinenda est, q. coisima est: non enim in scriptis semper seruant uerba, sed sensum.
- ibid. Intra templum Foris templum, Graece ἐξωθεν, eptra seu foris. Complut. Reg. Ordin. Louan. et M. S. at impr. fere oia legunt foris siq. legendum est.
- V. 2. terrae stantia Stantes, sic Graec. M. S. Compl. Reg. Ordin. Congreg.
- V. 21. saeculorum: Amen. Amen non habetur Graec. nec M. S. aliquot. in habent oia impr.
- V. 12. Deus pastor Pastor non legunt Graec. M. S. Reg. Congreg.
- V. 14. Voces, et tonitrua et tonitrua non legunt Graec. M. S. Compl. Reg. Congreg.
- Cap. 12. V. 1. clamabat parturiens M. S. habent clamat, At Graec. Reg. Compl. Ordin. Louan. et omnia fere impr. legunt clamabat
- ibid. et cruciabatur. Reg. Compl. Ordin. et multa impr. legunt, et M. S. cruciatur. Louan. autem cruciabatur. Graeci est participium praesens, quod ad praesens et praeteritum referri pot. cum igitur p. uerbum sit praeteriti clamabat accommodatius legitur sequens in eodem praeterito, nam M. S. utrinque legunt de praesenti, quibus opponit, quia Graeci p. uerbum est praeteritum, secundum aut ambiguum, quod debet declarari p. id quod certum est, neque praeteritum p.
- Cap. 13. V. 2. sicut pedes uiri Pedes non legunt Graec. M. S. Regi tamen legunt. Compl. Ordin. at plerimi Codic. sensus idem e.
- Cap. 14. V. 3. diceret canticum Sic Compl. Reg. Ordin. at multi impr. at Graec. M. S. et quidam impr. discere.
- V. 12. demersit eam Demersa est terra, sic Graec. M. S. Reg. Congreg. at Complut. Ordin. et aliquot impr. ut in textu.
- Cap. 15. V. 4. uestiti lino Ordin. Louan. legunt lapide mundo. at Reg. et Complut. quibus Graeca consonant, ut in textu, ideo ea lectio retinenda est.

Cap. 16. v. 2. primus Angelus
 ibid. bestiam et imaginem
 v. 6. Et audiui alterum
 v. 10. espere spiritus

Angelus non legunt Graec. M. S. Reg. Congreg. legunt tamen
 Compl. Ordin. et aliquot impr.
Bestiam et non legit Graec. M. S. Reg. Congreg. tñ legunt
 Compl. Ordin. et aliquot impr.
 Graec. et Reg. legunt. Et audiui de altari. caeteri, cod. legunt
 ut in testu.
Espere non legunt Graec. M. S. Reg. Congreg. legunt tamen
 Compl. Ordin. et aliquot impr.

Cap. 18. v. 2. in fortitudine
 v. 5. quo miscuit vobis
 v. 7. fortis est, Deus
 v. 9. et cinamomum, et apio-
mum

In forti uoce legunt Graeci. at Latini Cod. ut in testu.
Vobis non legunt Graec. M. S. Reg. Congreg. legunt tamen
 Compl. Ordin. et aliquot impr.
 Graec. Compl. Reg. legunt Dominus Deus. caeteri codic. le-
 gunt Dominus
 Graeci sic habet, et cinamomum, et odoramenta, et unguen-
tum, et thūs, et uinum, et oleum, et simitam, et triticum,
et iumenta, et oves, omnia sic sunt in accusativo, relata
ad uerbum superius, emet, statim sequitur, et equorum et
recedarum et mactipionum. intellige merces, in accusandi
casu. post haec ponit, et animas ho . . . scilicet emet,
 Vulgatus sic in gregendi casu retulit cum illo merces, pro-
 pterea distinguit parentesi quadam.

Cap. 19. v. 1. Alleluia: laus:
 v. 5. turbae magnae
 v. 12. et uocabatur
 v. 14. ex utraque parte.

Salus. Graec. Compl. Reg. M. S.
 Ita habet Graec. et Reg. Louan. M. S. et multa impr. et ita
 est legendum. quamuis Ordin. et Compl. legant Turbae
 sed mendose. cum Ordin. legunt Ambr. Beda, et alij. at
 legitima lectio constat ex Graeci
Vocatur Graec. M. S. Reg. Congreg.
 Haec uerba non habent Graec. nec Louan, tamen habent
 Reg. Compl. Ordin. M. S. et oia fere impr.

Cap. 21. v. 9. Angelos duodecim
 v. 19. illuminabit eam.
 v. 13. in sanguine agni

Quaedam impr. legunt Angulos. tamen Compl. Reg. Ordin. et
 Graeci habent Angelos.
Illuminavit. Sic Graec. M. S. Reg. Congreg.
 Haec absulit Congreg. Reg. et Louan. non legunt, tamen le-
 gunt Complut. Ordin. et oia fere impr. et in Ecclesia recitab
 ea uerba. Quod si Graeca spectanda sunt in hac parte etiam
 auferenda essent illa: Lauerunt stolas suas. Nam in nostris
 Graecis Codi. non habentur, sed loco suis sent. Lauerunt, et c.
 legunt ipri, beati qui faciunt praeccepta eius sicque legit Cypri.
 lib. 2. con Iudae. ca. 22. et Tertull. lib. de pudicit. legit, beati
 qui ex praecceptis agunt. Cum igitur Graeca rextam parte

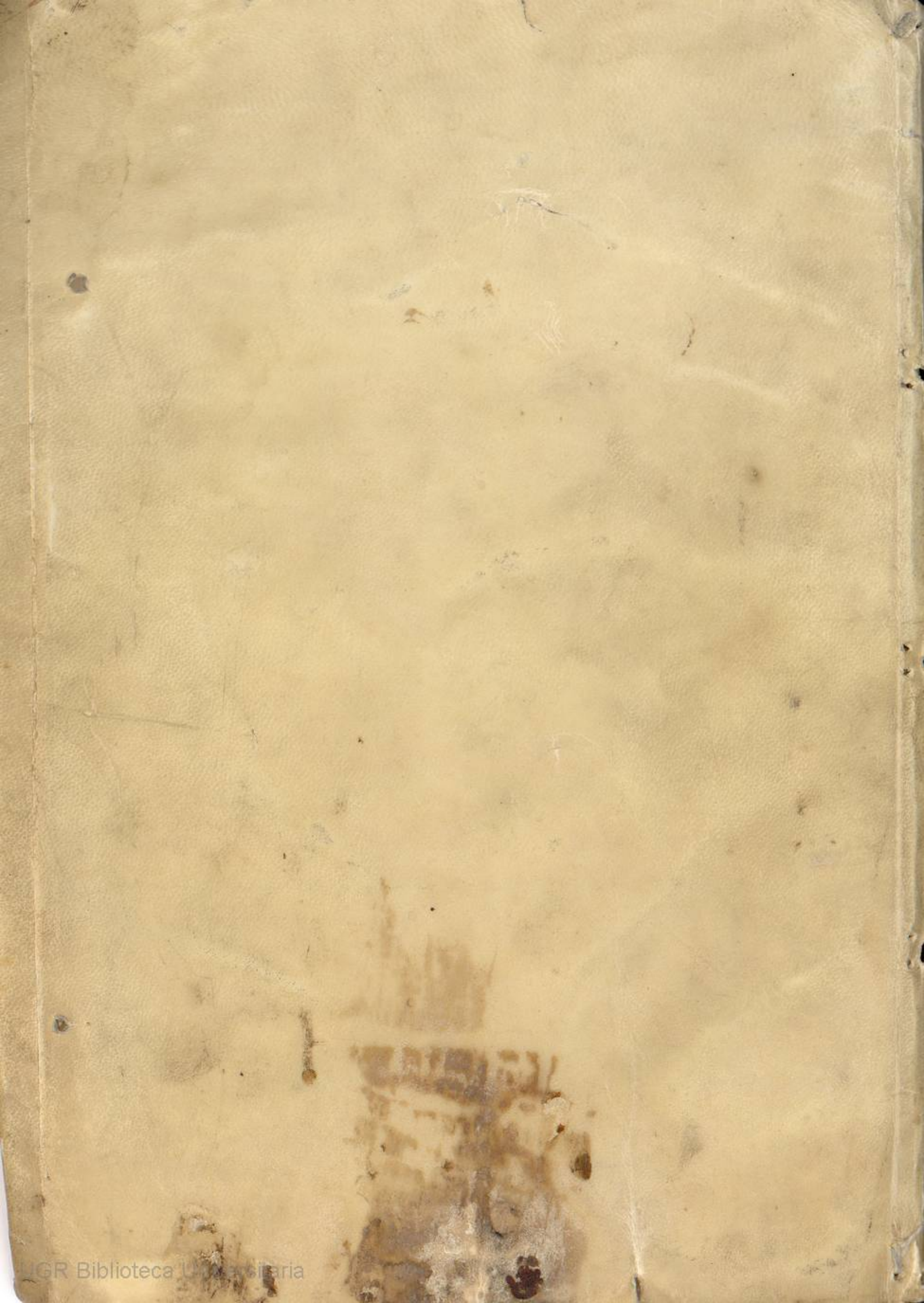
Sabent, sicut una aufertur erat etiam altera aufervenda,
et si una retinetur, deberet etiam altera retineri. inven-
pretem q^o nostrum aliter legunt in Graec. quam nos nunc
legimus certum est, et utraque pars est legenda ut Codices
comunitor Latini legunt.

28. August. anni 1592. die 5^a Augusti. Senentis VIII.
Anno 1° perfeci Annotationes has omnes.

214

38

WILLIAM STORR
MILWAUKEE WISCONSIN

